

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EUROSISTĒMA

2006

GADA PĀRSKATS

2006

2006

2006

2006

2006

2006

2006

2006

2006

2006

2006

2006

GADA PĀRSKATS
2006

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EUROSISTĒMA

Visās ECB 2007. gada publikācijās attēlots 20 euro banknotes motīvs.

GADA PĀRSKATS 2006

© Eiropas Centrālā banka, 2007

Adrese

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main, Germany

Pasta adrese

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main, Germany

Tālrunis

+49 69 1344 0

Interneta lapa

<http://www.ecb.int>

Fakss

+49 69 1344 6000

Telekss

411 144 ecb d

Visas tiesības rezervētas.

*Atļauta pārpublicēšana izglītības un
nekomerciālos nolūkos, norādot
avotu.*

Fotogrāfijas:

Martins Jopens (Martin Joppen)

Štefans Laubs (Stefan Laub)

Markuss Telens (Marcus Thelen)

*Šajā pārskatā iekļautie dati atbilst
stāvoklim 2007. gada 2. martā.*

ISSN 1830-2904 (drukātā versija)

ISSN 1830-298X (interneta versija)

SATURS

IEVADVĀRDI	10	4. STATISTIKA	111
1. NODAĻA		4.1. Jauna vai uzlabota euro zonas statistika	111
TAUTSAIMNIECĪBAS ATTĪSTĪBA UN MONETĀRĀ POLITIKA		4.2. Citas statistikas norises	112
1. MONETĀRĀS POLITIKAS LĒMUMI	16	4.3. Gatavošanās euro zonas paplašināšanai	113
2. MONETĀRĀS, FINANŠU UN EKONOMISKĀS NORISES	22	5. EKONOMISKIE PĒTĪJUMI	114
2.1. Pasaules makroekonomiskā vide	22	5.1. Pētījumu prioritātes	114
2.2. Monetārās un finanšu norises	25	5.2. Publikācijas un konferences	116
2.3. Cenu un izmaksu dinamika	50	6. CITI UZDEVUMI UN AKTIVITĀTES	117
2.4. Produkcijas izlaide, pieprasījums un darba tirgus norises	58	6.1. Monetārās finansēšanas un privilēģētās piekļuves aizliegumu ievērošana	117
2.5. Fiskālās norises	66	6.2. Padomdevēja funkcijas	117
2.6. Valūtas kursu un maksājumu bilances norises	72	6.3. Eiropas Kopienas aizņēmumu un aizdevumu administrēšana	120
3. EKONOMISKĀS UN MONETĀRĀS NORISES ĀRPUS EURO ZONAS ESOŠAJĀS ES DALĪBVALSTĪS	80	6.4. Eurosistēmas rezervju pārvaldīšanas pakalpojumi	120
2. NODAĻA		3. NODAĻA	
CENTRĀLO BANKU OPERĀCIJAS UN DARBĪBA		SLOVĒNIJAS PIEVIENOŠANĀS EURO ZONAI	
1. MONETĀRĀS POLITIKAS OPERĀCIJAS, VALŪTAS MAIŅAS DARĪJUMI UN IEGULDĪJUMU AKTIVITĀTES	92	1. EKONOMISKĀS UN MONETĀRĀS NORISES SLOVĒNIJĀ	124
1.1. Monetārās politikas operācijas	92	2. BANKA SLOVENIJE INTEGRĀCIJAS EUROSISTĒMĀ TIESISKIE ASPEKTI	128
1.2. Valūtas maiņas darījumi	98	3. BANKA SLOVENIJE INTEGRĀCIJAS EUROSISTĒMĀ DARBĪBAS ASPEKTI	130
1.3. Ieguldījumu aktivitātes	98	3.1. Monetārās politikas operācijas	130
2. MAKSĀJUMU UN VĒRTSPAPĪRU NORĒĶINU SISTĒMAS	100	3.2. Iemaksas ECB kapitālā, rezervēs un ārējo rezervju aktīvos	130
2.1. TARGET sistēma	100	4. SLOVĒNIJAS SKAIDRĀS NAUDAS NOMAIŅA	132
2.2. TARGET2	102	4. NODAĻA	
2.3. TARGET2 vērtspapīriem	103	FINANŠU STABILITĀTE UN INTEGRĀCIJA	
2.4. Nodrošinātu darījumu norēķinu procedūras	104	1. FINANŠU STABILITĀTE	136
3. BANKNOTES UN MONĒTAS	106	1.1. Finanšu stabilitātes uzraudzība	136
3.1. Banknotes un monētas apgrozībā un darbības ar naudu	106	1.2. Sadarbība finanšu krīzes situācijās	138
3.2. Banknošu viltošana un viltojumu novēršana	106		
3.3. Banknošu emisija un ražošana	108		

2. FINANŠU REGULĒŠANA UN UZRAUDZĪBA	140	8. NODAĻA	140
2.1. Vispārējie jautājumi	140	INSTITUCIONĀLĀ STRUKTŪRA, ORGANIZĀCIJA UN	
2.2. Banku darbība	141	FINANŠU PĀRSKATI	
2.3. Vērtspapīri	141	1. ECB LĒMĒJINSTITŪCIJAS UN KORPORATĪVĀ	
2.4. Grāmatvedība	142	VADĪBA	177
3. FINANŠU INTEGRĀCIJA	143	1.1. Eurosistēma un Eiropas Centrālo	
4. TIRGU INFRASTRUKTŪRU PĀRRAUDZĪBA	148	banku sistēma	177
4.1. Liela apjoma euro maksājumu		1.2. Padome	178
sistēmu un infrastruktūru		1.3. Valde	180
pārraudzība	148	1.4. Ģenerālpadome	182
4.2. Neliela apjoma maksājumu		1.5. Eurosistēmas/ECBS komitejas,	
pakalpojumi	150	Budžeta komiteja un Cilvēkresursu	
4.3. Vērtspapīru klīringa un norēķinu		konference	183
sistēmas	150	1.6. Korporatīvā vadība	183
5. NODAĻA		2. ORGANIZĀCIJAS AKTUALITĀTES	186
EIROPAS UN STARPTAUTISKĀS ATTIECĪBAS		2.1. Cilvēkresursi	186
1. EIROPAS JAUTĀJUMI	154	2.2. ECB jaunās telpas	188
1.1. Politikas jautājumi	154	3. ECBS SOCIĀLAIS DIALOGS	190
1.2. Institucionālie jautājumi	155	4. ECB FINANŠU PĀRSKATI	191
1.3. Norises ES pievienošanās		Vadības ziņojums par 2006. gadu	192
valstīs un kandidātvalstīs un		Bilance 2006. gada 31. decembrī	194
attiecības ar tām	156	2006. gada peļņas un zaudējumu	
2. STARPTAUTISKIE JAUTĀJUMI	158	aprēķins	196
2.1. Galvenās norises starptautiskajā		Grāmatvedības politika	197
monētārajā un finanšu sistēmā	158	Bilances skaidrojumi	202
2.2. Sadarbība ar valstīm ārpus ES	160	Peļņas un zaudējumu aprēķina	
6. NODAĻA		skaidrojumi	210
ATBILDĪBA		Peļņas un zaudējumu sadales	
1. ATBILDĪBA PRET SABIEDRĪBU UN EIROPAS		skaidrojums	213
PARLAMENTU	164	Neatkarīga revidenta ziņojums	215
2. ATSEVIŠĶI SANĀKSMĒS AR EIROPAS		5. EUROSISTĒMAS KONSOLIDĒTĀ BILANCE	
PARLAMENTU IZVIRZĪTIE JAUTĀJUMI	165	2006. GADA 31. DECEMBRĪ	216
7. NODAĻA		PIELIKUMI	
ĀRĒJĀ KOMUNIKĀCIJA		ECB APSTIPRINĀTIE JURIDISKIE INSTRUMENTI	220
1. KOMUNIKĀCIJAS POLITIKA	170	ECB APSTIPRINĀTIE ATZINUMI	224
2. KOMUNIKĀCIJAS PASĀKUMI	171	EUROSISTĒMAS MONETĀRĀS POLITIKAS	
		PASĀKUMU HRONOLOĢIJA	229

**EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS PUBLICĒTIE
DOKUMENTI (SĀKOT AR 2006. GADA JANVĀRI)**

TERMINI

IELIKUMU SARAKSTS

1. Citu finanšu starpnieku nozīme monetārajā dinamikā	29	5. Euro zonas produktivitātes norises un strukturālo reformu nepieciešamība	63
A attēls. MFI īstermiņa noguldījumi un citu nemonetāro finanšu starpnieku <i>repo</i> darījumi	30	A attēls. Darba ražīguma pieaugums uz katru nostrādāto stundu	64
B attēls. MFI ilgāka termiņa noguldījumi sektoru dalījumā	30	B attēls. Darba ražīguma pieaugums uz katru nodarbināto	64
C attēls. MFI aizdevumi citiem nemonetārajiem finanšu starpniekiem	32	A tabula. Atsevišķi strukturālie rādītāji	65
2. Procentu likmju dispersija banku maza apjoma darījumu tirgos euro zonas valstīs	44	B tabula. Darba ražīguma pieaugums sektoros uz katru nostrādāto stundu	66
Tabula. MFI jauno darījumu procentu likmju atšķirības dažādās valstīs	44	6. Valdības parāda vērtspapīru emisijas tendences un obligāciju peļņas likmju starpības euro zonā	68
A attēls. MFI procentu likmes mājsaimniecību noguldījumiem	45	A tabula. Euro zonas valdību emitētie parāda vērtspapīri	68
B attēls. MFI mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu procentu likmes	46	B tabula. Euro zonas valdību emitēto apgrozībā esošo parāda vērtspapīru struktūra	69
C attēls. MFI nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu procentu likmes	48	Attēls. Atsevišķu valstu valdības obligāciju peļņas likmju starpību kumulatīvās pārmaiņas salīdzinājumā ar Vāciju	69
3. Ilgāka termiņa inflācijas gaidas euro zonā	52	C tabula. Euro zonas valstu kredītreitingi	70
A attēls. Euro zonas ilgāka termiņa inflācijas gaidu rādītāji	53	7. Globalizācija un euro zonas konkurētspēja	74
B attēls. SPF respondentu inflācijas gaidu pēc 5 gadiem biežuma sadalījums (2001–2006)	54	Tabula. Redzamā salīdzinošā priekšrocība faktoru intensitātes dalījumā	75
C attēls. Sakarība starp SPF īstermiņa un ilgāka termiņa inflācijas gaidu korekcijām (2001–2006)	54	A attēls. Redzamās salīdzinošās priekšrocības tendences	76
D attēls. Līdzsvara inflācija un varbūtība, ka SPCI inflācija pēc 5 gadiem varētu būt 2% vai lielāka	55	1. Galvenokārt uz izpēti balstītu preču eksports	76
4. Euro zonas valstu produkcijas izlaides pieauguma atšķirības	60	2. Galvenokārt darbietilpīgu preču eksports	76
Attēls. Reālā IKP pieauguma atšķirības euro zonas valstīs	61	B attēls. Euro zonas rūpniecības preču importa īpatsvara pārmaiņas izcelsmes valstu dalījumā	77
		8. Statistikas pārmaiņas saistībā ar euro zonas paplašināšanos, ietverot Slovēniju	126

TABULU SARAKSTS

1. Cenu dinamika	52
2. Darbaspēka izmaksu rādītāji	57
3. Reālā IKP pieauguma struktūra	59
4. Darba tirgus norises	62
5. Euro zonas fiskālie rādītāji	67
6. Reālā IKP pieaugums	80

7. SPCI inflācija	81	17. Procentu likmes aizdevumiem mājsaimniecībām un nefinanšu sabiedrībām	41
8. Fiskālie rādītāji	82	18. Mājsaimniecību parāds un parāda segšanas izmaksas	42
9. Maksājumu bilance (atsevišķi rādītāji)	84	19. Euro zonas nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma reālās izmaksas	42
10. VKM II norises	85	20. Euro zonas biržā kotēto nefinanšu sabiedrību peļņas rādītāji	49
11. Ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu oficiālās monetārās politikas stratēģijas 2006. gadā	88	21. Nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma reālā gada pieauguma tempa dalījums	49
12. Maksājumu plūsma TARGET	101	22. Nefinanšu sabiedrību sektora parāds un tīrie procentu maksājumi	50
13. Izplatītie viltojumi nominālvērtību dalījumā	107	23. SPCI inflācijas dalījums: galvenie komponenti	51
14. 2006. gadā iedalītais euro banknošu izgatavošanas apjoms	109	24. Galveno komponentu ietekme uz SPCI inflāciju	51
15. Slovēnija: galvenie ekonomiskie rādītāji	125	25. Rūpniecības ražotāju cenu dalījums	56

ATTĒLU SARAKSTS

1. ECB procentu likmes un naudas tirgus procentu likmes	16	26. Atlīdzība vienam nodarbinātajam nozaru dalījumā	57
2. Svarīgākās norises galvenajās industriālī attīstītajās valstīs	22	27. Mājokļu cenu dinamika euro zonā	58
3. Svarīgākās norises preču tirgos	24	28. Ieguldījumi reālā IKP ceturkšņa pieaugumā	58
4. M3 un aizdevumi privātajam sektoram	26	29. Konfidences rādītāji	60
5. M3 galvenās sastāvdaļas	27	30. Bezdarbs	63
6. MFI procentu likmes īstermiņa noguldījumiem un tirgojamiem finanšu instrumentiem	27	31. Darba ražīgums	63
7. Privātā sektora īstermiņa noguldījumi MFI un <i>repo</i> darījumi	28	32. Euro nominālais un reālais efektīvais kurss	73
8. M3 atbilstošie bilances posteņi	33	33. Tekošā konta bilance un tās komponenti	73
9. Naudas apjoma starpības aplēses	34	34. Euro zonas preču imports un <i>Brent</i> jēlnaftas cenas	73
10. Euro zonas naudas tirgus procentu likmes un naudas tirgus ienesīguma līknes izliekums	36	35. Euro zonas tiešās investīcijas un portfeļieguldījumi	78
11. 3 mēnešu EURIBOR biržā tirgto nākotnes līgumu procentu likmes un implicētais svārstīgums, kas iegūts no 3 mēnešu EURIBOR biržā tirgto nākotnes līgumu iespēju līgumiem	36	36. Euro zonas finanšu plūsmas uz jaunajām ES dalībvalstīm	78
12. Valdības ilgtermiņa obligāciju peļņas likmes	37	37. Neto starptautisko investīciju bilance	79
13. Euro zonas tagadnes un nākotnes līdzsvara inflācija	38	38. Euro kursa pārmaiņas attiecībā pret ārpus VKM II esošo ES valstu valūtām	86
14. Galvenie akciju tirgus indeksi	39	39. Kredīti privātajam sektoram 2006. gadā	87
15. Implicētais akciju tirgu svārstīgums	39	40. Euro zonas likviditātes faktori 2006. gadā	92
16. MFI aizdevumi mājsaimniecībām	40	41. Tirgojamie atbilstošie aktīvi	95
		42. Tirgojamie atbilstošie aktīvi, kas izmantoti kā nodrošinājums	95

- 43. Starpība starp tirgojamo atbilstošo aktīvu un nodrošinājumam izmantoto aktīvu īpatsvaru 2006. gadā **96**
- 44. Kopējais apgrozībā esošo euro banknošu skaits (2002–2006) **106**
- 45. Kopējā apgrozībā esošo euro banknošu vērtība (2002–2006) **106**
- 46. Apgrozībā esošo euro banknošu skaits (2002–2006) nominālvērtību dalījumā **107**
- 47. No apgrozības izņemto viltoto euro banknošu skaits (2002–2006) **108**

SAĪSINĀJUMI

VALSTIS

BE	Beļģija
BG	Bulgārija
CZ	Čehijas Republika
DK	Dānija
DE	Vācija
EE	Igaunija
IE	Īrija
GR	Grieķija
ES	Spānija
FR	Francija
IT	Itālija
CY	Kipra
LV	Latvija
LT	Lietuva
LU	Luksemburga
HU	Ungārija
MT	Malta
NL	Nīderlande
AT	Austrija
PL	Polija
PT	Portugāle
RO	Rumānija
SI	Slovēnija
SK	Slovākija
FI	Somija
SE	Zviedrija
UK	Lielbritānija
JP	Japāna
US	Amerikas Savienotās Valstis

CITI

CIF	preces cena, apdrošināšana, vedmaksa
ECB	Eiropas Centrālā banka
ECBS	Eiropas Centrālo banku sistēma
EEZ	Eiropas Ekonomikas zona
EKS 95	Eiropas Kontu sistēma
EMI	Eiropas Monetārais institūts
EMS	Ekonomikas un monetārā savienība
ES	Eiropas Savienība
EUR	euro
EVK	efektīvais valūtas kurss
FOB	franko uz kuģa klāja
IKP	iekšzemes kopprodukts
MBR5	SVF Maksājumu bilances rokasgrāmata (5. izdevums)
MFI	monetārā finanšu iestāde
NCB	nacionālā centrālā banka (valsts centrālā banka)
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
PCI	patēriņa cenu indekss
RCI	ražotāju cenu indekss
SDO	Starptautiskā Darba organizācija
SNB	Starptautisko norēķinu banka
SPCI	saskaņotais patēriņa cenu indekss
SVF	Starptautiskais Valūtas fonds VDIAR vienības darbaspēka izmaksas apstrādes rūpniecībā

Saskaņā ar Kopienas praksi šajā pārskatā ES dalībvalstis un pievienotās valstis uzskaitītas alfabēta secībā atbilstoši attiecīgo valstu nosaukumiem to nacionālajās valodās.

IEVADVĀRDI

2007. gada 1. janvārī Slovēnija kļuva par trīspadsmito euro ieviešu ES dalībvalsti un *Banka Slovēnija* kļuva par trīspadsmito NCB, kas pievienojusies Eurosistēmai. Es gribētu sirsnīgi apsveikt Slovēnijas pilsoņus un uzslavēt Slovēniju par tās veiksmīgo ekonomisko darbību, kas pēdējos gados panāka uz stabilitāti orientētas makroekonomiskās politikas ieviešanas rezultātā. Valūtas maiņa no Slovēnijas tolara uz euro notika ļoti raiti un efektīvi – sākot ar priekšpiegādes posmu 2006. gada novembra beigās, tika piegādāti 94.5 milj. banknošu. Tam sekoja divas nedēļas ilgs euro un tolara vienlaicīgas apgrozības periods, bet pēc tam Slovēnijas valūta tika pilnībā aizstāta ar euro. Šajos apstākļos Slovēnijas iedzīvotāji ar lielu entuziasmu uztvēra euro ieviešanu.

***

ECB monetārā politika joprojām nodrošināja vidējā termiņa un ilgtermiņa inflācijas gaidu noturēšanu līmenī, kas kopumā atbilst cenu stabilitātei. Tas īpaši atspoguļoja ECB uzticamību, jo tā īstenoja monetāro politiku,

kas pilnībā atbilst tās galvenajam mērķim – vidējā termiņa cenu stabilitātes nodrošināšanai. Ilgāka termiņa inflācijas gaidu cieša nostiprināšana ir priekšnoteikums, lai monetārā politika joprojām varētu veicināt ilgtspējīgu tautsaimniecības izaugsmi un darba vietu radīšanu euro zonā. Vidējā SPCI gada inflācija 2006. gadā, tāpat kā iepriekšējā gadā, bija 2.2%. Šāds rādītājs pārsniedz ECB cenu stabilitātes definīcijā noteikto līmeni – zemāku par 2%, bet tuvu tam. Lai gan tas atspoguļo naftas un preču cenu šokus, tomēr nedrīkst ļauties pašapmierinātībai.

2006. gadā cenu stabilitāti joprojām nepārprotami apdraudēja augšupvērsti riski. Var minēt tādas būtiskus riskus kā iespēja, ka iepriekšējo naftas cenu kāpumu ietekme varētu izrādīties lielāka, nekā gaidīts, neparedzēts administratīvi regulējamo cenu un netiešo nodokļu kāpums un naftas cenu pieauguma atsākšanās. Plašākā skatījumā – ņemot vērā 2006. gada ļoti labvēlīgo ekonomisko vidi, kad joprojām bija vērojama bezdarba samazināšanās un turpmāka darba tirgus darbības uzlabošanās, izredzes, ka darba samaksas pārmaiņas varētu būt lielākas, nekā gaidīts, joprojām radīja būtisku augšupvērstu cenu stabilitātes risku. Šādos apstākļos, īpaši ņemot vērā gaidāmo darba samaksas pārskatīšanu 2007. gadā, Padome uzsvēra, ka, vienojoties par darba samaksu, jāņem vērā joprojām nepieņemami augstais bezdarba līmenis vairākās valstīs, kā arī to pašreizējā cenu konkurētspēja un darba ražīguma gada pārmaiņas.

Padomes novērtējumu par to, ka cenu stabilitātes riski vēl arvien pastāv, apstiprināja papildu pārbaude, veicot salīdzinājumu ar monetārās analīzes rezultātiem. 2006. gada monetāro rādītāju un kredītu apjoma pieauguma ievērojamais dinamisms atspoguļoja to, ka euro zonā turpinās nepārtrauktā monetārās ekspansijas kāpuma tendence, ko novēro kopš 2004. gada vidus, un tā vēl vairāk veicina likviditātes uzkrāšanos. Pēc vairākus gadus ilgušā stabilā monetāro rādītāju pieauguma visi ticamie rādītāji liecināja, ka likviditāte euro zonā joprojām ir augsta. Ņemot vērā vēl arvien

spēcīgo monetāro rādītāju un kredītu atlikuma kāpumu, tas liecināja par augšupvērstiem cenu stabilitātes riskiem vidējā un ilgākā termiņā.

Lai ierobežotu augšupvērstos cenu stabilitātes riskus, uz kuriem visu gadu norādīja ECB veiktās tautsaimniecības un monetārās analīzes rezultāti, Padome 2006. gadā koriģēja monetārās politikas nostāju, piecas reizes pieņemot lēmumu par galveno ECB procentu likmju paaugstināšanu (kopumā par 125 bāzes punktiem). Rezultātā Euro sistēmas galveno refinansēšanas operāciju minimālā pieteikuma procentu likme pieauga no 2.25% 2006. gada janvārī līdz 3.50% 2006. gada decembrī.

2006. gadā bija vērojama stabila euro zonas tautsaimniecības attīstība. Neraugoties uz augsto un svārstīgo naftas cenu ietekmi, reālais IKP 2006. gadā pieauga par 2.8% (2005. gadā – par 1.5%). Tautsaimniecības atveseļošanās gada laikā pakāpeniski kļuva plašāka, tās izaugsme – arvien vairāk pašpietiekama, un to galvenokārt noteica iekšzemes pieprasījums. Reālā IKP pieaugums 2006. gadā vidēji bija ievērojami augstāks par potenciālo. Euro zonu joprojām labvēlīgi ietekmēja pasaules tautsaimniecības straujā izaugsme, bet ievērojamais uzņēmumu peļņas kāpums un ilgstošais ļoti labvēlīgu finansēšanas nosacījumu periods veicināja investīciju pieaugumu un nodarbinātību.

Šādos apstākļos Padome uzskatīja, ka arī pēc 2006. gadā veiktajām procentu likmju korekcijām ECB monetārās politikas nostāja joprojām ir labvēlīga un ka vēl arvien nepieciešama stingra un savlaicīga rīcība, lai nodrošinātu cenu stabilitāti vidējā termiņā.

***

Euro zonas fiskālās norises 2006. gadā bija samērā labvēlīgas. Atbilstoši aktualizētajām stabilitātes programmām euro zonas vidējais fiskālais deficīts bija aptuveni 2.0% no IKP (2005. gadā – 2.4%). Tomēr šo budžeta stāvokļa uzlabojumu galvenokārt noteica straujš produkcijas izlaides pieaugums un negaidīti

papildu ieņēmumi un tikai mazliet – efektīvi fiskālās konsolidācijas pasākumi. Ņemot vērā pašreizējo tautsaimniecībai labvēlīgo periodu, joprojām ir būtiski saglabāt valsts finanšu uzlabošanās tempu un paātrināt budžeta konsolidāciju, lai visas euro zonas valstis pēc iespējas ātrāk sasniegtu to vidējā termiņa mērķi – stabilu fiskālo stāvokli. Šajā ziņā ir svarīgi noteikt konkrētus un ticamus fiskālās konsolidācijas papildu pasākumus un nodrošināt to ātru ieviešanu. Šādiem pasākumiem ir vislabākās izredzes būt veiksmīgiem, ja to pamatā ir ticama un visaptveroša vidējā termiņa stratēģija, kura galvenokārt vērsta uz izdevumu samazināšanu, nevis ieņēmumu palielināšanu. Tas palīdz stiprināt ticību fiskālajai politikai, kas ir gan ilgtspējīga, gan arī veicina izaugsmi un nodarbinātību.

***

Strukturālo reformu jomā pēdējos gados euro zonas valstis arvien vairāk apzinās nepieciešamību pielāgoties izaicinājumiem, ko rada augošā globālā konkurence, iedzīvotāju novecošana un arvien straujākas tehnoloģijas pārmaiņas. Par to, cik svarīga ir šāda pielāgošanās izaicinājumiem, liecina samērā zemais darba ražīguma kāpums euro zonā salīdzinājumā ar ASV: 1999.–2006. gadā euro zonā darba ražīguma vidējais gada pieauguma temps sasniedza 1.1%, bet ASV – 2.2%. Šādā situācijā nepieciešams īpaši aktīvi ieviest strukturālās reformas pētījumu un attīstības, izglītības un mācību jomās, kā arī pabeigt vienotā tirgus izveidi. Jāatzīmē arī, ka vairāku dalībvalstu uzsāktās darba tirgus reformas nodrošinājušas plašāku darba iespēju rašanos. Šo reformu un darba samaksas pieauguma tempa mazināšanās dēļ euro zonā pēdējā laikā ievērojami palielinājusies nodarbinātība. Astoņu gadu laikā kopš EMS trešā posma uzsākšanas nodarbināto skaits euro zonā pieaudzis vairāk nekā par 12 milj. cilvēku. Salīdzinājumā ar neredz vairāk par 2 milj., kas tajā pašā valstu grupā bija reģistrēti astoņu gadu periodā pirms 1999. gada, tas ir labs rādītājs. Lielāks nodarbinātības kāpums pēdējos gados veicinājis arī bezdarba līmeņa

samazināšanos. Lai arī bezdarba pieauguma temps joprojām bija augsts (7.5%), tuvojoties 2006. gada beigām, standartizētais bezdarba līmenis saruka līdz mazākajam rādītājam kopš datu laikrindu apkopošanas sākuma 1993. gadā. Tomēr strukturālie kavēkļi euro zonā joprojām pastāv, un tie palīdz skaidrot, kāpēc bezdarba līmenis joprojām ir nepiedodami augsts un līdzdalība darba tirgū vēl arvien zema pēc starptautiskiem standartiem. Tāpēc ir svarīgi, lai katra euro zonas valsts līdz minimumam samazinātu nacionālo noteikumu radītos tirgus izkropļojumus un lai euro zona kopumā novērstu atlikušos šķēršļus, kas kavē tirgus integrāciju. Lai to paveiktu, īpaši nepieciešama pietiekama darba samaksas diferencēšana, lielāka darbaspēka mobilitāte un elastīgāki produkti, darba un finanšu tirgi. Turpmākās reformas uzlabos euro zonas pielāgošanās spēju, veicinās tautsaimniecības izaugsmi un radīs papildu nodarbinātības iespējas.

***

Raitai EMS darbībai papildus fiskālajai disciplīnai un strukturālajām reformām nepieciešama arī Eiropas finanšu integrācija. Palīdzot veicināt Eiropas finanšu sistēmu attīstību, finanšu integrācija nodrošina tautsaimniecības izaugsmes potenciāla kāpumu. Tā veicina arī raitu un efektīvu monetārās politikas transmisiju, klīringa un norēķinu sistēmu efektīvu un raitu darbību un finanšu stabilitāti. Visbeidzot, ne mazāk svarīgi ir tas, ka integrētai finanšu sistēmai ir izšķiroša nozīme kā šoka absorbētājam, ja euro zonā īstenotos asimetriski šoki. ECB ziņojums par finanšu integrācijas rādītājiem, kas publicēts 2006. gada septembrī, sniedz sīku un visaptverošu dažādos finanšu sistēmas segmentos sasniegto rezultātu analīzi. ECB un Eurosistēma stimulē arī finanšu integrāciju veicinošas privātā sektora iniciatīvas. Piemēram, ECB un deviņas NCB piedalīsies īstermiņa parāda instrumentu apzīmējumu piešķiršanas procesā Eiropas īstermiņa vērtspapīru (STEP) iniciatīvas ietvaros, un ECB regulāri nodrošinās statistiskos datus par STEP tirgus ienesīguma likmēm un apgrozījumu.

Eurosistēma sniedz ievērojamu atbalstu arī Vienotās euro maksājumu telpas (SEPA) projektam un enerģiski aicina visas ieinteresētās puses līdz 2008. gada sākumam ieviest SEPA un sasniegt SEPA darījumu kritisko masu līdz 2010. gada beigām. Eurosistēma sniedz palīdzību banku nozarei jauno SEPA instrumentu un principu sistēmu izstrādē un sagatavošanā, kā arī aicina tirgu laikus pielāgot maza apjoma maksājumu sistēmas SEPA instrumentu apstrādei.

Eurosistēma veicina finanšu integrāciju arī, nodrošinot maksājumu un norēķinu infrastruktūras. Jau diezgan sen uzsākts TARGET2 projekts, un, kā plānots, sistēma tiks nodota ekspluatācijā 2007. gada nogalē. 2006. gadā tika veikti tehniskie sagatavošanas darbi, un ECB paziņojusi sīku informāciju par cenu noteikšanas shēmu un dažādiem dalības veidiem TARGET2. 2006. gada jūlijā Eurosistēma nolēma novērtēt iespējas nodrošināt norēķinu pakalpojumus vērtspapīru darījumos. Šā projekta (TARGET2 vērtspapīriem) mērķis, kurā tiks meklēta savstarpējas papildināšanās iespēja ar TARGET2, ir nodrošināt saskaņotus vērtspapīru norēķinus euro, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus.

Eurosistēma turpināja veicināt euro zonas un ES finanšu sistēmas stabilitāti, uzraugot un vērtējot galvenos riska un ievainojamības avotus, piedaloties politiskajās diskusijās par galvenajiem regulēšanas un uzraudzības jautājumiem Eiropas un starptautiskajā līmenī un nostiprinot savas principu sistēmas un darbības, kas vērstas uz iespējamo finanšu krīžu vadību.

***

2006. gada budžetā paredzētais amata vietu kopskaits atbilda 1 343 pilna darba laika ekvivalenta (FTE) amata vietām. Salīdzinājumam – 2005. gadā bija 1 369 FTE amata vietas. 2006. gada septembrī, noslēdzot 2 gadu darba līgumu bez tiesībām to pagarināt, darbu ECB uzsāka nesen augstskolu beigušiem

absolventiem ar daudzpusīgu izglītību paredzētās ECB absolventu programmas pirmie seši dalībnieki.

2006. gadā ECB ieviesa vispārējos mobilitātes principus, kas rosina darbiniekus ik pēc pieciem nostrādātiem gadiem mainīt amata vietu. Iekšējā mobilitāte ir darbinieku iespēja paplašināt profesionālās zināšanas un veids, kā palielināt darbības jomu sinerģiju. 2006. gadā vairāk nekā 80 darbinieku tika pārcelti citā amatā organizācijas ietvaros. ECB, kurā strādā darbinieki no 27 ES dalībvalstīm, integrējusi dažādības vadību savā cilvēkresursu praksē, 2006. gadā uzsākot dažādības politiku.

Papildus mobilitātes veicināšanai cilvēkresursu stratēģija turpina pievērst uzmanību arī ECB darbinieku un vadības attīstībai. Turpinājās organizatorisko un vadības prasmju nostiprināšana, izmantojot mācības un individuālo sagatavošanu. Pēc ECB dažādības stratēģijas ieviešanas uzsākšanas vadītājiem tika organizēts īpašs mācību kurss, kas veltīts jautājumiem par "cieņu darbā".

Eurosistēmas līmenī 2006. gadā īpaši saistībā ar dažādiem darbinieku mācību un attīstības aspektiem darbu turpināja Cilvēkresursu konference, kuru izveidoja 2005. gadā, lai veicinātu ciešāku sadarbību un komandas garu starp Eurosistēmas/ECBS centrālajām bankām cilvēkresursu vadības jomā.

***

Turpinājās ECB jauno telpu plānošana. Arhitekti bija optimizējuši savu tehnisko projektu, un 2006. gadā tika uzsākta projekta

plānošanas fāze. Frankfurte sadarbībā ar ECB turpināja jauno telpu juridiski saistoša zemes izmantošanas plāna sagatavošanu. Paredzams, ka pieteikuma iesniegšanas process būvatļauju saņemšanai saskaņā ar plānu tiks pabeigts līdz 2007. gada oktobra beigām. Plānots, ka būvniecība tiks uzsākta 2008. gada sākumā un pabeigta līdz 2011. gada beigām. Tiks būvēts arī memoriāls un informācijas telpa, pieminot Turgus halles nozīmi ebreju tautības iedzīvotāju deportācijā.

***

2006. gadā ECB peļņa bija 1 379 milj. euro (2005. gadā – 992 milj. euro). Tāpat kā 2005. gadā summa, kas ekvivalenta peļņai, tika nodalīta uzkrājumiem valūtas kursa, procentu likmju un zelta cenas riskiem, un tā rezultātā tīrā peļņa bija nulle. Šos uzkrājumus izmantos, lai segtu šādu risku radītus zaudējumus, īpaši pārvērtēšanas zaudējumus, kas netiek segti no pārvērtēšanas kontiem. Uzkrājumu apjomu katru gadu pārskatīs.

Frankfurtē pie Mainas 2007. gada martā

Žans Klods Trišē
(Jean-Claude Trichet)

1. NODAĻA

TAUTSAIMNIECĪBAS
ATTĪSTĪBA UN MONETĀRĀ
POLITIKA

1. MONETĀRĀS POLITIKAS LĒMUMI

GALVENĀS ECB PROCENTU LIKMES 2006. GADĀ TURPINĀJA PIEAUGT

Padome 2006. gadā paaugstināja galvenās ECB procentu likmes, lai mazinātu augšupvērstos cenu stabilitātes riskus, uz kuriem norāda gan tautsaimniecības, gan monetārā analīze. Šāda atkāpšanās no labvēlīgas monetārās politikas notika euro zonas tautsaimniecības stabilas izaugsmes, nozīmīga monetāro rādītāju un kredītu atlikuma pieauguma un augstas likviditātes apstākļos. Vairākas reizes paaugstinot procentu likmes par 25 bāzes punktiem, Padome kopumā palielināja Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju minimālo pieteikuma procentu likmi par 125 bāzes punktiem (no 2.25% 2006. gada janvārī līdz 3.50% gada beigās; sk. 1. att.).

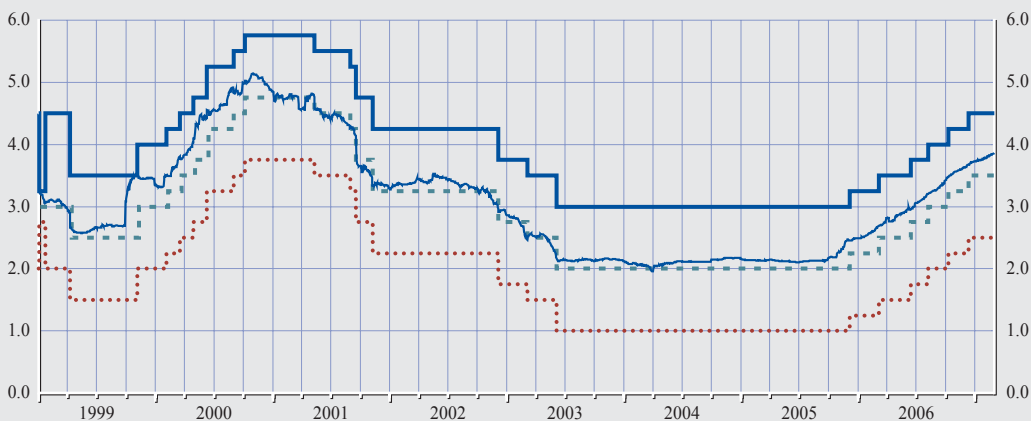
Vērtējot cenu pārmaiņas, vidējā SPCI gada inflācija 2006. gadā bija 2.2% (tāda pati kā 2005. gadā). Gada laikā inflācija bija svārstīga, un to būtiski ietekmēja naftas cenu mainīgums. Līdz augustam bija vērojama inflācijas kāpuma tendence, tai būtiski pārsniedzot ECB cenu stabilitātes definīcijā norādīto līmeni – zemāku

par 2%, bet tuvu tam. To galvenokārt noteica nozīmīgs enerģijas cenu pieaugums, bet daļēji arī administratīvi regulējamo cenu un netiešo nodokļu palielinājums. Savukārt pārējos 2006. gada mēnešos inflācijas gada temps kļuva zemāks par 2% galvenokārt būtiska naftas cenu krituma un bāzes efektu dēļ. Lai gan reālā IKP pieauguma virzība bija labvēlīga un darba tirgus pazīmes – pozitīvas, 2006. gadā euro zonā joprojām bija vērojama mērena darbaspēka izmaksu dinamika, daļēji liecinot par spēcīgu konkurenci globālā mērogā, īpaši apstrādes rūpniecībā. Tas ļāva mazināt inflācijas spiedienu. Ilgāka termiņa inflācijas gaidas tika stingri noturētas cenu stabilitātei atbilstošā līmenī. Tomēr cenu stabilitāti joprojām apdraudēja augšupvērsti riski, īpaši risks saistībā ar iepriekšējo naftas cenu kāpumu ietekmi, kas ir lielāka, nekā gaidīts, administratīvi regulējamo cenu un netiešo nodokļu palielinājumu papildus tiem kāpumiem, kas līdz šim izziņoti, un atkārtota naftas cenu pieauguma iespēju. Plašākā skatījumā būtiskāku darba samaksas pārmaiņu iespējamība, nekā paredzēts, un iepriekšējo naftas cenu kāpumu netiešo seku izpausmes darba samaksas un cenu

1. attēls. ECB procentu likmes un naudas tirgus procentu likmes

(gadā; dienas dati; %)

- aizdevumu iespējas uz nakti procentu likme
- ... noguldījumu procentu likme
- - - galveno refinansēšanas operāciju minimālā pieteikuma likme
- 3 mēnešu EURIBOR

Avots: ECB.

Piezīme. Galveno refinansēšanas operāciju likme ir likme, kas ir spēkā fiksētās procentu likmes izsolēs līdz 2000. gada 28. jūnijam veiktajām operācijām. Pēc šā datuma veikto operāciju likme atspoguļo minimālo pieteikuma likmi, kas ir spēkā mainīgas procentu likmes izsolēs.

noteikšanas tendencēs joprojām radīja nozīmīgus augšupvērstus cenu stabilitātes riskus, īpaši, ņemot vērā labvēlīgo ekonomisko vidi un darba tirgus nosacījumu uzlabošanas.

Ekonomiskās aktivitātes jomā 2006. gadā vērojama stabila euro zonas tautsaimniecības attīstība. Pēc 2005. gada 2. pusgadā novērotās pakāpeniskās un vēl arvien mērenās tautsaimniecības atveseļošanās 2006. gada 1. pusgadā ekonomiskās aktivitātes kāpums euro zonā kļuva straujāks. Tautsaimniecības izaugsme pakāpeniski kļuva arvien plašāka un pašpietiekamāka, un to galvenokārt noteica iekšzemes pieprasījums, īpaši – ieguldījums pamatlīdzekļos. Reālā IKP vidējais pieaugums 2006. gadā pārsniedza potenciālo. Gada laikā ārējā vide veicināja stabili tautsaimniecības izaugsmi. Euro zonas eksportu labvēlīgi ietekmēja pasaules tautsaimniecības, īpaši euro zonas galveno tirdzniecības partnervalstu tautsaimniecības, joprojām straujā izaugsme. Gada laikā arvien dinamiskāk pieauga investīciju apjoms, ko labvēlīgi ietekmēja ilgstoši ļoti izdevīgie finansēšanas nosacījumi, uzņēmumu bilancu pārstrukturēšana un ievērojams peļņas pieaugums. Euro zonā 2006. gadā nostiprinājās arī patēriņa pieaugums atbilstoši norisēm reāli rīcībā esošo ienākumu jomā, nodarbinātības kāpumam stabilizējoties un bezdarba līmenim pazeminoties. Kopumā, neraugoties uz augsto un svārstīgo naftas cenu ietekmi, reālais IKP 2006. gadā pieauga par 2.8% (2005. gadā – par 1.5% un 2004. gadā – par 1.8%). Tautsaimniecības izaugsmes perspektīvas īstermiņa riski gandrīz visu gadu saglabājās kopumā līdzsvaroti, bet vidēja un ilgāka termiņa riski 2006. gadā bija lejuvērsti galvenokārt iespējamā naftas cenu kāpuma, globālās nelīdzsvarotības un potenciālā protekcionalisma spiediena dēļ.

2006. gadā vēl arvien bija vērojams spēcīgs monetāro rādītāju un kredītu atlikuma pieaugums, galvenokārt atspoguļojot zemo euro zonas procentu likmju stimulējošo ietekmi un ekonomiskās aktivitātes kāpumu. Vidēja termiņa perspektīvā monetāro rādītāju un kredītu atlikuma pieauguma izteikti dinamiskais

kāpums 2006. gadā liecināja par joprojām pastāvīgu monetārās ekspansijas pieauguma tempa kāpuma tendenci, kas novērota kopš 2004. gada vidus un papildus veicināja likviditātes uzkrāšanos. Visi ticamie rādītāji liecināja, ka pēc vairāku gadu strauja monetāro rādītāju pieauguma euro zonā likviditāte tiešām bija augsta, un joprojām spēcīga monetāro rādītāju un kredītu atlikuma kāpuma apstākļos vidējā un ilgākā termiņā tas norādīja uz augšupvērstiem cenu stabilitātes riskiem.

Lai ierobežotu augšupvērstos cenu stabilitātes riskus, uz kuriem norāda ECB tautsaimniecības un monetārā analīze, Padome 2006. gadā pārskatīja monetārās politikas nostāju, piecos gadījumos paaugstinot galvenās ECB procentu likmes. Padome uzsvēra, ka arī pēc šā procentu likmju pieauguma ECB monetārās politikas nostāja joprojām ir labvēlīga, jo procentu likmes vēl arvien ir zemas, monetāro rādītāju un kredītu atlikuma pieaugums spēcīgs un visi ticamie rādītāji liecina, ka euro zonā ir augsta likviditāte. Padome puda viedokli, ka cenu stabilitātes nodrošināšanai vidējā termiņā tiešām nepieciešama apņēmīga un savlaicīga rīcība. Vidēja termiņa un ilgtermiņa inflācijas gaidu nostiprināšana, ko nosaka šādas saistības, ir priekšnoteikums, lai monetārā politika varētu sniegt ilgstošu ieguldījumu stabilas tautsaimniecības izaugsmes veicināšanā un darba vietu radīšanā.

2006. gadā paziņotie Padomes lēmumi un plašāki ekonomiskās situācijas novērtējumi ietekmēja tirgus gaidas saistībā ar īstermiņa procentu likmju perspektīvu. Padome 2006. gadā nepārprotami uzsvēra, ka turpmākie politikas pasākumi joprojām atkarīgi no cenu stabilitātes risku regulāra novērtējuma un tās galvenā scenārija apstiprināšanās. Finanšu tirgi, šķiet, pilnīgi sapratuši Padomes vēstījumu. Tāpēc atbilstoši publicētajiem makroekonomiskajiem datiem, kas kopumā apstiprināja Padomes scenāriju, tirgus gaidas saistībā ar īstermiņa procentu likmēm gada laikā pakāpeniski koriģētas augšup, jo tirgum kļuvis saprotamāks, ka pēc 2005. gada decembrī īstenotā sākotnējā procentu likmju pieauguma

notiks pakāpeniska atkāpšanās no labvēlīgas monetārās politikas. Tirgus nenoteiktība 2006. gadā joprojām mazinājās, svārstīgumam pazeminoties līdz samērā zēmam līmenim, neraugoties uz īslaicīgu kāpumu vasaras periodā riska globālās pārvērtēšanas apstākļos. Kopumā tirgus nenoteiktība salīdzinājumā ar ilgāka termiņa vēsturiski vidējo līmeni saistībā ar turpmākajiem monetārās politikas lēmumiem sasniedza samērā zēmu līmeni.

MONETĀRĀS POLITIKAS LĒMUMU DETALIZĒTS IZKLĀSTS

Ekonomiskie apstākļi 2006. gada sākumā bija samērā labvēlīgi. Reālā IKP pieaugums 2005. gada 2. pusgadā sāka nostiprināties un palielināties. Lai gan salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni reālā IKP pieaugums 2005. gada 4. ceturksnī bija ievērojami zemāks nekā 3. ceturksnī novērotais, noskaņojuma rādītāji liecināja, ka tautsaimniecības izaugsmes tendence bija samērā stabila. 2006. gada sākumā pieejamā informācija, īpaši apsekojuma dati, apstiprināja Padomes novērtējumu par ekonomiskās aktivitātes pieauguma pakāpenisku nostiprināšanos un paplašināšanos un šādas situācijas turpināšanos gada pirmajos mēnešos, īpaši straujam iekšzemes pieprasījumam to vēl vairāk veicinot.

Tautsaimniecības izaugsmes perspektīvas joprojām bija samērā labvēlīgas galvenokārt ļoti spēcīga ieguldījumu apjoma kāpuma un darba tirgus situācijas pakāpeniskas uzlabošanās dēļ. Tāpēc 2006. gada martā ECB speciālistu tautsaimniecības izaugsmes makroekonomiskās iespēju aplēses tika koriģētas un nēdaudz paaugstinātas salīdzinājumā ar Eurosistēmas speciālistu 2005. gada decembra iespēju aplēsēm, galvenokārt atspoguļojot privāto ieguldījumu attīstības perspektīvas nēlielu uzlabošanas iespēju aplēšu periodā. Reālā IKP gada vidējais pieaugums 2006. gadā paredzēts 1.7–2.5% un 2007. gadā – 1.5–2.5%. Starptautisko organizāciju un privātā sektora iestāžu prognozes pamatā sniedza līdzīgas norādes.

Vērtējot cenu dinamiku, SPCI gada inflācija 2006. gada sākumā bija augstāka par 2%, un bija gaidāms, ka tuvākajā laikā tā nēmainīsies, tās precīzo līmeni galvenokārt nosakot enerģijas cenu pārmaiņām nākotnē. Tālākā perspektīvā gaidāms, ka publiskotajām netiešo nodokļu pārmaiņām un iepriekšējo naftas cenu kāpumu netiešajai ietekmei varētu būt būtiska palielinoša ietekme uz inflāciju, lai gan ir viedoklis, ka saglabāsies mērena darba samaksa. 2006. gada martā ECB speciālistu inflācijas iespēju aplēses tika koriģētas un nēdaudz paaugstinātas salīdzinājumā ar 2005. gada decembra Eurosistēmas speciālistu iespēju aplēsēm. Vidējā SPCI gada inflācija 2006. gadā paredzēta 1.9–2.5% un 2007. gadā – 1.6–2.8%. Saistībā ar šo cenu dinamikas perspektīvu saglabājas augšupvērsti riski, kas īpaši saistīti ar iepriekšējo naftas cenu kāpumu iespējamo netiešo ietekmi.

Ņemot vērā monetāro rādītāju kāpumu augstas likviditātes apstākļos euro zonā, monetārā analīze apstiprināja tautsaimniecības analīzes norādes par dominējošiem augšupvērstiem cenu stabilitātes riskiem. Monetārā rādītāja M3 gada pieauguma temps saglabājās stabils, lai gan pazīmes liecināja par agrākām portfeļu sastāva pārmaiņām pretēju pārmaiņu atsākšanos par labu monetārajiem aktīviem, un, ņemot vērā šādu portfeļu sastāva pārmaiņu izraisīto īstermiņa ietekmi, joprojām bija vērojama spēcīga monetārās ekspansijas tendence, atspoguļojot zēmo procentu likmju stimulējošo ietekmi. Turklāt, runājot par M3 atbilstošajiem bilances posteņiem, kredītu apjoms vēl pieaudzis, ievērojami palielinoties mājsaimniecību aizņēmumiem (īpaši mājokļa iegādei) un nēfinansu sabiedrību aizņēmumiem.

Kopumā, ņemot vērā augšupvērstos cenu stabilitātes riskus vidējā termiņā, uz kuriem norāda ECB tautsaimniecības un monetārā analīze, Padome tālāk pārskatīja labvēlīgo monetārās politikas nostāju, 2006. gada 2. martā paaugstinot galvenās ECB procentu likmes par 25 bāzes punktiem. Padome uzskatīja, ka, laikus rīkojoties, tā palīdz panākt vidējā termiņa un ilgtermiņa inflācijas gaidu

noturēšanu cenu stabilitātei atbilstošā līmenī, tādējādi sniedzot ilgstošu ieguldījumu stabilā tautsaimniecības izaugsmē un darba vietu radīšanā. Padome īpaši uzsvēra, ka procentu likmes visās termiņu grupās joprojām ir ļoti zemas gan nominālajā, gan reālajā izteiksmē un ECB monetārā politika – labvēlīga.

Neraugoties uz tirgus svārstīguma īslaicīgu pieaugumu maijā riska globālās pārvērtēšanas apstākļos, nākamajos mēnešos saņemta informācija apstiprināja Padomes viedokli, ka labvēlīgās ECB monetārās politikas nostājas koriģēšana martā bija vērsta uz cenu stabilitātes pieaugošo risku mazināšanu. Reālajam IKP 1. ceturksnī palielinoties par 0.6% salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni (vēlāk to paaugstināja līdz 0.8%), saņemtie dati apstiprināja viedokli, ka izaugsme paplašinās un kļūst noturīgāka. Vienlaikus SPCI inflācija maijā pieauga līdz 2.5% galvenokārt enerģijas cenu dinamikas dēļ. Paredzēja, ka 2006. un 2007. gadā inflācija saglabāsies virs 2%. Eurosistēmas speciālistu jūnija iespēju aplēsēs 2006. gada SPCI inflācijas diapazons tika nedaudz paaugstināts (no 1.9–2.5% uz 2.1–2.5%) salīdzinājumā ar ECB speciālistu marta iespēju aplēsēm, saglabājoties augšupvērstiem cenu attīstības perspektīvas riskiem.

Arī monetārā analīze liecināja, ka augšupvērsti cenu stabilitātes riski pastiprinās vidējā un ilgākā termiņā. Ņemot vērā monetāro rādītāju un kredītu atlikuma kāpumu, jau ar divciparu skaitli rakstāms privātajam sektoram izsniegto kredītu atlikuma gada kāpuma temps. Joprojām ļoti strauji auga mājsaimniecību aizņēmumi, īpaši hipotēku kredīts, un nefinanšu sabiedrību aizņēmumi. Šīs norises tālāk apstiprināja, ka zemo procentu likmju stimulējošā ietekme joprojām ir dominējošais faktors, kas nosaka spēcīgo monetārās ekspansijas tendenci.

Kopumā tautsaimniecības analīzes un monetārās analīzes rezultātu salīdzinājums apstiprināja, ka vidējā termiņā dominēja augšupvērsti cenu stabilitātes riski. Tāpēc Padome 8. jūnijā nolēma vēlreiz paaugstināt galvenās ECB procentu likmes par 25 bāzes punktiem. Padome

uzsvēra, ka, apstiprinoties tās pieņēmumiem un pamatscenārijam, būs nepieciešama turpmāka atkāpšanās no labvēlīgas monetārās politikas.

2006. gada jūnijā un jūlijā saņemtie dati papildus apstiprināja Padomes novērtējumu, ka tautsaimniecības izaugsme 1. pusgadā atjaunojusies un kļuvusi plašāka. Noskaņojuma rādītāji joprojām bija ļoti augsti un nodarbinātības pieaugums – stabils. Turklāt saglabājās nosacījumi, lai euro zonā reālā IKP pieaugums būtu atbilstošs tā potenciālajam tempam. Vienlaikus inflācija jūnijā un jūlijā joprojām bija ievērojami virs 2%, un tika prognozēts, ka 2006. un 2007. gadā šis līmenis vidēji tiks pārsniegts, saglabājoties augšupvērstiem ar šo perspektīvu saistītiem riskiem. Ņemot vērā monetāro rādītāju joprojām izteikti dinamisko kāpumu augstās likviditātes apstākļos, tautsaimniecības analīze apstiprināja monetārās analīzes norādes, ka vidējā termiņā saglabājās augšupvērsti cenu stabilitātes riski. Lai ierobežotu šos riskus un nodrošinātu ilgāka termiņa inflācijas gaidu stabilizēšanos, Padome 2006. gada 3. augustā nolēma vēlreiz paaugstināt galvenās ECB procentu likmes par 25 bāzes punktiem. Padome arī uzsvēra nepieciešamību turpināt rūpīgi sekot visām norisēm, lai novērstu cenu stabilitātes risku īstenošanos.

3. ceturksnī saņemtie euro zonas ekonomiskās aktivitātes dati apstiprināja, ka iepriekšējos ceturkšņos vērojams būtisks tautsaimniecības izaugsmes kāpums. Pamatojoties uz koriģētajiem datiem, no 2005. gada 3. ceturkšņa līdz 2006. gada 2. ceturksnim ekonomiskās aktivitātes pieaugums salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni bija 0.7%, ievērojami pārsniedzot vairākumu potenciālā tempa aplēšu. Turklāt bezdarba līmenis mazinājās, nodarbinātības pieaugums nostiprinājās un uzņēmumu apsekojumu sniegtās nodarbinātības gaidas joprojām bija labvēlīgas. Par 2006. gada 3. ceturksni pieejamie rādītāji apstiprināja novērtējumu, ka turpināsies stabils ekonomiskās aktivitātes kāpums, lai gan mērenākā tempā nekā 1. pusgadā, kad izaugsme bija ļoti strauja. Kopumā joprojām saglabājās nosacījumi, lai

euro zonas tautsaimniecības attīstība norisinātos stabili, atbilstoši potenciālajam tempam. 2006. gada septembrī ECB speciālistu makroekonomiskajās iespēju aplēsēs 2006. un 2007. gadā paredzētais reālā IKP pieauguma diapazons atkal koriģēts augšup salīdzinājumā ar Eurosistēmas speciālistu iepriekšējām iespēju aplēsēm (2006. gadā – līdz 2.2–2.8% un 2007. gadā – līdz 1.6–2.6%), galvenokārt atspoguļojot lielāku 1. pusgadā novēroto pieaugumu, nekā gaidīts.

Jūlijā un augustā SPCI inflācija joprojām bija virs 2%, un ECB speciālistu septembra makroekonomiskajās iespēju aplēsēs paredzēts, ka vidējā gada inflācija 2006. gadā būs 2.3–2.5% un 2007. gadā – 1.9–2.9%. Šīs iespēju aplēses liecināja par augšupvērstu korekciju, 2006. gada inflācijas diapazonam tuvojoties jūnijā publicēto Eurosistēmas speciālistu iespēju aplēšu diapazona augšējai robežai. Inflācijas 2007. gada diapazons arī tika mazliet paaugstināts, galvenokārt atspoguļojot augšupvērstu naftas cenu iespēju aplēses pieņēmuma korekciju. Vēlāk, septembrī, situācija nedaudz mainījās augustā un septembrī novērotā būtiskā naftas cenu krituma un labvēlīgo bāzes efektu dēļ. Tas izraisīja nozīmīgu inflācijas sarukumu, sākot ar septembri tai samazinoties zemāk par 2%. Tomēr joprojām dominēja uzskats, ka inflācija 2006. gada beigās un 2007. gada sākumā, iespējams, atkal pieaugs un būs augstāka par 2% galvenokārt augstāku netiešo nodokļu ietekmes un (mazāk) nelabvēlīgu bāzes efektu dēļ. Padome tāpēc uzskatīja, ka iespējamās ievērojamas SPCI gada inflācijas īstermiņa svārstības, bet kopumā 2006. un 2007. gadā inflācija joprojām būs augstāka par 2%. Cenu stabilitāti turpināja apdraudēt augšupvērsti riski. Šo viedokli apstiprināja salīdzinājums ar monetāro analīzi.

Šo norišu dēļ Padome 2006. gada 5. oktobrī nolēma paaugstināt galvenās ECB procentu likmes vēl par 25 bāzes punktiem. Padome uzsvēra, ka, apstiprinoties Padomes pamatscenārijam, būs nepieciešama turpmāka atkāpšanās no labvēlīgas monetārās politikas.

Saņemtā informācija, īpaši pārlicinošie apsekojuma dati par 2006. gada 4. ceturksni, pamatoja Padomes lēmumu oktobrī paaugstināt procentu likmes. Informācija arī papildus apstiprināja vērtējumu par ekonomiskās aktivitātes stabila pieauguma turpināšanos, ko 3. ceturksnī galvenokārt noteica iekšzemes pieprasījums. Tas apstiprināja gaidīto tautsaimniecības atveseļošanās paplašināšanos un norādīja uz tautsaimniecības izaugsmes arvien lielāko pašpietiekamību euro zonā. Arī attiecībā uz 2007. gadu joprojām saglabājās nosacījumi, lai euro zonas tautsaimniecības attīstība norisinātos stabili, atbilstoši potenciālajam tempam. Lai gan šķita, ka gadu mijā varētu rasties nelielas ceturkšņa pieauguma tempa svārstības netiešo nodokļu pārmaiņu ietekmes dēļ, ekonomiskās aktivitātes vidēja termiņa perspektīvas joprojām bija labvēlīgas. Šī perspektīva arī atspoguļota Eurosistēmas speciālistu 2006. gada decembra makroekonomisko iespēju aplēsēs, kas ietvēra augšupvērstu korekciju salīdzinājumā ar ECB speciālistu 2006. gada septembra iespēju aplēsēm, galvenokārt atspoguļojot pieņēmumu par zemākām enerģijas cenām un to ietekmi uz reāli rīcībā esošajiem ienākumiem. Reālā IKP gada vidējais pieaugums 2007. gadā paredzēts 1.7–2.7% un 2008. gadā – 1.8.–2.8%.

Vērtējot cenu dinamiku, SPCI gada inflācija 2006. gada pēdējā ceturksnī joprojām bija zemāka par 2%. Ņemot vērā lejup koriģētos pieņēmumus par enerģijas cenām, Eurosistēmas speciālistu decembra makroekonomiskajās iespēju aplēsēs 2007. gada SPCI inflācijas diapazons bija nedaudz zemāks, nekā norādīts ECB speciālistu septembra iespēju aplēsēs. Vidējā SPCI gada inflācija 2007. gadā paredzēta 1.5–2.5% un 2008. gadā – 1.3–2.5%. Cenu attīstības tendenci perspektīva ietvēra augšupvērstus riskus. Turklāt tautsaimniecības analīzes un monetārās analīzes rezultātu salīdzinājums joprojām apstiprināja vērtējumu, ka vidējā un ilgākā termiņā saglabāsies augšupvērsti cenu stabilitātes riski.

Ņemot vērā minētās norises, 2006. gada 7. decembrī Padome nolēma paaugstināt galvenās ECB procentu likmes vēl par 25 bāzes punktiem. Padome paziņoja, ka arī pēc šā procentu likmju pieauguma ECB monetārās politikas nostāja joprojām ir labvēlīga – saglabājas zemas galvenās ECB procentu likmes, monetāro rādītāju un kredītu atlikuma pieaugums ir spēcīgs un visi ticamie rādītāji liecina, ka euro zonā ir augsta likviditāte. Tāpēc Padome uzskatīja, ka tai jāīsteno apņēmīgi un laikus, lai vidējā termiņā nodrošinātu cenu stabilitāti. Padome arī norādīja, ka tā turpinās ļoti rūpīgi sekot visām norisēm, lai vidējā termiņā neļautu īstenoties cenu stabilitātes riskiem.

2. MONETĀRĀS, FINANŠU UN EKONOMISKĀS NORISES

2.1. PASAULES MAKROEKONOMISKĀ VIDE

PASAULES TAUSAIMNIECĪBAS IZAUGSME PALĒNINĀJĀS, BET SAGLABĀJĀS STABILA

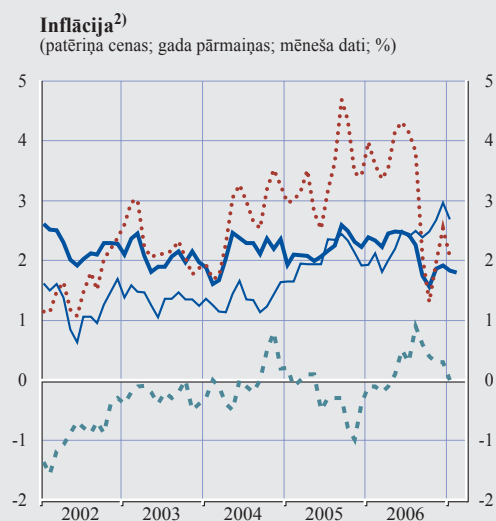
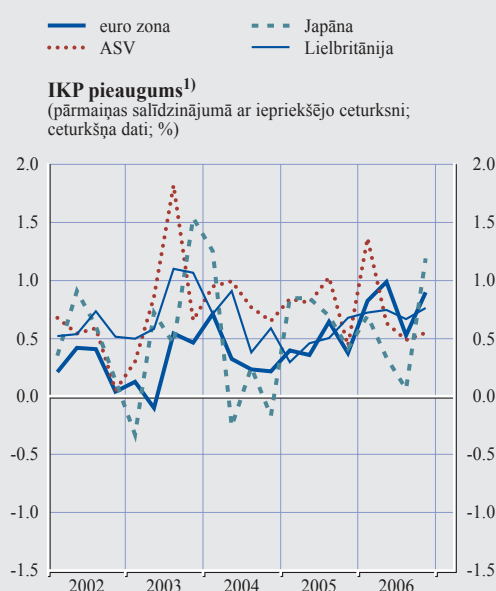
2006. gadā pasaules tautsaimniecība turpināja attīstīties stabilā tempā, neraugoties uz nelielu pakāpenisku kāpuma dinamikas pavājināšanos. Spēcīgajai visu lielāko reģionu attīstībai 1. pusgadā sekoja neliels palēninājums 2. pusgadā, īpaši ASV (sk. 2. att.). Tomēr kopumā pasaules ekonomiskās attīstības līmenis saglabājās tuvu 2004. un 2005. gadā sasniegtajam, īpaši pateicoties joprojām labvēlīgajiem finansēšanas nosacījumiem, stabilas peļņas apstākļiem un nozīmīgiem uzņēmumu bilancu uzlabojumiem lielākajā daļā pasaules valstu. Turklāt globālās ekspansijas stabilajā tempā savu ieguldījumu deva dažu lielo attīstības valstu stabilā izaugsme un lielā tirdzniecības aktivitāte. Lai gan lielāko rūpnieciski attīstīto valstu izaugsme kļuva līdzsvarotāka, starptautiskajai ārējai nelīdzsvarotībai bija tendence pastiprināties vēl vairāk, galvenokārt naftas eksportētājvalstu enerģijas un tirdzniecības pozitīvā saldo rezultātā.

Naftas cenas 2006. gadā saglabājās augstā līmenī. Pēc tam, kad tās augusta sākumā sasniedza vēsturiski augstāko līmeni – 78 ASV dolārus par barelu –, Brent jēlnaftas cena līdz decembrim noslīdēja aptuveni līdz 60 ASV dolāriem – līmenim, kāds bija 2005. gada beigās. 2006. gadā patēriņa cenu inflācija galvenokārt enerģijas cenu norišu ietekmē vasarā sasniedza augstāko punktu, bet pēc tam samazinājās. 2006. gadā inflācijas spiediens vairākumā valstu kopumā joprojām bija samērā ierobežots. Pamatā globālā inflācija saglabājās ļoti tuvu 2004. un 2005. gada līmenim. OECD valstīs PCI gada inflācija kopumā bija 2.6%, bet gada inflācija, izņemot pārtiku un enerģiju, – 2.0%.

ASV reālā IKP gada pieauguma temps 2006. gadā kopumā joprojām bija stabils (3.3%). Tomēr gada laikā ekonomiskā aktivitāte kļuva mērenāka un IKP kāpuma temps noslīdēja zemāk par potenciālo tempu. Šāda palēninājuma

nozīmīgs iemesls bija mājokļu ieguldījumu sarukums, saglabājoties noturīgam privātā patēriņa kāpumam. Mājsaimniecību izdevumus negatīvi ietekmēja mājokļu tirgus aktivitātes samazināšanās un augstās enerģijas cenas, bet veicināja stabils darba ienākumu pieaugums un

2. attēls. Svarīgākās norises galvenajās industriāli attīstītajās valstīs

Avoti: valstu dati, SNB, Eurostat un ECB aprēķini.

1) Par euro zonu un Lielbritāniju izmantoti Eurostat dati; par ASV un Japānu izmantoti attiecīgo valstu dati. IKP dati ir sezonāli izlīdzināti.

2) SPCI – euro zoni un Lielbritānijai; PCI – ASV un Japānai.

labvēlīgie finansēšanas nosacījumi. Strauji palielinājās uzņēmumu nemājokļu ieguldījumi, ko veicināja labvēlīgie finansēšanas nosacījumi un uzņēmumu augstais ienesīgums. Neto tirdzniecības ieguldījums izaugsmē 2006. gadā bija nulle.

Ārējā bilance 2006. gadā salīdzinājumā ar 2005. gadu pasliktinājās. Lielāks preču negatīvais saldo, kas atspoguļoja mājsaimniecību patēriņa ievērojamo pieaugumu, bija galvenais pasliktināšanās noteicējs. Tomēr eksporta aktivitātē bija vērojamas nelielas uzlabojuma pazīmes, liecinot par ekonomiskās attīstības spēku pārējās valstīs un ASV dolāra reālā efektīvā kursa pazemināšanos.

ASV 2006. gadā kopumā PCI gada pārmaiņu temps bija 3.2%. Patēriņa cenu inflācija 1. pusgadā paaugstinājās sakarā ar augsto resursu patēriņa līmeni, enerģijas cenu ievērojamo kāpumu un īpašnieka īres maksai pielīdzināmā PCI komponenta palielināšanos. Pēc tam, kad vasarā inflācija sasniedza augstāko līmeni, tās spiediens mazinājās, un PCI gada inflācija decembrī bija 2.5%. Gada inflācijas, izņemot enerģiju un pārtiku, tendence pamatā bija līdzīga – septembrī tā sasniedza augstāko līmeni 10 gadu laikā (2.9%) un pēc tam pamazām kritās. Iespējams, ka zemāks inflācijas līmenis, tuvojoties gada beigām, liecina par cenu spiediena mazināšanos lēnāka kopējā pieprasījuma kāpuma un zemāku enerģijas cenu rezultātā.

2006. gada 1. pusgadā Federālo rezervju sistēmas Federālā atklātā tirgus komiteja (*Federal Open Market Committee; FOMC*) četras reizes pēc kārtas par 25 bāzes punktiem paaugstināja federālo fondu mērķa likmi (kopsummā par 100 bāzes punktiem). Šādas paaugstināšanas rezultātā federālā fondu mērķa likme 29. jūnijā bija 5.25%. Nemainot to atlikušajā gada daļā, FOMC savos paziņojumos atkārtoti uzsvēra, ka saglabājas daži inflācijas riski, tomēr politikas nostājas papildu stingrības pasākumi būs atkarīgi no makroekonomiskās perspektīvas attīstības. Attiecībā uz ASV

fiskālo politiku federālā budžeta deficīts 2006. fiskālajā gadā salīdzinājumā ar 2005. gadu samazinājās, galvenokārt pieaugot uzņēmumu un iedzīvotāju nodokļu ieņēmumiem. Saskaņā ar Kongresa budžeta biroja aplēsēm federālā budžeta deficīts 2006. fiskālajā gadā bija 1.9% no IKP.

Japānā 2006. gadā turpinājās ekonomiskā atveseļošanās un reālais IKP pieauga par 2.2% (2005. gadā – par 1.9%). IKP izaugsme saglabājās virs potenciālā līmeņa jau trešo gadu pēc kārtas. Tautsaimniecības aktivitāti veicināja straujš nemājokļu ieguldījumu apjoma kāpums un joprojām spēcīgais eksports. Nemājokļu ieguldījumu apjoma stabilitāte galvenokārt atspoguļoja labvēlīgos finansēšanas nosacījumus, augošo uzņēmumu peļņu un spēcīgo uzņēmēju konfidenci. Kopumā, neraugoties uz ievērojamo privātā patēriņa pieauguma tempa palēnināšanos 2006. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, iekšzemes pieprasījuma atjaunošanās norisēja stabili. Eksporta aktivitātes uzlabošanās noteica Japānas jenas vērtības samazināšanos un lielāks pieprasījums pēc mehānismiem un iekārtām, kam bija stimulējošs efekts. 2006. gadā pirmo reizi 10 gadu laikā pieauga Japānas banku kredītēšanas spēja, atspoguļojot banku bilanču uzlabošanos, to riska uzņemšanās kapacitātes atjaunošanos un notiekošo atveseļošanās procesu.

Bažas par deflāciju Japānā 2006. gadā turpināja mazināties. Gada laikā patēriņa cenu gada pārmaiņu temps atkal kļuva pozitīvs. Tomēr inflācija joprojām bija mērena ilgstoša lejupvērsta spiediena dēļ, īpaši uz algām. Patēriņa cenu gada pārmaiņu temps gadā kopumā bija 0.3% (2005. gadā – -0.3%). 2006. gada martā Japānas Banka pārtrauca kvantitatīvi veicinotās monetārās politikas procesu, kas tika īstenots kopš 2001. gada marta, un jūlijā paaugstināja uz nakti izsniegtu nenodrošinātu kredītu mērķa procentu likmi no nulles līdz 0.25%. 2006. gadā Japānas Banka novērsa banku sektora pārmērīgo likviditāti un Japānas privāto banku tekošā konta bilances Japānas Bankā ievērojami

samazinājās (no 31 trlj. Japānas jenu martā līdz aptuveni 10 trlj. Japānas jenu gada beigās).

Izaugsme Āzijas attīstības valstīs 2006. gadā joprojām bija spēcīga sakarā ar elastīgo iekšzemes pieprasījumu, īpaši reģiona lielākajās valstīs, neraugoties uz ārējā pieprasījuma sašaurināšanos 2. pusgadā. Lielākajā reģiona daļā cenu spiedienu mazināja stingrākas monetārās politikas pasākumi un, beidzoties vasarai, arī naftas cenu kritums. Valūtas kursa norises bija daudzveidīgas – Korejas, Taizemes un Indonēzijas valūtu reālais efektīvais kurss 2006. gadā paaugstinājās, bet citu Āzijas attīstības valstu valūtu kursi samazinājās (piemēram, Honkongas īpašās pārvaldes apgabala un Taivānā) vai pamatā nemainījās (Ķīnā, Indijā un Malaizijā). Vienlaikus ārvalstu valūtas rezerves vairākās reģiona valstīs turpināja augt.

Ķīnas tautsaimniecībā 2006. gadā turpinājās spēcīgs kāpums. 1. pusgadā ekonomiskā aktivitāte kļuva dinamiskāka sakarā ar situācijas uzlabošanos apstrādes rūpniecībā, nekustamā īpašuma un pašvaldību ieguldījumu jomā, kā arī spēcīgo eksportu. 2006. gada 2. pusgadā nedaudz samazinājās ieguldījumi pamatlīdzekļos un pievienotās vērtības kāpums rūpniecībā; tas notika stingrākas monetārās politikas, t.sk. administratīvo pasākumu, rezultātā, kopumā gandrīz neietekmējot IKP kāpuma tempu. Inflācijas spiediens bija neliels, tomēr ap gada beigām tas pastiprinājās. Pēc elastīgāka maiņas kursa režīma ieviešanas 2005. gadā Ķīnas renminbi kurss attiecībā pret ASV dolāru 2006. gadā turpināja pamazām, bet stabili paaugstināties, bet attiecībā pret euro – samazināties. Tekošā konta pozitīvais saldo pārsniedza 2005. gada rekordaugsto līmeni, palielinot Ķīnas ārvalstu valūtas rezerves, kuru kopējais apjoms pārsniedza 1 trlj. ASV dolāru.

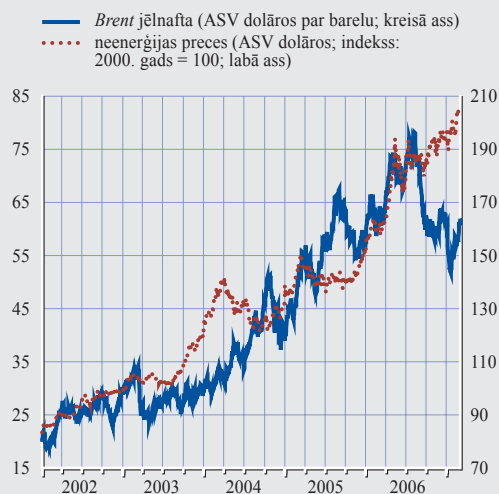
Latīņamerikas ekonomiskā attīstība joprojām bija dinamiska, un to veicināja vēl arvien labvēlīgā ārējā vide (t.sk. reģiona eksporta preču augstās cenas) un stabils iekšzemes pieprasījums. No lielākajām Latīņamerikas valstīm straujš reālās ekonomiskās izaugsmes

temps saglabājās Argentīnā, lai gan ilgstoši augstā inflācija radīja problēmas pārvaldes iestādēm. Citās reģiona lielākajās valstīs – Brazīlijā un Meksikā – ekonomiskās ekspansijas temps bija mērenāks, tomēr joprojām stabils (īpaši Meksikā), bet inflācija bija ierobežota. Daudzas Latīņamerikas valstis turpināja izmantot labvēlīgos starptautiskās finansēšanas nosacījumus, lai iesaistītos aktīvās parāda pārvaldīšanas operācijās, daļēji izmantojot tiešos atpirkšanas darījumus, kā arī mijmaiņas darījumus, cenšoties samazināt parāda apkalpošanas izmaksas un uzlabot parāda atmaksāšanas termiņu ievērošanu. Vienlaikus ar ekonomisko pamatfaktoru uzlabošanos tas palīdzēja vēl vairāk samazināt finansiālo ievainojamību reģionā.

PREČU CENU NORISES 2006. GADĀ

Gandrīz visu 2006. gadu naftas cenas strauji kāpa (sk. 3. att.), Brent jēlnaftas cenai augusta sākumā sasniedzot jaunu vēsturisko virsotni – 78 ASV dolārus par barelu (aptuveni par 35% vairāk nekā gada sākumā). Tomēr pēc tam naftas cenas būtiski samazinājās, saglabājoties ievērojamam svārstīgumam, un gada beigās noslīdēja līdz 61 ASV dolāram. 2006. gadā

3. attēls. Svarīgākās norises preču tirgos

Avoti: Bloomberg un Hamburgas Starptautiskās ekonomikas institūts.

Brent jēlnaftas vidējā cena bija 65 ASV dolāri, kas aptuveni par 20% pārsniedza iepriekšējā gada vidējo līmeni.

Naftas pieprasījuma globālais kāpums, kas radīja jaudas ierobežojumus naftas piegādes ķēdē jau kopš 2003. gada vidus, 2006. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem nedaudz samazinājās. Tas notika galvenokārt OECD valstu mazāka naftas pieprasījuma dēļ, kas daļēji kompensēja ārpus OECD esošo valstu, īpaši Ķīnas, augošo pieprasījumu. Taču cenu kāpumu noteica citi – piedāvājuma puses – faktori. Naftas cenu lēciens gada pirmajos septiņos mēnešos galvenokārt atspoguļoja piegādes pārtraukumus un saasināja bažas par naftas piegādes drošību nākotnē apstākļos, kad naftas tirgus pamatnosacījumi jau bija pietiekami saspringti. Šīs bažas vēl pastiprināja ģeopolitiskā spriedze, kas turpinājās Tuvajos Austrumos, īpaši attiecībā uz Irānas noraidīto nostāju kodolenerģijas jautājumā un kaujām, kuras izraisījās starp Izraēlu un Libānu.

Tomēr pēc augusta sākumā sasniegtā augstākā līmeņa naftas cenas būtiski kritās, jo izzūdošie Meksikas līča viesuļvētru draudi, ievērojami mērenāka ģeopolitiskā spriedze un degvielas tirgus saspīlējuma atslābšana mazināja spiedienu naftas tirgos. Cenu kritums rosināja Naftas eksportētāju valstu organizāciju (OPEC) oktobrī paziņot, ka ar novembri naftas ražošana tiek sašaurināta par 1.2 milj. barelu dienā, kam sekoja decembra lēmums ar 2007. gada februāri samazināt ražošanu vēl par 0.5 milj. barelu dienā. Tomēr neparasti siltais ziemas sākums lielākajā ziemeļu puslodes daļā, kas mazināja kurināmā pieprasījumu, un minēto ierobežojumu tikai daļēji ievērošana OPEC valstīs ap 2006. gada beigām un īpaši 2007. gada janvāra sākumā pazemināja naftas cenas. Cenu kāpums atjaunojās janvāra otrajā pusē, atspoguļojot aukstākus laika apstākļus ziemeļu puslodē un no tā izrietošo lielāku pieprasījumu, mazākas OPEC piegādes un augošās ģeopolitiskās bažas.

Saglabājoties nelielam svārstīgumam, neenerģijas preču cenas 2006. gada laikā ievērojami paaugstinājās. Neenerģijas cenas, ko mēra ar Hamburgas Starptautiskās ekonomikas institūta apkopoto indeksu (sk. 3. att.), 1. pusgadā ātri pieauga, un to galvenokārt noteica straujais metālu cenu kāpums. Vairākuma rūpnieciski izmantojamo metālu cenu pieaugumu noteica spēcīgais Āzijas attīstības valstu, īpaši Ķīnas, pieprasījums, augstās enerģijas cenas, ierobežotais ražošanas kāpums un zemais krājumu līmenis. Pēc tam, kad maijā tika sasniegts augstākais neenerģijas preču cenu līmenis, cenas nedaudz pazeminājās, tomēr saglabājās vēsturiski augstā līmenī. Ap gada beigām lauksaimniecības cenu kāpuma ietekmē neenerģijas preču cenu līmenis paaugstinājās. Kopējā izteiksmē neenerģijas preču cenas (izteiktas ASV dolāros) 2006. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu vidēji pieauga aptuveni par 26%. 2007. gada sākumā neenerģijas preču cenas joprojām paaugstinājās, kopējam cenu indeksam ap februāra beigām sasniedzot jaunu augstāko nominālo līmeni.

2.2. MONETĀRĀS UN FINANŠU NORISES

M3 PIEAUGUMA TEMPS TURPINĀJA PALIELINĀTIES. TO GALVENOKĀRT NOTEICA ZEMĀS PROCENTU LIKMES UN EKONOMISKĀS AKTIVITĀTES KĀPUMS

2006. gadā monetāro rādītāju pieauguma temps turpināja kāpt, gada beigās sasniedzot augstāko rādītāju kopš EMS trešā posma sākuma. Spēcīgo M3 pieaugumu galvenokārt noteica zemās procentu likmes un lielā ekonomiskā aktivitāte euro zonā. Veicinošs faktors bija arī straujais privātajam sektoram izsniegto kredītu kāpums. Vienlaikus gada gaitā monetārās norises sāka ietekmēt procentu likmju pieaugums, tomēr šī ietekme galvenokārt izpaudās kā dažādu M3 sastāvdaļu savstarpēja aizstāšana un nemazināja kopējo M3 pieaugumu. Kopumā arvien pieaugošs monetāro rādītāju kāpuma temps vēl vairāk veicināja jau tā lielo likviditātes pārpalikumu un kopā ar straujo kreditēšanas kāpumu norādīja uz

augšupvēršiem cenu stabilitātes riskiem vidējā un ilgākā termiņā.

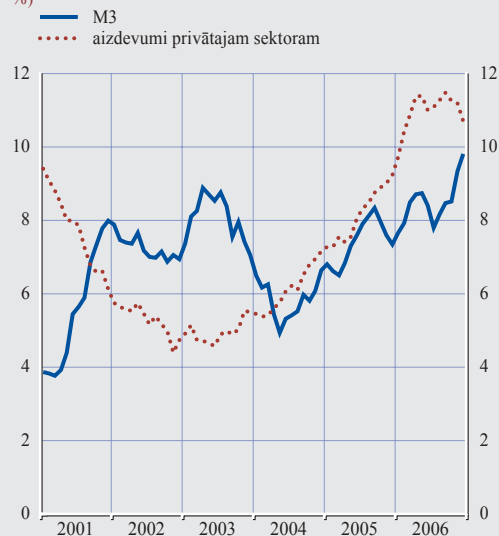
Pēc samazināšanās 2005. gada 4. ceturksnī M3 pieauguma temps 2006. gada pirmajos mēnešos pieauga, un 2. ceturksnī gada kāpuma temps sasniedza 8.6%. 3. ceturksnī M3 gada pieauguma temps īslaicīgi samazinājās, bet 4. ceturksnī atkal pieauga līdz 9.0%. Decembra rezultāts (9.8%) bija vislielākais gada kāpuma temps, kāds reģistrēts kopš EMS trešā posma sākuma. Kopumā M3 gada pieauguma tempa dinamikai 2006. gadā bija raksturīgas samērā lielas svārstības. Arī M3 īsāka termiņa dinamika (t.i., uz gadu attiecinātais 1 mēneša, 3 mēnešu un 6 mēnešu pieauguma temps) bija ļoti atšķirīga, kas rāda, ka bāzes efekti nebija galvenie gada tempa svārstību noteicēji.

Ja aplūko M3 sastāvdaļu dinamiku, lielāko ieguldījumu M3 gada pieaugumā 2006. gada 1. pusgadā, tāpat kā 2005. gadā, nodrošināja šaurās naudas rādītājā M1 ietvertu noguldījumu uz nakti kāpums. Turpretī 2. pusgadā lielāko ieguldījumu nodrošināja termiņnoguldījumi, kas ietverti plašākajā rādītājā M2, bet neietilpst M1. No M3 atbilstošajiem bilances posteņiem spēcīgo monetāro rādītāju ekspansiju 2006. gadā noteica straujš privātajam sektoram izsniegto MFI kredītu kāpums, lai gan gada beigās tas sāka nedaudz samazināties. Vienlaikus 2006. gada pirmajos mēnešos beidzās līdz 2005. gada beigām vērotais MFI tīro ārējo aktīvu pozīciju ievērojamais sarukums. Tuvojoties gada beigām, tika reģistrēts būtisks tīro ārējo aktīvu plūsmas pieaugums, kas, šķiet, veicinājis turpmāku M3 gada pieauguma kāpumu.

Kopumā 2006. gada norises liecina, ka vēroto spēcīgo monetāro rādītāju pieaugumu galvenokārt noteica zemās procentu likmes un augstā ekonomiskā aktivitāte euro zonā. Šādas dinamiskas norises var uzskatīt par kopš 2004. gada vidus vērotā monetāro rādītāju kāpuma tendences turpinājumu. Kāpums atspoguļoja stabilu privātajam sektoram izsniegto kredītu apjoma gada kāpuma tempa palielināšanos (sk. 4. att.). Tas liecina, ka

4. attēls. M3 un aizdevumi privātajam sektoram

(sezonāli izlīdzinātas un atbilstoši darbadienu skaitam koriģētas pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošu periodu; %)

Avots: ECB.

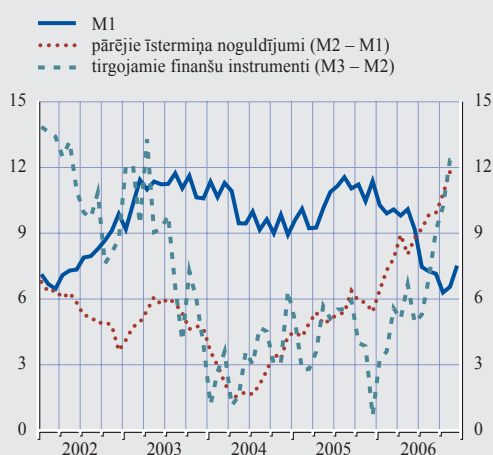
faktori, kas pēdējos gados (t.sk. 2006. gadā) noteikuši spēcīgo M3 pieaugumu, atšķiras no faktoriem, kas bija būtiskā M3 pieauguma pamatā, ko vēroja no 2001. gada līdz 2003. gada sākumam. Toreiz monetāro rādītāju ekspansiju galvenokārt noteica portfeļu sastāva pārmaiņas par labu monetārajiem aktīviem, ko izraisīja tolaik valdošā ģeopolitiskā, ekonomiskā un finansiālā nenoteiktība, bet privātajam sektoram izsniegto aizdevumu apjoma pieaugums bija neliels. Ņemot vērā minēto, pašreizējais spēcīgais M3 pieaugums var izraisīt lielākas bažas cenu stabilitātes risku novērtējuma ziņā nekā no 2001. gada līdz 2003. gada sākumam vērotais kāpums.

ATŠĶIRĪGA M3 GALVENO SASTĀVDAĻU DINAMIKA

No M3 sastāvdaļām 2006. gadā ievērojami samazinājās M1 gada pieauguma temps (janvārī – 10.3%; decembrī – 7.5%; sk. 5. att.), lai gan gada beigās tas nedaudz palielinājās. M1 ieguldījums M3 gada kāpumā 2006. gada beigās noslīdēja līdz 3.5 procentu punktiem, tomēr tas joprojām bija ievērojams. No M1 ietilpstošajiem likvidajiem aktīviem apgrozībā esošās skaidrās naudas turējumi decembrī

5. attēls. M3 galvenās sastāvdaļas

(sezonāli izlīdzinātas un atbilstoši darbadienu skaitam koriģētas pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

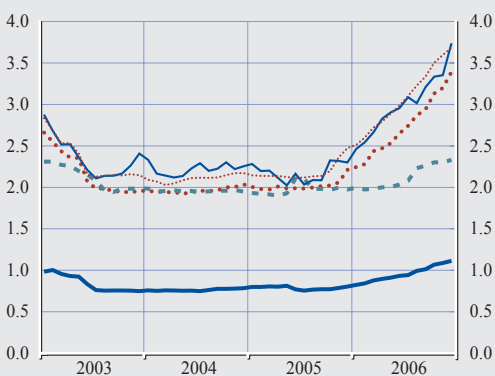

Avots: ECB.

6. attēls. MFI procentu likmes īstermiņa noguldījumiem un tirgojamiem finanšu instrumentiem

(gadā; %)

- noguldījumi uz nakti
- noguldījumi ar noteikto termiņu līdz 1 gadam
- noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem
- noguldījumi ar noteikto termiņu 1–2 gadi
- 3 mēnešu EURIBOR

Avots: ECB.

samazinājās līdz 11.1% (janvārī – 13.5%), atspoguļojot gaidas, ka turpināsies ieilgušais banknošu un monētu turējumu pielāgojumu process pēc euro ieviešanas skaidrās naudas apritē 2002. gada janvārī. Tomēr galvenais faktors, kas īpaši 2. pusgadā noteica M1 kāpuma ievērojamo samazināšanos, bija būtiski lēnāks noguldījumu uz nakti gada pieauguma temps (2006. gada decembrī – 6.9%; janvārī – 9.7%).

Turpretī īstermiņa noguldījumu (izņemot noguldījumus uz nakti; M2 – M1) gada kāpuma temps 2006. gadā ievērojami pieauga – no 6.4% janvārī līdz 11.8% decembrī. Šo pārējo īstermiņa noguldījumu devums M3 gada kāpumā 2006. gada beigās palielinājās līdz 4.3 procentu punktiem, un tas bija visnozīmīgākais ieguldījums. Tādējādi tas ar uzviju kompensēja M1 ieguldījuma samazināšanos un atspoguļoja ievērojamo īstermiņa noguldījumu (t.i., noguldījumu ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem) gada pieauguma tempa kāpumu. Līdz decembrim tas palielinājās par 27.3%, kas nepārprotami ir lielākais šīs M3 sastāvdaļas kāpuma temps kopš datu laikrindu apkopošanas sākuma 1998. gadā. Turpretī

īstermiņa krājnoguldījumu (t.i., noguldījumu ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem) gada kāpuma temps 2006. gadā strauji samazinājās.

Atšķirīgu M3 ietverto īstermiņa noguldījumu dinamiku 2006. gadā lielā mērā varēja skaidrot ar starpības pieaugumu starp termiņnoguldījumu atlīdzību, kas kopš 2005. gada beigām kopumā pieaugusi atbilstoši naudas tirgus procentu likmēm, un noguldījumu uz nakti atlīdzību, kas atbilstoši vēsturiskām tendencēm uz tirgus procentu likmju kāpumu reaģējusi lēnāk un mazākā apmērā (sk. 6. att.). Starpības palielināšanās bija par iemeslu noguldījumu uz nakti aizstāšanai ar termiņnoguldījumiem, tādējādi mazinot M1 kāpumu, bet tikai nedaudz ietekmējot M3 dinamiku kopumā. Pamatā šādas norises liecina, ka galveno ECB procentu likmju paaugstināšana kopš 2005. gada decembra ievērojami ietekmējusi 2006. gada monetārās norises, lai gan šī ietekme galvenokārt izpaudusies kā M3 sastāvdaļu savstarpēja aizstāšana un nav mazinājusi M3 pieaugumu.

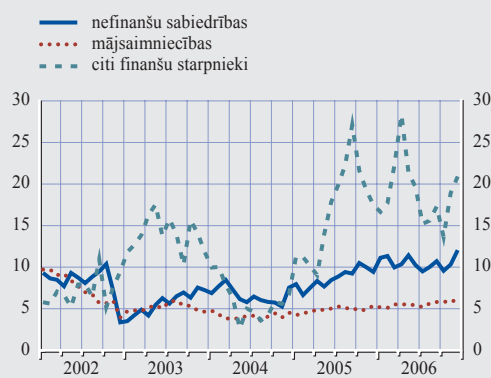
Arī tirgojamo instrumentu (M3 – M2) gada pieauguma temps 2006. gadā būtiski palielinājās, decembrī sasniedzot 12.4% (janvārī – 3.2%; sk. 5. att.). Tāpēc šo instrumentu devums M3 gada pieauguma tempā ievērojami pieauga, 2006. gada beigās sasniedzot 1.7 procentu punktus, lai gan apakšsastāvdaļu dinamika bija samērā atšķirīga. Naudas tirgus fondu akciju un daļu gada pieauguma temps 2006. gada 1. pusgadā bija ar nelielu negatīvu vērtību, bet 2. pusgadā tas kļuva pozitīvs. Naudas tirgus fondu akciju un daļu apjoma pieauguma kāpums gada gaitā varētu atspoguļot daļēju šo instrumentu pieprasījuma normalizēšanos, investoriem pārvirzot līdzekļus uz likvīdākiem instrumentiem pēc ilgstoša īpaši zema pieauguma perioda, kad notika iepriekšējām portfeļu sastāva pārmaiņām, kuru dēļ no 2001. gada līdz 2003. gada sākumam (periods, ko raksturoja liela ekonomiskā un finansiālā nenoteiktība) izveidojās pārmērīgi lieli šo aktīvu turējumi, pretējas pārmaiņas.

2006. gadā būtiski palielinājās parāda vērtspapīru ar termiņu līdz 2 gadiem pieprasījums, kas veidoja lielāko daļu tirgojamo instrumentu augošā ieguldījuma M3 gada kāpumā. Daļēji šo īstermiņa parāda vērtspapīru ātrāks pieauguma temps bija saistīts ar 2006. gadā vēroto īstermiņa procentu likmju kāpumu. Īstermiņa parāda vērtspapīrus galvenokārt emitē ar mainīgu procentu likmi, tādējādi ieguldītāji var gūt labumu, ja procentu likmes tiek paaugstinātas pirms vērtspapīra dzēšanas termiņa beigām.¹ 2006. gada 2. pusgadā salīdzinājumā ar 1. pusgadu ievērojamu īstermiņa svārstību apstākļos nedaudz pieauga arī *repo* darījumu apjoma gada kāpuma temps.

Īstermiņa noguldījumu un *repo* darījumu sektoru dalījums (t.i., lielākais M3 sastāvdaļu apkopojums, kam pieejama ticama informācija par turētāju sektoru dalījumu) norāda, ka spēcīgo monetāro rādītāju pieaugumu 2006. gadā joprojām galvenokārt noteica mājsaimniecības. Tas liecina, ka mājsaimniecību sektora turējumā atrodas nozīmīga šo īstermiņa noguldījumu kopējā atlikuma daļa. Lai gan

7. attēls. Privātā sektora īstermiņa noguldījumi MFI un *repo* darījumi

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; sezonāli neizlīdzināti un atbilstoši darbadienu skaitam nekoriģēti dati)

Avots: ECB.

Piezīmes. Pārskatā iekļautajā sektorā ietilpst MFI, izņemot Eurosistēmu. Turklāt nav ietvertas centrālās valdības (pasta, Valsts kases) monetārās saistības.

pēdējos gados konkurējošo aktīvu (piemēram, kapitāla vērtspapīri un ieguldījumi mājoklī) atdeve bijusi liela (sk. 7. att.), mājsaimniecību naudas līdzekļu turējumu gada kāpuma tempam kopš 2004. gada sākuma bijusi raksturīga stabila pieauguma tendence, tomēr tas joprojām bijis ievērojami lēnāks nekā citu privāto naudas līdzekļu turētāju sektoru pieauguma temps.

Nefinanšu sabiedrību naudas līdzekļu turējumu gada pieauguma temps 2006. gadā bija gandrīz 10%, veidojot aptuveni vienu ceturtdaļu no spēcīgā īstermiņa noguldījumu un *repo* darījumu apjoma kāpuma. Galvenie faktori, kas noteica lielo uzņēmumu pieprasījumu pēc likvīdiem aktīviem, bija augsta peļnītspēja, stabili ieguldījumi uzņēmējdarbībā un liela uzņēmumu apvienošanās un pārņemšanas darījumu aktivitāte.²

Diezgan ievērojamās M3 kopējā pieauguma svārstības 2006. gadā galvenokārt noteica nemonetāro finanšu starpnieku, izņemot

1 Sīkāku informāciju sk. ECB 2007. gada janvāra "Mēneša Biļetena" ielikumā *Developments in short-term debt securities within M3*.

2 Sk. arī rakstu *Sectoral money holding: determinants and recent developments* ECB 2006. gada augusta "Mēneša Biļetenā".

apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondus (t.i., citu finanšu starpnieku jeb CFS sektora), noguldījumu turējumu dinamika. CFS monetāro aktīvu turējumu nozīme pēdējos 10 gados būtiski augusi. Šādas norises skaidrojamas ar finanšu regulēšanas mazināšanos un liberalizāciju, kā arī ar to saistīto dziļāku un likvidāku vērtspapīru tirgu attīstību. CFS sektora augošā nozīme bijusi īpaši jūtama kopš 2004. gada vidus (CFS augošā nozīme monetārās dinamikas veidošanā aplūkota 1. ielikumā).

1. ielikums

CITU FINANŠU STARPNIĒKU NOZĪME MONETĀRAJĀ DINAMIKĀ

Pēdējos 10 gados ievērojami pieaugusi nemonetāro finanšu starpnieku turējumā esošo naudas līdzekļu nozīme monetāro norišu analīzē.¹ Tas īpaši attiecas uz "citu finanšu starpnieku" (CFS) sektoru, t.i., nemonetārajiem finanšu starpniekiem (izņemot apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondus). Daļēji šā sektora nozīmes palielināšanās monetārajā analīzē atspoguļo finanšu liberalizāciju un jaunievedumus, kā arī ar to saistīto dziļāku un likvidāku vērtspapīru tirgu attīstību. CFS sektora augošā nozīme īpaši jūtama kopš 2004. gada vidus, ko atspoguļo tā ieguldījums īstermiņa noguldījumu (t.sk. *repo* darījumu; tālāk tekstā – M3 noguldījumi) apjoma gada pieauguma tempā. Šie noguldījumi ir lielākais M3 sastāvdaļu apkopojums, kas pieejams sektoru dalījumā. 2006. gadā CFS sektora daļa vidējā gada pieauguma tempā (8.1%) sasniedza 1.8 procentu punktus. Ņemot vērā minēto, šajā ielikumā aplūkota CFS nozīme monetārajā dinamikā dažos pēdējos gados.

CFS sektora raksturojums un tā naudas pieprasījums

Parasti CFS nodrošina finanšu pakalpojumus mājāsaimniecībām un nefinanšu sabiedrībām un/vai veic darījumus finanšu tirgos savā vārdā. CFS sektorā ietilpst arī iestādes, ko MFI radījušas, lai atvieglotu MFI bilancē uzskaitīto aizdevumu vērtspapīrošanu. Tādējādi CFS sektors ir daudzveidīgs, un tajā ietilpst ļoti dažādi uzņēmumi, piemēram, ieguldījumu fondi, sabiedrības, kas nodarbojas ar kredītēšanu, līzingu un faktūrkredītēšanu, finanšu instrumentsabiedrības (FIS), kā arī vērtspapīru un atvasināto finanšu instrumentu dīleri. Šāda dažādība ietekmē finanšu attiecības starp CFS un MFI un tādējādi arī dažādu CFS naudas līdzekļu turējumu struktūru. Līzinga uzņēmumi, visticamāk, neto izteiksmē būs MFI sektora kredītņēmēji, bet ieguldījumu fondi un faktūrkredītēšanas uzņēmumi parasti vairāk līdzekļus nogulda nekā aizņemas. Citu CFS sektora iestāžu (piemēram, FIS) neto pozīcija attiecībā pret MFI nav tik skaidri izteikta.

Šķiet, ka CFS naudas pieprasījums atspoguļo ar portfeli saistītus apsvērumus, un tādējādi to nosaka relatīvās ienesīguma likmes, kādas pieejamas par naudas līdzekļiem, obligācijām, kapitāla vērtspapīriem un reāliem aktīviem (piemēram, fizisko kapitālu, precēm un zemi). Turklāt CFS darījumu naudas pieprasījums parasti, visticamāk, ir cieši saistīts ar nepieciešamību veikt norēķinu par finanšu darījumiem, nevis iegādāties preces un pakalpojumus.

1 Sk. rakstu *Sectoral money holding: determinants and recent developments* ECB 2006. gada augusta "Mēneša Biļetenā".

MFI noguldījumu un aizdevumu CFS turējumi

Lai novērtētu, kā monetārajās norisēs atspoguļojas CFS raksturs un līdzekļu turējumu izveides motīvi, lietderīgi aplūkot CFS ieguldījumu M3 sastāvdaļu (īstermiņa noguldījumu un *repo* darījumu) un M3 atbilstošo bilances posteņu (ilgāka termiņa noguldījumu un MFI aizdevumu) dinamiku.

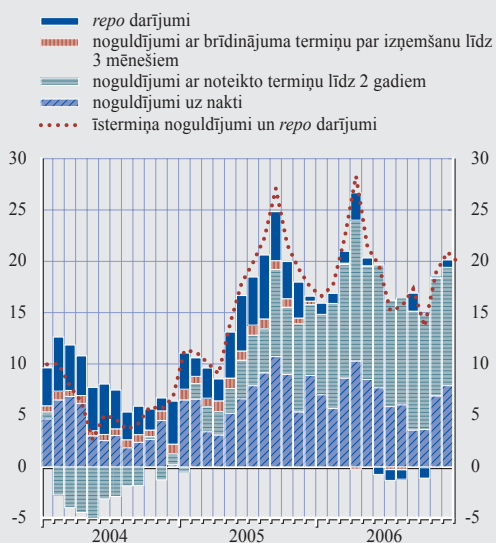
Vispirms – par M3 sastāvdaļām. Ciešo saikni starp CFS noguldījumu turējumiem un kapitāla tirgus norisēm atspoguļo nozīmīgais *repo* darījumu īpatsvars CFS kopējos M3 noguldījumu turējumos. *Repo* darījumi veido aptuveni vienu ceturtdaļu CFS sektora kopējo M3 noguldījumu turējumu. Tas ir daudz vairāk nekā nefinanšu privātajā sektorā. *Repo* darījumi tiek veikti, lai aizņemtos vērtspapīrus un/vai iegādātos likviditāti. Ja tos neizmanto, daudzas institucionālo ieguldītāju izmantotās modernās finanšu inženierijas stratēģijas būtu grūti īstenot.

Tomēr *repo* darījumu ievērojamais ieguldījums CFS turējumā esošo M3 noguldījumu apjoma gada pieauguma tempā 2005. gadā (sk. A att.) daļēji atspoguļo arī to, ka kredītiestādes, veicot darbības naudas tirgū, pārgājušas no tiešiem starpbanku darījumiem uz elektronisku tirdzniecības platformu izmantošanu. Vairākas tirdzniecības platformas uztur vērtspapīru klīringa centrus, un tādējādi tās veido daļu no CFS sektora.² No ekonomiskā viedokļa MFI savstarpējie darījumi, kas agrāk tika veikti tieši, bet tagad – ar CFS piederošu platformu starpniecību, joprojām ir starpbanku darījumi. Tomēr no statistikas viedokļa tie tagad MFI

2 Sk. Deutsche Bundesbank 2005. gada novembra "Mēneša Pārskatu".

A attēls. MFI īstermiņa noguldījumi un citu nemonetāro finanšu starpnieku *repo* darījumi

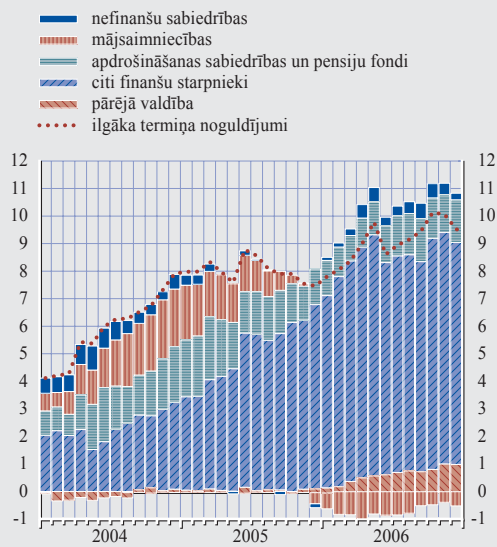
(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; īpatsvars; procentu punktos; sezonāli neizlīdzināti un atbilstoši darba dienu skaitam nekoriģēti dati)

Avots: ECB.
Piezīmes. Pārskatā iekļautajā sektorā ietilpst MFI, izņemot Eurosistēmu. Skaitļu noapaļošanas dēļ īpatsvaru summa var atšķirties no kopsummas.

B attēls. MFI ilgāka termiņa noguldījumu sektoru dalījumā

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; īpatsvars; procentu punktos; sezonāli neizlīdzināti un atbilstoši darba dienu skaitam nekoriģēti dati)

Avots: ECB.
Piezīmes. Pārskatā iekļautajā sektorā ietilpst MFI, izņemot Eurosistēmu. Skaitļu noapaļošanas dēļ īpatsvaru summa var atšķirties no kopsummas.

konsolidētajā bilancē veido aktīvu un pasīvu pozīcijas attiecībā pret CFS, t.sk. posteņus, kas papildina M3 pieaugumu. Vērtējot monetāro rādītāju kāpuma ietekmi uz monetārajām norisēm, neapšaubāmi jāveic korekcijas, lai šādus izkropļojumus novērstu.

Pēdējā laikā lielāka ietekme CFS turējumā esošo M3 noguldījumu apjoma kāpumā bijusi īstermiņa termiņnoguldījumiem (noguldījumiem ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem). Šāda tendence ir acīmredzama arī nefinanšu privātā sektora noguldījumu turējumos, un tā varētu atspoguļot līdzekļu pārvirzīšanu no noguldījumiem uz nakti, kam ir zems ienesīgums, uz īstermiņa termiņnoguldījumiem, kuru termiņš ir tikai nedaudz ilgāks, bet atlīdzība kļūst arvien labāka. CFS gadījumā atsevišķas pazīmes liecina, ka šo noguldījumu turējumu apjoma kāpums, iespējams, ir saistīts ar to, ka MFI gatavojas Bāzeles II principu sistēmai, t.i., MFI veikušas papildu sintētiskās vērtspapīrošanas darījumus, izmantojot FIS, kas izvietojušas līdzekļus termiņnoguldījumos.

No M3 atbilstošajiem bilances posteņiem MFI ilgāka termiņa noguldījumu apjoma gada pieaugumu (2006. gadā – aptuveni 90%; sk. B att.) galvenokārt veidoja CFS turējumu apjoma kāpums, kas tādējādi izskaidro nozīmīgu to norišu daļu, kas notikušas saistībā ar MFI ilgāka termiņa finanšu saistībām (izņemot kapitālu un rezerves), kas sastāv no MFI parāda vērtspapīriem ar termiņu ilgāku par 2 gadiem un noguldījumiem ar noteikto termiņu ilgāku par 2 gadiem vai noguldījumiem ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu ilgāku par 3 mēnešiem. Straujais ilgāka termiņa noguldījumu apjoma pieaugums atspoguļo faktorus, kas saistīti ar finanšu starpniecības pakalpojumu rakstura pārmaiņām.

Viens šāds faktors ir arvien plašāk izmantotā vērtspapīrošana – process, kurā būtiska nozīme ir FIS. Ja vērtspapīrots aizdevums tiek izslēgts no MFI bilances un nodots FIS bilancē (t.i., notiek vērtspapīrošana pārdodot), tam parasti nav tūlītējas ietekmes uz MFI ilgāka termiņa finanšu saistību pārmaiņām. Tomēr, ja vērtspapīrotais aizdevums paliek MFI bilancē (t.i., sintētiskā vērtspapīrošana), risks tiek nodots FIS, kas emitē ar aktīviem nodrošinātus vērtspapīrus un parasti iegulda ienākumus drošos aktīvos, t.sk., visticamāk, arī MFI ilgāka termiņa noguldījumos vai MFI ilgāka termiņa parāda vērtspapīros (par kuriem nav pieejama informācija par sektoru rīcībā esošajiem turējumiem).³ Regulatīvo prasību pārmaiņas (piemēram, saistībā ar Starptautisko Grāmatvedības standartu ieviešanu) un nodokļu pārmaiņas euro zonas valstīs pēdējos gados mudinājušas MFI plašāk izmantot sintētisko vērtspapīrošanu un tādējādi nodrošinājušas CFS turējumā esošo MFI ilgāka termiņa finanšu saistību apjoma pieaugumu.

Attiecībā uz atbilstošajiem bilances posteņiem CFS ietekmē monetārās norises arī ar to aizdevumu pieprasījuma starpniecību. No 2004. gada vidus līdz 2006. gada 2. pusgamam CFS ieguldījums privātajam sektoram izsniegto aizdevumu apjoma kāpumā pieauga no 0.5 procentu punktiem līdz 1.25 procentu punktiem. CFS aizdevumu pieprasījumu galvenokārt veidojuši aizdevumi ar termiņu līdz 1 gadam un mazāk – aizdevumi ar termiņu ilgāku par 5 gadiem (sk. C att.). CFS aizņēmumu īstermiņa raksturs liecina, ka daļēji aizdevumi ņemti, lai novērstu finansējuma iztrūkumu. Piemēram, sintētiskās vērtspapīrošanas procesā šādus īstermiņa aizdevumus var izmantot, lai sabalansētu naudas plūsmas starp aktīvu iegādi un ilgāka termiņa

³ Vai tam būs neto ietekme uz monetārajiem rādītājiem, atkarīgs no tā, kurš iegādājas ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru un kā pirkums tiek finansēts. Piemēram, ja ar aktīviem nodrošinātu vērtspapīru iegādāties nerezidents, tas vispirms palielinās CFS sektora noguldījumus un uzlabos MFI tīro ārējo aktīvu pozīciju. Tomēr, ja ar aktīviem nodrošinātu vērtspapīru iegādājas, piemēram, apdrošināšanas sabiedrība, kas finansē iegādi, izmantojot īstermiņa noguldījumus, un FIS iegulda līdzekļus drošos aktīvos ar augstu likviditāti, ietekme uz kopējām monetārajām norisēm būs neitrāla.

finansējuma ieguves procesa pabeigšanu. Otru spēcīgā CFS īstermiņa aizdevumu pieprasījuma avotu noteica pāreja no tiešiem starpbanku darījumiem uz elektronisko tirdzniecības platformu izmantošanu. Elektroniskās tirdzniecības platformas starpniecības rezultātā *repo* darījums tiek sadalīts divos neatkarīgos darījumos – sākotnējais *repo* darījums un kompensējošais darījums (reversais *repo* darījums), kas faktiski ir MFI īstermiņa aizdevums tirdzniecības platformai.

CFS ilgāka termiņa aizdevumu pieprasījums, iespējams, atspoguļo nefinanšu sektora kredītēšanā iesaistīto finanšu sabiedrību aktivitātes, lai gan dažos gadījumos aizņēmumus ar termiņu ilgāku par 5 gadiem varētu būt veikušas FIS, kas iesaistītas vērtspapīrošanas darījumos.

CFS naudas līdzekļu turējumu ietekme uz cenu stabilitātes riskiem

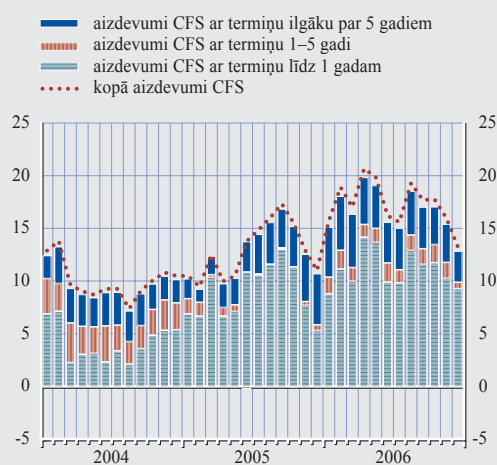
Parasti CFS naudas līdzekļu turējumi nedaudz atšķiras no mājsaimniecību vai nefinanšu sabiedrību turējumiem. Tāpēc CFS naudas līdzekļu ietekme uz ekonomisko aktivitāti un cenām var nebūt tik acīmredzama. Tomēr, veicot monetāro norišu izraisīto inflācijas risku analīzi, CFS sektoru nedrīkst pilnībā ignorēt, jo CFS finansiālās saiknes ar citiem sektoriem ietekmē tautsaimniecības attīstību. Proti, tās dod uzņēmumiem vai mājsaimniecībām iespēju dažādot to tēriņus un uzkrājumus. Šajā ziņā CFS naudas līdzekļu turējumi varētu sniegt vidējā termiņā un ilgākā termiņā nozīmīgu informāciju, kas paliktu neievērota, ja naudas līdzekļu turētāju sektoru analizē, neņemot vērā šo grupu.

Monetāro rādītāju sniegtās informācijas pamatā ir tas, ka šie rādītāji atspoguļo sarežģītos aizstāšanas procesus, kas notiek starp ļoti dažādiem aktīvu veidiem un ietekmē nemanāmo likviditāti un riska prēmijas. Šādas prēmijas ietekmē mājsaimniecību un uzņēmumu spēju aizņemt vai aizdot līdzekļus, t.i., iespējas paātrināt vai novilcināt izdevumus. Tā kā CFS nodarbojas ar risku vadību profesionālā līmenī, tās var veikt darījumus (piemēram, nodrošināt likviditāti, pērkot hipotēku ķīlu vai uzņēmumu aizdevumu portfeļus vai veicot faktūrkredītēšanu), kurus nespecializējušies investori uzskata par pārlieku riskantiem. Zināmā mērā nesensais CFS noguldījumu un aizdevumu kāpums varētu atspoguļot finanšu sistēmas darbības vienreizējus strukturālus pielāgojumus. Tomēr ar zemajām procentu likmēm, kas rosina meklēt lielākas peļņas avotus, saistītā cikliskā ietekme, iespējams, CFS skatījumā veicinājusi atsevišķu likviditāti nodrošinošu ieguldījumu pievilcību.

Empīriskie dati liecina, ka CFS noguldījumu turējumu dinamika palielina monetāro rādītāju pieauguma īstermiņa svārstības un tādējādi var sarežģīt pamatā esošās monetārās dinamikas novērtēšanu. Turklāt plašāks monetārā rādītāja sektoru aptvērumš mazina monetāro rādītāju pieauguma tendences un inflācijas attīstības ciešo saistību. Tomēr dati liecina arī par to, ka

C attēls. MFI aizdevumi citiem nemonetārajiem finanšu starpniekiem

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %, īpatsvars; procentu punktos; sezonāli neizlīdzināti un atbilstoši darbadienu skaitam nekoriģēti dati)

Avots: ECB.
Piezīme. Skaitļu noapaļošanas dēļ īpatsvaru summa var atšķirties no kopsummas.

pmatā esošo plašākā naudas rādītāja (t.sk. CFS noguldījumu turējumu) norišu analīze ļauj agrāk prognozēt gaidāmos inflācijas pagrieziena punktus.⁴ Šāds konstatējums norāda uz to, ka CFS noguldījumu turējumi var nodrošināt informāciju, kādu citi sektori nesniedz un kas var būt būtiska, veicot cenu stabilitātes risku novērtējumu.

Rezumējot jāsecina, ka pēdējos 10 gados CFS nozīme monetārajās norisēs būtiski pieaugusi. Pasaules finanšu tirgu padziļināšanās vienlaikus ar notiekošajiem finanšu integrācijas un jaunievedumu procesiem euro zonā liecina, ka CFS nozīme turpinās palielināties. Tāpēc, lai īstajā laikā pamanītu monetārās norises, kas būtiskas cenu stabilitātes risku novērtēšanai, uzmanīgi jāanalizē un jānovērtē CFS naudas pieprasījums. Šādu analīzi un novērtējumu nav iespējams pilnībā veikt, izmantojot MFI sniegtos datus. Pašlaik tiek gatavoti plašāki dati.

4 Sk. arī ECB 2006. gada septembra "Mēneša Biļetena" 1. ielikumu "Sektoru naudas līdzekļu turējumi un informācija, ko ietver naudas līdzekļu rādītāji attiecībā uz inflāciju".

TURPINĀJĀS PRIVĀTĀJAM SEKTORAM IZSNIEGTO MFI KREDĪTU KĀPUMS

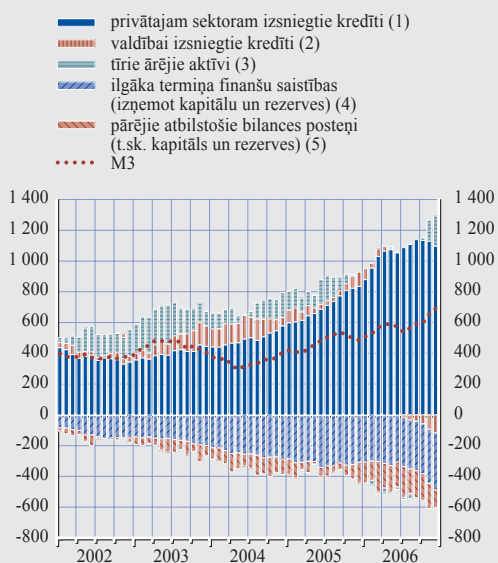
Atbilstošo bilances posteņu monetārā dinamika 2006. gadā galvenokārt atspoguļoja spēcīgo privātajam sektoram izsniegto MFI kredītu kāpumu (sk. 8. att.). Īpaši ievērojams privātajam sektoram izsniegto MFI aizdevumu gada pieauguma tempa kāpums bija vērojams 2006. gada sākumā, bet pēc tam tas gandrīz visu atlikušo gadu svārstījās ap nedaudz vairāk kā 11%. Gada nogalē parādījās atsevišķas privātajam sektoram izsniegto aizdevumu pieauguma mazināšanās pazīmes, tomēr tā temps joprojām bija straujš. Ilgstoši augsto aizdevumu pieprasījumu veicināja zemās procentu likmes, labvēlīgi kredītu piedāvājuma nosacījumi, ko apstiprināja Eurosistēmas banku veiktās kreditēšanas apsekojums, lielāka ekonomiskā aktivitāte un stabila īpašuma tirgus attīstība daudzos euro zonas rajonos. Neliels aizdevumu pieauguma tempa samazinājums gada beigās liecina, ka aizņēmumu dinamiku, iespējams, pakāpeniski sākusi ietekmēt galveno ECB procentu likmju paaugstināšana.

Strauja privātajam sektoram izsniegto MFI aizdevumu dinamika bija vienādi vērojama visos galvenajos naudas līdzekļu turētāju sektoros, lai gan atsevišķo sektoru norisēm gada gaitā bija raksturīgas nedaudz atšķirīgas tendences. 2006. gada 1. pusgadā privātajam

sektoram izsniegto aizdevumu kāpums galvenokārt atspoguļoja mājsaimniecību sektora pieprasījumu. Tomēr ar 2006. gada maiju, pieaugot hipotēku kredītu procentu likmēm, mājokļa iegādei izsniegto aizdevumu

8. attēls. M3 atbilstošie bilances posteņi

(gada plūsmas; mljrd. euro; sezonāli izlīdzināti un atbilstoši darbdieniem skaitam koriģēti dati)

Avots: ECB.
Piezīmes. M3 parādīts tikai uzziņai ($M3 = 1 + 2 + 3 - 4 + 5$).
Ilgāka termiņa finanšu saistības (izņemot kapitālu un rezerves) parādītas ar pretēju zīmi, jo tās ir MFI sektora saistības.

pieauguma temps kritās un atsevišķos euro zonas rajonos mājokļu tirgus aktivitāte mazinājās. Turpretī nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu apjoms turpināja augt, kas, iespējams, bija saistīts ar joprojām ievērojamiem ieguldījumiem uzņēmējdarbībā un uzņēmumu apvienošanās un pārņemšanas darījumu aktivitāti (sīkāku informāciju par nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma pieprasījumu sk. nākamajā apakšnodaļā). Tāpēc 2. pusgadā aizdevumu pieaugumu galvenokārt noteica nefinanšu sabiedrību sektors.

No citiem M3 atbilstošajiem bilances posteņiem 2006. gadā saglabājās spēcīgs MFI ilgāka termiņa finanšu saistību (izņemot kapitālu un rezerves) gada pieauguma temps, un gada beigās tas pat pieauga.

Gada līdzekļu plūsma MFI tīro ārējo aktīvu pozīcijā 2006. gada pirmajos trijos ceturkšņos svārstījās samērā šaurās robežās ap nulli, norādot, ka izzudusi kopš 2005. gada 2. pusgada vērotā MFI tīro ārējo aktīvu pozīcijas ievērojamā sarūkuma mazinošā ietekme uz M3 gada dinamiku. Maksājumu bilances dati liecina, ka MFI tīro ārējo aktīvu pozīcijas kopumā neitrālā dinamika 2006. gada pirmajos trijos ceturkšņos slēpj pakāpenisku tīro portfeļieguldījumu un ārvalstu tiešo investīciju pieaugumu euro zonā. Tas galvenokārt bija saistīts ar tautsaimniecības perspektīvu uzlabošanos euro zonā kopš gada sākuma, euro kursa attiecībā pret ASV dolāru pieaugumu un ASV un euro zonas procentu likmju starpības samazināšanos 2006. gadā ienesīguma līknes īsāko termiņu galā.

Tuvojoties 2006. gada beigām, MFI tīro ārējo aktīvu pozīcijas līdzekļu pozitīvā gada plūsma ievērojami pieauga, un tam, iespējams, gada pēdējos divos mēnešos bija palielinoša ietekme uz M3 gada kāpumu. Spēcīgais kapitāla ieplūžu pieaugums euro zonā, tuvojoties 2006. gada beigām, varētu daļēji atspoguļot euro kursa kāpuma gaidas.

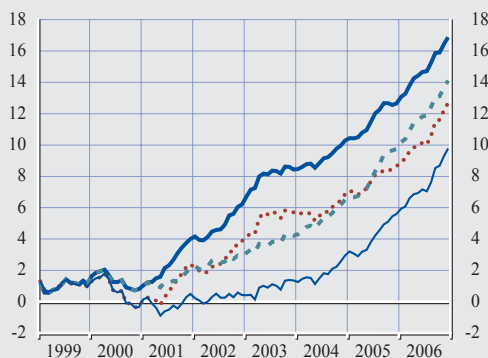
SAGLABĀJĀS AUGSTA LIKVIDITĀTE

Ilgstošais M3 pieauguma kāpums 2006. gadā palielināja jau esošo augsto likviditāti euro zonā. Pieejamie likviditātes rādītāji turpināja pieaugt (sk. 9. att.). Gan nominālā naudas apjoma starpība, kas definēta kā starpība starp faktisko M3 apjomu un M3 apjomu, kāds veidotos, ja M3 pastāvīgi pieaugtu saskaņā ar tā atsaucē vērtību (kopš 1998. gada decembra – 4.5%), gan reālā naudas apjoma starpība, kas koriģē nominālo naudas apjoma starpību par likviditātes pārpalikumu, kuru absorbējušas pagātnes cenu pārmaiņas (t.i., kumulatīvā inflācijas novirze no ECB cenu stabilitātes definīcijas), 2006. gadā turpināja ievērojami pieaugt. Gada beigās abi rādītāji bija sasnieguši augstāko līmeni kopš EMS trešā

9. attēls. Naudas apjoma starpības aplēses¹⁾

(no attiecīgā M3 rādītāja; sezonāli izlīdzināti un atbilstoši darbadienu skaitam koriģēti dati; %, 1998. gada decembris = 0)

- nominālā naudas apjoma starpība, pamatojoties uz oficiālajiem M3 datiem
- ..... reālā naudas apjoma starpība, pamatojoties uz oficiālajiem M3 datiem
- - - nominālā naudas apjoma starpība, pamatojoties uz M3 datiem, kas koriģēti atbilstoši portfeļu sastāva pārmaiņu ietekmes aplēsēm²⁾
- reālā naudas apjoma starpība, pamatojoties uz M3 datiem, kas koriģēti atbilstoši portfeļu sastāva pārmaiņu ietekmes aplēsēm²⁾

Avots: ECB.

1) Nominālā naudas apjoma starpība ir starpība starp faktisko M3 apjomu un M3 apjomu, kāds veidotos, ja M3 pastāvīgi pieaugtu saskaņā ar tā atsaucē vērtību 4.5% kopš 1998. gada decembra. Reālā naudas apjoma starpība ir starpība starp faktisko M3 apjomu, kas deflēts ar SPCI, un M3 deflēto apjomu, kāds veidotos, ja M3 pastāvīgi pieaugtu saskaņā ar tā atsaucē vērtību 4.5% un SPCI inflāciju atbilstoši ECB cenu stabilitātes definīcijai, nosakot 1998. gada decembri par bāzes periodu.

2) Aplēses par to, cik liela ir portfeļu sastāva pārmaiņu ietekme uz M3, veiktas, izmantojot ECB 2004. gada oktobra "Mēneša Biļetena" rakstā *Monetary analysis in real time* aprakstīto pieeju.

posma uzsākšanas, un nebija nekādu noteiktu pazīmju, kas liecinātu par to mazināšanos.

ECB regulāri publicējusi arī naudas apjoma starpības rādītājus, kas noteikti, izmantojot koriģētas M3 datu laikrindas, mēģinot to koriģēt ar aplēsto ietekmi, kāda bija portfeļu sastāva pārmaiņām par labu monetārajiem aktīviem, kuras 2001.–2003. gadā izraisīja lielā ekonomiskā un finansiālā nenoteiktība.³ Tā kā nekas neliecināja par agrāk veiktajām portfeļu sastāva pārmaiņām pretēju pārmaiņu turpināšanos pēc to īslaicīgas atsākšanās 2005. gada 4. ceturksnī, arī 2006. gadā abi koriģētie rādītāji turpināja attīstīties paralēli naudas apjoma starpības rādītājiem, kuru pamatā ir oficiālās M3 datu laikrindas. Tomēr naudas apjoma starpības rādītāji, kas noteikti, izmantojot koriģētas datu laikrindas, joprojām bija ievērojami zemāki par rādītājiem, kuru pamatā ir oficiālās M3 datu laikrindas. Vērtējot šos likviditātes rādītājus, nedrīkst aizmirst, ka tās ir tikai aplēses un tātad nenovēršami ir nepilnīgas, tāpēc pret tiem jāizturas piesardzīgi.

Lai gan atsevišķām aplēsēm trūkst noteiktības, šo rādītāju ieskicētā kopaina liecina par turpmāku likviditātes uzkrāšanos 2006. gadā, kas, šķiet, apstiprina viedokli par augstu likviditāti.

PĒC GALVENO ECB PROCENTU LIKMJU PAAUGSTINĀŠANAS NAUDAS TIRGUS PROCENTU LIKMES PIEAUGA

Atbilstoši gada laikā veiktajai galveno ECB procentu likmju paaugstināšanai 2006. gadā pieauga naudas tirgus visu termiņu procentu likmes. Vienmērīgs naudas tirgus procentu likmju kāpums un vienlaikus to kopumā nelielais svārstīgums liecina, ka tirgus dalībnieki bija labi informēti par gaidāmajiem monetārās politikas pasākumiem, kas atspoguļoja ECB politikas lēmumu caurredzamību un prognozējamību.

Padome 2005. gada decembrī paaugstināja galvenās ECB procentu likmes par 25 bāzes punktiem. Pirms tam šīs procentu likmes nebija

mainītas divarpus gadu un bija vēsturiski zemas. 2006. gadā Padome vēl piecas reizes palielināja galvenās ECB procentu likmes – katru reizi par 25 bāzes punktiem. Atbilstoši veiktajai galveno ECB procentu likmju paaugstināšanai gada gaitā stabili pieauga naudas tirgus visu termiņu procentu likmes. 2007. gada 2. martā 1 mēneša un 12 mēnešu procentu likmes sasniedza attiecīgi 3.79% un 4.05%, t.i., bija par 139 un 119 bāzes punktiem augstākas nekā 2006. gada janvāra sākumā.

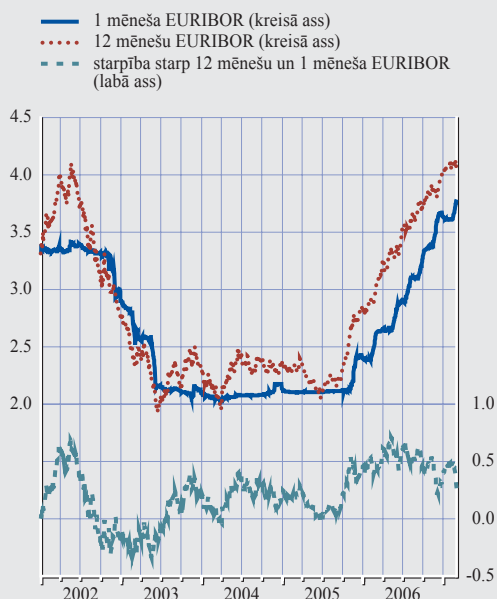
Rūpīgāka 2006. gada norišu analīze liecina, ka naudas tirgus ilgāka termiņa procentu likmes kāpušas līdz novembra sākumam (sk. 10. att.). Novembrī naudas tirgus ilgāka termiņa procentu likmes nedaudz samazinājās, atspoguļojot gaidas, ka Padomes veiktā stingrāku monetārās politikas nosacījumu ieviešana vairs nenotiks tik strauji. Tomēr decembrī naudas tirgus procentu likmes atkal pieauga, īpaši pēc Padomes pēdējās 2006. gada sanāksmes, un pēc gadu mijas kopumā stabilizējās. Pretēji šīm norisēm īsāka termiņa procentu likmju kāpums 2006. gadā bija nemainīgs, un nebija vērojama īslaicīga augšupejas tendences apvēršanās.

No 2006. gada janvāra līdz maija vidum naudas tirgus ienesīguma līknes izliekums, ko mēra kā starpību starp 12 mēnešu un 1 mēneša EURIBOR, kļuva stāvāks un 12. maijā sasniedza 71 bāzes punktu. Pēc tam līknes izliekums kļuva lēzenāks, 2006. gada jūlijā–oktobrī stabilizējoties aptuveni 50 bāzes punktu līmenī. Ievērojama turpmāka līknes izliekuma samazināšanās bija vērojama arī no 2006. gada novembra pirmās nedēļas līdz dienām pirms Padomes 2006. gada 7. decembra sanāksmes, jo īslaicīgi samazinājās 12 mēnešu procentu likme. Pēc ECB Padomes 2006. gada 7. decembra sanāksmes naudas tirgus ienesīguma līknes izliekums pakāpeniski pieauga un pēc gadu mijas stabilizējās aptuveni 45 bāzes punktu līmenī, bet 2007. gada marta sākumā atkal samazinājās līdz aptuveni 30 bāzes punktiem.

3 Sīkāku informāciju sk. ECB 2004. gada oktobra "Mēneša Biļetena" rakstā *Monetary analysis in real time*.

10. attēls. Euro zonas naudas tirgus procentu likmes un naudas tirgus ienesīguma līknes izliekums

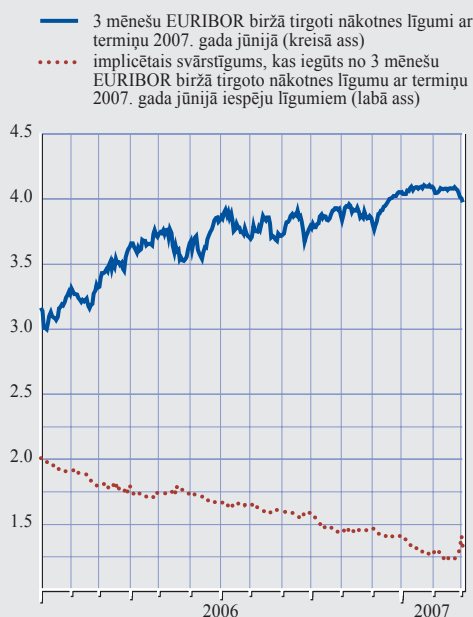
(gadā; %; procentu punktos; dienas dati)

Avots: Reuters.

11. attēls. 3 mēnešu EURIBOR biržā tirgto nākotnes līgumu procentu likmes un implicētais svārstīgums, kas iegūts no 3 mēnešu EURIBOR biržā tirgto nākotnes līgumu iespēju līgumiem

(gadā; %; bāzes punktus; dienas dati)

Avoti: Reuters un Bloomberg.

Implicētās 3 mēnešu EURIBOR biržā tirgto nākotnes līgumu procentu likmes kopumā ieskicē līdzīgu ainu. 2006. gada janvārī–novembrī šīs procentu likmes stabili pieauga, un vienīgais izņēmums bija laika posms no 2006. gada maija vidus līdz jūnija beigām (sk. 11. att.). 2006. gada novembrī šīs likmes samazinājās, bet decembrī atkal ievērojami palielinājās. 2007. gada 2. martā 3 mēnešu biržā tirgto nākotnes līgumu, kuru izpildes termiņš ir 2007. gada jūnijs, procentu likme bija 3.97%, t.i., par 81 bāzes punktu augstāka nekā 2006. gada janvāra sākumā.

Implicētais svārstīgums, kas iegūts no 3 mēnešu EURIBOR biržā tirgto nākotnes iespēju līgumu procentu likmēm, 2006. gadā kopumā bija nenozīmīgs. No janvāra līdz decembrim implicētais svārstīgums pakāpeniski samazinājās, norādot, ka naudas tirgus dalībniekiem ir skaidrs priekšstats par paredzamajiem ECB monetārās politikas lēmumiem. Divi vienīgie izņēmumi bija neliels svārstīguma pieaugums maijā un plaša

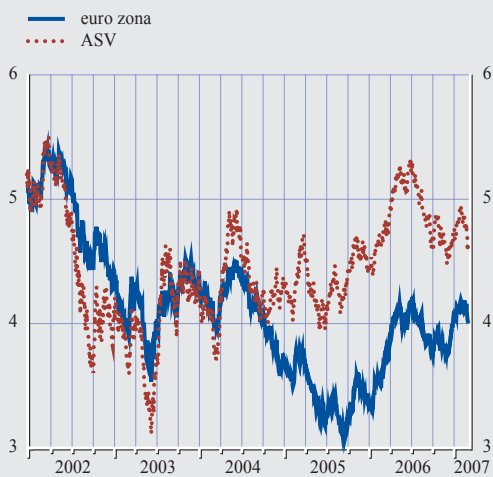
stabilizēšanās no oktobra beigām līdz decembra sākumam minētās nenoteiktības dēļ par galveno procentu likmju tālāko virzību pirms ECB Padomes decembra sanāksmes. Pēc šīs sanāksmes implicētajam svārstīgumam bija negatīva tendence, un tas stabili samazinājās, atsākot augt tikai dažas dienas pirms Padomes 2007. gada marta sanāksmes.

2006. GADĀ EURO ZONAS ILGTERMIŅA OBLIGĀCIJU PEĻNAS LIKMES PAAUGSTINĀJĀS

2006. gadā ilgtermiņa obligāciju peļņas likmes euro zonā turpināja kāpt salīdzinājumā ar 2005. gada beigās novēroto vēsturiski zemo līmeni. Kopumā euro zonas valstu valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmes 2006. gadā pieauga par 70 bāzes punktiem, gada beigās sasniedzot 4.0% (sk. 12. att.). Šāds ilgtermiņa procentu likmju kāpuma atsākums, šķiet, galvenokārt atspoguļoja ieguldītāju augošo optimismu saistībā ar euro zonas tautsaimniecības izaugsmes perspektīvām. Pamatojot šādu viedokli, indeksi piesaistīto valdības obligāciju (ar dzēšanas termiņu 2015. gadā)

12. attēls. Valdības ilgtermiņa obligāciju peļņas likmes¹⁾

(gadā, %; dienas dati)

Avoti: Reuters, Bloomberg un Thomson Financial Datastream.
1) 10 gadu obligācijas vai obligācijas ar tuvāko pieejamo termiņu.

peļņas likmes, kuras izmanto kā reālo ilgtermiņa procentu likmju rādītāju, no 2005. gada beigām līdz 2006. gada decembra beigām palielinājās par 60 bāzes punktiem. Turpretī 10 gadu līdzsvara inflācija, kas ir tirgus dalībnieku inflācijas gaidu un ar tām saistīto riska prēmiju mērs, kopumā šajā periodā mainījās tikai nedaudz.

2006. gada 1. pusgadā ilgtermiņa obligāciju peļņas likmes abās Atlantijas okeāna pusēs krasi pieauga. No 2005. gada decembra beigām līdz 2006. gada jūnija beigām gan euro zonā, gan ASV 10 gadu obligāciju peļņas likmes pieauga aptuveni par 80 bāzes punktiem. Papildus ierasti ciešajai likumsakarībai starp abu reģionu procentu likmēm šis ilgtermiņa procentu likmju kāpums euro zonā atspoguļoja arī tirgus reakciju uz publiskotajiem datiem par ekonomisko aktivitāti un uzņēmēju noskaņojumu, ko investori galvenokārt skaidroja kā norādi uz euro zonas tautsaimniecības izaugsmes perspektīvu uzlabošanu. Atbilstoši šādai interpretācijai samērā spēcīgo obligāciju nominālo peļņas likmju kāpumu 2006. gada 1. pusgadā galvenokārt noteica to reālās procentu likmes

sastāvdaļas pieaugums. Tomēr jūnija beigās ASV un euro zonas obligāciju peļņas likmju vispārējā augšupejas tendence beidzās.

Turpmākais ilgtermiņa obligāciju peļņas likmju kritums 3. ceturksnī, kas atkal abās Atlantijas okeāna pusēs norisēja ļoti sinhroni, daļēji bija saistīts ar starptautiskā akciju tirgus satricinājumiem, kas sākās maijā un kā rezultātā globālie investori īslaicīgi pievērsās relatīvi drošākiem likvīdiem produktiem ar fiksētu ienākumu. Turklāt izaugsmes globālās perspektīvas varētu būt ietekmējis spēcīgais naftas cenu kāpums Tuvo Austrumu ģeopolitiskās spriedzes apstākļos. Vienlaikus iespējams, ka parādījušās pazīmes, kas liecināja par ASV tautsaimniecības izaugsmes palēnināšanos un izraisīja ievērojamu ASV procentu likmju samazināšanos visā termiņu spektrā, zināmā mērā ietekmēja arī euro zonas ilgtermiņa obligāciju peļņas likmes ar obligāciju tirgus šoku neparasti spēcīgās starptautiskās transmisijas starpniecību. Tuvojoties 2006. gada beigām, labvēlīgāku euro zonas ekonomiskās aktivitātes datu publikojumu ietekmē euro zonas ilgtermiņa obligāciju peļņas likmes atsāka palielināties.

Lai gan kopumā euro zonas ilgtermiņa obligāciju peļņas likmes pieauga, euro zonas ienesīguma līkne 2006. gadā kļuva lēzenāka. Tas atspoguļoja termiņu starpības, ko mēra kā valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmes un 3 mēnešu EURIBOR starpību, atbilstošu samazināšanos. 2006. gadā euro zonas termiņu starpība saruka aptuveni par 50 bāzes punktiem un gada beigās sasniedza samērā zemu līmeni – aptuveni 30 bāzes punktu. Euro zonas ienesīguma līknes izlīdzināšanās 2006. gadā notika pakāpeniski, vienlaikus ar galveno ECB procentu likmju paaugstināšanu, kas tika veikta piecas reizes. Vēsturē neliela un īpaši negatīva termiņu starpība (apvērsta ienesīguma līkne) bieži vien vēstījusi par turpmāku ekonomiskās aktivitātes mazināšanos vai pat lejupslīdi. Tomēr euro zonas ienesīguma līknes izlīdzināšanās 2006. gadā jāskaidro, ņemot vērā ilgtermiņa obligāciju peļņas likmēs ietvertās riska prēmijas. Šķiet, ka obligāciju tirgus riska

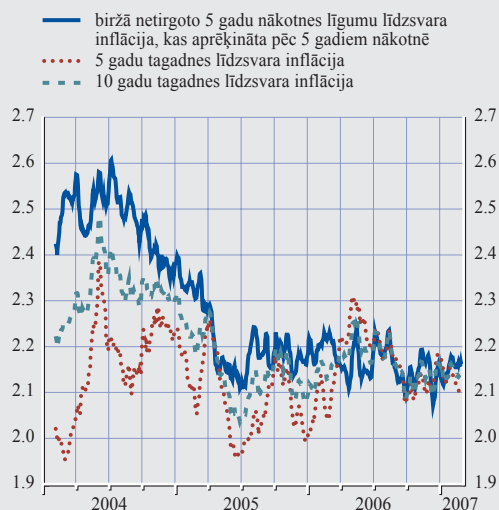
prēmijas pēdējos divos gados sasniegušas neparasti zemu līmeni. Ja ņem vērā, cik zemas ir obligāciju tirgus riska prēmijas, termiņu starpība 2006. gada beigās vairs nešķiet ļoti maza.⁴

2006. gadā tirgus dalībnieku ilgtermiņa inflācijas gaidas un ar tām saistītās riska prēmijas, ko atspoguļo līdzsvara inflācija, kopumā visos termiņos šķita nemainīgas un stabilas – nedaudz virs 2% gadā. Informāciju par dažādu termiņu inflācijas gaidām (un saistītajām konkrētu termiņu riska prēmijām) iespējams iegūt, novērtējot 10 gadu līdzsvara inflācijas likmju dalījumu 5 gadu līdzsvara inflācijas likmēs un 5 gadu implicētajās biržā netirgoto nākotnes līgumu procentu likmēs, kuras aprēķinātas pēc 5 gadiem nākotnē, izmantojot līdzsvara inflācijas likmju termiņstruktūru (sk. 13. att.).⁵ Dalījums rāda, ka samērā stabilas vidējā termiņa un ilgtermiņa inflācijas gaidas, ko atspoguļo 5 gadu implicēto biržā netirgoto nākotnes līgumu procentu likmju, kuras aprēķinātas pēc 5 gadiem nākotnē, laterālas pārmaiņas, bija saistītas ar lielākām īstermiņa un vidējā termiņa inflācijas gaidu svārstībām. Proti, 2006. gada 1. pusgadā īstermiņa un vidējā termiņa inflācijas gaidas, ko mēra ar 5 gadu līdzsvara inflāciju, pieauga aptuveni par 30 bāzes punktiem. Šo īstermiņa un vidējā termiņa inflācijas gaidu palielināšanos naftas cenu kāpuma apstākļos gandrīz kompensēja atbilstošs samazinājums 2006. gada 2. pusgadā. Tāpēc 2006. gada 2. pusgadā euro zonas līdzsvara inflācijas līkne kļuva ievērojami lēzenāka (sk. 13. att.).

2006. gada maijā un jūnijā euro zonas obligāciju tirgus implicētais svārstīgums nedaudz pieauga, bet pēc tam 2. pusgadā stabili samazinājās. Šķiet, ka īslaicīgais obligāciju tirgus implicētais svārstīguma kāpums maijā un jūnijā atspoguļoja lielāku tirgus dalībnieku nedrošību par paredzamo procentu likmju dinamiku, ņemot vērā tā laika akciju tirgus svārstības. 2006. gada 4. ceturksnī euro zonas obligāciju tirgus implicētais svārstīgums samazinājās līdz vēsturiski zēmam līmenim, norādot, ka tirgus dalībnieku nenoteiktība par ilgtermiņa

13. attēls. Euro zonas tagadnes un nākotnes līdzsvara inflācija

(gadā; %; dienas datu 5 dienu mainīgais vidējais rādītājs)

Avoti: Reuters, Thomson Financial Datastream un ECB aprēķini.

obligāciju peļņas likmju tuvākā laika dinamiku ir samērā neliela.

2007. gada pirmajos divos mēnešos euro zonas ilgtermiņa obligāciju peļņas likmes kopumā nemainījās un 2. martā bija 4%. Šajā periodā euro zonas ilgtermiņa obligāciju peļņas likmes vispirms februāra vidū pieauga aptuveni līdz 4.2%, bet tad atkal samazinājās. Arī ASV ilgtermiņa obligāciju peļņas likmes februāra otrajā pusē saruka. Šādas norises, šķiet, lielā mērā noteica portfeļu sastāva pārmaiņas, veicot drošākus ieguldījumus valdības ilgtermiņa obligācijās, jo februāra beigās pasaules akciju tirgū notika jūtamas svārstības.

2006. GADĀ STRAUJI PIEAUGA EURO ZONAS AKCIJU CENAS

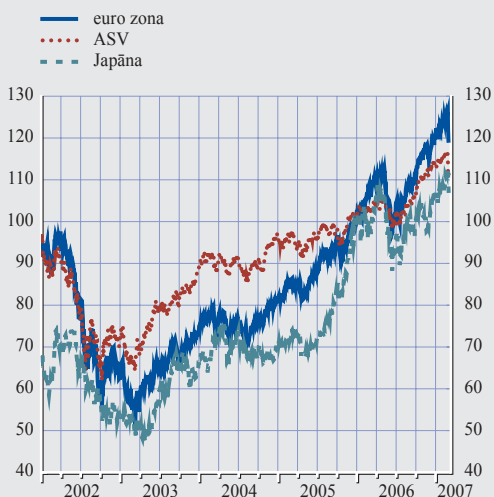
Neraugoties uz atsevišķām svārstībām, 2006. gadā, turpinot kopš 2003. gada sākuma

4 Sk. ielikumu "Nesen euro zonas ienesīguma līkne kļuvusi lēzenāka – kā šo procesu ietekmēja riska prēmijas?" ECB 2006. gada decembra "Mēneša Biļetenā".

5 Sīkāku informāciju par aplēšu sagatavošanu sk. ECB 2006. gada jūlija "Mēneša Biļetenā" ielikumā *Estimation of constant-maturity index-linked bond yields and break-even inflation rates for the euro area*.

14. attēls. Galvenie akciju tirgus indeksi¹⁾

(indekss: 30.12.2005. = 100; dienas dati)

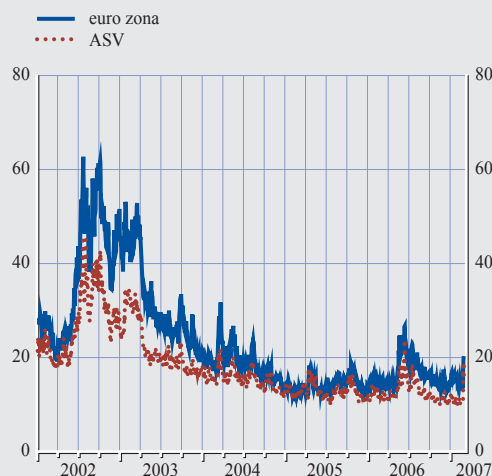

Avoti: Reuters, Thomson Financial Datastream un ECB aprēķini.

1) Izmantotie indeksi ir Dow Jones EURO STOXX broad indekss euro zonai, Standard & Poor's 500 indekss ASV un Nikkei 225 indekss Japānai.

15. attēls. Implicētais akciju tirgu svārstīgums¹⁾

(gadā; %, dienas dati)

Avots: Thomson Financial Datastream.

1) Euro zonas implicēto svārstīgumu mēra ar VSTOXX indeksu, kurš atsaucas uz Dow Jones EURO STOXX 50 indeksu, bet ASV implicēto svārstīgumu – ar VIX indeksu, kurš atsaucas uz Standard & Poor's 500 indeksu. Abi indeksi atspoguļo atbilstošo akciju tirgus indeksu procentuālo pārmaiņu gaidāmo standartnovirzi 30 dienu periodā.

vēroto pieauguma tendenci, strauji palielinājās euro zonas akciju cenas (sk. 14. att.). Dow Jones EURO STOXX indekss gada beigās salīdzinājumā ar 2005. gada beigām bija palielinājies par 20%, tādējādi pārsniedzot Standard & Poor's 500 un Nikkei 225 indeksu. Euro zonas akciju tirgus augstie rādītāji salīdzinājumā ar ASV un Japānas akciju tirgus rādītājiem jāaplūko, ņemot vērā 2006. gadā samērā ievērojamo euro kursa kāpumu attiecībā pret ASV dolāru un Japānas jenu. Šķiet, ka euro kursa palielinājuma samazinošo ietekmi uz tādu euro zonas uzņēmumu peļņas perspektīvām, kurus īpaši ietekmē eksports, vairāk nekā pietiekami kompensēja euro zonas uzņēmumu faktiskās un gaidāmās peļņas stabils pieaugums ievērojami uzlabojušos euro zonas tautsaimniecības perspektīvu apstākļos. Nesenais akciju cenu straujā kāpuma periods atšķiras no 20. gs. 90. gadu otrajā pusē pieredzētā, jo šoreiz cenu un peļņas attiecības rādītāji īpaši nenovirzījās no to ilgstoši novērotās vidējās vērtības.

Lai gan kopumā euro zonas akciju tirgus rādītāji 2006. gadā bija augsti, 2. pusgadā bija vērojams īslaicīgs, taču nozīmīgs akciju cenu kritums. Pēc tam, kad gada pirmajos četros mēnešos akciju cenu pieaugums bija rakstams ar divciparu skaitli, maija sākumā euro zonas akciju cenas sāka sarukt, nākamajā mēnesī samazinoties aptuveni par 13%, reaģējot uz pasaules akciju tirgus satricinājumiem. Norādot uz nemierīgiem tirgus apstākļiem, maijā un jūnijā implicētais akciju tirgus svārstīgums ASV un euro zonā ievērojami palielinājās, sasniedzot līmeni, kāds pēdējo reizi bija vērots attiecīgi 2003. un 2004. gadā (sk. 15. att.). Bija pieaugusi akciju tirgus nenoteiktība, ko rāda implicētais svārstīgums, turklāt tirgus satricinājumu periodā, šķiet, bija mazinājusies arī tirgus dalībnieku vēlme riskēt. Tā kā pamatnosacījumi nebija ievērojami pasliktinājušies, visticamākais izskaidrojums īslaicīgajam akciju cenu kritumam 2006. gada 2. ceturksnī varētu būt pārmaiņas investoru vēlmē riskēt un pieņēmos par risku. Šāds viedoklis saskan ar faktu, ka, lai gan 2006. gada

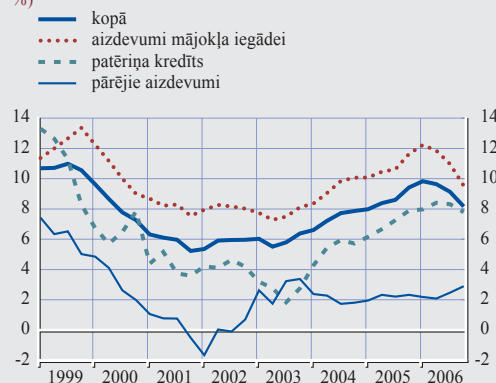
2. ceturksnī analītiķi paaugstināja peļņas gaidas, notika krasas euro zonas akciju cenu korekcijas. 2. pusgadā akciju tirgus implicētais svārstīgums atgriezās vēsturiski zemā līmenī un investoru vēlme riskēt šķietami atjaunojās. Tāpēc kapitāla vērtspapīru prēmijas saruka, uzņēmumu peļņas pieauguma perspektīvas joprojām bija stabilas, un tas 2006. gada 2. pusgadā varētu būt veicinājis euro zonas akciju cenu spēcīgo kāpumu.

Sektoru dalījumā 2006. gadā vislabākos rezultātus sasniedza komunālo pakalpojumu sektors, kur akciju cenas pieauga vairāk nekā par 30%. Šos labos rezultātus, iespējams, noteica lielā uzņēmumu apvienošanās un pārņemšanas darījumu aktivitāte euro zonas komunālo pakalpojumu sektora konsolidācijas apstākļos. Uzņēmēju noskaņojuma uzlabošanās euro zonā veicināja arī to, ka rūpniecības sektora rezultāti ievērojami pārsniedza kopējo indeksu. Pretēji 2005. gada norisēm naftas un gāzes sektora rezultāti 2006. gadā bija sliktāki par kopējo indeksu. Šā sektora samērā vājos rezultātus varētu būt veicinājusi naftas cenu dinamika. Arī veselības aprūpes sektorā, kur peļņa parasti mazāk atkarīga no ekonomiskā cikla situācijas, 2006. gada rezultāti bija sliktāki par kopējo indeksu.

2007. gada sākumā pasaules akciju cenas vispirms turpināja palielināties tempā, kas līdzīgs 2006. gada 2. pusgadā novērotajam. Akciju cenu kāpuma tendence apstājās 2007. gada 27. februārī, kad Ķīnas kapitāla vērtspapīru cenu krasa krituma dēļ akciju cenas visā pasaulē ievērojami saruka. Dažās dienās gan *Dow Jones EURO STOXX*, gan *Standard & Poor's 500* indekss samazinājās aptuveni par 5%. Krasais akciju cenu samazinājums pārsniedza gada pirmajās astoņās nedēļās sasniegto kāpumu, un 2007. gada 2. martā abi indeksi bija nedaudz zemākā līmenī nekā 2006. gada beigās. Turklāt marta sākumā visos lielākajos akciju tirgos jūtami pieauga implicētais svārstīgums, iespējams, liecinot par ievērojamu akciju tirgus risku pārvērtēšanu.

16. attēls. MFI aizdevumi mājsaimniecībām

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

Avots: ECB.

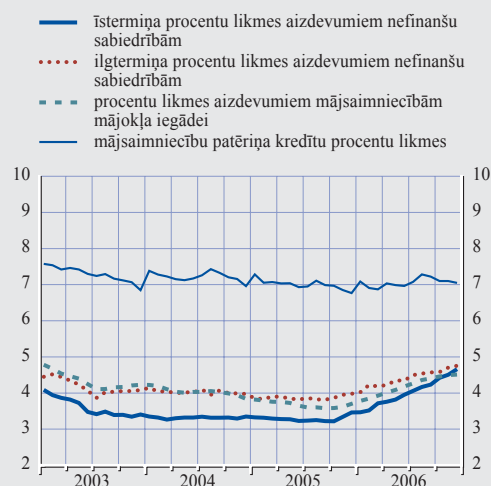
ILGSTOŠI SPĒCĪGS MĀJSAIMNIECĪBU FINANSĒJUMA KĀPUMS

2006. gadā mājsaimniecību aizņēmumu pieaugums joprojām bija stabils, un to veicināja labvēlīgie finansējuma nosacījumi, spēcīgā mājokļu tirgus dinamika un patērētāju konfidences uzlabošanās. Gada pirmajos mēnešos pieauga mājsaimniecību pieprasījums pēc MFI aizdevumiem. Pavasarī tas sasniedza augstāko gada kāpuma tempu (9.8%), bet vēlāk pakāpeniski samazinājās (decembrī – 8.2%). Jaunākie euro zonas ceturksņa finanšu kontu dati, kas pieejami par periodu līdz 2006. gada 3. ceturksnim, liecina, ka mājsaimniecību sektora parāda nemonētārajām finanšu iestādēm (ne-MFI), kuras ietver CFS un apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondus, gada pieauguma temps 2006. gadā joprojām bija samērā stabils – visu gadu aptuveni 8%.

Mājsaimniecībām izsniegto MFI aizdevumu dalījums atbilstoši mērķim liecina, ka straujo mājsaimniecību aizņēmumu ekspansiju joprojām galvenokārt noteica liels pieprasījums pēc aizdevumiem mājokļa iegādei (sk. 16. att.). Nepārtraukti spēcīgo hipotēku kredītu pieaugumu veicināja euro zonas zemās procentu likmes un straujā mājokļu tirgus attīstība daudzos reģionos, kas izraisīja lielas finansējuma vajadzības (sk. šīs nodaļas 2.3. sadaļu). Turklāt Eurosistēmas banku

17. attēls. Procentu likmes aizdevumiem mājsaimniecībām un nefinanšu sabiedrībām

(gadā; %; neskaitot maksas; jauno darījumu procentu likmes; koriģētas pēc svariem)

Avots: ECB.

Piezīmes. Sākot ar 2003. gada decembri, pēc svariem koriģētās MFI procentu likmes tiek aprēķinātas, izmantojot valstu svarus, ko veido jauno darījumu apjomu 12 mēnešu mainīgais vidējais rādītājs. Iepriekšējā periodā (no 2003. gada janvāra līdz novembrim) pēc svariem koriģētās MFI procentu likmes aprēķinātas, izmantojot valstu svarus, ko veido jauno darījumu apjomu 2003. gada vidējais rādītājs. Stikāku informāciju sk. ECB 2004. gada augusta "Mēneša Biļetena" 3. ielikumā.

veiktās kreditēšanas apsekojuma rezultāti liecina, ka joprojām spēcīgais aizdevumu mājokļa iegādei pieaugums bija saistīts arī ar to, ka bankas atvieglāja kredītu apstiprināšanas nosacījumus. Bankas norādīja, ka galvenais vieglāku kreditēšanas nosacījumu ieviešanu pamatojošais faktors bija citu banku un nebanku radītā konkurence un pieņēmumi par risku samazināšanos, ņemot vērā vispārējās ekonomiskās aktivitātes gaidas. Kreditēšanas nosacījumu pārmaiņas galvenokārt tika veiktas, samazinot vidēja riska aizdevumu pievienoto procentu likmi un pagarinot aizdevumu termiņus.

2006. gada pavasarī mājsaimniecībām izsniegto MFI aizdevumu mājokļa iegādei gada pieauguma temps sāka nedaudz samazināties, decembrī sasniedzot 9.5% (iepriekš – vairāk nekā 12%). Šādas norises atbilda gada gaitā veiktajai hipotēku kredītu procentu likmju paaugstināšanai salīdzinājumā ar iepriekšējo

gadu ļoti zemo līmeni (sk. 17. att.) apstākļos, kad pieauga galvenās ECB procentu likmes un tirgus procentu likmes. Procentu likmes jaunajiem aizdevumiem mājokļa iegādei 2006. gada decembrī bija par 50–120 bāzes punktiem augstākas nekā 2005. gada novembra beigās, pirms 2005. gada decembrī ECB sāka paaugstināt galvenās procentu likmes. Procentu likmes aizdevumiem ar īsāku procentu likmes darbības sākotnējo periodu palielinājās mazliet vairāk nekā aizdevumiem ar ilgāku procentu likmes darbības sākotnējo periodu. Eurosistēmas banku veiktās kreditēšanas apsekojuma rezultāti liecina, ka pieprasījumu pēc aizdevumiem mājokļa iegādei mazināja arī 2006. gada 2. pusgada mazāk optimistiskās mājokļu tirgus perspektīvas. To atspoguļoja arī neliela iepriekš spēcīgā mājokļu cenu kāpuma un intensīvās mājokļu tirgus aktivitātes samazināšanās atsevišķos euro zonas rajonos.

Līdz gada vidum, līdzīgi kā aizdevumiem mājokļa iegādei, lai gan nedaudz mazāk, turpināja pieaugt patēriņa kredītu gada kāpuma temps, bet 2. pusgadā tas nedaudz samazinājās, decembrī sasniedzot 7.8%. Saskaņā ar Eurosistēmas banku veiktās kreditēšanas apsekojuma rezultātiem patēriņa kredītu pieprasījumu galvenokārt noteica patērētāju konfidences uzlabošanās un lielāki izdevumi par ilglietojuma patēriņa precēm, lai gan pēdējā faktora nozīme, tuvojoties gada beigām, mazinājās. Turklāt 2006. gadā tika ievērojami atviegloti nosacījumi patēriņa kredītu apstiprināšanai, norādot uz aizdevumu piedāvājuma nosacījumu uzlabošanās šajā gadā.

MĀJSAIMNIECĪBU PARĀDS TURPINĀJA AUGT

Atspoguļojot joprojām spēcīgo aizņēmumu dinamiku, 2006. gadā vēl vairāk pieauga mājsaimniecību parāda attiecība pret rīcībā esošajiem ieņēmumiem (sk. 18. att.). Tomēr euro zonas mājsaimniecību parāda līmenis joprojām bija zemāks nekā citās lielākajās industriāli attīstītajās valstīs (piemēram, ASV, Lielbritānijā un Japānā). Mājsaimniecību sektora parāda atmaksas slogs (procentu maksājumu un pamatsummas samaksas

attiecība pret rīcībā esošajiem ienākumiem) 2006. gadā nedaudz palielinājās joprojām straujā kreditēšanas kāpuma un nelielā banku aizdevumu procentu likmju pieauguma dēļ.

Nepārtrauktais mājsaimniecību parāda kāpums palielinājis arī mājsaimniecību risku, kas saistīts ar procentu likmju, ienākumu un aktīvu cenu pārmaiņām. Vērtējot šos apkopotos rādītājus, jāņem vērā, ka tie ir konsolidētā mājsaimniecību sektora vidējie rādītāji un ka dažādās euro zonas valstīs un dažādās mājsaimniecībās tie ievērojami atšķiras. Tāpēc parāda līmenis un parāda atmaksas slogs būtu, piemēram, lielāks, ja analizē aplūkotu tikai tās mājsaimniecības, kurām jau pašlaik ir nesamaksāts hipotēku kredīts. Turklāt parāda līmenis un parāda atmaksas slogs mainās arī atkarībā no ienākumu līmeņa – lai gan absolūtajā izteiksmē lielāko daļu parāda veido

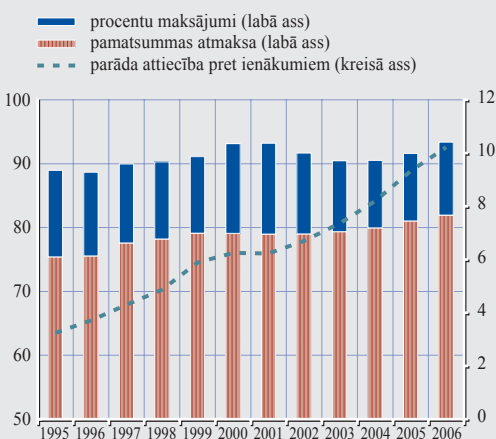
mājsaimniecības ar augstiem ienākumiem, kuras, iespējams, ir izturīgākas pret makroekonomisko apstākļu pasliktināšanos un/vai augstākām procentu likmēm, parāda atmaksas slogs nenoliedzami ir lielāks mājsaimniecībām ar zemākiem ienākumiem. Visbeidzot, zināma nenoteiktība saistīta arī ar to, ka pašreizējā hipotēku parāda daļa, kas pakļauta dominējošo procentu likmju nosacījumu pārmaiņām, atkarīga no tā pamatā esošo hipotēku līgumu konkrētajām iezīmēm, kas dažādās euro zonas valstīs ir būtiski atšķirīgas.

JOPROJĀM ZEMAS NEFINANŠU SABIEDRĪBU ĀRĒJĀ FINANSĒJUMA REĀLĀS IZMAKSAS

2006. gadā euro zonas nefinanšu sabiedrību finansējuma nosacījumi joprojām bija labvēlīgi un tādējādi veicināja tautsaimniecības izaugsmi. To atspoguļoja gan finansējuma zemās

18. attēls. Mājsaimniecību parāds un parāda segšanas izmaksas

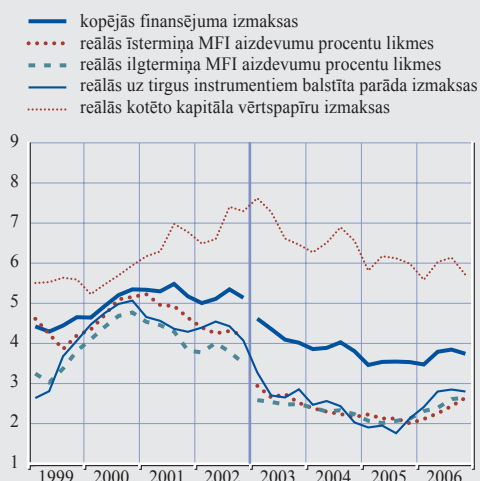
(% no rīcībā esošajiem ienākumiem)

Avots: ECB.
Piezīme. 2006. gada dati ir aplēses.

19. attēls. Euro zonas nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma reālās izmaksas

(gadā; %)

Avoti: ECB, Thomson Financial Datastream, Merrill Lynch un Consensus Economics prognozes.
Piezīmes. Nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma reālās izmaksas tiek aprēķinātas kā vidējās svērtās banku aizdevumu, parāda vērtspapīru un kapitāla vērtspapīru izmaksas, ko iegūst no attiecīgajiem atlikumiem un deflē ar inflācijas gaidām (sk. ECB 2005. gada marta "Mēneša Biļetena" 4. ielikumu). Pēc saskaņoto MFI aizdevumu procentu likmju ieviešanas 2003. gada sākumā datu laikrindās radās statistiskais lūzums.

izmaksas, gan viegli pieejamie finansējuma avoti. Nefinanšu sabiedrības īpaši jutami palielināja aizņēmumus no bankām, bet uz tirgu balstīto finanšu instrumentu emisijas tika izmantotas mazāk. Lai gan parāda rādītāji un neto procentu maksājumi nesen pieauga, nefinanšu sabiedrību finansiālais stāvoklis 2006. gadā vēl arvien bija labvēlīgs, un to galvenokārt noteica uzņēmumu stabilā peļņa un joprojām zemās finansējuma izmaksas.

Pēc ECB veiktās galveno procentu likmju paaugstināšanas nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma reālās izmaksas kopumā pieauga, tomēr visu 2006. gadu joprojām bija vēsturiski zemas (sk. 19. att.).⁶

No finansējuma izmaksu sastāvdaļām 2006. gada laikā gan reālajā, gan nominālajā izteiksmē palielinājās nefinanšu sabiedrībām izsniegto MFI aizdevumu procentu likmes (sk. 17. att.). Naudas tirgus procentu likmju kāpums (piemēram, 3 mēnešu EURIBOR pieaugums no 2005. gada septembra līdz 2006. gada decembrim sasniedza 155 bāzes punktus) kopumā ietekmēja MFI aizdevumu procentu likmes. Šajā periodā MFI procentu likmes aizdevumiem ar mainīgo procentu likmi un procentu likmes sākotnējo darbības periodu līdz 1 gadam pieauga aptuveni par 125–155 bāzes punktiem, lai gan jāņem vērā, ka zināma dispersija dažādās valstīs saglabājas (sk. 2. ielikumu). Vairākums MFI ilgtermiņa procentu likmju palielinājušās tāpat kā salīdzināmo termiņu naudas tirgus procentu likmes. Šāds pieaugums (aptuveni par 60–135 bāzes punktiem) kopumā atbilst naudas tirgus ilgtermiņa procentu likmju pārmaiņām, tādējādi nodrošinot joprojām zemas banku procentu likmju starpības.

Arī nefinanšu sabiedrību uz tirgus instrumentiem balstītā parāda reālās izmaksas joprojām bija samērā zemas, lai gan 2006. gadā tās pieauga vairāk nekā parāda izmaksas, izmantojot bankas. BBB reitinga uzņēmumu obligāciju ienesīguma likmju starpības 2006. gadā

svārstījās vidēji aptuveni 75 bāzes punktu līmenī. Nelielās starpības, iespējams, atspoguļo zemo kredītrisku, ko veicināja mazās aktīvu cenu svārstības un stabilā uzņēmumu peļņa.⁷ Lai gan 2006. gada rezultāti bija samērā labvēlīgi, nākotnē, ņemot vērā atsevišķās vispārējās uzņēmējdarbības vides un kredītu tirgus apstākļu pasliktināšanās pazīmes, iespējams, būs nepieciešama piesardzība. Ir norādes, ka uzņēmumu parāda līmeņa noturību var nelabvēlīgi ietekmēt augošais ar parāda līdzekļiem finansēto uzņēmumu apvienošanās un pārņemšanas darījumu, pirkšanas darījumu, izmantojot aizņemtus līdzekļus, akciju atpiršanas darījumu un īpašu dividenžu izmaksas gadījumu skaits.⁸

Nefinanšu sabiedrību kotēto kapitāla vērtspāpīru reālās izmaksas 2006. gadā nedaudz svārstījās, tomēr kopumā bija līdzīgā līmenī kā 2005. gadā, lai gan atsākās akciju cenu kāpums. Kapitāla vērtspāpīru finansējuma izmaksas joprojām ir ievērojami augstākas nekā citiem finansējuma veidiem, lai gan izmaksu starpība nedaudz samazinājusies, t.sk. 2006. gadā notikušā parāda finansējuma izmaksu kāpuma ietekmē.

6 Nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma reālās izmaksas aprēķinātas kā svērtās izmaksas, par pamatu ņemot dažādo ārējā finansējuma avotu atlikumus (koriģējot tos atbilstoši pārvērtēšanas ietekmei). Sīkāku šā rādītāja raksturojumu sk. ECB 2005. gada marta "Mēneša Biļetena" ielikumā "Euro zonas nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma reālo izmaksu rādītājs".

7 Sk. ECB 2006. gada novembra "Mēneša Biļetena" ielikumu *The outlook for corporate credit spreads in the euro area*.

8 Sk. ECB 2006. gada decembra "Mēneša Biļetena" ielikumu "Pirkšanas darījumu, izmantojot aizņemtus līdzekļus, jaunākās tendences euro zonā".

2. ielikums

PROCENTU LIKMJU DISPERSIJA BANKU MAZA APJOMA DARĪJUMU TIRGOS EURO ZONAS VALSTĪS

Lai gan periodā pirms EMS pabeigšanas procentu likmes ievērojami tuvinājās, MFI piesaistīto mājsaimniecību un nefinanšu sabiedrību noguldījumu un tām izsniegto aizdevumu procentu likmes dažādās euro zonas valstīs joprojām atšķiras. Banku maza apjoma darījumu tirgi ir vieni no vissadrumstatotākajiem euro zonas finanšu sistēmā.¹ Šā ielikuma mērķis ir ilustrēt valstu atšķirības un aplūkot dažus to cēloņus. Šo atšķirību izpratne sniedz papildu informāciju, skaidrojot euro zonas norises un vērtējot monetārās politikas lēmumu potenciālo ietekmi uz dažādām euro zonas tautsaimniecībām. Bankām ir būtiski svarīga nozīme finanšu sistēmā, un tādējādi tās ietekmē mājsaimniecību un nefinanšu sabiedrību lēmumus par uzkrājumiem, finansējumu un tēriņiem.

Analīze galvenokārt pamatojas uz ziņojumu, kuru sagatavoja Eurosistēmas Monetārās politikas komiteja un Statistikas komiteja un kurš tika publicēts 2006. gada septembrī.² Kopš tā laika ECB un euro zonas NCB interneta lapās tiek vienlaikus publiskota informācija par dažādu valstu procentu likmēm atlasītu MFI procentu likmju grupā. Pamatojoties uz šo izlasi, ielikumā galvenokārt salīdzinātas 10 MFI procentu likmes, kas saistītas ar jaunajiem darījumiem, jo šīs procentu likmes dažādās valstīs tiek apkopotas par vienu un to pašu atsauces periodu.

1 Sk., piemēram, *Indicators of financial integration in the euro area*, ECB, 2006. gada 29. septembris.

2 *Differences in MFI interest rates across euro area countries*, ECB, 2006. gada 20. septembris.

MFI jauno darījumu procentu likmju atšķirības dažādās valstīs^{1),2)}

(valstu variācijas koeficients; vidējais 2003. gada janvāra–2006. gada decembra rādītājs)

Mājsaimniecību noguldījumi		
Noguldījumi uz nakti		0.51
Noguldījumi ar noteikto termiņu līdz 1 gadam		0.08
Nefinanšu sabiedrību noguldījumi		
Noguldījumi uz nakti		0.43
Noguldījumi ar noteikto termiņu līdz 1 gadam		0.03
Aizdevumi mājsaimniecībām		
Banku norēķinu konta pārsniegums		0.17
Patēriņa kredīts	ar mainīgo procentu likmi un procentu likmes darbības sākotnējo periodu līdz 1 gadam	0.26
	ar procentu likmes darbības sākotnējo periodu 1–5 gadi	0.15
	ar procentu likmes darbības sākotnējo periodu ilgāku par 5 gadiem	0.12
Aizdevumi mājokļa iegādei	ar mainīgo procentu likmi un procentu likmes darbības sākotnējo periodu līdz 1 gadam	0.10
	ar procentu likmes darbības sākotnējo periodu 1–5 gadi	0.09
	ar procentu likmes darbības sākotnējo periodu 5–10 gadi	0.07
	ar procentu likmes darbības sākotnējo periodu ilgāku par 10 gadiem	0.07
Aizdevumi nefinanšu sabiedrībām		
Banku norēķinu konta pārsniegums		0.20
Aizdevumi līdz 1 milj. euro	ar mainīgo procentu likmi un procentu likmes darbības sākotnējo periodu līdz 1 gadam	0.11
	ar procentu likmes darbības sākotnējo periodu 1–5 gadi	0.07
	ar procentu likmes darbības sākotnējo periodu ilgāku par 5 gadiem	0.07
Aizdevumi lielāki par 1 milj. euro	ar mainīgo procentu likmi un procentu likmes darbības sākotnējo periodu līdz 1 gadam	0.08
	ar procentu likmes darbības sākotnējo periodu 1–5 gadi	0.11
	ar procentu likmes darbības sākotnējo periodu ilgāku par 5 gadiem	0.09

Avots: ECB.

1) Variācijas koeficients aprēķināts kā standartnovirzes dalījums ar euro zonas procentu likmi. Standartnovirze aprēķināta kā valsts MFI procentu likmju svērtās variācijas attiecībā pret euro zonas procentu likmi kvadrātsakne. Svērtā variācija ir noviržu starp valsts un euro zonas MFI procentu likmēm kvadrāts. Aprēķinu veic atbilstoši attiecīgās valsts daļai euro zonas kopējā darījumu apjomā konkrētajā instrumentu kategorijā.

2) Šajā tabulā attēloti euro zonas jauno darījumu MFI procentu likmju variācijas koeficienti, kas pieejami ECB interneta lapā.

Tabulā aplūkota MFI procentu likmju līmeņa relatīvā dispersija dažādās valstīs, ko mēra ar variācijas koeficientu. Visaugstākais dispersijas līmenis ir procentu likmēm par noguldījumiem uz nakti un ievērojami zemāks – noguldījumiem ar noteikto termiņu līdz 1 gadam. Aizdevumu kategorijā vislielākās atšķirības starp valstīm ir banku norēķinu konta pārsniegumiem un mājsaimniecībām izsniegtajiem patēriņa kredītiem, bet nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu un aizdevumu mājokļa iegādei procentu likmju dispersija ir mazāka. Turklāt vairākumā kategoriju jauno aizdevumu ar mainīgo procentu likmi un procentu likmes darbības sākotnējo periodu līdz 1 gadam dispersija parasti ir nedaudz lielāka nekā jaunajiem aizdevumiem ar ilgāku procentu likmes darbības sākotnējo periodu.

MFI procentu likmju atšķirībām dažādās valstīs var būt vairāki iespējamie skaidrojumi, t.sk. tirgus konkurence, dažādas riska prēmijas (piemēram, kredītriska vai priekšsamaksas riska prēmija), banku īpašības un cikliskie faktori – ekonomikas cikls, noguldījumu piedāvājuma un aizdevumu pieprasījuma attīstība vai mājokļu cenu dinamika. Jaunākā analīze liecina, ka procentu likmes atšķiras tāpēc, ka valstu banku pakalpojumu produkti ir atšķirīgi, vai arī nacionālu faktoru dēļ.³ Viens no iespējamajiem MFI procentu likmju dispersijas skaidrojumiem, kas skar vairākas aizdevumu kategorijas, ir vidējā procentu likmes darbības sākotnējā perioda atšķirības. Turklāt, salīdzinot atsevišķu valstu MFI procentu likmes, jāatceras, ka dažādās valstīs darījumu apjomi ir stipri atšķirīgi un ka dažās valstīs noteikti tirgi ir ļoti mazi vai praktiski to nav.⁴ Šādos gadījumos jauno darījumu apjomi var būt ļoti svārstīgi un procentu likmes var atspoguļot epizodiskus darījumus, kas veikti netipiskos apstākļos.

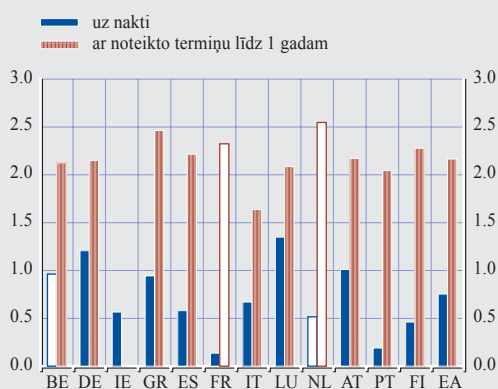
Tālāk šajā ielikumā sīkāk aplūkoti dažādi tirgus segmenti, īpaši pievērsties produktu neviendabīguma ietekmei, institucionālajām atšķirībām, kuras nosaka regulatīvā un fiskālā principu sistēma, un novērtējuma jautājumiem.

MFI procentu likmes mājsaimniecību noguldījumiem

Mājsaimniecību noguldījumu MFI procentu likmju atšķirības dažādās valstīs bieži vien var būt saistītas ar produktu īpašību atšķirībām (piemēram, noguldījumu likviditātes pakāpe un ienesīguma struktūra), tirgus regulējumu un uzņēmējdarbības praksi. Svarīgi faktori ir arī fiskālo principu sistēmas atšķirības

A attēls. MFI procentu likmes mājsaimniecību noguldījumiem^{1),2)}

(gadā; %; vidējais 2003. gada janvāra–2006. gada decembra rādītājs)

Avots: ECB.

1) Saīsinājums "EA" norāda uz euro zonas vidējo svērto procentu likmi.

2) Neiekļautie stabili norāda uz valstīm, kurās procentu likmju kategorija euro zonas kontekstā ir maznozīmīga. Kritērijus, pēc kuriem nosaka šo nozīmi, sk. šā ielikuma 2. zemspvītras piezīmē minētajā ECB publikācijā.

3 Valstu atšķirības daļēji var skaidrot ar mainīgiem lielumiem, kas atspoguļo iekšzemes noguldītāju un aizņēmēju īpašības, kā arī ar banku sistēmu raksturīgajām īpašībām (sk. *M. Affinito and F. Farabullin, An empirical analysis of national differences in the retail bank interest rates of the euro area, Temi di Discussione No 589, Banca d'Italia, 2006. gada maijs*). Sīks MFI procentu likmju salīdzinājums dažādās valstīs veikts arī Eiropas Komisijas 2006. gada 17. jūlija 2. starposma ziņojuma 2. pielikumā *Current accounts and related services*.

4 Piemēram, 2. zemspvītras piezīmē minētais ECB ziņojums aplūko atšķirības starp valstīm, kādas ir saistībā ar aizdevumiem ar mainīgo procentu likmi vai aizdevumiem ar dažādu procentu likmes darbības sākotnējo periodu.

(piemēram, dažās valstīs izmanto kontus, kuriem piesaistīti nodokļu atvieglojumi), lai gan tiešu cēlonisko likumsakarību ir grūti noteikt.

Īpaši raksturīgas ir procentu likmju noguldījumiem uz nakti atšķirības. Dažās valstīs MFI būtībā nenosaka atlīdzību par šiem noguldījumiem, bet citās valstīs noguldītāji par norēķinu konta atlikumu var saņemt vidēji vairāk nekā 1.30% (sk. A att.). Šādu ievērojamu dispersiju, iespējams, izraisījis tas, ka bankas norēķinu kontu un saistīto pakalpojumu cenu noteikšanā izmanto dažādas stratēģijas. Piemēram, dažas bankas var maksāt lielākas procentu likmes darījumiem uz nakti, bet iekasēt augstākas maksas par norēķinu kontu apkalpošanu vai arī gluži otrādi – maksāt mazākas procentu likmes un iekasēt zemākas maksas. Dati, ko Eiropas Komisija savākusi banku maza apjoma darījumu sektora apsekojumā, liecina, ka tā varētu būt noticis dažās euro zonas valstīs, lai gan atsevišķās valstīs zemas noguldījumu procentu likmes saistītas ar augstām maksām.⁵

Turklāt dažās valstīs pieaug gan interneta kontu, gan citu ļoti ienesīgu noguldījumu popularitāte, no kuriem iespējams izņemt līdzekļus vienas dienas laikā, bet kurus nevar izmantot maksājumu veikšanai. Tāpēc var veidoties tendence paaugstināt procentu likmes noguldījumiem uz nakti.⁶

Nozīmīgs izņēmums, aplūkojot mājsaimniecību noguldījumu procentu likmju ievērojamās atšķirības dažādās valstīs, saistīts ar noguldījumiem ar noteikto termiņu līdz 1 gadam, kuru procentu likmes dažādās valstīs ir viendabīgākas.

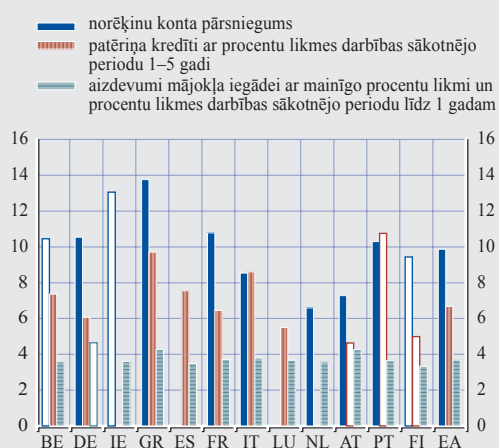
MFI mājsaimniecībām izsniegto patēriņa kredītu procentu likmes

No aizdevumu procentu likmēm vislielākā dispersijas pakāpe raksturīga mājsaimniecībām izsniegto patēriņa kredītu procentu likmēm. Īpaši atšķiras banku norēķinu kontu pārsnieguma procentu likmes – no mazāk par 7.00% līdz 13.50% un vairāk (sk. B att.). Procentu likmju atšķirības citu patēriņa kredītu veidiem dažādās valstīs nav tik ievērojamas, tomēr ir pietiekami lielas.

Būtiski atšķiras ne tikai patēriņa kredītu tirgus apjoms, bet arī piedāvāto produktu klāsts (t.sk. darbības ar nodrošinājumu), kredītkašu kredīta izmantojums, tirgus vide (īpaši specializēto aizdevēju ietekmes ziņā), kā arī procentu likmes darbības sākotnējie periodi.⁷ Kopumā šādus faktoros vismaz daļēji varētu

B attēls. MFI mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu procentu likmes¹⁾

(gadā; %; vidējais 2003. gada janvāra–2006. gada decembra rādītājs)

Avots: ECB.

1) Sk. A attēla piezīmes.

⁵ Sk. *Report on the retail banking sector inquiry*, Eiropas Komisijas personāla pētījums, SEC(2007) 106, 2007. gada 31. janvāris.

⁶ Sk., piemēram, ECB 2006. gada aprīļa "Mēneša Biļetena" ielikumu *Factors explaining the robust growth of M1*.

⁷ Sk., piemēram, K. Lannoo, R. Ayadi and C. Selosse, *Consumer credit in Europe: riding the wave*, Mercer Oliver Wyman and the European Credit Research Institute, 2005. gada novembris.

atspoguļot arī MFI procentu likmju atšķirības dažādās valstīs. Piemēram, atšķirīgam norēķinu karšu kredīta statistiskajam atspoguļojumam kārtējos datos var būt ietekme, jo tādu kredītu procentu likmes parasti ir ievērojami augstākas nekā citiem patēriņa kredītiem. Turklāt arī banku norēķinu konta pārsnieguma un ar kredītliņiju starpniecību izsniegto aizdevumu īpašības dažādās valstīs atšķiras.

MFI mājsaimniecībām mājokļa iegādei izsniegto aizdevumu procentu likmes

Lai gan mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu mājokļa iegādei MFI procentu likmes raksturo vieni no zemākajiem valstu dispersijas rādītājiem (sk. B att.), salīdzinājums ar ASV liecina, ka hipotēku kredītu procentu likmju dispersija dažādos ASV reģionos ir mazāka nekā starp euro zonas valstīm.⁸ Jaunākie Eiropas hipotēku kredītu tirgu apskati uzsver lielās atšķirības, kas raksturīgas produktu sortimentam un fiskālo un regulatīvo principu sistēmai. Tie ir faktori, ar kuriem varētu lielā mērā skaidrot atšķirības starp MFI procentu likmēm mājsaimniecībām izsniegtajiem aizdevumiem mājokļa iegādei.⁹

Viens no būtiskiem faktoriem saistīts ar procentu likmes darbības sākotnējā perioda atšķirībām, kā ietekmē aizdevumu procentu likmes jutīgi reaģē uz ienesīguma līknes izliekuma pārmaiņām. Nozīme var būt arī plašākam īpašu mājokļa finansēšanas shēmu lietojumam atsevišķās valstīs. Visticamāk, ka valsts fiskālā un regulatīvā principu sistēma hipotēku kredītus ietekmēs vairāk nekā cita veida aizdevumus, jo mājokļa īpašumtiesībām parasti ir liela nozīme.¹⁰

Turklāt, tā kā vairākums mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu mājokļa iegādei ir ar nekustamā īpašuma nodrošinājumu, procentu likmju atšķirības var būt daļēji saistītas ar atšķirīgām gaidāmajām nekustamā īpašuma tirgus norisēm. Mājokļa īpašumu cenu attīstības dažādība, iespējams, ietekmējusi aizdevumu nodrošinājuma vērtību.

Visbeidzot, arī finansēšanas prakse euro zonā ir samērā sadrumstalota. Atšķirībā no ASV hipotēku kredītu tirgus, kura centrā ir hipotekārās kreditēšanas aģentūras, tiek izmantots gan noguldījumu finansējums, gan nodrošinātās obligācijas, gan ar hipotēku nodrošināti vērtspapīri.

MFI nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu procentu likmes

C attēlā redzams, ka nefinanšu sabiedrību bankas norēķinu kontu pārsnieguma procentu likmju dispersijas līmenis ir viens no augstākajiem (augstāks nekā mājsaimniecību banku norēķinu kontu pārsniegumam). Citu uzņēmumiem izsniegto aizdevumu procentu likmju dispersija ir ievērojami zemāka un viena no zemākajām, ja vērtē visus aizdevumu veidus, lai gan atsevišķos gadījumos tā ir nedaudz augstāka nekā mājokļa aizdevumiem. Galvenie šādu atšķirību iemesli dažādās valstīs ir dažādas produktu neviendabīguma iezīmes un konkrētā uzņēmējdarbības vide, kurā darbojas nefinanšu sabiedrības (piemēram, atkarībā no uzņēmuma lieluma).

8 Sk. ECB 2005. gada pārskata ielikumu "Hipotēku kredītu procentu likmju starpreģionālais salīdzinājums euro zonā un ASV".

9 Piemēram, *The costs and benefits of integration of EU mortgage markets*, London Economics 2005. gada augusta ziņojums Eiropas Komisijai.

10 Banku maza apjoma darījumu tirgus ir viena no Eiropas Komisijas finanšu pakalpojumu politikas prioritātēm laika posmā līdz 2010. gadam, kā noteikts *White Paper on Financial Services Policy 2005–2010*.

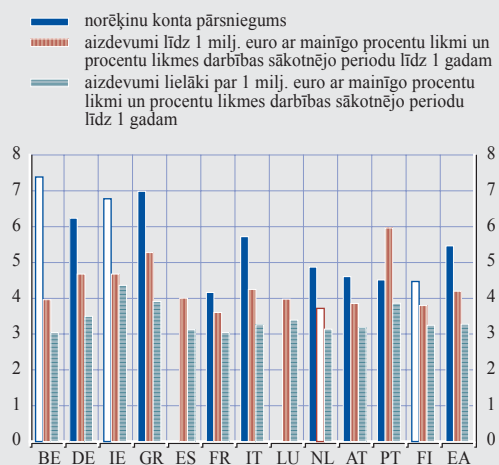
Prakse nodrošinājuma jomā gan aizdevumiem, gan arī banku norēķinu kontu pārsniegumiem joprojām ir atšķirīga. Atsevišķās valstīs banku norēķinu konta pārsniegumam parasti netiek piemērots nodrošinājums, bet citās tāds bieži vien ir (piemēram, rēķini vai uzņēmuma portfeļa daļa). Turklāt augstas procentu likmes par bankas norēķinu konta pārsniegumu var atspoguļot to, ka šāds pārsniegums nav atļauts un procentu likmē iekļauti soda procenti. Bankas var arī uzskatīt, ka šāda veida kredīta izmantošana liecina par to, ka uzņēmums neprot pietiekami labi rīkoties ar saviem naudas līdzekļiem, tāpēc tās uzliek augstākas procentu likmes, lai kompensētu, pēc viņu domām, lielāku risku.

Turklāt aizdevumiem (izņemot bankas norēķinu konta pārsniegumu) instrumentu kategorijās atšķiras arī procentu likmes darbības vidējais sākotnējais periods. Ņemot vērā to, ka inenesīguma līknes slīpums parasti ir augšupejošs, procentu likmes varētu būt augstākas valstīs, kurās procentu likmes darbības vidējais sākotnējais periods ir tuvāks konkrētās instrumentu kategorijas augšējam koridoram. Ar to saistīts jautājums par jauno darījumu procentu likmju apkopošanas metodes potenciālo ietekmi, jo parasti aizdevumi ar īsāku termiņu tiek piešķirti biežāk nekā aizdevumi ar ilgāku termiņu.

Visbeidzot, citi nozīmīgi faktori varētu būt dažas specifiskas nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu tirgus vides īpašības, īpaši uzņēmuma lielums, pieeja nebanku finansējumam, aizdevēju veidi un personālie banku pakalpojumi.

C attēls. MFI nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu procentu likmes¹⁾

(gadā; %; vidējais 2003. gada janvāra–2006. gada decembra rādītājs)

Avots: ECB.

1) Sk. A att. piezīmes.

NEFINANŠU SABIEDRĪBU ĀRĒJĀ FINANSĒJUMA PIEPRASĪJUMA TURPMĀKAIS PIEAUGUMS

2006. gadā turpināja palielināties nefinanšu sabiedrību pieprasījums pēc ārējā finansējuma.

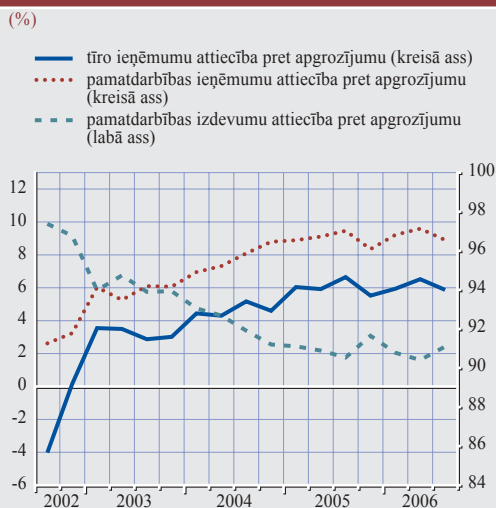
Ārējā finansējuma pieprasījums pieauga, lai gan sabiedrībām bija plaši pieejami iekšējie līdzekļi. Euro zonas biržā kotēto nefinanšu sabiedrību pelnītspēja 2006. gadā joprojām bija augsta, uz ko norāda, piemēram, tīro ienākumu attiecība pret apgrozījumu (sk. 20. att.).⁹ Īpaši straujš peļņas rādītāju kāpums bija vērojams transporta un sakaru pakalpojumu sektoros, bet vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības sektoru peļņas pieaugums joprojām bija zemāks par visu biržā kotēto nefinanšu sabiedrību

vidējo rādītāju. Pēdējā norise varētu atspoguļot samērā mēreno privātā patēriņa kāpumu euro zonā.

2006. gada beigās nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma reālais gada pieauguma temps palielinājās līdz 4.5% (2004. gada beigās – 1.2%). Šādas norises galvenokārt noteica spēcīgs MFI izsniegto aizdevumu ieguldījuma kāpums, bet parāda vērtspapīru un kotēto akciju devuma pieaugums bija mērenāks (sk. 21. att.).

⁹ Sk. arī ECB 2006. gada jūnija "Mēneša Biļetena" ielikumu "Euro zonas biržās kotēto nefinanšu sabiedrību pelnītspējas dinamika un finanšu parāda īpatsvara pārmaiņas uzņēmumu finansējuma struktūrā".

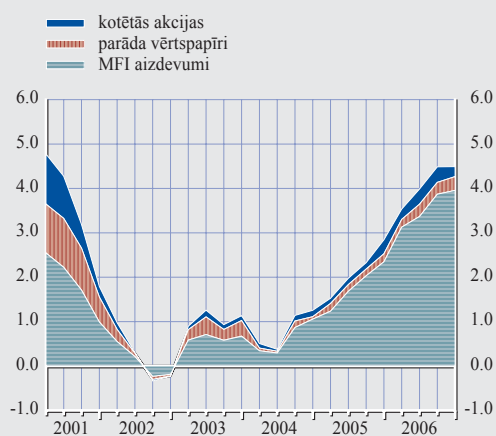
20. attēls. Euro zonas biržā kotēto nefinanšu sabiedrību peļņas rādītāji

Avoti: Thomson Financial Datastream un ECB aprēķini.
Piezīmes. Aprēķina pamatā ir euro zonas biržā kotēto nefinanšu sabiedrību ceturkšņa kopsavilkuma finanšu pārskati. No datu parauga izslēgti izņēmumi. Salīdzinājumā ar pamatdarbības ieņēmumiem, ko definē kā apgrozījumu, no kura atskaitīti pamatdarbības izdevumi, tīrie ieņēmumi ir pamatdarbības ieņēmumi un ar pamatdarbību nesaistītie ieņēmumi pēc nodokļu un ārkārtas posteņu atskaitīšanas.

21. attēls. Nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma reālā gada pieauguma tempa dalījums¹⁾

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

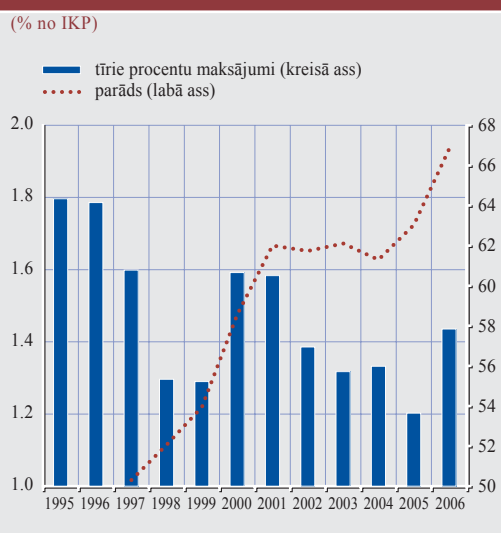
Avots: ECB.
1) Reālais gada pieauguma temps definēts kā faktiskā gada pieauguma tempa un IKP deflatora pieauguma tempa starpība.

2006. gadā turpinājās stabils MFI visu termiņu aizdevumu apjoma kāpums, un 2006. gada decembrī nefinanšu sabiedrībām izsniegto MFI aizdevumu gada pieauguma temps nominālajā izteiksmē sasniedza 13.0%. Lai gan šāds gada kāpuma temps nebija pieredzēts kopš euro ieviešanas 1999. gadā, nedrīkst aizmirst, ka nefinanšu sabiedrībām izsniegto banku aizdevumu dinamika bijusi stabila arī citās nozīmīgākajās tautsaimniecībās, īpaši ASV, kur banku izsniegto kredītu apjoma pieaugums pēdējos gados bijis vēl straujāks. Saskaņā ar banku novērtējumu, ko atspoguļo Eurosistēmas banku veiktās kreditēšanas apsekojums, ar reālo ekonomisko aktivitāti saistīto finansējuma vajadzību (t.i., krājumu, apgozāmā kapitāla un ieguldījumu pamatkapitālā finansējuma) nozīme pakāpeniski palielinājusies, un tas pamato 2006. gadā arvien augošo aizdevumu pieprasījumu euro zonā. Tomēr tīro aizdevumu pieprasījumu joprojām veicināja arī citi vairāk finansiāla rakstura faktori (piemēram, finansējuma vajadzības saistībā ar uzņēmumu apvienošanās un pārņemšanas darījumu

aktivitāti). Iespējams, ka papildu stimuls pašreizējā uzņēmumiem izsniegto kredītu dinamikā bija dažos pēdējos gados vērojami banku aizdevumu piedāvājuma nosacījumu atvieglojumi.

Pretēji nozīmīgajam banku izsniegtajam uzņēmumu finansējumam tirgus finansējuma apjoms (gan parāda, gan kapitāla vērtspapīru veidā) joprojām bijis samērā neliels. Nefinanšu sabiedrību emitēto parāda vērtspapīru gada pieauguma temps tāpat kā iepriekšējos gados joprojām bija diezgan lēns (2006. gadā – vidēji 4.0%). Mēreno kāpumu, iespējams, var skaidrot ar spēcīgāku uz tirgus instrumentiem balstītā parāda izmaksu pieaugumu salīdzinājumā ar banku finansētā parāda palielināšanos 2006. gadā un ar parāda vērtspapīru aizstāšanu ar aizdevumiem, lai finansētu uzņēmumu apvienošanās un pārņemšanas darījumus. Dažas pazīmes tiešām liecina, ka pieaugusī uzņēmumu apvienošanās un pārņemšanas darījumu aktivitāte galvenokārt finansēta, izmantojot sindicētos banku aizdevumus, nevis parāda

22. attēls. Nefinanšu sabiedrību sektora parāds un tīrie procentu maksājumi

Avoti: ECB un Eurostat.
Piezīme. 2006. gada dati ir aplēses.

vērtspapīrus, kurus agrāk šādiem darījumiem izmantoja intensīvāk.

Nefinanšu sabiedrību emitēto kotēto akciju gada kāpuma tempam 2006. gadā bija raksturīga neliela pieauguma tendence, tomēr kopumā tas joprojām bija nenozīmīgs. Iespējams, ka vispārējais pieticīgais kotēto akciju neto emisiju apjoma ieguldījums euro zonas uzņēmumu sektora neto finansējumā saistīts ar to, ka kapitāla vērtspapīru reālās izmaksas ir ievērojami lielākas nekā parāda finansējuma reālās izmaksas. Šādu nelielu pieaugumu var skaidrot arī ar joprojām lielo akciju atpirkšanas programmu popularitāti. Vienlaikus nesen nedaudz palielinājās bruto emisijas apjoms, ko veicināja gan sākotnējā, gan otrreizējā publiskā piedāvājuma pieaugums. Kopumā nefinanšu sabiedrību kapitāla vērtspapīru bruto emisijas pieaugums, iespējams, saistīts ar euro zonas ekonomiskās aktivitātes kāpumu.¹⁰

UZŅĒMUMU PARĀDA APJOMA PIEAUGUMS

Euro zonas nefinanšu sabiedrību bilanču stāvokļa dinamika liecina, ka sektora parāda finansējuma ievērojamais pieaugums 2006. gadā izraisījis turpmāku parāda attiecības

pret IKP kāpumu. Pēc konsolidācijas perioda nefinanšu sabiedrību parāda rādītāji pašlaik pārsniedz iepriekšējo 2003. gadā sasniegto rekordlīmeni, kas sekoja straujam parāda apjoma kāpumam 20. gs. 90. gadu otrajā pusē.

20. gs. 90. gadu pirmajā pusē nefinanšu sabiedrību tīro procentu maksājumu par MFI aizdevumiem un noguldījumiem attiecība pret IKP ievērojami saruka un 2005. gadā sasniedza samērā zemu līmeni. Nesenā parāda un procentu likmju dinamika noteikusi nefinanšu sabiedrību procentu maksājumu sloga ievērojamu palielināšanos 2006. gadā.

2.3. CENU UN IZMAKSU DINAMIKA

Kopējā SPCI inflācija 2006. gadā vidēji bija 2.2% (tāpat kā 2005. gadā). Vispārējās stabilitātes apstākļos šajā gadā inflācijas svārstības, kas lielākoties saistītas ar enerģijas cenu dinamiku, bija nozīmīgas. Joprojām saglabājās neliels ar naftas piegādi saistītais papildu spiediens, kas īpaši saistīts ar novēroto neenerģijas preču cenu straujo pieaugumu pasaulē. Tāpēc 2006. gadā būtiski palielinājās starppatēriņa preču cenu inflācija. Tālākajos ražošanas procesa posmos neliels patēriņa preču ražotāju cenu pieaugums var liecināt par iepriekšējā patēriņa preču cenu kāpuma iespējamās netiešās ietekmes rašanos. Novērotā ietekme līdz šim bijusi ierobežota. Visbeidzot, mērena darbaspēka izmaksu dinamika 2006. gadā vēl arvien veicināja kopumā nelielu inflācijas spiedienu un arī euro kursa kāpuma ietekme bija līdzīga.

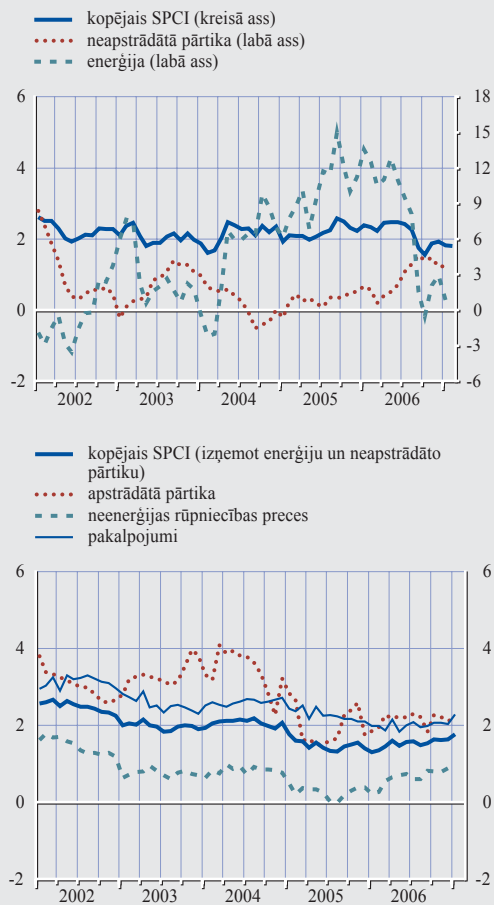
BŪTISKA ENERĢIJAS CENU DINAMIKAS IETEKME UZ INFLĀCIJU

Naftas cenu īstermiņa svārstības un bāzes efekti, ko izraisīja iepriekšējās enerģijas cenu pārmaiņas, 2006. gadā būtiski ietekmēja kopējās SPCI inflācijas tendences (sk. 23. att.).

10 Sk. ECB 2006. gada maija "Mēneša Biļetena" rakstu *Equity issuance in the euro area*.

23. attēls. SPCI inflācijas dalījums: galvenie komponenti

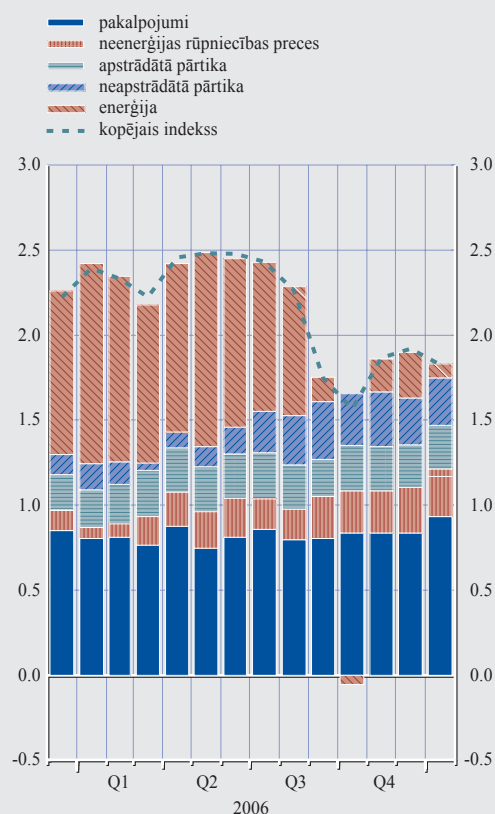
(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; mēneša dati; %)

Avots: Eurostat.

24. attēls. Galveno komponentu ietekme uz SPCI inflāciju

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; mēneša dati; procentu punktos)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Piezīme. Noapaļošanas dēļ ietekmju summa var precīzi neatbilst kopējam indeksam.

Brent jēlnaftas vidējā cena euro par barelu 2006. gadā pieauga aptuveni par 20% (2005. gadā – aptuveni par 45%; sk. 1. tabulu). 2006. gadā naftas cenu dinamikā arī bija vērojams nozīmīgs svārstīgums, 1. pusgadā tās palielinājās un augustā sasniedza vēsturiski augstu līmeni, bet pēc tam strauji saruka. Vienlaikus ar jēlnaftas cenu samazinājumu bija vērojams spēcīgs ar naftas cenām saistīts enerģijas cenu kritums patērētāju līmenī. Turklāt, šķiet, ka ietekmi uz cenām pastiprināja būtisks benzīna attīrīšanas izmaksu¹¹ starptības sarukums. Enerģijas cenu kāpuma ietekme uz kopējo SPCI inflāciju, kas bija īpaši augsta 2006. gada 1. pusgadā, ievērojami mazinājās

2. pusgadā (sk. 24. att.). Straujais enerģijas cenu pieaugums 2005. gadā izraisīja labvēlīgus bāzes efektus gandrīz visu 2006. gadu.¹²

Neapstrādātās pārtikas cenu ietekme uz kopējo inflāciju 2006. gadā bija ievērojami lielāka nekā iepriekšējos gados sakarā ar 3. un 4. ceturksnī vēroto ļoti straujo dinamiku. To īpaši noteica vasarā Eiropas lielākajā daļā

11 Sk. ECB 2006. gada novembra "Mēneša Biļetena" ielikumu *Recent developments in oil and petrol prices*.

12 Sk. ECB 2007. gada janvāra "Mēneša Biļetena" ielikumu *The role of base effects in driving recent and prospective developments in HICP inflation*.

1. tabula. Cenu dinamika

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, ja nav norādīts citādi; %)

	2004	2005	2006	2005 4. cet.	2006 1. cet.	2006 2. cet.	2006 3. cet.	2006 4. cet.	2007 Janv.	2007 Febr.
SPCI un tā komponenti										
Kopējais indekss ¹⁾	2.1	2.2	2.2	2.3	2.3	2.5	2.1	1.8	1.8	1.8
Enerģija	4.5	10.1	7.7	11.1	12.2	11.6	6.3	1.5	0.9	.
Apstrādātā pārtika	3.4	2.0	2.1	2.2	2.0	2.2	2.1	2.2	2.2	.
Neapstrādātā pārtika	0.6	0.8	2.8	1.4	1.4	1.6	3.9	4.1	3.7	.
Neenerģijas rūpniecības preces	0.8	0.3	0.6	0.4	0.3	0.7	0.7	0.8	0.9	.
Pakalpojumi	2.6	2.3	2.0	2.1	1.9	2.0	2.0	2.1	2.3	.
Citi cenu un izmaksu rādītāji										
Rūpniecības ražotāju cenas ²⁾	2.3	4.1	5.1	4.4	5.2	5.8	5.4	4.1	2.9	.
Naftas cenas (euro par barelu) ³⁾	30.5	44.6	52.9	48.6	52.3	56.2	55.7	47.3	42.2	44.9
Preču cenas ⁴⁾	10.8	9.4	24.8	23.2	23.6	26.2	26.6	23.0	15.6	.

Avoti: Eurostat, Thomson Financial Datastream, Hamburgas Starptautiskās ekonomikas institūts un ECB aprēķini.

1) SPCI inflācija 2007. gada februārī atbilst Eurostat ātrajai aplēsei.

2) Izņemot būvniecību.

3) Brent Blend (piegādei pēc viena mēneša).

4) Izņemot enerģiju (euro).

pastāvošie laika apstākļi, kas ietekmēja augļu un dārzeņu piedāvājumu. Turklāt gada gaitā palielinājās arī gaļas cenu ietekme.

SPCI, izņemot enerģiju un neapstrādāto pārtiku, gada kāpuma temps 2006. gadā vidēji bija 1.5% (kopumā tāds pats kā 2005. gadā). Tomēr gada gaitā bija vērojams neliels SPCI (izņemot enerģiju un neapstrādāto pārtiku) inflācijas pieaugums (4. ceturksnī – 1.6%; 1. ceturksnī – 1.4%). Šo pieauguma tendenci galvenokārt noteica novērotais neenerģijas rūpniecības preču cenu gada kāpuma tempa palielinājums (4. ceturksnī – 0.8%; 1. ceturksnī – 0.3%). Tas, visticamāk, liecināja par iepriekšējo enerģijas un neenerģijas izejvielu izmaksu pakāpenisku ietekmi uz patērētājiem. Pakalpojumu cenu

inflācija kopumā saglabājās stabila (2006. gadā – aptuveni 2.0%), lai gan nelielu īstermiņa svārstīgumu noteica daži apakškomponenti, piemēram, komplekso tūrisma braucienų cena, ko ietekmēja plānotā 2006. gada pavasara brīvdienų laika pārmaiņas. Kopumā 2006. gadā iekšzemes cenu spiediens, šķiet, bija ierobežots, un iepriekšējo naftas un naftas preču cenu kāpumu ietekme uz patēriņa cenām saglabājās neliela.

Lai gan 2006. gadā bija nozīmīgi inflācijas šoki (īpaši saistībā ar enerģijas cenu dinamiku) un inflācija pirmajos trijos ceturkšņos pastāvīgi bija augstāka par 2%, ilgāka termiņa inflācijas gaidas tika stingri noturētas cenu stabilitātei atbilstošā līmenī (sk. 3. ielikumu).

3. ielikums

ILGĀKA TERMIŅA INFLĀCIJAS GAIDAS EURO ZONĀ

ECB monetārās politikas galvenais mērķis ir cenu stabilitātes saglabāšana. Tāpēc ECB Padome cenšas noturēt euro zonas SPCI gada kāpuma tempu vidējā termiņā zemāku par 2%, bet tuvu šai robežai. Euro zonas tautsaimniecības dalībnieku ilgāka termiņa inflācijas gaidu noturēšanās cenu stabilitātei atbilstošā līmenī ir efektīvas monetārās politikas priekšnoteikums. Lai gan tādi ārpus monetārās politikas kontroles esoši šoki kā straujš naftas cenu kāpums īstermiņā var ietekmēt inflāciju un tāpēc arī īstermiņa inflācijas gaidas, ilgāka termiņa inflācijas gaidām

jāatspoguļo tas, cik lielā mērā tautsaimniecības dalībnieki ir pārliecināti, ka ECB sasniegs cenu stabilitātes mērķi. Uzticama monetārā politika veicina ilgāka termiņa inflācijas gaidu piesaisti šim mērķim. Šajā ielikumā aplūkoti dažādi ilgāka termiņa inflācijas gaidu rādītāji, kas izmantojami euro zonas monetārās politikas uzticamības novērtēšanai, un sniegts ieskats to dinamikā kopš 2001. gada.

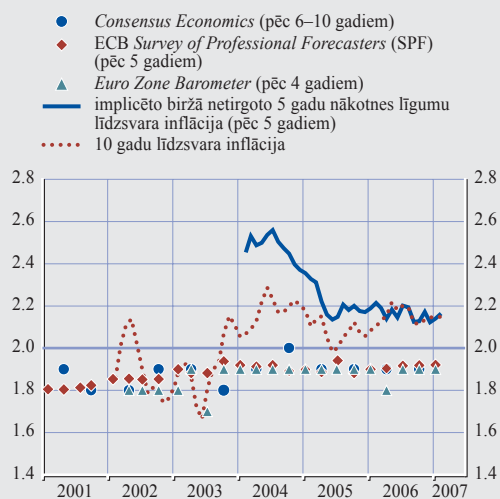
Dažādi ilgāka termiņa inflācijas gaidu rādītāji

Divu veidu rādītāji, kas pamatojas uz apsekojumu datiem un uz finanšu tirgu, sniedz informāciju par euro zonas tautsaimniecības dalībnieku ilgāka termiņa inflācijas gaidām. Tie atšķiras pēc rādītāja veida (tiešais pret netiešo), iesaistītā dalībnieka kategorijas un laika perioda.¹ Trīs avoti euro zonā pašlaik sniedz uz apsekojumu datiem pamatotu informāciju par ilgāka termiņa inflācijas gaidām. Pirmkārt, ECB *Survey of Professional Forecasters* (SPF) kopš 2001. gada reizi ceturksnī sniedzis ES finanšu iestāžu un nefinanšu sabiedrību ekspertu grupas sagatavoto pārskatu par inflācijas prognozi nākamajiem pieciem gadiem.² Otrkārt, *Consensus Economics* divas reizes gadā publicē ilgtermiņa euro zonas patēriņa cenu prognozes (pēc 6–10 gadiem), ko sagatavo banku un citu finanšu iestāžu eksperti. Visbeidzot, *Euro Zone Barometer* katru ceturksnī sniedz inflācijas prognozi pat līdz nākamajiem četriem gadiem.

Informāciju par ilgāka termiņa inflācijas gaidām var gūt arī no finanšu tirgus instrumentiem. Informāciju par finanšu tirgus dalībnieku vidējām inflācijas gaidām obligācijas dzēšanas atlikušajā termiņā var aprēķināt kā starpību starp standarta obligācijas peļņas likmi un tāda paša termiņa inflācijai piesaistītās obligācijas peļņas likmi. Šo rādītāju parasti sauc par līdzsvara inflāciju. Citu ilgtermiņa inflācijas gaidu rādītāju, kas pamatojas uz finanšu tirgu, var gūt no inflācijai piesaistītiem atbilstoša termiņa mijmaiņas darījumiem. Visu šo finanšu tirgus rādītāju priekšrocība ir iespēja tos iegūt reālajā laikā par plašu iespējamo periodu diapazonu. Tomēr parasti tie nav inflācijas gaidu tiešie rādītāji, jo tie var ietvert nemanāmo riska prēmiju (īpaši inflācijas riska prēmiju un likviditātes prēmiju), un dažkārt tos arī deformē tirgus tehniskie faktori. Taču salīdzinājumā ar apsekojumiem ar reālajām ekonomiskajām pārmaiņām ciešāk saistīti dati, kuru pamatā ir norises tirgū. Tā kā par ilgāka termiņa inflācijas gaidām pieejami tikai nepilnīgi dati, vēlams veikt analīzi, pamatojoties uz vairākiem šādiem rādītājiem un salīdzinot no dažādiem avotiem gūto informāciju.

A attēls. Euro zonas ilgāka termiņa inflācijas gaidu rādītāji

(gada vidējās pārmaiņas; %)

Avoti: *Consensus Economics*, *Euro Zone Barometer*, ECB, *Reuters* un ECB aprēķini.
Piezīmes. Līdz 2005. gada martam 10 gadu līdzsvara inflācija iegūta no obligācijām ar dzēšanas termiņu 2012. gadā un pēc tam – no obligācijām ar dzēšanas termiņu 2015. gadā. Jaunākais *Consensus Economics* apsekojums attiecas uz 2012.–2016. gadu, jaunākais SPF un *Euro Zone Barometer* apsekojums – uz 2011. gadu.

1 Sīkāku informāciju sk. ECB 2006. gada jūlija "Mēneša Biļetena" rakstā *Measures of inflation expectations in the euro area*.
2 1999. un 2000. gadā ilgāka termiņa inflācijas gaidas pieejamas bija tikai par konkrēto gadu.

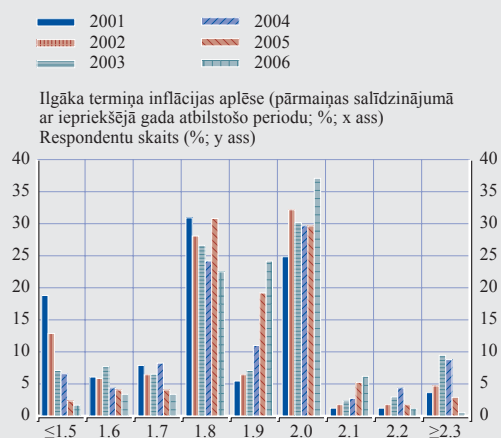
Ilgāka termiņa inflācijas gaidu dinamika kopš 2001. gada

A attēlā sniegti minētie ilgāka termiņa inflācijas gaidu rādītāji. Lai gan rādītāju aptvertie laika periodi ir atšķirīgi, tie sniedz samērā līdzīgu informāciju. Īpaši jāatzīmē, ka apsekojumā gūtie dati par ilgtermiņa vidējām inflācijas gaidām kopumā atspoguļo ievērojamu stabilitāti, kas zemāka par 2% līmeni, tomēr tuvu tam. Līdzsvara inflācijas svārstības bijušas lielākas (pārsniedzot 2%), bet to var saistīt ar apstākli, ka svārstības ne tikai atspoguļo inflācijas gaidas, bet ietver arī pozitīvu, lai gan laikā mainīgu, inflācijas risku prēmiju.

Inflācijas gaidu apsekojumu vidējā datu stabilitāte ir pārsteidzoša. Tomēr tā slēpj atsevišķu prognožu regulāru pārskatīšanu, kas cita citu kompensē. Piemēram, kā redzams B attēlā, SPF rezultāti liecina par gaidu biežuma sadalījuma pakāpeniskām pārmaiņām kopš 2001. gada, kas veicina atsevišķu atbilžu zemāku standartnovirzi un to, ka lielāks respondentu skaits kā savas ilgtermiņa inflācijas gaidas norāda 1.9% un 2.0%. Vienlaikus kopš 2001. gada samazinājusies to respondentu daļa, kas paredz, ka inflācija būs 1.6% vai zemāka.

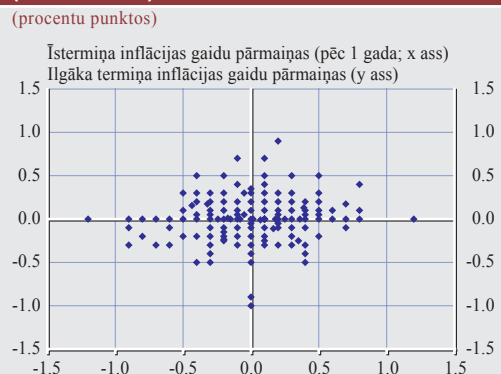
Centrālās bankas spēju nostiprināt inflācijas gaidas var vērtēt, pamatojoties uz to, cik lielā mērā ilgtermiņa inflācijas gaidas reaģē uz ļoti īsa termiņa inflācijas gaidu pārmaiņām. C attēlā atspoguļoti SPF dalībnieku divos apsekojuma posmos sniegti atsevišķi īstermiņa (t.i., nākamajam gadam) un ilgāka termiņa (t.i., pieciem nākamajiem gadiem) inflācijas gaidu pārvērtējumi. Tas liecina, ka īstermiņa inflācijas prognožu un ilgtermiņa gaidu pārmaiņu korelācija tiešām ir neliela. Neraugoties uz vairākiem cenu izraisītiem īstermiņa augšupvērstiem šokiem (piemēram, straujš naftas cenu kāpums, ar laika apstākļiem un pārtikas cenām saistītie šoki un neparedzēts administratīvi regulējamo cenu un netiešo nodokļu pieaugums) un profesionālu prognožu sniedzēju īstermiņa inflācijas gaidu stabili lejupvērstu novirzi, ietekme uz ilgāka termiņa inflācijas gaidām nav vērojama. Ilgāka termiņa inflācijas gaidu elastība norāda uz tautsaimniecības dalībnieku viedokli – ECB nodrošinās to, ka šie īstermiņa šoki neietekmēs vidējā termiņa un ilgtermiņa cenu dinamiku.

B attēls. SPF respondentu inflācijas gaidu pēc 5 gadiem biežuma sadalījums (2001-2006)

Avots: ECB.

C attēls. Sakarība starp SPF īstermiņa un ilgāka termiņa inflācijas gaidu korekcijām (2001-2006)

Avots: ECB.

Varbūtību sadalījuma pārmaiņas – norāde uz iespējamo cenu stabilitātes risku

SPF dalībniekiem arī lūdz noteikt savai prognozei varbūtību sadalījumu. Šis sadalījums, ko izsaka procentos, sniedz informāciju par varbūtību, ka turpmākie rezultāti būs konkrētā diapazonā. Apkopotie dati palīdz novērtēt, kā apsekojuma respondenti vidēji vērtē risku, ka faktiskais rezultāts pārsniegs visticamāko diapazonu vai būs zemāks par to. Ņemot vērā ECB cenu stabilitātes mērķa kvantitatīvo definīciju, SPF atspoguļoto varbūtību, ka ilgāka termiņa inflācija ir 2% vai augstāka, varētu izmantot kā turpmāko rādītāju apsekojuma respondentu norādīto cenu stabilitātes risku novērtēšanai. SPF dalībnieku norādītā varbūtība, ka ilgākā termiņā (t.i., piecus nākamajos gados) inflācija būs 2% vai lielāka, 2003. gadā pakāpeniski palielinājās līdz aptuveni 40% (2001. gadā – 35%). Pēdējos gados varbūtības svārstības nedaudz stabilizējušās 40–45% robežās. SPF ilgāka termiņa inflācijas gaidu vidējam lielumam paliekot nemainīgam (kopš 2002. gada sākuma – 1.9%), varbūtības pārmaiņas, šķiet, atspoguļo apsekojuma respondentu riska novērtējuma pārmaiņas. Šo viedokli apstiprina D attēls, kas liecina par varbūtības, ka inflācija nākamajos piecos gados būs 2% vai augstāka, un 10 gadu līdzsvara inflācijas rādītāja, kas ietver inflācijas riska prēmiju, zināmām līdztīgām pārmaiņām.

Secinājums

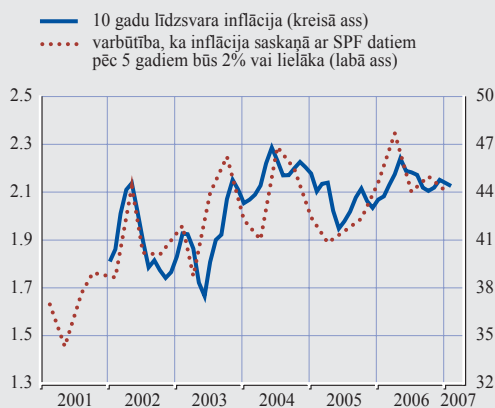
Kopumā analīze, kas pamatojas uz dažādu ilgāka termiņa inflācijas gaidu rādītāju salīdzināšanu, liecina, ka, neraugoties uz faktiskās inflācijas un īstermiņa inflācijas gaidu pieaugumu neseno šoku dēļ, ilgāka termiņa inflācijas gaidas ir ievērojami elastīgākas un kopumā joprojām stabilizējušās līmenī, kas atbilst ECB mērķim noturēt inflāciju zemāku par 2%, tomēr tuvu šai robežai. Vienlaikus pašpmierinātībai nav pamata, jo uztvertais risks, ka inflācija ilgstoši būs 2% līmenī vai virs tā, laika gaitā ir palielinājies. Lai gan tāpēc joprojām jāievēro piesardzība, kopumā dati par ilgtermiņa inflācijas gaidām tomēr apstiprina viedokli, ka euro zonas tautsaimniecības dalībnieki uzskata ECB monetāro politiku par uzticamu.

NETIEŠĀ IETEKME UZ VĒLĀKIEM RAŽOŠANAS PROCESA POSMIEM JOPROJĀM BIJA NELIELA

Euro zonā ražotāju cenu rūpniecībā (izņemot būvniecību) gada kāpuma temps 2006. gadā kopumā palielinājās vidēji līdz 5.1% (2005. gadā – 4.1%; sk. 25. att.). Lai gan pieaugumu galvenokārt noteica enerģijas cenas,

D attēls. Līdzsvara inflācija un varbūtība, ka SPCI inflācija pēc 5 gadiem varētu būt 2% vai lielāka

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

Avoti: ECB, Reuters un ECB aprēķini.

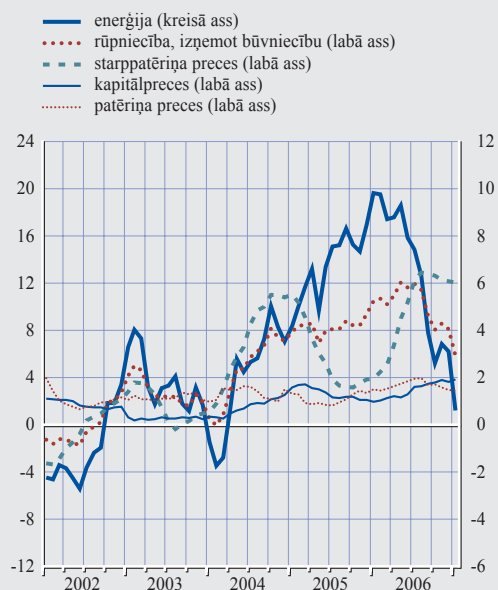
Piezīme. Līdz 2005. gada martam 10 gadu līdzsvara inflācija iegūta no obligācijām ar dzēšanas termiņu 2012. gadā un pēc tam – no obligācijām ar dzēšanas termiņu 2015. gadā.

2006. gadā bija vērojama arī ražotāju cenu rūpniecībā, izņemot būvniecību un enerģiju, gada kāpuma tempa pieauguma tendence, kas liecināja par spēcīgu neenerģijas preču cenu spiedienu un augstāku naftas cenu netiešo ietekmi.

25. attēls. Rūpniecības ražotāju cenu dalījums

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; mēneša dati; %)

Avots: Eurostat.

Starppatēriņa preču cenu gada kāpuma temps 2006. gada 1. pusgadā būtiski pieauga (no 1.9% 2005. gada decembrī līdz 6.4% 2006. gada augustā). Tas bija lielākais 10 gados novērotais pieauguma temps, ko galvenokārt izraisīja rūpniecības izejvielu cenu, īpaši metāla cenu, krass kāpums. Turklāt naftas cenu palielinājuma netiešā ietekme arī veicināja, lai gan mazāk, spiediena pieaugumu uz starppatēriņa preču cenām. Starppatēriņa preču cenu inflācija 2006. gada 2. pusgadā joprojām bija augsta. Tomēr, tuvojoties gada beigām, tās īstermiņa dinamika palēninājās, iespējams, sakarā ar nelielu neenerģijas preču cenu kāpuma samazinājumu, kā arī novēroto naftas cenu kritumu un euro kursa pieaugumu attiecībā pret ASV dolāru.

Tālākajos ražošanas procesa posmos ražotāju cenu inflācija bija mērenāka, lai gan kopš 2005. gada vidus vērojama kapitālpreču un patēriņa preču cenu gada kāpuma tendence. Šīs norises galvenokārt atspoguļoja palielinošo ietekmi, kas saistīta ar agrāko preču cenu

kāpumu netiešajām sekām. Pēc augusta bija vērojams neliels patēriņa preču cenu samazinājums, ko noteica divu īpašu faktoru (tabakas un ar veselības aprūpi saistīto komponentu cenu) kopīgā ietekme. Neņemot vērā šo faktoru ietekmi, pamattendence liecināja, ka uzņēmumi varēja daļēji iekļaut augošās ražošanas izmaksas patērētājiem noteiktajās cenās.

Kopumā līdz 2006. gada beigām iepriekšējo preču cenu kāpumu ietekme ražotāju līmenī, šķiet, bija neliela. Iespējams, ka to mazināja pēc augusta novērotais naftas cenu kritums un euro kursa palielināšanās 4. ceturksnī. Zemam darbaspēka izmaksu spiedienam varbūt arī bija nozīme ārējā cenu spiediena ietekmes mazināšanā. Tomēr pastāv ar inflācijas palielināšanos saistīts augšupvērstis risks, ka augstākas ražošanas izmaksas, kas nav darba samaksas izmaksas, dažos sektoros var skart patērētājus, ja uzņēmumu cenu noteikšanas spējas palielināsies saskaņā ar tautsaimniecības perspektīvu uzlabošanos.

DARBASPĒKA IZMAKSU DINAMIKA JOPROJĀM BIJA MĒRENA

Atlīdzības vienam nodarbinātajam gada pieauguma temps 2005. un 2006. gadā nedaudz palielinājās. 2006. gada pirmajos trijos ceturkšņos atlīdzība pieauga vidēji līdz 2.1%, palielinoties no 2005. gadā novērotā ievērojami zemāka vidējā līmeņa (1.6%; sk. 2. tabulu).

Tā kā kopējo darbaspēka stundas izmaksu pieaugums šajā periodā bijis samērā stabils, atlīdzības vienam nodarbinātajam palielinājuma tendence, šķiet, liecina par viena nodarbinātā nostrādāto stundu skaita augšupvērstu izlīdzināšanos, pakāpeniski atsākoties ekonomiskajai aktivitātei.¹³ Sektoru līmenī 2006. gadā vērojamas tās pašas tendences, atlīdzībai vienam nodarbinātajam rūpniecības sektorā pieaugot nedaudz dinamiskāk un svārstīgāk nekā pakalpojumu sektorā (sk.

13 Sk. ECB 2006. gada septembra "Mēneša Biļetena" ielikumu "Nostrādāto stundu kopskaita jaunākās tendences euro zonā".

2. tabula. Darbaspēka izmaksu rādītāji

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

	2004	2005	2006	2005 4. cet.	2006 1. cet.	2006 2. cet.	2006 3. cet.	2006 4. cet.
Vienošanās ceļā noteiktā darba samaksa	2.1	2.1	2.2	2.0	2.1	2.4	2.0	2.4
Kopējās darbaspēka stundas izmaksas	2.4	2.4	.	2.4	2.3	2.4	2.0	.
Atlīdzība vienam nodarbinātajam	2.1	1.6	.	1.9	2.1	2.3	2.0	.
<i>Papildposteņi</i>								
Darba ražīgums	1.0	0.7	.	1.0	1.2	1.5	1.2	.
Vienības darbaspēka izmaksas	1.1	0.9	.	0.9	0.8	0.8	0.8	.

Avoti: Eurostat, valstu dati un ECB aprēķini.

Piezīme. Dati par vienošanās ceļā noteikto darba samaksu neietver Slovēniju.

26. att.). Šīm viena nodarbinātā nostrādāto stundu skaita atšķirībām arī ir palielinoša ietekme uz viena nodarbinātā darba ražīgumu, un tas nozīmē, ka to ietekme attiecībā uz vienības darbaspēka izmaksu dinamiku ir neitrāla.

Pieejamie darbaspēka izmaksu rādītāji kopumā apstiprināja, ka 2006. gadā turpinājās mērena darba samaksas attīstība, lai gan dažādās valstīs situācija bija ļoti atšķirīga. Šķiet, ka 2. ceturksnī vērotais šo rādītāju kāpuma tempa pieaugums bijis īslaicīgs noteiktās valstīs veikto vienreizējo maksājumu ietekmes dēļ. Vienošanās ceļā

noteiktās darba samaksas pieaugums 2006. gadā joprojām bija mērena (vidēji 2.2%; 2005. gadā – 2.1%), lai gan gada laikā novērots svārstīgums.

Vienības darbaspēka izmaksu gada pieauguma temps 2006. gada pirmajos trijos ceturkšņos nemainījās (0.8%), tas bija zemāks par 2005. gadā un iepriekšējos gados novēroto. Kopumā darbaspēka izmaksas joprojām veicina neliela iekšzemes inflācijas spiediena veidošanos euro zonā. Tāpēc šķiet, ka 2006. gadā vērojamā ekonomiskās aktivitātes nostiprināšanās un darba tirgus situācijas uzlabošanās gada gaitā nav radījusi nozīmīgu spiediena uz darba samaksu pieaugumu. Tas, iespējams, atspoguļoja ietekmi, kāda uz sarunām par darba samaksu bijusi dažiem faktoriem, piemēram, ražotņu pārceļšanas draudiem spēcīga globālās konkurences spiediena apstākļos, īpaši apstrādes rūpniecībā, un arvien lielākai izpratnei par nepieciešamību saglabāt izmaksu konkurētspēju. Nozīme varbūt bija arī citiem aspektiem, piemēram, uzticamas monetārās politikas labvēlīgai ietekmei uz inflācijas gaidām, mazākam arodbiedrību biedru skaitam un lielākai daļai nepilna laika nodarbinātības un īstermiņa nodarbinātības līgumu. Tādējādi darbaspēka izmaksu turpmākā mazināšanā nozīme varēja būt arī darba tirgus reformām.

Mērens darba samaksas kāpums un augoša ekonomiskā aktivitāte euro zonā 2006. gadā veicināja peļņas palielinājumu. Kopējā peļņas pieauguma rādītājs, ko mēra kā starpību starp

26. attēls. Atlīdzība vienam nodarbinātajam nozaru dalījumā

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; ceturksņa dati; %)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

IKP deflatoru un vienības darbaspēka izmaksām, liecināja par ilgstošu spēcīgu peļņas palielinājumu līdz 2006. gada 3. ceturksnim.

DAŽAS MĀJOKĻU CENU PIEAUGUMA MAZINĀŠANĀS PAZĪMES

Euro zonā mājokļu cenas, kas nav iekļautas SPCI noteikšanā, 2006. gadā liecināja par turpmāku pakāpenisku samazinājumu (sk. 27. att.). Saskaņā ar pieejamo informāciju prognozēts, ka 2006. gada 1. pusgadā to gada kāpuma temps saruka līdz 6.8% (2005. gada 2. pusgadā tas bija 7.3% un 2005. gada 1. pusgadā – 8.0%). Vērtējot atsevišķas valstis, neliels mājokļu cenu pieauguma kritums salīdzinājumā ar 2005. gada 2. pusgadu vērojams Beļģijā, Spānijā, Francijā un Itālijā. Pārējās euro zonas valstīs kāpuma temps kopumā nav mainījies, izņemot Īriju, kur tas būtiski palielinājās. Pieejamā informācija liecina, ka 2006. gadā mājokļu cenu dinamika

euro zonas valstīs joprojām norādīja uz ievērojamām atšķirībām. Īpaši ilgstošā Vācijas mājokļu tirgus zemā aktivitāte krasi atšķiras no tendencēm, kas vērojamas lielākajā daļā pārējo euro zonas valstu.

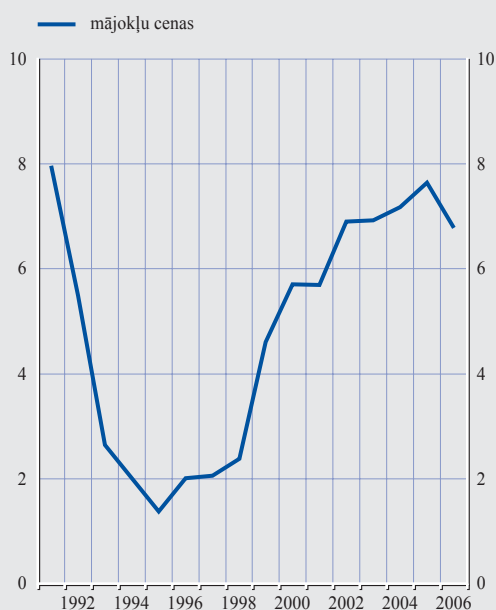
2.4. PRODUKCIJAS IZLAIDE, PIEPRASĪJUMS UN DARBA TIRGUS NORISES

TAUTSAIMNIECĪBAS IZAUGSMES ATJAUNOŠANĀS 2006. GADĀ

2006. gadā euro zonas reālā IKP kāpums ievērojami palielinājās (līdz 2.8%, veicot izlīdzināšanu pēc darbadienu skaita; 2005. gadā – 1.5%) tādā tempā, kas pārsniedza pieejamās potenciālās izaugsmes aplēses un bija straujāks kopš 2000. gada. Ekonomiskā aktivitāte, kuras uzlabošanās sākās 2005. gada 2. pusgadā, kļuva vēl straujāka 2006. gada 1. pusgadā, pēc tam tikai nedaudz palēninoties.

27. attēls. Mājokļu cenu dinamika euro zonā

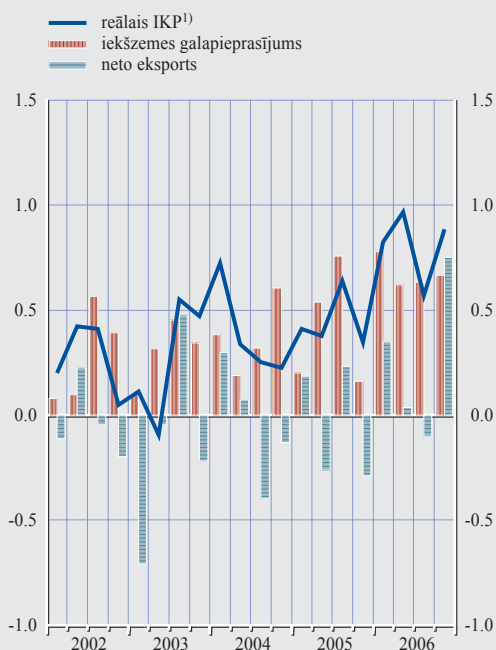
(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; gada dati; %)

Avots: ECB aprēķini, pamatojoties uz nesaskaņotiem valstu datiem.
Piezīme. 2006. gada dati ir 1. pusgada dati.

28. attēls. Ieguldījumi reālā IKP ceturkšņā pieaugumā

(ceturkšņa ieguldījums; procentu punktos; sezonāli izlīdzināti dati)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.
1) Pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni (%).

Daļēji šāds spēcīgs sniegums bija negaidīts un īpaši atspoguļoja nozīmīgu uzņēmumu un patērētāju konfidences pieaugumu, kā arī būtisku darba tirgus apstākļu uzlabošanu; 2. pusgadā bija vērojama strauja iepriekšējo negatīvo šoku (īpaši naftas cenu kāpumu) ietekmes samazināšanās.

Pēc ieilguša mērenas izaugsmes perioda, kas bija sācies 2001. gadā, euro zonas tautsaimniecības kāpums 2006. gadā atjaunojās. Lai gan bija spēcīga globālās tautsaimniecības ekspansija, neapmierinošā aktivitātes dinamika pirms 2006. gada saistāma ar vairākiem faktoriem, īpaši elastības trūkumu dažādu šoku, piemēram, ļoti lielo naftas cenu kāpumu, gadījumos. Iekšzemes pieprasījuma panīkums šajā periodā varētu būt saistīts arī ar privātā sektora dalībnieku neskaidrību par nākotnes ienākumiem. Ciklisko kritumu, kas sākās 2001. gadā, noteica strauja finanšu aktīvu cenas samazinoša korekcija un sabiedrību neatliekamā

vajadzība mainīt bilanču struktūru, jo tās ierobežoja ieguldījumu un jaunu darba vietu radīšanas iespējas. Norisot ļoti sekmīgai bilanču pārstrukturēšanai uzņēmumu līmenī un uzlabojoties uzņēmumu konfidencei, joprojām labvēlīgu finansēšanas nosacījumu apstākļos palielinājās investīcijas un (nedaudz mazāk) arī pieprasījums pēc darbaspēka, 2006. gadā veicinot stabilu iekšzemes pieprasījumu. Vienlaikus spēcīgā tautsaimniecības attīstība pasaulē veicināja eksportu. Taču ārējā sektora devums tautsaimniecības izaugsmē kopumā bija neitrāls (sk. 28. att.), galvenokārt spēcīgākam iekšzemes ekonomiskās attīstības tempam palielinot importu no pārējās pasaules.

Runājot par izaugsmes iekšzemes komponentiem, kopējais investīciju apjoma kāpums 2006. gadā atsākās dinamiski un sasniedza augstāko līmeni kopš 2000. gada (4.3%; 2005. gadā – 2.7%; sk. 3. tabulu). Tempa

3. tabula. Reālā IKP pieauguma struktūra

(pārmaiņas; %, ja nav norādīts citādi; sezonāli izlīdzināti dati)

	Gada pieauguma temps ¹⁾								Ceturkšņa pieauguma temps ²⁾				
	2004	2005	2006	2005 4. cet.	2006 1. cet.	2006 2. cet.	2006 3. cet.	2006 4. cet.	2005 4. cet.	2006 1. cet.	2006 2. cet.	2006 3. cet.	2006 4. cet.
Reālais iekšzemes kopprodukts <i>t.sk.</i>	1.8	1.5	2.8	1.8	2.2	2.8	2.7	3.3	0.3	0.8	1.0	0.6	0.9
Iekšzemes pieprasījums ³⁾	1.6	1.8	2.5	2.0	2.2	2.5	2.8	2.3	0.6	0.5	0.9	0.7	0.1
Privātais patēriņš	1.4	1.5	1.8	1.2	1.8	1.7	1.7	2.1	0.1	0.6	0.3	0.7	0.5
Valdības patēriņš	1.4	1.4	2.3	1.6	2.5	2.0	2.1	2.5	0.1	1.4	0.0	0.6	0.5
Kopējā pamatkapitāla veidošana	1.7	2.7	4.3	3.2	3.6	4.7	4.0	4.8	0.4	0.8	2.1	0.6	1.2
Pārmaiņas krājumos ⁴⁾	0.2	0.0	0.0	0.3	-0.1	0.2	0.5	-0.5	0.5	-0.3	0.3	0.0	-0.5
Neto eksports ³⁾	0.2	-0.2	0.3	-0.1	0.0	0.3	0.0	1.1	-0.3	0.3	0.0	-0.1	0.8
Eksports ⁵⁾	6.4	4.5	8.1	4.8	8.4	7.5	6.7	9.8	0.7	3.1	0.9	1.8	3.7
Imports ⁵⁾	6.3	5.4	7.5	5.4	8.8	6.9	7.0	7.3	1.5	2.3	0.8	2.2	1.9
Reālā bruto pievienotā vērtība <i>t.sk.</i>													
Rūpniecība, izņemot būvniecību	1.5	1.7	4.0	2.9	3.5	4.1	4.3	4.2	0.5	1.3	1.4	1.0	0.4
Būvniecība	1.5	1.1	3.7	2.1	2.4	3.5	4.1	4.8	0.9	-0.3	2.4	1.1	1.5
Tikai ar tirgu saistītie pakalpojumi ⁶⁾	1.9	2.0	2.9	2.0	2.2	3.0	2.9	3.4	0.3	1.0	1.2	0.5	0.8

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Piezīme. Sniegtie dati ir izlīdzināti sezonāli un daļēji arī pēc darbadienu skaita, jo ne visas euro zonas valstis sniedz nacionālo kontu ceturkšņu datu laikrindas, kas izlīdzinātas pēc darbadienu skaita.

1) Pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu (%).

2) Pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni (%).

3) Ieguldījums reālā IKP pieaugumā (procentu punktos).

4) Ietverot vērtslieku iegādi un neietverot to pārdošanu.

5) Eksports un imports aptver preces un pakalpojumus, ieskaitot iekšējo pārrobežu tirdzniecību euro zonā. Tā kā no nacionālo kontu importa un eksporta rādītājiem nav izslēgti dati par euro zonas valstu iekšējo tirdzniecību, šie dati nav pilnībā salīdzināmi ar maksājumu bilances datiem.

6) Ietver tirdzniecību, transportu, remontu, viesnīcas un restorānus, sakarus, finanses, darījumu pakalpojumus, nekustamā īpašuma un nomas pakalpojumus.

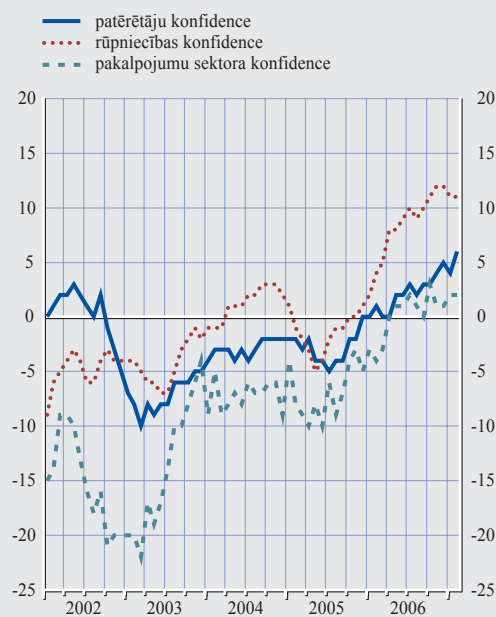
pieaugums bija sevišķi jūtams būvniecībā, kā arī ar būvniecību nesaistītajās tautsaimniecības nozarēs. Pozitīvās ārējās vides ietekmē tālāku investīciju kāpumu veicināja lielā un augošā peļņa, labvēlīga pieprasījuma perspektīva un ārējā finansējuma zemās izmaksas. Turklāt investīcijas bija stabilas mājokļu būvniecībā un īpaši – citu objektu būvniecībā.

Privātā patēriņa kāpums palielinājās no 1.5% 2005. gadā līdz 1.8% 2006. gadā. Strauji uzlabojoties patērētāju konfidencei, šķiet, ka mājsaimniecību izdevumu mēreno pieaugumu 2006. gadā labvēlīgi ietekmēja straujāks mājsaimniecību reāli rīcībā esošo ienākumu kāpums. Reālo ienākumu pieaugums 2006. gadā bija galvenokārt spēcīga nodarbinātības un ar darba samaksu nesaistītu ienākumu kāpuma rezultāts, lai gan paaugstinātās enerģijas izmaksas negatīvi ietekmēja mājsaimniecību pirktspēju. Turpretī reālā darba samaksa vienam nodarbinātajam pieauga tikai nedaudz. Šo ietekmi nemazināja augstāki mājsaimniecību uzkrājumi. Pozitīvo ietekmi, ko straujāka ienākumu kāpuma un augstāku visu termiņu grupu procentu likmju apstākļos uz mājsaimniecību uzkrājumiem radīja daži patēriņa izlīdzināšanas pasākumi, ar uzviju kompensēja piesardzības uzkrājumu samazinājums darba tirgus norišu un, iespējams, arī spēcīgās mājsaimniecību neto labklājības dinamikas rezultātā.

2006. gada ekonomiskās aktivitātes palielināšanās sektoru dalījumā liecina, ka rūpniecībā (izņemot būvniecību) tā bijusi visstraujākā, bet pievienotās vērtības kāpums tirgus pakalpojumu sektorā bijis daudz

29. attēls. Konfidences rādītāji

(procentu starpības; sezonāli izlīdzināti dati)

Avots: Eiropas Komisijas uzņēmumu un patērētāju apsekojumi. Piezīme: Sniegtie dati ir vidēji izlīdzināti.

mērenāks. Šādas norises atbilst nozīmīgiem rūpniecības sektora konfidences uzlabojumiem, kas vērojami kopš 2005. gada 2. pusgada, mazāk jūtami uzlabojoties pakalpojumu sektora konfidencei (sk. 29. att.).

Dažādi dispersijas rādītāji liecina, ka reālā IKP pieauguma tempu atšķirību līmenis euro zonas valstīs 2006. gadā nedaudz samazinājās (sk. 4. ielikumu). Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu reālā IKP gada vidējā izaugsme 2006. gadā pastiprinājās vairākumā euro zonas valstu, pārējās stabilizējoties iepriekšējā līmenī.

4. ielikums

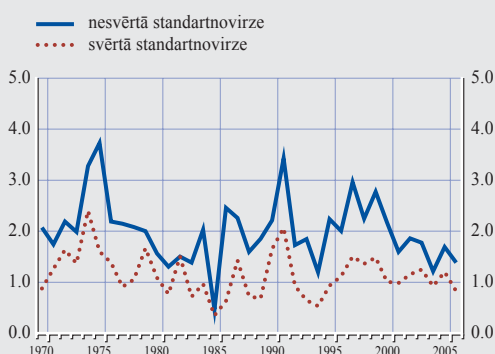
EURO ZONAS VALSTU PRODUKCIJAS IZLAIDES PIEAUGUMA ATŠKIRĪBAS

Ikvienā monetārajā savienībā ir atšķirības tās dalībvalstu tautsaimniecības norisēs. Šajā ielikumā sniegts īss euro zonas valstu produkcijas izlaides pieauguma atšķirību un to veidošanās apskats. Turklāt aplūkoti atsevišķi šīs atšķirības noteicošie faktori un analizēta ietekme uz politikas veidošanu.

Reālā IKP pieauguma tempu dispersija euro zonas valstīs, kuru nosaka kā nesvērto standartnovirzi, svārstās 2 procentu punktu līmenī, un pēdējo 35 gadu laikā kopumā nav reģistrētas nozīmīgas augšupvērstas vai lejupvērstas dispersijas tendences (sk. att.). Tas pats attiecas arī uz produkcijas izlaides pieauguma svērto dispersiju, lai gan standartnovirze šajā gadījumā svārstījās aptuveni 1 procentu punkta līmenī. Taču kopš EMS trešā posma sākuma 1999. gadā euro zonas valstu nesvērta dispersija samazinājusies, kopumā saglabājoties stabilai svērtajai dispersijai. Šo divu rādītāju starpība liecina, ka kopš 1999. gada dažu mazāku euro zonas valstu tautsaimniecībā reālais IKP pieaugums tuvinājies attiecīgajam vidējam euro zonas rādītājam.

Reālā IKP pieauguma atšķirības euro zonas valstīs

(procentu punktos)

Avots: Eiropas Komisija.

Piezīmes. Vācijas dati pirms 1991. gada attiecas uz Rietumvāciju. 2006. gada dati ir Eiropas Komisijas aplēses. Euro zonā neietilpst Slovēnija.

Pēdējos gados reālais IKP dažās euro zonas valstīs pastāvīgi palielinājies, atrodoties virs vai zem euro zonas vidējā rādītāja. Produkcijas izlaides pieaugums Grieķijā, Spānijā, Īrijā, Luksemburgā un Somijā katru gadu kopš 20. gs. 90. gadu vidus pārsniedzis euro zonas vidējo līmeni. Turpretī Vācijā un Itālijā reālais IKP kāpums bija mazāks nekā vidēji euro zonā katru gadu no 20. gs. 90. gadu vidus līdz 2005. gadam. Šķiet, ka šādas noturīgas atšķirības liecina, ka reālā IKP pieauguma tempa rādītāju dispersija euro zonas valstīs lielākoties atspoguļo strukturālās izaugsmes un (mazāk) cikliskās atšķirības.¹

Dažas euro zonas valstu produkcijas izlaides pieauguma rādītāju atšķirības ir dabiskas un vēlamas. Tā tas ir, piemēram, gadījumos, kad tās atspoguļo zemāku ienākumu valstu izlīdzināšanas procesa rezultātus vai dažādās demogrāfiskās tendences. Turklāt iespējamas īslaicīgas valstu produkcijas izlaides pieauguma tempa atšķirības, piemēram, sakarā ar līdzsvarujošu korekciju procesu monetārajā savienībā pēc kāda šoka. Tomēr ilgstošas produkcijas izlaides pieauguma tempa atšķirības var liecināt arī par neatbilstošu valsts ekonomisko politiku, strukturālu neefektivitāti un neelastību vai nepareizu pielāgošanās mehānismu darbību valstīs vai to attiecībās, kas izpaužas iekšējās nelīdzsvarotības pieaugumā un atšķirīgās konkurētspējas norisēs.

Ar vienotu monetāro politiku vien nevar ietekmēt produkcijas izlaides pieauguma atšķirības visās euro zonas valstīs. Vājas produkcijas izlaides pieauguma tendences jāuzlabo ar pareizi izstrādātu nacionālo politiku, kas vērsta uz fiskālu un strukturālu problēmu risinājumiem. Šādai politikai noteikti jāparedz valsts tautsaimniecības piemērošanās spēju šokiem paaugstināšana un valstīs ar lēnāku izaugsmes tempu – augsta produktivitātes un darbaspēka izmantošanas līmeņa veicināšana, kā arī tālāka vienotā tirgus nostiprināšana, saglabājot stabilu makroekonomisko vidi.

¹ Sīkāku informāciju sk. ECB 2005. gada oktobra "Mēneša Biļetena" ielikumā *Output growth differentials within the euro area: are they cyclical or trend-driven?*

TĀLĀKA DARBA TIRGUS SITUĀCIJAS UZLABOŠANĀS

2006. gadā darba tirgus situācija euro zonas valstīs ievērojami uzlabojās, nodarbinātības pieauguma tempam salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni sasniedzot 0.3–0.5% (sk. 4. tabulu) un nodarbināto skaitam palielinoties vairāk nekā par 2 milj. Šāds sniegums, šķiet, atbilst tautsaimniecības izaugsmes tendencei, ierobežotām reālajām darbaspēka izmaksām un neseno darbaspēka tirgus politikas pasākumu iespējamai ietekmei. Šie pasākumi veicinājuši nepilnas slodzes nodarbinātības un pašnodarbinātības pieaugumu. Turklāt, tā kā daļēji darbaspēka ieguldījuma cikliskā korekcija pēdējā lejupslīdes posmā notika, samazinoties viena strādājošā nostrādāto stundu skaitam (gan nepilna, gan pilna laika darbiniekiem), darbaspēka ieguldījuma pieaugumu veicināja arī nostrādāto stundu skaita palielināšanās nesenā pagātnē. Atsevišķu sektoru dalījumā nodarbinātība spēcīgi pieauga pakalpojumu sektorā un būvniecībā, bet ieilgusī strādājošo skaita samazināšanās tendence rūpniecībā (izņemot būvniecību) beidzās.

Bezdarba līmenis, kura samazināšanās bija sākusies 2004. gada vidū, 2006. gadā turpināja sarukt, 4. ceturksnī sasniedzot 7.5% (sk. 30. att.). Šāds līmenis panākts pirmo reizi kopš

datu laikkrindas izveides 1993. gadā. Lai gan tas skaidri liecina par darba tirgus situācijas ciklisku uzlabošanos 2006. gadā, domājams, bezdarbnieku skaita kritumam daļēji bija strukturāls raksturs, atspoguļojot atsevišķās euro zonas valstīs veikto darba tirgus reformu ietekmi. Lai gan vairākās valstīs gūti ievērojami panākumi darba tirgus elastības paaugstināšanā, tomēr daudzās valstīs nepieciešamas vēl radikālākas reformas.

Darba ražīguma kāpums tautsaimniecībā kopumā 2006. gadā kļuva vēl straujāks. To galvenokārt veicināja rūpniecības (izņemot būvniecību) sektors, bet ražīguma pieaugums pakalpojumu sektorā joprojām nemainīgi bija ievērojami zemāks nekā rūpniecības sektora ražīguma kāpuma līmenis (sk. 31. att.).

Darba ražīguma pieaugumu daļēji var skaidrot ar euro zonas tautsaimniecības izaugsmes ciklisko atjaunošanos 2006. gadā. Tomēr euro zonas produktivitātes kāpums joprojām nav pietiekams, un šo sliktu rezultātu nosaka arī strukturālie faktori. Iespējams, ka produktivitātes pieauguma kritumu kopš 20. gs. 90. gadu vidus daļēji nosaka īslaicīgā iedarbība, kāda darba tirgus reformu īstenošanas kontekstā bija samērā mazkvalificēta darbaspēka

4. tabula. Darba tirgus norises

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo periodu; %)

	2004	2005	2006	2004 3. cet.	2004 4. cet.	2005 1. cet.	2005 2. cet.	2005 3. cet.	2005 4. cet.	2006 1. cet.	2006 2. cet.	2006 3. cet.	2006 4. cet.
Darbaspēks	1.0	0.5	.	0.3	0.2	0.1	-0.0	-0.1	0.2	0.3	0.1	0.1	.
Nodarbinātība	0.8	0.8	.	0.3	0.3	0.1	0.1	0.2	0.3	0.5	0.5	0.3	.
Lauksaimniecība ¹⁾	-1.2	-1.4	.	1.5	-1.1	-1.3	0.0	0.1	0.1	0.2	0.7	-1.8	.
Rūpniecība ²⁾	-0.5	-0.1	.	-0.0	0.1	-0.2	0.0	-0.2	0.3	0.1	0.3	0.2	.
– izņemot būvniecību	-1.3	-1.3	.	-0.4	0.1	-0.7	-0.4	-0.1	-0.0	-0.1	0.1	-0.0	.
– būvniecība	1.5	2.7	.	1.1	0.2	1.0	0.9	-0.3	0.9	0.6	0.7	0.9	.
Pakalpojumi ³⁾	1.4	1.2	.	0.4	0.5	0.3	0.1	0.3	0.3	0.7	0.5	0.4	.
Bezdarba līmenis⁴⁾													
Kopā	8.8	8.6	7.8	8.8	8.8	8.8	8.7	8.4	8.4	8.2	7.8	7.7	7.5
Līdz 25 gadiem	18.2	17.7	16.5	18.2	18.1	18.2	17.7	17.3	17.4	17.2	16.4	16.5	16.1
25 gadi un vairāk	7.5	7.4	6.7	7.5	7.5	7.5	7.4	7.2	7.2	7.0	6.7	6.6	6.4

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

1) Ieskaitot zvejniecību, medniecību un mežsaimniecību.

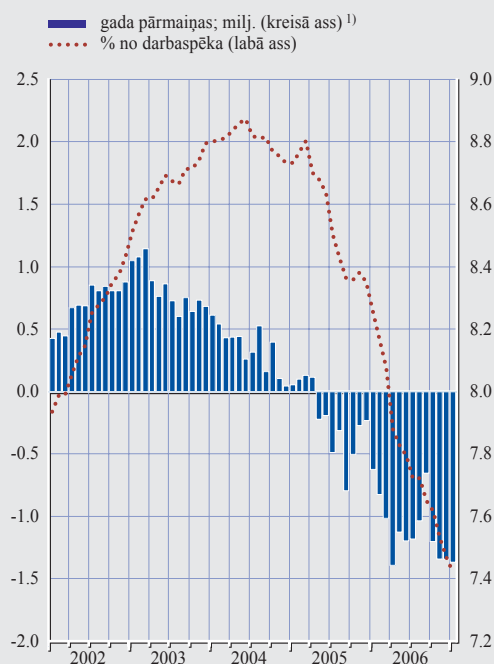
2) Ieskaitot apstrādes rūpniecību, būvniecību, ieguves rūpniecību un karjeru izstrādi, elektroenerģiju, gāzes un ūdens apgādi.

3) Izņemot eksteritoriālās iestādes un organizācijas.

4) Darbaspēks saskaņā ar SDO rekomendācijām (%).

30. attēls. Bezdarbs

(mēneša dati; sezonāli izlīdzināti)

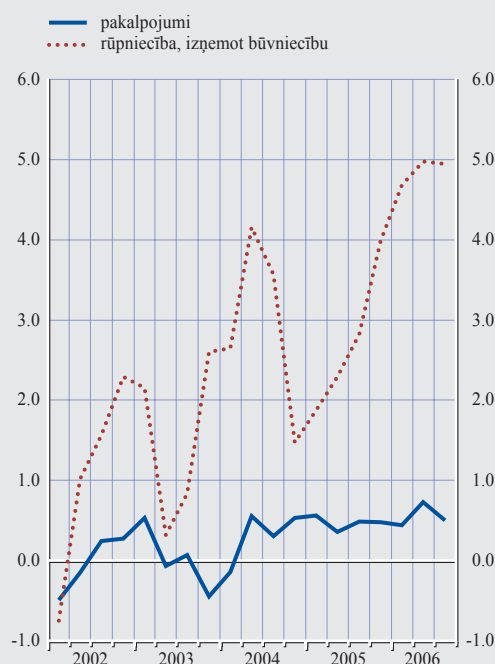

Avots: Eurostat.

1) Gada pārmaiņas nav sezonāli izlīdzinātas.

31. attēls. Darba ražīgums

(gada pārmaiņas; %)

Avots: Eurostat.

izmantošanas strukturālajam pieaugumam. Tomēr lēnāks produktivitātes kāpums euro zonā atspoguļoja arī jauno, produktivitāti veicinošo

tehnoloģiju nepietiekamu izmantošanu, konkurences trūkumu un stingro regulatīvo vidi preču tirgos (sk. 5. ielikumu).

5. ielikums

EURO ZONAS PRODUKTIVITĀTES NORISES UN STRUKTURĀLO REFORMU NEPIECIEŠAMĪBA

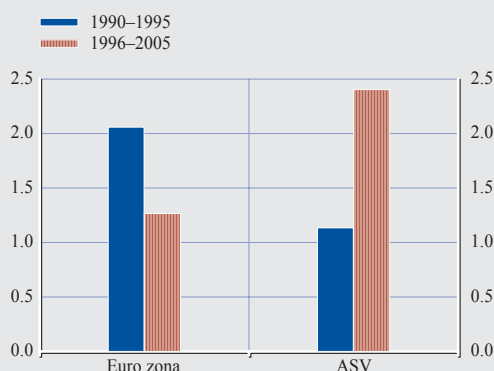
Īstermiņā un tālākā perspektīvā produktivitātes uzlabojumi ir viens no svarīgākajiem faktoriem, kas nosaka tautsaimniecības izaugsmi un reālos ienākumus uz vienu iedzīvotāju. Šādā aspektā ielikumā aplūkotas svarīgākās pēdējo 15 gadu norises euro zonas darba ražīguma jomā un analizēta tādas politikas nepieciešamība, kas veicinātu ražīguma kāpumu nākotnē. Produktivitāti mēra darba ražīguma izteiksmē, ko savukārt definē kā reālo produkcijas izlaides apjomu uz katru darbaspēka ieguldījuma vienību. Darbaspēka ieguldījumu savukārt mēra divējādi – vai nu kā nostrādāto stundu kopskaitu, vai kā nodarbināto skaitu.¹

¹ Lai gan no ekonomiskā viedokļa kopējais nostrādāto stundu skaits ir labāka izvēle, tomēr tā aplēses pakļautas aprēķinu kļūdām. Dati sniedz atbilstošu informāciju tendenču salīdzinājumam laika gaitā, tomēr tie nav izmantojami katrā noteiktajā gadā dažādās valstīs nostrādāto stundu salīdzinājumam.

A attēls. Darba ražīguma pieaugums uz katru nostrādāto stundu

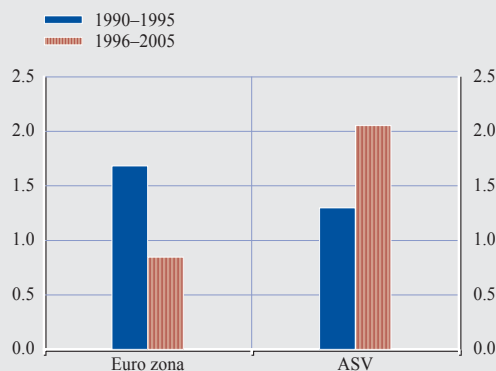
(gada vidējais rādītājs; %)

Avoti: Groningenas Izaugsmes un attīstības centrs un ECB aprēķini.

B attēls. Darba ražīguma pieaugums uz katru nodarbināto

(gada vidējais rādītājs; %)

Avoti: Groningenas Izaugsmes un attīstības centrs un ECB aprēķini.

Pēdējos 10 gados euro zonas produktivitātes dinamika nav bijusi iepriecinoša. Vērojama euro zonas darba ražīguma kāpuma samazināšanās salīdzinājumā ar ASV neatkarīgi no tā, vai darbaspēka ieguldījumu attiecina uz katru nostrādāto stundu vai nodarbināto personu.² Gada vidējais darba ražīguma pieaugums uz katru nostrādāto stundu no 2.1% 1990.–1995. gadā samazinājās līdz 1.3% 1996.–2005. gadā.³ Tas kontrastē ar šajā pašā periodā ASV panākto darba ražīguma pieaugumu vienā nostrādātajā stundā no 1.1% līdz 2.4% (sk. A att.). Ja darba ražīgumu euro zonā attiecina uz nodarbināto personu skaitu, tā pieauguma temps no 1.7% 1990.–1995. gadā noslīdēja līdz 0.8% 1996.–2005. gadā, bet attiecīgais ASV rādītājs paaugstinājās no 1.3% līdz 2.1% (sk. B att.).⁴ Tādējādi darba ražīguma pieauguma tendencē notikusi maiņa (gan attiecinot uz katru nostrādāto stundu, gan nodarbināto personu) – pēdējo 10 gadu laikā ASV pārspējušas euro zonu. Lai arī iespējams, ka šādas norises daļēji ietekmē cikliski faktori, strukturālo faktoru nozīmi nevar ignorēt.

Euro zonas darba ražīguma kāpuma palēnināšanos var daļēji skaidrot ar lielāku darbaspēka izmantošanu. Specifiskas darba tirgus reformas, ko īsteno dažas euro zonas valstis, piemēram, darba devēju un darba ņēmēju maksāto nodokļu likmju atšķirību un implicitā priekšlaicīgas pensionēšanās nodokļa (*implicit tax on early retirement*)⁵ samazināšana, kā arī darba aizsardzības noteikumu atvieglošana (īpaši 20. gs. 90. gados) un atbalsts nepilna laika nodarbinātības attīstīšanai, varētu būt viens no faktoriem, kas veicinājis šo norisi. Pasākumi, kas visi bija vērsti uz nodarbinātības iespēju uzlabošanu, īpaši mazkvalificētiem strādniekiem, sievietēm, gados jauniem un veciem strādājošiem, noteikti pozitīvi ietekmējuši nodarbinātības līmeni (sk. A tabulu).

2 Sakarā ar vidējo nostrādāto stundu skaita tendences lejupslīdi euro zonas darba ražīguma kāpuma temps sliecas būt lēnāks tad, kad aprēķins balstīts uz nodarbināto personu skaitu.

3 Sk. arī rakstu *Labour productivity developments in the euro area: aggregate trends and sectoral patterns* ECB 2004. gada jūlija "Mēneša Biļetenā" un ielikumu *Developments in euro area labour quality and their implications for labour productivity growth* ECB 2005. gada oktobra "Mēneša Biļetenā".

4 Analīzē izmantoti dati no Groningenas Izaugsmes un attīstības centra (GGDC) kopējās tautsaimniecības datubāzes, un pamatdati pieejami internetā www.ggdc.net. GGDC dati iegūti no OECD avotiem, bet ietver arī papildu aprēķinus (svarīgi, ka tajos ņemtas vērā atšķirības kvalitātes pārmaiņās).

5 Implicitā nodokļu likme (*implicit tax rate*) ir tā pensijas apmēra, kas tiek zaudēts, aizejot pensijā vēlāk (tagadnes vērtības izteiksmē), attiecība pret ienākumiem no darba samaksas.

Tomēr ASV joprojām ir ievērojami zemāks nodokļu un pabalstu līmenis, kā arī darba aizsardzības likumi nav tik stingri. Tāpēc euro zonas kopējais nodarbinātības līmenis noteikti ir zemāks nekā ASV (sk. A tabulu). Nepieciešamība paaugstināt nodarbinātības līmeni euro zonā zināmā mērā arī turpmāk radīs spiedienu uz darba ražīguma pieaugumu. Tomēr iespējams, ka šis šķietamais nodarbinātības un produktivitātes samērs būs pārējošs. Taču tas pastiprina euro zonas atbilstošu institucionālo apstākļu veidošanas izšķirošo nozīmi inovāciju ieviešanas un izplatīšanas palielināšanā, lai paātrinātu darba ražīguma kāpumu.

Darba ražīguma pieauguma atšķirīgās tendences euro zonā un ASV var skaidrot arī ar citu faktoru – augstāku kapitāla intensitātes

(kapitāla pakalpojumu attiecības pret nostrādāto stundu) kāpumu ASV, kas atspoguļo lielākas investīcijas informāciju un komunikāciju tehniskajās (IKT) iekārtās, īpaši pakalpojumu sektorā (sk. A tabulu). Sektoru norises, šķiet, liecina, ka euro zonas produktivitāte atpaliek no ASV produktivitātes visvairāk tieši to pakalpojumu jomās, kurās izmanto IKT, t.sk. mazumtirdzniecībā un vairumtirdzniecībā, kā arī finanšu starpniecībā (sk. B tabulu). Turklāt IKT ražošanas sektoru euro zonā ierobežo tā samērā mazais īpatsvars reālajā IKP. Tikai euro zonas tradicionālajos sektoros, kas neražo IKT, produktivitātes pieaugums bija augstāks nekā ASV, tomēr pēdējos 10 gados šī tendence ievērojami vājinājusies. ASV tautsaimniecības strukturālās iezīmes – elastīgāks darba tirgus, spēcīgāka konkurence produktu tirgos un mazāki tirgus piekļuves šķēršļi jaunajām firmām, kā arī efektīvāki kapitāla tirgi – acīmredzot labāk veicināja jauno tehnoloģiju iespēju izmantošanu.⁶

Pēdējos 15 gados euro zonā panākts svarīgs un stabils progress produktu tirgu likumdošanas vienkāršošanā un uzņēmējdarbībai labvēlīgākas vides veidošanā. Turklāt Eiropas Parlamenta Pakalpojumu direktīvas pieņemšana 2006. gada decembrī noteikti veicinās situācijas uzlabošanu šajā jomā. Tomēr iekšējā tirgus paplašināšana un pilnveidošana joprojām ir prioritāte tāpēc, ka euro zonas regulatīvie ietvari joprojām ir pārāk sarežģīti, īpaši salīdzinājumā ar ASV, un tādējādi kavē inovāciju un darba ražīguma sniegto priekšrocību izmantošanu. Ar to daļēji varētu skaidrot to, kāpēc, piemēram, divu nozīmīgu inovāciju virzītāju – pētniecības un attīstības un riska kapitāla ieguldījumu – līmenis euro zonā joprojām ir ievērojami zemāks nekā ASV.

Tomēr, lai pilnībā izmantotu efektīvāku regulatīvo ietvaru priekšrocības, šie pasākumi jāpapildina ar centieniem paaugstināt darbaspēka izglītības un kompetences līmeni. Tehnoloģiskā progresa rezultātā "radošas sagrāves" process veicina mazkvalificētu strādājošo

A tabula. Atsevišķi strukturālie rādītāji

	Euro zona ¹⁾		ASV	
	1995	2005	1995	2005
Darba tirgus (%)				
Kopējā nodarbinātība	58	64	73	72
Sieviešu nodarbinātība	47	55	66	66
Gados vecāku strādājošo nodarbinātība	33	40	55	61
Nepilna laika nodarbināto īpatsvars	12.7	17.0	14.2	12.8
Inovācijas				
Ieguldījumi IKT (% no IKP) ²⁾	1.9	2.2	3.4	3.7
Ieguldījumi pētniecībā un attīstībā (% no IKP) ³⁾	1.8	1.9	2.5	2.7

Avoti: Eurostat un OECD.

1) Euro zonas dati ir vidējie svērtie rādītāji.

2) Dati par 2003. gadu.

3) Dati par 2004. gadu.

⁶ ECBS Monetārās politikas komitejas speciālā darba grupa, *Competition, productivity and prices in the euro area services sector*, ECB speciālo pētījumu sērijas pētījums Nr. 44, 2006. gada aprīlis; R. Gómez-Salvador, A. Musso, M. Stocker and J. Turunen, *Labour productivity developments in the euro area*, ECB speciālo pētījumu sērijas pētījums Nr. 53, 2006. gada oktobris.

nomaiņu ar augsti kvalificētiem strādājošiem. Tādējādi iemaņu uzlabojumu un mūžizglītības atbalsta pasākumi veicina inovācijas un paātrina progresīvu tehnoloģiju izmantošanu. Līdz šim ieguldījumi cilvēkkapitālā Eiropā bijuši nepietiekami uz zināšanām balstītas tautsaimniecības vajadzībām. 2004. gadā, piemēram, euro zonā tikai 23% iedzīvotāju vecuma grupā no 25 līdz 64 gadiem ieguva augstāko izglītību (ASV – 39%).

Visu apkopojot, jāatzīmē, ka regulatīviem pamatiem ir svarīga loma, skaidrojot darba ražīguma norises. Lai gan atsevišķās jomās ir ievērojams progress, euro zonas strukturālās reformas kopumā nav bijušas pietiekami tālejošas un to ieviešana norisējusi pārāk gausi, lai veicinātu uz zināšanām pamatotas tautsaimniecības veidošanos, lai paātrinātu darba ražīguma kāpumu un jaunu darba vietu rašanos. Īpaši atjaunotās Lisabonas stratēģijas kontekstā gan problēmas, gan to risinājumi ir ļabi apzināti. Tagad uzdevums ir kāpināt vispārējo reformu īstenošanas tempu.

B tabula. Darba ražīguma pieaugums sektoros uz katru nostrādāto stundu ¹⁾

(gada vidējais ieguldījums; procentu punktos)

	Euro zona		ASV	
	1990–1995	1996–2003	1990–1995	1996–2003
Visas rūpniecības nozares	2.3	1.5	1.0	2.5
IKT ražojošā nozare	0.3	0.4	0.7	0.9
Apstrādes rūpniecība	0.2	0.2	0.5	0.6
Pakalpojumi	0.1	0.2	0.2	0.3
IKT izmantojošā nozare	0.5	0.4	0.3	1.3
Apstrādes rūpniecība	0.2	0.1	0.0	0.1
Pakalpojumi	0.3	0.3	0.3	1.1
Ar IKT ražošanu nesaistītās nozares	1.5	0.7	0.1	0.3
Apstrādes rūpniecība	0.5	0.3	0.2	0.2
Pakalpojumi	0.6	0.2	-0.2	0.1
Cita darbība	0.5	0.3	0.0	0.0

Avoti: Groningenas Izaugsmes un attīstības centrs un ECB aprēķini.

1) Skaitļu noapaļošanas dēļ summas var atšķirties.

2.5. FISKĀLĀS NORISES

BUDŽETA UZLABOŠANĀS 2006. GADĀ

Strauji augot produkcijas izlaidei un gūstot negaidītus papildu ieņēmumus, fiskālās norises euro zonā 2006. gadā bija samērā labvēlīgas. Saskaņā ar euro zonas dalībvalstu aktualizētajām stabilitātes programmām vidējais valsts budžeta deficīta rādītājs bija aptuveni 2.0% no IKP (2005. gadā – 2.4%; sk. 5. tabulu). Runājot par piecām valstīm, kurās 2006. gadā tika īstenota pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra, tiek lēsts, ka Vācijas, Grieķijas un Francijas fiskālais deficīts būs mazāks par 3% no IKP atsaucēs vērtību vai saglabāsies šajā līmenī, bet to noteica Grieķijas un Francijas veiktie būtiskie budžeta deficīta samazināšanas pagaidu pasākumi. Savukārt divu valstu – Itālijas un Portugāles – budžeta deficīts joprojām nozīmīgi pārsniedza 3% no IKP. Saskaņā ar jaunākajām aplēsēm Itālijas budžeta

deficīts sasniedza 4.4% no IKP (ievērojami zemāks par aktualizētajā stabilitātes programmā noteikto rādītāju). Savukārt, neņemot vērā budžeta deficītu palielinošus īslaicīgus efektus, tas būtu sasniedzis 2.4%. Būtiskas budžeta neatbilstības (lai gan zem 3% no IKP budžeta deficīta robežas) saglabājušās arī Luksemburgā un Austrijā, savukārt tiek lēsts, ka Beļģijai, Īrijai, Spānijai, Nīderlandei un Somijai bijis bezdeficīta budžets vai budžets ar pārpalikumu.

Salīdzinot aktualizētajās stabilitātes programmās noteiktos budžeta mērķus 2006. gadam ar 2005. gada beigās un 2006. gada 1. pusgadā iesniegtajās stabilitātes programmās noteiktajiem mērķrādītājiem, euro zonas budžeta deficīts bija vidēji zemāks aptuveni par 0.2 procentu punktiem no IKP. Tas liecina, ka Vācijas (tās budžeta deficīts kļuvis mazāks par 3% no IKP atsaucēs vērtību gadu

5. tabula. Euro zonas fiskālie rādītāji

(% no IKP)

Valdības budžeta pārpalikums (+)/deficīts (-)

	2004	2005	2006
Euro zona	-2.8	-2.4	-2.1
Beļģija	0.0	-2.3	0.0
Vācija	-3.7	-3.2	-2.1
Īrija	1.5	1.1	2.3
Grieķija	-7.8	-5.2	-2.6
Spānija	-0.2	1.1	1.4
Francija	-3.7	-2.9	-2.7
Itālija	-3.4	-4.1	-5.7
Luksemburga	-1.1	-1.0	-1.5
Nīderlande	-1.8	-0.3	0.1
Austrija	-1.2	-1.5	.
Portugāle	-3.2	-6.0	-4.6
Somija	2.3	2.7	2.9

Valdības bruto parāds

	2004	2005	2006
Euro zona	69.8	70.8	69.6
Beļģija	94.3	93.2	87.7
Vācija	65.7	67.9	68.0
Īrija	29.7	27.4	25.1
Grieķija	108.5	107.5	104.1
Spānija	46.2	43.1	39.7
Francija	64.4	66.6	64.6
Itālija	103.9	106.6	107.6
Luksemburga	6.6	6.0	7.5
Nīderlande	52.6	52.7	50.2
Austrija	63.8	63.4	.
Portugāle	58.6	64.0	67.4
Somija	44.3	41.3	39.1

Avoti: Eiropas Komisija (2004. un 2005. gadam), 2006. gada aktualizētās stabilitātes programmas (2006. gadam) un ECB aprēķini.
Piezīme. Dati pamatojas uz pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras definīciju. Budžeta bilances neietver UMTS licenču pārdošanas ieņēmumus.

agrāk, nekā plānots) un vairāku euro zonas valstu, kurām jau ir stabila budžeta situācija, rezultāti ir ievērojami labāki, nekā prognozēts.

Šajā kontekstā euro zonas valsts parāda attiecība pret IKP 2006. gadā pirmo reizi kopš 2002. gada samazinājās (nedaudz zem 70% no IKP). Tas savukārt atspoguļo parāda attiecības pret IKP samazināšanos vairākumā valstu, bet kā būtiskākais izņēmums minama Itālija, kuras parāda attiecība pret IKP ir visaugstākā, un Portugāle.

Šīs budžeta norises galvenokārt noteica straujš produkcijas izlaides pieaugums, negaidīti papildu ieņēmumi un (tikai nedaudz) efektīva fiskālā konsolidācija. Strukturālās budžeta

bilances (cikliski koriģētā bilance, izņemot vienreizējos un citus pagaidu pasākumus) uzlabošanās (2006. gadā saskaņā ar aplēsi – aptuveni par 0.4%) var daļēji atspoguļot minētos negaidītos papildu ieņēmumus un tādējādi likt pārvērtēt efektīvo pamatā esošo konsolidācijas tempu. Valsts ieņēmumu strauju pieaugumu var noteikt vairāki faktori, t.sk. lielāka uzņēmumu peļņa, efektīvs kapitāla vērtspapīru tirgus sniegums un – dažās valstīs – augošās mājokļu cenas vai lielāka nodokļu administrēšanas efektivitāte. Šie faktori veicinājuši ienākuma un īpašuma nodokļu ieņēmumu palielināšanos, bet grūti noteikt ietekmes precīzo apjomu. Euro zonas kopējās tendences neatklāj būtiskas atšķirības starp euro zonas valstīm, īpaši starp tām, kurām

ir pārmērīgs budžeta deficīts vai būtiska budžeta nesabalansētība. Grieķijas un Portugāles strukturālā bilance ievērojami uzlabojās, un progress, domājams, panākts arī Vācijā un (mazāk) Francijā. Turpretī

Luksemburgā vērojama būtiska strukturālās bilances pasliktināšanās. Par budžeta norisēm liecināja arī valdības parāda vērtspapīru emisijas apjoms (sk. 6. ielikumu).

6. ielikums

VALDĪBAS PARĀDA VĒRTSPAPĪRU EMISIJAS TENDENCES UN OBLIGĀCIJU PEĻNAS LIKMJU STARPĪBAS EURO ZONĀ

Valdības parāda vērtspapīru emisijas apjoms 2006. gadā samazinājās. Vairākumā euro zonas valstu ekonomiskās aktivitātes pastiprināšanās apstākļos saruka arī deficīta rādītājs un parāda attiecība pret IKP. 2006. gadā publicētās aktualizētās stabilitātes programmas tiešām norāda uz valsts parāda attiecības pret IKP pirmo samazināšanos kopš 2002. gada – 2006. gadā tā ir nedaudz zemāka par 70%. Neto izteiksmē euro zonas valdības aizņēmumu apjoms 2006. gadā palielinājās par 2.1% (2005. gadā – 4.1%; sk. A tabulu)¹.

A tabula. Euro zonas valdību emitētie parāda vērtspapīri

(gada pārmaiņas; %, perioda beigās)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Valdības vērtspapīri kopā	3.5	2.6	2.6	4.1	4.7	5.3	4.1	2.1
<i>Ilgtermiņa vērtspapīri</i>	5.7	3.3	2.2	2.9	3.9	5.7	4.9	3.1
fiksēta procentu likme		5.1	5.2	3.9	5.1	6.0	4.6	3.1
mainīga procentu likme		-4.0	-16.1	-9.4	-6.2	5.0	9.6	2.8
<i>Īstermiņa vērtspapīri</i>	-17.2	-6.5	8.1	19.3	13.8	2.1	4.9	-8.3

Avots: ECB.

Apdrozībā esošo valdības parāda vērtspapīru struktūras analīze liecina, ka valdības parāda vērtspapīrus galvenokārt emitē centrālā valdība. 2006. gadā tie veidoja 93.5% no apdrozībā esošo parāda vērtspapīru apjoma, savukārt pārējās valdības sektora emitētie parāda vērtspapīri – atlikušos 6.5%. Tomēr šis sektors kļuvis aktīvāks. No 1999. gada līdz 2006. gadam centrālās valdības emitēto parāda vērtspapīru īpatsvars nepārtraukti samazinājās, savukārt pārējās valdības emitēto parāda vērtspapīru īpatsvars gandrīz divkāršojās.

Svarīgs faktors, kas 2006. gadā valdības ilgtermiņa parāda vērtspapīru emisiju padarīja izdevīgāku par īstermiņa parāda vērtspapīru emisiju, bija ilgtermiņa un īstermiņa procentu likmju starpības samazināšanās. Tāpēc, lai gan ilgtermiņa parāda vērtspapīru gada pieauguma temps saruka no 4.9% 2005. gadā līdz 3.1% 2006. gadā, īstermiņa parāda vērtspapīru gada pieauguma tempa kritums bija vēl krasāks. 2006. gadā pieauguma temps kļuva negatīvs, atspoguļojot lielāku īstermiņa parāda vērtspapīru dzēšanas apjomu salīdzinājumā ar emitēto.

¹ Pieauguma temps tiek aprēķināts, pamatojoties uz finanšu darījumiem, tāpēc tajā nav ietvertas pārklasificēšanas, pārvērtēšanas, valūtas kursa svārstības un citas ar darījumiem nesaistītas pārmaiņas. Sīkāku informāciju sk. ECB "Mēneša Biļetena" tehniskajās piezīmēs, kas attiecas uz nodaļas "Euro zonas statistika" 4.3. un 4.4. tabulu.

B tabula. Euro zonas valdību emitēto apgrozībā esošo parāda vērtspapīru struktūra

(% no valdības emitēto parāda vērtspapīru kopapjoma; perioda beigās)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Centrālās valdības vērtspapīri	96.9	96.7	96.3	95.4	94.7	94.3	93.9	93.5
Ilgtermiņa vērtspapīri	89.3	89.8	89.0	87.2	85.8	85.7	86.0	86.5
Īstermiņa vērtspapīri	7.6	6.9	7.2	8.2	8.9	8.6	7.9	7.0
Pārējie valdības vērtspapīri	3.1	3.3	3.7	4.6	5.3	5.7	6.1	6.5
Ilgtermiņa vērtspapīri	3.0	3.2	3.6	4.5	5.2	5.6	6.0	6.4
Īstermiņa vērtspapīri	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
Valdības vērtspapīri kopā								
Ilgtermiņa vērtspapīri	92.3	93.0	92.6	91.7	91.0	91.3	92.0	92.9
fiksēta procentu likme	79.2	81.1	82.4	82.0	82.1	82.6	83.1	84.9
mainīga procentu likme	10.6	10.0	8.8	8.1	7.6	7.6	7.9	8.0
Īstermiņa vērtspapīri	7.7	7.0	7.4	8.3	9.0	8.7	8.0	7.1
Valdības vērtspapīri kopā (mljrd. euro)	3 451.5	3 549.4	3 771.3	3 946.2	4 149.0	4 388.0	4 602.0	4 705.3

Avots: ECB.

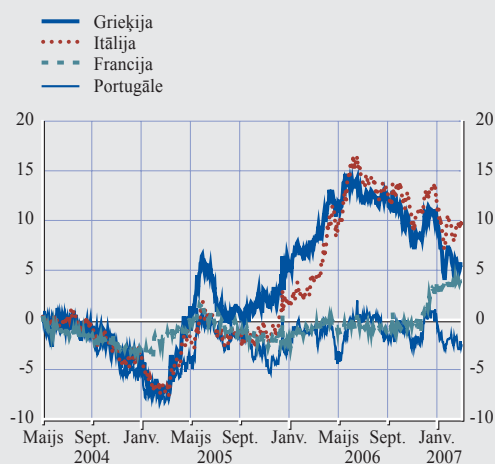
Tādējādi parāda vadībā euro zonas valstīs joprojām deva priekšroku ilgtermiņa vērtspapīriem. 2006. gadā ilgtermiņa parāda vērtspapīri veidoja 92.9% no apgrozībā esošo parāda vērtspapīru apjoma (t.i., nedaudz vairāk nekā 2005. gadā). Savukārt īstermiņa parāda vērtspapīru īpatsvars bija tikai 7.1% (sk. B tabulu). B tabulā parādīts, ka lielākā daļa valdības ilgtermiņa parāda vērtspapīru emitēta ar fiksētu procentu likmi. Lai gan 2006. gadā mainīgas procentu likmes parāda vērtspapīru īpatsvars nedaudz palielinājās, laika gaitā tas samazinājās (no 10.6% 1999. gadā līdz 8.0% 2006. gadā). Kopumā valdības finansējuma struktūras jaunākās tendences atspoguļo nozīmīgās priekšrocības, kas pēdējos 10 gados radušās, pārejot uz ekonomisko politiku, kura vairāk orientēta uz stabilitāti, kas savukārt nodrošināja pēdējos gados sasniegto ilgtermiņa procentu likmju zemo līmeni. Redzamākais ieguvums ir ievērojami zemāka valdības budžeta daļa, kas izlietota procentu maksājumiem.

Runājot par atšķirībām dažādās valstīs, līdz šim Vācijas valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmes vidēji bijušas viszemākās euro zonas valstīs galvenokārt obligāciju augstās likviditātes un atbilstošā etalona statusa dēļ. A attēlā atspoguļotas valstu, kurām 2006. gada beigās tika piemērota pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra, valdības obligāciju peļņas likmju starpību kumulatīvās pārmaiņas salīdzinājumā ar Vācijas valdības obligācijām.

Atšķirības starp valdības obligāciju peļņas likmēm euro zonas valstīs atspoguļo likviditātes un kredītriska atšķirības. Valstu, kurām netika piemērota pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra, valdības obligāciju peļņas likmju starpība joprojām bija zema, un 2006. gadā nekādas būtiskas pārmaiņas netika novērotas. Turpretī Itālijas

Atsevišķu valstu valdības obligāciju peļņas likmju starpību kumulatīvās pārmaiņas salīdzinājumā ar Vāciju

(bāzes punktos; dienas dati)

Avoti: Reuters un ECB aprēķini.

Piezīme. Šis ir kumulatīvās starpību pārmaiņas, neietverot dienas, kurās notikušas attiecīgās etalonobligācijas peļņas likmju pārmaiņas, jo etalonobligāciju peļņas likmju pārmaiņu rezultātā noteiktās starpības parasti lēnienveidīgi paaugstinās. Dati pieejami no 2004. gada maija.

C tabula. Euro zonas valstu kredītreitingi

(2006. gada beigās)

Parāda un emitētāja raksturojums	Reitingi					
	S&P	Valstis	Moody's	Valstis	Fitch	Valstis
Augstākā kvalitāte	AAA	DE, FR, IE, ES, LU, NL, AT, FI	Aaa	DE, FR, IE, ES, LU, NL, AT, FI	AAA	DE, FR, IE, ES, LU, NL, AT, FI
Augsta kvalitāte	AA+	BE	Aa1	BE	AA+	BE
	AA		Aa2	IT, PT	AA	PT
	AA-	PT	Aa3		AA-	IT
Ievērojama maksātspēja	A+	IT	A1	GR	A+	
	A	GR	A2		A	GR
	A-		A3		A-	

Avoti: Standard and Poor's (S&P), Moody's un Fitch.

un Grieķijas peļņas likmju starpība 2006. gada 1. pusgadā palielinājās. Turklāt Itālijā tas notika pēc vēlēšanām pavasarī sakarā ar nenoteiktību, kas bija saistīta ar to iznākumu. 2006. gada 2. pusgadā Itālijas un Grieķijas obligāciju peļņas likmju starpība samazinājās, tomēr tā neatgriezās gada sākumā novērotajā līmenī.

Euro zonas valstu kredītreitingi (izņemot Itālijas reitingu) 2006. gadā nemainījās. Oktobrī *Standard & Poor's* pazemināja Itālijas reitingu attiecībā uz parādu no AA– uz A+, savukārt *Fitch* savu iepriekš noteikto reitingu pazemināja no AA uz AA– (sk. C tabulu).² Paziņojumam par Itālijas reitinga pazemināšanu bija neliela ietekme uz peļņas likmju starpību salīdzinājumā ar Vāciju. Portugālē un Francijā peļņas likmju starpība salīdzinājumā ar Vāciju visu periodu saglabājās samērā stabila.

2 Pieejamie dati norāda uz fiskālo mainīgo lielumu kā euro zonas valstu kredītreitingu noteicošo faktoru nozīmi. Sk. A. Afonso, P. Gomes un P. Rother, "What 'Hides' Behind Sovereign Debt Ratings?" ECB Working Paper No 711, 2007. gada janvāris.

2007. GADA VALSTS FINANŠU PERSPEKTĪVAS

2006. gada beigās iesniegtās aktualizētās stabilitātes programmas norāda uz turpmāku vidējā euro zonas budžeta deficīta samazināšanos 2007. gadā (līdz 1.4% no IKP), liecinot par strukturāliem uzlabojumiem (aptuveni par 0.4 procentu punktiem). Euro zonā kopumā plānotā budžeta konsolidācija balstās gan uz ieņēmumu pasākumu īstenošanu, gan uz izdevumu ierobežošanu. Tomēr ieņēmumu un izdevumu prognozes pārsniedz iepriekšējās stabilitātes programmās noteiktās, liecinot par to, ka negaidīti papildu ieņēmumi, cerams, vismaz daļēji būs ilgstoši, un tie paredzēti papildu izdevumiem. Gaidāms, ka euro zonas vidējā valsts parāda attiecība pret IKP turpmāk samazināsies līdz 68% no IKP, un to galvenokārt nosaka budžeta sākotnējā pārpalikuma palielināšanās.

Prognozēts, ka budžeta konsolidāciju euro zonā 2007. gadā būtiski veicinās korigēšanas centieni Vācijā un Itālijā. Vācijā nepārtraukta izdevumu ierobežošana un netiešo nodokļu palielināšana veicina fiskālo korigēšanu. Prognozēts, ka Itālijas budžeta deficīts saruks nedaudz zem 3% no IKP attiecīgajā Padomes rekomendācijā noteiktajā termiņā (to lielākoties var skaidrot ar 2007. gada budžetā paredzētajiem uz nodokļiem balstītiem konsolidācijas pasākumiem un deficītu palielinošu īslaicīgu faktoru izzušanu). Portugāle, otra valsts, kuras budžeta deficīts 2006. gadā pārsniedza 3% no IKP, bet kurai tas jānovērš līdz 2008. gadam, plāno turpināt korigēšanas centienus, lai gan tās plānotais budžeta deficīts 2007. gadā ievērojami pārsniegs 3% no IKP atsaucēs vērtību. Vairākumā valstu, kurām ir fiskālās

neatbilstības, vidēja termiņa budžeta mērķu sasniegšanai plānotā konsolidācija ir neliela.

FISKĀLO STRATĒGIJU ĪSTENOŠANĀ JĀKONCENTRĒJAS UZ KONSOLIDĀCIJAS CENTIENU STIPRINĀŠANU

Lai gan 2006. gadā aktualizētās stabilitātes programmas kopumā norāda uz valdību plāniem turpināt virzību uz stabilu budžeta situāciju, ir arī pazīmes, kas liecina, ka budžeta mērķrādītāji ne vienmēr nodrošina pietiekamu konsolidāciju vai ka noteikti un droši pasākumi vēl nav detalizēti izstrādāti. Tas rada riskus nākotnē. Tā kā vairākumā valstu vērojama labvēlīga tautsaimniecības izaugsmes un ieņēmumu palielināšanās ietekme uz fiskālajām perspektīvām, fiskālo stratēģiju īstenošanā jāizvairās no ļaušanās pašapmierinātībai un jākoncentrējas uz konsolidācijas centienu stiprināšanu. Lai pēc iespējas ātrāk nodrošinātu stabilu fiskālo situāciju un strauju parāda attiecības pret IKP samazināšanos, ņemot vērā arī turpmāko demogrāfisko problēmu ietekmi uz fiskālo stabilitāti, tuvākajā nākotnē pilnībā jāizmanto paredzami ilgstoši labvēlīgie apstākļi. Lai veicinātu uzticēšanos ES fiskālajām pamatnostādņēm, svarīgi, lai visas valstis pilnībā izpildītu pārskatītajā Stabilitātes un izaugsmes pakotnē noteiktās saistības.

Pieredze apstiprina, ka ļaušanās pašapmierinātībai ir galvenais fiskālās politikas risks augšupejas apstākļos. Tāpat kā pirmajos EMS pastāvēšanas gados, gūstot negaidītus papildu ieņēmumus augšupejas laikā, valdības var ieviest nefinansētus nodokļu pazeminājumus un/vai atvieglot izdevumu ierobežojumus. Lai izvairītos no pagātnes kļūdu atkārtotāšanās un novērstu makroekonomisko nesabalansētību, būtiski, lai visas valstis atturētos no procikliskas fiskālās stingrības mazināšanas un censtos nodrošināt stabilu budžeta situāciju pašreizējās augšupejas laikā. Citādi nākamās lejupslīdes laikā būtu ierobežotas iespējas ļaut darboties automātiskajiem stabilizatoriem, un atkal rastos nepieciešamība pēc stingrākas procikliskas fiskālās politikas. Nepietiekams konsolidācijas progress varētu radīt arī atkārtotas grūtības Stabilitātes un izaugsmes pakotnē īstenošanā nākamajā lejupslīdes periodā.

Dalībvalstīm, kurām ir fiskālās neatbilstības, bet nav pārmērīga budžeta deficīta, būtu jāpaātrina fiskālā konsolidācija, īstenojot drošus pasākumus, un jāsasniedz vidēja termiņa mērķi ātrāk, nekā plānots aktualizētajās stabilitātes programmās. Faktiski, kā noteikts pārskatītajā Stabilitātes un izaugsmes pakotnē, pašreizējā ekonomiskā vide nosaka nepieciešamību pārsniegt korekcijas etalonrādītāju (0.5%).

Valstīm, kuru budžeta deficīts pārsniedz 3% no IKP atsaucēs vērtību, jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai pēc iespējas ātrāk uzlabotu situāciju, vienlaikus stingri ievērojot Padomes rekomendācijas. Uzlabojoties fiskālajām perspektīvām, vairākās valstīs tuvākajā nākotnē varētu tikt atcelti lēmumi par pārmērīga budžeta deficīta novēršanu. Tāpēc būtiski novērst pārmērīgu budžeta deficītu (lai tas neatkārtotos), īstenojot pastāvīgus un drošus konsolidācijas pasākumus. Turklāt, lai izvairītos no atkārtotas maksimālā budžeta deficīta robežas pārsniegšanas, valstīm turpmāk jānodrošina straujš progress vidēja termiņa mērķu sasniegšanā. Valstīm, kuru prognozes norāda uz risku, ka saistības, iespējams, netiktu izpildītas, jāpieliek lielākas pūles, lai sasniegtu mērķrādītājus un izvairītos no tā, ka šo valstu pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūrā būtu jāveic nākamie pasākumi.

Dalībvalstīm, kuras jau nodrošinājušas stabilu fiskālo situāciju, tā jāsauglabā vai jācenšas panākt vēl lielāku konsolidāciju. Dažos gadījumos, kad spēcīga tautsaimniecības pieprasījuma apstākļos jau izveidojies fiskālais pārpalikums, īstenojot stingrāku fiskālo nostāju, varētu mazināt pārkaršanas risku.

Lai pareizi novērtētu budžeta situāciju un nepieciešamību īstenot koriģēšanas pasākumus, joprojām būtiska nozīme ir augstas kvalitātes statistisko datu un pareizu statistikas pārskatu sagatavošanai.

Visbeidzot, ir vērts atcerēties, ka fiskālā konsolidācija atbilstoši Lisabonas stratēģijai būtu jāveic kā visaptverošu uz izdevumiem

balstītu strukturālo reformu programmu sastāvdaļa. Tas ne tikai palīdzētu mazināt pieprasījuma nelabvēlīgo ietekmi uz konsolidāciju, palielinoties konfidencei, bet arī veicinātu fiskālo stabilitāti, produkcijas izlaides pieaugumu un nodarbinātību euro zonā.

2.6. VALŪTAS KURSU UN MAKSĀJUMU BILANCES NORISES

EURO KURSS EFEKTĪVĀJĀ IZTEIKSMĒ 2006. GADĀ PALIELINĀJĀS

2005. gada 4. ceturksnī sākās euro nominālā efektīvā kursa kāpuma tendence, kas pastiprinājās 2006. gadā. Euro kursa kāpums 2006. gada 1. pusgadā bija diezgan izvērstis, galvenokārt atspoguļojot palielinājumu attiecībā pret ASV dolāru, Japānas jenu, Ķīnas renminbi un vairākām Āzijas valstu valūtām, kuras oficiāli vai *de facto* piesaistītas ASV dolāram. 2. pusgadā sākumā bija vērojama plaša euro kursa stabilizēšanās, savukārt oktobra beigās atkal atsākās tā kāpums. Gada beigās euro kurss nominālajā efektīvajā izteiksmē bija gandrīz par 5% augstāks par tā līmeni janvāra sākumā un par 2.5% augstāks nekā 2005. gada vidējais līmenis.

Euro augsto kursu gandrīz visu 2006. gadu, šķiet, noteica arī tirgus dalībnieku pieņēmumi, ka kopumā ekonomiskās norises euro zonā kļūst labvēlīgākas. Lai arī informācija par to, ka ASV tekošā konta deficīts palielinās, iespējams, veicināja euro kursa attiecībā pret ASV dolāru kāpumu gada sākumā, tirgus uzmanība pakāpeniski tika pievērsta ekonomiskā cikla atšķirībām un turpmākajai monetārās politikas nostājas attīstībai abās ekonomiskajās zonās. Šīs pārmaiņas galvenokārt noteica euro zonas tautsaimniecības perspektīvu uzlabošanās pretstatā tirgus bažām par iespējamu būtisku ASV ekonomiskās aktivitātes palēnināšanos. Gada beigās jauni pierādījumi tam, ka mērenāka patēriņa cenu kāpuma un vājāka mājokļu tirgus apstākļos palēninās ASV ekonomiskais cikls, noteica

turpmāku procentu likmju starpības samazināšanos attiecībā pret euro denominētajiem aktīviem un euro kursa kāpuma atsākšanos attiecībā pret ASV dolāru.

2006. gadā Japānas jenas kurss attiecībā pret euro pakāpeniski samazinājās, lai gan šajā periodā Japānā bija nepārtraukta tautsaimniecības izaugsme. Viens Japānas valūtas kursa kritumu veicinošais faktors, šķiet, saistīts ar lielo Japānas aktīvu procentu likmju starpību attiecībā pret citu galveno valstu aktīviem, kas, kā ziņo, veicināja nozīmīgu pārneses tirdzniecības darījumu apjoma palielināšanos zemū implicēto valūtas kursa svārstību apstākļos.¹⁴

2006. gada 29. decembrī 1 euro atbilda 1.32 ASV dolāriem un 156.93 Japānas jenām (attiecīgi par 11.4% un 12.4% pārsniedzot gada sākuma rādītājus). Euro kurss ievērojami palielinājās arī attiecībā pret Kanādas dolāru (par 11.2%), Honkongas dolāru (par 11.7%) un Ķīnas renminbi (aptuveni par 8%) un mērenāk (vidēji aptuveni par 3%) – attiecībā pret Austrālijas dolāru, Šveices franku, Norvēģijas kronu un vairākumu citu Āzijas valstu valūtu. Šo kāpumu daļēji kompensēja euro kursa kritums attiecībā pret Lielbritānijas sterliņu mārciņu (par 2.2%) un vairākām citu ES dalībvalstu valūtām, īpaši attiecībā pret Slovākijas kronu (gandrīz par 9%) un Čehijas kronu (par 5.3%).

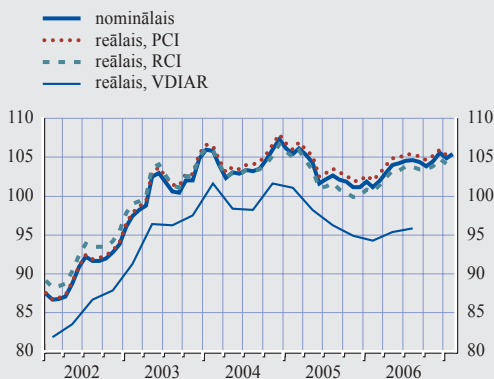
Euro nominālais efektīvais kurss 2007. gada pirmajos divos mēnešos kopumā nemainījās.

Euro reālie efektīvie kursi – pamatojoties uz dažādiem izmaksu un cenu indeksiem – arī 2006. gadā palielinājās aptuveni atbilstoši

¹⁴ Termins "pārneses tirdzniecība" attiecas uz tirdzniecības stratēģiju, kuras mērķis ir izmantot divu valūtu procentu likmju starpību, aizņemoties valūtā ar zemāko procentu likmi un ieguldot citā valūtā ar lielāku procentu likmi, tādējādi gūstot peļņu. Šādas stratēģijas ir ienesīgas tikmēr, kamēr augstākā ienesīguma valūtas kurss nesamazinās attiecībā pret zemākā ienesīguma valūtas kursu tik lielā mērā, ka zūd šīs procentu likmes priekšrocības.

32. attēls. Euro nominālais un reālais efektīvais kurss¹⁾

(indekss: 1999. gada 1. cet. = 100; mēneša/ceturkšņa dati)

Avots: ECB.

1) EVK-24 indeksa palielinājums atspoguļo euro kursa kāpumu. Mēneša datu jaunākie novērojumi attiecas uz 2007. gada februāri nominālajiem efektīvajiem kursiem un uz 2007. gada janvāri – reālajiem efektīvajiem kursiem. Uz VDIAR balstīta reālā EVK-24 jaunākie novērojumi ir 2006. gada 3. ceturkšņa dati, un tie daļēji pamatojas uz aplēsēm.

nominālā efektīvā valūtas kursa kāpumam (sk. 32. att.). 2006. gada pēdējā ceturksnī euro reālais efektīvais kurss, pamatojoties uz patēriņa cenām, bija aptuveni par 3% augstāks nekā tā līmenis pirms gada.

NEDAUDZ LIELĀKS TEKOŠĀ KONTA DEFICĪTS

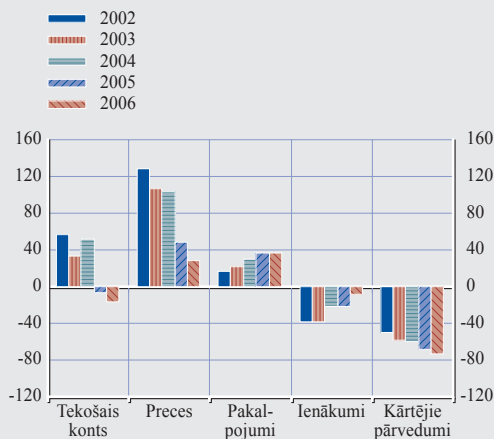
2006. GADĀ

2006. gadā euro zonas tekošā konta negatīvais saldo bija 16.2 mljrd. euro jeb 0.2% no IKP (2005. gadā – 6.8 mljrd. euro jeb 0.1% no IKP). Šo nelielo pieaugumu galvenokārt noteica par 20.3 mljrd. euro zemāks preču pozitīvais saldo, jo preču importa vērtība pieauga straujāk nekā preču eksporta vērtība (kāpums 2006. gadā – attiecīgi 16.1% un 13.8%). Preču pozitīvā saldo kritumu un nelielu kārtējo pārvedumu negatīvā saldo kāpumu tikai daļēji kompensēja mazāks ienākumu negatīvais saldo, savukārt pakalpojumu pozitīvais saldo kopumā nemainījās (sk. 33. att.).

2006. gadā strauji attīstījās preču tirdzniecība ar ārpus euro zonas esošajām valstīm. Importa apjoms 2006. gadā palielinājās, atspoguļojot euro zonas ekonomiskās aktivitātes palielināšanos un euro kursa kāpumu. Tomēr importa vērtības pieaugumu un tādējādi arī preču pozitīvā saldo kritumu galvenokārt noteica augstākas naftas un nenaftas preču importa cenas (sk. 34. att.).

33. attēls. Tekošā konta bilance un tās komponenti

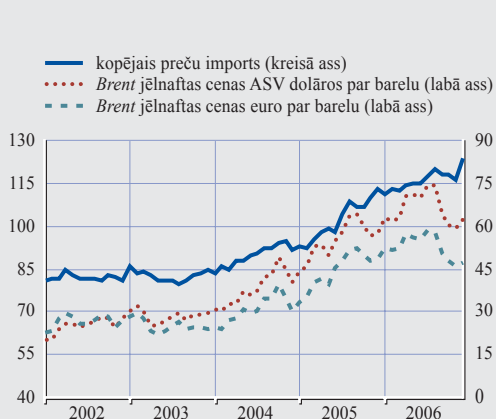
(mljrd. euro; gada dati; sezonāli izlīdzināti dati)

Avots: ECB.

34. attēls. Euro zonas preču imports un Brent jēlnaftas cenas

(mēneša dati)

Avoti: Eurostat un Bloomberg.

Lai gan augošo naftas cenu ietekmi uz euro zonas tirdzniecības bilanci daļēji kompensēja euro kursa attiecībā pret ASV dolāru kāpums, kumulētajā 12 mēnešu periodā līdz 2006. gada oktobrim naftas tirdzniecības negatīvais saldo turpināja palielināties un bija 181 mljrd. euro (vairāk nekā 2% no IKP) jeb par 39 mljrd. euro vairāk nekā iepriekšējā gadā. Pozitīvāk vērtējams tas, ka no naftas gūto ieņēmumu izmantošana, šķiet, ļāvusi gūt labumu euro zonai, ar naftas eksportētājvalstu augošo pieprasījumu kompensējot augstāku importa cenu radīto naudas līdzekļu aizplūdi.

Eksporta cenu un apjoma kāpums 2006. gadā veicināja eksporta vērtības pieaugumu. Euro zonas eksporta apjoms 2006. gadā stabili palielinājās, un to lielākoties noteica spēcīgais ārējais pieprasījums. Eksports uz Āzijas valstīm

(īpaši Ķīnu) un jaunajām ES dalībvalstīm bija īpaši dinamisks, un to veicināja spēcīga ekonomiskā aktivitāte šajos reģionos. Eksporta cenas palielinājās mazāk nekā iepriekšējā gadā galvenokārt mazāka kapitāla preču cenu kāpuma dēļ. Vienlaikus euro kursa kāpuma dēļ 2006. gadā pazeminājās cenu un izmaksu konkurētspēja un, iespējams, turpināja samazināties euro zonas eksporta tirgus daļas.

Šī euro zonas eksporta tirgus daļu samazināšanās tendence bija saistīta arī ar pasaules tautsaimniecības strukturālajiem faktoriem, piemēram, jaunu pasaules eksporta tirgu dalībnieku augošo nozīmi. 7. ielikumā sīkāk aprakstīta euro zonas pielāgošanās arvien lielākai konkurencei globālajā ekonomiskajā vidē.

7. ielikums

GLOBALIZĀCIJA UN EURO ZONAS KONKURĒTSPĒJA¹

Lai gan globalizācija nav jauna parādība, pieaug vienprātība par to, ka tās ietekme būtiski maina ražošanas un tirdzniecības tendences pasaulē.

Ielikumā aplūkotas euro zonas un citu lielāko valstu eksporta struktūras nesenās pārmaiņas, kas notikušas globalizācijas ietekmē.² Izmantojot redzamo salīdzinošo priekšrocību Balasas indeksu (sk. tabulu), kurš ir lielāks par 1, ja valsts eksports attiecīgajā sektorā pārsniedz pasaules vidējo līmeni, šķiet, ka no 1993. gada līdz 2004. gadam euro zonai bijusi samērā daudzveidīga eksporta struktūra (galvenokārt specializējoties kapitālietilpīgu un uz izpēti balstītu, kā arī darbietilpīgu preču eksportā). Euro zonas daļējā specializācija darbietilpīgu preču ražošanā sākumā pārsteidz, jo euro zonas kapitāla-darbspēka rādītājs ir augsts salīdzinājumā ar daudzām attīstības valstīm. Tāpēc tabulā norādītie rezultāti var būt nepilnīgi. Pirmkārt, Balasas indekss, kas netiek koriģēts atbilstoši importēto starppatēriņa preču cenu pārmaiņām, ir nedaudz maldinošs, jo salīdzinošās priekšrocības, visticamāk, attiecas uz katras iekšzemes rūpniecības nozares procesiem un aktivitātēm. Otrkārt, 1. tabulā ietvertais preču sadalījums četrās grupās balstās uz relatīvi plašām eksporta kategorijām.³

Turpretī trim galvenajām attīstītajām konkurējošajām valstīm – Japānai, Lielbritānijai un ASV – nav redzamo salīdzinošo priekšrocību darbietilpīgo preču eksportā; toties tās vairāk specializējušās uz izpēti balstītu preču eksportā. Turklāt Japāna specializējas arī galvenokārt

¹ Šis ielikums balstās uz U. Baumann and F. di Mauro, "Globalisation and euro area trade: interactions and challenges", *ECB Occasional Paper No 55*.

² Kopējā situācija euro zonā neatklāj būtiskas atšķirības atsevišķu euro zonas valstu tirdzniecības struktūrā un rezultātos.

³ Alternatīvu relatīvās eksporta specializācijas rādītāju sk. "Relative export structures and vertical specialisation: a simple cross-country index", *Banco de Portugal Working Papers*, 2007. gada janvāris.

Redzamā salīdzinošā priekšrocība faktoru intensitātes dalījumā¹⁾

(indekss²⁾; 1993.–2004. gada vidējais rādītājs)

Galvenās eksportpreces	Euro zona ³⁾	ASV	Lielbritānija	Japāna	Ķīna	Dinamiskās Āzijas valstis	CAE
Uz izejvielām balstītas preces	0.5	0.7	0.6	0.1	0.6	0.7	1.6
Darbietlīdzīgas preces	1.1	0.7	0.9	0.5	2.2	1.2	1.2
Kapitālietilpīgas preces	1.2	0.9	1.0	1.5	0.4	0.5	1.2
Uz izpēti balstītas preces	1.1	1.4	1.2	1.4	0.9	1.3	0.5

Avoti: *Centre d'Etudes Prospectives et d'Informations Internationales* (CEPII) CHELEM datubāze un ECB aprēķini.

1) Katrā no uzskaitītajām faktoru intensitātes kategorijām ietvertu sektoru sarakstu sk. ECB speciālā pētījuma Nr. 55 A pielikumā (A3 tabula).

2) Redzamās salīdzinošās priekšrocības Balasas indekss, kurš nosaka atsevišķu valstu relatīvo eksporta specializāciju četrās produktu grupās (t.i., uz izejvielām balstītu preču, darbietilpīgu preču, kapitālietilpīgu preču un uz izpēti balstītu preču sektori) attiecībā uz šādiem pasaules vidējiem rādītājiem: $RC_{Ak,j} = (X_{k,j} / \sum X_{k,j}) / (X_{w,j} / \sum X_{w,j})$. Skaitītājs parāda j sektora īpatsvaru k valsts kopējā eksportā, bet saucējs atbilst j sektora īpatsvaram (%) kopējā pasaules eksportā.

3) Ņemts vērā tikai eksports ārpus euro zonas.

kapitālietilpīgu preču eksportā, atspoguļojot augstu kapitāla atlikumu. Nepārsteidz tas, ka Ķīna, citas Āzijas valstis (šeit sauktas par dinamiskajām Āzijas valstīm (DĀV)) un Centrālās Eiropas un Austrumeiropas valstis (CAE) specializējas darbietilpīgu preču eksportā, atspoguļojot to atbilstošo faktoru intensitāti. Arī DĀV, neraugoties uz salīdzinošo priekšrocību darbietilpīgu preču eksportā, specializējas uz izpēti balstītu preču eksportā vairāk nekā euro zona. CAE valstu, kuru redzamās salīdzinošās priekšrocības trūkums uz izpēti balstītu preču eksportā skaidri norāda uz pētījumos un attīstībā veikto ieguldījumu zemo līmeni, specializācija uz izejvielām balstītu preču eksportā ir samērā augsta.

Euro zonas un citu attīstīto valstu specializācija uz izpēti balstītu preču eksportā laika gaitā maz mainījusies salīdzinājumā ar dažām lielākajām attīstības valstīm, piemēram, Ķīnu, kuras šo preču sektoru eksports strauji aug (sk. A1. att.). Līdzīgi būtiskas pārmaiņas nav novērotas attīstīto valstu specializācijā darbietilpīgu preču ražošanā, kas euro zonā joprojām ir samērā augsta (sk. A2. att.).

Lai gan galvenokārt uzmanība tiek koncentrēta uz vidējas tehnoloģijas produktiem, piemēram, mehānismiem un iekārtām, transportlīdzekļiem, ķīmiskām vielām un elektroprecēm, euro zona vidēji specializējas arī dažādos strauji augošos pasaulē pieprasītu preču sektoros (piemēram, farmācijas produkti, medikamenti, precīzijas un optiskie instrumenti, kā arī gaisa transportlīdzekļi un kosmosa kuģi). Tomēr arī tās specializācija dažos lēnāk augošos sektoros (piemēram, nemetālu minerālprodukti) ir diezgan liela. Kopumā euro zona būtiski nespecializējas vienā konkrētā sektorā, bet tās eksporta struktūra ir diezgan daudzveidīga salīdzinājumā ar citām industriāli attīstītajām tautsaimniecībām. Tas, iespējams, pasargā euro zonas kopējo produkciju periodos, kad kādā konkrētā sektorā ir zems pasaules pieprasījums. Neraugoties uz to, ka kopumā euro zonas eksporta specializācija uz izpēti balstītu preču

4 DĀV ir Indija, Indonēzija, Honkongas īpašās pārvaldes apgabals, Singapūra, Dienvidkoreja, Taivāna, Malaizija, Filipīnas un Taizeme.

5 CAE valstis ir Neatkarīgo Valstu Savienība (Armēnija, Azerbaidžāna, Baltkrievija, Gruzija, Kazahstāna, Kirgizstāna, Moldovas Republika, Krievijas Federācija, Tadžikistāna, Turkmēnistāna, Ukraina un Uzbekistāna), Igaunija, Lietuva, Latvija, bijusī Dienvidslāvija (pēc tam Bosnija un Hercegovina, Horvātija, bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika, Serbija, Melnkalne un Slovēnija), Albānija, Bulgārija, bijusī Čehoslovākija (pēc tam Čehijas Republika un Slovākija), Ungārija, Polija, Rumānija un Turcija.

6 Vidējie bruto pētījumu un attīstības iekšzemes izdevumi CAE valstīs ir mazāki par 1% no IKP (euro zonā – 1.9%, ASV – 2.6% un Japānā – 3.2% (avoti: *OECD Science, Technology and Industry: Scoreboard 2005* un *Eurostat* Strukturālo rādītāju datubāze).

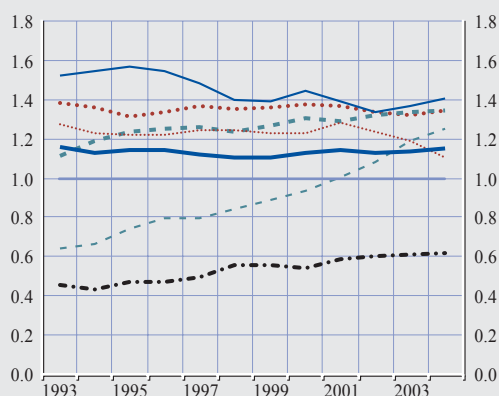
7 Lai gan šis norises varētu ietekmēt liels attīstīto valstu relatīvais īpatsvars kopējā ražošanas apjomā salīdzinājumā ar attīstības valstīm, tās varētu arī atspoguļot tehnoloģisko izlīdzināšanās procesu attīstības valstīs.

A attēls. Redzamās salīdzinošās priekšrocības tendences

(indekss¹⁾; gada dati)

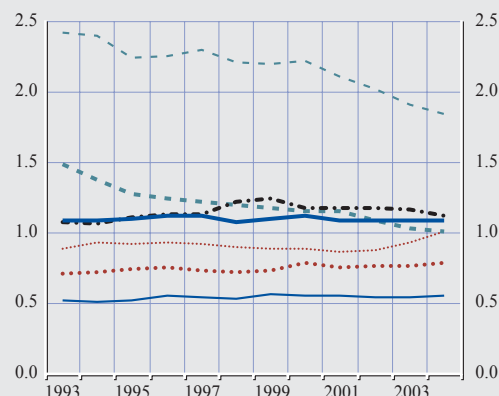
1. Galvenokārt uz izpēti balstītu preču eksports

— euro zona
 - - - ASV
 - - - DĀV
 - - - Japāna
 - - - Lielbritānija
 - - - Ķīna
 - - - CAE

2. Galvenokārt darbietilpīgu preču eksports

— euro zona
 - - - ASV
 - - - DĀV
 - - - Japāna
 - - - Lielbritānija
 - - - Ķīna
 - - - CAE

Avoti: CHELEM un ECB aprēķini.

1) Redzamās salīdzinošās priekšrocības Balasas indekss (sīkāku informāciju sk. iepriekšējās tabulas 2. zemspētras piezīmē).

sektoros laika gaitā maz mainījusies, mazāk apkopoti dati rāda, ka euro zonas eksportētāji tomēr sākuši vairāk specializēties dažos augstas tehnoloģijas sektoros (piemēram, farmācijas produktu un medikamentu, precīzijas un optisko instrumentu, kā arī informācijas un komunikāciju tehnoloģiju (IKT) sektori), kuros strauji aug pasaules pieprasījums. Turpretī citas attīstītās valstis, piemēram, Japāna un ASV, samazinājušas specializāciju šajā jomā, iespējams, Āzijas attīstības valstu spēcīgās konkurences un IKT "burbuļa" pārplīšanas dēļ 2000. gadā.

Arī citi faktori, iespējams, pozitīvi ietekmējuši euro zonas eksporta konkurētspējas attīstību. Nesenie apsekojumi, empīriskie pētījumi un teorētiskie modeļi liecina, ka uzņēmumi gūst labumu no investīcijām ārvalstīs. Tādējādi euro zonas uzņēmumu veiktās lielās ārvalstu tiešās investīcijas varētu veicināt euro zonas kopējās produktivitātes kāpumu.

Runājot par nākotni, lai gan attīstības valstis līdz šim specializējušās zemas un vidēji zemas tehnoloģijas sektoros un atsevišķos augstas tehnoloģijas sektoros, šķiet iespējams, ka nākotnē tās vairāk specializēsies vidēji augstas tehnoloģijas sektoros, kas dažus euro zonas tradicionāli spēcīgos sektorus (piemēram, transportlīdzekļi, mehānismi un iekārtas) pakļautu lielākai konkurencei un iespējami lieliem pielāgojumiem. Neapšaubāmi vērojamas pazīmes, ka tas jau notiek – CAE valstis, Ķīna un DĀV pēdējos 10 gados sākušas eksportēt vairāk specializēties vidēji augstas tehnoloģijas sektoros, t.sk. transportlīdzekļos un transporta iekārtās, kā arī citos mehānismos un iekārtās.

8 Sk., piemēram, rakstu "Germany in the Globalisation Process" (*Deutsche Bundesbank's Monthly Report*, 2006. gada decembris); A. Bernard, J. Jensen and P. Schott (2005) "Importers, exporters and multinationals: a portrait of firms in the US that trade goods", *NBER Working Paper 11404*; un E. Helpman, M. Melitz and S. Yeaple (2004), "Exports versus FDI", *American Economic Review*, 94, pp. 300–316.

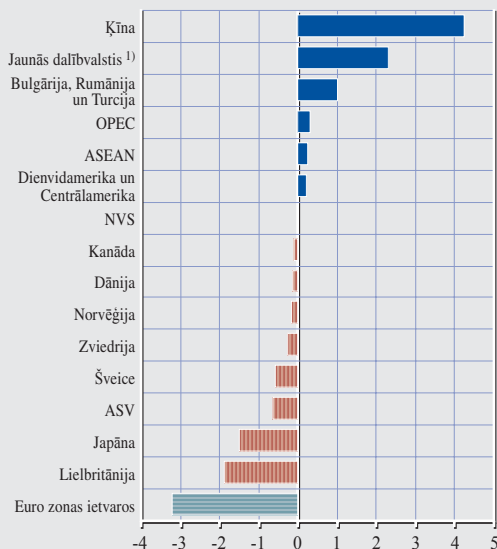
Tā kā globalizācija lielā mērā ietekmējusi arī valstu importa īpatsvara palielināšanos un struktūru, papildus šim sākotnējam euro zonas eksporta novērtējumam būtu skaidri jāizvērtē arī imports. Tirdzniecības liberalizācija un starptautiskās ražošanas tīklu paplašināšanās pēdējos 10 gados veicinājusi krasu importēto preču īpatsvara palielināšanos lielākajās industriāli attīstītajās valstīs. No 1991. gada līdz 2005. gadam preču un pakalpojumu importa attiecība pret IKP reālajā izteiksmē ASV vairāk nekā trīskāršojās un Japānā gandrīz divkāršojās, savukārt norises euro zonā un Lielbritānijā bija mērenākas. Turklāt vienlaikus ar vispārēju importēto preču īpatsvara kāpumu ievērojami pieauga arī imports no attīstības valstīm. Euro zonā bija vērojama relatīva pāreja no euro zonas iekšējās tirdzniecības partnervalstīm un citām industriāli attīstītajām valstīm uz zemāku izmaksu attīstības valstīm kā apstrādes rūpniecības preču piegādātājiem (sk. B att.). Īpaši raksturīga tā bija starppatēriņa un kapitāla precēm. Tas skaidri norāda, ka attīstības valstis kļūst aizvien nozīmīgākas izejvielu piegādātājas ražošanas procesam. Tas saistīts ar vispārēju tendenci palielināt importa daļu euro zonas eksportā.

Rezumējot, lai gan euro zonā jau palielinās attīstības valstu radītā konkurence, turpmāk joprojām būs jāveic korekcijas. Salīdzinājumā ar ASV, kas, šķiet, arvien apņēmīgāk pievēršas uz izpēti balstītu produktu ražošanai, euro zona daļēji specializējas darbietilpīgu preču eksportā. Turklāt attīstības valstis kļūst nozīmīgas kā konkurējošās valstis eksportā ne tikai zemas tehnoloģijas un darbietilpīgu preču ražotnēs, par ko varētu liecināt samērā pozitīvi faktori, bet arvien vairāk arī tehnoloģijā un kapitālietilpīgu preču sektorā. Vienlaikus euro zona zaudē ietekmi dažos tradicionālajos tehnikas preču, t.sk. mehānismu un iekārtu, sektoros. Par to liecina spēcīgs kapitāla preču importa pieaugums no jaunajām ES dalībvalstīm, kas, šķiet, daļēji nomaina importu euro zonā.

Veiksmīgas turpmākas pielāgošanās strukturālajām pārmaiņām nenotiks, īstenojot plašu protekcionismu, jo tādējādi pielāgošanās periodi tikai vairāk ieilgtu. Veiksmīgu pielāgošanos, iespējams, drīzāk varētu panākt, nodrošinot, ka nepieciešamās strukturālās pārmaiņas norisinās vidē, kas dod iespēju līdz minimumam samazināt labklājību ietekmējošus pārejošus zaudējumus (piemēram, īslaicīgu bezdarba līmeņa paaugstināšanos) un veicināt elastīgu resursu novirzīšanu uz jaunām jomām, kuras attīstās. Tas ir labākais veids, kā tautsaimniecība var reaģēt uz globalizācijas radītajām problēmām. Lai veicinātu nepieciešamos jaunievedumus jaunu daudzsološu specializācijas jomu attīstībai, euro zonā atkal nepieciešams veikt strukturālās reformas un palielināt pētījumiem un attīstībai paredzētos izdevumus.

B attēls. Euro zonas rūpniecības preču importa īpatsvara pārmaiņas izcelsmes valstu dalījumā

(pārmaiņas procentu punktos; 1995–2005)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Piezīme. Importa īpatsvars balstās uz tirdzniecības vērtību, un to aprēķina, dalot kādas valsts/reģiona īpatsvaru ar kopējo euro zonas importa apjomu (t.sk. imports euro zonā un ārpus tās).

1) Valstis, kuras pievienojās ES 2004. gadā.

**APVIENOTO TIEŠO INVESTĪCIJU UN
PORTFEĻIEGULDĪJUMU POZITĪVAIS SALDO
2006. GADĀ**

2006. gadā finanšu kontā euro zonas apvienoto tiešo investīciju un portfeļieguldījumu pozitīvais saldo bija 109.2 mljrd. euro (2005. gadā negatīvs saldo – 45.4 mljrd. euro). To galvenokārt noteica ievērojami zemāks tiešo investīciju negatīvais saldo un lielāks kapitāla vērtspapīros un parāda instrumentos veikto portfeļieguldījumu pozitīvais saldo (sk. 35. att.).

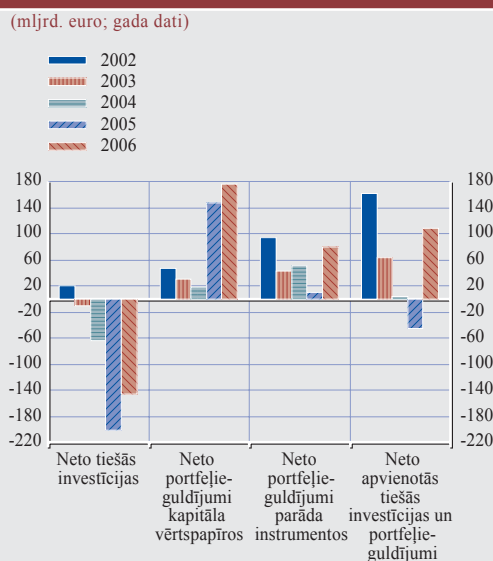
Neņemot vērā viena apjomīga darījuma, kas saistīts ar liela euro zonas uzņēmuma pārstrukturēšanu 2005. gadā, ietekmi, tiešo investīciju augošo negatīvo saldo 2006. gadā noteica euro zonas rezidentu ārvalstīs veikto tiešo investīciju palielināšanās, galvenokārt investējot pašu kapitāla veidā jaunajās ES dalībvalstīs, Lielbritānijā un ASV. Vienlaikus tiešo investīciju ieplūdes euro zonā salīdzinājumā ar zemo līmeni 2004. un 2005. gadā vairāk nekā divkāršojās, iespējams, daļēji atspoguļojot ar euro zonas tautsaimniecības perspektīvu uzlabošanos saistītās tirgus gaidas.

Atkal neņemot vērā minētās pārstrukturēšanas ietekmi, portfeļieguldījumu neto pozitīvā saldo kāpumu 2006. gadā noteica nerezidentu veikto euro zonas kapitāla vērtspapīru neto pirkumu palielināšanās, ko savukārt veicināja euro zonas uzņēmumu peļņas kāpums un lielāka kapitāla vērtspapīru peļņa euro zonā nekā ASV. Viens no galvenajiem faktoriem, kas veicinājis šīs norises, varētu būt tas, ka arvien vairāk fakti liecina par euro zonas tautsaimniecības perspektīvu uzlabošanos 2006. gadā.

Runājot par fiksētiem ienākumiem, parāda instrumentu pozitīvais saldo sasniedza 79.2 mljrd. euro (2005. gadā – 8.7 mljrd. euro), un to noteica nerezidentu veikto euro zonas obligāciju un parādzīmju pirkumu ievērojams kāpums.

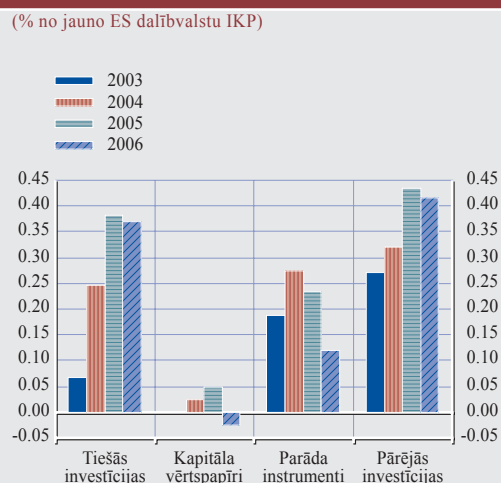
Portfeļieguldījumu plūsmu ģeogrāfiskajā dalījumā, pamatojoties uz kumulētajām plūsmām 2006. gada pirmajos trijos ceturkšņos, ASV, ārzonas finanšu centri un Āzijas valstis (izņemot Japānu) bija galvenās euro zonas kapitāla vērtspapīru portfeļieguldījumu saņēmējas. Euro zonas ieguldītāji veica arī lielus šo reģionu un Lielbritānijas izlaisto

35. attēls. Euro zonas tiešās investīcijas un portfeļieguldījumi

Avots: ECB.

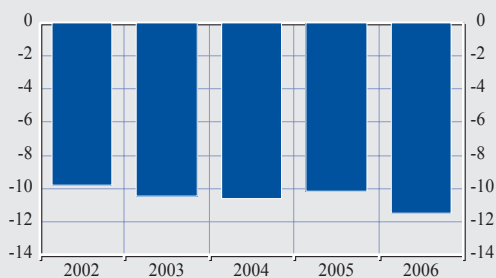
36. attēls. Euro zonas finanšu plūsmas uz jaunajām ES dalībvalstīm

Avots: ECB.
Piezīme. 2006. gada dati pamatojas uz pirmo triju ceturkšņu datiem.

37. attēls. Neto starptautisko investīciju bilance

(% no IKP)

Avots: ECB.

Piezīmes. Dati attiecas uz atlikumiem perioda beigās. 2006. gada dati attiecas uz 3. ceturksņa beigām.

parāda instrumentu neto pirkumus. Euro zonas apstrādes rūpniecības uzņēmumi, iespējams, turpinājuši pārvietot daļu savas ražošanas īpaši uz jaunajām ES dalībvalstīm, jo ārvalstu tiešo investīciju plūsmas uz tām (novērtējot kā to īpatsvaru šo valstu IKP) pēdējos četros gados pieaugušas (sk. 36. att.).

STARPTAUTISKO INVESTĪCIJU BILANCE 2006. GADĀ TURPINĀJA PASLIKTINĀTIES

Euro zonas starptautisko investīciju bilances (s.i.b.) dati attiecībā pret pārējām pasaules valstīm, kas pieejami par periodu līdz 2006. gada 3. ceturksnim, norāda, ka euro zonas neto saistības ir 965 mljrd. euro (11.5% no euro zonas IKP; 2005. gada beigās – 811 mljrd. euro jeb 10.1% no IKP; sk. 37. att.). Lielākās neto saistības 2006. gadā galvenokārt noteica portfeļieguldījumu neto saistību pieaugums (145 mljrd. euro) un citu investīciju palielinājums (83 mljrd. euro), ko tikai daļēji kompensēja neto tiešo investīciju aktīvu pozīcijas un rezerves aktīvu palielinājums attiecīgi par 70 mljrd. euro un 5 mljrd. euro.

Ņemot vērā, ka euro zonas un tekošā konta negatīvais saldo 2006. gadā bija tikai 20 mljrd. euro, tās neto starptautisko saistību pieaugumu lielākoties noteica aktīvu cenu pārmaiņu un valūtas kursu svārstību radītā pārvērtēšanas ietekme.

3. EKONOMISKĀS UN MONETĀRĀS NORISES ĀRPUS EURO ZONAS ESOŠAJĀS ES DALĪBVALSTĪS

EKONOMISKĀ AKTIVITĀTE

Reālā IKP pieaugums ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs 2006. gadā kļuva ievērojami straujāks (sk. 6. tabulu).¹⁵ Spēcīgāka ekonomiskā aktivitāte bija raksturīga visām valstīm, tomēr gada izaugsmes tempi ievērojami atšķīrās. No valstīm, kas ES pievienojās 2004. gada maijā, straujākā produkcijas izlaides izaugsme bija Igaunijā un Latvijā – 11.4% vai augstāka. Čehijas Republikā, Lietuvā un Slovākijā reālā IKP pieaugums arī bija ļoti spēcīgs (6.1–8.3%). Vismazākais reālā IKP pieaugums bija Maltā. Pārējās valstīs – Dānijā, Zviedrijā un Lielbritānijā – kāpums salīdzinājumā ar 2005. gadu kļuva straujāks un 2006. gadā bija euro zonas līmenī vai virs tā.

Vairākumā ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu ekonomisko aktivitāti noteica iekšzemes pieprasījums. Privāto patēriņu stimulēja augošais reāli rīcībā esošo ienākumu apjoms, kas bija saistīts ar stabilu algu kāpumu un bezdarba samazināšanos, kā arī straujais mājokļu cenu pieaugums. Paātrinājās kopējā pamatkapitāla veidošanas temps, ko veicināja arī ilgais labvēlīgu finansēšanas nosacījumu periods, uzņēmējdarbības vides uzlabojumi un liela ārvalstu tiešo investīciju (ĀTI) ieplūde

atsevišķās valstīs. Lielākajā daļā valstu straujais kreditēšanas kāpums, ko daļēji noteica labvēlīgie finansēšanas nosacījumi, arī deva ieguldījumu spēcīgajā iekšzemes pieprasījuma izaugsmē.

Eksporta kāpums daudzās valstīs paātrinājās, un to veicināja augsts pieprasījums nozīmīgākajās tirdzniecības partnervalstīs un ievērojamais ĀTI pozitīvais saldo pēdējos gados. Tomēr vairākumā valstu arī importa pieauguma temps neatpalika spēcīgā iekšzemes pieprasījuma dēļ un sakarā ar samērā lielo importa īpatsvaru daudzu valstu eksportā. Tāpēc 2006. gadā neto eksporta devums reālā IKP pieaugumā ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs kopumā lielākoties bija neitrāls, bet izteikti pozitīvs – tikai Ungārijā, Maltā, Slovākijā un Zviedrijā. Daudzu valstu straujais importa un eksporta pieauguma temps norāda, ka valstīs, kas ES pievienojās 2004. gada maijā, tirdzniecības integrācija, kurā panākta ievērojama virzība, tomēr vēl nav pabeigta.

15 Šajā nodaļā aplūkotas 13 ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis periodā līdz 2006. gada decembra beigām (t.i., Čehijas Republika, Dānija, Igaunija, Kipra, Latvija, Lietuva, Ungārija, Malta, Polija, Slovēnija, Slovākija, Zviedrija un Lielbritānija).

6. tabula. Reālā IKP pieaugums

(gada pārmaiņas; %)

	2003	2004	2005	2006	2006 1. cet.	2006 2. cet.	2006 3. cet.	2006 4. cet.
Čehijas Republika	3.6	4.2	6.1	6.1	6.4	6.2	5.9	5.8
Dānija	0.4	2.1	3.1	3.2	3.5	3.0	3.0	3.1
Igaunija	7.1	8.1	10.5	11.4	11.6	11.8	11.0	11.2
Kipra	1.8	4.2	3.9	3.8	3.5	4.2	3.8	3.6
Latvija	7.2	8.7	10.6	11.9	13.1	11.1	11.9	11.7
Lietuva	10.3	7.3	7.6	7.5	7.9	8.3	6.9	7.0
Ungārija	4.1	4.9	4.2	3.9	4.4	4.0	3.9	3.4
Malta	-2.3	1.1	3.0	2.9	3.0	2.6	2.7	3.1
Polija	3.8	5.3	3.5	5.8	4.8	5.6	5.9	6.6
Slovēnija	2.7	4.4	4.0	5.2	4.9	5.2	5.9	5.8
Slovākija	4.2	5.4	6.0	8.3	6.7	6.7	9.8	9.6
Zviedrija	1.8	3.6	2.9	4.7	4.4	5.0	4.5	4.9
Lielbritānija	2.7	3.3	1.9	2.7	2.4	2.7	2.9	3.0
ES10 ¹⁾	4.1	5.2	4.8	5.9	5.5	5.8	6.1	6.2
ES13 ²⁾	2.7	3.6	2.7	3.6	3.3	3.6	3.7	3.8
Euro zona	0.8	1.8	1.5	2.8	2.2	2.8	2.7	3.3

Avots: Eurostat.

1) ES10 kopējais rādītājs ietver to 10 valstu datus, kuras pievienojās ES 2004. gada 1. maijā.

2) ES13 kopējais rādītājs ietver 13 ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu datus līdz 2006. gada decembra beigām.

Daudzās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs 2006. gadā vienlaikus ar spēcīgāku ekonomisko aktivitāti turpināja uzlaboties darba tirgus situācija. Tomēr starp valstīm ir ievērojamas atšķirības. Bezdarba līmenis joprojām bija ļoti augsts Polijā un Slovākijā; citās valstīs – Dānijā, Baltijas valstīs un Lielbritānijā – darba tirgus situācija pasliktinājās. Lielākajā daļā ES dalībvalstu, kas par tādām kļuva 2004. gada maijā, nodarbinātības līmeņa kāpums bija mērenāks, nekā varētu gaidīt strauja produkcijas izlaides pieauguma apstākļos. Tas notika tāpēc, ka reālā IKP pieaugumu galvenokārt veicināja jaunu tehnoloģiju ieviešana un liels produktivitātes kāpums, ko noteica arī lielā ĀTI ieplūde pēdējos gados. Daudzās valstīs, kas ES pievienojās 2004. gada maijā, joprojām vērojamas strukturālās problēmas, piemēram, piedāvātā un pieprasītā darbaspēka prasību un ģeogrāfiskā neatbilstība. Kopā ar migrācijas plūsmām, kas veicināja darba tirgus situācijas pasliktināšanos, šādas problēmas draud kļūt par izaugsmes kavēkli valstīs, kurās jau jūtams darbaspēka trūkums.

CENU ATTĪSTĪBAS TENDENCES

Gandrīz visās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs 2006. gadā būtiski paaugstinājās SPCI inflācija (sk. 7. tabulu). Visaugstākā inflācija joprojām bija Baltijas valstīs, kam raksturīga strauja izaugsme, Ungārijā un Slovākijā. Arī pārējās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs inflācija bija tuvu euro zonas vidējā rādītāja līmenim vai nedaudz virs tā. 2006. gadā Dānijā, Polijā un Zviedrijā vidējā inflācija bija mazāka par 2%, bet Čehijas Republikā tā nepārsniedza 2.1%.

Ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs augšupvērstā inflācijas tendence 2006. gadā bija daļēji saistīta ar administratīvi regulējamo cenu un netiešo nodokļu pārmaiņām vairākās valstīs, piemēram, Čehijas Republikā, Latvijā, Lietuvā, Ungārijā, Maltā un Slovākijā. Turklāt lielais enerģijas cenu paaugstinājums bija galvenais inflācijas kāpuma iemesls 2006. gada vasarā. Vairākās valstīs inflācijas tendences ietekmēja arī pārtikas cenu pieaugums, kas 2006. gadā salīdzinājumā ar ļoti nelielu kāpumu vai lejupslīdi 2005. gadā kļuva lielāks. Tomēr vairākumā valstu inflācijas spiedienu veicināja strauja iekšzemes pieprasījuma palielināšanās.

7. tabula. SPCI inflācija

(gada pārmaiņas; %)

	2003	2004	2005	2006	2006 1. cet.	2006 2. cet.	2006 3. cet.	2006 4. cet.
Čehijas Republika	-0.1	2.6	1.6	2.1	2.4	2.5	2.4	1.1
Dānija	2.0	0.9	1.7	1.9	2.0	2.0	1.8	1.6
Igaunija	1.4	3.0	4.1	4.4	4.4	4.5	4.4	4.5
Kipra	4.0	1.9	2.0	2.2	2.3	2.6	2.6	1.5
Latvija	2.9	6.2	6.9	6.6	7.0	6.5	6.6	6.2
Lietuva	-1.1	1.2	2.7	3.8	3.3	3.6	4.0	4.2
Ungārija	4.7	6.8	3.5	4.0	2.4	2.7	4.6	6.4
Malta	1.9	2.7	2.5	2.6	2.6	3.4	3.2	1.1
Polija	0.7	3.6	2.2	1.3	0.9	1.4	1.5	1.3
Slovēnija	5.7	3.7	2.5	2.5	2.3	3.1	2.5	2.3
Slovākija	8.4	7.5	2.8	4.3	4.2	4.6	4.8	3.5
Zviedrija	2.3	1.0	0.8	1.5	1.2	1.9	1.5	1.4
Lielbritānija	1.4	1.3	2.0	2.3	2.0	2.2	2.4	2.7
ES10 ¹⁾	1.9	4.1	2.5	2.4	2.0	2.4	2.7	2.5
ES13 ²⁾	1.6	2.2	2.1	2.3	1.9	2.2	2.4	2.5
Euro zona	2.1	2.1	2.2	2.2	2.3	2.5	2.2	1.8

Avots: Eurostat.

1) ES10 kopējais rādītājs ietver to 10 valstu datus, kas pievienojās ES 2004. gada 1. maijā.

2) ES13 kopējais rādītājs ietver 13 ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu datus līdz 2006. gada decembra beigām.

Valstīs, kurās pieļauta ievērojama valūtas kursa elastība, valūtas kursa kāpums kopumā veicināja importa cenu un galu galā – šo valstu tautsaimniecības samērā lielās atvērtības dēļ – inflācijas sarukumu. Ņemot vērā strauju ekonomisko attīstību vairākumā ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu, 2006. gada algu norises vidēji bija spēcīgas. Nominālās algas pieaugums bija īpaši nozīmīgs tautsaimniecībās

ar visstraujāko produkcijas izlaides kāpuma tempu (t.i., Baltijas valstīs), kas pārsniedza produktivitātes kāpumu un palielināja inflācijas spiedienu.

FISKĀLĀ POLITIKA

2006. gadā ārpus euro zonas esošās valstīs joprojām īstenoja nevienlīdzīgu fiskālo politiku. Trijās valstīs (Dānijā, Igaunijā un Zviedrijā)

8. tabula. Fiskālie rādītāji

(% no IKP)

Valsts budžeta pārpalikums (+)/deficīts (-)

	2003	2004	2005	Konverģences programmas dati 2006. gadam
Čehijas Republika	-6.6	-2.9	-3.7	-3.5
Dānija	1.1	2.7	4.9	4.1
Igaunija	1.9	2.3	2.3	2.6
Kipra	-6.3	-4.4	-2.3	-1.9
Latvija	-1.2	-1.0	0.0	-0.4
Lietuva	-1.3	-1.5	-0.5	-1.2
Ungārija	-7.2	-6.7	-7.8	-10.1
Malta	-10.0	-5.0	-3.4	-2.6
Polija	-4.7	-3.9	-2.5	-1.9
Slovēnija	-2.8	-2.3	-1.4	-1.6
Slovākija	-3.7	-3.0	-3.1	-3.7
Zviedrija	0.1	1.8	3.0	3.0
Lielbritānija	-3.3	-3.2	-3.3	-2.8
ES10 ¹⁾	-5.1	-3.8	-3.4	-3.4
ES13 ²⁾	-3.0	-2.3	-2.0	-1.9
Euro zona	-3.1	-2.8	-2.4	-1.9

Valdības bruto parāds

	2003	2004	2005	Konverģences programmas dati 2006. gadam
Čehijas Republika	30.1	30.7	30.4	30.6
Dānija	44.4	42.6	35.9	28.6
Igaunija	5.7	5.2	4.5	3.7
Kipra	69.1	70.3	69.2	64.7
Latvija	14.4	14.5	12.1	10.7
Lietuva	21.2	19.4	18.7	18.4
Ungārija	58.0	59.4	61.7	67.5
Malta	70.2	74.9	74.2	68.3
Polija	43.9	41.8	42.0	42.0
Slovēnija	28.5	28.7	28.0	28.5
Slovākija	42.7	41.6	34.5	33.1
Zviedrija	51.8	50.5	50.4	46.5
Lielbritānija	38.9	40.4	42.4	43.7
ES10 ¹⁾	41.6	41.0	40.7	41.2
ES13 ²⁾	41.1	41.8	42.4	42.7
Euro zona	69.3	69.8	70.8	69.6

Avoti: Eiropas Komisija (dati par 2004. un 2005. gadu), 2006. un 2007. gadā aktualizētās konverģences programmas (2005. gadam) un ECB aprēķini.

Piezīmes. Dati pamatojas uz pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras definīciju. Budžeta bilances (Eiropas Komisijas dati) neietver UMTS licenču pārdošanas ieņēmumus. Dānijas, Polijas un Zviedrijas datus iekļauti otrā līmeņa pensiju fondi. Aplēses par šo fondu pozitīvo ietekmi 2006. gadam ir šādas: Dānijai 1.0% no IKP, Polijai 2.0% no IKP, Zviedrijai 1.1% no IKP. Tāpat kā jaunākajās konverģences programmu aktualizācijās un Komisijas 2006. gada rudens prognozēs, dati par Ungāriju vairs neietver otrā līmeņa pensiju fondus.

1) ES10 kopējais rādītājs ietver to 10 valstu datus, kas pievienojās ES 2004. gada 1. maijā.

2) ES13 kopējais rādītājs ietver 13 ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu datus līdz 2006. gada decembra beigām.

reģistrēts fiskālais pārpalikums, bet pārējās 10 valstīs – fiskālais deficīts (sk. 8. tabulu). Izņemot Ungāriju, valstu budžeta izpildes rādītāji 2006. gadā kopumā atbilda vai bija labāki par 2005. gada beigās iesniegtajās aktualizētajās konverģences programmās noteiktajiem budžeta bilances mērķrādītājiem. Taču daudzos gadījumos tas bija atkarīgs no labākas sākuma pozīcijas 2005. gada beigās un straujā nodokļu ieņēmumu kāpuma, ko savukārt daļēji var skaidrot ar straujāku IKP pieaugumu, nekā sākotnēji tika gaidīts. Šķiet, ka strukturālās fiskālās konsolidācijas virzība vairākumā valstu zaudējusi tempu. Aplēses liecina, ka tikai Maltā notikušas pozitīvas pārmaiņas (vismaz 0.5% no IKP) cikliski koriģētajā budžeta bilancē (neietverot vienreizējus un citus pagaidu pasākumus). Turpretī dažās valstīs fiskālās nostājas stingrība procikliski pat mazinājās, lai gan bija spēcīgs produkcijas izlaides kāpums.

2006. gada beigās Čehijas Republika, Ungārija, Malta, Polija, Slovākija un Lielbritānija tika pakļautas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūrai. Atbilstoši 2006. un 2007. gada aktualizētajiem konverģences programmu datiem visas šīs valstis, izņemot Ungāriju un Slovākiju, 2006. gadā samazināja budžeta deficīta rādītājus, kas Maltā un Lielbritānijā bija zem 3% no IKP. Polijā tāpat kā 2005. gadā budžeta deficīta rādītājs bija zem atsaucēs vērtības. Taču, nepiemērojot statistisko izņēmumu par obligāto fondēto valsts pensiju plānu iekļaušanu valsts sektorā (spēkā līdz 2007. gadam), budžeta deficīta rādītājs būtu pārsniedzis 3% sliekšni.

Runājot par ECOFIN svarīgākajiem lēmumiem 2006. gadā attiecībā uz pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru, jūlijā tā tika atcelta Kiprai pēc tam, kad valsts ziņoja par 2005. gada deficīta rādītāju zem 3% no IKP atsaucēs vērtības. Turpretī 2006. gada janvārī Padome šo procedūru uzsāka attiecībā uz Lielbritāniju, aicinot novērst pārmērīgo budžeta deficītu ne vēlāk kā līdz 2006./2007. finanšu gadam. 2006. gada septembrī Ungārija iesniedza koriģētu konverģences programmu, kuru

janvārī bija pieprasījusi Padome, 2006. gadā paredzot deficītu 10.1% no IKP, kas bija ievērojami augstāks par sākotnējo mērķi. 2006. gada oktobrī Padome izdeva rekomendāciju, par vienu gadu (līdz 2009. gadam) pagarinot Ungārijas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas termiņu. 2006. gada novembrī Padome pieņēma lēmumu par Poliju, norādot, ka Polijas varas iestāžu darbības pagaidām izrādījušās nepiemērotas valsts pārmērīga budžeta deficīta novēršanai līdz noteiktajam termiņam 2007. gadā.

2006. gadā lielākajā daļā ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu valdības parāda attiecība saglabājās ievērojami zemāka par 60% no IKP. Kiprā un Maltā parāda attiecība, kas samazinājās 2006. gadā, joprojām pārsniedza 60% atsaucēs vērtību, bet Ungārijā tā krasi paaugstinājās virs 67% no IKP. Vairākumā pārējo ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu parāda attiecība samazinājās vai kopumā nemainījās.

MAKSĀJUMU BILANCES PĀRMAIŅAS

2006. gadā apvienotā tekošā un kapitāla konta rādītāji ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs joprojām bija ievērojami atšķirīgi (sk. 9. tabulu), bet salīdzinājumā ar 2005. gadu kopumā nedaudz pasliktinājās. Dānijā un Zviedrijā bija liels pozitīvais saldo, bet Lielbritānijā un dalībvalstīs, kas pievienojās ES 2004. gada maijā, tika reģistrēts negatīvs saldo. Salīdzinājumā ar 2005. gadu negatīvais saldo pieauga vairākumā valstu, īpaši Latvijā, kur 2006. gadā tas bija aptuveni 20% no IKP. Igaunijā un Lietuvā deficīts pārsniedza 10% no IKP. Čehijas Republikā, Kiprā, Ungārijā, Maltā un Slovākijā deficīts bija 4–8% no IKP, bet pārējās valstīs novērots mērenāks deficīts.

Daudzās valstīs, kas ES pievienojās 2004. gada maijā, šo deficītu, kas atspoguļo ieguldījumus ražošanas jaudās, ko nebūtu iespējams veikt, izmantojot tikai iekšzemes uzkrājumus, daļēji var skaidrot kā attīstības izlīdzināšanas procesa rezultātu. Tomēr liels tekošā un kapitāla konta deficīts dažās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs varētu norādīt uz bilances ārējo posteņu stabilitātes riskiem, īpaši ja deficīta

9. tabula. Maksājumu bilance (atsevišķi rādītāji)

(% no IKP)

	Apvienotā tekošā konta un kapitāla konta saldo				Ārvalstu tiešo investīciju saldo				Portfeļieguldījumu saldo			
	2003	2004	2005	2006 ¹⁾	2003	2004	2005	2006 ¹⁾	2003	2004	2005	2006 ¹⁾
Čehijas Republika	-6.2	-6.5	-1.9	-4.5	2.1	3.7	8.2	3.8	-1.4	2.1	-2.4	-2.2
Dānija	3.3	2.4	3.9	2.4	0.1	0.4	-0.7	-0.6	-7.0	-6.0	-4.3	-5.9
Igaunija	-11.1	-11.7	-9.5	-10.2	8.1	6.0	16.8	1.5	1.8	6.2	-15.8	-7.8
Kipra	-2.0	-4.1	-5.1	-5.1	2.4	2.5	4.3	3.8	1.9	7.2	-0.8	-3.2
Latvija	-7.5	-11.9	-11.2	-19.7	2.3	3.9	3.7	5.8	-2.0	1.7	-0.7	0.0
Lietuva	-6.4	-6.4	-5.9	-10.4	0.8	2.3	2.7	4.8	1.5	0.9	-1.0	-0.9
Ungārija	-8.0	-8.1	-5.9	-5.6	0.6	3.3	4.7	6.2	3.5	6.7	4.0	2.9
Malta ²⁾	-3.7	-6.4	-6.3	-7.6	8.3	7.6	11.4	25.9	-32.3	-38.2	-46.0	-62.9
Polija	-2.1	-3.8	-1.4	-1.4	2.0	4.7	2.1	3.1	1.1	3.7	4.1	-0.8
Slovēnija	-1.4	-3.1	-2.4	-3.4	-0.6	0.9	-0.2	-0.2	-0.9	-2.4	-5.9	-4.6
Slovākija	-0.5	-3.3	-8.6	-7.9	2.2	3.3	3.7	6.7	-1.7	2.1	-2.1	2.9
Zviedrija	7.3	6.9	6.3	6.1	-5.3	-2.6	-3.0	0.5	-2.2	-6.5	1.1	-11.8
Lielbritānija	-1.2	-1.5	-2.2	-3.0	-2.2	-1.0	4.7	2.3	5.3	-4.6	-3.4	0.6
ES10 ³⁾	-4.6	-5.6	-4.3	-5.3	2.2	4.6	4.8	4.7	0.5	2.8	0.9	-1.0
ES13 ⁴⁾	-0.6	-1.2	-1.4	-1.8	-1.5	0.0	3.6	1.8	2.7	-3.4	-2.1	-2.7
Euro zona	0.6	0.9	0.0	-0.3	-0.2	-0.8	-2.5	-1.5	1.0	0.9	2.0	1.2

Avots: ECB.

1) Igaunijas, Maltas, Zviedrijas un Lielbritānijas 2006. gada dati attiecas uz četrpadsmit ceturkšņu kumulatīvo summu līdz 2006. gada 3. cet., jo jaunāki dati nav pieejami.

2) Maltas portfeļieguldījumu ievērojamais negatīvais saldo atspoguļo starptautisko banku darbību šajā valstī. Šādu portfeļieguldījumu negatīvo saldo gandrīz pilnībā kompensē citu ieguldījumu pozitīvais saldo.

3) ES10 kopējais rādītājs ietver to 10 valstu datus, kuras pievienojās ES 2004. gada 1. maijā; četrpadsmit ceturkšņu kumulatīvā summa līdz 2006. gada 3. cet.

4) ES13 kopējais rādītājs ietver 13 ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu datus līdz 2006. gada decembra beigām; četrpadsmit ceturkšņu kumulatīvā summa līdz 2006. gada 3. cet.

pamatā ir spēcīgs valsts vai privātais patēriņš, liels kreditēšanas vai mājokļu ieguldījumu kāpums.

aizdevumus saviem reģionālajiem meitasuzņēmumiem.

VALŪTAS KURSA NORISES

Salīdzinājumā ar 2005. gadu ĀTI pozitīvais saldo 2006. gadā pieauga gandrīz visās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs. Lai gan ĀTI ieplūdes joprojām bija svarīgs finansēšanas avots vairākās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs, kopumā šīs plūsmas bieži bija nepietiekamas (īpaši Baltijas valstīs), lai segtu apvienotā tekošā un kapitāla konta deficītu. Vienlaikus arī portfeļieguldījumu ieplūdes bija negatīvas vai kopumā neitrālas visās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs, izņemot Ungāriju un Slovākiju. Abās šajās valstīs portfeļieguldījumu pozitīvo saldo noteica augstāks parāda vērtspapīru pozitīvais saldo, kas atsevišķos gadījumos daļēji bija saistīts ar peļņas likmju starpību, taču nozīme bija arī kapitāla vērtspapīru pozitīvajam saldo. Citu ieguldījumu plūsmas lielākajā daļā valstu, kas ES pievienojās 2004. gada maijā, kopumā bija pozitīvas, galvenokārt atspoguļojot mātesbanku

Valūtas kursa norises ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs 2006. gadā lielākoties atspoguļoja atsevišķu valstu valūtas kursa režīmu iezīmes. Dānijas, Igaunijas, Kipras, Latvijas, Lietuvas, Maltas, Slovēnijas un Slovākijas valūtas piedalījās VKM II ar ±15% standarta svārstību koridoru ap attiecīgās valūtas centrālo kursu attiecībā pret euro (izņemot Dānijas kronu, kam noteikts šaurāks ±2.25% svārstību koridors). Vienošanās par to valstu dalību, kuru valūtas pievienojās VKM II 2004. un 2005. gadā (t.i., visas minētās valstis, izņemot Dāniju), balstījās uz vairākiem attiecīgo valstu varas iestāžu politikas lēmumiem, kas skāra arī stabilas fiskālās politikas īstenošanu, algu mērenības un tādu algas norišu veicināšanu, kuras atbilstu produktivitātes kāpinājumam, kreditēšanas pieauguma ierobežošanu un tālāku strukturālo reformu ieviešanu. Pievienošanās VKM II

10. tabula. VKM II norises

Valūta	Pievienošanās datums	Augstākais kurss	Centrālais kurss	Zemākais kurss	Maksimālā novirze (%)	
					Augšupvērstā	Lejupvērstā
DKK	01.01.1999.	7.62824	7.46038	7.29252	0.09	0.15
EEK	28.06.2004.	17.9936	15.6466	13.2996	0.00	0.00
CYP	02.05.2005.	0.673065	0.585274	0.497483	0.00	2.01
LVL	02.05.2005.	0.808225	0.702804	0.597383	0.74	0.98
LTL	28.06.2004.	3.97072	3.45280	2.93488	0.00	0.00
MTL	02.05.2005.	0.493695	0.429300	0.364905	0.00	0.00
SIT	28.06.2004.	275.586	239.640	203.694	0.02	0.08
SKK	28.11.2005.	44.2233	38.4550	32.6868	0.68	10.93

Avots: ECB.

Piezīmes. Lejupvērstā (augšupvērstā) novirze atbilst pārmaiņām zemākā (augstākā) kursa virzienā un norāda attiecīgās valūtas kursa attiecībā pret euro kāpumu (kritumu). Atsauces periods sniegtajām maksimālajām novirzēm no attiecīgajiem VKM II centrālajiem kursiem ir no 2006. gada 2. janvāra līdz 2007. gada 2. martam.

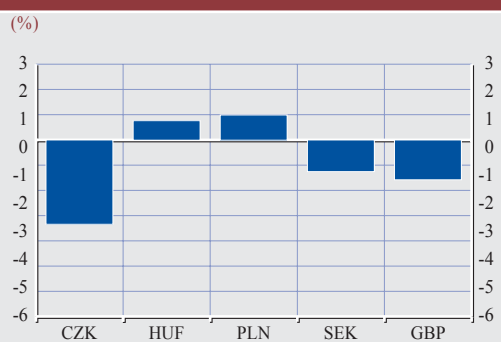
atsevišķos gadījumos bija saistīta arī ar attiecīgo valstu vienusējām saistībām piemērot šaurākus svārstību koridorus. Vienpusējās saistības neuzlika ECB nekādus papildu pienākumus. Tika panākta vienošanās, ka Igaunijas krona un Lietuvas lits var pievienoties VKM II, saglabājot jau izveidoto valūtas padomes kārtību. Maltas varas iestādes paziņoja par nodomu saglabāt centrālajam kursam attiecībā pret euro atbilstošu Maltas liras kursu, bet Latvijas varas iestādes – par vienusēji saglabātu centrālajam kursam attiecībā pret euro atbilstošu lata kursu ar $\pm 1\%$ svārstību koridoru.

Dalība VKM II lielākajai daļai valūtu bijusi samērā veiksmīga. Dānijas kronas, Igaunijas kronas, Kipras mārciņas, Latvijas lata, Lietuvas lita, Maltas liras un Slovēnijas tolara kurss attiecībā pret euro 2006. gadā bija ļoti stabils. 2007. gada sākumā un līdz 2007. gada 2. martam šīs valūtas – izņemot Slovēnijas tolaru, kas pēc euro zonas paplašināšanas 2007. gada 1. janvārī tika neatgriezeniski aizstāts ar euro, – pastāvīgi tirgotas atbilstoši to centrālajam kursam vai ļoti tuvu tam. Tikai Slovākijas kronas kursam bija raksturīgas samērā lielas svārstības (sk. 10. tabulu). Pēc Slovākijas parlamenta vēlēšanām un nemierīgā perioda starptautiskajos kapitāla tirgos jūlijā krona tika pakļauta lejupvērstam spiedienam un pirmo reizi īslaicīgi tirgota pēc kursa, kas bija zemāks par tās VKM II centrālo kursu.

Tomēr ar *Národná banka Slovenska* intervenču atbalstu, atjaunoto tirgus uzticēšanos jaunās valdības ekonomiskajai politikai, pozitīvām makroekonomiskajām norisēm un pieaugot globālajai vēlmei uzņemties risku, Slovākijas kronas kurss no jūlija vidus paaugstinājās. Lai mazinātu valūtas kursa kāpuma radīto spiedienu, *Národná banka Slovenska* 2006. gada 28. decembrī veica intervenci valūtas tirgū. Tomēr 2007. gada sākumā Slovākijas kronas kurss turpināja kāpt un 2007. gada 2. martā par 10.7% pārsniedza tās VKM II centrālo kursu.

Runājot par ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu valūtām, kas nepiedalās VKM II, norises dažādās valstīs bija atšķirīgas (sk. 38. att.). 2006. gadā Čehijas kronas un Zviedrijas kronas kurss attiecībā pret euro pakāpeniski auga, bet 2007. gada sākumā kāpuma temps nedaudz saruka. 2007. gada 2. martā šo valūtu kurss attiecīgi par 3.0% un 1.1% pārsniedza kursu attiecībā pret euro 2006. gada sākumā. Neraugoties uz nelielu svārstīgumu 2006. gada 2. pusgadā, Lielbritānijas sterliņu mārciņas kurss no 2006. gada jūlija sākuma paaugstinājās, un to veicināja pozitīvas ekonomiskās norises Lielbritānijā un augstāku procentu likmju gaidas. 2007. gada 2. martā Lielbritānijas sterliņu mārciņas kurss bija par 1.4% augstāks par 2006. gada janvāra līmeni. Ungārijas forinta un Polijas zlota kurss tajā pašā periodā nedaudz pazeminājās, vienlaikus nedaudz svārstoties. 2006. gada 1. pusgadā šo abu valūtu kurss

38. attēls. Euro kursa pārmaiņas attiecībā pret ārpus VKM II esošo ES valstu valūtām

Avots: ECB.

Piezīme. Attiecīgās valūtas pozitīva (negatīva) vērtība norāda uz tās kursa kritumu (kāpumu) attiecībā pret euro. Pārmaiņas attiecas uz periodu no 2006. gada 2. janvāra līdz 2007. gada 2. martam.

attiecībā pret euro būtiski kritās, reaģējot uz pasaulē augošo izvairīšanos no riskiem saistībā ar jaunajiem tirgiem. Iespējams, ka lejupvērstais spiediens uz nacionālās valūtas kursu Ungārijā atspoguļoja arī fiskālo stāvokli un tirgus bažas par valsts ārējo nelīdzsvarotību. Taču no 2006. gada jūlija sākuma Ungārijas forinta un Polijas zlota kurss attiecībā pret euro sāka paaugstināties, un to veicināja globālās vēlmes uzņemties risku atjaunošanās un Ungārijas gadījumā arī augstākas monetārās politikas procentu likmes un fiskālās konsolidācijas plāna īstenošana. Salīdzinājumā ar 2006. gada sākumu Ungārijas forints un Polijas zlots attiecībā pret euro līdz 2007. gada 2. martam kopumā bija kļuvuši stabilāki.

FINANŠU NORISES

No 2006. gada janvāra līdz 2007. gada februārim valdības ilgtermiņa obligāciju peļņas likmju pārmaiņas vairākumā ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu bija līdzīgas to dinamikai euro zonā, 1. pusgadā novērojot kāpumu, kam no 2006. gada jūnija sekoja neliels kritums. 2007. gada februārī ilgtermiņa procentu likmes ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs vidēji bija aptuveni par 60 bāzes punktiem augstākas nekā 2006. gada sākumā. Lielāko procentu likmju kāpumu novēroja Latvijā (aptuveni par 150 bāzes punktiem), kas lielākoties norādīja uz inflācijas prognozes pasliktināšanos. Citās

ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs ilgtermiņa procentu likmju kāpums bija mazāks nekā euro zonā. Salīdzinājumā ar euro zonas procentu likmēm valdības obligāciju peļņas likmju starpības ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs 2007. gada februārī vidēji bija zemākas nekā 2006. gada sākumā. Ilgtermiņa procentu likmju starpība saglabājās samērā liela Ungārijā (2007. gada februārī – aptuveni 285 bāzes punkti). Fiskālo norišu un ārējās nelīdzsvarotības ietekmē šis valsts ilgtermiņa obligāciju peļņas likmju starpības bija lielas.

Akciju tirgi lielākajā daļā ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu no 2006. gada janvāra līdz 2007. gada februārim darbojās veiksmīgi. Tie visvairāk attīstījās Igaunijā, Kiprā un Polijā, kur to rādītāji saskaņā ar *Dow Jones EURO STOXX* indeksu ievērojami pārsniedza euro zonas vidējo akciju cenu dinamiku. Tomēr akciju tirgi visās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs negatīvi reaģēja uz globālā tirgus svārstībām februāra beigās.

2006. gadā privātā sektora kreditēšanas kāpums joprojām bija liels visās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs (ārpus euro zonas esošajām ES dalībvalstīm kopumā – vidēji gadā par 24% salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu). Šķiet, ka ap 2006. gada beigām daudzās valstīs kreditēšanas gada kāpuma temps palēninājās vai stabilizējās, lai gan bieži samērā augstā līmenī. Šādas norises iespējamais skaidrojums varētu būt 2006. gadā ECB un vairākuma ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu centrālo banku veiktā procentu likmju paaugstināšana (sk. tālāk) un no tās izrietošā stingrāka monetārās politikas nostāja. Visdinamiskāk kreditēšana paplašinājās strauji augošajās Baltijas valstīs (Latvijā tuvu 60% 2006. gada beigās; sk. 39. att.). Čehijas Republikā, Ungārijā, Polijā, Slovēnijā un Slovākijā privātā sektora kreditēšanas gada pieaugums 2006. gada beigās bija 20% vai vairāk. Šo izlīdzināšanās procesā esošo valstu straujā kreditēšanas ekspansija jāaplūko finanšu tirgu padziļināšanas kontekstā. Patiešām, privātajam sektoram izsniegto kredītu attiecība pret IKP visās valstīs, kas ES pievienojās 2004. gada maijā, izņemot Kipru

39. attēls. Kredīti privātajam sektoram 2006. gadā

(gada pārmaiņas; %, % no IKP)

Avoti: ECB, Eurostat, Central Bank of Cyprus un Bank of England.

Piezīmes. Dati par Kipru un Lielbritāniju sniegti atbilstoši valstu definīcijai. Tie attiecas uz kredītēšanas gada pieauguma tempu 2006. gada decembrī.

un Maltu, saglabājas ievērojami zem euro zonas vidējā rādītāja. Taču straujš kredītēšanas kāpums rada pārkaršanas un pārmērīgas ārējās un iekšējās nelīdzsvarotības riskus. Īpašas bažas rada lielais, arvien augošais ārvalstu valūtā denominēto kredītu īpatsvars. Dānijā, Zviedrijā un Lielbritānijā privātā sektora kredītēšanas pieauguma gada temps 2006. gada beigās salīdzinājumā ar 2005. gadu kļuva straujāks (12–15%).

MONETĀRĀ POLITIKA

Cenu stabilitāte ir visu ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu monetārās politikas galvenais mērķis. Tomēr monetārās politikas stratēģija dažādās valstīs ievērojami atšķiras (sk. 11. tabulu).

2006. gadā ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs saglabājās galvenokārt nemainīga monetārā politika un valūtas kursa režīms, lai gan vairākās valstīs, domājot par monetāro integrāciju nākotnē, tika veikti daži monetārās politikas pamatnostādņu uzlabojumi.

Monetārās politikas lēmumu jomā no 2006. gada janvāra līdz 2007. gada februārim vairākums centrālo banku, kas piedalās VKM II, veica pasākumus, kas vērsti uz stingrākiem monetārās politikas nosacījumiem. Tie bieži atspoguļoja ECB lēmumus – ECB 2006. gadā kopumā par 125 bāzes punktiem (līdz 3.5%) paaugstināja Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju minimālo pieteikuma procentu likmi. 2006. gada februāra vidū *Danmarks Nationalbank* paaugstināja galveno monetārās politikas procentu likmi par 10 bāzes punktiem (līdz 2.5%) sakarā ar kapitāla aizplūšanu šā mēneša sākumā, ko noteica arī Dānijas institucionālo ieguldītāju veikto ārvalstu akciju un citu vērtspapīru pirkumi. Pēc tam nacionālā centrālā banka sekoja galveno ECB procentu likmju pārmaiņām un paaugstināja savu galveno procentu likmi no 2.5% līdz 3.75%. *Eesti Pank* un *Lietuvos bankas*, kurām sakarā ar valūtas padomes kārtību nav oficiālu monetārās politikas procentu likmju, automātiski pieņēma ECB monetārās politikas nostājas pārmaiņas. Turklāt *Eesti Pank* veica vairākus finanšu sektora politikas piesardzības pasākumus, t.sk. obligāto rezervju normas paaugstināšanu no 13% līdz 15%, lai risinātu potenciālos finanšu stabilitātes riskus saistībā ar ilgstošo kredītēšanas, īpaši hipotekārās kredītēšanas, kāpumu. Stingrākas ECB monetārās politikas un augoša inflācijas spiediena apstākļos *Central Bank of Cyprus* paaugstināja galveno monetārās politikas procentu likmi par 25 bāzes punktiem (līdz 4.5%). Turpinot ierobežot likviditāti tautsaimniecībā, Latvijas Banka divos posmos paaugstināja galveno procentu likmi no 4% līdz 5%, kā arī paplašināja obligāto rezervju bāzi, iekļaujot tajā banku saistības ar noteikto termiņu ilgāku par 2 gadiem. *Central Bank of Malta* trīs reizes – kopumā par 75 bāzes punktiem – paaugstināja centrālo intervences kursu (līdz 4.0%) sakarā ar īstermiņa procentu likmju starpības samazināšanos attiecībā pret euro par labu Maltas lirai. *Národná banka Slovenska* četros posmos no 3.0% līdz 4.75% paaugstināja galveno monetārās politikas procentu likmi, kas atspoguļoja galvenokārt inflācijas prognožu augšupvērstu pārskatīšanu

11. tabula. Ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu oficiālās monetārās politikas stratēģijas 2006. gadā

	Monetārās politikas stratēģija	Valūta	Raksturojums
Čehijas Republika	Inflācijas mērķis	Čehijas krona	Mērķis: 3%, nodrošinot, lai inflācijas rādītāji neatšķirtos vairāk par 1 procentu punktu (p.p.) abos virzienos no šā mērķa. Peldošs (pārvaldīts) valūtas kurss.
Dānija	Valūtas kursa mērķis	Dānijas krona	Dalība VKM II, nosakot $\pm 2.25\%$ pieļaujamo svārstību koridoru ap DKK centrālo kursu attiecībā pret euro (1 EUR = 7.46038 DKK).
Igaunija	Valūtas kursa mērķis	Igaunijas krona	Dalība VKM II, nosakot $\pm 15\%$ pieļaujamo svārstību koridoru ap EEK centrālo kursu attiecībā pret euro (1 EUR = 15.6466 EEK). Igaunija saglabā valūtas padomes mehānismu kā vienpusējas saistības.
Kipra	Valūtas kursa mērķis	Kipras mārciņa	Dalība VKM II, nosakot $\pm 15\%$ pieļaujamo svārstību koridoru ap CYP centrālo kursu attiecībā pret euro (1 EUR = 0.585274 CYP).
Latvija	Valūtas kursa mērķis	Latvijas lats	Dalība VKM II, nosakot $\pm 15\%$ pieļaujamo svārstību koridoru ap lata centrālo kursu attiecībā pret euro (1 EUR = Ls 0.702804). Latvija saglabā $\pm 1\%$ pieļaujamo svārstību koridoru kā vienpusējas saistības.
Lietuva	Valūtas kursa mērķis	Lietuvas lits	Dalība VKM II, nosakot $\pm 15\%$ pieļaujamo svārstību koridoru ap LTL centrālo kursu attiecībā pret euro (1 EUR = 3.45280 LTL). Lietuva saglabā valūtas padomes mehānismu kā vienpusējas saistības.
Ungārija	Kombinēts valūtas kursa un inflācijas mērķis	Ungārijas forints	Valūtas kursa mērķis: piesaiste euro, nosakot, ka 1 EUR = 282.36 HUF ar $\pm 15\%$ pieļaujamo svārstību koridoru. Inflācijas mērķis: 3.5% (± 1 p.p.) līdz 2006. gada beigām un 3% (± 1 p.p.) vidēja termiņa mērķis, sākot ar 2007. gadu.
Malta	Valūtas kursa mērķis	Maltas lira	Dalība VKM II, nosakot $\pm 15\%$ pieļaujamo svārstību koridoru ap MTL centrālo kursu attiecībā pret euro (1 EUR = 0.429300 MTL). Malta saglabā nemainīgu valūtas kursu attiecībā pret euro salīdzinājumā ar centrālo kursu kā vienpusējas saistības.
Polija	Inflācijas mērķis	Polijas zlots	Inflācijas mērķis: 2.5% ± 1 p.p. (PCI gada pārmaiņu temps), spēkā ar 2004. gadu. Brīvi peldošs valūtas kurss.
Slovēnija	Divu pīlāru stratēģija, novērojot makroekonomiskās situācijas monetāros, reālos, ārējos un finanšu rādītājus	Slovēnijas tolaris	Dalība VKM II, nosakot $\pm 15\%$ pieļaujamo svārstību koridoru ap SIT centrālo kursu attiecībā pret euro (1 EUR = 239.640 SIT). 2007. gada 1. janvārī Slovēnija pievienojās euro zonai.
Slovākija	Inflācijas mērķa noteikšana, piedaloties VKM II	Slovākijas krona	Dalība VKM II, nosakot $\pm 15\%$ pieļaujamo svārstību koridoru ap SKK centrālo kursu attiecībā pret euro (1 EUR = 38.4550 SKK). Inflācijas mērķis periodam no 2006. gada līdz 2008. gadam noteikts zem 2.5% līdz 2006. gada beigām un zem 2% 2007. gada beigās un 2008. gada beigās.
Zviedrija	Inflācijas mērķis	Zviedrijas krona	Inflācijas mērķis: PCI kāpums 2%, ar ± 1 p.p. pielaides koridoru. Brīvi peldošs valūtas kurss.
Lielbritānija	Inflācijas mērķis	Lielbritānijas sterliņu mārciņa	Inflācijas mērķis: 2%, to nosaka pēc PCI ¹⁾ 12 mēnešu kāpuma. Ja novirze pārsniedz 1 p.p., Monetārās politikas komiteja raksta atklātu vēstuli finanšu ministram. Brīvi peldošs valūtas kurss.

Avots: ECBS.
1) PCI ir vienāds ar SPCI.

sakarā ar augstākām enerģijas cenām. Visbeidzot, *Banka Slovenije*, kam pirms euro ieviešanas 2007. gada 1. janvārī vajadzēja saskaņot galveno monetārās politikas procentu likmi (tolaros denominēto valdības vērtspapīru ar 60 dienu termiņu procentu likmi) ar euro zonas līmeni, 2006. gada 1. pusgadā pakāpeniski to samazināja un ar augustu nostabilizēja 3.5% līmenī (sk. arī 3. nodaļu).

Lielākās daļas ārpus euro zonas esošo VKM II nepievienojušos ES dalībvalstu centrālās bankas paaugstināja galvenās monetārās politikas procentu likmes lielākoties ar inflāciju saistīto bažu dēļ. *Česká národní banka* paaugstināja galveno refinansēšanas likmi par 50 bāzes punktiem (līdz 2.5%), galvenokārt ņemot vērā inflācijas perspektīvas. *Magyar Nemzeti Bank* piecos posmos kopumā par 200 bāzes punktiem palielināja monetārās politikas likmi līdz 8.0% inflācijas prognozes pasliktināšanās dēļ. *Bank of England* arī paaugstināja galveno monetārās politikas likmi kopumā par 75 bāzes punktiem (līdz 5.25%) galvenokārt stabilo izaugsmes tempu un augstās inflācijas dēļ, kas, iespējams, kādu laiku vēl būs virs centrālās bankas mērķa. *Sveriges Riksbank* palielināja galveno monetārās politikas procentu likmi no 1.5% līdz 3.25%, lai nodrošinātu noteiktajam mērķim tuvu inflācijas līmeni.

Narodowy Bank Polski bija vienīgā ārpus euro zonas esošā VKM II nepievienojusies ES centrālā banka, kas pazemināja galveno monetārās politikas procentu likmi divos posmos no 4.5% līdz 4%, pamatojoties uz lielāku inflācijas samazinājumu, nekā gaidīts, un daudz labvēlīgāku inflācijas perspektīvu.

2. NODAĻA

**CENTRĀLO BANKU
OPERĀCIJAS UN
DARBĪBA**

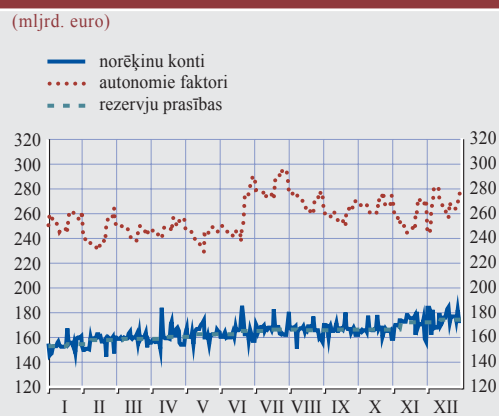
1. MONETĀRĀS POLITIKAS OPERĀCIJAS, VALŪTAS MAIŅAS DARĪJUMI UN IEGULDĪJUMU AKTIVITĀTES

1.1. MONETĀRĀS POLITIKAS OPERĀCIJAS

2006. gadā vienotās monetārās politikas īstenošanas darbības principi¹ joprojām bija efektīvi, tādējādi apstiprinot vispārējo pozitīvo pieredzi saistībā ar 2004. gada martā tajos ieviestajām jaunajām iezīmēm. 2006. gadā bija vērojams ļoti neliels EONIA svārstīgums – EONIA un minimālās pieteikuma procentu likmes starpības standartnovirze bija 5 bāzes punkti (tāpat kā 2005. gadā un par 4 bāzes punktiem mazāk nekā 2004. gadā). Šis mazais naudas tirgus īstermiņa procentu likmju svārstīgums palīdzēja skaidrāk paust monetārās politikas nostāju. Lai gan situācija naudas tirgū kopumā bija stabila, 2006. gadā EONIA un minimālās pieteikuma procentu likmes starpība turpināja palielināties. Lai ierobežotu šo starpības pieaugumu, attiecīgajās galvenajās refinansēšanas operācijās (GRO) ECB piedāvājuma summa pārsniedza etalonsummu.²

2006. gada norises deva iespēju turpināt pārbaudīt darbības principu spēju rezervju prasību izpildes periodā neitralizēt galveno ECB procentu likmju gaidu pārmaiņu ietekmi.³ Visos rezervju prasību izpildes periodos pirms procentu likmju palielinājuma 2006. gadā vidējā EONIA un minimālās pieteikuma procentu likmes starpība bija 7–8 bāzes punkti, izņemot rezervju prasību izpildes periodu, kas beidzās 8. augustā, kad starpība bija 5 bāzes punkti. Šīs starpības var salīdzināt ar tajos rezervju prasību izpildes periodos vērotajām, kad nesekoja galveno ECB procentu likmju palielinājums (vidējā starpība bija 8 bāzes punkti). Salīdzinājumā ar situāciju pirms 2004. gada martā veiktajiem pamatprincipu grozījumiem, kad vidējā starpība rezervju prasību izpildes periodos ar procentu likmes palielinājumu bija 17 bāzes punktu (daudz lielāka nekā parasti vērotā starpība), 2006. gadā pieredzētais liecina, ka pamatprincipu grozījumi būtiski palīdzējuši aizsargāt naudas tirgus īstermiņa procentu likmes no procentu likmju gaidu pārmaiņu ietekmes.

40. attēls. Euro zonas likviditātes faktori 2006. gadā

Avots: ECB.

LIKVIDITĀTES NOVĒRTĒJUMS UN PĀRVALDĪŠANA

Eurosistēmas likviditātes pārvaldīšana pamatojas uz katru dienu veikto euro zonas banku sistēmas likviditātes novērtējumu, lai noteiktu sistēmas likviditātes vajadzības un tādējādi arī nepieciešamo likviditātes apjomu, kas izsolāms katras nedēļas GRO, un, iespējams, izmantojot citas atklātā tirgus operācijas (piemēram, precizējošās operācijas). Banku sistēmas likviditātes vajadzības nosaka bankām piemēroto rezervju prasību, finanšu līdzekļu, kas tiek glabāti kredītiestāžu pieprasījuma noguldījumu kontos NCB papildus rezervju prasībās paredzētajiem (virsrezerves), un autonomo faktoru summa. Autonomie faktori ir Eurosistēmas bilances posteņu kopums, kas ietekmē banku likviditātes vajadzības, bet parasti nav Eurosistēmas likviditātes pārvaldīšanas tiešā kontrolē (piemēram, banknotes apgrozībā, valdības noguldījumi un tīrie ārējie aktīvi).

1 Darbības principu detalizētu aprakstu sk. ECB publikācijā "Monetārās politikas īstenošana euro zonā: Eurosistēmas monetārās politikas instrumentu un procedūru vispārējā dokumentācija", 2006. gada septembris.

2 Etalonsumma ir piedāvātā summa, kas parasti nepieciešama, lai nodrošinātu sabalansētu likviditāti īstermiņa naudas tirgū, ņemot vērā ECB komplekso likviditātes prognozi. Publiskotā etalonsumma noapaļota līdz tuvākajiem 500 milj. euro.

3 Saskaņā ar 2004. gada marta pamatprincipu grozījumiem galveno ECB procentu likmju pārmaiņas tiek veiktas tikai jaunā rezervju prasību izpildes perioda sākumā.

2006. gadā euro zonas banku sistēmas dienas likviditātes vajadzību vidējais apjoms sasniedza 422.4 mljrd. euro (par 12% vairāk nekā 2005. gadā). Rezervju prasību vidējais apjoms bija 163.7 mljrd. euro, virsrezervju – 0.7 mljrd. euro un autonomo faktoru – 257.9 mljrd. euro. No autonomajiem faktoriem banknošu apjoms apgrozībā 2006. gadā pieauga lēnāk – par 12% (2005. gada kāpuma temps – aptuveni 15%). 2006. gada 28. decembrī banknošu apjoms sasniedza vēsturiski augstāko rādītāju – 629.2 mljrd. euro.

GALVENĀS REFINANSĒŠANAS OPERĀCIJAS

GRO ir likviditāti palielinošas katru nedēļu veiktas operācijas ar 1 nedēļas termiņu, un tās notiek kā mainīgas procentu likmes izsoles ar minimālu pieteikuma procentu likmi saskaņā ar vairāku procentu likmju izsoles procedūru. GRO ir svarīgākās Eurosistēmas veiktās atklātā tirgus operācijas, jo tām ir izšķiroša nozīme, virzot procentu likmes, pārvaldot likviditāti tirgū un paužot monetārās politikas nostāju ar minimālās pieteikuma procentu likmes līmeni.

Lai palīdzētu kredītiestādēm, kas piedalās Eurosistēmas katru nedēļu veiktajās GRO, sagatavot piedāvājumus izsolēm, ECB 2006. gadā turpināja katru nedēļu publicēt dienas vidējo autonomo faktoru un etalonsummas prognozi. Šīs komunikācijas politikas mērķis ir novērst nepareizu pieņēmumu veidošanos tirgū par to, vai ar GRO piedāvājuma lēmumiem paredzēts līdzsvarot likviditāti vai ne.

2006. gadā GRO tika izsolītas summas 280–338 mljrd. euro apjomā. Vidējais solītāju skaits bija 377 – nedaudz augstāks dalības rādītājs, kopš 2004. gada martā tika ieviesti jaunie principi. Ar GRO palīdzību nodrošinātā likviditāte veidoja vidēji 73% no kopējās neto likviditātes, ko Eurosistēma nodrošināja ar monetārās politikas operāciju palīdzību. Robežlikmes un minimālās pieteikuma procentu likmes vidējā starpība bija 5.5 bāzes punkti (2005. gadā – 5.3 bāzes punkti; 2004. gadā – 1.6 bāzes punkti).

Ievērojot robežlikmes un minimālās pieteikuma procentu likmes starpības pieauguma tendenci, ECB 2005. gada oktobrī sāka īstenot politiku, saskaņā ar kuru visās rezervju prasību izpildes perioda GRO, izņemot pēdējo, piedāvājuma summa par 1 mljrd. euro pārsniedza etalonsummu. Pēc tam no 2005. gada oktobra līdz 2006. gada martam starpība stabilizējās vidēji 5 bāzes punktu līmenī. Taču 2006. gada aprīlī tā atkal sāka pieaugt, mēneša beigās sasniedzot 9 bāzes punktus. Reaģējot uz to, ECB, tāpat kā 2005. gada oktobrī, atkal paziņoja par savām bažām saistībā ar šādām pārmaiņām un palielināja piedāvājuma summu no 1 mljrd. euro uz 2 mljrd. euro virs etalonsummas. Šāda politika tika piemērota līdz pat pēdējai rezervju prasību izpildes perioda GRO, un ECB mērķis joprojām bija panākt sabalansētu likviditāti rezervju prasību izpildes perioda beigās. Šie politikas pasākumi samazināja procentu likmju starpību, tāpēc ECB pakāpeniski atgriezās pie etalonsummas piedāvājuma 2006. gada septembrī. Kad oktobrī starpība atkal kļuva lielāka, ECB paaugstināja piedāvājuma summu par 1 mljrd. euro virs etalonsummas un turpināja īstenot šādu politiku līdz 2006. gada decembrim, kad tā pakāpeniski vēl vairāk palielināja piedāvājuma summas apjomu virs etalonsummas, lai izlīdzinātu situāciju īstermiņa naudas tirgū brīvdienā un gadumijas laikā.

PRECIZĒJOŠĀS OPERĀCIJAS

2004. gada martā veikto darbības principu grozījumu dēļ pieauga dienu skaits starp pēdējo GRO izsoli un rezervju prasību izpildes perioda pēdējo dienu, tādējādi radot lielāku kļūdu risku Eurosistēmas autonomo likviditātes faktoru prognozēs un līdz ar to potenciāli lielāku likviditātes nesabalansētību. 2006. gadā prognozes un reālā rezultāta absolūtā starpība astoņu dienu laikā sasniedza vidēji 7.21 mljrd. euro. Lai nepieļautu, ka šīs kļūdas izraisa pastāvīgo iespēju izmantošanu nozīmīgā apjomā, un izvairītos no lielas procentu likmes darījumiem uz nakti un minimālās pieteikuma procentu likmes starpības, ECB veica precizējošās operācijas rezervju prasību izpildes perioda pēdējā dienā katru reizi, kad

varēja paredzēt ievērojamu likviditātes nesabalansētību. Pavisam 2006. gadā tika veiktas 11 precizējošās operācijas: piecas no tām bija likviditāti palielinošās operācijas (17. janvārī, 7. februārī, 11. aprīlī, 10. oktobrī un 12. decembrī) un sešas – likviditāti samazinošās operācijas (7. martā, 9. maijā, 14. jūnijā, 11. jūlijā, 8. augustā un 5. septembrī).

ILGĀKA TERMIŅA REFINANSĒŠANAS OPERĀCIJAS

Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas (ITRO) ir likviditāti palielinošās operācijas, ko organizē katru mēnesi. Parasti šīs izsoles notiek mēneša pēdējā trešdienā, un to termiņš ir 3 mēneši, tādējādi nodrošinot bankām iespēju apmierināt likviditātes vajadzības ilgākam periodam. ITRO (atšķirībā no GRO) netiek izmantotas, lai paustu Eurosistēmas monetārās politikas nostāju. Tās tiek veiktas kā vienkāršas mainīgas procentu likmes izsoles ar iepriekš izziņotu piedāvātās summas apjomu, tāpēc Eurosistēma piemēro tai piedāvātās procentu likmes.

2006. gadā vidēji 27% no kopējās neto likviditātes, ko nodrošina ar atklātā tirgus operāciju palīdzību, bija ITRO darījumi. ECB izsolīja plānoto summu visās 2006. gada ITRO. 2006. gada janvārī katrā operācijā piedāvātā summa palielinājās no 30 mljrd. euro līdz 40 mljrd. euro, bet 2007. gada janvārī – līdz 50 mljrd. euro.

PASTĀVĪGĀS IESPĒJAS

Abas Eurosistēmas piedāvātās pastāvīgās iespējas – t.i., aizdevumu iespēja uz nakti un noguldījumu iespēja, – palielina un samazina likviditāti uz nakti, piemērojot procentu likmes, kas veido starpbanku procentu likmju koridoru darījumiem uz nakti. 2006. gadā koridora diapazons nemainījās (200 bāzes punktu), koncentrējoties ap GRO minimālo pieteikuma procentu likmi. Gada laikā gan aizdevumu iespējas uz nakti, gan noguldījumu iespējas procentu likmi kopumā paaugstināja par 125 bāzes punktiem, gada beigās tām sasniedzot attiecīgi 4.50% un 2.50%.

2006. gadā vidējais dienā izmantotais aizdevumu iespējas uz nakti apjoms sasniedza 126 milj. euro, bet vidējais dienā izmantotais noguldījumu iespējas apjoms – 171 milj. euro. Nelielais izmantoto pastāvīgo iespēju apjoms 2006. gadā atbilda iepriekšējo gadu līmenim un atspoguļo starpbanku tirgus augsto efektivitāti, kā arī rezervju prasību izpildes periodu pēdējā dienā novērotās likviditātes nesabalansētības samazināšanos. Šis likviditātes nesabalansētības kritums atbilst izmantotajām precizējošajām operācijām gadījumā, ja notikušas ievērojamas likviditātes prognožu kļūdas.

OBLIGĀTO REZERVJU SISTĒMA

Euro zonas kredītiestādēm jātur obligātās rezerves NCB kontos. Obligāto rezervju apjoms ir 2% no kredītiestādes rezervju bāzes, ko nosaka atkarībā no attiecīgās iestādes bilances elementiem. Obligāto rezervju prasības jāizpilda vidēji rezervju prasību izpildes periodā. Sistēmai ir divas funkcijas: pirmkārt, stabilizēt naudas tirgus īstermiņa procentu likmes, izmantojot vidējā atlikuma nosacījumu, un, otrkārt, palielināt likviditātes deficītu, t.i., banku vispārējo Eurosistēmas refinansējuma nepieciešamību. 2006. gadā obligāto rezervju apjoms pakāpeniski pieauga, sasniedzot 174.3 mljrd. euro gada pēdējā rezervju prasību izpildes periodā (iepriekšējā gada atbilstošajā periodā – 153.3 mljrd. euro).

MONETĀRĀS POLITIKAS OPERĀCIJU ATBILSTOŠIE AKTĪVI

Visām Eurosistēmas kredītooperācijām jābūt ar pietiekamu nodrošinājumu. Šīs prasības mērķis ir pasargāt Eurosistēmu no zaudējumiem un nodrošināt darījuma partneriem pietiekama nodrošinājuma pieejamību potenciālai izmantošanai. Turklāt kredītooperācijas jāveic efektīvi un caurredzami, un tām jābūt vienlīdz pieejamām visiem Eurosistēmas darījuma partneriem. Šo iemeslu dēļ Eurosistēma kā nodrošinājumu pieņem plašu aktīvu klāstu.

2006. gadā atbilstošā tirgojamā nodrošinājuma vidējais apjoms palielinājās par 6% (līdz 8.8 trilj. euro) salīdzinājumā ar 2005. gadu (sk. 41. att.). Valdības parāds (4.5 trilj. euro)

veidoja 52% no kopējā apjoma, bet atlikušu daļu – kredītiestāžu emitētās nodrošinātās (t.i., *Pfandbrief* veida) vai nenodrošinātās obligācijas (2.6 trilj. euro jeb 29%), uzņēmumu obligācijas (0.8 trilj. euro jeb 9%), ar aktīviem nodrošināti vērtspapīri (0.5 trilj. euro jeb 6%) un citas obligācijas, piemēram, starpvalstu organizāciju emitētās obligācijas (0.3 trilj. euro jeb 4%). Tirgojamo aktīvu, ko darījuma partneri izmantoja kā nodrošinājumu Eurosistēmas kredītooperācijās, vidējā vērtība 2006. gadā bija 930 mljrd. euro (2005. gadā – 866 mljrd. euro; sk. 42. att.).

43. attēls ilustrē starpību starp atbilstošajiem aktīviem, ko var izmantot kā nodrošinājumu (bet ne vienmēr tas būs to īpatsvars darījuma partneru bilancēs), un tiem, kas reāli izmantoti kā nodrošinājums Eurosistēmas kredītooperācijās, aktīvu veidu dalījumā. Valdības parāds veidoja 52% no pieejamā tirgojamā nodrošinājuma, taču tikai 28% no izmantotā nodrošinājuma. Savukārt kredītiestāžu nenodrošinātās obligācijas bija 16% no pieejamā tirgojamā nodrošinājuma, bet 32% no izmantotā nodrošinājuma. Ar aktīviem nodrošināti vērtspapīri veidoja 6% no pieejamā

nodrošinājuma, bet 12% – no izmantotā nodrošinājuma.

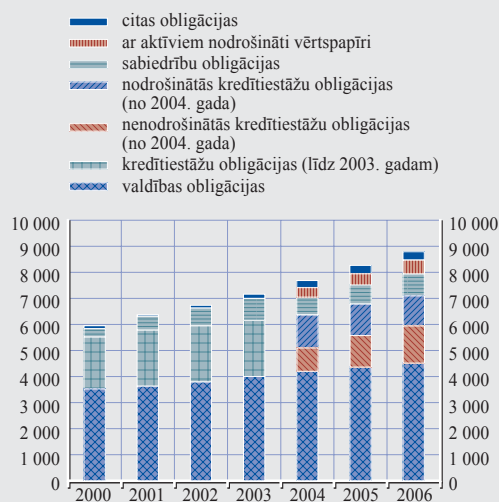
2006. gadā Eurosistēma turpināja nostiprināt savu nodrošinājuma struktūru. Sagatavošanas darbs pakāpeniskai vienotas Eurosistēmas atbilstoša nodrošinājuma principu struktūras (t.i., vienotā saraksta) ieviešanai, kas kopīga visām Eurosistēmas kredītooperācijām, tika pabeigts saskaņā ar laika grafiku, ko Padome paziņoja 2005. gada februārī.

Pirmais šīs pakāpeniskās ieviešanas posms, ietverot tirgojamos aktīvus, tika pabeigts 2005. gadā. Otrā posma sagatavošanas darbs tika pabeigts 2006. gadā, un 2007. gada 1. janvārī tika ieviesta atšķirīga aktīvu grupa, t.i., netirgojamie aktīvi, kas ietver kredītprasības (t.i., banku aizdevumus).⁴ Divu līmeņu nodrošinājuma sistēma, kas pastāvējusi kopš monetārās savienības dibināšanas, ar 2007. gada 31. maiju tiks pilnībā aizstāta ar vienoto sarakstu.

4 Darbības principu detalizētu aprakstu sk. ECB publikācijā "Monetārās politikas īstenošana euro zonā: Eurosistēmas monetārās politikas instrumentu un procedūru vispārējā dokumentācija", 2006. gada septembris.

41. attēls. Tirgojamie atbilstošie aktīvi

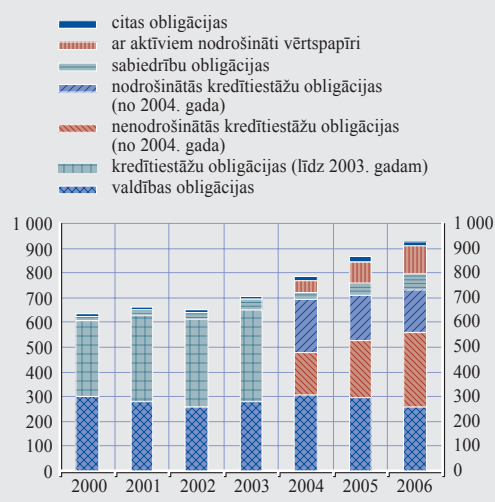
(mljrd. euro)

Avots: ECB.

42. attēls. Tirgojamie atbilstošie aktīvi, kas izmantoti kā nodrošinājums

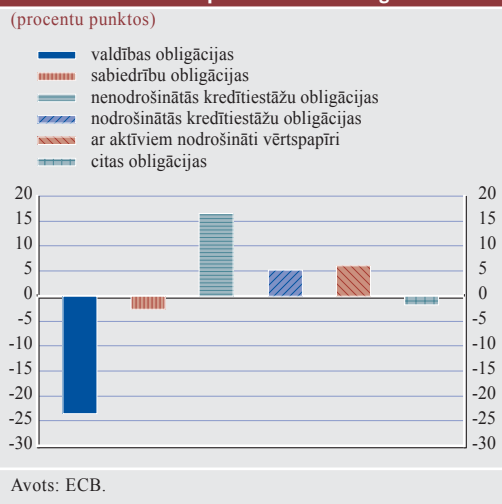
(mljrd. euro)

Avots: ECB.

43. attēls. Starpība starp tirgojamo atbilstošu aktīvu un nodrošinājumam izmantoto aktīvu īpatsvaru 2006. gadā

Vienotais nodrošinājuma saraksts ieviests, ņemot vērā divu līmeņu nodrošinājuma struktūras trūkumus arvien pieaugošās euro zonas finanšu tirgu integrācijas apstākļos. Paredzēts, ka tas veicinās vienādas iespējas euro zonā, turpinot atbalstīt vienādu attieksmi pret darījuma partneriem un emitentiem un palielinot nodrošinājuma principu vispārējo caurredzamību. Vienotais nodrošinājuma saraksts ņem vērā arī augošo nodrošinājuma pieprasījumu privātajos liela apjoma darījumu tirgos un plašāku nodrošinājuma izmantošanu Eurosistēmā. Palielinot kādas aktīvu grupas (piemēram, kredīprasību) kopējo likviditāti, vienotā nodrošinājuma struktūra veicina euro zonas finanšu sistēmas raitu funkcionēšanu un detalizētāk atspoguļo darījuma partneru bilanču aktīvu pusi.

Eurosistēma noteikusi konkrētus atbilstības kritērijus un izveidojusi kredītu novērtējuma sistēmu, ko piemēro netirgojamiem aktīviem visās euro zonas valstīs. Tie nodrošina šo aktīvu atbilstību nodrošinājuma standartiem, kas līdzīgi tirgojamiem aktīviem piemērotajiem standartiem. Kredīprasībām paredzēts pārejas periods līdz 2011. gada 31. decembrim, kad neliels skaits atbilstības un darbības kritēriju euro zonas valstīs vēl būs atšķirīgi. Pārejas periodā NCB var noteikt minimālu apjomu

kredīprasībām, kas ir atbilstošas iekšzemes lietošanai, un lemt, vai, tās izmantojot, tiks piemērota apkalpošanas maksa. Tie otrā līmeņa aktīvi, kas saskaņā ar atbilstības kritērijiem nav iekļaujami vienotajā sarakstā, līdz 2007. gada 31. maijam tiks likvidēti.

Kopš 2006. gada maija tiek piemēroti jauni ar aktīviem nodrošinātu vērtspapīru atbilstības kritēriji. Jaunie kritēriji ierobežo atbilstību, attiecinot to tikai uz "pārdošanas darījumu" instrumentu veidiem, un tādējādi to mērķis galvenokārt ir izslēgt gan fondētus, gan nefondētus ar aktīviem nodrošinātus vērtspapīrus, kuru kredītrisks ir nodots ar sintētisku darījumu palīdzību, izmantojot atvasinātos kredītinstrumentus. Turklāt atbilstoši ir tikai nesubordinēti laidieni⁵. Ar aktīviem nodrošināti vērtspapīri, kas agrāk bija atbilstoši, bet neatbilda jaunajiem kritērijiem, saglabāja atbilstoša vērtspapīra statusu līdz 2006. gada 15. oktobrim. Francijas vērtspapīrošanas komercsabiedrību (*fonds communs de créances*) emitētie vērtspapīri būs atbilstoši pārejas periodā līdz 2008. gada beigām.

2006. gada septembrī Eurosistēma pieņēma lēmumu, ka Eurosistēmas kredītooperāciju nodrošinājuma izpratnē Eiropas īstermiņa vērtspapīru (STEP) tirgus uzskatāms par neregulētu tirgu, kopš STEP statistika par ienesīguma likmēm tika publicēta ECB interneta lapā. Parādzīmēm, kas emitētas STEP atbilstošu programmu ietvaros, būs jāatbilst vispārējiem tirgojamo aktīvu atbilstības kritērijiem.

Turklāt, lai tiktu atzīti par atbilstošu nodrošinājumu, starptautiskie parāda vērtspapīri starptautiskā uzraudzītāja apliecības veidā kopš

⁵ Laidiens (vai pakārtotais laidiens) tiek uzskatīts par nesubordinētu attiecībā pret citiem tās pašas emisijas laidieniem (vai pakārtotajiem laidieniem), ja šim laidienam (vai pakārtotajam laidienam) tiek piešķirta prioritāte (pēc ķīlas realizācijas) pār citiem laidieniem vai pakārtotajiem laidieniem attiecībā uz maksājuma (pamatsummas un procentu) saņemšanu, vai arī tas ir pēdējais, uz ko attiecināmi zaudējumi saistībā ar pamatā esošajiem aktīviem.

2007. gada 1. janvāra jāemitē jauno starptautisko parādzīmju (*New Global Notes*) veidā un jānogulda pie kopīga uzglabātāja. Starptautiskie parāda vērtspapīri starptautiskā uzrādītāja apliecības veidā, kas emitēti pirms 2007. gada 1. janvāra klasisko starptautisko parādzīmju veidā, būs atbilstoši līdz to termiņa beigām.

RISKA VADĪBAS JAUTĀJUMI

Eurosistēmas nodrošinājuma sistēmas mērķis ir arī tiesību aktos noteikto prasību par pietiekamu nodrošinājumu īstenot konkrētos instrumentos un procedūrās, kas garantē pietiekamu finanšu risku mazināšanu reversajos darījumos. Lai sasniegtu šo mērķi, katrā darījumā pieņemtajam nodrošinājumam jābūt tādai kvalitātei un apjomam, lai darījuma partnera saistību neizpildes gadījumā un pēc tam sekojošas nodrošinājuma realizācijas tirgū Eurosistēmai būtu ļoti lielas iespējas pilnībā atgūt savas prasības apjomu.

Riska mazināšana Eurosistēmas likviditāti palielinošo reverso operāciju sistēmā balstās uz trim elementiem.

- Eurosistēma savās operācijās kā ķīlu izmanto augstas kredīta kvalitātes aktīvus. Eurosistēmas kredītu novērtējuma sistēma (EKNS) nosaka procedūras, noteikumus un paņēmienus, kas nodrošina to, ka visi vienotā nodrošinājuma saraksta atbilstošie aktīvi atbilst Eurosistēmas augstajiem kredītstandartiem. Eurosistēmas kredītooperāciju atbilstošā nodrošinājuma kredītu kvalitātes sliekšnis noteikts kā A (*single A*) kredīta novērtējums⁶. EKNS nodrošina to četru kredītu novērtējuma avotu⁷ konsekvenci, precizitāti un salīdzināmību, uz ko tā balstās. Gatavojoties vienotā nodrošinājuma saraksta ieviešanai 2007. gada 1. janvārī, Eurosistēma 2006. gadā pabeidza veidot EKNS, lai tajā būtu ietverti gan tirgojamie, gan netirgojamie aktīvi.
- Nodrošinājums jānovērtē precīzi un katru dienu. Ja konkrētajam aktīvam darbadienā pirms novērtējuma datuma nav noteikta

spēkā esoša tirgus cena, Eurosistēma nosaka teorētisku cenu. Lai sniegtu teorētiskus novērtējumus, 2006. gada aprīlī darbu sāka divi Eurosistēmas novērtējuma centri – vienu, kas veic kompleksu fiksēta ienākuma parāda instrumentu novērtēšanu, apkalpo *Deutsche Bundesbank*, bet otrs, kas novērtē ar aktīviem nodrošinātus vērtspapīrus, ir *Banque de France* pārziņā.

- Lai risinātu ar tirgus un likviditātes risku saistītus jautājumus, nodrošinājumam pēc tā novērtējuma tiek piemēroti riska kontroles pasākumi. Šie pasākumi aizsargā Eurosistēmu no darbības finansiālajiem riskiem, bet vienlaikus to mērķis ir izvairīties no darījuma partneru sodīšanas un ļaut tiem efektīvi izmantot atbilstošos aktīvus. Tāpēc 2006. gadā Eurosistēma izveidoja vienotus metodoloģiskos

6 A kredītreitings nozīmē vismaz A- ilgtermiņa kredītreitingu, ko piešķir *Fitch Ratings* vai *Standard & Poor's*, vai vismaz A3, ko piešķir *Moody's*.

7 Minētie četri avoti ir šādi: ārējās kredītnovērtējuma iestādes (vai kredītreitinga aģentūras), NCB iekšējās kredītnovērtējuma sistēmas, darījuma partneru iekšējās uz kredītreitings balstītās sistēmas un trešo personu – kredītreitinga sniedzēju – reitings instrumenti. Katrs kredītu kvalitātes novērtēšanas avots ietver vairākas atšķirīgas kredītu kvalitātes vērtēšanas sistēmas.

principus, lai izstrādātu novērtējuma diskontu grafikus gan tirgojamiem, gan netirgojamiem atbilstošajiem aktīviem, arī šoreiz ņemot vērā vienotā saraksta ieviešanu 2007. gada 1. janvārī.

1.2. VALŪTAS MAIŅAS DARĪJUMI

ECB 2006. gadā valūtas tirgū neveica ar monetāro politiku saistītas intervences. Tās valūtas maiņas darījumi bija saistīti tikai ar ieguldījumu aktivitātēm. Turklāt ECB neveica arī valūtas maiņas darījumus ar tām ārpus euro zonas esošo valstu valūtām, kuras piedalās VKM II.

Pastāvīgā vienošanās starp ECB un SVF par SVF Speciālo aizņēmuma tiesību (SDR) darījumu veikšanas ECB vārdā veicināšanu ar citiem SDR turētājiem 2006. gadā tika izmantota trijos gadījumos.

1.3. IEGULDĪJUMU AKTIVITĀTES

ECB ieguldījumu aktivitātes tiek organizētas tā, lai nodrošinātu, ka, pieņemot lēmumus par ieguldījumiem, nevar izmantot nekādu iekšējo informāciju par centrālās bankas politikas īstenošanas pasākumiem. Noteikumu un procedūru kopums, t.s. Ķīnas mūris, nošķir ECB ieguldījumu aktivitātēs iesaistītās struktūrvienības no pārējām ECB struktūrvienībām.

ĀRĒJO REZERVJU PĀRVALDĪŠANA

ECB ārējo rezervju portfelis atspoguļo euro zonas NCB ārējo rezervju nodošanu ECB, kā arī iepriekšējās ECB valūtas maiņas un zelta operācijas. ECB ārējo rezervju galvenais mērķis ir nodrošināt, lai Eurosistēmai nepieciešamības gadījumā vienmēr būtu pietiekami daudz likvīdu resursu valūtas politikas operāciju veikšanai to valstu valūtās, kas atrodas ārpus ES. ECB ārējo rezervju pārvaldīšanas mērķi, kas sakārtoti pēc svarīguma, ir likviditāte, drošība un atdeve.

ECB valūtu portfelī ietilpst ASV dolāri, Japānas jenas, zelts un SDR. 2006. gadā zelta un SDR turējumi netika aktīvi ieguldīti. Gada laikā ECB kopumā pārdeva aptuveni 80 t zelta. Tas pilnībā atbilda 2004. gada 8. martā ECB parakstītajam Centrālo banku nolīgumam par zeltu. Visi ieņēmumi no zelta pārdošanas tika pievienoti Japānas jenu portfelim.

ECB tīrie ārējo rezervju aktīvi⁸ saskaņā ar pašreizējo valūtas kursu un tirgus cenām samazinājās no 43.5 mljrd. euro⁹ 2005. gada beigās līdz 42.3 mljrd. euro 2006. gada beigās; no tiem 32.0 mljrd. euro bija ārvalstu valūtās – Japānas jenās un ASV dolāros, bet 10.3 mljrd. euro – zeltā un SDR. Piemērojot 2006. gada beigu valūtas kursus, ASV dolāros denominēto aktīvu īpatsvars ārvalstu valūtas rezervēs bija 83%, savukārt Japānas jenās denominēto aktīvu – 17%. Pārmaiņas portfeļa vērtībā 2006. gadā galvenokārt atspoguļoja ASV dolāra un Japānas jenas kursa kritumu attiecībā pret euro, ko tikai daļēji kompensēja zelta kursa kāpums, kā arī portfeļa pārvaldīšanas pasākumu rezultātā gūtā peļņa, ko veido kapitāla pieaugums un procentu ienākumi.

2006. gada janvārī raiti tika ieviesti jaunie ECB ārējo rezervju pārvaldīšanas darbības principi. Katrai NCB tagad ir tiesības pārvaldīt tikai vienu portfeli (t.i., vai nu ASV dolāru, vai Japānas jenu portfeli), bet divas NCB pašlaik pārvalda divus portfeļus.¹⁰ Šīs pārmaiņas tika ieviestas Eurosistēmas ieguldījumu operāciju decentralizētās izpildes efektivitātes palielināšanai.

2006. gadā turpinājās to atbilstošo instrumentu, kuros var ieguldīt ārējās rezerves, saraksta

8 Tīrie ārējo rezervju aktīvi tiek aprēķināti šādi: oficiālie rezervju aktīvi plus rezidentu piesaistītie noguldījumi ārvalstu valūtā mīnus neto pārmaiņas ārvalstu valūtas turējumos saistībā ar *repo* un nākotnes darījumiem. Detalizētu informāciju sk. www.ecb.int/stats/external/reserves/templates/html/index.en.html

9 2005. gada pārskatā minētās summas (2005. gada beigās – 41.0 mljrd. euro) galvenokārt bija tikai oficiālo rezervju aktīvu rādītāji. Šajā publikācijā izmantota tīro rezerves aktīvu precīzā definīcija, kas izskaidrota 8. zemspītras piezīmē.

10 Sīkāku informāciju sk. ECB 2006. gada aprīļa "Mēneša Biļetena" rakstā *Portfolio management at the ECB*.

paplašināšana. Šajā sarakstā tika iekļauti arī valūtas mijmaiņas darījumi ieguldījumu mērķiem un ASV STRIP darījumi.¹¹ Turpinājās procentu likmju mijmaiņas darījumu ieviešana, un iekšējā sistēmu testēšana ir gandrīz pabeigta. Ir izveidots pilotprojekts automatiskās vērtspapīru aizdošanas programmas (AVAP) izstrādei, un ECB noteiks uzņēmēju, kas piegādās AVAP ASV dolāru portfeļa vajadzībām.

PAŠU LĪDZEKĻU PĀRVALDĪŠANA

ECB pašu līdzekļu portfelī veido ECB apmaksātā kapitāla ieguldītās daļas, kā arī laiku pa laikam vispārējo rezervju fondā turētās summas un uzkrājumi pret valūtas kursa, procentu likmju un zelta cenas riskiem. Šā portfeļa mērķis ir nodrošināt ECB ar ienākumiem savu darbības izdevumu segšanai. Portfeļa pārvaldīšanas mērķis ir gūt ilgtermiņa ienākumus, kas pārsniegtu ECB galveno refinansēšanas operāciju vidējo procentu likmi. Portfeļa līdzekļi tiek ieguldīti euro denominētos aktīvos.

Portfeļa vērtība faktiskajās tirgus cenās pieauga no 6.4 mljrd. euro 2005. gada beigās līdz 7.5 mljrd. euro 2006. gada beigās. Lielāko tirgus vērtības kāpuma daļu noteica 2005. gadā ECB izveidotā uzkrājuma valūtas kursa, procentu likmju un zelta cenas riskiem ieguldīšana pašu līdzekļu portfelī. Arī ienākumi no ieguldījumiem pozitīvi ietekmēja tirgus vērtības palielināšanos.

Gada laikā ieguldījumu iespējām, kas pieejamas šā portfeļa pārvaldīšanai, tika pievienotas bezkupona obligācijas un augstas kvalitātes īstermiņa obligācijas, ko emitējuši uzņēmumi, kas jau ir atbilstoši, lai tajos ieguldītu pašu līdzekļus. Turklāt tika paplašināts nodrošināto obligāciju un nenodrošināto seniorobligāciju atbilstošo emitentu saraksts.

RISKA VADĪBAS JAUTĀJUMI

Veicot ieguldījumu aktivitātes, ECB ir pakļauta finanšu riskiem, piemēram, tirgus, kredīta un likviditātes riskiem. Šo risku pārvaldība notiek, izmantojot stingras politikas un procedūras,

visaptverošu ierobežojumu struktūru un šo ierobežojumu izpildes ikdienas kontroli.¹² 2006. gadā turpinājās ECB ieguldījumu operāciju riska vadības struktūras uzlabošana. Attiecībā uz procentu likmju riska vadību tika ieviesti saistoši valūtas riska kvantitatīvā rādītāja (*Value-at-Risk*; VaR)¹³ relatīvi ierobežojumi portfeļiem salīdzinājumā ar etalonportfeļi, kas aizstāja procentu riska indeksa ierobežojumus.

Galvenais risks, kam pakļauta ECB, ir tirgus risks. ECB ieguldījumu portfeļu VaR sadalījums liecina, ka jebkurā vispārpieņemtā konfidences līmenī vairāk nekā deviņas desmitdaļas tirgus riska izraisa valūtas un zelta cenas risks, bet pārējais rodas no procentu likmju riska. ECB kredītriska VaR aplēses ir pat zemākas nekā procentu likmju riska aplēses, jo kredītrisku samazina stingri atbilstības kritēriji un ierobežojumi, kas piemērojami valstīm, emitentiem un darījuma partneriem.

Finanšu riskus lielā mērā nosaka ECB ārējo rezervju apjoms un valūtas struktūra, bet mazāk – aktīvu sadalījums dažādo valūtu portfeļos. Taču zemo procentu likmju risks atspoguļo arī ECB ieguldījumu portfeļu samērā zemo koriģēto procentu riska indeksu.

11 STRIP (*Separate Trading of Registered Interest and Principal* – reģistrētas procentu summas un pamatsummas atsevišķa tirgošana) ir vērtspapīrs, kas rodas, nodalot ASV valdības obligācijas pamatsummu no procentu maksājumiem.

12 Sk. 10. zemsvītras piezīmi.

13 VaR konfidences līmenī α un laika periodā T tiek definēts kā zaudējums, kas tiks pārsniegts perioda T beigās ar varbūtību $1-\alpha$. VaR rādītāju aprēķināšana attiecībā uz kredītrisku ir grūtāka un balstās uz lielāku skaitu pieņēmumu nekā tirgus riska VaR rādītāju aprēķins.

2. MAKSĀJUMU UN VĒRTSPAPĪRU NORĒĶINU SISTĒMAS

Statūtos Eurosistēmai noteikts uzdevums veicināt maksājumu sistēmu raitu darbību. Eurosistēmas galvenais šā uzdevuma (papildus pārraudzības funkcijai; sk. 4. nodaļas 4. sadaļu) izpildes instruments ir klīringa un maksājumu sistēmu efektīvas un drošas darbības iespēju sniegšana. Tāpēc Eurosistēma izveidojusi Eiropas Vienoto automatizēto reālā laika bruto norēķinu sistēmu, kas pazīstama kā TARGET, liela apjoma maksājumiem euro. Otrās paaudzes sistēmas TARGET2 izstrādē jau panākta ievērojama virzība. Plānots, ka 2007. gada 19. novembrī pirmā valstu grupa pāries uz TARGET2.

Vērtspapīru norēķinu jomā Eurosistēma un tirgus piedāvā vairākas iespējas, lai veicinātu nodrošinājuma izmantošanu pārrobežu darījumos. Turklāt Eurosistēma vērtē iespējas nodrošināt CVD ar centrālās bankas naudas līdzekļiem veiktus vērtspapīru norēķinu pakalpojumus, izmantojot vienoto platformu ar saskaņotām procedūrām, kuru lieto TARGET2 maksājumu pakalpojumiem (TARGET vērtspapīriem).

2.1. TARGET SISTĒMA

Pašreizējā TARGET sistēma ir "sistēmu sistēma", ko veido 17 ES dalībvalstu nacionālās reālā laika bruto norēķinu sistēmas (RTGS), ECB maksājumu mehānisms (EMM) un savienojošais mehānisms, kas nodrošina maksājumu apstrādi saistītājās sistēmās.

2006. gadā TARGET joprojām pozitīvi ietekmēja euro naudas tirgus raitu funkcionēšanu un tai vēl arvien bija svarīga nozīme vienotas monetārās politikas raitā īstenošanā, jo, izmantojot šo sistēmu, tiek veiktas Eurosistēmas kredītooperācijas. Sakarā ar TARGET reālajā laikā sniegtajiem centrālās bankas naudas norēķinu pakalpojumiem un plašo tirgus segumu šī sistēma piesaista arī dažādus citus maksājumus. 2006. gadā TARGET funkcionēja raiti un veiksmīgi un turpinājās euro veikto liela apjoma maksājumu skaita kāpuma tendence. Tas atbilst Eurosistēmas politikas

mērķim – veicināt centrālās bankas naudas norēķinus kā īpaši drošu maksājumu veidu. 2006. gadā 89% no euro veikto liela apjoma maksājumu kopējā apgrozījuma veikti TARGET. TARGET pieejama visu kredīta pārvedumu euro veikšanai starp pieslēgtajām bankām, nenosakot maksimālā vai minimālā apjoma limitu. Šādus pārvedumus var veikt gan starp vienas dalībvalsts bankām (dalībvalsts iekšzemes maksājumu plūsma), gan starp dažādu dalībvalstu bankām (starp dalībvalstīm veikto maksājumu plūsma).

2006. gadā veiktais apsekojums parādīja, ka 2005. gada 31. decembrī TARGET bija 10 564 dalībnieki. Ar TARGET palīdzību, izmantojot banku identifikācijas kodu (BIC), kopumā var apkalpot aptuveni 53 000 iestāžu, īpaši dalībnieku filiāles.

Saskaņā ar lēmumu par nepievienošanos TARGET2 *Sveriges Riksbank* 2006. gadā sagatavojās sava TARGET komponenta E-RIX atvienošanai (spēkā ar 2007. gada 2. janvāri).

TARGET DARBĪBA

2006. gadā TARGET vidēji dienā apstrādāto maksājumu skaits un apjoms palielinājās par 10%. 12. tabulā sniegts pārskats par maksājumu plūsmu TARGET 2006. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējā gada plūsmu. 2006. gadā TARGET kopējā pieejamība, t.i., apjoms, kādā dalībnieki varēja izmantot TARGET tās darba laikā (nenotiekot darbības traucējumiem), sasniedza 99.87%. Piecās minūtēs apstrādāti 96.75% starp dalībvalstīm veikto maksājumu.

12. tabula. Maksājumu plūsma TARGET¹⁾

Darījumu skaits	2005	2006	Pārmaiņas (%)
Kopumā			
Kopā	76 150 602	83 179 996	9
Dienas vidējais rādītājs	296 306	326 196	10
Dalībvalstu iekšzemes maksājumi²⁾			
Kopā	58 467 492	64 162 211	10
Dienas vidējais rādītājs	227 500	251 617	11
Starp dalībvalstīm veiktie maksājumi			
Kopā	17 683 110	19 017 785	8
Dienas vidējais rādītājs	68 806	74 580	8
Apjoms (mljrd. euro)			
Kopumā			
Kopā	488 900	533 541	9
Dienas vidējais rādītājs	1 902	2 092	10
Dalībvalstu iekšzemes maksājumi²⁾			
Kopā	324 089	348 764	8
Dienas vidējais rādītājs	1 261	1 368	8
Starp dalībvalstīm veiktie maksājumi			
Kopā	164 812	184 777	12
Dienas vidējais rādītājs	641	725	13

Avots: ECB.
 1) 2005. gadā bija 257 darbadienas un 2006. gadā – 255 darbadienas.
 2) Ietverti attālinātie dalībnieki.

SISTĒMISKI NOZĪMĪGU MAKSĀJUMU VEIKŠANAS TARGET REZERVES PASĀKUMI

Sakarā ar TARGET sistēmas svarīgo nozīmi tirgū un tās plašo tirgus segumu sistēmas drošai un raitai darbībai būtiska ir atbilstoša aizsardzība pret dažādu veidu draudiem. Īpaši svarīgi, lai pat ārkārtas apstākļos nekavējoties varētu veikt sistēmiski nozīmīgus maksājumus, t.i., maksājumus, kas var radīt sistēmisku risku, ja netiek apstrādāti paredzētajā laikā. Eurosistēma ieviesusi rezerves pasākumus, lai nodrošinātu šādu maksājumu raitu apstrādi pat TARGET nepareizas darbības gadījumā. 2006. gadā centrālās bankas veica vairākas papildu pārbaudes (bieži iesaistot komercbankas), un tās pierādīja TARGET rezerves pasākumu efektivitāti. Pārbaudes

apstiprināja Eurosistēmas spēju nodrošināt maksājumu sistēmu un finanšu tirgu raitas darbības turpināšanos krīzes situācijā.

DALĪBVALSTU, KAS PIEVIENOJĀS ES 2004. GADĀ, NCB PIESLĒGUMS TARGET

2002. gada oktobrī Padome nolēma, ka pēc ES paplašināšanās 2004. gadā jauno dalībvalstu NCB ļaus pieslēgties esošajai TARGET sistēmai, bet tas nebūs obligāts pienākums. Ņemot vērā pašreizējās TARGET sistēmas ierobežoto darbības laiku un izmaksu samazināšanas nolūkā Eurosistēma izstrādāja alternatīvas pilnai integrācijai, kas ļauj dalībvalstu, kuras pievienojās ES 2004. gadā, NCB pieslēgt savas sistēmas pašreizējai TARGET sistēmai.

Pēc *Narodowy Bank Polski* pievienošanās TARGET 2005. gadā, izmantojot *Banca d'Italia* RTGS sistēmu, 2006. gada 20. novembrī *Eesti Pank* euro RTGS sistēmu arī pieslēdza TARGET, izmantojot *Banca d'Italia* sistēmu. Slovēnijas bankas kopš 2005. gada jūlija var izmantot TARGET ar Vācijas TARGET attālinātās piekļuves komponentu. Sakarā ar Slovēnijas pievienošanos euro zonai 2007. gada janvārī *Banka Slovenije* efektivitātes nolūkā nolēma neveidot savu euro RTGS sistēmu, bet pieslēgties TARGET, izmantojot *Deutsche Bundesbank* RTGS sistēmu. 2007. gada 2. janvārī *Banka Slovenije* sāka darbību kā Eurosistēmas dalībniece.

ATTIECĪBAS AR TARGET LIETOTĀJIEM UN RTGS SISTĒMU OPERATORIEM CITU VALŪTU ZONĀS

ECBS uztur ciešas saiknes ar TARGET lietotājiem, lai nodrošinātu, ka to vajadzības tiek rūpīgi apsvērtas un tiek saņemta atbilstoša atbilde. 2006. gadā, tāpat kā iepriekšējos gados, notika regulāras TARGET pieslēgto NCB un TARGET nacionālo lietotāju grupu sēdes. Turklāt TARGET darbības jautājumu apspriešanai notika ECBS TARGET2 darba grupas un Eiropas Banku nozares TARGET darba grupas kopīgās sēdes. Stratēģiskie jautājumi tika risināti diskusijā Euro maksājumu stratēģijas kontaktgrupā, kurā pārstāvēta komercbanku un centrālo banku augstākā

līmeņa vadība. Eurosistēma, pasaulē lielākās RTGS sistēmas operatore apstrādāto darījumu apjoma ziņā, 2006. gadā uzturēja ciešas saiknes ar RTGS sistēmu operatoriem citu galveno valūtu zonās. Savstarpējo saikņu (tādu, ko izraisa pastāvīgi saistītas norēķinu operācijas; CLS) paplašināšanās radījusi nepieciešamību kopīgi apspriest darbības jautājumus.

2.2. TARGET2

2006. gada 21. jūlijā Padome publiskoja "Paziņojumu par TARGET2", kurā skaidroti nelielie grozījumi TARGET2 pamatcenu noteikšanas mehānismā, aprakstīti specializēto sistēmu pakalpojumu cenu noteikšanas pamatelementi un sniegta informācija par dažādām iespējām piedalīties TARGET2. Paziņojumā arī precizēts jaunais cenu noteikšanas mehānisms izvēles likviditātes pūļa pakalpojumiem un daži citi jauni cenu noteikšanas aspekti. Šīs specifikācijas nodrošina to, ka TARGET2 cenu noteikšana aptver visu veidu piekļuvi sistēmai.

Turklāt 2006. gada 22. novembrī Padome publiskoja trešo progresa ziņojumu par TARGET2. Šajā ziņojumā tirgus dalībnieki tiek informēti par Eurosistēmas lēmumiem par vēl risināmiem cenu noteikšanas un juridiskajiem jautājumiem, kā arī par rezerves pasākumiem un turpmākajiem testēšanas un pārejas pasākumiem. Ziņojumā arī sniegta informācija par to, ka sagatavošanās darbs noris atbilstoši plānotajam, un apstiprināts TARGET2 darbības sākuma datums – 2007. gada 19. novembris. Apstiprināti arī divu sekojošo pārejas posmu datumi (2008. gada 18. februāris un 19. maijs), pēc kuriem visas centrālās bankas un TARGET lietotāji būs pārgājuši uz TARGET2.

Attiecībā uz pamatcenu noteikšanas mehānismu Padome nolēma pakāpeniski dilstošai maksas struktūrai pievienot papildus uz skaitu balstītu maksu 12.5 euro centu apmērā par katru maksājumu virs 100 000 maksājumiem mēnesī. Šādas pārmaiņas pamatcenu noteikšanas mehānismā kļuva iespējamās, veicot maksājumu

skaita gaidu augšupvērstu pārskatīšanu pēc pašreizējās TARGET sistēmas agrāko maksājumu skaita tendenču analīzes, kas liecināja par augstāku ilgtspējīgu kāpumu, nekā sākotnēji paredzēts.

Padome arī pieņēma lēmumu par specializēto sistēmu cenu noteikšanas mehānisma trijiem aspektiem. Pirmkārt, katrai specializētajai sistēmai, kas veic centrālās bankas naudas norēķinus, tiks noteikta fiksēta maksa 12 000 euro gadā neatkarīgi no tā, vai norēķini veikti RTGS sistēmā vai ar centrālās bankas iekšzemes iekškontu palīdzību. Otrkārt, fiksētu maksu no 5 000 euro līdz 50 000 euro gadā noteiks specializētajām sistēmām, pamatojoties uz to bruto pamatvērtību. Treškārt, specializētajām sistēmām tiks noteikta maksa par darījumu, ļaujot dalībniekiem izvēlēties nemainīgu maksu vai pakāpeniski dilstošu maksu (abas ietvers arī fiksētas maksas aspektu).

Padome arī nolēma pazemināt likviditātes pūļa cenu, lai padarītu to izdevīgāku bankām.¹⁴ Likviditātes pūļu uzskata par lietderīgu funkciju, jo tā ļauj izvairīties no likviditātes sadrumstalošanas, kas raksturīga Eurosistēmā decentralizēti turētajiem kontiem. Turklāt grupas cenu noteikšana tiks piemērota kontu grupai, kas nozīmē, ka pakāpeniski dilstošu darījuma maksu piemēros visiem grupas maksājumiem, it kā tie būtu sūtīti no viena konta.

Dalības ziņā TARGET2 sniedz "standarta" tiešās un netiešās dalības iespējas. Dalību var organizēt arī ar "vairāku adresātu piekļuves" palīdzību. Tas nozīmē, ka tiešais dalībnieks var pilnvarot savas filiāles un/vai meitasuzņēmumus, ja tie atrodas EEZ un pieder grupai, veikt maksājumus, izmantojot tā RTGS kontu, dalībniekam šajā procesā neiesaistoties. Turklāt jebkurš tiešā dalībnieka klients, kam ir BIC, var sūtīt maksājuma uzdevumus vai saņemt maksājumus, izmantojot savu tiešo dalībnieku TARGET2 sistēmā ("piekļuve, izmantojot

¹⁴ Sīkāku informāciju sk. ECB 2006. gada 21. jūlija informācijā presei "Communication on TARGET2" (<http://www.ecb.int/pub/pub/paym/html/index.en.html>).

BIC"). No tehniskā un darbības viedokļa piekļuve, izmantojot BIC, līdzīga netiešai dalībai, bet atšķirība ir tā, ka netiešās dalības gadījumā sistēma atpazīst netiešo dalībnieku un tāpēc tas gūst labumu no attiecīgās valsts tiesību aktos, ar kuriem īsteno Direktīvu par norēķinu galīgumu, iekļautajiem aizsardzības nosacījumiem, ja šajos tiesību aktos paredzētais atbildības apjoms aptver netiešos dalībniekus.

Papildus vienotās platformas tehniskajai izstrādei 2006. gadā darbs veltīts TARGET2 tiesiskajam regulējumam, iekšējo darbības procedūru izstrādei un lietotāja testēšanas pasākumu definēšanai. Plānots, ka 2007. gada maijā sāksies lietotāja testēšanas pasākumi, bet 2007. gada 19. novembrī pirmā valstu grupa pāries uz TARGET2. 2006. gada 11. jūlijā bankas tika iepazīstinātas ar projekta, kas vērstas uz lietotāju, plānu, lai sniegtu norādi par TARGET2 projekta galvenajiem robežpunktiem.

ECB un NCB interneta lapās regulāri tiek publicēta un aktualizēta attiecīgā TARGET2 veltītā informācija, piemēram, šāda.

- 2006. gada 17. februārī Eurosistēma sniedza informāciju par pārejas uz TARGET2 un SWIFTNet 2. pārejas posma pārklāšanos. Tika ieteikts pirms pārejas uz TARGET2 pabeigt *SWIFTNet 2.* pārejas posmu, lai gan tehniski abi pārejas procesi nav viens otram pakārtoti.
- Valstu pārejas procesa modeļus no 2006. gada aprīļa līdz novembrim regulāri aktualizēja. Šie modeļi rāda, kāds vienotās platformas modulis tiks izmantots katrai centrālajai bankai un kā specializētās sistēmas veiks norēķinus, sākot ar pirmo dienu pēc pārejas uz TARGET2. Papildus šiem modeļiem 2006. gada 30. oktobrī publicēts pārskats par to, kā centrālās bankas izmanto savus iekškontus.
- 2006. gada 7. decembrī publicēta lietotāja rokasgrāmatas "Vienotās platformas informācijas un kontroles modulis" galīgā

versija, bet visu gadu publicētas "Lietotāju detalizētās funkcionālās specifikācijas" (LDFS) 4. grāmatas aktualizētās pagaidu versijas par XML ziņojumiem un to atbilstošajām XML struktūras datnēm.

- 2006. gada 7. novembrī publicēta TARGET2 lietotāju testēšanas rekomendāciju sākotnējā versija, kurā aprakstītas dalībnieku pārbaudes procedūras un sertificēšanas scenāriji. Turklāt 2007. gada 31. janvārī tiešsaistē kļuva pieejama interneta lietojumprogramma, kas sniegs nākamajiem TARGET2 lietotājiem ar testēšanu saistītu informāciju.

2.3. TARGET2 VĒRTSPAPĪRIEM

2006. gada 7. jūlijā ECB paziņoja, ka Eurosistēma vērtē iespējas sniegt tādu vērtspapīru darījumu euro norēķinu pakalpojumus, kas tiek veikti, izmantojot centrālo banku naudas līdzekļus.

Saskaņā ar pašreizējām procedūrām euro zonas centrālie vērtspapīru depozitāriji (CVD) veic vērtspapīru darījumu euro norēķinus, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļu posmu TARGET sistēmas iekšzemes RTGS komponentā. Lai varētu īstenot šo norēķina procedūru, CVD dalībniekiem jāpiedalās arī tās valsts nacionālajā RTGS sistēmā, kurā atrodas CVD, t.i., institūcijām, kas piedalās kā norēķinu dalībnieki vairāk nekā vienā CVD, jāuztur norēķinu konts katrā attiecīgajā TARGET komponentā.

Ar TARGET2 ieviešanu katram TARGET2 dalībniekam būs tehniski iespējams, izmantojot vienoto kontu TARGET2, veikt norēķinus par darījumiem, kas izpildīti jebkurā CVD, kurš nodrošina centrālās bankas naudas norēķinus euro. Sakarā ar TARGET2 nodrošināto iespēju centralizēt naudas norēķinu veikšanu, izmantojot vienoto kontu, iespējams, pieaugs tirgus pieprasījums arī pēc vērtspapīru norēķinu, izmantojot vienoto vērtspapīru kontu, centralizēšanas. Tādējādi TARGET2 dalībnieki

spētu optimizēt likviditātes pārvaldīšanu nodrošinātos vai nenodrošinātos naudas tirgus darījumos un pilnībā izmantot TARGET2 sniegtās priekšrocības. TARGET2 dalībniekiem tiks nodrošināta iespēja pārvaldīt savu vērtspapīru portfeli ar TARGET2 naudas kontu integrētā veidā, ja tiks ieviests kopējais Eurosistēmas pakalpojums vērtspapīru darījumu norēķiniem. Šī platforma sniegs tikai norēķinu pakalpojumus CVD, bet citas CVD funkcijas (piemēram, korporatīvās darbības, glabāšanas funkcijas, aizsardzību un pārvaldīšanu) joprojām veiks CVD. Īpaši saistībā ar TARGET2 sistēmu tiks meklēta tirgus ar citām iespējām, ko izmanto Eurosistēma, sinerģija.

Eurosistēma paziņoja par iespējamo jauno pakalpojumu TARGET2 vērtspapīriem, un pēc tam notika apspriedes ar CVD un citiem tirgus dalībniekiem valstu un Eiropas līmenī. 28. septembrī ECB interneta lapā publicēts sākotnējais novērtējums, kas saņemts no tirgus dalībniekiem par TARGET2 vērtspapīriem. Lai gan nozarei kopumā par šo iniciatīvu bija nepieciešama sīkāka informācija no Eurosistēmas, bankas tajā saskatīja lielākas iespējas nekā CVD. Projekts saņēmis stingru Eiropas Komisijas atbalstu.

2006. gada 20. oktobrī ECB paziņoja, ka Padome lūgusi Maksājumu un norēķinu sistēmu komiteju sagatavot detalizētu pētījumu, lai pārbaudītu TARGET2 vērtspapīriem darbības, ekonomisko, tiesisko un tehnisko dzīvotspēju. Gatavojot Padomes lēmumu par to, vai ieviest projektu TARGET2 vērtspapīriem, ECB nodibināja kontaktus ar tirgus dalībniekiem un infrastruktūrām, lai tās iepazīstinātu ar galvenajām TARGET2 vērtspapīriem paredzētajām tehniskajām iespējām. Kopš 2006. gada decembra vidus notikušas vairākas tikšanās ar dažādām iesaistītajām pusēm, lai apspriestu ar šo iniciatīvu saistītos plaša spektra jautājumus.

Sistēmas TARGET2 vērtspapīriem ieviešana, kas pilnībā būtu Eurosistēmas īpašumā un ko tā izmantotu, iespējams, radītu lielus izmaksu ietaupījumus sakarā ar augsto efektivitāti

un tehnisko saskaņošanu, ko TARGET2 vērtspapīriem nodrošinātu tirgus dalībniekiem, īpaši pārrobežu darījumu jomā. TARGET2 vērtspapīriem būtu nozīmīgs solis uz Eurosistēmas vienoto mijiedarbību ar tirgu. Turklāt tā kļūtu par saskarsmes punktu ar Eurosistēmas pārrobežu nodrošinājuma pārvaldības sistēmu un tādējādi veicinātu visas Eiropas likviditātes regulēšanu. Gaidāma sinerģija ar citām iespējām, ko Eurosistēma izmanto, īpaši TARGET2, un risinājumi nodrošinājuma izmantošanai pārrobežu darījumos.

2.4. NODROŠINĀTU DARĪJUMU NORĒĶINU PROCEDŪRAS

Atbilstošos aktīvus var izmantot pārrobežu darījumos, lai nodrošinātu Eurosistēmas visu veidu kredītooperācijas galvenokārt ar centrālo banku korespondentattiecību modeļa (CCBM) palīdzību vai ar atbilstošām saiknēm starp euro zonas vērtspapīru norēķinu sistēmām (VNS). Eurosistēma nodrošina CCBM, bet atbilstošās saiknes ir tirgus noteikts risinājums.

2006. gada decembrī Eurosistēmas turējumā esošā pārrobežu nodrošinājuma apjoms pieauga līdz 514 mljrd. euro (2005. gada decembrī – 444 mljrd. euro). Pārrobežu nodrošinājums 2006. gada beigās kopumā veidoja 52.3% no kopējā Eurosistēmai sniegtā nodrošinājuma. 2006. gadā pirmo reizi nodrošinājuma pārrobežu lietojums pārsniedza nodrošinājuma iekšzemes lietojumu. Šie skaitļi apstiprina iepriekšējos gados novēroto tendenci – finanšu tirgu augošo integrāciju euro zonā un darījuma partneru arvien lielāku vēlmi savos vērtspapīru portfeļos iekļaut citā euro zonas valstī emitētus aktīvus.

CENTRĀLO BANKU KORESPONDENTATTIECĪBU MODELIS

CCBM joprojām ir nozīmīgākais nodrošinājuma pārrobežu pārveduma kanāls Eurosistēmas monetārajā politikā un dienas ietvaros izsniegtā kredīta operācijās. Tā ieguldījums bija 39.7% no kopējā Eurosistēmai 2006. gadā sniegtā nodrošinājuma. 2006. gada beigās to aktīvu

apjoms, kuri atrodas glabāšanā, izmantojot CCBM, pieauga līdz 414 mljrd. euro (2005. gada beigās – 353 mljrd. euro).

2006. gadā tika pabeigts darbs pie CCBM tehnisko un darbības principu pārskatīšanas, kurā ņemta vērā Eurosistēmas jaunās nodrošinājumu sistēmas, ko 2005. gada jūlijā apstiprināja Padome, ieviešana. CCBM sistēma pārskatīta arī tāpēc, lai ļautu jaunajām euro zonas valstīm tajā integrēties. Šajā kontekstā 2006. gada 21. decembrī parakstīts CCBM līgums ar *Banka Slovenije*.

Tā kā CCBM pakalpojumam, kas sākotnēji paredzēts kā pagaidu mehānisms, ja visā euro zonā nepastāv tirgus noteikts risinājums, nav visaptverošas tirgus alternatīvas, Padome 2006. gada 3. augustā pieņēma lēmumu turpināt šā pakalpojuma sniegšanu arī pēc 2007. gada. ECB arī analizē nodrošinājuma pārvaldības darbības principu saskaņošanas iespējas Eurosistēmā.

NACIONĀLO VĒRTSPAPĪRU NORĒKĪNU SISTĒMU ATBILSTOŠAS SAIKNES

Nacionālās VNS var saistīt līgumiskas vienošanās un operatīva kārtība, kas sistēmās ļauj veikt atbilstošo vērtspapīru pārrobežu pārvedumu. Kad, izmantojot šādas saiknes, veikts atbilstošo vērtspapīru pārvedums uz citu VNS, tos ar iekšējo procedūru palīdzību var izmantot tāpat kā jebkuru iekšzemes nodrošinājumu. Pašlaik darījuma partneriem pieejamas 59 saiknes, no kurām aktīvi izmantots tiek tikai ierobežots skaits. Turklāt šīs saiknes aptver tikai daļu euro zonas. Saiknes kļūst piemērotas Eurosistēmas kredītooperācijām, ja tās atbilst Eurosistēmas deviņiem lietotāju standartiem.¹⁵ Eurosistēma pēc šiem standartiem novērtē jebkuras jaunas saiknes vai atbilstošo saikņu uzlabojumus. 2006. gadā uzlabotas un pozitīvi novērtētas trīs pašreizējās atbilstošās saiknes. Turklāt tiek vērtēta dažu trīspusējo saikņu, t.i., saikņu, kurās iesaistīti vairāk nekā divi CVD, iespējamā izmantošana.

Ar saikņu palīdzību turējumā esošā nodrošinājuma apjoms 2006. gada decembrī

pieauga līdz 99 mljrd. euro (2005. gada decembrī – 91 mljrd. euro), tomēr tas veidoja tikai 10.5% no kopējā (pārrobežu un iekšzemes) Eurosistēmas turējumā 2006. gadā esošā nodrošinājuma.

¹⁵ *Standards for the use of EU securities settlement systems in ESCB credit operations*, 1998. gada janvāris.

3. BANKNOTES UN MONĒTAS

3.1. BANKNOTES UN MONĒTAS APGROZĪBĀ UN DARBĪBAS AR NAUDU

EURO BANKNOŠU UN MONĒTU PIEPRASĪJUMS

2006. gada beigās apgrozībā atradās 11.3 mljrd. euro banknošu 628.2 mljrd. euro vērtībā; salīdzinājumā ar 2005. gada beigām banknošu skaits pieaudzis par 9.5% un to vērtība – par 11.2% (10.4 mljrd. banknošu 565.2 mljrd. euro vērtībā). Samazinoties gada kāpuma tempam, apgrozībā esošo banknošu vērtība turpināja augt kopš pārejas uz euro skaidrās naudas lietošanu 2002. gadā (sk. 44. un 45. att.). Tiek lēsts, ka vērtības izteiksmē 10–20% apgrozībā esošo euro banknošu izmanto ārpus euro zonas esošo valstu iedzīvotāji, joprojām nosakot euro banknošu pieprasījumu un galvenokārt veidojot uzkrājumus vai veicot maksājumus euro līdztekus nacionālajai valūtai.

Arī 2006. gadā turpinājās apgrozībā esošo 50, 100 un 500 euro banknošu skaita straujais kāpums (attiecīgi 12.5%, 9.6% un 13.2%). Temps, kādā pieauga pārējo nominālvērtību banknošu skaits apgrozībā, svārstījās no 2.7% līdz 8.2% (sk. 46. att.).

2006. gadā kopējais euro monētu skaits apgrozībā (t.i., kopējais apgrozījums bez NCB krājumiem) palielinājās līdz 69.5 mljrd. (par 10.4%), bet to vērtība pieauga līdz 17.9 mljrd. (par 7.4%). Monētu skaita samērā lielo kāpumu galvenokārt noteica ilgstošais un spēcīgais

mazas nominālvērtības monētu pieprasījums sakarā ar samērā lieliem monētu zudumiem un uzkrāšanas tendenci.

DARBĪBAS AR BANKNOTĒM EUROSISTĒMĀ

Turpinājās iepriekšējos gados novērotā euro banknošu izlaišanas un to izņemšanas no apgrozības nelielā kāpuma tendence. 2006. gadā euro zonas NCB emitēja 32.5 mljrd. banknošu, bet 31.5 mljrd. banknošu nonāca tajās atpakaļ. Apgrozībā esošo banknošu nonākšanas atpakaļ biežums¹⁶ nedaudz samazinājās (no 3.17 2005. gadā līdz 3.03 2006. gadā). Visām euro banknotēm, kas no apgrozības nonāca atpakaļ euro zonas NCB, tika noteikts autentiskums un derīgums apgrozībai, un, lai saglabātu apgrozībai paredzēto banknošu kvalitāti, šajā nolūkā izmantotas pilnībā automatizētas banknošu apstrādes iekārtas. Šajā procesā NCB nomainīja aptuveni 5.2 mljrd. banknošu (pieaugums salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu – 26.2%), kuras uzskatīja par apgrozībai nederīgām.

3.2. BANKNOŠU VILTOŠANA UN VILTOJUMU NOVĒRŠANA

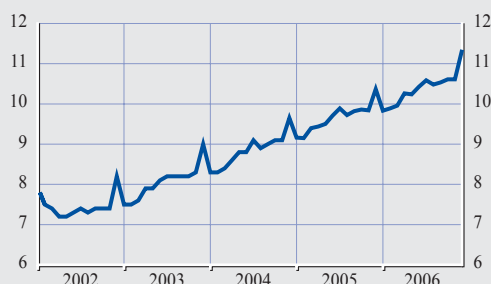
VILTOTAS EURO BANKNOTES

Pēc tam kad divus gadus no apgrozības izņemto viltoto euro banknošu skaits nemainījās,

¹⁶ Aprēķina, dalot attiecīgajā periodā NCB atpakaļ nonākušo banknošu kopējo skaitu ar banknošu vidējo skaitu apgrozībā šajā periodā.

44. attēls. Kopējais apgrozībā esošo euro banknošu skaits (2002–2006)

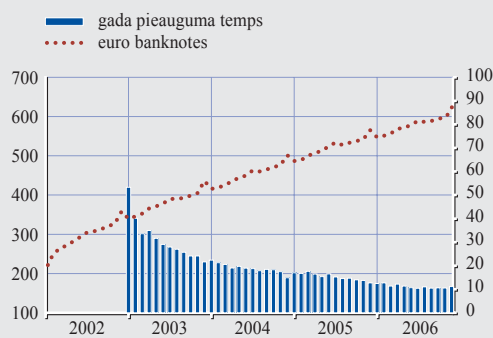
(mljrd.)

Avots: ECB.

45. attēls. Kopējā apgrozībā esošo euro banknošu vērtība (2002–2006)

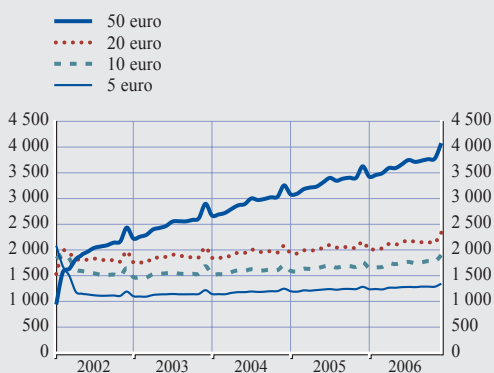
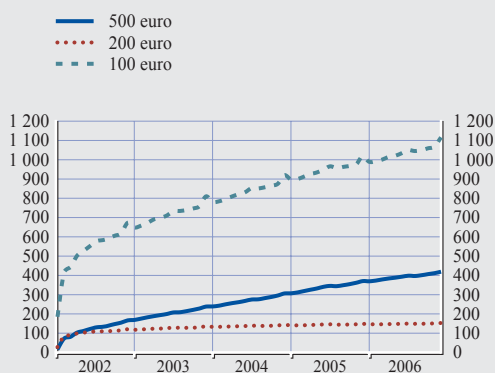
(mljrd. euro; kreisā ass; %, labā ass)

Avots: ECB.

46. attēls. Apgrozībā esošo euro banknošu skaits (2002-2006) nominālvērtību dalījumā

(milj.)

Avots: ECB.

2006. gadā novērota neliela viltojumu skaita samazināšanās. 47. attēlā redzama no apgrozības izņemto viltoto banknošu skaita tendence, kuru raksturo katru pusgadu, sākot ar euro banknošu laišanu apgrozībā, aprēķinātie rādītāji. Kopējais viltojumu skaits, kas 2006. gadā nonāca nacionālajos analīzes centros,¹⁷ bija aptuveni 565 000.¹⁸ 2006. gadā nozīmīgas pārmaiņas notika atklāto viltojumu sadalījumā pēc nominālvērtības. Pirms 2006. gada visbiežāk viltotā bija 50 euro banknote. Taču atklāto 50 euro banknošu viltojumu īpatsvars ievērojami samazinājies, attiecīgi pieaugot gan viltotu 20 euro, gan – daudz mazākā mērā – 100 euro banknošu skaitam (sk. 13. tabulu). Tādējādi kopējā no apgrozības izņemto viltojumu nominālvērtība un līdz ar to viltošanas izraisītie iespējamie finansiālie zaudējumi 2006. gadā samazinājās.

Sabiedrība var uzticēties euro drošumam, jo tā ir labi aizsargāta valūta gan sarežģīto pretviltošanas elementu, gan Eiropas un nacionālo

tiesībsargājošo iestāžu darbības efektivitātes ziņā. Tomēr šai uzticībai nekad nevajadzētu radīt bezrūpību, un ECB iesaka sabiedrībai būt modrai un neaizmirst par naudas pārbaudi, to "aptaustot, apskatot un pagrozot".¹⁹

VILTOŠANAS NOVĒRŠANA

Eurosistēma 2006. gadā turpināja ciešu sadarbību ar Eiropolu un Eiropas Komisiju (īpaši ar Eiropas Krāpšanas apkarošanas biroju (*European Anti-Fraud Office; OLAF*)) euro viltošanas novēršanā. Eurosistēma aktīvi darbojas gan ES, gan ārpus tās robežām, lai apmācītu profesionālos skaidrās naudas apstrādātājus noteikt viltotas banknotes un rīkoties ar tām.

Starptautiskais Viltojumu novēršanas centrs turpina sniegt atbalstu Centrālo banku viltojumu novēršanas grupai (27 centrālo banku grupa, kas darbojas G10 valstu aizbildnībā) un ir visu dalībnieku tehniskais centrs. Tā galvenais uzdevums ir nodrošināt visu organizāciju, kas iesaistītas viltojumu novēršanas sistēmā, tehnisko atbalstu un centralizētas komunikāciju sistēmas darbību.

13. tabula. Izplatītie viltojumi nominālvērtību dalījumā

	5 euro	10 euro	20 euro	50 euro
Procentos	1	4	40	34
	100 euro	200 euro	500 euro	Kopā
Procentos	18	2	1	100

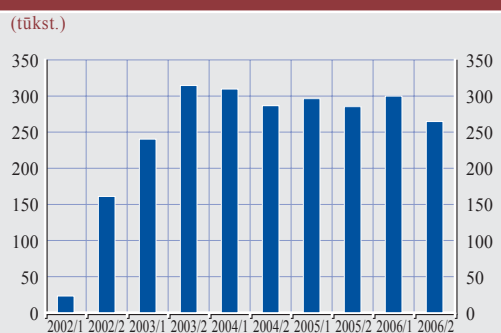
Avots: Eurosistēma.

17 Centri, kas izveidoti katrā ES dalībvalstī sākotnējai viltoto euro banknošu analīzei valsts līmenī.

18 Šis skaitlis var nedaudz mainīties vēlu iesniegto datu (īpaši ārpus euro zonas esošo valstu) dēļ.

19 Sīkāku informāciju sk. <http://www.ecb.int/bc/banknotes/security/html/index.en.html>.

47. attēls. No apgrozības izņemto viltoto euro banknošu skaits (2002-2006)

Avots: Eurosistēma.

3.3. BANKNOŠU EMISIJA UN RAŽOŠANA

SISTĒMA VILTOJUMU NOTEIKŠANAI UN BANKNOŠU ŠĶIROŠANAI PĒC DERĪGUMA

Banknošu atkārtotas apgrozības sistēma (*Banknote Recycling Framework*; BRF) attiecas uz kredītiestāžu un profesionālu skaidrās naudas apstrādātāju rīcību, atklājot viltojumus un šķirojot banknotes pēc derīguma. Sistēma nosaka euro banknošu atkārtotas laišanas apgrozībā kopējo politiku kredītiestāžu sektorā, kā arī banknošu apstrādes vienotos noteikumus un minimālos standartus, kas jāievēro kredītiestādēm un citiem profesionāliem skaidrās naudas apstrādātājiem. Pamatojoties uz Padomes 2004. gada decembrī pieņemto lēmumu, visas euro zonas NCB, izņemot divas no tām, savā darbībā ieviesušas BRF.

Kredītiestādēm un citiem profesionāliem skaidrās naudas apstrādātājiem noteikts pārejas periods līdz 2007. gada beigām, lai to banknošu apstrādes iekārtas pielāgotu jaunajām prasībām. Ievērojot nacionālo skaidrās naudas apstrādes infrastruktūru lielās atšķirības, 2006. gada decembrī Padome nolēma pagarināt noteikto viena gada pārejas periodu dažās euro zonas valstīs. Noteikts divus gadus ilgāks pārejas periods Francijai (noslēgsies 2009. gada beigās) un trīs gadus ilgāks pārejas periods Grieķijai, Spānijai, Īrijai, Itālijai un Portugālei (noslēgsies 2010. gada beigās).

BRF pamatelements ir prasība pārbaudīt bankomātos izsniedzamo banknošu autentiskumu un derīgumu apgrozībai, izmantojot operatora apkalpotas iekārtas, kas atbilst Eurosistēmas standartiem. Paša klienta darbinātām skaidrās naudas noguldīšanas un skaidrās naudas apstrādes iekārtām arī jāatbilst noteiktiem tehniskiem banknošu pārbaudīšanas un tālākas apstrādes standartiem. Lielākā daļa euro zonas NCB noteikušas nepieciešamās ražotāju iekārtu pārbaudes. Turklāt ECB izveidojusi interneta lapu ar visu to iekārtu sarakstu, kuras izgājušas kopējo Eurosistēmas testēšanas procedūru un izmantojamas banknošu atkārtotai laišanai apgrozībā.

2006. gada jūlijā Padome pieņēma lēmumu par pārejas režīmu turpmākai BRF ieviešanai jaunajās euro zonas valstīs. Tas nosaka, ka to dalībvalstu NCB, kuras pāries uz euro līdz 2010. gadam, jāievieš BRF ne vēlāk kā 12 mēnešu laikā pēc pievienošanās euro zonai. Kredītiestādēm un citiem profesionāliem skaidrās naudas apstrādātājiem noteikts viena gada pārejas posms. To dalībvalstu NCB, kuras pievienosies euro zonai pēc 2010. gada, BRF būs jāievieš pirms pievienošanās, bet iekārtu pielāgošanai kredītiestādēm un profesionāliem skaidrās naudas apstrādātājiem joprojām paredzēts viena gada pārejas periods.

Pielāgojot darbību BRF prasībām, kredītiestādes un citi profesionāli skaidrās naudas apstrādātāji uzlabos spēju noteikt iespējami viltotas euro banknotes. Tas būs iedarbīgs ieguldījums to juridisko saistību izpildē attiecībā uz tūlītēju iespējami viltotu banknošu izņemšanu no apgrozības un nodošanu tiesībsargājošām iestādēm tālākai izmeklēšanai. Turklāt tas nodrošinās, ka kredītiestādes saviem klientiem piegādā banknotes labā stāvoklī, tādējādi palīdzot vieglāk atšķirt īstas banknotes no viltotām.

PAPLAŠINĀTO PĀRRAUDZĪTO KRĀJUMU PILOTPROGRAMMAS IZVEIDE

Padome 2006. gadā pieņēma lēmumu Āzijā uzsākt Paplašināto pārraudzīto krājumu (PPK) pilotprogrammu. PPK nozīmē skaidrās naudas

krājumus privātā bankā (PPK bankā), kurai nauda nodota pārraudzībā. Eurosistēma paredz, ka PPK programma veicinās euro banknošu starptautisko izplatību un uzlabos to apgrozījuma kontroli ārpus euro zonas. Tā kā tiek lēsts, ka 10–20% apgrozībā esošo euro banknošu (kopējās vērtības izteiksmē) tiek izmantoti ārpus euro zonas, Eurosistēma uzskata par lietderīgu iegūt pilnīgāku informāciju par tām. Atklātā konkursā par PPK bankām tika izvēlētas divas spēcīgas banknošu liela apjoma darījumu tirgū aktīvas komercbankas – viena Honkongā, bet otra Singapūrā. *Deutsche Bundesbank* darbosies kā PPK banku loģistikas un administratīvais partneris. Abas PPK bankas uzsāks darbību 2007. gada 1. pusgadā. PPK pilotprogramma tiks izmantota, lai novērtētu PPK darbību, to devumu informētībā par euro banknošu apgrozību ārpus euro zonas un to ietekmi uz visu banknošu liela apjoma darījumu tirgu. Pamatojoties uz šo pilotprogrammu, Padome 2008. gadā izlems, vai turpināt PPK programmu.

DIALOGS AR EIROPAS MAKSĀJUMU PADOMI UN CITĀM SKAIDRĀS NAUDAS CIKLĀ IEISAISTĪTĀJĀM PUSĒM

Lai nodrošinātu raitu euro skaidrās naudas aprites ciklu un atbilstošu Eurosistēmas skaidrās naudas pakalpojumu sniegšanu, liela nozīme ir informācijai par dažādo iesaistīto pušu (banku nozares kā NCB galvenā darījuma partnera) lietotāju prasībām. Dažādos forumos – Euro skaidrās naudas lietotāju grupā un Eiropas Maksājumu padomes Skaidrās naudas darba grupā – ar Eiropas iesaistītajām pusēm tiek apspriesti svarīgi skaidrās naudas, piemēram, kopējo izmaksu samazināšanas, jautājumi.

Skaidrās naudas piegādes ķēdes organizācija dažādās valstīs atšķiras sakarā ar nacionālajām īpatnībām (piemēram, atšķirīga centrālās bankas un komercbanku sistēmas struktūra, juridiskais regulējums, sabiedrības maksājumu veikšanas paradumi, skaidrās naudas pārvadājumu infrastruktūra un ģeogrāfiskie apstākļi). Tāpēc euro zonā nav vēlams skaidrās naudas piegādes modelis pēc principa "viens

14. tabula. 2006. gadā iedalītais euro banknošu izgatavošanas apjoms

Nominālvērtība	Apjoms (milj. banknošu)	Izgatavošanas pasūtītāja NCB
5 euro	1 080.0	ES, FR, IE, AT, FI
10 euro	1 780.0	DE, GR, FR, NL
20 euro	1 940.0	DE, ES, FR, IT, PT
50 euro	1 920.0	BE, DE, ES, IT, NL
100 euro	280.0	IT, LU, AT
200 euro	–	–
500 euro	–	–
Kopā	7 000.00	

Avots: ECB.

izmērs der visiem". Tomēr 2006. gada septembrī Padome nolēma, ka nepieciešama laika grafika un norāžu izstrāde, lai vidējā termiņā panāktu lielāku NCB skaidrās naudas pakalpojumu konvergenci.

BANKNOŠU IZGATAVOŠANAS KĀRTĪBA

2006. gadā kopumā tika izgatavoti 7.0 mljrd. (2005. gadā – 3.63 mljrd.) euro banknošu. Mazāku ražošanas apjomu 2005. gadā galvenokārt noteica kopš 2002. gada uzkrāto banknošu izlietošana, jo neziņa par euro ieviešanu noteica lielu ražošanas apjomu sākotnējo piegāžu nodrošināšanai.

Banknošu izgatavošanas kāpums 2006. gadā atspoguļoja šādus faktorus: 1) naudas apgrozījuma pieaugumu, 2) nederīgu banknošu skaita palielināšanos, 3) NCB krājumu līmeņa kritumu un 4) lēmumu 2006. gadā izgatavot daļu no nākotnē nepieciešamā banknošu pieprasījuma.

Euro banknošu izgatavošana joprojām notika pēc decentralizētās izgatavošanas scenārija ar 2002. gadā apstiprināto kopīgo fondu. Saskaņā ar šo kārtību katra euro zonas NCB atbild par tai no noteiktas nominālvērtības banknošu kopīgā pieprasījuma iedalītās daļas izgatavošanu (sk. 14. tabulu).

EURO BANKNOŠU OTRAIS IZLAIDUMS

Pēc sagatavošanas posma, kad tika apstiprinātas prasības jaunajai banknošu sērijai un apzināti iespējamie tehniskie uzlabojumi, 2006. gadā Padome apstiprināja kopīgo projekta plānu par

jaunās banknošu sērijas veidošanu un rūpnieciskā pamatojuma posma uzsākšanu. Šis posms ietver dažādo pretviltošanas elementu testēšanu, lai novērtētu to nozīmi un noteiktu liela mēroga iespēšanas procesa potenciālās problēmas. Lielāko daļu rūpnieciskā pamatojuma darbību veic papīra ražotnes un naudas spiestuves, kuras ECB akreditējusi jau esošās banknošu sērijas izlaišanai. Balstoties uz rūpnieciskā pamatojuma posmā gūtajiem rezultātiem, tiks noteiktas jaunās banknošu sērijas vispārējās specifikācijas un sākota banknošu dizaina veidošana.

Jauno banknošu dizainā saglabāsies pirmās sērijas "laikmetu un stilu" tēma un tiks izmantoti vairāki pirmās banknošu sērijas dizaina elementi. Jau izvēlēts mākslinieks esošās banknošu sērijas dizaina pārveidei.

Gaidāms, ka pirmā jaunās sērijas banknote tiks izlaista pēc dažiem gadiem. Precīzs izlaides laiks un secība tomēr būs atkarīga no panākumiem jaunu pretviltošanas elementu izveidē un situācijas naudas viltošanas jomā. Jaunās sērijas dažādas nominālvērtības banknošu emisija notiks vairāku gadu laikā.

4. STATISTIKA

Ar NCB atbalstu ECB veido, vāc, apkopo un publicē plašu statistisko datu klāstu, kas palīdz euro zonas monetārās politikas īstenošanā, kā arī dažādu ECBS uzdevumu izpildē un ko arī izmanto finanšu tirgi un sabiedrība. Tāpat kā iepriekšējos gados, 2006. gadā statistisko datu vākšana, t.sk. saistībā ar euro zonas un ES paplašināšanu 2007. gadā, notika raiti. Svarīgs ECB statistikas vidēja termiņa stratēģijas pavērsiens tika sasniegts maija beigās, kad ECB un Eurostat pirmo reizi kopīgi publicēja euro zonas institucionālo sektoru gada integrēto nefinanšu un finanšu kontu kopumu. Pēc ECB jaunās statistisko datu tiešsaistes pakalpojumu sistēmas – Statistisko datu noliktavas (*Statistical Data Warehouse*) – darbības uzsākšanas būtiski uzlabojās euro zonas statistisko datu aprīte. Turklāt ciešā sadarbībā ar ECBS Statistikas komiteju ECB turpināja sniegt ieguldījumu Eiropas statistisko jēdzienu saskaņošanā un galveno pasaules statistisko standartu pārskatīšanā.

4.1. JAUNA VAI UZLABOTA EURO ZONAS STATISTIKA

2006. gada maija beigās ECB un Eurostat pirmo reizi kopīgi publicēja euro zonas gada integrēto nefinanšu un finanšu kontu kopumu par 1999.–2004. gadu. Šos euro zonas kontus var uzskatīt par tās "nacionālajiem kontiem". Šie konti ļauj vispusīgi analizēt tautsaimniecības finanšu un nefinanšu norišu saiknes, dažādu tautsaimniecības sektoru (mājsaimniecību, nefinanšu sabiedrību, finanšu sabiedrību un valdības) savstarpējās sakarības un minēto sektoru un pārējās pasaules mijiedarbību. Gada konti radījuši iespēju līdz 2007. gada vidum publicēt euro zonas sektoru ceturkšņa integrēto kontu pilnīgu sistēmu. Eurosistēma gatavo šo statistiku kopā ar Eurostat un nacionālajām statistikas iestādēm (NSI).

2006. gada septembrī ECB interneta lapā tika publicēti pirmie mēneša statistiskie dati par apgrozībā esošajiem Eiropas īstermiņa vērtspapīriem (STEP). 2007. gadā šos datus papildinās vērtspapīru apjomu un ienesīguma dienas statistika (sk. 4. nodaļas 3. sadaļu).

Monetārās statistikas vākšanas juridiskā bāze tika uzlabota, izdodot jaunu Regulu pasta žiro norēķinu iestādēm, kuras pieņem noguldījumus un ir daļa no nefinanšu sabiedrību sektora. Padome veica pilnveidojošus grozījumus ECB ceturkšņa finanšu kontu un valdības finanšu statistikas pamatnostādņēs. Ievērojot izveidojušos praksi papildināt ECB tiesību aktus ar praktiskās darbības rokasgrāmatām, ECB arī izdeva *Government Finance Statistics Guide* (Valdības finanšu statistikas rokasgrāmata).

Vairākās jomās noris darbs, lai turpmākajos gados vēl vairāk uzlabotu euro zonas statistiku. Tas īpaši attiecas uz nemonetāro finanšu iestāžu (piemēram, ieguldījumu fondu un finanšu instrumentsabiedrību) saskaņoto statistisko datu vākšanas sistēmu, ko Eurosistēma turpināja attīstīt 2006. gadā, jo šīs iestādes ir nozīmīgas finanšu tirgu dalībnieces. Šajā jomā gūti būtiski panākumi, un pašlaik tiek izstrādāta ECB regula par statistikas pārskatu sniegšanas prasībām ieguldījumu fondiem. Turklāt Eurosistēma pēta nepieciešamību un iespējas uzlabot apdrošināšanas sabiedrību un pensiju fondu statistiskos datus. Tāpat tiek analizēta MFI bilances statistikas un MFI procentu likmju statistikas juridiskā bāze, lai ietvertu jaunas lietotāju prasības un finanšu un ekonomiskās aktualitātes. Euro zonas maksājumu bilances un starptautisko investīciju bilances statistika iekļauta vienotā sistēmā, kurā posteņu pārmaiņas perioda beigās raksturo ne tikai darījumi, bet arī pārvērtēšanas pārmaiņas cenu un valūtas kursu dinamikas un citu norišu rezultātā.

Apkopojot iekšējo un ārējo lietotāju pieprasīto euro zonas statistiku, ECBS visvairāk uzmanības velta tam, lai pārskatu sniegšanas slogs būtu minimāls. Šajā sakarā ECBS 2006. gadā turpināja izstrādāt centralizēto vērtspapīru datubāzi (*Centralised Securities Database*; CSDB), kuras ietekmi vajadzētu just turpmākajos gados. CSDB, kas ir visas ECBS statistikas projekts ar iesaistītajām pusēm gan no ECB, gan NCB, ir vienota datubāze ar pamatinformāciju par visiem euro zonas valstu vērtspapīriem, kas svarīgi ECBS statistisko

uzdevumu izpildei. Paredzēts, ka šo datubāzi izmantos plaša ECBS finanšu statistikas datu klāsta apkopošanā un kvalitātes uzlabošanā.

2007. gada janvārī ECB pirmo reizi publicēja euro zonas valstu saskaņotos konkurētspējas rādītājus (*harmonised competitiveness indicators*), kuru pamatā ir patēriņa cenu indeksi. Šo rādītāju aprēķinā izmantota euro reālā efektīvā kursa metodika un datu avoti.

Visbeidzot, ECB "Mēneša Biļetenā" iekļautas euro zonas kapitāla un euro zonas mājsaimniecību nekustamo aktīvu vērtības aplēses.

4.2. CITAS STATISTIKAS NORISES

2006. gada septembrī ECB savā interneta lapā ieviesa lietotājiem vieglāk pieejamu un daudzpusīgāku ECBS statistisko datu tiešsaistes pakalpojumu – statistikas datubāzi.²⁰ Šajā pakalpojumā izmantoti vienkārši interfeisi, kas ļauj lietotājiem ātri atrast, atvērt un lejuplādēt euro zonas datus, dažos gadījumos arī valstu dalījumā. Turklāt gan ECB, gan NCB interneta lapās tagad ievietotas euro zonas statistikas papildu tabulas kopā ar atbilstošajiem valstu datiem. Šāds piemērs ir tabulas ar MFI no mājsaimniecībām un nefinanšu sabiedrībām piesaistīto noguldījumu un tām izsniegto kredītu saskaņotajām procentu likmēm.

Kopš 2006. gada novembra euro zonas statistikas lietotājiem pieejams SVF Datu izplatīšanas standartu biļetena padomes (*Dissemination Standards Bulletin Board*)²¹ vispusīgs datu un metadatu raksturojums. Euro zonas statistikas raksturojumu sagatavoja ECB un *Eurostat* ar SVF atbalstu. Datu izplatīšanas standartu biļetena padomes euro zonas lapa ļauj piekļūt datu publiskošanas kalendāram un euro zonas statistikai dažādās datu kategorijās.

Tāpat kā iepriekšējos gados ECB publicēja vairākus statistikas izdevumus, piemēram, *ECB statistics: an overview* ("ECB statistikas apskats"), 2006. gada 4. un 5. maija 3. ECB statistikas konferences *Financial statistics for a*

global economy norises dokumentus un izdevumu *Differences in MFI interest rates across euro area countries* ("MFI procentu likmju atšķirības euro zonas valstīs"). ECB speciālais pētījums *Revision analysis for general economic statistics* ("Tautsaimniecības statistikas pārskatīšanas analīze") sniedz euro zonas galvenās makroekonomiskās statistikas ticamības detalizētu novērtējumu.

Citas ECB publikācijas papildinātas ar daudz plašāku statistisko informāciju, piemēram, ar statistikas pielikumu izdevumam *Payment and securities settlement systems in the European Union and in the acceding countries (Blue Book)*. Pēc savākto datu vispusīgas analīzes tika uzlabota maksājumu un vērtspapīru datu definēšana un vākšana, kas savukārt uzlaboja vairāku mēnešu publikāciju termiņa ievērošanu. ECB pusgada ziņojumā *Indicators of financial integration in the euro area* ("Euro zonas finanšu integrācijas rādītāji") iekļauto finanšu integrācijas rādītāju loks arī tika paplašināts (sk. 4. nodaļas 3. sadaļu).

2007. gada februārī ECB publicēja trešo gadskārtējo kvalitātes ziņojumu par euro zonas maksājumu bilances un starptautisko investīciju bilances statistiku. Ziņojums sniedz kvalitatīvus novērtējumus un kvantitatīvus rādītājus, kas lietotājiem var noderēt šo statistisko datu analīzē.²²

ECB turpināja ciešu sadarbību ar *Eurostat* un citām starptautiskajām organizācijām un aktīvi iesaistījās notiekošajā pasaules statistisko standartu (nacionālo kontu sistēmas (NKS 93) un SVF Maksājumu bilances rokasgrāmatas) atjaunināšanā un OECD ārvalstu tiešo investīciju pamatdefinīcijas un ISIC nomenklatūras²³ pārskatīšanā. ECB arī atbalsta un ievieš vairākus globālās datu apmaiņas tehniskos standartus.²⁴

20 <http://sdw.ecb.int/>

21 <http://dsbb.imf.org/Applications/web/euronote/>

22 http://www.ecb.int/pub/pdf/other/bop_intinvpos-2007en.pdf

23 Starptautiskā Standartizētā visu ekonomiskās darbības veidu klasifikācija.

24 Piemēram, statistisko datu un metadatu apmaiņa (*Statistical Data and Metadata Exchange; SDMX*) – iniciatīva, kuru atbalsta SNB, ECB, *Eurostat*, SVF, OECD, ANO un Pasaules Banka, lai veicinātu statistiskās informācijas apmaiņas globālo standartu lietošanu.

4.3. GATAVOŠANĀS EURO ZONAS PAPLAŠINĀŠANAI

Statistikai ir svarīga loma euro zonai vēl nepiederošo ES dalībvalstu konverģences procesa pārraudzībā un līdz ar to arī konverģences ziņojumu sagatavošanā (sk. 5. nodaļas 1.2. sadaļu).

Statistiskos datus par panākumiem, kādus ES dalībvalstis guvušas, izpildot cenu stabilitātes, fiskālās situācijas, valūtas kursu un ilgtermiņa procentu likmju konverģences kritērijus, sagatavo *Eurostat*. ECB un iesaistīto dalībvalstu NCB palīdz *Eurostat*, sniedzot ilgtermiņa procentu likmju statistiku, kā arī vāc un apkopo citus statistiskos datus, kas papildina četrus galvenos konverģences rādītājus.

Tā kā konverģences procesa novērtējums lielā mērā ir atkarīgs no tam pamatā esošās statistikas kvalitātes un integritātes, ECB stingri uzrauga šādas statistikas, īpaši valdības finanšu statistikas, apkopošanas un sniegšanas norisi. ECB atbalsta Eiropas Komisijas iniciatīvas par *Eurostat* un NSI Prakses kodeksa ieviešanu. Gaidāms, ka šā kodeksa ievērošana palielinās šo iestāžu neatkarību, integritāti un atbildību, kam ir izšķiroša nozīme kvalitatīvas un ticamas statistikas sagatavošanā ES.

5. EKONOMISKIE PĒTĪJUMI

ECB un visas Eurosistēmas ekonomisko pētījumu mērķis ir politikas veidošanas procesa stabilas konceptuālās un empīriskās bāzes nodrošināšana. Tādējādi Eurosistēmas veiktie pētījumi veltīti tam, lai paplašinātu zināšanas par euro zonas tautsaimniecības darbību un piedāvātu analītiskus materiālus, modeļus un citus instrumentus, kas svarīgi euro zonas monetārās politikas īstenošanai un citu Eurosistēmas uzdevumu veikšanai.

5.1. PĒTĪJUMU PRIORITĀTES

ECB ekonomiskos pētījumus galvenokārt veic Pētniecības ģenerāldirektorāts, bet tajos iesaistās arī citas struktūras, īpaši Ekonomikas ģenerāldirektorāts. Pētniecības koordinēšanas komiteja (*Research Coordination Committee*; RCC) koordinē pētniecības procesu, nosakot prioritātes un vienojot darbības jomas, kuru speciālisti iesaistīti ekonomiskajos pētījumos gan kā pētījuma pieprasītāji, gan piedāvātāji. Saskaņā ar jauno mandātu, par kuru panākta vienošanās 2006. gadā, RCC izstrādā nākamā gada prioritāro pētījumu ziņojumu un gada pārskatu par ECB zinātnisko darbību iepriekšējā periodā, kurus apstiprina Valde. Prioritāšu ziņojumā norādītas katrai prioritārajai jomai pašlaik trūkstošās zināšanas, noteikti sasniedzamie mērķi un veikts darba dalījums starp dažādām darbības jomām. Gada pārskata ietvaros kontrolēta gan pētījumu akadēmiskā kvalitāte, gan to atbilstība īstenojamajai politikai, veicot novērtējumu salīdzinājumā ar iepriekšējā prioritāšu ziņojumā izvirzītajiem rezultātiem.

2006. gada pētījumu programmā bija iekļautas sešas galvenās jomas – prognozēšana un modeļu veidošana, monetārās politikas analīze, monetārās politikas transmisijas mehānisms, finanšu stabilitāte, Eiropas finanšu sistēmas darbības efektivitāte un starptautiskie jautājumi. Turpmāk īsumā aplūkotas atsevišķas prioritārās jomas.

Runājot par prognozēšanas un modelēšanas attīstību, 2006. gadā izstrādāti divi svarīgu pētījumu virzieni. Pirmkārt, turpinājās jaunā

visas euro zonas progresīvā dinamiski stohastiskā vispārējā līdzsvara modeļa izstrādāšana un drīz tiks veikti tā pirmie prognozēšanas spējas testi. Otrkārt, īstermiņa (kārtējā un nākamā ceturkšņa) IKP prognozēšanā sekmīgi tika izmantoti dinamiskie faktoru modeļi. To reālā laika novērtēšanai pielīdzināmā darbība prognozēšanā liecina, ka salīdzinājumā ar parastākiem paņēmieniem šie modeļi darbojas ļoti labi.

Sakarā ar ECB monetārās politikas stratēģijā monetārajai analīzei ierādīto svarīgo lomu padziļināti tika analizēta tādu modeļu un instrumentu attīstība, ar kuru palīdzību tiek iegūta informācija no monetārajiem rādītājiem. Šādu un līdzīgu pētījumu analīzes rezultāti tika apspriesti 2006. gada novembrī ECB 4. centrālo banku darbības konferencē "Naudas loma: nauda un monetārā politika 21. gadsimtā". 2007. gada vasarā paredzēts publicēt konferences ziņojumus un diskusiju kopsavilkumu.

Pēc Eurosistēmas centrālo banku pētījumu sektoru vadītāju lūguma Padome 2006. gada februārī apstiprināja algu dinamikas pētījumu struktūru. Pētnieku grupā darbojas zinātnieki no 20 ES NCB un ECB, un tās darbība paredzēta diviem gadiem. Pētnieciskais darbs struktūrā noris četros virzienos. Pirmais virziens pēta euro zonas darba algas un citu darbaspēka izmaksu dinamikas empīrisko raksturu kopējā, valstu un sektoru dalījumā, kā arī strukturāli analizē šo izmaksu noteicējfaktorus un to atkarību no inflācijas pārmaiņām. Otrais virziens saistīts ar mikrodatiem par algām, un tā mērķis ir noteikt iespējamo algu un darba tirgus neelastīguma raksturu un spēku euro zonas valstīs un sektoros, kā arī atrast saikni starp algu un cenu noteikšanu uzņēmumu līmenī. Trešais virziens pēta iespējas veikt *ad hoc* apsekojumu par algām, citām darbaspēka izmaksām un cenu noteikšanas mehānismu uzņēmumu līmenī. Ceturtā virziena uzmanības centrā ir citu grupas darbības virzienu rezultātu visaptveroša analīze, lai noteiktu ietekmi uz euro zonas politiku. Paredzēts, ka visu virzienu pētījumu rezultāti ECB lēmējinstācijām kļūs zināmi līdz 2008. gada vidum.

Pēc ES Somijas prezidentūras lūguma ECB sagatavoja ziņojumu diskusijai neformālajā ECOFIN sanāksmē, kas 2006. gada 28. un 29. septembrī notika Helsinkos. Tā nosaukums bija "Finanšu tirgu un inovāciju loma Eiropas produktivitātē un izaugsmē", un tajā tika atzīmēts ievērojamais progress, kas panākts Eiropas finanšu integrācijā un tā pozitīvā ietekme uz produktivitāti un ekonomisko izaugsmi. Taču tajā arī norādīts, ka politiku, kuras mērķis ir finanšu integrācija, būtu lietderīgi papildināt ar finanšu sistēmas modernizāciju veicinošiem pasākumiem – tādiem, kas uzlabotu finanšu tirgus vispārējos pamatnosacījumus. Šāda modernizācija nozīmētu finanšu inovāciju veicināšanu, kā arī institucionālos un organizatoriskos uzlabojumus, lai paaugstinātu finanšu sistēmas efektivitāti, piemēram, novirzot kapitālu nozarēm ar vislabākajām attīstības prognozēm. Ziņojumā secināts, ka Eiropā iespējams uzlabot pamatnosacījumus, piemēram, attiecībā uz korporatīvās vadības specifiskiem aspektiem, atsevišķu tiesisko sistēmu efektivitāti finanšu konfliktu risināšanā un dažu Eiropas valstu banku sektora strukturālām iezīmēm, t.sk. koncentrācijas tendencēm vietējos maza apjoma darījumu tirgos un valsts banku skaitu. ECB ziņojums deva ieguldījumu turpmākajam darbam arī riska kapitāla finansēšanas un vērtspapīrošanas tendenču jomā.

ECB un Finanšu studiju centra (FSC) vadītā Eiropas Kapitāla tirgu un finanšu integrācijas pētniecības tīkla darbības otrā posma ietvaros 2006. gadā notika divas konferences. *Deutsche Bundesbank* rīkotā 7. konference, kas bija veltīta finanšu sistēmas modernizācijai un Eiropas ekonomiskajai izaugsmei, notika septembrī Berlīnē. Saskaņā ar vienu no konferencē izdarītajiem secinājumiem tautsaimniecība ar lielāku kapitāla tirgu ātrāk reaģē un piemērojas jauninājumiem tehnoloģijās. Šis ar kapitāla tirgu lielumu saistītais efekts saglabā savu nozīmi arī tad, ja ņemam vērā valsts banku skaitu un tiesiskās sistēmas efektivitāti. Turklāt nepilnīgi vērtspapīru likumi ietekmēja akciju tirgu attīstību un likviditāti. 8. konference bija veltīta

Eiropas finanšu integrācijai un stabilitātei, un to novembra beigās Madridē rīkoja *Banco de España*. Saskaņā ar vienu no šīs konferences ievērtības cienīgiem secinājumiem Eiropā, šķiet, pēdējā laikā augusi sakarība starp atsevišķu, īpaši lielo, banku riska faktoriem. Turklāt, runājot par attīstītajām valstīm, rasti pierādījumi tam, ka starpvalstu banku apvienošana pretēji iekšzemes apvienošanās procesiem var paaugstināt pārņēmes bankas riska līmeni. Vienlaikus pieejamās aplēses rosina domāt, ka lielāka banku konkurence faktiski varētu palielināt finanšu stabilitāti.

Pēc Eurosistēmas centrālo banku pētījumu vadītāju ierosinājuma Padome 2006. gada februārī atļāva izveidot speciālu darba grupu pētījumiem par mājsaimniecību finanšu un patēriņa apsekojumu datu apkopošanas nepieciešamību un iespējām. Decembrī speciālā darba grupa iesniedza Padomei ziņojumu, kurā izskaidrota šādu apsekojumu datu lietderība Eurosistēmas galveno funkciju, īpaši monetārās politikas, finanšu stabilitātes un maksājumu sistēmu, analīzē un politikas formulēšanā. Apsekojums veidotu jaunus priekšstatus, t.sk. par mājsaimniecību sektora jutīgumu pret aktīvu vērtības pārmaiņām, bagātības patērēšanas vēlmi, finanšu integrācijas un inovāciju efektu, novecošanas un pensiju reformu ietekmi uz mājsaimniecību uzkrājumiem un patēriņa struktūru. Dažās euro zonas valstīs jau tiek veikti mājsaimniecību finanšu un patēriņa apsekojumi, tomēr pagaidām trūkst salīdzināmu datu par visu euro zonu. Padome nolēma izveidot organizāciju, kas sagatavotu pilnvērtīgu apsekojuma priekšlikumu, ietverot izmantojamās aptaujas pilnu specifikāciju un tās ieviešanas nosacījumus. Šis priekšlikums veidos pamatu izmaksu un izdevīguma gala analīzei, kas Padomei ļaus noteikt, vai jāveic šāds apsekojums.

5.2. PUBLIKĀCIJAS UN KONFERENCES

Lielākā daļa ECB vai sadarbībā ar ECB speciālistiem veiktā pētnieciskā darba rezultātu publicēta ECB pētījumu sērijā un – mazākā apjomā – ECB speciālo pētījumu sērijā, kā arī prezentēta dažādās konferencēs un darbsemināros. 2006. gadā publicēti 137 ECB pētījumi. No tiem 87 tika sarakstīti ar ECB speciālistu līdzdalību, bet 50 darbu autori nav ECB darbinieki un pētījumus veica zinātnieku apmaiņas programmu, Euro sistēmas pētniecisko organizāciju vai ECB organizēto konferenču ietvaros. Katrs pētījums tiek iespiests un galvenokārt nonāk bibliotēkās un iestādēs, tomēr sērijas izplatīšanas galvenā vide ir ECB interneta lapa, no kuras 2006. gadā katru mēnesi pētījumi tika lejuplādēti aptuveni 280 000 reizu.

Papildus šādam pētījumu pieprasījuma novērtējumam sērijas kvalitāti var noteikt ar citiem paņēmieniem. Pētījumu uzdevums ir veicināt diskusijas par pētījumu rezultātiem pirms to publicēšanas žurnālos vai izdošanas grāmatās. Protams, ka pētījuma izdošana drukātā gala variantā ir ļoti svarīgs akadēmiskās kvalitātes rādītājs. No visiem 1999.–2002. gadā iznākušajiem pētījumiem aptuveni 50% profesionāli novērtētu darbu tika publicēti kādā no akadēmiskajiem žurnāliem un 13% – sējumos zinātnieku redakcijā. Par pētījumu nozīmi var spriest arī pēc atsaucēm uz tiem citu autoru darbos. Saskaņā ar ekonomiskās datubāzes ekonomisko pētījumu statistiku akadēmiskajās publikācijās katrs ECB pētījums citēts vidēji 3.4 reizes.

Kopš 2004. gada novembra ECB Pētniecības ģenerāldirektorāts sagatavo *Research Bulletin*, kas publiski pieejams, sākot ar tā 5. numuru 2006. gada decembrī. Šā 12 lpp. biļetena mērķis ir sniegt informāciju plašai ekspertu un nespeciālistu auditorijai par ECB speciālistu vai sadarbībā ar ECB speciālistiem veiktajiem pētījumiem par centrālo banku darbībai svarīgiem tematiem. Tā kā pētījumu sērija paredzēta galvenokārt speciālistiem, *Research*

Bulletin raksti, kas atspoguļo autoru viedokli, informē par moderno pētījumu rezultātiem īsā un saprotamā veidā.

Papildus jau minētajām publikācijām un pasākumiem ECB visu gadu sadarbojās ar akadēmiskajām aprindām, organizējot vairākas zinātniskās konferences un seminārus: martā – kolokviju "Monetārā politika: ceļš no teorijas uz praksi" par godu toreizējam valdes loceklim Otmaram Isingam (*Otmar Issing*), aprīlī – konferenci "Jautājumi saistībā ar centrālo darījuma partneru kliringa darījumiem", maijā – darbsemināru "Korporatīvās finanses un monetārā politika", jūlijā – konferenci "Finansiālā globalizācija un integrācija", augustā – Euro zonas ekonomiskā cikla organizācijas (*Euro Area Business Cycle Network*) 7. darbsemināru "Strukturālo modeļu novērtējums un empīriskais pamatojums ekonomiskā cikla analīzei", novembrī – konferenci "Monetārā politika, aktīvu tirgi un mācības", decembrī – starptautiskā monetārās politikas pētījumu foruma 4. konferenci un vienotā darba tirgus darbsemināru "Algu un darbaspēka izmaksu dinamika" sadarbībā ar Ekonomiskās politikas pētījumu centru.

6. CITI UZDEVUMI UN AKTIVITĀTES

6.1. MONETĀRĀS FINANSĒŠANAS UN PRIVILEĢĒTĀS PIEKĻUVES AIZLIEGUMA IEVĒROŠANA

Saskaņā ar Līguma 237. panta d) punktu ECB uzticēts uzdevums uzraudzīt, kā visas ES NCB un ECB ievēro Līguma 101. un 102. pantā, kā arī Padomes Regulās (EK) Nr. 3603/93 un Nr. 3604/93 noteiktos aizliegumus. 101. pants aizliedz ECB un NCB nodrošināt konta pārtēriņa vai jebkāda cita veida kredīta iespējas valdībām un Kopienas institūcijām vai struktūrām, kā arī tieši iegādāties no tām parāda instrumentus. 102. pants aizliedz jebkurus pasākumus, kuru pamatā nav piesardzības apsvērumu, kas nodrošina valdībām un Kopienas institūcijām vai struktūrām privileģētu piekļuvi finanšu institūcijām. Vienlaikus ar Padomi minēto nosacījumu ievērošanu dalībvalstīs uzrauga arī Eiropas Komisija.

ECB uzrauga arī ES centrālo banku veiktās iekšzemes un citu dalībvalstu valsts sektora emitēto parāda instrumentu iegādes otrreizējā tirgū. Saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 3603/93 apsvērumu daļu valsts sektora parāda instrumentu iegādi otrreizējā tirgū nedrīkst izmantot, lai apietu Līguma 101. pantā noteikto mērķi. Šādas iegādes nedrīkst kļūt par valsts sektora netiešās monetārās finansēšanas veidu.

2006. gadā Padome konstatēja divus minētā Līguma un ar to saistīto Padomes regulu prasību neizpildes gadījumus. *Banca d'Italia un Deutsche Bundesbank* sniedza informāciju par Eiropas Investīciju bankas (EIB) emitēto parāda instrumentu iegādi sākotnējā tirgū. 2006. gada 10. janvārī *Banca d'Italia* iegādājās ASV dolāros denominētas EIB obligācijas 50 milj. ASV dolāru vērtībā valūtas rezervju pārvaldīšanai. Testēšanas operāciju ietvaros, kas veiktas, lai gūtu pieredzi darbībai ar starpvalstu organizāciju emitētiem parāda instrumentiem, *Deutsche Bundesbank* veica trīs darījumus sākotnējā tirgū (2006. gada 9. janvārī – 50 milj. ASV dolāru vērtībā, 2006. gada 20. aprīlī – 15 milj. ASV dolāru vērtībā un 2006. gada 16. maijā – 10 milj. ASV

dolāru vērtībā), iegādājoties ASV dolāros denominētas EIB obligācijas kopumā par 75 milj. ASV dolāru. EIB ir Kopienas struktūra, tāpēc šādas iegādes saskaņā ar Līguma 101. pantu un Padomes Regulu (EK) Nr. 3603/93 ir monetārās finansēšanas aizlieguma pārkāpums. Sākotnējā tirgū iegādātos EIB parāda instrumentus *Banca d'Italia* pārdeva 2006. gada 8. martā. Sākotnējā tirgū iegādātos EIB parāda instrumentus *Deutsche Bundesbank* pārdeva 2006. gada 6. septembrī. Turklāt abas NCB nekavējoties veica pasākumus, lai izvairītos no šādu notikumu atkārtošanās nākotnē.

6.2. PADOMDEVĒJA FUNKCIJAS

Līguma 105. panta 4. punkts paredz, ka ar ECB jākonsultējas par ikvienu ierosināto Kopienas vai nacionālo tiesību aktu, kas ir ECB kompetencē.²⁵ Visi ECB atzinumi pieejami ECB interneta lapā.

ECB 2006. gadā apstiprināja 62 atzinumus – 10 sakarā ar ES Padomes ierosinātajām konsultācijām un 52 sakarā ar valstu iestāžu ierosinātajām konsultācijām. 2005. gadā apstiprināja 61 atzinumu. Šā gada pārskata pielikumā pievienots 2006. gadā apstiprināto atzinumu saraksts.

Saskaņā ar ECB lēmējinstāciju 2005. gada lēmumu vienkāršots ECB par Kopienas tiesību aktu priekšlikumiem pieņemto atzinumu formāts un struktūra, lai atzinumi lietotājiem būtu vieglāk saprotami un uzlabotos to efektivitāte.

Īpaši svarīgi ir šādi pieci ECB atzinumi par Kopienas tiesību aktu priekšlikumiem.

Pēc tam, kad saskaņā ar Līguma 122. panta 2. punktā noteikto kārtību Slovēnija tika atzīta par valsti, uz kuru neattiecas izņēmums, ECB

²⁵ Saskaņā ar Protokolu par atsevišķiem nosacījumiem Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotajai Karalistei (pievienots Līgumam) pienākums konsultēties ar ECB neattiecas uz Apvienoto Karalisti (OV C 191, 29.07.1992., 18. lpp.).

tika lūgta konsultācija par priekšlikumu Padomes regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 974/98 par euro ieviešanu, un par priekšlikumu Padomes regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 2866/98 par maiņas kursu starp euro un to dalībvalstu valūtām, kas ievieš euro.²⁶

Atzinumā par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai attiecībā uz maksājumu pakalpojumiem iekšējā tirgū, ar ko groza Direktīvas 97/7/EK, 2000/12/EK un 2002/65/EK,²⁷ ECB atbalstīja iniciatīvu veidot visaptverošu juridisko bāzi maksājumu pakalpojumu sniegšanai ES, veicināt vienotas euro maksājumu telpas izveidi un panākt saskaņotus piekļuves nosacījumus tirgum attiecībā uz maksājumu pakalpojumiem. Vienlaikus ECB norādīja, ka jāturpina atsevišķu punktu analīze, t.sk. maksājumu iestāžu saņemtie un turētie līdzekļi ar noguldījumu vai e-naudas ekonomiskajām un juridiskajām pazīmēm, dažas paredzētā regulatīvā un uzraudzības režīma nepilnības, maksājumu pakalpojumu lietotāju līdzekļu labākas aizsardzības nepieciešamība, kapitāla prasību neizvirzīšana un atsevišķas neskaidrības atļauto pasākumu uzskaitījumā.

ECB tika lūgta konsultācija un tā sniedza atzinumu²⁸ arī par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Padomes Direktīvu 92/49/EEK²⁹ un Direktīvas 2002/83/EK,³⁰ 2004/39/EK,³¹ 2005/68/EK³² un 2006/48/EK³³ attiecībā uz procesuālo kārtību un vērtēšanas kritērijiem pārņemšanas darījumu un akciju turējuma pieauguma saprātīgam novērtējumam finanšu sektorā³⁴ (sk. 4. nodaļas 2.2. sadaļu).

ECB pēc savas iniciatīvas sagatavoja atzinumu³⁵ par Komisijas direktīvas projektu, ar kuru tiek īstenota Padomes Direktīva 85/611/EEK par tiesību aktu, noteikumu un administratīvo aktu saskaņošanu attiecībā uz pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem (PVKIU),³⁶ un atsevišķu definīciju precizēšanu tajā.³⁷ Tas bija pirmais ECB atzinums par procedūru ieviešanas projektu, ko sagatavoja saskaņā ar

komitoloģijas procedūru. ECB konsultēja par nosacījumiem naudas tirgus instrumentu atbilstībai PVKIU ieguldījumu mērķiem, īpaši norādot, ka, lai palielinātu Eiropas naudas tirgus instrumentu caurredzamību un saskaņotību, piemērojamas vienādas informācijas izpaušanas un sniegšanas prasības regulētajām finanšu iestādēm un naudas tirgus instrumentu korporatīvajiem emitentiem.

Visbeidzot, 2007. gada 15. februārī ECB sniedza atzinumu³⁸ par priekšlikumiem izdarīt grozījumus astoņās finanšu sektora direktīvās, lai to komitoloģijas procedūrās ieviestu jaunu

26 CON/2006/36. ECB konsultācijas jautājumos par nacionālajiem tiesību aktiem, kas veicinātu euro ieviešanu nākotnē, lūdza arī Slovēnijas, Igaunijas, Kipras un Maltas iestādes (sk. CON/2006/4, CON/2006/10, CON/2006/17, CON/2006/23, CON/2006/28, CON/2006/29, CON/2006/33 un CON/2006/43).

27 CON/2006/21.

28 CON/2006/60 2006. gada 18. decembris (OV C 27, 07.02.2007., 1. lpp.).

29 Padomes 1992. gada 18. jūnija Direktīva 92/49/EEK par to, kā saskaņojami tiesību akti, noteikumi un administratīvie akti, kas attiecas uz tiešo apdrošināšanu, izņemot dzīvības apdrošināšanu, un ar ko groza Direktīvu 73/239/EEK un Direktīvu 88/357/EEK (Trešā nedzīvības apdrošināšanas Direktīva) (OV L 228, 11.08.1992., 1. lpp.). Direktīva, kurā jaunākie grozījumi veikti ar Direktīvu 2005/68/EK (OV L 323, 09.12.2005., 1. lpp.).

30 Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 5. novembra Direktīva 2002/83/EK par dzīvības apdrošināšanu (OV L 345, 19.12.2002., 1. lpp.). Direktīva, kurā jaunākie grozījumi veikti ar Direktīvu 2005/68/EK (OV L 323, 09.12.2005., 1. lpp.).

31 Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 21. aprīļa Direktīva 2004/39/EK par finanšu instrumentu tirgiem, ar ko groza Padomes Direktīvu 85/611/EEK un 93/6/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2000/12/EK un atceļ Padomes Direktīvu 93/22/EEK (OV L 145, 30.04.2004., 1. lpp.). Direktīva, kurā jaunākie grozījumi veikti ar Direktīvu 2006/31/EK (OV L 114, 27.04.2006., 60. lpp.).

32 Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 16. novembra Direktīva 2005/68/EK par pārāpdrošināšanu un Padomes Direktīvu 73/239/EEK un 92/49/EEK grozījumiem, kā arī Direktīvu 98/78/EK un 2002/83/EK grozījumiem (OV L 323, 09.12.2005., 1. lpp.).

33 Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 14. jūnija Direktīva 2006/48/EK par kredītiestāžu darbības sākšanu un veikšanu (pārstrādāta versija; OV L 177, 30.06.2006., 1. lpp.).

34 COM(2006) 507 galīgā redakcija.

35 CON/2006/57, 2006. gada 12. decembris (OV C 31, 13.02.2007., 1. lpp.).

36 Padomes 1985. gada 20. decembra Direktīva 85/611/EEK par to, kā saskaņojami tiesību akti, noteikumi un administratīvie akti attiecībā uz pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem (PVKIU; OV L 375, 31.12.1985., 3. lpp.). Direktīva, kurā jaunākie grozījumi veikti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/1/EK (OV L 79, 24.03.2005., 3. lpp.).

37 Komisijas darba dokuments ESC/43/2006.

38 CON/2007/4, OV C 39, 23.02.2007., 1. lpp.

"regulatīvās kontroles procedūru" un atceltu noteikumus, kas nosaka laika ierobežojumus ieviešanas pilnvaru piešķiršanai Komisijai. Atzinumā ECB uzsvēra faktu, ka Lamfalusi (*Lamfalussy*) 2. līmeņa ieviešanas akti ir "ierosinātie Kopienas akti" Līguma 105. panta 4. punkta izpratnē, par kuriem apspriežas ar ECB.³⁹

ECB turpināja sniegt konsultācijas valstu iestādēm par jautājumiem, kas attiecas uz NCB, īpaši sakarā ar Beļģijas, Čehijas Republikas, Francijas, Itālijas, Kipras, Latvijas, Luksemburgas, Ungārijas, Maltas, Nīderlandes, Polijas un Slovēnijas centrālo banku statūtu grozījumiem,⁴⁰ kā arī par nacionālajiem tiesību aktiem, kas veicinātu euro ieviešanu nākotnē.⁴¹ ECB konsultēja Latviju par likumprojektu par grozījumiem Latvijas Republikas Satversmē, lai tajā nostiprinātu Latvijas Bankas statusu. Kopumā atbalstot likumprojektu, ECB uzsvēra, cik svarīgi ir nodrošināt to, lai ierosinātie grozījumi neradītu nekādas pārmaiņas Latvijas Bankas statusā un funkcijās, bet konstitucionālā līmenī vēlreiz apstiprinātu tās vietu dažādo institūciju hierarhijā. ECB konsultēja arī Somiju jautājumā par grozījumiem likumā "Par ārkārtējām pilnvarām".⁴² Tāpat kā iepriekš sniegtajā atzinumā par jautājumiem, kas saistīti ar ārkārtas pilnvarām,⁴³ ECB ieteica veikt likumā tādus grozījumus, kas neļautu nacionālajām iestādēm īstenot vienīgi ECBS kompetencē esošas pilnvaras, ja nav izveidojusies kāda no Līguma 297. pantā minētajām ārkārtas situācijām.

Monetārās politikas jomā ECB konsultācijas par obligāto rezervju režīmu lūdza Igaunija, Latvija un Slovēnija.⁴⁴ ECB atzinumā uzsvēra priekšrocības, kādas nodrošina pakāpeniski sasniegta atbilstība ECB obligāto rezervju sistēmai. Šajā kontekstā ECB atzīmēja, ka pēc euro ieviešanas Latvijas krājaizdevu sabiedrības būs pakļautas ECB rezervju prasībām. Valstu iestādes lūdza ECB konsultāciju jautājumos par vienotā nodrošinājuma saraksta ieviešanu, īpaši *Nationale Bank van België/Banque*

Nationale de Belgique saistībā ar grozījumiem tās statūtos.⁴⁵

Finanšu uzraudzības jomā ECB sagatavoja pirmo atzinumu pēc savas iniciatīvas par valsts tiesību aktu projektu attiecībā uz Nīderlandes finanšu ministra neveiktajām konsultācijām ar ECB par likumprojekta otro daļu, saskaņā ar kuru paredzēts ieviest funkcionālu uzraudzības modeli.⁴⁶ ECB arī sniedza atzinumu par Polijas likumprojektu, ar kuru nosaka jaunu institucionālo bāzi banku sektora, kapitāla tirgu, apdrošināšanas sabiedrību un pensiju fondu uzraudzībai Polijā.⁴⁷ Atbilstoši iepriekš sniegtajiem ECB atzinumiem par banku un finanšu uzraudzības reformām šajā atzinumā atbalstīta centrālo banku iesaistīšana uzraudzības procesā, pozitīvi novērtēts esošais uzraudzības modelis un uzsvērtā nepieciešamība jaunajā uzraudzības sistēmā saglabāt profesionālās zināšanas banku un finanšu jomā. Vēlāk sniegtajā atzinumā ECB ieteica, lai *Narodowy Bank Polski* tiktu skaidri noteikts uzdevums pārraudzīt vērtspapīru norēķinu un klīringa sistēmas, pamatojoties uz to, ka šāda pārraudzības funkcija ietilpst centrālās bankas uzdevumā veicināt stabilu tirgus infrastruktūru, lai aizsargātu monetārās politikas efektivitāti un finanšu sistēmas vispārējo stabilitāti.⁴⁸

39 CON/2007/4, OV C 39, 23.02.2007., 1. lpp.

40 CON/2006/4, CON/2006/17, CON/2006/19, CON/2006/23, CON/2006/32, CON/2006/33, CON/2006/39, CON/2006/40, CON/2006/44, CON/2006/47, CON/2006/50, CON/2006/54, CON/2006/55, CON/2006/56 un CON/2006/58.

41 Slovēnijas, Igaunijas, Kipras un Maltas iestādes lūdza ECB īpašas konsultācijas par nacionālajiem tiesību aktiem, kas veicinātu euro ieviešanu šajās dalībvalstīs nākotnē (sk. CON/2006/4, CON/2006/10, CON/2006/17, CON 2006/28, CON/2006/29, CON 2006/33 un CON/2006/43).

42 CON/2006/6.

43 CON/2002/27.

44 CON/2006/3, CON/2006/11 un CON/2006/41.

45 CON/2006/40.

46 CON/2006/20.

47 CON/2006/15.

48 CON/2006/53.

6.3. EIROPAS KOPIENAS AIZŅĒMUMU UN AIZDEVUMU ADMINISTRĒŠANA

Saskaņā ar Līguma 123. panta 2. punktu un Padomes 2002. gada 18. februāra Regulu (EK) Nr. 332/2002 ECB Vidēja termiņa finansiālās palīdzības mehānisma ietvaros joprojām ir atbildīga par Eiropas Kopienas aizņēmumu un aizdevumu operāciju administrēšanu. 2006. gadā ECB administrēšanas uzdevumus neveica. 2005. gada beigās atlikumi neveidojās, un 2006. gadā jaunas operācijas netika uzsāktas.

6.4. EUROSISTĒMAS REZERVJU PĀRVALDĪŠANAS PAKALPOJUMI

2005. gada janvārī izveidotās Eurosistēmas klientu euro denominēto rezerves aktīvu pārvaldīšanas sistēmas ietvaros 2006. gadā joprojām tika piedāvāts daudzpusīgs pakalpojumu klāsts. Atsevišķas Eurosistēmas centrālās bankas (Eurosistēmas pakalpojumu sniedzējas) – uzticamas pakalpojumu nodrošinātājas – piedāvā centrālajām bankām, monetārajām iestādēm un valdības aģentūrām ārpus euro zonas, kā arī starptautiskajām organizācijām pilnu pakalpojumu kopumu, kas pamatojas uz saskaņotiem nosacījumiem atbilstoši vispārējiem tirgus standartiem. ECB veic koordinatora funkcijas, nodrošinot sistēmas raitu darbību. Salīdzinājumā ar 2005. gadu to klientu skaits, kuriem 2006. gadā bija darījuma attiecības ar Eurosistēmu, nemainījās. Attiecībā uz pašiem pakalpojumiem novērots klientu kopējo naudas līdzekļu vai vērtspapīru turējumu neliels pieaugums.

3. NODAĻA

**SLOVĒNIJAS
PIEVĪENOŠANĀS
EURO ZONAI**

1. EKONOMISKĀS UN MONETĀRĀS NORISES SLOVĒNIJĀ

ECOFIN 2006. gada 11. jūlijā pieņēma lēmumu atļaut Slovēnijai pievienoties euro zonai un ieviest euro kā savu valūtu ar 2007. gada 1. janvāri. Padomes lēmums pamatojās uz ECB un Eiropas Komisijas 2006. gada maijā publicētajiem konverģences ziņojumiem, Eiropas Parlamenta viedokli un Eiropas Komisijas priekšlikumu. Tajā pašā dienā ECOFIN pieņēma Regulu par Slovēnijas tolara un euro neatsaucamā konversijas kursa fiksēšanu. Tika noteikts Slovēnijas tolara konversijas kurss attiecībā pret euro – 239.640, savukārt centrālais kurss tika noteikts 2004. gada 28. jūnijā, kad tolars pievienojās VKM II. Tolara kurss saglabājās tuvu tā centrālajam kursam attiecībā pret euro visā dalības VKM II laikā, un tāds tas bija arī konversijas kursa noteikšanas dienā.

Pēdējos 10 gados Slovēnija panākusi ievērojamu progresu zemas inflācijas nodrošināšanā. Patēriņa cenu inflācija 1997. gadā bija visaugstākā (8.3%), taču tā pakāpeniski samazinājās (1999. gadā – 6.1%). Pēc īslaicīga pārtraukuma, ko noteica arī pievienotās vērtības nodokļa ieviešana, iekšzemes pieprasījuma pieaugums, būtisks darba samaksas palielinājums un krass importa cenu kāpums, inflācija pēc 2000. gada atkal samazinājās, 2005. gadā sasniedzot 2.5%. Lai gan bija vērojamas samērā lielas naftas cenu svārstības, vidējā SPCI inflācija 2006. gadā saglabājās 2.5% līmenī. Kopumā neenerģijas rūpniecības preču komponents mazināja neseno inflācijas kāpumu, savukārt enerģijas un pakalpojumu komponentiem bija spēcīgākā augšupvērsta ietekme uz inflāciju.

Inflācijas samazināšanās būtu jāaplūko, ņemot vērā stabilo tautsaimniecības izaugsmi. Pēdējos 10 gados reālā IKP kāpums vidēji par 4.1% pārsniedza euro zonas vidējo rādītāju. Lai gan no 2001. gada līdz 2003. gadam reālā IKP pieaugums bija nedaudz mērenāks, kopš 2004. gada tas atkal palielinājās. 2006. gadā reālā IKP kāpuma temps bija 5.2% (2005. gadā – 4.0%; sk. 15. tabulu). Tādējādi reālās konverģences jomā bija vērojams būtisks progress – Slovēnijas IKP uz vienu iedzīvotāju

(pirktpējas paritātes izteiksmē) salīdzinājumā ar euro zonas vidējo līmeni palielinājās no 65% 1997. gadā (augstākais līmenis Centrālās Eiropas un Austrumeiropas valstīs, kas pievienojās ES 2004. gada maijā) līdz 78% 2006. gadā. Vērtējot ārējā sektora norises, pēdējos 10 gados Slovēnijas tekošā konta un kapitāla konta deficīts vidēji bija 1.6% no IKP. 2006. gadā tekošā konta un kapitāla konta deficīts pieauga līdz 3.4% (2005. gadā – 2.4%).

Darba tirgus apstākļi pēdējos 10 gados saglabājās samērā stabili un bezdarba līmenis svārstījās aptuveni 6–7% robežās. Ekonomiskās aktivitātes nostiprināšanās 2006. gadā veicināja arī nodarbināto skaita pieaugumu līdz 0.6% (2005. gadā – 0.3%). Vienlaikus bezdarba līmenis samazinājās līdz 6.0% (2005. gadā – 6.5%). Dažos pēdējos gados veikto darba tirgus strukturālo pārkārtojumu rezultātā pakalpojumu sektorā bija vērojams nodarbinātības kāpums, savukārt apstrādes rūpniecībā – kritums. Pieauga neatbilstība starp augsti kvalificēta darbaspēka pieprasījumu un zemas kvalifikācijas darbaspēka piedāvājumu darba tirgū.

Konverģences procesu veicināja fiskālā politika. No 2000. gada (pirmais gads, par kuru pieejami salīdzināmi dati par valdības budžeta deficītu) līdz 2005. gadam budžeta deficīta attiecība pret IKP samazinājās no 3.8% līdz 1.4%. 2006. gadā valsts budžeta deficīta rādītājs (1.6%) kopumā atbilda 2005. gada aktualizētajā konverģences programmā ietvertajam rādītājam, lai gan bija vērojama augstāka izaugsme, nekā tika prognozēts, un labvēlīgāki budžeta deficīta rezultāti 2005. gadā. Tiek lēsts, ka valdības parāda attiecība pret IKP 2006. gadā nedaudz palielinājās (līdz 28.5%; 2005. gadā – 28.0%). Saskaņā ar aktualizēto stabilitātes programmu valdības kopējo izdevumu rādītājs 2006. gadā turpināja samazināties (vairāk nekā par 0.5% no IKP). Pensiju izdevumi (2005. gadā – 10.9% no IKP) ir diezgan lieli salīdzinājumā ar citām ES valstīm, un paredzams, ka līdz 2050. gadam tie būtiski augs un to ilgtermiņa ietekme uz budžetu būs viena no nozīmīgākajām ES.

Konverģenci veicināja arī monetārā politika. 2001. gadā Slovēnija pieņēma jaunas monetārās politikas pamatnostādnes, un galvenais mērķis – cenu stabilitāte – nostiprināts jaunajā Likumā par *Banka Slovenije*. Iepriekšējais monetāro rādītāju kāpuma starpperioda mērķis tika atcelts, un tika ieviestas uz diviem pīlāriem balstītas monetārās politikas pamatnostādnes, kas ietvēra gan monetārās, gan reālās tautsaimniecības norises. Vienlaikus monetāro politiku papildināja valūtas kursa politika, ko noteica nenodrošināta procentu likmju paritāte. Tas noteica tolaru kursa pakāpenisku krišanos attiecībā pret eiro, sniedzot iespēju *Banka Slovenije* saglabāt pietiekami augstas procentu likmes, lai tādējādi veicinātu inflācijas mazināšanos. Pēc 2004. gada 28. jūnija, kad Slovēnija pievienojās VKM II, monetārā politika tika vērsta uz stabila valūtas kursa attiecībā pret euro nodrošināšanu.

2006. gadā *Banka Slovenije* monetārā politika joprojām tika vērsta uz cenu stabilitātes

nodrošināšanu VKM II, nodrošinot arī stabila valūtas kursu attiecībā pret euro. Vienlaikus *Banka Slovenije* pakāpeniski samazināja procentu likmes, lai nodrošinātu vienmērīgu pāreju uz euro ieviešanu. 2006. gada janvārī tolaros denominēto 60 dienu parādzīmju procentu likme bija 4.0%. Līdz jūlijam, kad ECOFIN apstiprināja, ka Slovēnija izpildījusi nepieciešamos nosacījumus vienotās valūtas ieviešanai, *Banka Slovenije* bija samazinājusi tolaros denominēto 60 dienu parādzīmju procentu likmi līdz 3.25%. Augustā *Banka Slovenije* paaugstināja tās procentu likmes par 25 bāzes punktiem, atspoguļojot ECB galveno procentu likmju kāpumu šajā mēnesī. Atlikušajos gada mēnešos tolaros denominēto 60 dienu parādzīmju procentu likme nemainījās. Pēc ECB galveno procentu likmju kāpuma oktobrī un decembrī tolaros denominēto 60 dienu parādzīmju procentu likme līdz gada beigām tika saskaņota ar Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju minimālo pieteikuma procentu likmi.

15. tabula. Slovēnija: galvenie ekonomiskie rādītāji

(gada pārmaiņas; %, ja nav norādīts citādi)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Reālā IKP pieaugums	4.8	3.9	5.4	4.1	2.7	3.5	2.7	4.4	4.0	5.2
<i>Ieguldījums reālā IKP pieaugumā:</i>										
Iekšzemes pieprasījums, t.sk. krājumi	5.0	5.2	9.0	1.4	0.8	2.4	4.9	5.3	1.9	5.5
Neto eksports	-0.2	-1.3	-3.6	2.7	1.8	1.1	-2.2	-0.9	2.1	-0.3
SPCI inflācija	8.3	7.9	6.1	8.9	8.6	7.5	5.7	3.7	2.5	2.5
Atlīdzība vienam nodarbinātajam	12.6	8.9	7.7	12.4	11.6	8.5	6.6	7.6	5.4	..
Nominālās vienības darbaspēka izmaksas (visa tautsaimniecība)	5.3	4.6	3.6	8.9	9.2	6.5	3.5	3.6	1.6	..
Importa deflators (preces un pakalpojumi)	5.0	1.9	1.9	13.9	6.3	2.5	2.0	4.1	5.0	4.7
Tekošā un kapitāla kontu bilance (% no IKP)	0.3	-0.6	-3.3	-2.7	0.2	0.4	-1.4	-3.1	-2.4	-3.4
Kopējā nodarbinātība	-1.9	-0.2	1.4	0.8	0.5	1.5	-0.4	0.5	0.3	0.6
Bezdarba līmenis (% no darbaspēka) ¹⁾	6.9	7.4	7.3	6.7	6.2	6.3	6.7	6.3	6.5	6.0
Valdības budžeta pārpalikums (+)/deficīts (-)	..	..	-3.1	-3.8	-4.1	-2.5	-2.8	-2.3	-1.4	-1.6
Valdības bruto parāds	21.4	22.1	24.6	27.6	27.6	29.1	28.5	28.7	28.0	28.5
3 mēnešu procentu likme (% gadā) ²⁾	..	..	..	..	..	8.0	6.8	4.7	4.0	3.6
Valdības ilgtermiņa 10 gadu obligāciju peļņas likme (% gadā) ²⁾	..	..	..	..	..	8.7	6.4	4.7	3.8	3.9
Valūtas kurss attiecībā pret euro ^{2),3)}	181.0	185.9	194.4	206.6	218.0	226.0	233.8	239.1	239.6	239.6

Avoti: ECB un Eurostat.

Piezīme. Valdības parāds pirms 1999. gada nav salīdzināms ar parādu, sākot ar 1999. gadu, un to nosaka metodoloģijas un avotu pārmaiņas. Valdības budžeta deficīts pirms 2000. gada nav salīdzināms ar budžeta deficītu, sākot ar 2000. gadu, un to nosaka metodoloģijas un avotu pārmaiņas.

1) Sezonāli izlīdzināti.

2) Perioda vērtību vidējais rādītājs.

3) Līdz 1998. gada beigām skaitļi attiecas uz Slovēnijas tolaru par ECU.

2006. gadā Slovēnijas 3 mēnešu naudas tirgus procentu likme atbilda oficiālajām centrālās bankas procentu likmēm. Slovēnijas īstermiņa procentu likmju pakāpeniskā tuvināšanās euro zonas līmenim tika pamatā pabeigta oktobrī. Savukārt ilgtermiņa procentu likmes kopš 2004. gada vidus jau gandrīz atbilda euro zonas līmenim. Tas atspoguļoja tirgus uzticēšanos vispārējām ekonomiskajām un fiskālajām norisēm Slovēnijā un monetārās un valūtas kursa politikas uzticamību.

Pēc euro ieviešanas Slovēnijas galvenais uzdevums ir nodrošināt atbilstošas nacionālās politikas īstenošanu, lai veicinātu stabilu tautsaimniecības izaugsmi un nodrošinātu augstu ilgtermiņa konverģences līmeni. Ņemot vērā, ka Slovēnija vairs nevar izmantot

neatkarīgu monetāro un valūtas kursa politiku ekonomisko mērķu sasniegšanai, pašlaik arvien lielāka nozīme ir atbilstošas strukturālās un fiskālās politikas īstenošanai. Tāpēc ir būtiski samazināt atlikušos strukturālos šķēršļus darba tirgū un uzlabot preču tirgus elastību. Darba samaksas pieaugumam vēlams būt zemākam nekā darba ražīguma kāpums, lai aizsargātu tautsaimniecības konkurētspēju, un jāatceļ darba samaksas un noteiktu sociālo pārvedumu atlikusī indeksācija. Lai izvairītos no iespējamā pieprasījuma izraisītā inflācijas spiediena veidošanās tuvākajos gados, galvenā nozīme būs vērīenīgas fiskālās konsolidācijas īstenošanai. Turklāt, ņemot vērā ilgstošo, ar strauju kreditēšanas pieaugumu saistīto finanšu tirgu paplašināšanos Slovēnijā, būs nepieciešama arī efektīva finanšu uzraudzība.

8. ielūkums

STATISTIKAS PĀRMAIŅAS SAISTĪBĀ AR EURO ZONAS PAPLAŠINĀŠANOS, IETVEROT SLOVĒNIJU

Euro zonas paplašināšanās, ar 2007. gada 1. janvāri iekļaujot tajā Slovēniju, ir otrā reize, kad sakarā ar papildu dalībvalsts iekļaušanu bija jāizdara grozījumi euro zonas statistisko datu laikrindās. Ja nepieciešams, paplašinātās euro zonas statistikas pārskatu gatavošana tiek saskaņota ar Eiropas Komisiju.

Pēc Slovēnijas pievienošanās tās rezidenti kļuvuši par euro zonas rezidentiem. Tas skar statistiku, kurā euro zonas statistiskie dati nav tikai valsts datu – monetāro rādītāju, maksājumu bilances un starptautisko investīciju bilances statistikas, kā arī finanšu kontu – apkopojums, jo tagad jāsaņāno Slovēnijas un citu euro zonas rezidentu veiktie darījumi.

Ar 2007. gada janvāri Slovēnijai bija jāizpilda visas ECB statistikas sniegšanas prasības, t.i., jāsniedz pilnībā saskaņoti un salīdzināmi valsts dati.¹ *Banka Slovenije* un ECB sāka gatavot statistikas pārskatus laikus, jau pirms Slovēnijas pievienošanās ES, jo jaunās statistikas sagatavošanai nepieciešams ilgs laiks. Lai izpildītu ECB prasības, kļūstot par ECBS dalībnieci, *Banka Slovenije* pastiprināja šo gatavošanos un tāpēc, pievienojoties euro zonai, varēja izpildīt saistības statistikas jomā, kas aptvēra monetāro rādītāju, banku darbības, maksājumu bilances un citu finanšu statistiku. Turklāt *Banka Slovenije* bija jāveic nepieciešamā gatavošanās Slovēnijas kredītiestāžu integrācijai ECB obligāto rezervju sistēmā un jāizpilda attiecīgās statistikas prasības.

Pašreizējo euro zonas datu sniedzējiem un NCB euro zonas paplašināšanās nozīmēja to, ka ar 2007. gada janvāri tiem jāsniedz ar Slovēnijas rezidentiem veikto darījumu (vai maksājumu

¹ ECB statistikas prasības apkopotas 2006. gada aprīlī publicētajā dokumentā "Pārskats par ECB statistikas prasībām".

plūsmu) un pozīciju pārskats kā daļa no euro zonas datiem, nevis kā ar ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem veikto darījumu un pozīciju pārskats.

Turklāt Slovēnijai un pārējām euro zonas valstīm bija jāsniedz iepriekšējie dati ar atbilstoši detalizētu informāciju ģeogrāfiskā un sektoru līmenī, sākot vismaz ar 2004. gadu, kad Slovēnija pievienojās ES.

Euro zonas statistikas publicēšanas jomā ECB tiešsaistē nodrošinājusi lietotājiem piekļuvi divām laikrindu datu kopām – viena ietver pašreizējās euro zonas visus pieejamos iepriekšējos datus (t.i., ietverot Slovēniju), un otra apkopo datus atbilstoši euro zonas sastāva pārmaiņām, sākot ar 11 valstīm 1999. gadā.

2. BANKA SLOVENIJE INTEGRĀCIJAS EUROSISTĒMĀ TIESISKIE ASPEKTI

Saskaņā ar Līguma 122. panta 2. punktu ECB pārskatīja *Banka Slovenije* Statūtu un citu attiecīgo Slovēnijas tiesību aktu atbilstību Līguma 109. panta nosacījumiem. Kā norādīts 2006. gada maijā publicētajā Konverģences ziņojumā par Lietuvu un Slovēniju, ECB pozitīvi novērtēja Slovēnijas tiesību aktu atbilstību Līgumam un ECBS Statūtiem.

ECB un *Banka Slovenije* ieviesa vairākus juridiskos instrumentus, lai nodrošinātu *Banka Slovenije* integrāciju Eurosistēmā 2007. gada 1. janvārī. Eurosistēmas tiesisko regulējumu pielāgoja ECOFIN 2006. gada 11. jūlija lēmumam par to, ka Slovēnija vairs nav uzskatāma par valsti, uz kuru attiecas izņēmums.¹ Euro ieviešana Slovēnijā un *Banka Slovenije* integrācija Eurosistēmā arī noteica pārmaiņas dažos Slovēnijas juridiskajos instrumentos. 2006. gada 30. martā *Banka Slovenije* statūti tika saskaņoti ar ECB 2004. gada Konverģences ziņojumā sniegtajiem ieteikumiem. 2006. gada 13. martā Slovēnija lūdza ECB konsultāciju par *Banka Slovenije* statūtu grozījumu projektu. ECB pieņēma atzinumu, ierosinot tālākus grozījumus, kas tika atspoguļoti *Banka Slovenije* statūtu galīgajā versijā.² 2006. gadā ECB tika lūgta konsultācija arī par grozījumiem tajos Slovēnijas tiesību aktos, kas nosaka banku darbības³, obligāto rezervju prasību⁴ un nodrošinājuma⁵ jomu.

ECOFIN 2006. gada 11. jūlija lēmuma ietekmē veikti Padomes Regulas (EK) Nr. 974/98 grozījumi, lai nodrošinātu euro kā Slovēnijas valūtas ieviešanu⁶, un pieņemta Padomes Regula (EK) Nr. 1086/2006, ar ko grozīta Regula (EK) Nr. 2866/98, kas nosaka Slovēnijas neatsaucamo fiksēto tolara kursu attiecībā pret eiro⁷. Padome lūdza ECB konsultāciju par priekšlikumiem saistībā ar abām Regulām, par kurām ECB pieņēma atzinumu.⁸

ECB pieņēma divas pamatnostādnes, lai veicinātu euro kā Slovēnijas valūtas ieviešanu. ECB Pamatnostādnē ECB/2006/10 noteikts, ka tolara banknotes var apmainīt pret euro banknotēm un monētām visās euro zonas valstīs.⁹ ECB Pamatnostādnē ECB/2006/9

nodrošināja euro banknošu un monētu piegādi pirms skaidrās naudas ieviešanas aprītē.¹⁰ ECB lūgta arī konsultācija par nacionālo tiesību aktu par euro skaidrās naudas ieviešanas aprītē sagatavošanu.¹¹

Saistībā ar tiesisko gatavošanos *Banka Slovenije* integrācijai Eurosistēmā ECB ieviesa nepieciešamos juridiskos instrumentus, lai nodrošinātu iespēju *Banka Slovenije* apmaksāt atlikušā kapitāla daļu un nodot ārējo rezervju aktīvus ECB. Saskaņā ar ECBS Statūtu 27. panta 1. punktu Padome pieņēma rekomendāciju par *Banka Slovenije* gada finanšu pārskatu ārējiem revidentiem, sākot ar 2007. finanšu gadu.¹² ECB arī pārskatīja tiesisko regulējumu un, ja bija nepieciešams, ieviesa grozījumus sakarā ar *Banka Slovenije* dalību Eurosistēmā ar 2007. gada 1. janvārī. Tie ietvēra euro zonas NCB monetārā ienākuma sadales režīmu.¹³ Turklāt ECB pārskatīja Slovēnijas noteikumus, ar ko tiek ieviests Eurosistēmas monetārās politikas un TARGET tiesiskais regulējums. Tādējādi darījuma

1 Padomes 2006. gada 11. jūlija lēmums 2006/495/EK par vienotās valūtas ieviešanu Slovēnijā 2007. gada 1. janvārī saskaņā ar Līguma 122. panta 2. punkta nosacījumiem, OV L 195, 15.07.2006., 25. lpp.

2 CON/2006/17.

3 CON/2006/48.

4 CON/2006/41.

5 CON/2006/24.

6 Padomes 2006. gada 7. novembra Regula (EK) Nr. 1647/2006, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 974/98 par euro ieviešanu, OV L 309, 09.11.2006., 2. lpp.

7 Padomes 2006. gada 11. jūlija Regula (EK) Nr. 1086/2006, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 2866/98 par euro un to dalībvalstu, kas ievieš euro, valūtu konversijas kursu, OV L 195, 15.07.2006., 1. lpp.

8 CON/2006/36, OV C 163, 14.07.2006., 10. lpp.

9 2006. gada 24. jūlija Pamatnostādnē ECB/2006/10 par banknošu apmaiņu pēc valūtas kursu neatsaucamas fiksēšanas saistībā ar euro ieviešanu, OV L 215, 05.08.2006., 44. lpp.

10 2006. gada 14. jūlija Pamatnostādnē ECB/2006/9 par sagatavošanās pasākumiem euro ieviešanai skaidrās naudas aprītē un par euro banknošu un monētu priekšpiegādi un priekšpiegādes otrās fāzes norisi ārpus euro zonas, OV L 207, 28.07.2006., 39. lpp.

11 CON/2006/29.

12 2006. gada 9. oktobra ieteikums ECB/2006/14 Eiropas Savienības Padomei par *Banka Slovenije* ārējiem revidentiem, OV C 257, 25.10.2006., 19. lpp.

13 2006. gada 19. maija Lēmums ECB/2006/7, ar ko groza Lēmumu ECB/2001/16 par iesaistīto dalībvalstu centrālo banku monetāro ienākumu sadali no 2002. finanšu gada, OV L 148, 02.06.2006., 56. lpp.

partneri no Slovēnijas, sākot ar 2007. gada 3. janvāri, varēja piedalīties Eurosistēmas galvenajās refinansēšanas operācijās. ECB arī pieņēma Regulu par pārejas noteikumiem ECB veiktajai obligāto rezervju piemērošanai pēc euro ieviešanas Slovēnijā.¹⁴ Visbeidzot, ar *Banka Slovenije* tika pārtraukts līgums par dalību VKM II.¹⁵

¹⁴ 2006. gada 2. novembra Regula ECB/2006/15 par pārejas noteikumiem ECB veiktajai obligāto rezervju piemērošanai pēc euro ieviešanas Slovēnijā, OV L 306, 07.11.2006., 15. lpp.

¹⁵ 2006. gada 21. decembra ECB un ārpus euro zonas esošo dalībvalstu centrālo banku līgums, ar ko groza 2006. gada 16. marta ECB un ārpus euro zonas esošo dalībvalstu centrālo banku līgumu, ar kuru nosaka valūtas kursa mehānisma darbības procedūras Ekonomikas un monetārās savienības trešajā posmā, OV C 14, 20.01.2007., 6. lpp.

3. **BANKA SLOVENIJE INTEGRĀCIJAS EUROSISTĒMĀ DARBĪBAS ASPEKTI**

Pēc ECOFIN 2006. gada 11. jūlija lēmuma par euro ieviešanu Slovēnijā ar 2007. gada 1. janvāri ECB veica tehnisko sagatavošanos pilnīgai *Banka Slovenije* integrēšanai Eurosistēmā. Saskaņā ar Līguma noteikumiem *Banka Slovenije* pievienojās Eurosistēmai ar tieši tādām pašām tiesībām un pienākumiem, kā to ES dalībvalstu nacionālās centrālās bankas, kurās euro jau ieviests.

Tehniskā sagatavošanās *Banka Slovenije* integrēšanai Eurosistēmā tika veikta ciešā sadarbībā ar *Banka Slovenije*; nepieciešamības gadījumā – arī daudzpusēji sadarbojoties ar euro zonas 12 nacionālajām centrālajām bankām. Šī sagatavošanās aptvēra visdažādākās jomas, īpaši finanšu pārskatus un grāmatvedību, monetārās politikas operācijas, ārējo rezervju pārvaldīšanu un valūtas maiņas operācijas, maksājumu sistēmas, statistiku un banknošu izgatavošanu. Operāciju jomā sagatavošanās ietvēra apjomīgu monetārās politikas ieviešanas instrumentu un procedūru, kā arī valūtas maiņas operāciju testēšanu.

3.1. **MONETĀRĀS POLITIKAS OPERĀCIJAS**

Euro ieviešana Slovēnijā ar 2007. gada 1. janvāri nozīmēja, ka no šīs dienas Slovēnijas kredītiestādēm jāievēro Eurosistēmas rezervju prasības. Taču, tā kā 2007. gada 1. janvāris bija gandrīz Eurosistēmas parastā rezervju prasību izpildes perioda, kas ilga no 2006. gada 13. decembra līdz 2007. gada 16. janvārim, vidū, obligāto rezervju uzturēšanai Slovēnijā šajā periodā vajadzēja ieviest pārejas noteikumus. Pārejas noteikumi bija vajadzīgi arī, lai aprēķinātu Slovēnijas darījuma partneru rezervju bāzi. To 27 Slovēnijas kredītiestāžu saraksts, kurām jāievēro Eurosistēmas rezervju prasības, ECB interneta lapā pirmo reizi tika publicēts 2006. gada 29. decembrī.

Slovēnijas pievienošanās euro zonai palielināja euro zonas kredītiestāžu kopējo rezervju prasības par 0.3 mljrd. euro. *Banka Slovenije* bilances autonomie likviditātes faktori 2007. gada 1.–16. janvārī vidēji papildināja

kopējo likviditātes nodrošinājumu par 3.5 mljrd. euro. Lai iegūtu pilnīgu priekšstatu par Slovēnijas pievienošanās ietekmi uz likviditāti, bija jāņem vērā, ka dažām *Banka Slovenije* 2006. gadā veiktajām monetārās politikas operācijām termiņš pienāks tikai 2007. gadā. Tās ietvēra vairākus no darījumu partneriem piesaistītos noguldījumus ar noteiktu termiņu un *Banka Slovenije* emitētos parāda sertifikātus. 2007. gada 1.–16. janvārī šo instrumentu vidējā vērtība bija 2.3 mljrd. euro. Tādējādi Slovēnijas neto vidējais papildinājums euro zonas likviditātes pārpalikumam šajā periodā bija 0.9 mljrd. euro.

ECB ņēma vērā ietekmi uz euro zonas likviditātes nosacījumiem, koriģējot galvenajās refinansēšanas operācijās piedāvātos apjomus jau 2007. gada sākumā.

2007. gada 1. janvārī *Banka Slovenije* arī ieviesa Eurosistēmas vienoto nodrošinājuma struktūru un paziņoja, ka prasībām atbilstošo Slovēnijas aktīvu vērtība ir 6.3 mljrd. euro. Šie aktīvi jau 2006. gada 29. decembrī tika pievienoti prasībām atbilstošo aktīvu sarakstam ECB interneta lapā un kļuva pieejami Eurosistēmas kredītoperācijām ar 2007. gada 1. janvāri.

3.2. **IEMAKSAS ECB KAPITĀLĀ, REZERVĒS UN ĀRĒJO REZERVJU AKTĪVOS**

2004. gada 1. maijā, pievienojoties ECBS, *Banka Slovenije* apmaksāja 7% no tās ECB parakstītā kapitāla daļas; maksājums tika izmantots ECB darbības izmaksu segšanai. Saskaņā ar ECBS Statūtu 49. pantu *Banka Slovenije* atlikušo parakstītā kapitāla daļu apmaksāja 2007. gada 1. janvārī. *Banka Slovenije* kopējā parakstītā kapitāla daļa ir 18.4 milj. euro (0.3194% ECB parakstītā kapitāla, kas 2007. gada 1. janvārī bija 5.761 mljrd. euro).

2007. gada sākumā saskaņā ar ECBS Statūtu 30. un 49.1. pantu *Banka Slovenije* proporcionāli

līdzdalībai ECB parakstītajā kapitālā ieskaitīja ECB ārējo rezervju aktīvus (191.6 milj. euro), tādējādi papildinot tos ārējo rezervju aktīvus, kurus ECB jau ieskaitījušas pārējās euro zonas nacionālās centrālās bankas. Kopējo iemaksu veidoja zelts (15%) un aktīvi ASV dolāros (85%). ECB uzdevumā šo portfeli ASV dolāros pārvalda *Banka Slovenije* un *Banque centrale du Luxembourg*, tādējādi veidojot ECB pirmo apvienoto ārējo rezervju portfeli. Tā kā *Banka Slovenije* nodeva ārējo rezervju aktīvus ECB, tās kontu ar prasību pret ECB kreditēja euro.

4. SLOVĒNIJAS SKAIDRĀS NAUDAS NOMAIŅA

Slovēnijā 2007. gada 1. janvārī laistas apgrozībā euro banknotes un monētas. Pēc divu nedēļu vienlaicīgas apgrozības perioda euro pilnīgi aizstāja Slovēnijas tolara banknotes un monētas.

Gatavojoties šim notikumam, Padome 2006. gada 14. jūlijā pieņēma Pamatnostādni par dažiem sagatavošanās pasākumiem euro ieviešanai skaidrās naudas aprītē un par euro banknošu un monētu priekšpiegādi un priekšpiegādes otrās fāzes norisi ārpus euro zonas.¹⁶ Šī pamatnostādne, kurā galvenokārt atspoguļots 2002. gadā sakarā ar skaidrās naudas nomaiņu pieņemtais tiesiskais regulējums, bija *Banka Slovenije* nacionālās valūtas nomaiņas struktūras pamatā.

Banka Slovenije ieviesa tiesisko regulējumu pusēm, kas iesaistītas euro banknošu un monētu priekšpiegādes un priekšpiegādes otrās fāzes īstenošanā Slovēnijā. Tika izklāstītas arī procedūras un metodes tolara banknošu un monētu apmaiņai pret euro banknotēm un monētām, kā arī izstrādāti transportēšanas, glabāšanas, drošības, nodrošinājuma sniegšanas un statistiskās pārraudzības nosacījumi.

Lai sagatavotos skaidrās naudas nomaiņai, kā arī apmierinātu visam 2007. gadam paredzēto valsts pieprasījumu, Eurosistēma no saviem krājumiem kopumā nodrošināja *Banka Slovenije* ar 94.5 milj. euro banknošu 2 175 milj. euro nominālvērtībā. Eurosistēmas vārdā *Oesterreichische Nationalbank* ģeogrāfisku un loģistisku iemeslu dēļ veica fizisko piegādi. Pēc atklātā konkursa Slovēnijas euro monētas izgatavoja Somijas Kaltuve. Kopumā tika izgatavoti 296.3 milj. euro monētu 104 milj. euro nominālvērtībā.

Banka Slovenije 2006. gada 25. septembrī sāka euro monētu un 2006. gada 29. novembrī – euro banknošu priekšpiegādi kredītiestādēm. Decembrī kredītiestādes īstenoja priekšpiegādes otro fāzi, t.i., euro banknošu un monētu piegādi profesionālajām trešajām pusēm (piemēram, mazumtirgotājiem un tirdzniecības automātu nozarei). Lai nodrošinātu monētu plašu sadali

pirms euro ieviešanas, vienlaikus tika sagatavoti 150 000 euro monētu sākotnējie komplekti mazumtirgotājiem (katrs 201 euro vērtībā) un 450 000 euro monētu komplekti māsaimniecībām (katrs 12.52 euro vērtībā). Līdz 2006. gada beigām *Banka Slovenije* veica skaidrās naudas nomaiņai nepieciešamo euro banknošu un monētu priekšpiegādi bankām 100% apmērā, tādējādi sagatavojot raitu un ātru nomaiņas procesu.

Skaidrās naudas nomaiņu veicināja arī bankomātu un norēķinu karšu pieņemšanas termināļu ātra pārveidošana. Visus publiski pieejamos bankomātus (ATM) un norēķinu karšu pieņemšanas termināļus (POS) pārveidoja nomaiņas pirmajā dienā. Tirdzniecības automātu pārveidošana tika pabeigta 15 dienās.

ECBS Statūtu 52. pantā noteikts, ka Padomei jāveic nepieciešamie pasākumi, lai nodrošinātu euro neatsaucami piesaistītās valūtas denominētu banknošu apmaiņu euro zonas NCB par nominālvērtību. Atbilstoši šai prasībai un saskaņā ar 2006. gada 24. jūlijā pieņemto ECB Pamatnostādni ECB/2006/10 par banknošu apmaiņu pēc valūtas kursu neatsaucamas piesaistes saistībā ar euro ieviešanu¹⁷ euro zonas NCB nodrošināja to, ka vismaz vienā attiecīgo valstu iestādē 2007. gada pirmajos divos mēnešos katra persona vai katrā darījumā varēja attiecīgajā dienā par nominālvērtību apmainīt pret euro tolaros denominētās banknotes vērtībā līdz 1 000 euro. *Banka Slovenije* neierobežotu laiku veiks tolara banknošu un 10 gadus – tolara monētu apmaiņu.

EURO IEVIEŠANAS INFORMĀCIJAS KAMPAŅA

2006. gadā ECB sadarbībā ar *Banka Slovenije*, gatavojoties euro ieviešanai Slovēnijā 2007. gada 1. janvārī, organizēja informācijas kampaņu. Informācijas kampaņas mērķis bija iepazīstināt skaidrās naudas apstrādes iestādes

¹⁶ OV L 207, 28.07.2006., 39. lpp.

¹⁷ OV L 215, 05.08.2006., 44. lpp.

un sabiedrību ar euro banknošu un monētu vizuālo noformējumu un pretviltošanas elementiem, kā arī ar skaidrās naudas nomaņas kārtību. Kampanžas ietvaros Slovēnijas mājsaimniecībām nosūtīts vairāk nekā 700 000 ECB sagatavoto informācijas brošūru par euro banknotēm un monētām kopā ar *Banka Slovenije* nodrošināto kalkulatoru. Izplatīti plakāti un kredītkartes lieluma brošūras, kurās attēloti euro banknošu pretviltošanas elementi, kā arī rokasgrāmatas cilvēkiem, kas darbā regulāri rīkojas ar skaidro naudu. Turklāt Slovēnijas darījumu aprindu pārstāvjiem no pirmavota sniegta informācija par euro banknošu un monētu vizuālo noformējumu un pretviltošanas elementiem, lai viņi tos izmantotu savos informatīvajos materiālos. Slovēnijas plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem ECB tika organizēts divu dienu seminārs un sniegta padziļināta informācija par ECB un Eurosistēmas organizāciju, pienākumiem un darbībām. Pēc tam *Banka Slovenije* sadarbībā ar ECB rīkoja "Slovēnijas 2007. gada euro konferenci", lai nodrošinātu pieredzes apmaiņas forumu un veicinātu dialogu par euro ieviešanas ekonomisko ietekmi un skaidrās naudas nomaņu apritē. 2007. gada 15. janvārī organizētajā konferencē piedalījās darījumu aprindu, valsts varas iestāžu un plašsaziņas līdzekļu pārstāvji.

4. NODAĻA

FINANŠU STABILITĀTE UN INTEGRĀCIJA

1. FINANŠU STABILITĀTE

Eurosistēma veicina raitu kompetento nacionālo iestāžu īstenotās ar kredītiestāžu uzraudzību un finanšu sistēmas stabilitāti saistītās politikas izpildi. Tā piedāvā šīm iestādēm un Eiropas Komisijai arī konsultācijas par Kopienas tiesību aktu kopumu un to ieviešanu attiecīgajās jomās.

1.1. FINANŠU STABILITĀTES UZRAUDZĪBA

Sadarbojoties ar ECBS Banku uzraudzības komiteju (BSC), ECB analizē finanšu stabilitātes riskus, lai novērtētu finanšu sistēmas šoku absorbēšanas spējas.¹ Galvenā uzmanība, veicot uzraudzību, tiek pievērsta bankām, jo tās joprojām ir nozīmīgākie līdzekļu starpnieki un tāpēc uzskatāmas par svarīgāko potenciālo kanālu, pa kuru riski varētu izplatīties finanšu sistēmā. Vienlaikus, pieaugot citu finanšu institūciju un tirgu nozīmei un to savstarpējām saiknēm ar bankām, ECBS uzraudzībai jāaptver šo finanšu sistēmas komponentu ievainojamība.

CIKLISKĀS NORISES

2006. gadā euro zonas finanšu iestāžu finansiālais stāvoklis turpināja uzlaboties, nostiprinot kopš 2003. gada vērotos guvumus. Finanšu iestādes izmantojušas labvēlīgos makroekonomiskos un finansiālos apstākļus, lai gan likviditātes piedāvājums pasaulē sācis sarukt. Apdrošināšanas sabiedrības labvēlīgi ietekmējis tas, ka nebija nozīmīgu dabas katastrofu. Euro zonas finanšu iestāžu ievainojamību saistībā ar nelabvēlīgām norisēm ievērojami mazinājuši ilgstoši pozitīvie rezultāti. Arī perspektīva, neraugoties uz atsevišķiem riskiem, saglabājas pozitīva. Lai gan notikusi starptautisko izaugsmes tendenču līdzsvara maiņa un naftas cenas nesen samazinājušās, nozīmīgā globālā finansiālā nesabalansētība joprojām ir vidējā termiņa risku avots. Turklāt, iespējams, pieaudzis kredītcikla nelabvēlīgu pārmaiņu potenciāls, kā arī iespēja, ka varētu notikt krasas pretējas pārmaiņas saistībā ar spekulatīvajām pozīcijām, kurās tiek izmantoti aizņemtie līdzekļi. Vienlaikus banku veiktās kreditēšanas kāpuma

ietekmē palielināties euro zonas banku kredītrisks, lai gan tās šā riska mazināšanai izmantojušas kredītriska novirzīšanas instrumentus. Atsevišķas bankas arī arvien vairāk palielinājušas riska pozīcijas attiecībā uz īstermiņa finansējumu, izmantojot aizņemtos līdzekļus, īpaši saistībā ar privāto kapitāla vērtspapīru darījumiem, kur konkurence par arvien lielāku darījumu piesaistīšanu, iespējams, radījusi spiedienu uz banku kreditēšanas standartiem. Visbeidzot, ilgstoši nelielais finanšu tirgu svārstīgums arī, šķiet, mudinājis bankas paplašināt savas pozīcijas dažādās aktīvu grupās, tādējādi palielinot to pakļautību tirgus riskam. Šādos apstākļos tas, ka bankas liela apjoma darījumu tirgū arvien vairāk izmanto jaunus un sarežģītus finanšu instrumentus, radījis jaunus darījuma partnera riskus saistībā ar juridiskajiem un reputācijas jautājumiem.

Lielo euro zonas banku pelnītspēja 2006. gadā turpināja uzlaboties. Lai gan pāreja uz Starptautiskajiem finanšu pārskatu standartiem (SFPS) euro zonā notika nevienmērīgi un tas ietekmē pašreizējo novērtējumu, galveno darbības rādītāju salīdzināmība kopumā saglabājusies, bet pelnītspējas rādītāji liecina par vispārēju uzlabošanos. Augsto pelnītspēju galvenokārt noteica spēcīgs kreditēšanas apjoma kāpums gan mājsaimniecību, gan nefinanšu sabiedrību sektorā, lai gan tīro procentu ienākumu pieaugumu kavēja ilgstoši mazās procentu likmju starpības un līdzinā ienesīguma līkne. Ienākumu kāpumu veicināja gan komisijas maksu, gan tirdzniecības ienākumu pieaugums. Turklāt peļņas palielināšanos nodrošināja arī ilgstoši veiktie izmaksu samazināšanas pasākumi un izdevumi saistībā ar vērtības kritumu, kas banku īstenotās uzlabotās riska vadības un ļoti labvēlīgo kreditēšanas apstākļu rezultātā sasniedza jaunu vēsturiski zemāko līmeni. Nākotnē paredzams,

¹ Kopš 2004. gada beigām ECB divas reizes gadā publicē ziņojumu par euro zonas finanšu sistēmas stabilitāti *Financial stability review*. 2006. gadā tā publicēja arī ziņojumu *EU banking sector stability* un *EU banking structures* piektos izdevumus. Šis publikācijas aplūko BSC veiktās banku sektora uzbūves un stabilitātes regulārās uzraudzības galvenos konstatējumus. Tās pieejamas ECB interneta lapā.

ka, lai gan dažas bankas tuvākajā laikā gaida kredītcikla pasliktināšanos, vairākums lielo euro zonas banku spēj bez problēmām absorbēt sekojošo ar vērtības samazināšanos saistīto izdevumu pakāpenisko kāpumu.

Euro zonas banku maksātspējas rādītājs 2006. gadā nedaudz samazinājās, strauji pieaugot riska svērto aktīvu apjomam, tomēr maksātspēja joprojām bija augsta un ievērojami pārsniedza regulatīvās prasības. To noteica pēdējos trijos gados novērotais nepārtrauktais ienākumu kāpums, kas veicināja nozīmīgu iekšējā kapitāla veidošanos, un nesadalītā peļņa.

Saskaņā ar Eiropas apdrošināšanas uzraugu jaunāko novērtējumu euro zonas apdrošināšanas nozares pelnītspēja 2006. gadā joprojām pieauga, turpinot sektora finanšu stāvokļa uzlabošanos, kas sākās 2004. gadā. Nesenais kopējais reālās prēmijas palielinājums salīdzinājumā ar nedzīvības apdrošināšanas uzņēmumiem bijis nozīmīgāks dzīvības apdrošināšanas uzņēmumiem. Dzīvības apdrošināšanas uzņēmumu pozitīvos rezultātus veicinājis liels tirgum piesaistīto produktu pārdošanas apjoms laikā, kad pieaug kapitāla vērtspapīru cenas un citu tradicionālu produktu pārdošanas apjoms. Prēmijas pieaugumu veicināja arī būtiski strukturālie pārkārtojumi euro zonas dzīvības apdrošināšanas tirgū, kurus galvenokārt noteica notiekošā nodokļu reforma un apdrošināšanas piesātinājuma pakāpes kāpums tautsaimniecībā ilgākā termiņā. Nedzīvības apdrošināšanas sektorā straujais prēmiju likmju pieaugums, kas iepriekšējos gados veicināja prēmiju kāpumu, nesen mazinājies, galvenokārt atspoguļojot spraigo konkurenci šajā sektorā. Pensiju fondu finansiālais stāvoklis salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem turpināja uzlaboties, tomēr to joprojām negatīvi ietekmēja 2006. gada zemās obligāciju ienesīguma likmes.

Globālo nodrošinājuma fondu un privāto kapitāla vērtspapīru fondu nozare 2006. gadā turpināja paplašināties. 2005. gada 4. ceturksnī nodrošinājuma fondu nozarē veikto ieguldījumu

saldo bija negatīvs, bet 2006. gada 1. pusgadā kopējais saldo atkal kļuva pozitīvs un sasniedza līmeni, kas tuvs 2004. gadā vērotajam maksimumam. Daži nodrošinājuma fondi (īpaši tie, kuri izmanto virzības stratēģijas, t.i., pamatojas uz tirgus pārmaiņu virzības gaidām) cieta finanšu zaudējumus, ko galvenokārt noteica finanšu tirgu satricinājumi 2006. gada maijā un jūnijā, kā arī nelabvēlīgās norises dabasgāzes tirgū augustā un septembrī. Tomēr nozare kopumā joprojām guva peļņu.

STRUKTURĀLĀS NORISES

Banku nozarē notiekošās strukturālās pārmaiņas var ietekmēt plašākās finanšu sistēmas iezīmes un stabilitāti. 2006. gadā ES banku sektorā turpinājās konsolidācijas, integrācijas un internacionalizācijas ilgtermiņa tendences. Šādas norises var būt izdevīgas klientiem, jo ir lielāka konkurence, labāka pakalpojumu kvalitāte un tiek ieviesti jauninājumi, tomēr vienlaikus ir arī risks, ka tās varētu veicināt finanšu satricinājumu izplatīšanos, aptverot vairākas valstis. Lai gan novērotās tendences raksturīgas vairākumam dalībvalstu, tās ir ļoti atšķirīgas, īpaši saistībā ar konsolidāciju, kas attīstītākās valstīs ir plaši izplatīta.

Konsolidācija, ko atspoguļo kredītiestāžu skaita samazinājums, notika vienlaikus ar pārrobežu

uzņēmumu apvienošanās un pārņemšanas darījumu aktivizēšanos ES banku sektorā 2005. gadā un 2006. gada 1. pusgadā. Vairāku lielu darījumu pabeigšana un augsta uzņēmumu apvienošanās un pārņemšanas darījumu aktivitāte var liecināt par to, ka beigusies kopš 2000. gada vērotā krituma tendence. Nesenajos pārrobežu apvienošanās un pārņemšanas darījumos arī arvien vairāk bija iesaistīti maza apjoma darījumu tirgus starpnieki.

Vienlaikus ar stabilo banku aktīvu pieaugumu notika atteikšanās no starpniekpakalpojumiem, jo nozīmīgi palielinājušies arī nebanku finanšu starpnieku (piemēram, apdrošināšanas sabiedrību, kā arī ieguldījumu un pensiju fondu) aktīvi. Šķiet, ka bankas pielāgojās šai tendencei, paplašinot tās darbības jomas, kurās iespējams saņemt komisijas maksas, t.sk. banku ieguldījumus un aktīvu pārvaldīšanas pakalpojumus. Tādējādi sasniegtā ienākumu avotu dažādošana var veicināt banku risku mazināšanos un to peļņas stabilizēšanos. Tomēr risku novirzīšana no bankām uz citiem, bieži vien vājāk regulētiem finanšu starpniekiem var arī palielināt kopējo riska nenoteiktības līmeni.

ES notiek svarīgas demogrāfiskās pārmaiņas, kas arī var ietekmēt banku sektoru. Dzīves ilguma, dzimstības un migrācijas rādītāju pārmaiņas var izraisīt lejupvērstu spiedienu uz banku starpniecības rādītājiem, kā arī uz patēriņa kredītu un hipotēku kredītu pieprasījumu, tādējādi samazinot tīros procentu ienākumus. Bankas var reaģēt, piedāvājot jaunus produktus, kas pielāgoti gados vecākiem klientiem, kā arī aktīvu pārvaldīšanas un konsultāciju pakalpojumus, kas nodrošinātu neprocentu ienākumu pieaugumu. Bankas var arī veikt dažādošanu internacionalizācijas virzienā, kļūstot aktīvākas jaunajās tirgus ekonomikas valstīs, kur demogrāfiskā struktūra ir atšķirīga.

ES banku finansējuma bāzi joprojām galvenokārt veido klientu noguldījumi, lai gan tos tagad raksturo lielāka dažādība gan sektoru, gan ģeogrāfiskajā līmenī. Augošā sarežģītāku

noguldījumu instrumentu komercializācija, piedāvājot tos plašākam ieguldītāju lokam, var pakļaut bankas ar reputāciju saistītiem riskiem. Notikusi neliela pārvirze uz galvenokārt īstermiņa tirgus finansējumu, bet bankas arvien vairāk izmanto tādus instrumentus kā ar hipotēku nodrošinātas obligācijas un vērtspapīrošanu. Šādi instrumenti piedāvā apjoma priekšrocības, bet ir daudz dārgāki par finansējumu, izmantojot noguldījumus. Novērota arī augoša grupu ietvaros veiktās likviditātes vadības centralizācija, kam ir neapšaubāmas priekšrocības iekšējo kapitāla plūsmu efektivitātes ziņā, tomēr centralizācija var arī palielināt riskus, kas saistīti ar problēmu izplatību grupā un pāri robežām.

1.2. SADARBĪBA FINANŠU KRĪZES SITUĀCIJĀS

2006. gadā turpinājās rīcības shēmas nostiprināšana sadarbībai finanšu krīzes situācijās starp iestādēm, kas atbild par finanšu stabilitātes nodrošināšanu ES līmenī. Kapitāla prasību direktīva, kas tika pieņemta 2006. gada jūnijā, iestrādā uz kredītiestādēm un ieguldījumu uzņēmumiem attiecināmās pārskatītās kapitāla prasības ES tiesību aktos un izvirza vairākus nosacījumus, kas tieši ietekmē ārkārtas situācijas. Tā īpaši aplūko informācijas plūsmas starp iestādēm, kas potenciāli iesaistītas pārrobežu krīzēs, t.sk. uzraudzības institūcijām un centrālajām bankām.

BSC un Eiropas Banku uzraugu komiteja (CEBS) guvusi ievērojamus panākumus, apkopojot centrālo banku un uzraudzības institūciju praksi informācijas apmaiņas un sadarbības jomā pārrobežu līmeņa finanšu krīžu situācijās. Šā darba mērķis bija palielināt esošās rīcības shēmas darbības efektivitāti un noteikt jomas, kurās vēl jāturpina strādāt.

Lai veicinātu izpratni par ES rīcības shēmas praktisko ieviešanu, tika veiktas vairākas finanšu krīžu simulācijas. 2006. gada aprīlī Ekonomikas un finanšu komitejas vadībā notika krīzes simulācija ES mērogā, lai pārbaudītu 2005. gadā noslēgtā Saprašanās memoranda

(SM) darbību.² ECBS palīdzēja simulācijas sagatavošanā un īstenošanā.

Euro zonas centrālās bankas veica arī finanšu krīzes simulācijas, lai pārbaudītu Eurosistēmas spēju efektīvi risināt finanšu krīzes, kam var būt sistēmiska rakstura sekas pārrobežu mērogā. Pēdējā simulācija notika 2006. gada maijā, un tā bija saistīta ar monetārās politikas operāciju veikšanu, tirgus infrastruktūras pārraudzību un darbību un finanšu stabilitātes nodrošināšanu. Ņemot vērā nozīmīgo finanšu integrācijas pakāpi euro zonā, simulācija īpaši pievērsās saiknēm starp finanšu iestādēm, tirgiem un tirgus infrastruktūrām gan valstu, gan pārrobežu līmenī. Simulācija apstiprināja Eurosistēmas gatavību kontrolēt situāciju iespējamās sistēmiska rakstura notikumos, kas var ietekmēt euro zonas finanšu sistēmu.

2 Sīkāku informāciju par šo SM sk. ECB 2005. gada pārskata 116. un 117. lpp..

2. FINANŠU REGULĒŠANA UN UZRAUDZĪBA

2.1. VISPĀRĒJIE JAUTĀJUMI

2005. gada 5. decembrī Eiropas Komisija publicēja "Balto grāmatu par finanšu pakalpojumu politiku (2005–2010)". Dokuments, kas iezīmēs Komisijas vidējā termiņa politikas programmu finanšu pakalpojumu jomā, domāts ES finanšu sektora turpmākas integrācijas veicināšanai, dinamiski konsolidējot ar Finanšu pakalpojumu rīcības plānu izveidoto regulatīvo principu sistēmu. Eurosistēma kopumā atbalstīja "Baltās grāmatas" vispārējo mērķi, piedaloties Komisijas rīkotajā dokumenta publiskajā apspriešanā.³ Ņemot vērā to, ka "Baltā grāmata" pašlaik tiek ieviesta, ECB turpinās sadarboties ar Komisiju un kontrolēt tās politikas dienaskārtību, kā arī nodrošināt savlaicīgu Eurosistēmas iesaistīšanos tās kompetences jomās. ECB nodrošinās arī tehnisku atbalstu Komisijas darbībām, kas varētu ietekmēt finanšu stabilitāti un Eiropas finanšu tirgu integrāciju.

Attiecībā uz Lamfalusī principu sistēmu⁴ Komisija un Eiropas Parlaments vienojās, ka tiks pārskatītas komitejoģijas procedūras (komiteju sistēma Kopienas tiesību aktu pieņemšanai), kas piešķir Parlamentam pārbaudes tiesības attiecībā uz Komisijas pieņemtajiem pasākumiem 1. līmeņa tiesību aktu ieviešanai. Tas nodrošinās Lamfalusī komitejām iespēju turpināt efektīvi piedalīties ES tiesību aktu procesā finanšu pakalpojumu jomā.⁵ ECOFIN pieņemot Finanšu pakalpojumu komitejas ieteikumus,⁶ tiks pilnveidoti atsevišķi esošie pārraudzības instrumenti, lai nodrošinātu pilnīgu Lamfalusī principu sistēmas izmantošanu. Šajā kontekstā CEBS turpināja Kapitāla prasību direktīvas ieviešanu, lai praksē nodrošinātu konvergenci pārraudzības jomā. Arī Eiropas Vērtspapīru regulatoru komiteja (CESR) pievērsās efektīvas konverģences nodrošināšanai pārraudzības jomā vērtspapīru sektorā (3. līmenis).

2006. gada 23. oktobrī ECB publicēja ziņojumu, kas sniedz pārskatu par jaunākajām pārmaiņām pārraudzības struktūrās toreizējās 25 ES dalībvalstīs un divās pievienotās valstīs.⁷ Ziņojums noteica šādas tendences. Pirmkārt,

notiek uzraudzības iestāžu virzība uz konsolidāciju valstu līmenī, lai uzlabotu efektivitāti un optimizētu darbību. Uzraudzības pienākumu unifikāciju, iespējams, izraisījusi arī robežšķirtņu saplūšana starp finanšu sektoriem vai samērā neliela finanšu tirgus esamība. Tomēr ne visas dalībvalstis izmanto vienādu uzraudzības modeli, jo izvēlēta institucionālā struktūra atkarīga no konkrētajiem apstākļiem valstī. Otrkārt, centrālajai bankai ir nozīme gandrīz visu valstu uzraudzības sistēmās. Dažos gadījumos centrālajām bankām ir tieši uzraudzības pienākumi vai arī tās noslēgušas sadarbības vienošanās ar attiecīgās valsts uzraudzības iestādēm un saskaņā ar tām veic atsevišķus uzraudzības uzdevumus. Vairākās valstīs lielākas efektivitātes meklējumu rezultātā pieņemta kārtība, saskaņā ar kuru resursus savstarpēji daļa centrālās bankas un uzraudzības iestādes. Visbeidzot, gandrīz visas dalībvalstis virzās uz oficiālu līgumu slēgšanu, lai nodrošinātu sadarbību un informācijas apmaiņu starp centrālajām bankām un banku uzraudzības iestādēm. Galveno politikas jautājumu risināšanā vai krīžu vadībā bieži vien iesaistītas finanšu ministrijas.

3 Sk. ECB 2005. gada pārskata 118. lpp.

4 *Final Report of the Committee of Wise Men on the Regulation of European Securities Markets*, 2001. gada 15. februāris. Šis ziņojums pieejams Eiropas Komisijas interneta lapā. Sk. arī ECB 2003. gada pārskata 111. lpp. Lamfalusī metode ir četru līmeņu process tiesību aktu pieņemšanai vērtspapīru, banku darbības un apdrošināšanas jomā. 1. līmeni veido pamatprincipi direktīvu vai regulu formā, kas jāpieņem parastajā ES likumdošanas procesā. 2. līmenī tiek risināta detalizētu pasākumu ieviešana, izmantojot 1. līmeņa pamatprincipus. 3. līmeni veido pastiprināta sadarbība un tīklu veidošana starp ES uzraudzības institūcijām, lai nodrošinātu konsekventu un vienādu 1. un 2. līmeņa tiesību aktu iestrādi. 4. līmeni veido pastiprināta tiesību aktu ieviešana, kur notiek ievērojami Komisijas veikti pasākumi Kopienas tiesību aktu ieviešanai un kuras pamatā ir dalībvalstu, to regulatīvo institūciju un privātā sektora sadarbība.

5 Sk. Padomes 2006. gada 17. jūlija Lēmumu, ar kuru tiek grozīts Lēmums 1999/468/EK (OV L 200, 22.07.2006., 11. lpp.).

6 *Report on financial supervision*, Finanšu pakalpojumu komiteja, 2006. gada februāris.

7 Līdzīgs pārskats tika sagatavots 2003. gadā. Abi ziņojumi pieejami ECB interneta lapā.

2.2. BANKU DARBĪBA

2006. gadā ECB turpināja piedalīties CEBS un Bāzeles Banku uzraudzības komitejas (BCBS) darbā, strādājot galvenajās komitejās un atsevišķās to apakšstrukturās. Pēc tam, kad bija noteikti pārstrādātās principu sistēmas *International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards* (Bāzele II) konceptuālie elementi, 2006. gada maijā BCBS vienojās nemainīt kvantitatīvos parametrus, tādējādi pabeidzot pārstrādātās principu sistēmas izveidi. Šo lēmumu pamatoja arī piektā kvantitatīvās ietekmes pētījuma (QIS5) rezultāti. QIS5 ir BCBS organizētā datu vākšanas aptauja, lai novērtētu pārstrādāto kapitāla noteikumu ietekmi uz bankām. CEBS bija liela nozīme QIS5 veikšanā ES līmenī. Kopumā QIS5 rezultāti atbilst kredītiestāžu principu sistēmā iestrādātajai stimulu struktūrai, kuras mērķis ir mudināt kredītiestādes izmantot progresīvākas kapitāla prasību aprēķināšanas metodes.

2006. gada jūnijā tika pieņemta Kapitāla prasību direktīva, kas iestrādā pārskatītos kapitāla noteikumus ES tiesību aktos. Tādējādi likumdošanas process attiecībā uz Bāzeles II principiem ES līmenī pabeigts un pārskatītā kapitāla principu sistēma (t.sk. progresīvāku metožu izmantošana) ES pilnībā darbosies ar 2008. gada janvāri. Jau ar 2007. gada janvāri kredītiestādes var izmantot mazāk progresīvas pieejas kredītriska un darbības riska kapitāla prasību aprēķināšanai. Pārējas kārtība prasību sistēmas ieviešanai saskaņā ar grafiku ASV atšķiras no kārtības ES. ASV nolēma piedāvāt savām bankām tikai visprogresīvākās metodes un ieviest sistēmu ar viena gada kavēšanos. ECB turpina vērot šīs norises, lai novērtētu to iespējamo ietekmi uz ES banku sektoru.

2006. gada 18. decembrī ECB publicēja atzinumu par Komisijas priekšlikumu par grozījumiem pašreizējā principu sistēmā, kas izveidota pārņemšanas darījumu un kritērijiem atbilstošu akciju turējumu pieauguma novērtējumam finanšu iestādēs.⁸ Priekšlikuma mērķis ir noteikt skaidrākas piemērojamās

procedūras un vērtēšanas kritērijus. ECB atbalstīja šo priekšlikumu kā svarīgu pasākumu, lai nodrošinātu, ka šāds novērtējums stingri ievēro piesardzības kritērijus, ir caurredzams attiecībā uz tirgus dalībniekiem un tiek konsekventi ieviests visās valstīs. Vienlaikus ECB norādīja, ka vairāki priekšlikuma elementi izraisa bažas. ECB ierosināja nodrošināt ciešāku saikni starp novērtēšanas kritērijiem un kritērijiem, kas tiek ņemti vērā autorizācijas procesā, kā arī ieteica skaidri norādīt, ka mērķa iestādei tiek izvirzīta prasība nodrošināt atbilstību visām piemērojamām piesardzības prasībām. Turklāt ECB aicināja Komisiju ciešā sadarbībā ar uzraudzības iestādēm pārdomāt plānotos laika ierobežojumus, lai nodrošinātu pareizus un pamatotus lēmumus.

2.3. VĒRTSPAPĪRI

2006. gadā tika pabeigta Finanšu pakalpojumu rīcības plānā noteiktā vērtspapīru sektora jaunā regulējošo principu sistēma, pieņemot nozīmīgos 2. līmeņa ieviešanas pasākumus, kas saistīti ar Finanšu instrumentu tirgu direktīvu un Caurredzamības direktīvu. Turklāt 2007. gada sākumā Komisija pieņēma 2. līmeņa direktīvu, lai paskaidrotu atsevišķas Padomes Direktīvas 85/611/EEK prasības, kas nosaka aktīvus, kurus pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumi (PVKIU) drīkst izmantot, veicot ieguldījumus. Tas nodrošinās konsekventu PVKIU tiesību aktu ieviešanu un skaidrošanu visā ES. Ņemot vērā šo pasākumu nozīmi Eiropas finanšu tirgu integrācijā un finanšu stabilitātes stiprināšanā, ECB cieši sekoja šajā jomā veiktajam darbam un sniedza savu ieguldījumu, līdzdarbojoties Eiropas Vērtspapīru komitejā.

Eurosistēma regulāri novērtēja, vai Komisijas pieņemamie 2. līmeņa ieviešanas pasākumi nepārsniedz ECB konsultatīvās kompetences ietvarus, tādējādi potenciāli nosakot nepieciešamību sagatavot oficiālu ECB atzinumu. ECB sagatavoja atzinumu par minēto

⁸ CON/2006/60.

Direktīvu par PVKIU atbilstošajiem aktīviem, jo Direktīvas projektā bija prasības, kas varētu ietekmēt Eiropas naudas tirgu darbību, kas ir svarīga euro zonas monetārās politikas ieviešanai.

Visbeidzot, kad 2005. gadā noslēdzās Eiropas Komisijas organizētā "Zaļās grāmatas" sabiedriskā apspriešana, kurā savu ieguldījumu deva arī Eurosistēma, un darbu beidza tirgus ekspertu grupa, kurā piedalījās arī ECB, 2006. gada novembrī Komisija publicēja "Balto grāmatu" par ES ieguldījumu fondiem domātās principu sistēmas uzlabošanu. Tā aplūkoja pasākumu kompleksu ieguldījumu fondu darbības vienkāršošanai. Šādu pasākumu skaitā būs konkrēti PVKIU Direktīvas pielāgojumi, lai vienkāršotu pašreizējos noteikumus, atļaujot ieguldījumu fondu daļu pārrobežu tirgošanu ES, paplašinot PVKIU un to vadības rīcības brīvību un stiprinot uzraudzības iestāžu sadarbību. ECB kopumā atbalsta Komisijas "Baltajā grāmatā" paredzētos mērķus un darbības.

2.4. GRĀMATVEDĪBA

Visu gadu ECB turpināja piedalīties grāmatvedības jomā veiktajā darbā, līdzdarbojoties BCBS grāmatvedības apakšgrupās, CEBS, kā arī Starptautiskās Grāmatvedības standartu padomes Standartu konsultatīvajā padomē.

Nemot vērā tās pilnvarojumu novērtēt norises regulatīvajā un uzraudzības jomā no finanšu stabilitātes viedokļa, BSC sagatavoja ziņojumu par grāmatvedības standartu novērtējumu.⁹ Ziņojums pievērsās uz SFPS balstītās jaunās grāmatvedības principu sistēmas nesējai ieviešanai Eiropā, analizējot tās iespējamās sekas attiecībā uz banku sektoru un citiem finanšu uzņēmumiem un piemērotību no sistēmas mēroga finanšu stabilitātes viedokļa. Ziņojuma pamatdoma – grāmatvedība ir būtiska finanšu stabilitātei un tai pēc iespējas vajadzētu efektīvi veicināt šādas stabilitātes turpmāku nostiprināšanu. Ziņojums izvirza 10 vispārējos

salīdzināšanas kritērijus, kas izmantojami grāmatvedības standartu vērtēšanā. Pamatojoties uz analīzi, cik lielā mērā SFPS atbilst šiem kritērijiem, ziņojums nosaka atsevišķu SFPS iezīmju pozitīvos aspektus, kā arī jautājumus, kas izraisa bažas, un iespējamās uzlabojumu jomas no finanšu stabilitātes viedokļa. Šie priekšlikumi pievēršas trijām galvenajām jomām: "patiesās" vērtības ticamība, riska nodrošinājuma grāmatvedības ekonomiskais pamats un uzkrājumu veidošana saistībā ar kredītrisku.

9 Šis ziņojums pieejams ECB interneta lapā.

3. FINANŠU INTEGRĀCIJA

Eurosistēma ir īpaši ieinteresēta Eiropas finanšu integrācijā, jo labi integrēta finanšu sistēma veicina raitu un efektīvu monetārās politikas impulsu izplatīšanu euro zonā, turklāt tai ir nozīme, veicot Eurosistēmas uzdevumu nosargāt finanšu stabilitāti. Finanšu integrācija veicina arī efektīvu un raitu klīringa un maksājumu sistēmu darbību. Turklāt finanšu integrācija – viens no Kopienas prioritāriem mērķiem – var palīdzēt stimulēt finanšu sistēmas attīstību, uzlabojot tautsaimniecības izaugsmes potenciālu.

Eurosistēma izšķir četru veidu pasākumus, kurus īstenojot tā veicina Eiropas finanšu integrācijas uzlabošanu: 1) izpratnes vairošana par finanšu integrāciju un tās uzraudzība, 2) privātā sektora darbības stimulēšana, veicinot kolektīvo rīcību, 3) konsultācijas par finanšu sistēmas un tiešās lēmumu pieņemšanas juridisko un regulatīvo bāzi un 4) centrālo banku pakalpojumu nodrošināšana, kas arī veicina finanšu integrāciju. 2006. gadā ECB turpināja darboties visās šajās četrās jomās.

IZPRATNES VAIROŠANA PAR FINANŠU INTEGRĀCIJU UN TĀS UZRAUDZĪBA

2006. gada septembrī ECB publicēja ziņojumu par euro zonas finanšu sistēmas galveno segmentu finanšu integrācijas rādītājiem.¹⁰ Šis ziņojums paplašināja 2005. gadā veiktajā analizē aplūkoto rādītāju loku, iekļaujot papildu rādītājus saistībā ar banku un finanšu infrastruktūrām. Banku pakalpojumu tirgus analīze papildināta, pievienojot rādītājus par euro zonas banku pārrobežu darbību un korporatīvajiem banku pakalpojumiem. Atzīstot faktu, ka finanšu infrastruktūrām ir būtiska nozīme finanšu tirgu integrācijā, ar finanšu infrastruktūrām saistītie rādītāji sadalīti, pamatojoties uz galveno finanšu tirgu, kuru attiecīgā infrastruktūra apkalpo. Turklāt galvenajiem tirgus segmentiem sistemātiski aprēķināti kvantitatīvie finanšu integrācijas rādītāji. Līdz ar pētniecības un tautsaimniecības analīzes attīstību, kļūstot pieejamiem arvien plašākiem statistiskajiem datiem, turpmāk gaidāma rādītāju loka paplašināšanās (piemēram, attiecībā uz apdrošināšanas tirgu

integrācijas rādītājiem). Plašākā perspektīvā ECB izmantos kvantitatīvos rādītājus, lai kontrolētu finanšu integrācijas gaitu, noteiktu jomas, kurās integrācija nav pietiekama, un veiktu aktuālu, politiski nozīmīgu jautājumu analīzi finanšu integrācijas jomā.

2006. gadā ECB turpināja darboties Eiropas Kapitāla tirgu un finanšu integrācijas pētniecības tīklā, kuru tā vada kopā ar Finanšu pētījumu centru. Ar aktīvu NCB līdzdalību tika turpināta konferenču sērija ar akadēmisko aprindu pārstāvjiem, tirgus dalībniekiem un politikas veidotājiem. 2006. gada 28. un 29. septembrī *Deutsche Bundesbank* rīkotās 7. konferences tēma bija "Finanšu sistēmas modernizācija un tautsaimniecības izaugsme" (*Financial system modernisation and economic growth*). 8. konference "Finanšu integrācija un stabilitāte Eiropā" (*Financial integration and stability in Europe*), kuru rīkoja *Banco de España*, notika 2006. gada 30. novembrī un 1. decembrī.

Pētniecības tīkla ietvaros ECB katru gadu piešķir jaunajiem pētniekiem piecas *Lamfalussy Fellowships* stipendijas. Viens no iemesliem, kāpēc ECB ieinteresēta veicināt pētījumus šajā jomā, ir tas, ka finanšu integrācija parasti ietekmē finanšu sistēmas attīstību un tautsaimniecības izaugsmi. Tādējādi ECB darbs finanšu integrācijas jomā cieši saistīts ar tās veikto finanšu sistēmu adekvātu darbību veicinošo faktoru plašāku analīzi. 2006. gadā darbs šajā jomā turpinājās, lai izveidotu konceptuālo principu sistēmu finanšu sistēmas darbības vērtēšanai.

2006. gada 20. septembrī ECB publicēja ziņojumu par MFI procentu likmju atšķirībām dažādās euro zonas valstīs, kuru sagatavoja Monetārās politikas komiteja un Statistikas komiteja. Papildinot ziņojumu, Eurosistēma tagad publicē tabulas, kurās aplūkoti 15 noguldījumu un aizdevumu vidējo procentu

¹⁰ *Indicators of financial integration in the euro area*, 2006. gada septembris. Divreiz gadā atjaunoto informāciju par rādītājiem sk. ECB interneta lapā (<http://www.ecb.int/stats/finint/html/index.en.html>).

likmju veidi katrā euro zonas valstī. Nodrošinot pieeju detalizētai un visaptverošai informācijai par MFI vidējām procentu likmēm, Eurosistēmas mērķis ir panākt, lai dažādu valstu datu salīdzināšana tiktu veikta, izmantojot plašu informāciju. 2006. gada 25. oktobrī ECB publicēja gada ziņojumu par ES banku darbības struktūrām (sk. arī šīs nodaļas 1.1. sadaļu).

Visbeidzot, papildus MFI statistiskajiem datiem ECBS gatavo arī statistisko informāciju par tādām ne-MFI kā institucionālie ieguldītāji (piemēram, ieguldījumu fondi). Šāda statistika ir būtiska no monetārās politikas viedokļa un palīdz arī finanšu integrācijas procesa uzraudzībā. Tiek gatavota ECB regula par statistikas pārskatu sniegšanas prasībām ieguldījumu fondiem. Tiek gatavots arī vērtējums par pieejamās apdrošināšanas sabiedrību un pensiju fondu statistiskās informācijas uzlabošanas nepieciešamību un iespējām, galvenokārt pievēršoties viena gada robežās pieejamo (galvenokārt ceturkšņa) finanšu datu pieejamības uzlabošanas veidiem.

PRIVĀTĀ SEKTORA DARBĪBAS STIMULĒŠANA

Eiropas finanšu integrācijas gaita stipri atkarīga no privātā sektora iniciatīvām, kas vērstas uz esošo pārrobežu darījumu iespēju izmantošanu. Valsts sektors atbalsta šādus privātā sektora koordinēšanas pasākumus. 2006. gadā Eurosistēma rosināja divas šādas iniciatīvas: Eiropas īstermiņa vērtspapīru (STEP) iniciatīvu un Vienotās euro maksājumu telpas (SEPA) iniciatīvu.

ECB sniegusi atbalstu STEP iniciatīvai kopš tās uzsākšanas 2001. gadā. STEP iniciatīvas mērķis ir veicināt Eiropas īstermiņa vērtspapīru tirgu integrāciju, nodrošinot tirgus standartu un prakses konvergenci. 2006. gada 11. jūlijā ECB kopā ar Finanšu tirgu asociāciju (ACI) un Eiropas Banku federāciju rīkoja preses konferenci, lai atzīmētu STEP tirgus oficiālo atklāšanu. Eurosistēmas atbalsts STEP tirgum koncentrēts uz divām darbībām. Pirmkārt, ECB un deviņu euro zonas valstu NCB līdz 2008. gada jūnijam nodrošinās tehnisku palīdzību STEP Sekretariātam STEP

apzīmējumu piešķiršanas procesā, kurā galīgā atbildība par STEP apzīmējumu piešķiršanu un anulēšanu ir STEP Sekretariātam. Otrkārt, ECB regulāri gatavos statistisko informāciju par STEP tirgus ienesīguma likmēm un apgrozījumu un publicēs to savā interneta lapā.

Domājams, ka STEP statistikai ir būtiska nozīme šā tirgus integrācijas veicināšanā, nodrošinot lielāku tirgus caurredzamību. Ievērojot pakāpenisku pieeju, ECB vispirms (ar 2006. gada septembri) publicēja STEP statistiku par mēneša darījumu atlikuma summām pilnā dalījumā, bet pēc tam sagatavojās STEP statistikas publicēšanai par dienas apgrozījuma un ienesīguma likmju datiem, izmantojot atsevišķi izvēlētus datu sniedzējus. Plānots, ka dienas statistiskie dati par visiem datu sniedzējiem tiks publicēti ar 2008. gadu. 2006. gada 14. septembrī Padome pieņēma lēmumu, ka Eurosistēmas kredītooperāciju nodrošinājuma izpratnē STEP tirgus uzskatāms par neregulētu tirgu, tiklīdz STEP statistika par ienesīguma likmēm tika publicēta ECB interneta lapā.

SEPA projektu 2002. gadā uzsāka Eiropas Maksājumu padome (EPC), lai panāktu pilnībā integrēta tirgus izveidi maza apjoma maksājumu pakalpojumiem euro zonā, un Eurosistēma kopš šā projekta uzsākšanas darbojusies kā procesa veicinātāja. 2006. gadā ECB sagatavoja aktualizētu pārskatu par SEPA ieviešanas gaitā sasniegto un konkretizēja savas prognozes par nākamo periodu.¹¹ 2006. gada 4. maijā ECB un Eiropas Komisija publicēja kopēju paziņojumu, kurā izklāstīts to redzējums par SEPA un izteikta apņemšanās cieši sadarboties SEPA ieviešanā. Paziņojums aicināja Eiropas banku nozari un citas ieinteresētās puses līdz 2008. gada sākumam radīt SEPA ieviešanas priekšnosacījumus un līdz 2010. gada beigām sasniegt SEPA darījumu kritisko masu. 2006. gadā Eurosistēma rīkoja vairākas tikšanās ar dažādām ieinteresētajām pusēm, t.i., augsta līmeņa SEPA tikšanās ar banku nozares

¹¹ *Towards a Single Euro Payments Area – Objectives and Deadlines (Fourth Progress Report)*, 2006. gada februāris.

pārstāvjiem, kā arī tikšanās ar galalietotājiem un infrastruktūras un karšu nodrošinātājiem. Euro finanšu nedēļas laikā 2006. gada novembrī ECB organizēja arī SEPA kongresu. Turklāt ECB kā novērotāja piedalījās EPC pilnsapulcēs un darba grupās. Visu 2006. gadu Eurosistēma turpināja nodrošināt palīdzību banku sektoram jauno SEPA instrumentu un principu sistēmu izstrādē un sagatavošanā (piemēram, izstrādājot kopīgus SEPA kredītpārvedumu noteikumus un SEPA tiešā debeta instrumentus, detalizētus norādījumus banku nozarei karšu maksājumu jomā¹² un tehniskos standartus un ieviešanas vadlīnijas), lai nodrošinātu dažādo shēmu raitu un drošu darbību. Attiecībā uz infrastruktūrām Eurosistēma aicināja tirgu turpināt laikus attīstīt maza apjoma maksājumu sistēmas, kas spēj apstrādāt SEPA instrumentus un ir pilnībā savstarpēji savietojamas. Tirgus infrastruktūrām ieteikts izmantot arī apjoma ekonomiju un moderno tehnoloģiju iespējas, lai samazinātu izmaksas. Eurosistēma piedalījās arī SEPA ieviešanas un migrācijas uz SEPA sagatavošanā, kā arī sniedza turpmāku atbalstu SEPA projektam, izmantojot savus saziņas līdzekļus (piemēram, paziņojumus preseī, ziņojumus, runas un nesen arī SEPA brošūru).

KONSULTĀCIJAS PAR FINANŠU SISTĒMAS JURIDISKO UN REGULATĪVO BĀZI UN TIEŠĀ NOTEIKUMU IZSTRĀDE

ECB un Eurosistēma regulāri piedalās ES juridiskās un regulatīvās bāzes pilnveidē, sniedzot konsultācijas par galvenajām

sagatavošanas procesā esošajām politikas norisēm un iniciatīvām.

Darbība saistībā ar finanšu uzraudzības ES principu sistēmu 2006. gadā bija vērsta uz pārstrādātās institucionālo principu sistēmas efektīvas ieviešanas nodrošināšanu (sk. arī šīs nodaļas 2. sadaļu). Eiropas Komisijas "Baltā grāmata par finanšu pakalpojumu politiku (2005–2010)", kuras sagatavošanā piedalījās Eurosistēma, un Finanšu pakalpojumu komitejas *Report on financial supervision* ("Finanšu uzraudzības ziņojums"), kura sagatavošanā piedalījās ECB, nosaka, kādi ir nepieciešamie politikas pasākumi, lai to īstenotu. Atbilstoši Līguma 105. panta 4. punktā noteiktajai konsultatīvajai lomai ECB regulāri sniedz konsultācijas par Komisijas 2. līmeņa tiesību aktu priekšlikumiem (sk. 2. sadaļu).

Pēc tam, kad Eurosistēma 2005. gada nogalē piedalījās Eiropas Komisijas "Zaļās grāmatas" sagatavošanā par šo tēmu,¹³ ECB turpināja darbu Eiropas hipotēku tirgu integrācijas jomā. Monetārās politikas transmisijai euro zonā būtiski svarīga hipotēku (un citu maza apjoma banku darījumu) tirgu turpmāka integrācija un attīstība. Turklāt finanšu integrācija var būtiski ietekmēt finanšu stabilitāti. Pēc konsultāciju pabeigšanas par "Zaļo grāmatu" paredzēts, ka

¹² Sīkāku informāciju sk. *The Eurosystem's view of a 'SEPA for cards'*, 2006. gada 20. novembris.

¹³ *The European Commission's Green Paper on mortgage credit in the EU – Eurosystem contribution to the public consultation*, 2005. gada 1. decembris.

2007. gada maijā Komisija publicēs "Balto grāmatu". ECB veicina integrāciju šajā jomā, arī līdzdarbojoties Komisijas ekspertu grupā par hipotēku finansējumu un Eiropas Finanšu tirgu juristu grupā (EFMLG), kas aplūko juridiskos šķēršļus, kādi ir attiecībā uz vērtspapīrošanas pārrobežu darījumiem ES.

Visbeidzot, finanšu infrastruktūras jomā ECB piedalījās ar vērtspapīru norēķinu sistēmu un maksājumu sistēmu integrāciju saistītu jautājumu risināšanā. Pašreizējā ES vērtspapīru klīringa un norēķinu infrastruktūras sadrumstalotība ir nozīmīgs šķērslis, kas kavē Eiropas obligāciju un kapitāla vērtspapīru tirgu turpmāku integrāciju. 2006. gada jūlijā Eiropas Komisija atzīmēja tirgus virzītu iniciatīvu nozīmi šajā jomā un ierosināja, ka klīringa un norēķinu nozarei būtu nepieciešams izstrādāt labākās tirgus prakses ētikas kodeksu. Šo "Eiropas Klīringa un norēķinu sistēmu ētikas kodeksu" parakstīja 2006. gada 7. novembrī. Tā mērķis ir veicināt konkurenci un uzlabot efektivitāti, piemēram, nodrošinot cenu un pakalpojumu caurredzamību. Vienlaikus turpinājās valsts sektora politikas izstrāde, lai mazinātu juridiskos un fiskālos šķēršļus. ECB cieši iesaistījās šajā darbā, piedaloties Klīringa un norēķinu konsultatīvās uzraudzības ekspertu grupā un Juridiskās noteiktības grupā. ECB pārrauga arī Klīringa un norēķinu fiskālās atbilstības grupas darbu. Šī grupa konsultē Komisiju par iespējamiem risinājumiem ar nodokļiem saistīto šķēršļu pārvarēšanā, veicot pārrobežu klīringu un norēķinus ES. Attiecībā uz maksājumu pakalpojumu integrāciju tehniskie un uzņēmējdarbības šķēršļi tiek aplūkoti SEPA projekta (sk. iepriekš) kontekstā, bet ECB sagatavojusi atzinumu par Komisijas ierosināto iekšējā tirgus maksājumu pakalpojumu direktīvu, kuras mērķis ir novērst juridiskos šķēršļus.¹⁴ ECB atbalstīja piedāvāto direktīvu, jo tā izveidotu visaptverošu juridisko bāzi maksājumu pakalpojumu sniegšanai ES. ECB uzskatīja, ka uz maksājumu pakalpojumiem attiecināmo regulatīvo prasību saskaņošana nodrošinātu juridisko noteiktību šādu pakalpojumu paplašinātai sniegšanai pārrobežu kontekstā un ka savlaicīga direktīvas

pieņemšana un iestrāde palīdzētu banku nozarei SEPA izveidē. ECB atzīmēja, ka nebankām maksājumu pakalpojumu sniedzējām šī direktīva būtu jāievēro proporcionāli to darbības apmēriem. Ierosinātās direktīvas pieņemšanu nedrīkst novilcināt, jo tas varētu apdraudēt SEPA atbilstošu nacionālo shēmu ieviešanu 2008. gada 1. janvārī un pilnu pāreju uz šīm shēmām līdz 2010. gadam. Šajā ziņā būtiska ir ierosinātās direktīvas III un IV nodaļa, jo tajās izklāstīti saskaņoti noteikumi informācijas prasību, autorizācijas, izpildes laika un atbildības jomā saistībā ar maksājumu darījumiem.

FINANŠU INTEGRĀCIJU VEICINOŠU CENTRĀLĀS BANKAS PAKALPOJUMU SNIEGŠANA

2005. gada 21. oktobrī Eurosistēma apstiprināja, ka TARGET2 uzsāks darbību 2007. gada 19. novembrī. 2006. gadā Eurosistēma turpināja jaunās sistēmas izstrādi (sk. 2. nodaļas 2.2. sadaļu).

Lai varētu pilnībā izmantot TARGET2 sistēmas izveides sniegtās priekšrocības, Eurosistēma sāka pētīt iespēju nodrošināt norēķinu pakalpojumus, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus, CVD vērtspapīru norēķinu darījumiem euro. TARGET2 nodrošinātā iespēja centralizēt naudas norēķinus vienotā kontā acīmredzot palielinās tirgus pieprasījumu arī pēc vērtspapīru norēķinu centralizācijas, izmantojot vienotu vērtspapīru norēķinu kontu. Šā jaunā pakalpojuma, kurš nosaukts par TARGET2 vērtspapīriem, mērķis būs nodrošināt kopēju tehnisko infrastruktūru CVD vērtspapīru darījumu euro norēķiniem, izmantojot centrālās bankas līdzekļus, un apstrādāt gan vērtspapīru, gan naudas norēķinus, izmantojot vienotu tehnisko platformu (sk. 2. nodaļas 2.3. sadaļu).

2006. gada 20. oktobrī ECB paziņoja, ka Padome apspriedusi tirgus reakciju uz neformālajām konsultācijām par priekšlikumu piedāvāt šādu pakalpojumu un uzdevusi Maksājumu un norēķinu sistēmu komitejai

¹⁴ COM(2005) 603 galīgā redakcija.

veikt projekta ekonomiskā un tehniskā pamatojuma izpēti.

Attiecībā uz Eurosistēmas nodrošinājuma principu sistēmu 2006. gadā Eurosistēma noteica Vienotajā nodrošinājuma sarakstā iekļaujamo aktīvu atbilstības kritērijus. Šie kritēriji bija izklāstīti publikācijā "Monētārās politikas īstenošana euro zonā: Eurosistēmas monetārās politikas instrumentu un procedūru vispārējā dokumentācija", ko publicēja 2006. gada 15. septembrī. Netirgojamo aktīvu iekļaušana Vienotajā sarakstā kopš 2007. gada 1. janvāra ir pēdējais solis, pakāpeniski aizstājot Eurosistēmas divu līmeņu nodrošinājuma sistēmu.

Visbeidzot, Padome 2006. gada 3. augustā nolēma turpināt centrālo banku korespondentattiecību modeļa darbību nodrošinājuma pārrobežu pārvedumu veikšanai Eurosistēmā pēc 2007. gada (sk. arī 2. nodaļas 2.4. sadaļu).

4. TIRGU INFRASTRUKTŪRU PĀRRAUDZĪBA

Viens no Eurosistēmas galvenajiem uzdevumiem ir maksājumu sistēmu pārraudzība. Veicot maksājumu sistēmu, īpaši sistēmiski nozīmīgu sistēmu,¹⁵ pārraudzību, Eurosistēma veicina finanšu infrastruktūru drošību un efektivitāti un tādējādi par precēm, pakalpojumiem un finanšu aktīviem veikto maksājumu plūsmu efektivitāti tautsaimniecībā. Maksājumu sistēmu un vērtspapīru klīringa un norēķinu sistēmu ciešā saistība nozīmē to, ka centrālās bankas kopumā un īpaši Eurosistēmu interesē arī vērtspapīru klīringa un norēķinu sistēmas. Eurosistēmas kopējais mērķis ir sistēmiskā riska samazināšana.

4.1. LIELA APJOMA EURO MAKSĀJUMU SISTĒMU UN INFRASTRUKTŪRU PĀRRAUDZĪBA

Eurosistēma pārrauga visas maksājumu sistēmas un infrastruktūras, kurās tiek apstrādāti euro darījumi un/vai veikti to norēķini, t.sk. tās, kuras Eurosistēma pārvalda pati. Eurosistēma piemēro vienus un tos pašus pārraudzības standartus gan savām, gan privātā sektora sistēmām. Šie standarti ir "Sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pamatprincipi", kurus izstrādāja G10 valstu Maksājumu un norēķinu sistēmu komiteja (CPSS) un 2001. gadā apstiprināja Padome. 2006. gadā Padome apstiprināja sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu darbības nepārtrauktības prognozes. Tagad tās ir Eurosistēmas pārraudzības pamatprincipu neatņemama sastāvdaļa, kas palīdz nodrošināt pietiekamu un konsekventu elastības līmeni visās sistēmiski nozīmīgās maksājumu sistēmās, kas atrodas euro zonā un veic darbības euro.

TARGET

Saskaņā ar vienotajiem TARGET pārraudzības pamatprincipiem un mērķiem ECB un NCB veic to nacionālo RTGS sistēmu, kuras piedalās TARGET vai ir tai pieslēgtas, kā arī ECB maksājumu mehānisma (EMM) regulāras, kā arī pārmaiņu noteiktas pārraudzības darbības. Ja TARGET sistēmā notiek būtiskas pārmaiņas, pirms to ieviešanas tiek veikta attiecīgo aspektu pārraudzības pārbaude. Saskaņā ar vienoto

pārraudzības politiku Eurosistēma 2006. gadā veica padziļinātu pārraudzības novērtējumu attiecībā uz ietekmi, kāda būs *Eesti Pank* euro reālā laika bruto norēķinu (RTGS) sistēmas pieslēgšanai pašreizējai TARGET sistēmai, izmantojot *Banca d'Italia* RTGS sistēmu. Vērtējumā secināts, ka pieslēgums negatīvi neietekmēs TARGET raitu funkcionēšanu. Sakarā ar Slovēnijas pievienošanos euro zonai *Banka Slovenije* nolēma neveidot savu euro RTGS sistēmu, bet izmantot *Deutsche Bundesbank* RTGS sistēmu. Tāpēc nebija nepieciešams veikt pārraudzības pārbaudi, jo TARGET sistēmā netika ieviesta jauna infrastruktūra.

Jaunajai TARGET2 sistēmai būs jāatbilst Eurosistēmas pārraudzības standartiem, tāpat kā jebkurai citai sistēmiski nozīmīgai euro maksājumu sistēmai euro zonā, un tāpēc jāveic tās pārraudzības pārbaude. ECB vada un koordinē TARGET2 pārraudzības darbības, kopš TARGET2 pārraudzības jomā ieviesta vispārēja organizatoriskā struktūra. NCB galvenokārt atbildīgas par pārraudzības darbību izpildi attiecībā uz sistēmas lokālajām funkcijām, ja šīs funkcijas ir būtiski svarīgas tikai attiecīgās valsts videi. Tās arī veicina pārraudzības darbību izpildi saistībā ar TARGET2 centrālajām funkcijām. Tā kā joprojām turpinās TARGET2 projektēšanas posms, TARGET pārraugi 2006. gadā veica sistēmas projekta sākotnējo pārraudzības novērtējumu. Pārraugi turpina kontrolēt TARGET2 sistēmas izstrādi un vispusīgi novērtēs sistēmu pirms tās darbības uzsākšanas.

EURO1

EURO1 ir lielākā privātā sektora maksājumu sistēma kredīta pārvedumu veikšanai euro, kas darbojas euro zonā. To apkalpo Euro banku asociācijas klīringa uzņēmums EBA CLEARING. EURO1 darbojas saskaņā ar daudzpusēja neto norēķina principu. EURO1

¹⁵ Maksājumu sistēmu uzskata par sistēmiski nozīmīgu, ja tās darbības traucējums var radīt vai izplatīt turpmākus traucējumus, ietekmējot sistēmas dalībniekus un, visbeidzot, plašāku finanšu sistēmu.

dalībnieku dienas beigu pozīciju norēķini tiek veikti, izmantojot TARGET sistēmu. 2006. gadā ECB pārraudzības darbības bija vērstas uz jaunas likviditātes pārvaldīšanas funkcijas ("nepieciešamās likviditātes nodrošināšanas") novērtēšanu pirms tās ieviešanas. Nepieciešamās likviditātes nodrošināšana ļauj bankām, kas piedalās šajā sistēmā, dienas ietvaros pārvietot pieejamos naudas līdzekļus uz EURO1 un saņemt no tās, dodot bankām iespēju maksājuma apstrādes jaudu EURO1 pielāgot individuālajām maksājumu vajadzībām. Nepieciešamās likviditātes nodrošināšanas pārraudzības novērtējums neliecināja par negatīvu ietekmi uz EURO1 atbilstību pamatprincipiem. ECB turpinās kontrolēt šīs funkcijas izpildi un turpmākās EURO1 tendences.

PASTĀVĪGA PIESLĒGUMA NORĒĶINU SISTĒMA

Pastāvīga pieslēguma norēķinu (*Continuous Linked Settlement*; CLS) sistēma nodrošina norēķinu pakalpojumus valūtas darījumiem 15 nozīmīgākajās valūtās visā pasaulē. Sistēmu apkalpo CLS banka, tādējādi novēršot ievērojamu daļu ar norēķiniem ārvalstu valūtā saistītā riska, veicot norēķinu valūtas maiņas darījumos iesaistītajos divos valūtas posmos vienlaikus, t.i., pamatojoties uz maksājumu pret maksājumu un tikai tad, kad pieejami pietiekami līdzekļi. Eurosistēmai svarīgākā ir nepārtraukta CLS sistēmas drošība un efektivitāte, jo apjoma ziņā CLS sistēma ir lielākā maksājumu sistēma, kas veic euro darījumu norēķinus ārpus euro zonas. ECB ir galvenais euro darījumu norēķinu pārraug CSLS sistēmas uz sadarbību balstītas pārraudzības mehānismā, ko vada Federālo rezervju sistēma.

2006. gada decembrī CLS sistēma vidēji dienā veica 290 000 valūtas maiņas darījumu, kuru vidējais dienas apjoms bija 2.6 trlj. euro.¹⁶ Euro joprojām bija nozīmīgākā norēķinu valūta pēc ASV dolāra (46%), jo CLS sistēmas darījumos tā īpatsvars sasniedza 19%. CLS sistēmā euro veikto darījumu vidējais dienas apjoms bija 489 mljrd. euro.

Eurosistēma 2006. gadā piedalījās SNB veiktajā galveno ārvalstu valūtas tirgus dalībnieku pētījumā, lai identificētu riska mazināšanas metodes, kuras tie izmanto ar norēķiniem ārvalstu valūtā saistītā riska mazināšanai. Pētījuma rezultāti kļūs pieejami 2007. gadā, un uz tiem pamatosies centrālo banku veiktais novērtējums par G10 valstu stratēģiju ar norēķiniem ārvalstu valūtā saistītā riska mazināšanai, kas definēta 1996. gada SNB ziņojumā "Ar norēķiniem ārvalstu valūtā saistītais risks".

DARBĪBAS NĒPĀRTRAUKTĪBA

2006. gada maijā Padome apstiprināja ziņojumu *Business continuity oversight expectations for systemically important payment systems (SIPS)* ("Sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu (SIPS) darbības nepārtrauktības pārraudzības prognozes"). Ziņojuma mērķis – izstrādāt saskaņotus darbības nepārtrauktības pārraudzības pamatprincipus euro zonā, tādējādi veicinot vienlīdzīgu darbības apstākļu radīšanu. Tajā sniegti norādījumi SIPS operatoriem, lai panāktu pietiekamu un konsekventu elastības līmeni, atbalstot tirgus centienus uzlabot darbības atjaunošanas un atsākšanas iespējas. Ziņojumā aplūkotas konkrētas papildvietas, kas pilnībā darbojas, izveidošanas gaidas un uzsvērta nepieciešamība regulāri pārbaudīt un apmācīt darbiniekus, kas nodrošina kritisko funkciju izpildi. Testi būtu jābalsta uz dažādiem ticamiem scenārijiem, un ar to rezultātiem jāiepazīstina citas attiecīgās ieinteresētās puses. Visbeidzot, ziņojumā norādīta nepieciešamība SIPS 1) izveidot skaidru krīžu vadības un saziņas kārtību reaģēšanai krīzes situācijās, 2) ieviest alternatīvus saziņas līdzekļus informācijas sniegšanai pēc krīzes un 3) nodrošināt atbilstošus saziņas kanālus ar attiecīgajām iestādēm. Dažas prognozes ietekmē SIPS kritiskos dalībniekus un SIPS trešās personas – to kritisko pakalpojumu sniedzējus, kuru nodrošināšanai izmantoti ārpalpojumi.

¹⁶ Katrā valūtas maiņas darījumā ietverti divi darījumi – viens katrā attiecīgajā valūtā. Tā 2006. gada decembrī CLS sistēma veica darījumus, kuru vidējais dienas apjoms bija aptuveni 1.3 trlj. euro.

SIPS jāveic pārraudzības prognožu ieviešana un testēšana līdz 2009. gada jūnijam, bet to kritiskajiem dalībniekiem un kritisko pakalpojumu sniedzējiem – trešajām personām – līdz 2010. gada jūnijam. Eurosistēma līdz 2009. gada jūnijam veiks regulāras pārbaudes, lai noteiktu SIPS panākto virzību prognožu ieviešanā un novērtētu jebkādas iespējamās kavēšanās risku.

ECB 2006. gada septembrī organizēja konferenci, lai šajā jomā sniegtu informāciju un dalītos pieredzē, kā arī apspriestu darbības nepārtrauktības jautājumus integrētā euro zonā. Tajā piedalījās ES un ārpus ES esošo centrālo banku, finanšu iestāžu pārstāvji un maksājumu un vērtspapīru tirgu infrastruktūru operatori.

SWIFT

SWIFT nav maksājumu vai norēķinu sistēma, un tā nav regulējama institūcija. Tomēr, ņemot vērā tās sistēmisko nozīmi pasaules finanšu tirgos, G10 valstu centrālās bankas uzskatīja, ka centrālajām bankām jāveic uz sadarbību balstīta SWIFT pārraudzība, kur vadošais pārraugis ir *Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique*. SWIFT pārraudzība vērsta uz SWIFT infrastruktūras aizsardzības, darbības drošības, darbības nepārtrauktības un elastības nodrošināšanas uzdevumu izpildi. Lai pārlicinātos, vai SWIFT šos uzdevumus pilda, pārraugi regulāri novērtē, vai SWIFT ieviesusi atbilstošu pārvaldības kārtību, struktūras, procesus, riska vadības procedūras un kontroli, kas ļauj tai efektīvi pārvaldīt iespējamus riskus, ko tā var radīt finanšu stabilitātei un finanšu infrastruktūru stabilitātei. Pašlaik SWIFT pārraudzība pamatojas uz plaši atzītiem principiem un vienotu tirgus praksi. Minētais ir pamatā uz risku balstītai pārraudzības metodoloģijai, ko piemēro finanšu stabilitātei nozīmīgām SWIFT darbībām. Piedaloties uz sadarbību balstītā SWIFT pārraudzībā, ECB 2006. gadā sadarbojās ar G10 valstu centrālajām bankām, lai izveidotu augsta līmeņa pārraudzības prognožu kopumu, kas būtu piemērots SWIFT novērtēšanai, ņemot vērā SWIFT pašreizējo struktūru, procesus, kontroli un procedūras. Pārraudzības prognozes

paredzēts pabeigt un iekļaut pārraudzības grupas uz risku balstītā pārraudzības metodoloģijā 2007. gadā (sk. arī 6. nodaļas 2. sadaļu).

4.2. NELIELA APJOMA MAKSĀJUMU PAKALPOJUMI

Eurosistēmas pārraudzība aptver arī neliela apjoma maksājumu sistēmas. 2006. gadā ECB turpināja kontrolēt pirmā Visas Eiropas automatizētā klīringa centra liela apjoma maksājumiem euro, STEP2, raitu funkcionēšanu. STEP2 pārvalda un apkalpo *EBA Clearing*. Tā kā 2005. gadā tika pabeigts Eurosistēmas pārraudzības diapazonam atbilstošais neliela apjoma maksājumu sistēmu pārraudzības vērtējums, 2006. gadā nebija nepieciešams veikt jaunu saskaņotu vērtējumu.

4.3. VĒRTSPAPĪRU KLĪRINGA UN NORĒĶINU SISTĒMAS

Eurosistēma ir īpaši ieinteresēta vērtspapīru klīringa un norēķinu sistēmu raitā darbībā, jo saistību neizpilde klīringā, norēķinos un nodrošinājuma glabāšanā var apdraudēt monetārās politikas īstenošanu, maksājumu sistēmu raitu darbību un finanšu stabilitātes nodrošināšanu.

Eurosistēma novērtē euro zonas vērtspapīru norēķinu sistēmu (VNS), kā arī saikņu starp šīm VNS atbilstību "ES vērtspapīru norēķinu sistēmu izmantošanas ECBS kredītooperācijās standartiem" (*Standards for the use of EU securities settlement systems in ESCB credit operations*; t.s. Eurosistēmas lietotāja standarti).

ECB 2006. gadā sniedza savu ieguldījumu Eiropas Komisijas un ES Padomes veiktajā darbā ar Direktīvas par norēķinu galīgumu pārskatīšanu un debatēs, vai Kopienai būtu jāparaksta Hāgas konvencija par starpnieku turējumā esošiem vērtspapīriem. ECB arī palīdzēja CPSS sagatavot ziņojumu par atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas

darījumu klīringa un norēķinu procedūrām.¹⁷ 2006. gada aprīlī ECB un Čikāgas Federālo rezervju banka Frankfurtē rīkoja konferenci par centrālā darījuma partnera klīringa jautājumiem.

VĒRTSPAPĪRU NORĒĶINU SISTĒMU NOVĒRTĒJUMS ATBILSTOŠI LIETOTĀJU STANDARTIEM

2006. gadā tika ieviesta jauna starptautisko parāda vērtspapīru emisijas, glabāšanas un norēķinu kārtība. Šādi vērtspapīri, kurus kopīgi emitēja divi starptautiskie centrālie vērtspapīru depozitāriji (ICSD) *Euroclear Bank* (Beļģija) un *Clearstream Banking Luxembourg*, veido Eurosistēmas kredītooperācijām atbilstošu vērtspapīru nozīmīgu daļu. Jaunajā struktūrā, kuru Eurosistēma novērtējusi, vērtspapīru emisiju apliecina jauna veida starptautiskā uzrādītāja apliecība (NGN). ICSD pēc 2006. gada 31. decembra emitētie starptautiskie parāda vērtspapīri starptautiskā uzrādītāja apliecības veidā būs atbilstoši kā Eurosistēmas operāciju nodrošinājums tikai, ja tiks izmantota NGN forma. Pirms minētā datuma vai šajā datumā emitētie vērtspapīri joprojām būs atbilstoši izmantošanai kā nodrošinājums visā to termiņa laikā.

VNS izmantošanas euro zonā gadskārtējais vērtējums un saikņu starp šīm VNS *ad hoc* vērtējums apstiprināja, ka kopumā atbilstība standartiem ir augsta un VNS veiktās pūles turpmākai atbilstības palielināšanai.

Saistībā ar Slovēnijas pievienošanu euro zonai 2007. gada 1. janvārī Padome novērtēja Slovēnijas VNS (KDD). Detalizētāka analīze liecināja, ka Slovēnijas sistēma ir piemērota izmantošanai Eurosistēmas monetārajā politikā un dienas ietvaros izsniegtā kredīto operācijās.

VĒRTSPAPĪRU KLĪRINGA UN NORĒĶINU STANDARTU IZSTRĀDĀŠANA EIROPAS SAVIENĪBĀ

Padome 2001. gadā apstiprināja pamatnostādnes ECBS un CESR sadarbībai vērtspapīru klīringa un norēķinu sistēmu jomā. ECBS-CESR darba grupa 2004. gadā sagatavoja ziņojuma projektu "Vērtspapīru klīringa un norēķinu standarti Eiropas Savienībā", lai ES videi piemērotu

CPSS-IOSCO izstrādātās VNS rekomendācijas. Nākamajos divos gados ECBS-CESR darba grupa turpināja darbu šajā jautājumā, lai izstrādātu "novērtējuma metodoloģiju", kas sniegtu norādījumus par standartu efektīvu ieviešanu. Ciešā sadarbībā ar tirgus dalībniekiem un banku darbības uzraudzības iestādēm analizēja vairākus vēl neatrisinātus jautājumus, piemēram, specifiskas prasības CVD ar banku darbības licenci un sadarbību starp attiecīgajām iestādēm. Tomēr 2006. gadā šajā jomā bija vērojams neliels progress.

Eiropas Komisija 2006. gada 11. jūlijā aicināja nozari samazināt klīringa un norēķinu izmaksas ES. Tāpēc 2006. gada 7. novembrī Ētikas kodeksu parakstīja Eiropas Vērtspapīru biržu federācijas (*Federation of European Securities Exchanges*), Eiropas Centrālā darījuma partnera klīringa centru asociācijas (*The European Association of Central Counterparty Clearing Houses*) un Eiropas Centrālo vērtspapīru depozitāriju asociācijas (*The European Central Securities Depositories Association*) pārstāvji, kā arī institūcijas, kas ir šo grupu locekles. Kodeksa mērķis ir veicināt konkurenci un uzlabot klīringa un norēķinu efektivitāti ES, nodrošinot cenu caurredzamību, piekļuves tiesības, infrastruktūru savietojamību, pakalpojumu sadalīšanu un grāmatvedības uzskaites atdalīšanu. Tomēr kodekss nav vērst uz finanšu stabilitātes nodrošināšanu un regulatīvo saskaņošanu, tāpēc ECBS-CESR standarti joprojām ir nepieciešami.

¹⁷ <http://www.bis.org/press/p060213b.htm>

5. NODAĻA

EIROPAS UN STARPTAUTISKĀS ATTIECĪBAS

1. EIROPAS JAUTĀJUMI

2006. gadā ECB uzturēja regulārus sakarus ar Eiropas institūcijām un forumiem, īpaši ar Eiropas Parlamentu, ECOFIN, Eurogrupu un Eiropas Komisiju (sk. 6. nodaļu). ECB prezidents apmeklēja ECOFIN sanāksmes, kad tajās tika apspriesti ar ECBS uzdevumiem un mērķiem saistīti jautājumi, un Eurogrupas sanāksmes. Eurogrupas prezidents un Ekonomikas un monetāro lietu komitejas pilnvarotais pārstāvis piedalījās Padomes sanāksmēs, kad uzskatīja to par nepieciešamu.

1.1. POLITIKAS JAUTĀJUMI

STABILITĀTES UN IZAUGSMES PAKTS

2006. gadā piecās euro zonas dalībvalstīs (Vācijā, Grieķijā, Francijā, Itālijā un Portugālē) un septiņās ārpus euro zonas esošajās dalībvalstīs (Čehijas Republikā, Kiprā, Ungārijā, Maltā, Polijā, Slovākijā un Lielbritānijā) tika īstenotas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras. ECOFIN 2006. gada janvārī apstiprināja, ka Lielbritānijai ir pārmērīgs budžeta deficīts. Savukārt pēc apstiprinājuma, ka Kipra un Francija samazinājušas pārmērīga budžeta deficītu zem 3% no IKP atsaucēs vērtības, īstenojot drošus un ilgstošus pasākumus, attiecīgi 2006. gada jūnijā un 2007. gada janvārī tajās tika pārtraukta pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošana.

ECOFIN 2006. gada martā nosūtīja Vācijai paziņojumu, kurā to aicināja saskaņā ar Līguma 104. panta 9. punktu veikt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas pasākumus. Šī bija tikai otrā reize, kad ECOFIN šādi rīkojās, un pirmā reize kopš Stabilitātes un izaugsmes pakta pārskatīšanas 2005. gada martā. Sakarā ar to Padome nolēma pagarināt Vācijai pārmērīga budžeta deficīta novēršanas termiņu līdz 2007. gadam. Savukārt 2006. gada oktobrī ECOFIN sniedza Ungārijai pārskatītu rekomendāciju, kurā, ņemot vērā budžeta situācijas pasliktināšanos šajā valstī, noteica pārmērīga budžeta deficīta novēršanas termiņa pagarinājumu no 2008. gada līdz 2009. gadam. Padome 2006. gada novembrī pieņēma lēmumu

saskaņā ar Līguma 104. panta 8. punktu, norādot, ka Polijas veiktie pasākumi ir nepietiekami, lai pārmērīgu budžeta deficītu novērstu līdz 2007. gadam.

Visos pārējos gadījumos dalībvalstu saistībā ar saņemtajām rekomendācijām un paziņojumiem veikto pasākumu novērtējums neparedzēja turpmāku procesuālu pasākumu īstenošanu. Tomēr dažās valstīs (īpaši Itālijā un Portugālē) tika konstatēta starpperioda konsolidācijas mērķu un/vai plānotā konsolidācijas kursa risku neatbilstība, tāpēc joprojām uzmanīgi jāseko visām norisēm. 2007. gada februārī Vācijas statistikas birojs apstiprināja, ka Vācijas budžeta deficīts 2006. gadā bija ievērojami zemāks par 3% no IKP, un jaunākās norādes liecina, ka Grieķijas, Maltas un Lielbritānijas budžeta deficīts 2006. gadā, iespējams, arī būs zemāks par 3% no IKP. Tomēr, lai izbeigtu pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras piemērošanu šīm valstīm, šī iespējamība joprojām jāapstiprina un tās ilgtspēja jānovērtē.

2006. gadā turpinājās ES dalībvalstu finanšu ilgtermiņa stabilitātes novērtēšana. ES Ekonomikas politikas komiteja (EPK) un Eiropas Komisija februārī izdeva ziņojumu, kurā novērtēta iedzīvotāju novecošanas fiskālā ietekme.¹ Šajā ziņojumā, kas ir aktualizēta EPK un Eiropas Komisijas 2001. un 2003. gadā izdoto ziņojumu par iedzīvotāju novecošanas ietekmi versija, ietvertas iedzīvotāju novecošanas izraisītā fiskālā sloga aplēses ES dalībvalstīm, pamatojoties uz vispārzināmiem pieņēmumiem par galveno demogrāfisko un makroekonomisko lielumu attīstību. Pētījumā norādīts, ka, lai nodrošinātu stabili strukturālā budžeta situāciju euro zonā un ES kopumā, tā būtu jāuzlabo aptuveni par 3.5% no IKP salīdzinājumā ar 2005. gada līmeni. Tomēr aktualizētie aprēķini ir lielā mērā atkarīgi no izmantotajiem pieņēmumiem, un tas liecina par

1 *The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU25 Member States on pensions, health care, long-term care, education and unemployment transfers (2004–2050)*, European Economy Special Report No 1/2006, Ekonomikas politikas komiteja un Eiropas Komisija.

pašreizējo metožu turpmākas pilnveidošanas nozīmīgumu. Ziņojumā ietvertās aplēses deva iespēju veikt turpmāko ilgtermiņa fiskālās stabilitātes ES dalībvalstīs analīzi gan stabilitātes un konverģences programmu pārbaudes, gan Komisijas 2006. gada novembrī publicētā pirmā ziņojuma par valsts finanšu stabilitāti kontekstā.² Tāpēc, lai dalībvalstu vidēja termiņa budžeta mērķu aprēķinos ņemtu vērā netiešās saistības, turpinās arī atbilstošas metodoloģijas izstrāde.

LISABONAS STRATĒĢIJA

Dalībvalstis 2006. gada rudenī iesniedza progresu ziņojumus par savām nacionālajām reformu programmām 2005.–2008. gadam saskaņā ar Eiropadomes 2005. gada secinājumiem par Lisabonas stratēģijas pārskatu, plašo ES ekonomiskās, sociālās un vides reformas programmu un tās jauno vadības struktūru.³ Programmās izklāstītas dalībvalstu strukturālo reformu stratēģijas un pārskatīts to saistību izpildes progress. Šīs saistības ietver valsts finanšu stabilitātes nodrošināšanu (īpaši, veicot pensiju un veselības aprūpes sistēmu reformu), darba un preču tirgu un sociālās nodrošināšanas sistēmu reformu veikšanu, ieguldījumus pētījumos un attīstībā, un jauninājumos, kā arī uzņēmējdarbības regulatīvās vides uzlabošanu (sk. arī 1. nodaļu).

ECOFIN ar Ekonomikas politikas komitejas un Eiropas Komisijas, kura 2006. gada decembrī publicēja otro "Gada progresu ziņojumu par izaugsmi un nodarbinātību", atbalstu novērtēja progresu ziņojumus par nacionālajām reformu programmām. ECB piešķir lielu nozīmi strukturālo reformu īstenošanai un augstu vērtē Komisijas un dalībvalstu apņēmību īstenot Lisabonas stratēģiju Kopienas un valstu līmenī. Tā kā EMS raitas darbības nodrošināšana ir kopīgs euro zonas valstu pienākums, īpaši svarīgi, lai tās piemērotu visaptverošus reformu pasākumus.

IEKŠĒJĀ TIRGUS PAKALPOJUMU DIREKTĪVA

Kā iekšējā tirgus pilnveidošanas mērķa daļu Eiropas Komisija 2004. gada janvārī ierosināja direktīvu, kas novērstu juridiskos un

administratīvos šķēršļus pārrobežu pakalpojumu sniegšanā. Pēc direktīvas pārskatīšanas likumdošanas procesā Eiropas Parlaments un ES Padome 2006. gada 15. novembrī par to vienojās. Direktīva tika pieņemta 2006. gada 12. decembrī.

Ja tā tiks pienācīgi īstenota, ieguvēji būs gan pakalpojumu sniedzēji, gan saņēmēji. Direktīva aizliedz noteiktus ierobežojumus attiecībā uz pārrobežu pakalpojumu sniegšanu un noteiks skaidrus kritērijus prasībām, kuras dalībvalstis drīkst noteikt pakalpojumu sniedzējiem no citām ES valstīm. Tā veicinās arī uzņēmuma dibināšanas brīvību, atvieglojot pakalpojumu sniedzējiem uzņēmumu dibināšanu procesu citās dalībvalstīs.

Direktīvai būtu jādod ES iespēja izmantot brīvo tautsaimniecības izaugsmes potenciālu un nodarbinātības pieaugumu pakalpojumu sektorā, īpaši palielinot pārrobežu konkurenci un samazinot uzņēmējdarbības izmaksas. Tāpēc paredzams, ka direktīva veicinās darba ražīgumu, produkcijas izlaides apjomu un nodarbinātības pieaugumu vidējā un tālākā perspektīvā, kā arī cenu samazināšanos pakalpojumu sektorā, tādējādi sniedzot labumu patērētājiem. Arī citiem tautsaimniecības sektoriem, kuri izmanto pakalpojumus ražošanas procesā, iespējams, tas būtu izdevīgi.⁴

1.2. INSTITUCIONĀLIE JAUTĀJUMI

KONVERĢENCES ZIŅOJUMI

Pēc Lietuvas un Slovēnijas lūguma gan ECB, gan Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma 122. pantu sagatavoja konverģences ziņojumu par šo divu valstu sasniegto progresu, pildot nosacījumus, lai pievienotos euro zonai. Pamatojoties uz šiem 2006. gada 16. maijā publicētajiem konverģences ziņojumiem un

2 *The long-term sustainability of public finances in the European Union, European Economy No 4/2006*, Eiropas Komisija.

3 Sk. ECB 2005. gada pārskata 134. un 135. lpp.

4 Sk. sīkāku informāciju *Competition, productivity and prices in the euro area services sector, ECB Occasional Paper No 44*, 2006. gada aprīlis.

Komisijas priekšlikumu, ECOFIN 2006. gada 11. jūlijā pieņēma lēmumu atļaut Slovēnijai ieviest euro kā savu valūtu 2007. gada 1. janvārī (sk. 3. nodaļu). ECB un Eiropas Komisija 2006. gada 5. decembrī publicēja regulāros konverģences ziņojumus (tie tiek sagatavoti katru otro gadu), kuros tika novērtēta Čehijas Republika, Igaunija, Kipra, Latvija, Ungārija, Malta, Polija, Slovākija un Zviedrija. Neviena no šīm valstīm neizpildīja euro ieviešanas nosacījumus.

Pēc ECOFIN diskusijām Eiropas Komisija un ECB precizēja, kā interpretēt un piemērot cenu stabilitātes kritērijus attiecībā uz euro zonas paplašināšanos. 2006. gada 10. oktobrī ECOFIN vēlreiz apstiprināja, ka cenu stabilitātes kritērija atsauces vērtība jāaprēķina kā to triju dalībvalstu, kurās cenu stabilitāte ir vislielākā, vidējais inflācijas līmenis, kam pieskaitīti 1.5 procentu punkti.

LĪGUMS PAR KONSTITŪCIJU

ECB 2006. gadā turpināja sekot Līguma, kas nosaka Eiropas Konstitūciju (Līguma par Konstitūciju Eiropai), ratifikācijas procesam, jo vairāki tā nosacījumi ir būtiski ECBS. ECB ņēma vērā, ka ratifikācijas process turpinājās, lai gan 2005. gadā Līgums par Konstitūciju tika noraidīts Francijā un Nīderlandē. To dalībvalstu skaits, kuras ratificējušas Līgumu par Konstitūciju vai ir ļoti tuvu ratifikācijas procesa oficiālajam noslēgumam, sasniedzis 18 – Beļģija, Bulgārija, Vācija, Igaunija, Grieķija, Spānija, Itālija, Kipra, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Ungārija, Malta, Austrija, Rumānija, Slovēnija, Slovākija un Somija.

ECB atbalsta Līguma par Konstitūciju, kurš precizē ES juridisko un institucionālo struktūru, palielina Savienības spēju darboties Eiropas un starptautiskajā līmenī un apstiprina pastāvošās monetārās politikas struktūru, mērķus. Vācijas un Portugāles prezidentūras laikā 2007. gadā turpināsies diskusija par turpmāko ES institucionālās reformas progresu.

ĀRĒJĀ PĀRSTĀVNICĪBA

Kopš monetārās savienības pirmsākumiem ECB bijusi tās galvenais partneris starptautiskajā līmenī un pārstāv to attiecīgajās starptautiskajās institūcijās.

Ekonomikas lietu jomā EMS ārējās pārstāvniecības kārtība atspoguļo to, ka tautsaimniecības politika joprojām lielākoties ir dalībvalstu kompetencē. Tomēr pēdējos gados sasniegts zināms progress vienotas pārstāvniecības nodrošināšanā.

Eurogrupa un ECOFIN nesēn izskatīja priekšlikumus par EMS pārstāvniecības nostiprināšanu starptautiskajā līmenī un ar to saistīto iekšējās saskaņošanas uzlabošanu. Tās apstiprināja Eurogrupas prezidenta aktīvu piedalīšanos G7 valstu sanāksmēs un Eiropas Komisijas dalību starptautiskajās organizācijās (piemēram, G20).

ES KOMITOĻĪJAS PROCEDŪRU REFORMA

ES Padome, Eiropas Parlaments un Eiropas Komisija 2006. gada jūlijā vienojās par komiteju sistēmas reformu Kopienas tiesību aktu pieņemšanai (komitoloģijas procedūras). Reformas galvenā sastāvdaļa ir regulatīvās procedūras ar pārbaudes tiesībām ieviešana, kas būtiski nostiprina Eiropas Parlamenta pasākumu īstenošanas pārbaudes tiesības.

Reformai ir īpaša nozīme attiecībā uz Lamfalusi principu sistēmu finanšu sektorā, un viena no tās galvenajām iezīmēm ir īstenošanas tiesību deleģēšana Komisijai. Lamfalusi procesam joprojām būs svarīga nozīme finanšu integrācijas veicināšanā un paātrināšanā ES (sk. arī 4. nodaļu).

1.3. NORISES ES PIEVIENOŠANĀS VALSTĪS UN KANDIDĀTVALSTĪS UN ATTIECĪBAS AR TĀM

ECB pastiprināja sadarbību ar pievienotās valstu un kandidātvalstu centrālajām bankām, lai nodrošinātu raitu monetārās integrācijas procesu ES. Šī sadarbība veidojās vienlaikus ar institucionālo dialogu starp ES un šīm valstīm.

Pēc tam, kad Bulgārija un Rumānija 2005. gada 25. aprīlī bija parakstījušas Pievienošanās līgumu, *Banca Națională a României* un *Българска народна банка* (Bulgārijas Nacionālās bankas) prezidenti no 2005. gada 16. jūnija kā novērotāji piedalījās ECB Padomes sanāksmēs un šo divu centrālo banku speciālisti novērotāju statusā piedalījās ECBS komiteju sanāksmēs. Turklāt 2006. gada 15. novembrī un 6. decembrī Frankfurtē notika augsta līmeņa sanāksmes ar *Banca Națională a României* un *Българска народна банка* (Bulgārijas Nacionālo banku). Trīs euro zonas NCB (*Banque de France*, *Banca d'Italia* un *De Nederlandsche Bank*) 2006. gada oktobrī pabeidza tehnisko sadarbību ar *Banca Națională a României* ES finansētas mērķsadarbības programmas (tā sākās 2005. gada sākumā) veidā. Līdzīga sadarbība 2006. gada oktobrī tika veidota ar *Българска народна банка* (Bulgārijas Nacionālo banku).

Eiropas Komisija 2006. gada 26. septembrī secināja, ka Bulgārija un Rumānija ir sasniegušas pārliecinošu progresu, gatavojoties pievienoties ES. Lai turpmāk kontrolētu ES prasību izpildi, Komisija ierosināja dažus papildu pasākumus atsevišķās jomās, taču neviena no tām nav saistīta ar monetārajām norisēm. Bulgārija un Rumānija pievienojās ES 2007. gada 1. janvārī, un to centrālās bankas kļuva par pilntiesīgām ECBS dalībniecēm.

Pēc pievienošanās sarunu uzsākšanas ar Turciju 2005. gada 3. oktobrī Komisija 2006. gada 12. jūnijā uzsāka sarunas par atsevišķām *acquis communautaire* nodaļām. 2006. gada 29. novembrī Komisija sniedza rekomendācijas par Turcijas pievienošanās sarunu turpināšanu. Tā ierosināja, ka nodaļas, kuru tehniskā sagatavošana pabeigta, jāatstāj atklātas, savukārt sarunu uzsākšana par pārējām astoņām nodaļām jāpārtrauc, līdz Turcija būs izpildījusi savas saistības. Eiropadome 2006. gada 14. un 15. decembra sanāksmē nolēma ievērot Komisijas rekomendācijas. ECB turpināja ieilgušo augsta līmeņa politisko dialogu ar Turcijas Republikas Centrālo banku, kas ietvēra vizīti Valdes līmenī uz ECB 2006. gada

28. jūnijā. Diskusijās uzmanība tika veltīta jaunākajām makroekonomiskajām un finanšu norisēm Turcijā, Turcijas Republikas Centrālās bankas monetārās politikas pārejai uz pilnīgu inflācijas mērķrādītāju režīmu, kā arī ekonomisko un monetāro situāciju euro zonā.

Pēc ES Padomes lēmuma uzsākt pievienošanās sarunas ar Horvātiju 2005. gada 3. oktobrī sarunu pirmais posms tika uzsākts 2006. gada jūnijā. ECB nostiprināja divpusējās attiecības ar Horvātijas Nacionālo banku – tās prezidents viesojās Frankfurtē, lai 2006. gada oktobrī sāktu pirmo augsta līmeņa pirmspievienošanās dialogu.

Bijušajai Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikai 2005. gada decembrī tika piešķirts kandidātvalsts statuss. Tomēr Eiropadome nolēma sarunas neuzsākt līdz vairāku nosacījumu, t.sk. ar ES noslēgtā Stabilizācijas un asociācijas līguma efektīvas īstenošanas, izpildei. 2006. gadā pastiprinājās sadarbība starp ECB un Maķedonijas Republikas Nacionālo banku, par ko liecina arī ECB un vairāku NCB sniegtā tehniskā palīdzība.

2. STARPTAUTISKIE JAUTĀJUMI

2.1. GALVENĀS NORISES STARPTAUTISKAJĀ MONETĀRAJĀ UN FINANŠU SISTĒMĀ

MAKROEKONOMISKĀS POLITIKAS PĀRRAUDZĪBA PASAULES TAUSAIMNIECĪBĀ

Eurosistēmai ir svarīga nozīme makroekonomiskās politikas starptautiskajā daudzpusējā pārraudzībā, kas galvenokārt tiek veikta starptautisko organizāciju, piemēram, SVF, OECD un SNB, sanāsmēs un G7 un G20 valstu finanšu ministru un centrālo banku prezidentu sanāsmēs. Visās attiecīgajās institūcijās un forumos ECB piešķirts pilntiesīga locekļa statuss (piemēram, G20) vai novērotājas statuss (piemēram, SVF). ECB novērtē starptautiskās tautsaimniecības politikas norises, lai veicinātu stabilu makroekonomisko vidi un drošu makroekonomisko un finanšu politiku.

2006. gadā starptautiskajā ekonomiskajā vidē joprojām dominēja liela tekošā konta globālā nesabalansētība.⁵ ASV tekošā konta deficīts sasniedza gandrīz 6.6% no IKP salīdzinājumā ar 6.4% iepriekšējā gadā; tagad ASV absorbē aptuveni 75% no pasaules neto uzkrājumiem. ASV deficītu veicinājušas galvenokārt norises Āzijas valstīs un naftas eksportētājvalstīs. Āzijā joprojām saglabājās ievērojams tekošā konta pozitīvais saldo, kas vidēji sasniedza aptuveni 4.3% no IKP (aptuveni tāds pats kā 2005. gadā). Tekošā konta pozitīvais saldo Ķīnā sasniedza vairāk nekā 7.2%, Japānā – aptuveni 3.7% un "pārējo Āzijas attīstības valstu" grupā – 2.7%. Naftas eksportētājvalstīm 2006. gadā vidēji bija ievērojami lielāks tekošā konta pozitīvais saldo (18.2% no IKP) nekā 2005. gadā (15.1%).⁶ Arī atsevišķas Āzijas un naftas eksportētājvalstis turpināja veidot nozīmīgus rezervju aktīvus. Īpaši lielas rezerves uzkrātas Ķīnā, kur ārvalstu valūtas rezerves sasniedza aptuveni 1 trlj. ASV dolāru.

Eurosistēma joprojām vairākkārt uzsvēra riskus un nenoteiktību, kas saistīta ar šādu nelīdzsvarotību turpināšanos, un, kā norādīts G7 valstu 2006. gada 21. aprīļa un 16. septembra paziņojumā, pilnībā atbalstīja uz sadarbību balstītu pieeju šim jautājumam. Visām

nozīmīgākajām valstīm būtu jācenšas veicināt nelīdzsvarotības pastāvīgu un organizētu izlīdzināšanu, lai saglabātu un nostiprinātu pasaules tautsaimniecības izaugsmes un stabilitātes perspektīvas. Starptautiskās politikas darba kārtībā ietverta: 1) politika privāto un valsts uzkrājumu palielināšanai valstīs ar budžeta deficītu, 2) turpmāka strukturālo reformu īstenošana attīstītajās valstīs ar samērā zemu potenciālo izaugsmi un jaunajās tirgus ekonomikas valstīs, kurās nepieciešams palielināt iekšzemes absorbēšanu un uzlabot kapitāla sadali, un 3) valūtas kursu elastības veicināšana lielākajās valstīs un reģionos, kur tās nav. Lai gan vairākas norises un politikas pasākumi 2006. gadā tika vērsti pareizajā virzienā, t.sk. kopš gada sākuma bija pieļaujamas lielākas Ķīnas renminbi dienas tirdzniecības cenas svārstības, jāveic turpmāka izlīdzināšana, ja globālās neatbilstības ievērojami jāsamazina.

Visbeidzot, starptautiskā politikas pārraudzība tiek veikta arī pašā euro zonā. Papildus atsevišķu euro zonas valstu pārbaudēm gan SVF, gan OECD Ekonomikas un attīstības analīzes komiteja veica regulāras euro zonas pārbaudes. Tajās uzmanība tika pievērsta euro zonas monetārajai, finanšu un ekonomikas politikai. SVF Vienošanās līguma IV panta konsultācijas un OECD Ekonomikas un attīstības analīzes komitejas pārskats nodrošināja iespēju veidot rezultatīvu viedokļu apmaiņu starp šīm starptautiskajām organizācijām un ECB, Eurogrupas prezidentūru un Eiropas Komisiju. Pēc šīm diskusijām gan SVF, gan OECD sagatavoja ziņojumu, kurā ietverts euro zonas politiku novērtējums.⁷

5 Šajā sadaļā 2006. gada aplēses balstītas uz SVF *World Economic Outlook* (2006. gada septembris) ietvertajām prognozēm.

6 Izsakot procentos no pasaules IKP, attiecīgie 2006. gada dati, pamatojoties uz SVF datiem, bija šādi: ASV deficīts aptuveni 1.8%, bet Ķīnas pozitīvais saldo – aptuveni 0.4%, Japānas – 0.35%, "pārējo Āzijas attīstības valstu" grupas – 0.2% un naftas eksportētājvalstu – 1.2%.

7 *Euro area policies: staff report for the 2006 Article IV consultation*, SVF, 2006. gada jūnijs, un *Economic survey of the euro area*, OECD, 2007. gada janvāris. Abos pārskatos uzsvērtā nepieciešamība paātrināt strukturālās reformas tempu euro zonā.

STARPTAUTISKĀ FINANŠU ARHITEKTŪRA

SVF gūst panākumus stratēģijas pārskatīšanā, kuras mērķis ir noteikt tā vidēja termiņa prioritātes un uzlabot darbības instrumentu efektivitāti. ECBS veic šo diskusiju pārraudzību un piedalās tajās. Šīs diskusijas notiek ne tikai pašā SVF, bet arī dažādos starptautiskos forumos (piemēram, G7 un G20). Pārskatīšana aptver tādas svarīgas jomas kā SVF uzraudzība, SVF nozīme jaunajās tirgus ekonomikas valstīs un vadības jautājumi, piemēram, kvotas un viedokļa paušana SVF.

Tiek plānota SVF uzraudzības struktūras reforma. Kopumā tā dalībnieki vienojušies, ka uzraudzībai būtu vairāk jāaptver finanšu un kapitāla tirgus jautājumi. Turklāt tika noteikts, ka turpmāk būtiski pievērst lielāku uzmanību daudzpusējiem jautājumiem un nacionālās politikas pasākumu starptautiskajai ietekmei. SVF 2006. gada jūnijā uzsāka jaunu procesu – daudzpusējo konsultāciju, lai nodrošinātu forumu pušu debatēm par kopīgiem tautsaimniecības jautājumiem. Papildinot SVF divpusējo uzraudzību, pirmajā daudzpusējā konsultācijā uzmanība veltīta politikas īstenošanai, lai efektīvi mazinātu globālās neatbilstības, vienlaikus saglabājot pasaules tautsaimniecības izaugsmi. Konsultācijā piedalās piecas puses – ASV, Japāna, Ķīna, Saūda Arābija un euro zona, kuru pārstāv Eurogrupas prezidents, Eiropas Komisija un ECB. Turklāt, lai uzlabotu uzraudzības efektivitāti, SVF dalībnieki turpina apsvērt, vai būtu jāmaina tā uzraudzības juridiskie pamati. Visbeidzot, turpinās diskusijas par to, kā būtu jārisina valūtas kursa jautājumi SVF uzraudzības aktivitāšu kontekstā.

Runājot par SVF lomu jaunajās tirgus ekonomikas valstīs, tā dalībnieki apspriež jauna likviditātes instrumenta izveidošanu un tā iezīmes valstīm, kurām ir piekļuve starptautiskajiem kapitāla tirgiem un kuras īsteno stingru tautsaimniecības politiku.

Progress panākts arī attiecībā uz SVF vadības stiprināšanu, par ko 2006. gadā notikušas plašas diskusijas. Mērķis ir nodrošināt SVF

dalībniekiem patiesa un adekvāta viedokļa paušanas iespēju. Īpaši kvotu sadalījumam būtu jāatbilst valstu attiecīgajai pozīcijai pasaules tautsaimniecībā un būtu jāveicina arī attīstības un pārejas ekonomikas valstu viedokļa paušana. 2006. gada septembra gadskārtējās sanāksmēs SVF dalībnieki vienojās par četrvalstu (Ķīnas, Korejas, Meksikas un Turcijas) kvotu *ad hoc* palielināšanu. Turpināsies darbs pie kvotu un viedokļa paušanas jautājuma, t.sk. pie jaunas kvotas formulas, uz kuru pamatos kvotu *ad hoc* pieauguma otrais cikls plašākam valstu lokam, un pamatbalsu pieauguma, lai veicinātu valstu ar zemiem ienākumiem un pārejas ekonomikas valstu viedokļa paušanu un dalību SVF. Šīs reformu kopums būtu jāpabeidz ne vēlāk kā 2008. gada gadskārtējās sanāksmēs. Attiecībā uz SVF finansēm rīkotājdirektors 2006. gada maijā iecēla komiteju, kas sniegtu konkrētas rekomendācijas SVF kārtējo izmaksu stabilai ilgtermiņa finansēšanai apstākļos, kad strauji samazinās uz aizdevumiem balstīti ienākumi un novērojami pašreizējā finansēšanas modeļa strukturālie trūkumi. Komiteja iepazīstināja ar rezultātiem 2007. gada 1. ceturksnī.

Visbeidzot, starptautiskā sabiedrība vairākus gadus lielu uzmanību veltījusi krīžu novēršanai un pārdomātu krīžu risinājumu veicināšanai.

"Stabilu kapitāla plūsmu un godīgas parāda pārstrukturēšanas jaunajos tirgos principi", kurus 2004. gadā apstiprināja G20, gūst starptautisku atbalstu, un notiek to īstenošana. Šo uz tirgu balstīto un brīvprātīgo principu mērķis ir nodrošināt pamatnostādnes suverēno emitentu un to privāto kreditoru rīcībai informācijas apmaiņas, dialoga un ciešas sadarbības jomā. Pašlaik vairāk nekā 30 emitentu valstis atbalstījušas šos principus un izrādījušas interesi par to īstenošanas veicināšanu. Runājot par ieguldītājiem, arvien lielāks skaits finanšu institūciju atbalsta šos principus. G20 valstu finanšu ministri un centrālo banku prezidenti sanāksmē, kas notika Melburnā 2006. gada 19. novembrī, atbalstīja šos centienus. Principu īstenošanas process pamatojas uz Principu konsultatīvās grupas darbu, kurā darbojas augstākās finanšu un centrālo banku amatpersonas no jaunattīstības valstīm un augstākie privātās finanšu kopienas pārstāvji. Lai vadītu principu īstenošanu un attīstību, tika izveidota Pilnvarnieku grupa, kurā darbojas augstākie vadītāji pasaules finanšu jomā. Pilnvarnieku grupa tās atklāšanas sanāksmē Singapūrā 2006. gada septembrī diskutēja par principu pārskatīšanu un ieviešanu starptautiskās finanšu arhitektūras ietvaros.

2.2. SADARBĪBA AR VALSTĪM ĀRPUS ES

Eurosistēma turpināja veidot kontaktus ar centrālajām bankām ārpus ES, galvenokārt organizējot seminārus un darbseminārus. Šādu kontaktu mērķis ir apkopot informāciju un apmainīties viedokļiem par tautsaimniecības un monetārajām norisēm dažādos pasaules reģionos, kas, iespējams, varētu ietekmēt globālo ekonomisko vidi un norises euro zonā. Tāpēc tehniskā sadarbība kļuvusi par svarīgu instrumentu, lai atbalstītu institūciju stiprināšanu, palielinātu iespējas un veicinātu atbilstību Eiropas un starptautiskajiem standartiem. Eurosistēma izveidojusi ciešāku sadarbību ar centrālajām bankām tās kaimiņu reģionos, un ECB nelielam darbinieku skaitam

nosaka uzdevumu koordinēt Eurosistēmas tehnisko palīdzību.

2006. gada oktobrī Drēzdenē notika trešais divpusējais Eurosistēmas un Krievijas Federācijas Centrālās bankas (Krievijas Bankas) augsta līmeņa seminārs, kuru kopīgi rīkoja *Deutsche Bundesbank* un ECB. Semināra mērķis bija nostiprināt dialogu un veicināt attiecības starp Krievijas Banku un Eurosistēmu, kuras pēdējos gados uzlabojušās. Semināra dalībnieki apmainījās viedokļiem par pašreizējām problēmām monetārās un valūtas kursa politikas jomā Krievijā un fiskālo noteikumu nozīmi euro zonā un Krievijā, kā arī diskutēja par Krievijas tautsaimniecības ilgtermiņa izaugsmes perspektīvām. Līdzīgi pasākumi tiks rīkoti regulāri, un nākošais seminārs notiks Maskavā 2007. gada rudenī.

Trešais Eurosistēmas augsta līmeņa seminārs, kurā piedalījās ES euro zonas un Vidusjūras reģiona partnervalstu centrālo banku prezidenti, notika Nafplionā 2006. gada 25. janvārī, savukārt ceturtais seminārs notiks Valensijā 2007. gada 28. martā. Nafplionā notikušo diskusiju centrā bija arī kapitāla konta liberalizācijas process un monetārās politikas darbības pamatnostādņu modernizācijas norise. Trešais Eurosistēmas un Latīņamerikas centrālo banku augsta līmeņa seminārs notika Madridē 2006. gada 4. decembrī. Galvenokārt tika apspriesti jautājumi par globalizācijas ietekmi uz monetāro un finanšu politiku, monetārās politikas vadību un ārvalstu valūtas rezervju uzkrāšanu. Visbeidzot, trešais Eurosistēmas un Austrumāzijas un Klusā okeāna reģiona valstu centrālo banku augsta līmeņa seminārs notika Sidnejā 2006. gada 21. novembrī, kurā uzmanība tika veltīta arī globālajai nesabalansētībai, finanšu stabilitātei un reģionālajai finanšu integrācijai.

2007. gada 1. februārī Eurosistēmas, *Banque de France* un ECB kopīgi organizētajā augsta līmeņa seminārā piedalījās Rietumāfrikas un

Centrālāfrikas⁸ centrālās bankas. Seminārā pārrunāja reģionālās ekonomikas un monetārās integrācijas pieredzi, preču cenu dinamikas ietekmi uz monetāro un fiskālo politiku reģionā, kā arī centrālās bankas vadības jautājumus.

ECB kopā ar četrām NCB (*Deutsche Bundesbank, Bank of Greece, Banque de France* un *Banca d'Italia*) turpināja sadarbību ar Ēģiptes Centrālo banku, iesaistoties tehniskās palīdzības programmā, ko finansē ES Vidusjūras valstu palīdzības programmas (MEDA) ietvaros. Programmas īstenošana tika uzsākta 2005. gada 1. decembrī (uz diviem gadiem), un tās mērķis ir atbalstīt Ēģiptes Centrālās bankas visaptverošo banku uzraudzības reformu. Programmā uzmanība pievērsta jaunu bankas uzraudzības procedūru un instrumentu ieviešanai, kurus kopīgi izstrādājušas un īstenojušas Eurosistēma un Ēģiptes Centrālā banka. Tās mērķis ir arī veicināt Ēģiptes Centrālās bankas spējas piesardzīgas makrouzraudzības, regulēšanas un apmācības jomā. Turklāt ECB nosūtīja speciālistu uz Ēģiptes Centrālo banku, kurš SVF vadībā palīdzēja monetārās politikas darbības pamatnostādņu jomā.

ECB turpināja stiprināt attiecības ar Rietumbalkānu valstīm. ECB konference "Monetārā politika un finanšu stabilitāte dienvidaustrumu Eiropā" notika Frankfurtē 2006. gada 10. un 11. aprīlī. Konferencē piedalījās augstākā līmeņa centrālo banku speciālisti no visām dienvidaustrumu Eiropas valstīm, kā arī Eiropas Komisijas, starptautisko organizāciju un akadēmisko aprindu pārstāvji.

2007. gada 16. februārī ECB savā un astoņu NCB (*Deutsche Bundesbank, Eesti Pank, Bank of Greece, Banco de España, Banque de France, Banca d'Italia, Oesterreichische Nationalbank* un *Banka Slovenije*) vārdā parakstīja trīspusēju protokolu ar Bosnijas un Hercegovinas Centrālo banku un Eiropas Komisijas delegāciju Bosnijā un Hercegovinā, gatavojoties ciešākai pušu sadarbībai. Sešu mēnešu laikā no 2007. gada

marta ECB un tās astoņi partneri veiks vajadzību novērtējumu, lai noskaidrotu jomas, kurās Bosnijas un Hercegovinas Centrālajai bankai būs jāpanāk progress turpmākajos gados, lai veicinātu sagatavošanos standartu ieviešanai, ievērojot ECBS pieņemtos standartus. Vajadzību novērtējuma programmu finansēja Eiropas Komisija, izmantojot Kopienas palīdzības programmu rekonstrukcijai, attīstībai un stabilizācijai (CARDS), un koordinēja ECB.

Pēc sarunu, kas tika uzsāktas 2003. gadā, pabeigšanas Albānija 2006. gada jūnijā parakstīja Stabilizācijas un asociācijas līgumu ar ES. ECB kopā ar citām starptautiskajām institūcijām un centrālajām bankām piedalījās dialogā ar Albānijas Banku par to, kā vislabāk ieviest monetārās politikas inflācijas mērķa noteikšanas stratēģiju.

Persijas līča valstu Sadarbības padome (GCC; tās locekles – Bahreina, Kuveita, Omāna, Katara, Saūda Arābija un Apvienotie Arābu Emirāti) 2006. gada februārī lūdza ECB palīdzību, risinot ar GCC dalībvalstu monetāro savienību saistītos jautājumus, t.sk. jautājumu par atbilstošas institucionālās struktūras izveidi. ECB atsaucās uz šo lūgumu un nosūtīja dokumentu, norādot galvenās juridiskās un darbības iezīmes, kuras attiecīgajām GCC institūcijām būtu jāapsver, veidojot monetāras savienības institucionālu struktūru.

8 Semināru apmeklēja Kaboverdes, Kongo Republikas, Gambijas, Gvinejas, Libērijas, Mauritanijas, Santome un Prinsipi, Sjerraleones centrālā banka, Rietumāfrikas valstu Centrālā banka (Beninas, Burkinafaso, Kotdivuāras, Gvinejas-Bisavas, Mali, Nigēras, Senegālas un Togo monetārās savienības centrālā banka) un Centrālāfrikas valstu Centrālā banka (Kamerūnas, Centrālāfrikas Republikas, Čadas, Kongo, Ekvatoriālās Gvinejas un Gabonas monetārās savienības centrālā banka).

6. NODAĻA

ATBILDĪBA

1. ATBILDĪBA PRET SABIEDRĪBU UN EIROPAS PARLAMENTU

Neatkarīgas centrālās bankas atbildība ir pienākums izskaidrot un pamatot savus lēmumus pilsoņiem un viņu ievēlētajiem pārstāvjiem, tā dodot viņiem iespēju prasīt atbildību no centrālās bankas par tās mērķu īstenošanu. Centrālās bankas atbildība ir tikpat svarīga kā neatkarība.

ECB vienmēr pilnībā apzinājusies savas atbildības par politiskajiem lēmumiem būtisko nozīmi un tāpēc uzturējusi regulāru dialogu ar ES pilsoņiem un Eiropas Parlamentu. ECB pārsniedz Līgumā izklāstītās un Statūtos noteiktās pārskatu sniegšanas prasības, piemēram, publicējot "Mēneša Biļetenu", nevis prasīto ceturkšņa pārskatu. ECB arī organizē preses konferenci pēc ECB Padomes pirmās mēneša sēdes. Daudzās ECB publikācijas un liels skaits Padomes locekļu 2006. gada laikā teikto runu, kurās skaidroti ECB politikas lēmumi, arī uzskatāmi parāda ECB saistības attiecībā uz atbildības principa ievērošanu.

Institucionālā līmenī Eiropas Parlamentam kā institūcijai, kuras likumību tieši nosaka ES pilsoņi, ir galvenā nozīme, prasot atbildību no ECB. Saskaņā ar Līguma 113. panta nosacījumiem prezidents 2006. gadā iesniedza Eiropas Parlamenta plenārsēdei ECB 2005. gada pārskatu. Turklāt prezidents, katru ceturksni uzstājoties Ekonomikas un monetāro lietu komitejā, turpināja regulāri sniegt pārskatus par ECB monetāro politiku un citiem tās uzdevumiem. Prezidentu arī lūdza uzstāties Eiropas Parlamenta sēdē, lai sniegtu skaidrojumu par ECB nozīmi SWIFT pārraudzības procesā (sk. šīs nodaļas 2. sadaļu).

Arī citi Valdes locekļi tika lūgti vairākkārt uzstāties Eiropas Parlamentā. Viceprezidents Ekonomikas un monetāro lietu komitejai iesniedza ECB 2005. gada pārskatu. Ģertrūde Tumpela-Gugerela divas reizes uzstājās komitejā, skaidrojot ECB viedokli par maksājumu sistēmu jautājumiem un jaunākajām norisēm vērtspapīru klīringa un norēķinu jomā.

Tāpat kā iepriekšējos gados, Ekonomikas un monetāro lietu komitejas locekļu delegācija

apmeklēja ECB, lai ar Valdes locekļiem apmainītos viedokļiem par dažādiem jautājumiem. ECB arī turpināja brīvprātīgi iedibināto praksi atbildēt uz Eiropas Parlamenta locekļu rakstiski iesniegtajiem jautājumiem, kas ir ECB kompetencē.

Līguma 112. pantā noteikts, ka Eiropas Parlaments sniedz savu atzinumu par Valdes locekļu amata kandidātiem pirms to iecelšanas amatā. Lai sagatavotu savu nostāju, Eiropas Parlaments uzaicināja Jirģenu Štarku uzstāties Ekonomikas un monetāro lietu komitejā, lai viņš paustu savu viedokli un atbildētu uz komitejas locekļu jautājumiem. Pēc šīs noklausīšanās Parlaments apstiprināja viņa iecelšanu.

2. ATSEVIŠKI SANĀKSMĒS AR EIROPAS PARLAMENTU IZVIRZĪTIE JAUTĀJUMI

Daudzajās Eiropas Parlamenta un ECB viedokļu apmaiņās tika risināti dažādi jautājumi. Tālāk aprakstīti galvenie jautājumi, kurus šajās viedokļu apmaiņās izvirzīja Eiropas Parlaments.

MONETĀRĀS POLITIKAS IEGULDĪJUMS KOPIENAS VISPĀRĒJĀ EKONOMIKAS POLITIKĀ

Monetārās politikas ieguldījums Kopienas vispārējā ekonomikas politikā bija viens no jautājumiem, kuru izvirzīja, prezidentam uzstājoties Eiropas Parlamentā. Prezidents norādīja, ka cenu stabilitātes nodrošināšana ir gan ilgtspējīgas izaugsmes un labklājības veicināšanas priekšnoteikums, gan veids, kā to panākt. Pārliecinoši nodrošinot cenu stabilitāti un stingri noturot inflācijas gaidas attiecīgajā līmenī, ECB maksimāli piedalījās tautsaimniecības izaugsmi un nodarbinātību veicinošas vides veidošanā. Eiropas Parlaments lēmumā par ECB 2005. gada pārskatu atzinīgi novērtēja ECB koncentrēšanos uz cenu stabilitātes saglabāšanu un aicināja to turpināt īstenot politiku, kas vērsta uz inflācijas gaidu stingru noturēšanu cenu stabilitātei atbilstošā līmenī.

INFLĀCIJAS UN PRODUKCIJAS IZLAIDES KĀPUMA ATŠĶIRĪBAS EURO ZONAS VALSTĪS

Eiropas Parlamenta locekļi pievērsās inflācijas un produkcijas izlaides kāpuma atšķirībām euro zonas valstīs. Eiropas Parlaments lēmumā par ECB 2005. gada pārskatu puda viedokli, ka šīs atšķirības "ilgtermiņā veido galveno draudu EMS".

Prezidents skaidroja, ka pašreizējās inflācijas un produkcijas izlaides kāpuma atšķirības euro zonas valstīs saglabājās mērenas un nebija neparastas salīdzinājumā ar citu lielo valūtu zonu rādītājiem. Atšķirības, iespējams, noteica izlīdzināšanās procesi, demogrāfisko tendenču atšķirības vai pielāgošanās, kas veicināja efektīvāku resursu sadali. Tomēr ilgākā periodā bažas patiešām var radīt inflācijas un produkcijas izlaides kāpuma atšķirību noturīgums, ja to izraisa strukturāla neelastība vai nesaskaņota politika. Ņemot vērā minēto, prezidents uzsvēra atbilstošu strukturālo

reformu nepieciešamību un puda atbalstu valdībām, kuras uzsāka šo reformu īstenošanu (sk. 5. ielikumu).

FINANŠU INTEGRĀCIJA UN REGULĒŠANA

Eiropas Parlaments un ECB arī turpināja nopietnu dialogu par finanšu integrācijas un stabilitātes jautājumiem. Parlaments par īpaši nozīmīgu atzina strauju nodrošinājuma fondu nozares izaugsmi. Lēmumā par ECB 2005. gada pārskatu Parlaments saistībā ar šo jautājumu puda bažas un aicināja ECB padziļināt analīzi šajā jomā.

Prezidents atgādināja par nodrošinājuma fondu labvēlīgo nozīmi tirgus likviditātes un finanšu jaunievedumu veicināšanā. Vienlaikus prezidents norādīja uz iespējamiem riskiem, ko finanšu stabilitātei rada šo fondu straujā iesaistīšanās finanšu sistēmā (sk. 1. nodaļas 4. sadaļu) un ar to saistītā valsts institūciju, t.sk. ECB, apņemšanās turpināt rūpīgi sekot norisēm. Prezidents arī paskaidroja, ka jebkādi esošās regulatīvās bāzes uzlabojumi jāaskaņo starptautiskā līmenī.

ECB arī informēja Eiropas Parlamentu par pašreizējām norisēm maksājumu sistēmu un vērtspapīru klīringa un norēķinu sistēmu jomā, t.sk. TARGET2 izstrādē, sasniegtajiem rezultātiem. Ģertrūde Tumpela-Gugerela uzstājās Ekonomikas un monetāro lietu komitejā, lai skaidrotu ECB viedokli par ierosināto iekšējā tirgus maksājumu pakalpojumu direktīvu, Vienotās euro maksājumu telpas (SEPA) izveidošanu un vērtspapīru klīringa un norēķinu standartiem, ko kopīgi izstrādājusi ECBS un Eiropas Vērtspapīru regulatoru komiteja. Viņa arī informēja Parlamentu par iespējamo Eurosistēmas infrastruktūras izveidošanu vērtspapīru norēķinu pakalpojumu nodrošināšanai, izmantojot centrālās bankas līdzekļus (t.s. TARGET2 vērtspapīriem). Eiropas Parlaments puda atbalstu TARGET2 un SEPA ieviešanai. Parlaments arī ņēma vērā iespējamo TARGET2 vērtspapīriem izveidošanu un aicināja ECB pirms šīs sistēmas ieviešanas izstrādāt atbilstošu vadības struktūru.

ECB LOMA SWIFT PĀRRAUDZĪBĀ

Eiropas Parlaments 2006. gada 6. jūlijā pieņēma Lēmumu par ASV izlūkdienesta veikto banku pārskaitījumu datu pārtveršanu no SWIFT sistēmas. Lēmumā Eiropas Komisija, ES Padome un ECB aicinātas paskaidrot, cik lielā mērā tās bija informētas par jebkādu SWIFT un ASV valdības līgumu. 2006. gada 4. oktobrī ECB prezidentu uzaicināja piedalīties Parlamenta organizētajā atklātajā sēdē par šo jautājumu. Prezidents paskaidroja, ka SWIFT nav ne kredītiestāde, ne maksājumu sistēma. Tomēr, ņemot vērā SWIFT kā pasaules finanšu ziņojumu sūtīšanas sistēmas sistēmisko nozīmi, G10 valstu centrālās bankas un ECB nolēma saistībā ar SWIFT līgumu izveidot Pārraudzības grupu (sk. 4. nodaļas 4.1. sadaļu). Lai izvairītos no sistēmiskā riska, Pārraudzības grupa ir pilnvarota nodrošināt atbilstošu SWIFT vadības struktūru. Pārraudzības grupa pārbauda tikai tās SWIFT darbības, kas attiecas uz maksājumu sistēmu raitu funkcionēšanu un finanšu stabilitāti. Pārraudzības grupa nav pilnvarota uzraudzīt SWIFT attiecībā uz datu aizsardzības likumu izpildi. Tā ir datu aizsardzības institūciju kompetence. Pārraudzības grupa tika informēta par ASV Teroristu finanšu izsekošanas programmu (*Terrorist Finance Tracking Program*), kas saistīta ar SWIFT. Pārraudzības grupu informēja arī par to, ka SWIFT sniegta atbilstoša ASV un ES juridiskā konsultācija. Pārraudzības grupa uzskatīja – tas, ka SWIFT izpildīs ASV tiesas pavēstes, neietekmēs finanšu stabilitāti, un tāpēc šis jautājums neietilpst grupas ar pārraudzību saistītās atbildības jomā. Turklāt, tā kā ECB noteikts stingrs konfidencialitātes režīms, tai nav ļauts

citiem mērķiem izmantot informāciju, ko tā saņem saistībā ar pārraudzības struktūru, vai sniegt šo informāciju datu aizsardzības vai tiesībsargājošajām iestādēm.

7. NODAĻA

ĀRĒJĀ KOMUNIKĀCIJA

1. KOMUNIKĀCIJAS POLITIKA

ECB komunikācijas mērķis ir veicināt sabiedrības izpratni par ECB lēmumiem. Tā ir ECB monetārās politikas un citu tās uzdevumu izpildes neatņemama sastāvdaļa. ECB komunikācijas darbības nosaka divas pamatnostādnes – atklātība un caurredzamība. Abas pamatnostādnes veicina ECB monetārās politikas efektivitāti, optimālu darbību un ticamību. Tās arī palīdz ECB centienos sniegt pilnīgu pārskatu par savu darbību, kā sīkāk skaidrots 6. nodaļā.

1999. gadā ieviestā reālā laika, regulārās un detalizētās ECB monetārās politikas vērtējumu un lēmumu skaidrošanas koncepcija ir vienreizēji atklāta un caurredzama pieeja centrālās bankas komunikācijai. Monetārās politikas lēmumi tiek skaidroti preses konferencē tūlīt pēc tam, kad Padome tos pieņēmusi. Prezidents nolasa detalizētu ievadpaziņojumu, izskaidrojot Padomes lēmumus, un kopā ar viceprezidentu atbild uz plašsaziņas līdzekļu pārstāvju jautājumiem. Kopš 2004. gada decembra arī tie Padomes pieņemtie lēmumi, kuri neattiecas uz procentu likmju noteikšanu, katru mēnesi tiek publicēti Eurosistēmas centrālo banku interneta lapās.

ECB tiesību akti, tāpat kā Eurosistēmas konsolidētie finanšu pārskati, pieejami visās oficiālajās ES valodās.¹ Arī pārējās Statūtos noteiktās publikācijas – gada pārskats, "Mēneša Biļetena" ceturkšņa versija un Konverģences ziņojums² – pieejami oficiālajās ES valodās.³ Lai nodrošinātu pārskata sniegšanu un caurredzamību sabiedrībai, ECB publicē arī citus dokumentus visās oficiālajās valodās, īpaši paziņojumus preseī par monetārās politikas lēmumiem, speciālistu makroekonomiskās iespēju aplēses un politikas skaidrojumus, kas skar plašu sabiedrību. ECB galveno publikāciju sagatavošana un publicēšana nacionālajās valodās un izplatīšana notiek ciešā sadarbībā ar NCB.

1 Īrijai piešķirts izņēmuma statuss.

2 Tikai Konverģences ziņojuma "Ievads un kopsavilkums" pieejams visās valodās.

3 Maltai piešķirtais pagaidu izņēmuma statuss tiks atcelts 2007. gada maijā.

2. KOMUNIKĀCIJAS PASĀKUMI

ECB jāuzrunā dažādas auditorijas ar atšķirīgu finanšu un ekonomikas zināšanu līmeni, piemēram, finanšu eksperti, plašsaziņas līdzekļu pārstāvji, valdības, parlamenti un sabiedrība. Tāpēc tās pilnvaras un lēmumi skaidroti, izmantojot dažādus saziņas līdzekļus un pasākumus, kas pastāvīgi tiek uzlaboti, lai padarītu tos pēc iespējas efektīvākus.

ECB publicē vairākus pētījumus un ziņojumus. Gada pārskats ir ECB iepriekšējā gada aktivitāšu apskats un tādējādi palīdz uzturēt ECB atbildību par tās darbību. "Mēneša Biļetens" sniedz pastāvīgi aktualizētu informāciju par ECB ekonomisko un monetāro norišu vērtējumu un detalizētu tās lēmumu pamatojumu, savukārt "Finanšu Stabilitātes Pārskats" novērtē euro zonas finanšu sistēmas stabilitāti attiecībā uz tās spēju absorbēt nelabvēlīgus šokus.

Lai pilnveidotu Eurosistēmas identitāti un sabiedrības uzskatus par to, Padome 2006. gadā apstiprināja vienota Eurosistēmas paraksta ieviešanu atbilstoši Eurosistēmas misijas paziņojumam.⁴ Līdz 2007. gada janvārim vārds "Eurosistēma" bija kļuvis par ECB un visas euro zonas NCB logo sastāvdaļu.

Visi Padomes locekļi tieši piedalās sabiedrības zināšanu un izpratnes par Eurosistēmas uzdevumiem un politiku veicināšanā, sniedzot komentārus Eiropas Parlamentā un nacionālajos parlamentos, uzstājoties ar publiskām runām un ar plašsaziņas līdzekļu starpniecību. 2006. gadā ECB prezidents uzstājās Eiropas Parlamentā sešas reizes, savukārt Valdes locekļi aptuveni 200 reižu uzstājās ar runu un sniedza dažādas intervijas, kā arī publicēja rakstus žurnālos un laikrakstos.

Nozīmīga loma, nodrošinot informācijas par Eurosistēmu un paziņojumu izplatīšanu nacionālajā līmenī plašai sabiedrībai un ieinteresētajām pusēm, ir arī euro zonas NCB. Tās uzrunā dažādas nacionālās un reģionālās auditorijas to dzimtajā valodā un vidē.

ECB veicina arī pētniecisko atklājumu izplatīšanu, publicējot vispārīgus un speciālus

pētījumus un organizējot akadēmiskas konferences, seminārus un darbseminārus. 2006. gadā notika ECB ceturrtā centrālo banku darbībai veltītā konference. Konferencē piedalījās centrālo banku darbinieki, akademiķi, tirgus dalībnieki un plašsaziņas līdzekļu pārstāvji no visas pasaules, lai diskutētu par tematu "Naudas loma: nauda un monetārā politika 21. gadsimtā" (sk. 2. nodaļas 5.2. sadaļu).

2006. gadā ECB sadarbībā ar *Banka Slovenije*, gatavojoties euro ieviešanai Slovēnijā 2007. gada 1. janvārī, organizēja informācijas kampaņu. Šīs informācijas kampaņas mērķis, kura bija līdzīga pirmās euro skaidrās naudas maiņas kampaņai 2002. gadā, bija iepazīstināt skaidrās naudas apstrādātājus un plašu sabiedrību ar euro banknošu un monētu vizuālo noformējumu, pretviltošanas elementiem, kā arī ar skaidrās naudas maiņas procedūram (sk. 3. nodaļu).

2006. gadā ECB uzņēma savās telpās Frankfurtē aptuveni 10 000 apmeklētāju. Apmeklētāji saņēma informāciju no pirmavota ECB darbinieku sagatavoto lekciju un prezentāciju veidā. Lielākā daļa apmeklētāju bija universitāšu studenti un finanšu sektora profesionāļi.

Visi ECB publicētie dokumenti un informācija par dažādiem tās veiktajiem pasākumiem sniegta ECB interneta lapā. 2006. gadā sniegtas atbildes uz aptuveni 90 000 sabiedrības jautājumu, t.sk. informācijas pieprasījumiem par dažādiem ECB darbības aspektiem.

ECB veido gadskārtējo kultūras dienu programmu ar mērķi iepazīstināt sabiedrību, savus un Eurosistēmas darbiniekus ar ES dalībvalstu kultūras atšķirībām. Katru gadu šajā pasākumā uzmanība tiek pievērsta kādas ES valsts kultūras bagātībām, tādējādi veicinot

⁴ Misijas paziņojums publicēts 2005. gada 5. janvārī.

labāku izpratni par ES tautām. 2006. gadā kultūras dienu programma bija veltīta Austrijai (2004. gadā – Polijai, 2005. gadā – Ungārijai). Pasākumu programma tika organizēta ciešā sadarbībā ar *Oesterreichische Nationalbank* un īstenota no 18. oktobra līdz 14. novembrim.

**INSTITUCIONĀLĀ
STRUKTŪRA,
ORGANIZĀCIJA UN
FINANŠU PĀRSKATI**

1. ECB LĒMĒJINSTITŪCIJAS UN KORPORATĪVĀ VADĪBA

1.1. EUROSISTĒMA UN EIROPAS CENTRĀLO BANKU SISTĒMA

Eurosistēma ir euro zonas centrālo banku sistēma. Tajā ietilpst ECB un to ES dalībvalstu NCB, kuru valūta ir euro (kopš 2007. gada 1. janvāra – 13). Padome pieņēma terminu "Eurosistēma", lai veicinātu izpratni par euro zonas centrālo banku darbības struktūru. Termins uzsver visu tās dalībnieku kopīgo identitāti, komandas darbu un sadarbību.

ECBS ietilpst ECB un visu ES dalībvalstu NCB (kopš 2007. gada 1. janvāra – 27), t.i., arī to dalībvalstu NCB, kuras vēl nav ieviesušas euro.

ECB ir Eurosistēmas un ECBS kodols un nodrošina šo organizāciju attiecīgo uzdevumu izpildi vai nu pašas ECB darbības rezultātā, vai

ar NCB palīdzību. Saskaņā ar starptautiskajām publiskajām tiesībām ECB ir juridiskā persona.

Visas NCB ir juridiskās personas saskaņā ar attiecīgās valsts likumiem. Euro zonas NCB, kas veido neatņemamu Eurosistēmas daļu, veic Eurosistēmai uzticētos uzdevumus saskaņā ar ECB lēmēj institūciju izstrādātajiem noteikumiem. NCB sniedz savu ieguldījumu arī Eurosistēmas un ECBS darbā, piedaloties Eurosistēmas/ECBS komitejās (sk. šīs nodaļas 1.5. sadaļu). Tās pēc pašu ierosmes var veikt ar Eurosistēmu nesaistītas funkcijas, ja vien Padome neuzskata, ka šādas funkcijas traucē Eurosistēmas mērķiem un uzdevumiem.

Eurosistēmu un ECBS vada ECB lēmējinstiitūcijas – Padome un Valde. Ģenerālpadome izveidota kā trešā ECB lēmējinstiitūcija, kas pastāvēs, kamēr būs ES dalībvalstis, kuras vēl nav ieviesušas euro. Lēmējinstiitūciju darbību nosaka Līgums, ECBS Statūti un attiecīgais reglaments.¹ Eurosistēmā un ECBS lēmumu pieņemšana notiek centralizēti. Tomēr gan stratēģijas izstrādē, gan darbībā ECB un euro zonas NCB vienoti veicina Eurosistēmas kopējo mērķu sasniegšanu, ievērojot decentralizācijas principu saskaņā ar ECBS Statūtiem.

Padomes locekļi nepārstāv savu valsti, bet darbojas kā pilnīgi neatkarīgas personas. To atspoguļo Padomē piemērotais princips "viens loceklis – viena balss".

1.2. PADOME

Padomi veido ECB Valdes locekļi un euro ieviesušo dalībvalstu NCB vadītāji. Saskaņā ar Līgumu tās galvenie pienākumi ir:

- apstiprināt pamatnostādnes un pieņemt Eurosistēmai uzticēto uzdevumu izpildes nodrošināšanai nepieciešamos lēmumus;
- formulēt euro zonas monetāro politiku, iekļaujot lēmumus, kas attiecas uz Eurosistēmas vidēja termiņa monetārajiem mērķiem, galvenajām procentu likmēm, rezervju nodrošinājumu un šo lēmumu īstenošanai nepieciešamo pamatnostādņu izstrādi.

Padome parasti tiekas reizi divos mēnešos ECB Frankfurtē pie Mainas, Vācijā. Tā veic padziļinātu monetāro un ekonomisko norišu novērtējumu un mēneša pirmajā sēdē pieņem attiecīgus lēmumus, savukārt otrajā sēdē parasti tiek izskatīti jautājumi, kas attiecas uz citiem ECB un Eurosistēmas uzdevumiem un pienākumiem. 2006. gadā divas sēdes nenotika Frankfurtē – vienu reizi Padome viesojās *Banco de España* Madridē, bet otru – *Banque de France* Parīzē.

Pieņemot lēmumus par monetāro politiku un citiem ECB un Eurosistēmas uzdevumiem,

¹ Par ECB reglamantiem sk. 2004. gada 19. februāra Lēmumu ECB/2004/2, ar kuru pieņemts Eiropas Centrālās bankas Reglaments, OV L 80, 18.03.2004., 33. lpp.; 2004. gada 17. jūnija Lēmumu ECB/2004/12, ar kuru pieņemts ECB Padomes Reglaments, OV L 230, 30.06.2004., 61. lpp., un 1999. gada 12. oktobra Lēmumu ECB/1999/7 par ECB Valdes Reglamantu, OV L 314, 08.12.1999., 34. lpp. Šie reglamanti pieejami arī ECB interneta lapā.

PADOME

Pēdējā rindā (no kreisās uz labo):
Erki Likanens, Nikolass
C. Gargans, Gijs Kveidens,
Mario Dragi, Jirgens Štarks

Vidējā rindā (no kreisās uz labo):
Aksels A. Vēbers, Kristiāns Nojē,
Klauss Lībšers, Vitors Konstansiu,
Džons Hērlijs, Nouts Velinks

Pirmajā rindā (no kreisās uz labo):
Hosē Manuels Gonsaless-Paramo,
Migels Fernandess Ordonjess,
Lukass D. Papademoss,
Žans Klods Trišē,
Ģertrūde Tumpela-Gugerela,
Īvs Meršs, Lorenzo Bini Smagi

Žans Klods Trišē

ECB prezidents

Lukass D. Papademoss

ECB viceprezidents

Lorenzo Bini Smagi

ECB Valdes loceklis

Haime Karuana (līdz 11.07.2006.)

Banco de España prezidents

Vitors Konstansiu

Banco de Portugal prezidents

Vinčenco Desario (līdz 15.01.2006.)

Banca d'Italia prezidenta v.i.

Mario Dragi (no 16.01.2006.)

Banca d'Italia prezidents

Migels Fernandess Ordonjess (no 12.07.2006.)

Banco de España prezidents

Nikolass C. Gargans

Bank of Greece prezidents

Mitja Gaspari² (no 01.01.2007.)

Banka Slovenije prezidents

Hosē Manuels Gonsaless-Paramo

ECB Valdes loceklis

Džons Hērlijs

Central Bank and Financial Services

Authority of Ireland prezidents

Otmars Isings (līdz 31.05.2006.)

ECB Valdes loceklis

Klauss Lībšers

Oesterreichische Nationalbank prezidents

Erki Likanens

Suomen Pankki – Finlands Bank prezidents

Īvs Meršs

Banque centrale du Luxembourg prezidents

Kristiāns Nojē

Banque de France prezidents

Gijs Kveidens

Nationale Bank van België/

Banque Nationale de Belgique prezidents

Jirgens Štarks (no 01.06.2006.)

ECB Valdes loceklis

Ģertrūde Tumpela-Gugerela

ECB Valdes locekle

Aksels A. Vēbers

Deutsche Bundesbank prezidents

Nouts Velinks

De Nederlandsche Bank prezidents

2 2006. gadā *Banka Slovenije* prezidents apmeklēja Padomes sēdes "īpašā viesā" statusā saskaņā ar 2006. gada 11. jūlijā ECOFIN pieņemto lēmumu, ka, sākot ar 2007. gada 1. janvāri, Slovēnija vairs nav uzskatāma par valsti, uz kuru attiecas izņēmums.

1.3. VALDE

Valdi veido ECB prezidents, viceprezidents un vēl četri locekļi, kurus ieceļ euro ieviešu dalībvalstu vai to valdību vadītāji, savstarpēji vienojoties. Valdes sēdes parasti notiek reizi nedēļā. Valdes galvenie pienākumi ir:

- sagatavot Padomes sēdes;
- īstenot euro zonas monetāro politiku saskaņā ar Padomes apstiprinātajām pamatnostādnēm un lēmumiem un, to darot, sniegt nepieciešamās norādes euro zonas NCB;

- vadīt ECB ikdienas darbu;
- īstenot konkrētas pilnvaras, ko tai deleģējusi Padome. Dažas pilnvaras ir regulatīvas.

ECB vadības, darbības plānošanas un gada budžeta sagatavošanas procesā Valdi konsultē un tai palīdz Vadības komiteja. Vadības komiteju veido viens Valdes loceklis, kas ir priekšsēdētājs, un vairāki augstākā līmeņa vadītāji.

Pēdējā rindā (no kreisās uz labo):

Jirgens Štarks,
Hosē Manuels Gonsales-Paramo,
Lorenzo Bini Smagi

Pirmajā rindā (no kreisās uz labo):

Gertrūde Tumpela-Gugerela,
Žans Klods Trišē,
Lukass D. Papademoss

Žans Klods Trišē

ECB prezidents

Lukass D. Papademoss

ECB viceprezidents

Lorenzo Bini Smagi

ECB Valdes loceklis

Hosē Manuels Gonsales-Paramo

ECB Valdes loceklis

Otmars Isings (līdz 31.05.2006.)

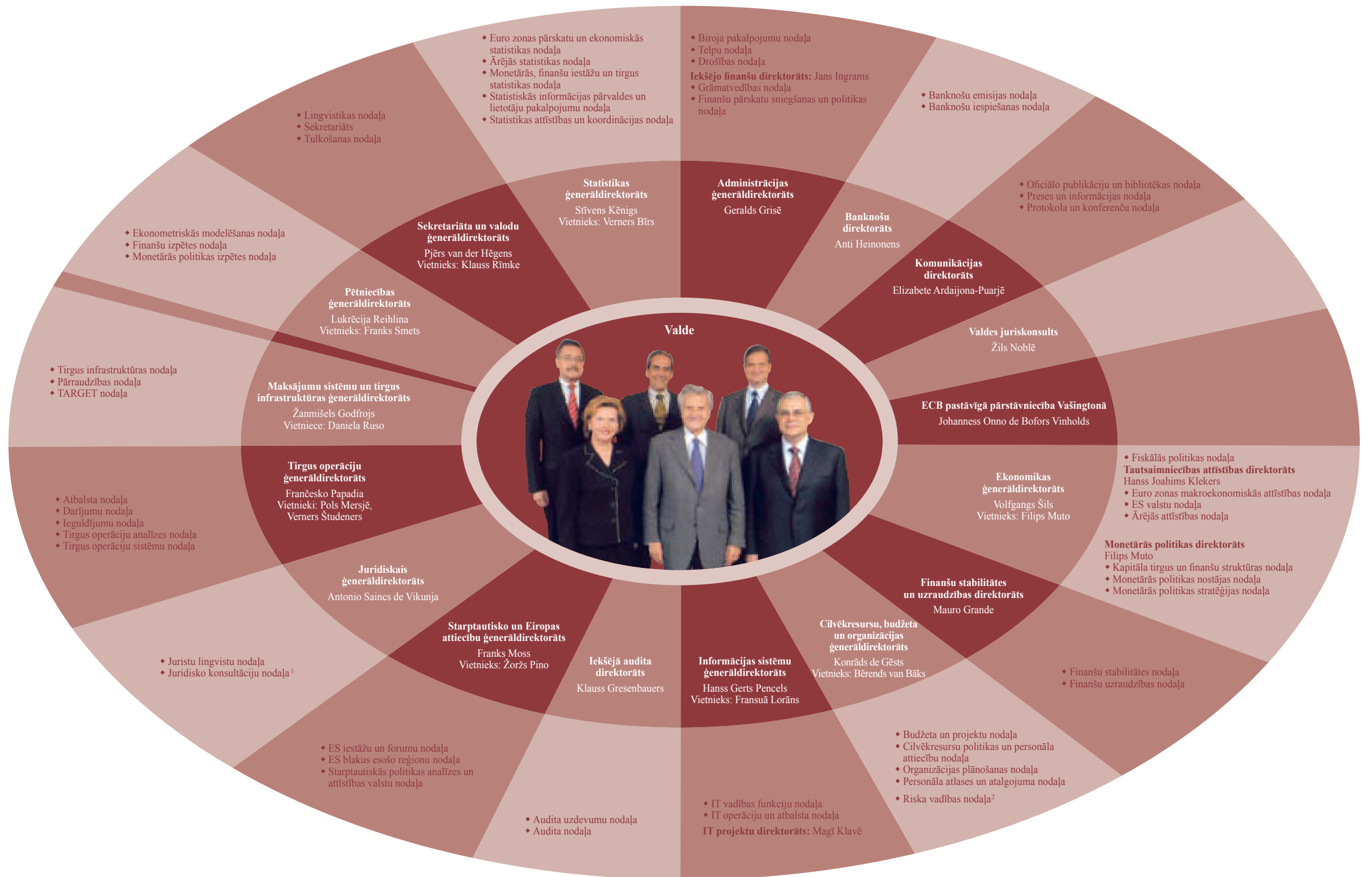
ECB Valdes loceklis

Jirgens Štarks (no 01.06.2006.)

ECB Valdes loceklis

Gertrūde Tumpela-Gugerela

ECB Valdes locekle

Valde

Otrā rinda (no kreisās uz labo): Jirgens Štarks (*Jürgen Stark*), Hosē Manuels Gonsaless Paramo (*José Manuel González-Páramo*), Lorenco Bini Smagi (*Lorenzo Bini Smaghi*)

Pirmā rinda (no kreisās uz labo): Ģertrūde Tumpela-Gugerela (*Gertrude Tumpel-Gugerell*), Žans Klods Trišē (*Jean-Claude Trichet*) (prezidents), Lukass D. Papademos (*Lucas D. Papademos*) (viceprezidents)

¹ Ietver datu aizsardzības funkciju.

² Ziņo tieši Valdei.

1.4. ĢENERĀLPADOME

Ģenerālpadomi veido ECB prezidents, viceprezidents un visu ES dalībvalstu NCB vadītāji. Tā galvenokārt īsteno no EMI pārņemtos uzdevumus, kas ECB joprojām jāveic tāpēc, ka visas ES dalībvalstis vēl nav ieviesušas euro. 2006. gadā notika sešas

Ģenerālpadomes sēdes. No 2007. gada janvāra *Българска народна банка* (Bulgārijas Nacionālās bankas) un *Banca Națională a României* prezidenti ir Ģenerālpadomes locekļi. Pēc Pievienošanās līguma parakstīšanas 2005. gada aprīlī viņi bija piedalījušies Ģenerālpadomes sēdēs kā novērotāji.

Pēdējā rindā (no kreisās uz labo):
Žigmonds Jarojs, Ivans Šramko,
Nils Bernšteins, Zdeneks Tūma,
Nikolass C. Gargans, Gijs Kveidens,
Stefans Ingves, Mario Dragi,
Reinoldijs Šarkins,
Lešeks Balcerovičs, Mitja Gaspari

Vidējā rindā (no kreisās uz labo):
Erki Līkanens, Aksels A. Vēbers,
Kristiāns Nojē, Klauss Lībšers,
Vitors Konstansiu, Džons Hērlijs,
Nouts Velinks

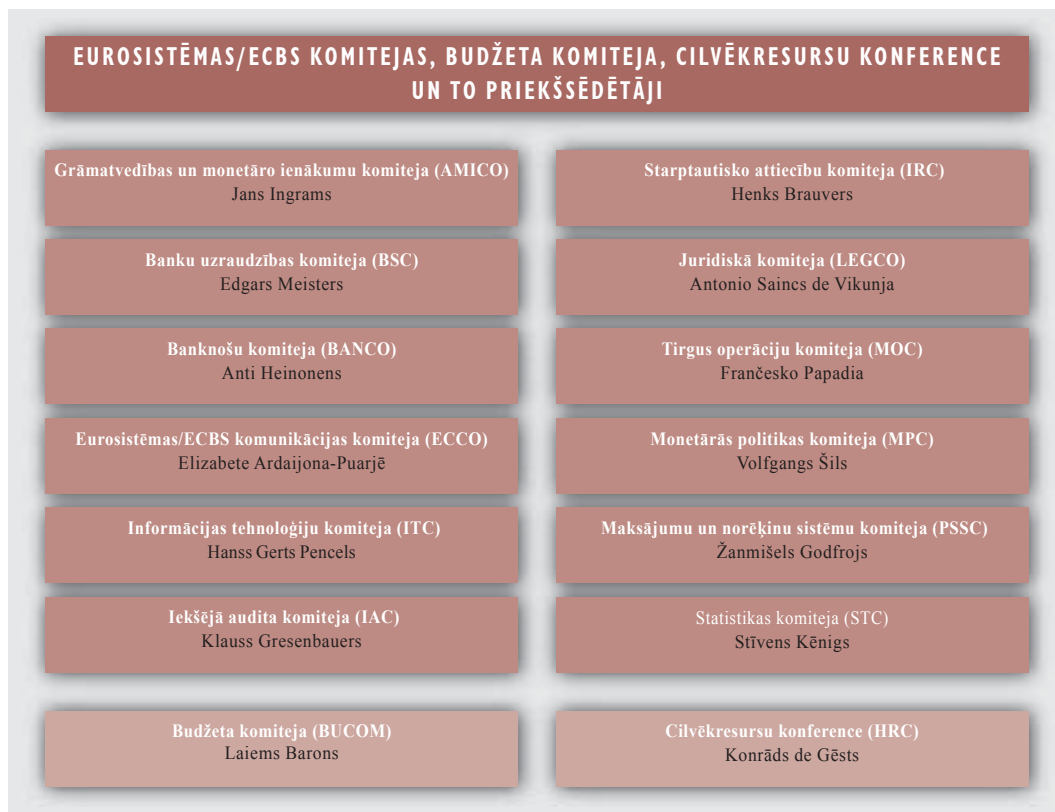
Pirmajā rindā (no kreisās uz labo):
Ilmārs Rimšēvičs, Maikls S.
Bonello, Migels Fernandess
Ordonjess, Lukass D. Papademoss,
Žans Klods Trišē,
Hristoduloss Hristoduls,
Ivs Meršs, Adress Lipstoks

Piezīme. Fotografēšanās dalībnieku
vidū nav Mērvina Kinga.

Žans Klods Trišē ECB prezidents
Lukass D. Papademoss ECB viceprezidents
Lešeks Balcerovičs (līdz 10.01.2007.)
Narodowy Bank Polski prezidents
Nils Bernšteins
Danmarks Nationalbank prezidents
Maikls S. Bonello
Central Bank of Malta prezidents
Haime Karuana (līdz 11.07.2006.)
Banco de España prezidents
Hristoduloss Hristoduls
Central Bank of Cyprus prezidents
Vitors Konstansiu
Banco de Portugal prezidents
Vinčenco Desario (līdz 15.01.2006.)
Banca d'Italia prezidenta v.i.
Mario Dragi (no 16.01.2006.)
Banca d'Italia prezidents
Migels Fernandess Ordonjess (no 12.07.2006.)
Banco de España prezidents
Nikolass C. Gargans
Bank of Greece prezidents
Mitja Gaspari *Banka Slovenije* prezidents
Džons Hērlijs *Central Bank and Financial Services Authority of Ireland* prezidents
Stefans Ingves *Sveriges Riksbank* prezidents
Mugurs Konstantins Iseresku (no 01.01.2007.)
Banca Națională a României prezidents

Ivans Iskrovs (no 01.01.2007.)
Българска народна банка
(Bulgārijas Nacionālās bankas) prezidents
Žigmonds Jarojs (līdz 02.03.2007.)
Magyar Nemzeti Bank prezidents
Mērvins Kings *Bank of England* prezidents
Klauss Lībšers
Oesterreichische Nationalbank prezidents
Erki Līkanens
Suomen Pankki – Finlands Bank prezidents
Adress Lipstoks *Eesti Pank* prezidents
Ivs Meršs
Banque centrale du Luxembourg prezidents
Kristiāns Nojē *Banque de France* prezidents
Gijs Kveidens
Nationale Bank van België/
Banque Nationale de Belgique prezidents
Ilmārs Rimšēvičs Latvijas Bankas prezidents
Reinoldijs Šarkins
Lietuvos bankas valdes priekšsēdētājs
Slavomirs Skšipeks (no 11.01.2007.)
Narodowy Bank Polski prezidents
Andrāšs Šimors (no 03.03.2007.)
Magyar Nemzeti Bank prezidents
Ivans Šramko *Národná banka Slovenska* prezidents
Zdeneks Tūma *Česká národní banka* prezidents
Aksels A. Vēbers *Deutsche Bundesbank* prezidents
Nouts Velinks *De Nederlandsche Bank* prezidents

1.5. EUROSISTĒMAS/ECBS KOMITEJAS, BUDŽETA KOMITEJA UN CILVĒKRESURSU KONFERENCE

Eurosistēmas/ECBS komitejas turpināja sniegt nozīmīgu palīdzību ECB lēmējinstīcijām to uzdevumu īstenošanā. Pēc Padomes un Valdes lūguma komitejas nodrošināja ekspertu palīdzību savas kompetences jomās un veicināja lēmumu pieņemšanas procesu. Komiteju sastāvā parasti ir tikai Eurosistēmas centrālo banku darbinieki. Taču to dalībvalstu NCB, kuras vēl nav ieviesušas euro, piedalās kādas komitejas sēdēs, ja tajās tiek izskatīti Ģenerālpadomes kompetencē esošie jautājumi. Ja nepieciešams, var tikt pieaicinātas citas kompetentas institūcijas (piemēram, nacionālās uzraudzības institūcijas) uz Banku uzraudzības komiteju. Pašlaik darbojas 12 Eurosistēmas/ECBS komitejas; tās visas izveidotas saskaņā ar ECB Reglamenta 9. pantu.

Budžeta komiteja, kas tika izveidota saskaņā ar ECB Reglamenta 15. pantu, palīdz Padomei ar ECB budžetu saistītos jautājumos. 2005. gadā saskaņā ar ECB Reglamenta 9.a pantu tika

izveidota Cilvēkresursu konference kā pieredzes, profesionālo zināšanu un informācijas apmaiņas forums starp Eurosistēmas/ECBS centrālajām bankām attiecīgajos cilvēkresursu politikas un prakses jautājumos.

1.6. KORPORATĪVĀ VADĪBA

ECB korporatīvā vadība bez lēmējinstīcijām ietver arī vairākus iekšējās un ārējās kontroles līmeņus, trīs ētikas kodeksus un noteikumus par ECB dokumentu publisko pieejamību.

ĀRĒJĀS KONTROLES LĪMEŅI

ECBS Statūtos paredzēti divi līmeņi, t.i., ārējais auditors, kas tiek iecelts ECB gada pārskatu revīzijas veikšanai (ECBS Statūtu 27.1. pants), un Eiropas Revīzijas palāta, kas pārbauda ECB vadības darbības efektivitāti (27.2. pants). Eiropas Revīzijas palātas gada ziņojums kopā ar ECB atbildi publicēts ECB interneta lapā un

Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī. Lai sabiedrībai būtu pilnīga pārlicība par ECB ārējā auditora neatkarību, tiek piemērots auditorsabiedrību rotācijas princips.³

IEKŠĒJĀS KONTROLES LĪMEŅI

ECB iekšējās kontroles sistēmas pamatā ir funkcionāla pieeja. Katra organizācijas struktūrvienība (daļa, nodaļa, pārvalde, direktorāts vai ģenerāldirektorāts) ir atbildīga par savu iekšējo kontroli un efektivitāti. Lai to nodrošinātu, katra struktūrvienība īsteno darbības kontroles procedūras jomā, par kuru tā ir atbildīga, un nosaka pieņemamo riska līmeni. Piemēram, ieviests noteikumu un procedūru kopums, t.s. Ķīnas mūris, ar kura palīdzību iekšējai informācijai, kas radīta struktūrvienībās, kuras atbild par monetāro politiku, neļauj nonākt struktūrvienībās, kuras atbild par ECB ārējo rezervju un pašu kapitāla portfeļa pārvaldīšanu. Papildus šiem kontroles mehānismiem, ko īsteno katra struktūrvienība, dažādas Cilvēkresursu, budžeta un organizācijas ģenerāldirektorāta nodaļas seko kontroles procesam un izstrādā priekšlikumus, lai ECB kopumā uzlabotu risku identificēšanas, novērtēšanas un mazināšanas efektivitāti.

Neatkarīgi no ECB kontroles struktūras un risku uzraudzības Iekšējā audita direktorāts veic revīzijas, un par to atbild Valde. Saskaņā ar ECB Revīzijas hartā⁴ noteiktajām pilnvarām ECB iekšējās revīzijās pēc nepieciešamības tiek novērtēta ECB iekšējās kontroles sistēmas piemērotība un efektivitāte, kā arī ECB darbība, veicot uzticētos pienākumus. ECB iekšējie auditori stingri ievēro Iekšējo auditoru institūta "Starptautiskos iekšējā audita profesionālās prakses standartus" un "Ētikas kodeksu".

Iekšējā audita komiteja, kas ir viena no Eurosistēmas/ECBS komitejām un ko veido ECB un NCB iekšējā audita vadītāji, ir atbildīga par Eurosistēmas/ECBS kopīgo projektu un operacionālo sistēmu revīzijas nodrošināšanas koordināciju.

Lai nostiprinātu ECB un Eurosistēmas vadības struktūru, Padome pieņēma lēmumu ar

2007. gada aprīli izveidot ECB Audita komiteju, kuru veidos trīs tās locekļi.

ĒTIKAS KODEKSI

ECB pieņemti trīs Ētikas kodeksi. Pirmais paredzēts Padomes locekļiem un atspoguļo viņu pienākumu sargāt Eurosistēmas integritāti un reputāciju un nodrošināt tās darbības efektivitāti.⁵ Tas sniedz norādījumus Padomes locekļiem un viņu vietniekiem un nosaka ētiskos standartus, pildot Padomes locekļu funkcijas. Padome ir arī iecēlusi padomnieku, kura uzdevums ir tās locekļiem sniegt norādījumus par atsevišķiem profesionālās ētikas aspektiem. Otrs ir ECB Ētikas kodekss, kas sniedz norādījumus ECB darbiniekiem un Valdes locekļiem un nosaka standartus: veicot darba pienākumus, no katra tiek gaidīta atbilstība augstiem profesionālās ētikas standartiem.⁶ Saskaņā ar Ētikas kodeksa iekšējās informācijas neizmantošanas noteikumiem ECB darbiniekiem un Valdes locekļiem aizliegts savtīgos nolūkos izmantot iekšējo informāciju, veicot privātas finanšu darbības ar savu pašu risku un savā labā vai arī ar kādas trešās personas risku vai tās labā.⁷ Trešais ir Valdes locekļu Ētikas kritēriju papildkodekss.⁸ Tas papildina abus pārējos kodeksus, detalizētāk nosakot uz Valdes locekļiem attiecināmo ētisko režīmu. Valdes iecelts ētikas padomnieks nodrošina šo noteikumu konsekventu interpretāciju.

3 2002. gadā pēc konkursa *KPMG Deutsche Treuhand-Gesellschaft AG Wirtschaftsprüfungsgesellschaft* tika iecelts par ECB ārējo auditoru uz pieciem gadiem – no 2003. finanšu gada līdz 2007. finanšu gadam.

4 Harta publicēta ECB interneta lapā, lai veicinātu ECB ieviesto audita procedūru caurredzamību.

5 Sk. Padomes locekļu Ētikas kodeksu, OJ C 123, 24.05.2002., 9. lpp., tā grozījumus, OJ C 10, 16.01.2007., 6. lpp. un ECB interneta lapā.

6 Sk. Eiropas Centrālās bankas Ētikas kodeksu saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas Reglamenta 11.3. pantu, OJ C 76, 08.03.2001., 12. lpp. un ECB interneta lapā.

7 Sk. ECB Personāla reglamenta 1. daļas 2. sadaļu, kurā ietverti profesionālās ētikas un profesionālās konfidencialitātes noteikumi, OJ C 92, 16.04.2004., 31. lpp. un ECB interneta lapā.

8 Sk. Valdes locekļu Ētikas kritēriju papildkodeksu, OV C 230, 23.09.2006., 46. lpp. un ECB interneta lapā.

KRĀPŠANAS APKAROŠANAS PASĀKUMI

1999. gadā Eiropas Parlaments un ES Padome pieņēma Regulu⁹, lai pastiprinātu cīņu pret krāpšanu, korupciju un jebkuru citu nelikumīgu darbību, kas kaitē Kopienas finanšu interesēm. Saskaņā ar šo regulu Eiropas Krāpšanas apkarošanas birojs (OLAF) veic iekšējo izmeklēšanu Kopienas iestādēs, institūcijās, birojos un aģentūrās, ja radušās aizdomas par krāpšanu.

Saskaņā ar OLAF Regulu visām minētajām institūcijām jāpieņem lēmumi, lai OLAF katrā no tām varētu veikt izmeklēšanu. 2004. gada jūnijā Padome pieņēma lēmumu¹⁰ par OLAF izmeklēšanas nosacījumiem ECB, kas stājās spēkā 2004. gada 1. jūlijā.

ECB DOKUMENTU PUBLISKA PIEEJAMĪBA

2004. gada martā pieņemtais ECB lēmums par ECB dokumentu publisku pieejamību¹¹ atbilst citu Kopienas iestāžu un institūciju piemērotajiem mērķiem un standartiem attiecībā uz to dokumentu publisku pieejamību. Tas veicina caurredzamību, vienlaikus ņemot vērā ECB un NCB neatkarību un nodrošinot konkrētu ar ECB uzdevumiem saistītu jautājumu konfidencialitāti.¹²

Arī 2006. gadā bija maz pieprasījumu nodrošināt publisku pieejamību.

9 Eiropas Parlamenta un Padomes 1999. gada 25. maija Regula (EK) Nr. 1073/1999 par izmeklēšanu, ko veic Eiropas Krāpšanas apkarošanas birojs (OLAF), OJ L 136, 31.05.1999., 1. lpp.

10 Lēmums ECB/2004/11 par Eiropas Krāpšanas apkarošanas biroja izmeklēšanas nosacījumiem Eiropas Centrālajā bankā saistībā ar krāpšanas, korupcijas un visu citu nelikumīgu darbību, kas kaitē Kopienas finanšu interesēm, apkarošanu un par grozījumiem Eiropas Centrālās bankas personāla nodarbinātības noteikumos, OJ L 230, 30.06.2004., 56. lpp. Šis lēmums tika pieņemts pēc Eiropas Kopienu Tiesas 2003. gada 10. jūlija sprieduma lietā Case-11/00 "Komisija pret Eiropas Centrālo banku", ECR I-7147.

11 OJ L 80, 18.03.2004., 42. lpp.

12 Saskaņā ar ECB saistībām nodrošināt atklātību un caurredzamību ECB interneta lapa 2006. gadā tika papildināta ar jaunu sadaļu – "Arhīvs", kas nodrošina piekļuvi vēsturiskiem dokumentiem.

2. ORGANIZĀCIJAS AKTUALITĀTES

2.1. CILVĒKRESURSI

DARBINIEKI

2006. gada budžetā paredzētais amata vietu kopskaits atbilda 1 343 pilna darba laika ekvivalenta (FTE) amata vietām.¹³ Salīdzinājumam – 2005. gadā bija 1 369.5 FTE amata vietas, un samazinājums par 26.5 FTE vietām radās sakarā ar 2005. gadā veikto nulles budžeta novērtējumu.

Visi jaunie darbinieki pastāvīgajās amata vietās tika pieņemti darbā ar fiksēta termiņa darba līgumiem – uz 5 gadiem vadītāju amatos un uz 3 gadiem – visos pārējos. Fiksēta termiņa līgumus pastāvīgajām amata vietām var nomainīt ar beztermiņa līgumiem pēc to pārskatīšanas, ņemot vērā organizācijas apsvērumus un individuālos darba izpildes rezultātus.

2006. gadā ECB noslēdza 99 īstermiņa līgumus uz laiku īsāku par 1 gadu (2005. gadā – 106), lai nodrošinātu darbiniekus darbam uz laiku (piemēram, darbinieku aizstāšanai dzemdību, bērna kopšanas un bezalgas atvaļinājumu laikā).

ECB noslēdza arī 93 īstermiņa līgumus ar speciālistiem no NCB (t.sk. no *Българска народна банка* (Bulgārijas Nacionālās bankas) un *Banca Națională a României*), citām ES institūcijām un starptautiskajām organizācijām. Salīdzinājumam – 2005. gadā tika noslēgts 80 šāda veida līgumu. Šie īstermiņa norīkojumi sniedza ļoti vērtīgu iespēju gan ECB, gan NCB darbiniekiem savstarpēji gūt pieredzi, tādējādi stiprinot ECBS komandas garu. Tie arī turpināja palīdzēt *Българска народна банка* (Bulgārijas Nacionālajai bankai) un *Banca Națională a României* integrēties ECBS.

2006. gada septembrī, noslēdzot 2 gadu darba līgumu bez tiesībām to pagarināt, darbu ECB uzsāka nesen augstskolu beigušiem absolventiem ar daudzpusīgu izglītību paredzētās ECB absolventu programmas pirmie seši dalībnieki.

ECB piedāvāja arī stažēšanās iespējas studentiem un augstskolu absolventiem (ar ekonomisko, statistikas, uzņēmējdarbības vadības, juridisko un tulka izglītību). 2006. gadā ECB nodrošināja 173 stažēšanās programmas.

ECB piedāvāja arī divas vadošajiem ekonomistiem paredzētas stipendijas *Wim Duisenberg Research Fellowship* programmas ietvaros un piecas *Lamfalussy Fellowship* programmas stipendijas jaunajiem pētniekiem.

IEKŠĒJĀ MOBILITĀTE

Iekšējā mobilitāte ir darbinieku iespēja paplašināt profesionālās zināšanas un veids, kā palielināt darbības jomu sinerģiju. Šajā ziņā personāla iekšējās atlases politika, uzsverot plašu kompetenci, paredz arī turpmāku darbinieku iekšējās mobilitātes veicināšanu. Arī citas iniciatīvas, piemēram, darbinieku apmaiņa un īslaicīga norīkošana organizācijas ietvaros aizstāt kolēģus viņu prombūtnes laikā, veicina iekšējo mobilitāti. 2006. gadā vairāk nekā 80 darbinieku, t.sk. 15 vadītāju un konsultantu, īslaicīgi vai ilglaicīgi tika pārcelti citā amatā organizācijas ietvaros.

2006. gadā ECB ieviesa vispārējos mobilitātes principus, kas rosina darbiniekus ik pēc pieciem nostrādātiem gadiem mainīt amata vietu.

ĀRĒJĀ MOBILITĀTE

ECB ārējās darba pieredzes programma veicina darbinieku nosūtīšanu komandējumā uz 27 NCB vai attiecīgām starptautiskajām finanšu institūcijām (piemēram, SVF un SNB) uz laiku no 2 līdz 12 mēnešiem. 2006. gadā šīs programmas ietvaros komandējumos devās 24 darbinieki. Turklāt ECB piešķīra bezalgas atvaļinājumu uz laiku līdz 3 gadiem

13 2006. gada 31. decembrī faktiskais FTE amata vietu skaits bija 1 367. Šāda neatbilstība radās galvenokārt tāpēc, ka tika slēgti fiksēta termiņa līgumi, lai aizstātu darbiniekus, kas nebija darbā ilgāk nekā 12 mēnešus, kā arī nelielā reorganizācijas pārpalikuma dēļ gada beigās, kas radās nulles budžeta sagatavošanas rezultātā.

29 darbiniekiem, kas vēlējās sākt darbu kādā NCB, ES institūcijās vai starptautiskajās organizācijās.

DAŽĀDĪBAS STRATĒGIJA

ECB, kurā strādā darbinieki no 27 ES dalībvalstīm, integrējusi dažādības vadību savā cilvēkresursu praksē tā, lai darbinieku individuālās prasmes un spējas tiktu atzītas un pilnībā izmantotas ECB mērķu sasniegšanai. ECB 2005. gadā izstrādātā dažādības politika oficiāli tika uzsākta 2006. gadā. Dažādības vadība ECB cenšas nodrošināt, lai pret visiem darbiniekiem izturētos ar cieņu un viņu darbu vērtētu pēc nopelniem.

CILVĒKRESURSU NOSTIPRINĀŠANA

Papildus mobilitātes (t.sk. vadības rotācijas) veicināšanai cilvēkresursu stratēģija turpina pievērst uzmanību arī ECB vadības attīstībai. Turpinājās organizatorisko un vadības prasmju nostiprināšana, izmantojot mācības un individuālo sagatavošanu. Vadītāju mācības galvenā uzmanība tika pievērsta vadības prasmju veicināšanai, darba izpildes un organizācijas pārmaiņu vadībai. Pēc ECB dažādības stratēģijas ieviešanas uzsākšanas vadītājiem 2006. gadā tika organizēts īpašs mācību kurss, veltīts jautājumiem par "cieņu darbā".

Turklāt vadītāji piedalījās obligātā gadskārtējā, vairāku avotu sniegtā novērtējumā, kurā tieši padotie, kolēģi un partneri ārpus bankas katram vadītājam nosaka turpmākās attīstības jomas. Minētais tiek iekļauts vadītāju gadskārtējā darba rezultātu novērtējumā. Tiek nodrošināta individuāla apmācība, pamatojoties uz vairāku avotu sniegtā novērtējuma rezultātiem.

2006. gadā ECB ieviesa Konsultantu amatu sistēmu, kas piedāvā tradicionālajai vadības struktūrai paralēlu karjeras struktūru. Konsultanta funkcija ir sniegt augsta līmeņa tehniskās vai politikas profesionālās zināšanas, starporganizāciju koordinācijas vai vadības konsultācijas par plašu jautājumu loku.

Turpinājās ECB sešu pamatvērtību (kompetences, efektivitātes un optimālas darbības, integritātes, komandas gara, caurredzamības un atbildības un darba Eiropas labā) iestrāde cilvēkresursu politikā, lai ieviestu šīs vērtības ikdienas rīcībā un darba izpildē. Cilvēkresursu jomā izmantotie instrumenti un procedūras (piemēram, darba izpildes vadība, personāla pieņemšana darbā un atlase, apmācība un attīstība) arī turpmāk tiks vēl vairāk pieskaņotas šīm vērtībām.

Nemitīga prasmju un iemaņu apgūšana un attīstība ir viens no ECB cilvēkresursu stratēģijas stūrakmeņiem. Par pamatprincipu tiek pieņemts, ka mācīšanās un attīstība ir darbinieku un iestādes kopīga atbildība. ECB nodrošina budžeta līdzekļus un mācību sistēmu, vadītāji nosaka mācību vajadzības, lai garantētu darbiniekiem iespējas saglabāt viņu pašreizējā amatā nepieciešamo augsto profesionālo zināšanu un prasmju līmeni, bet darbinieku galvenā atbildība ir mācīšanās un izaugsme. Papildus vairākām iespējām celt kvalifikāciju darbavietā darbinieki un vadītāji turpināja izmantot mācību iespējas ārpus darba, lai atsevišķos specifiskos gadījumos apmierinātu "tehniskāku" mācību nepieciešamību. Tika izmantotas tādu mācību iespējas, ko organizē kā kopīgas ECBS programmas vai ko piedāvā NCB.

ECB piešķir bezalgas mācību atvaļinājumu 10 darbiniekiem un saskaņā ar Papildizglītības politiku vēl citiem 14 darbiniekiem sniedza atbalstu tādas kvalifikācijas iegūšanā, kas paaugstina profesionālo kompetenci papildus viņu pašreizējā amata prasībām.

CILVĒKRESURSU KONFERENCE UN EUROSISTĒMAS MISIJAS PAZIŅOJUMA PAPILDINĀJUMS

Lai arī turpmāk veicinātu sadarbību un komandas garu starp Eurosistēmas/ECBS centrālajām bankām personāla vadības jomā, Padome 2005. gadā izveidoja Cilvēkresursu konferenci (HRC), tādējādi oficiāli noformējot ES centrālo banku personāla vadītāju ilgstošo sadarbību.

2006. gadā HRC darbība aptvēra dažādus personāla mācību un attīstības aspektus, t.sk. kopīgu mācību iespējas, karjeras politiku, darba izpildes novērtējuma sistēmas, darbinieku komandējumu politiku un atlases procedūras. HRC darbs šajā jomā paplašināsies, izstrādājot pasākumus darbinieku apmaiņas veicināšanai.

HRC veica arī informācijas apmaiņu par personāla izmaksām un kopā ar ECCO piedāvāja visaptverošu sistēmu, lai apspriestu galvenos tematus, kas ietverti Eurosistēmas misijas paziņojumā, stratēģiskajos nodomos un organizatoriskajos principos kopīgajās Eurosistēmas/ESCB jauno darbinieku darbā ievadīšanas programmās.

2.2. ECB JAUNĀS TELPAS

Turpinājās ECB jauno telpu plānošanas darbs. Pēc arhitektu biroja COOP HIMMELB(L)AU ECB jaunās mītnes projekta koncepcijas optimizācijas, pamatojoties uz pārstrādātajām funkcionālajām, telpu un tehniskajām prasībām,

kā arī zemākām paredzētajām būvniecības izmaksām, 2006. gadā tika uzsākta projekta plānošanas kārtā. Šī kārtā ietver:

- nepieciešamo konkursa procedūru sagatavošanu un ieviešanu, lai slēgtu pakalpojuma līgumus ar konkursa uzvarētājiem – plānotājiem, ekspertiem, arhitektiem, inženieriem un celtniecības uzņēmumiem, kas piedalīsies telpu plānošanā un celtniecībā;
- plānu iesniegšanu Frankfurtes institūcijām nepieciešamo būvatļauju saņemšanai un visu plānu pārbaudei, nosakot, vai tie atbilst piemērojamiem būvniecības noteikumiem, piemēram, būvniecības kodeksam, ugunsdzēsības, veselības un drošības standartiem;
- aktualizētu izmaksu aprēķinu sagatavošanu kopējo izmaksu struktūras apstiprināšanai (būvniecības izmaksas – 500 milj. euro un kopējās ieguldījumu izmaksas – 850 milj. euro apjomā 2005. gada cenās);

- detalizētu projekta plānu izstrādi, balstoties uz būvniecības specifikācijām un izmaksu pārkārtošanu.

Arhitekti attiecīgi iesniedza sākotnēju projekta piedāvājumu, kurā bija ietvertas vairākas optimizētā projekta korekcijas. Pirmkārt, debesskrāpis un ieejas ēka, kas savienos Tirus halli ar debesskrāpi, pavirzīti nedaudz uz rietumu pusi saskaņā ar vēstures un kultūras pieminekļu aizsardzības iestāžu norādītajām specifikācijām. Otrkārt, Tirus hallei paredzētās funkcijas reorganizētas, pamatojoties uz vēstures un kultūras pieminekļu aizsardzības un platības prasībām. Treškārt, izveidota enerģiju taupoša debesskrāpja fasāde, uzlabojot aizsardzību pret saules stariem. Arī vietas ainavas dizains pārstrādāts, un tajā ietverti drošības pasākumi. Visbeidzot, mainīta debesskrāpja augšdaļas forma, un jaunais, slīpais jumts uzlabo ēkas vispārējo formu un līniju skaidrību pilsētvidē.

Frankfurte sadarbībā ar ECB turpināja jauno telpu juridiski saistoša zemes izmantošanas plāna sagatavošanu, tāpēc gada laikā notika dažādas tikšanās ar pilsētas institūciju pārstāvjiem. Paredzams, ka pieteikuma iesniegšanas process būvatļauju saņemšanai saskaņā ar plānu tiks pabeigts līdz 2007. gada oktobrim. Plānots, ka būvniecība tiks uzsākta 2008. gada sākumā un pabeigta līdz 2011. gada beigām.

Tiks būvēts arī memoriāls un informācijas telpa, pieminot Tirus halles nozīmi ebreju tautības iedzīvotāju deportācijā. Frankfurtes, Frankfurtes Ebreju kopienas un ECB pārstāvju darba grupa pašlaik gatavo starptautisku memoriāla un informācijas telpas dizaina konkursu. Paredzams, ka konkurss notiks 2007. gadā.

3. ECBS SOCIĀLAIS DIALOGS

ECBS Sociālais dialogs ir konsultatīvs forums, kurā iesaistīta ECB un darbinieku pārstāvji no gandrīz visām ECBS centrālajām bankām un Eiropas arodbiedrību federācijām.¹⁴ Tā mērķis ir sniegt informāciju un apspriest jautājumus, kuri varētu būtiski ietekmēt nodarbinātību ECBS centrālajās bankās.

ECBS Sociālā dialoga sanāksmes notika 2006. gada jūnijā un decembrī. Diskusijās tika runāts ne vien par jautājumiem saistībā ar banknošu izgatavošanu un laišanu apgrozībā, maksājumu sistēmām (TARGET2) un finanšu uzraudzību, kas regulāri tiek apspriesti Sociālajā dialogā, bet arī par pasākumiem saistībā ar Eurosistēmas misijas paziņojumu, stratēģiskajiem nodomiem un organizatoriskajiem principiem un to nozīmi Eurosistēmas darbinieku ikdienas darbā. Darbinieku pārstāvjus informēja arī par HRC veikto darbu.

Sanāksmju starplaikā ECB divreiz gadā turpināja publicēt informatīvu izdevumu, lai darbinieku pārstāvji saņemtu informāciju par jaunākajām norisēm minētajos jautājumos.

Decembra sanāksmē ECB un Eiropas arodbiedrību federācijas apsprieda un vienojās par papildu līdzekļiem ECBS Sociālā dialoga veicināšanai. Tika izstrādāts mehānisms, ar kura palīdzību darbinieku pārstāvjus var jau agrīnā posmā informēt par Sociālajam dialogam būtiskiem jautājumiem, kurus gatavojas risināt Padome.

Pēc arodbiedrību federāciju ielūguma ECB piedalījās arī divos semināros par darba attiecībām un korporatīvo kultūru, kas galvenokārt bija paredzēti to dalībvalstu NCB darbinieku pārstāvjiem, kuras pievienojās ES 2004. gada maijā un 2007. gada janvārī.

¹⁴ Eiropas Centrālo banku arodbiedrību Pastāvīgā komiteja (*The Standing Committee of European Central Bank Unions (SCECBU)*), *UNI-Finance* un Eiropas Valsts pārvaldes arodbiedrību federācija (*The European Federation of Public Service Unions (EPSU)*).

4. ECB FINANŠU PĀRSKATI

VADĪBAS ZIŅOJUMS PAR 2006. GADU

1. DARBĪBAS RAKSTURS

ECB darbība 2006. gadā detalizēti aprakstīta attiecīgajās gada pārskata nodaļās.

2. MĒRĶI UN UZDEVUMI

ECB mērķi un uzdevumi aprakstīti ECBS Statūtos (2. un 3. pants). Pārskats par šiem mērķiem sniegts arī prezidenta ievadvārdos gada pārskatā.

3. GALVENIE RESURSI, RISKI UN PROCESI

ECB PĀRVALDĪBA

Informācija, kas saistīta ar ECB pārvaldību, sniegta 8. nodaļā.

VALDES LOCEKĻI

Par Valdes locekļiem ieceļ personas ar nevainojamu reputāciju un profesionālo pieredzi saistībā ar monetārajiem vai banku jautājumiem. Valdes locekļus ieceļ dalībvalstu valdības, savstarpēji vienojoties valstu vai valdību vadītāju līmenī, pamatojoties uz ES Padomes ieteikumu pēc tās apspriedēm ar Eiropas Parlamentu un Padomi.

Lēmumus par Valdes locekļu darba noteikumiem un nosacījumiem pieņem Padome, pamatojoties uz priekšlikumu, ko sniedz komiteja, kuras sastāvā ir trīs Padomes iecelti locekļi un trīs ES Padomes iecelti locekļi.

DARBINIEKI

2006. gadā ECB darbinieku ar pilna darba laika ekvivalenta pastāvīgajiem vai fiksēta termiņa darba līgumiem vidējais skaits pieauga līdz 1 360 (2005. gadā – 1 331). Gada beigās bija 1 367 darbinieki. Sīkāka informācija atrodama peļņas un zaudējumu aprēķina skaidrojumos un 8. nodaļas 2. sadaļā, kurā aprakstīta arī ECB cilvēkresursu stratēģija.

IEGULDĪJUMU DARBĪBAS UN RISKĀ PĀRVALDĪBA

ECB ārējo rezervju portfeli veido euro zonas NCB ārējo rezervju aktīvi, kas nodoti ECB saskaņā ar Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtu 30. panta noteikumiem, un ienākumi no tiem. Šie aktīvi tiek izmantoti, lai finansētu ECB darbības valūtas tirgū Līgumā noteiktajiem mērķiem.

ECB pašu kapitāla portfelis atspoguļo tās apmaksātā kapitāla ieguldījumus, uzkrājuma valūtas kursa, procentu likmju un zelta cenas riskiem atbilstošo bilances posteni, vispārējo rezervju fondu un šā portfeļa iepriekš uzkrātos ienākumus. Tas paredzēts, lai nodrošinātu ECB ienākumus, kas tiek izmantoti pamatdarbības izdevumu segšanai.

ECB ieguldījumu darbības un tās veiktā saistīto risku pārvaldīšana sīkāk raksturota 2. nodaļā.

BUDŽETA SAGATAVOŠANAS PROCESS

Galvenais ECB finanšu pārvaldības procesa dalībnieks ir Budžeta komiteja (BUCOM), kurā iekļauti ECB un euro zonas NCB eksperti. Saskaņā ar Reglamenta 15. pantu BUCOM palīdz Padomei, sniedzot detalizētu novērtējumu par ECB gada budžeta projektiem un Valdes iesniegtajiem papildu budžeta finansējuma pieprasījumiem, pirms tie tiek iesniegti Padomei apstiprināšanai. Izdevumu atbilstību apstiprinātajam budžetam regulāri uzrauga Valde, ņemot vērā ECB iekšējās kontroles funkcijas ieteikumus, un Padome ar BUCOM palīdzību.

4. FINANŠU REZULTĀTI

FINANŠU PĀRSKATI

Saskaņā ar ECBS Statūtu 26.2. pantu ECB finanšu pārskatus sagatavo Valde atbilstoši Padomes noteiktajiem principiem. Tad finanšu pārskatus apstiprina Padome, un pēc tam tie tiek publicēti.

UZKRĀJUMS VALŪTAS KURSA, PROCENTU LIKMJU UN ZELTA CENAS RISKIEM

Lielākā daļa ECB aktīvu un saistību periodiski tiek pārvērtēta pēc pašreizējiem valūtas tirgus kursiem un vērtspapīru cenām, tāpēc ECB peļņitspēju būtiski ietekmē valūtas kursu svārstības un mazāk – procentu likmju riski. Šie riski galvenokārt rodas saistībā ar tās ārējo rezervju aktīvu turējumiem ASV dolāros, Japānas jenās un zeltā, kas galvenokārt ieguldīti procentus peļņošos instrumentos.

Ņemot vērā ECB lielo pakļautību minētajiem riskiem un tās pārvērtēšanas kontu apjomu, 2005. gadā Padome pieņēma lēmumu izveidot uzkrājumu valūtas kursa, procentu likmju un zelta cenas riskiem. Tāpēc 2005. gada 31. decembrī šajā uzkrājumā tika ieskaitīti 992 milj. euro. 2006. gada 31. decembrī tas pieauga vēl par 1 379 milj. euro un tā apjoms sasniedza 2 371 milj. euro, tāpat kā 2005. gadā samazinot tīro peļņņu precīzi līdz nullei.

Šis uzkrājums tiks izmantots, lai segtu realizētos un nerealizētos zaudējumus, īpaši novērtēšanas zaudējumus, kurus nesedz pārvērtēšanas konti. Šā uzkrājuma apjomu un turpmāko palielināšanas nepieciešamību katru gadu pārskata.

2006. GADA FINANŠU REZULTĀTI

Ja 2006. gadā nebūtu palielināts uzkrājums valūtas kursa, procentu likmju un zelta cenas riskiem, ECB tīrā peļņņa būtu bijusi 1 379 milj. euro.

2006. gadā sakarā ar euro kursa attiecībā pret Japānas jenu kāpumu ECB Japānas jenās turēto aktīvu vērtība euro samazinājās aptuveni par 0.6 mljrd. euro, ko uzrādīja kā izdevumus peļņņas un zaudējumu aprēķinā.

Tīrie procentu ienākumi 2006. gadā pieauga līdz 1 972 milj. euro (2005. gadā – 1 270 milj. euro) galvenokārt a) pieaugot euro banknošu apjomam un Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju likmei, kas nosaka

atlīdzību, ko ECB saņem par savu euro banknošu daļu Eurosistēmā, un b) pieaugot ASV dolāru procentu likmēm.

Tīrie realizētie finanšu operāciju guvumi 2006. gadā pieauga līdz 475 milj. euro (2005. gadā – 149 milj. euro). Sakarā ar euro vērtības samazināšanos attiecībā pret zeltu un zelta pārdošanas kāpumu 2006. gadā pieauga realizētie guvumi. Zelta pārdošana notika saskaņā ar 2004. gada 27. septembra Centrālo banku nolīgumu par zeltu, ko parakstījusi arī ECB.

ECB kopējās administratīvās izmaksas, ieskaitot nolietojumu, 2006. gadā pieauga līdz 361 milj. euro (2005. gadā – 348 milj. euro).

Personāla izmaksas pieauga galvenokārt sakarā ar vidējā darbinieku skaita pieaugumu gada laikā un pensiju saistību palielināšanos 2006. gadā. Valdes atalgojums kopumā bija 2.2 milj. euro (2005. gadā – 2.1 milj. euro).

BILANCE 2006. GADA 31. DECEMBRĪ

AKTĪVI	SKAIDRO- JUMI	2006 (EURO)	2005 (EURO)
Zelts un zeltā izteiktie debitoru parādi	1	9 929 865 976	10 064 527 857
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	2		
SVF debitoru parādi		414 768 308	170 162 349
Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi		29 313 377 277	31 062 557 242
		29 728 145 585	31 232 719 591
Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem	2	2 773 828 417	2 908 815 389
Prasības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	3		
Atlikumi bankās, ieguldījumi vērtspapīros un aizdevumi		4 193 677	13 416 711
Pārējās prasības euro pret euro zonas kredītiestādēm	4	33 914	25 000
Eurosistēmas iekšējās prasības	5		
Prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā		50 259 459 435	45 216 783 810
Pārējās prasības Eurosistēmā (neto)		3 545 868 495	5 147 038 409
		53 805 327 930	50 363 822 219
Pārējie aktīvi	6		
Pamatlīdzekļi		175 180 989	175 237 902
Pārējie finanšu aktīvi		8 220 270 389	6 888 490 580
Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība		29 518 315	0
Uzkrājumi un nākamo periodu izdevumi		1 094 509 354	679 603 366
Dažādi		5 580 697	4 397 807
		9 525 059 744	7 747 729 655
Kopā aktīvi		105 766 455 243	102 331 056 422

PASĪVI	SKAIDRO- JUMI	2006 (EURO)	2005 (EURO)
Banknotes apgrozībā	7	50 259 459 435	45 216 783 810
Saistības euro pret citiem euro zonas valstu rezidentiem	8	1 065 000 000	1 050 000 000
Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	9	105 121 522	649 304 896
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem Noguldījumi, kontu atlikumi un citas saistības	10	330 955 249	855 933 000
Eurosistēmas iekšējās saistības Saistības par nodotajām ārējām rezervēm	11	39 782 265 622	39 782 265 622
Pārējās saistības	12		
Uzkrājumi un nākamo periodu ienākumi		1 262 820 884	919 344 079
Dažādi		899 170 800	632 012 224
		2 161 991 684	1 551 356 303
Uzkrājumi	13	2 393 938 510	1 027 507 143
Pārvērtēšanas konti	14	5 578 445 671	8 108 628 098
Kapitāls un rezerves	15		
Kapitāls		4 089 277 550	4 089 277 550
Gada peļņa		0	0
Kopā pasīvi		105 766 455 243	102 331 056 422

2006. GADA PEĻNAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINS

	SKAIDRO- JUMI	2006 (EURO)	2005 (EURO)
Procentu ienākumi no ārējo rezervju aktīviem		1 318 243 236	889 408 789
Procentu ienākumi, kas gūti no euro banknošu sadales Eurosistēmā		1 318 852 000	868 451 848
Pārējie procentu ienākumi		2 761 697 060	1 794 267 421
<i>Procentu ienākumi</i>		5 398 792 296	3 552 128 058
Atlīdzība par NCB prasībām par nodotajām ārējām rezervēm		(965 331 593)	(710 160 404)
Pārējie procentu izdevumi		(2 461 625 254)	(1 572 338 709)
<i>Procentu izdevumi</i>		(3 426 956 847)	(2 282 499 113)
Tīrie procentu ienākumi	20	1 971 835 449	1 269 628 945
Realizētie finanšu operāciju guvumi/zaudējumi	21	475 380 708	149 369 135
Finanšu aktīvu un pozīciju norakstīšana	22	(718 467 508)	(97 494 081)
Pārvedumi uz/no uzkrājumiem valūtas kursa un cenas riskam		(1 379 351 719)	(992 043 443)
Finanšu operāciju, vērtības norakstīšanas un riska uzkrājumu neto rezultāts		(1 622 438 519)	(940 168 389)
Tīrie komisijas maksas izdevumi	23	(546 480)	(182 373)
Ienākumi no kapitāla akcijām un līdzdalības kapitālā	24	911 866	853 403
Pārējie ienākumi	25	11 407 583	17 428 558
Kopā tīrie ienākumi		361 169 899	347 560 144
Personāla izmaksas	26	(160 847 043)	(153 048 314)
Administratīvie izdevumi	27	(166 426 595)	(158 457 219)
Pamatlīdzekļu nolietojums		(29 162 141)	(31 888 637)
Banknošu ražošanas pakalpojumi	28	(4 734 120)	(4 165 974)
Gada peļņa		0	0

Frankfurtē pie Mainas 2007. gada 27. februārī

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

Žans Klods Trišē (*Jean-Claude Trichet*)
Prezidents

GRĀMATVEDĪBAS POLITIKA¹

FINANŠU PĀRSKATU FORMA UN SNIEGŠANA

Eiropas Centrālās bankas (ECB) finanšu pārskati sagatavoti, lai patiesi atspoguļotu ECB finansiālo stāvokli un darbības rezultātus. Tie sagatavoti saskaņā ar šādu grāmatvedības politiku², ko Padome uzskata par atbilstošu centrālās bankas darbības būtībai.

GRĀMATVEDĪBAS PRINCIPI

Ievēroti šādi grāmatvedības principi: ekonomiskā būtība un caurredzamība, piesardzība, notikumu pēc bilances datuma atzīšana, būtiskums, uzkrāšanas princips, darbības turpināšanas pieņēmums, konsekvence un salīdzināmība.

AKTĪVU UN SAISTĪBU ATZĪŠANA

Aktīvu vai saistības atzīst bilancē tikai tad, ja ir ticams, ka jebkurš ar to saistīts nākotnes saimnieciskais labums plūdis uz ECB vai no tās, visi ar to saistītie riski un atlīdzība būtībā ir nodoti ECB un aktīva izmaksas vai vērtību vai saistību apjomu var ticami novērtēt.

UZSKAITES PAMATS

Šie pārskati sagatavoti saskaņā ar sākotnējo izmaksu principu, kas atbilstoši pielāgots, lai iekļautu tirgojamo vērtspapīru, zelta un visu pārējo bilances un ārpusbilances aktīvu un saistību ārvalstu valūtās novērtējumu tirgus vērtībā. Darījumi ar finanšu aktīviem un saistībām pārskatos atspoguļoti, piemērojot uzskaiti pēc norēķinu datuma.

Ar 2007. gada 1. janvāri valūtas darījumu, ārvalstu valūtās denominētu finanšu instrumentu un ar tiem saistīto uzkrājumu uzskaites pamats Eurosistēmas centrālo banku pārskatos ir mainījies. Bija atļauta agrāka piemērošana, un 2006. gada 1. oktobrī ECB ieviesa pārmaiņas, kuru sekas bija šādas. Darījumus, izņemot darījumus ar vērtspapīriem, tagad grāmato ārpusbilances kontos darījuma datumā. Norēķinu datumā ārpusbilances grāmatojumus reversē un darījumus uzrāda bilancē. Ārvalstu

valūtas pirkšana un pārdošana ietekmē ārvalstu valūtas tīro pozīciju darījuma datumā, nevis tagadnes (*spot*) norēķinu datumā, kā tas notika līdz šim. Realizētie pārdošanas guvumi vai zaudējumi arī tiek aprēķināti darījuma datumā. Uzkrātos procentus, prēmijas vai diskonta summas, kas saistītas ar ārvalstu valūtās denominētiem finanšu instrumentiem, aprēķina un grāmato katru dienu. Šie uzkrājumi arī katru dienu ietekmē ārvalstu valūtas pozīciju, nevis tikai, kad faktiski notiek procentu naudas plūsmas, kā tas bija agrāk. Šo grāmatvedības politikas pārmaiņu retrospektīva piemērošana nav praktiska.

ZELTS UN ĀRVALSTU VALŪTU AKTĪVI UN SAISTĪBAS

Aktīvi un saistības ārvalstu valūtā izteikti euro pēc valūtas kursa bilances datumā. Ienākumi un izdevumi izteikti pēc valūtas kursa uzskaites dienā. Ārvalstu valūtu aktīvu un saistību pārvērtēšanu veic katrai valūtai atsevišķi, iekļaujot gan bilances, gan ārpusbilances instrumentus.

Aktīvu un saistību ārvalstu valūtās pārvērtēšanu pēc tirgus cenām veic atsevišķi no pārvērtēšanas pēc valūtas kursa.

Zeltu novērtē pēc tirgus cenas gada beigās. Zelta gadījumā cenas pārvērtēšana netiek nodalīta no valūtas pārvērtēšanas. Tā vietā uzrāda vienu zelta vērtību, pamatojoties uz zelta cenu euro par vienu Trojas unci, ko gadam, kas noslēdzās 2006. gada 31. decembrī, aprēķināja pēc euro kursa attiecībā pret ASV dolāru 2006. gada 29. decembrī.

VĒRTSPAPĪRI

Visus tirgojamus vērtspapīrus un līdzīgus aktīvus novērtē pēc vidējās tirgus cenas bilances datumā. Katru vērtspapīru novērtē atsevišķi.

¹ ECB grāmatvedības politika detalizēti izklāstīta Lēmumā ECB/2002/11 (OJ L 58, 03.03.2003., 38. lpp.; ar grozījumiem). Ar 2007. gada 1. janvāri šis lēmums ir atcelts un aizstāts ar Lēmumu ECB/2006/17 (OJ L 348, 11.12.2006., 38. lpp.).

² Šī politika atbilst ECBS Statūtu 26.4. panta noteikumiem. Tie paredz saskaņotu pieeju noteikumiem, kas regulē Eurosistēmas operāciju uzskaiti un finanšu pārskatu sniegšanu.

Gadam, kas noslēdzās 2006. gada 31. decembrī, tika izmantotas vidējās tirgus cenas 2006. gada 29. decembrī. Netirgojamās vērtspapīrus novērtē pēc izmaksām.

IEŅĀKUMU ATZĪŠANA

Ieņēmumi un izdevumi atzīti periodā, kurā tie nopelnīti vai radušies. Ārvalstu valūtas, zelta un vērtspapīru pārdošanas realizētos guvumus un zaudējumus uzrāda peļņas un zaudējumu aprēķinā. Šādus realizētos guvumus un zaudējumus aprēķina atbilstoši attiecīgā aktīva vidējām izmaksām.

Nerealizētos guvumus neatzīst kā ieņēmumus, bet pārved tieši uz pārvērtēšanas kontu.

Nerealizētos zaudējumus uzrāda peļņas un zaudējumu aprēķinā, ja tie pārsniedz iepriekšējos pārvērtēšanas guvumus, kas uzrādīti atbilstošajā pārvērtēšanas kontā. Nerealizētos zaudējumus no kāda vērtspapīra, valūtas vai zelta neieskaita ar nerealizētajiem guvumiem no cita vērtspapīra, valūtas vai zelta. Ja gada beigās ir nerealizēti zaudējumi no kāda posteņa, šā posteņa vidējās izmaksas samazina līdz valūtas kursam un/vai tirgus cenai gada beigās.

Iegādāto vērtspapīru prēmijas vai diskonta summas aprēķinātas un uzrādītas kā daļa no procentu ieņēmumiem un tiek amortizētas šo aktīvu atlikušajā termiņā.

REVERSIE DARĪJUMI

Reversie darījumi ir operācijas, kurās ECB pārka vai pārdod aktīvus saskaņā ar *repo* līgumu vai veic kredītooperācijas pret nodrošinājumu.

Repo darījumos vērtspapīri tiek pārdoti par naudu, vienlaikus slēdzot līgumu par to atpirkšanu no darījuma partnera par noteiktu cenu konkrētā nākotnes datumā. *Repo* darījumi uzskaitīti kā nodrošināti pieņemtie noguldījumi bilances saistību pusē un arī rada procentu izdevumus peļņas un zaudējumu aprēķinā.

Vērtspapīri, kas pārdoti šāda līguma ietvaros, paliek ECB bilancē.

Reverse repo darījumos vērtspapīri tiek pirkti par naudu, vienlaikus slēdzot līgumu par to atpārdošanu darījuma partnerim par noteiktu cenu konkrētā nākotnes datumā. *Reverse repo* darījumi uzrādīti kā nodrošināti aizdevumi bilances aktīvu pusē, bet netiek iekļauti ECB vērtspapīru turējumā. Tie rada procentu ieņēmumus peļņas un zaudējumu aprēķinā.

Reversos darījumus (t.sk. vērtspapīru aizdevumu darījumus), ko veic automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas ietvaros, uzrāda bilancē tikai gadījumos, kad ECB saņem nodrošinājumu naudā uz darījuma termiņa laiku. 2006. gadā ECB nesaņēma nodrošinājumu naudā uz šādu darījuma termiņa laiku.

ĀRPUSBILANCES INSTRUMENTI

Valūtas instrumenti, t.i., biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi, ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumu nākotnes puse un citi valūtas instrumenti, kas ietver vienas valūtas apmaiņu pret citu kādā nākotnes datumā, ārvalstu valūtas maiņas guvumu un zaudējumu aprēķināšanai iekļauti ārvalstu valūtas tīrajā pozīcijā.

Katru procentu likmju instrumentu pārvērtē atsevišķi. Atklāto biržā tirgoto procentu likmju nākotnes darījumu līgumu mainīgās rezerves dienas pārmaiņas uzrādītas peļņas un zaudējumu aprēķinā. Biržā netirgoto nākotnes darījumu ar vērtspapīriem vērtēšanas pamatā ir vispārpieņemta vērtēšanas metode, izmantojot novērojamās tirgus cenas un diskonta faktoros no norēķinu datuma līdz novērtējuma datumam.

NOTIKUMI PĒC BILANCES DATUMA

Aktīvi un pasīvi koriģēti, atspoguļojot notikumus laikā no gada beigu bilances datuma līdz datumam, kad finanšu pārskatus apstiprina Padome, ja šādi notikumi būtiski ietekmē aktīvu un pasīvu stāvokli bilances datumā.

ECBS IEKŠĒJIE ATLIKUMI/EUROSISTĒMAS IEKŠĒJIE ATLIKUMI

ECBS iekšējie darījumi ir pārrobežu darījumi starp divām ES centrālajām bankām. Šos darījumus apstrādā galvenokārt TARGET sistēmā (*Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system*; sk. 2. nodaļu), un to rezultātā veidojas divpusēji atlikumi šo TARGET pieslēgto ES valstu centrālo banku kontos. Šie divpusējie atlikumi katru dienu tiek nodoti ECB, un katrai NCB paliek tikai viena divpusējā tirā pozīcija attiecībā pret ECB. ECB uzskaitē šī pozīcija atspoguļo katras NCB neto prasības vai saistības pret pārējo ECBS.

ECBS iekšējie atlikumi, kas ir euro zonas valstu NCB atlikumi ECB (izņemot ECB kapitālu un pozīcijas, kas veidojas, nododot ECB ārējo rezervju aktīvus), atspoguļoti kā Eurosistēmas iekšējās prasības vai saistības un ECB bilancē uzrādīti kā viena neto aktīvu vai saistību pozīcija.

Eurosistēmas iekšējie atlikumi, kas saistīti ar euro banknošu sadali Eurosistēmā, uzrādīti kā viens neto aktīvs postenī "Prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā" (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojums).

ECBS iekšējie atlikumi, kas ir ārpus euro zonas esošo valstu NCB (*Danmarks Nationalbank* un *Bank of England*) atlikumi ECB un radušies no to dalības TARGET, atspoguļoti postenī "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem". 2006. gada 31. decembrī *Sveriges Riksbank* pārtrauca dalību TARGET.

PAMATLĪDZEKĻI

Pamatlīdzekļi, izņemot zemi, tiek novērtēti pēc izmaksām, atņemot nolietojumu. Zemi novērtē pēc izmaksām. Nolietojumu aprēķina pēc lineārās metodes, sākot ar ceturksni pēc pamatlīdzekļa iegādes un turpinot visu aktīva paredzamo saimnieciskās izmantošanas laiku, kas ir šāds.

Datori, ar tiem saistītā datoraparātūra un programmatūra, transportlīdzekļi	4 gadi
Aprīkojums, mēbeles un iekārtas telpās	10 gadu
Kapitalizētie būvniecības un remonta izdevumi	25 gadi
Pamatlīdzekļi, kuru cena mazāka par 10 000 euro	Noraksta iegādes gadā

Nolietojuma periods kapitalizētajiem būvniecības un remonta izdevumiem, kas saistīti ar ECB pašreizējām telpām, saīsināts, lai nodrošinātu šo aktīvu pilnīgu norakstīšanu pirms ECB pārcelšanās uz jaunajām telpām.

ECB PENSIJU PLĀNS UN CITI PĒCNODARBINĀTĪBAS PABALSTI

ECB nodrošina saviem darbiniekiem noteiktu pabalstu shēmu. To finansē, izmantojot aktīvus, kas tiek turēti darbinieku ilgtermiņa pabalstu fondā.

BILANCE

Saistības, kuras bilancē tiek atzītas attiecībā uz noteikto pabalstu plāniem, veido noteikto pabalstu pienākuma pašreizējā vērtība bilances datumā, no kuras *atņemta* šā pienākuma finansēšanai izmantoto plāna aktīvu patiesā vērtība, kas koriģēta, ņemot vērā neatzītos aktuāros guvumus vai zaudējumus.

Noteikto pabalstu pienākumu katru gadu aprēķina neatkarīgi aktuāri, izmantojot plānotās vienības kredītmēteri. Noteikto pabalstu pienākuma pašreizējo vērtību nosaka ar aplēsto nākotnes naudas plūsmu diskontēšanu, izmantojot procentu likmes, kādas ir augstas kvalitātes uzņēmumu obligācijām euro ar tādu termiņu, kas atbilst attiecīgo pensiju saistību termiņam.

Aktuārie guvumi un zaudējumi var rasties uz pieredzi pamatoto korekciju rezultātā (kur faktiskie rezultāti atšķiras no iepriekšējiem aktuāra pieņēmumiem) un no pārmaiņām aktuāra pieņēmumos.

PEĻNAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINS

Peļņas un zaudējumu aprēķinā iekļauj neto summu, kas ietver:

- kārtējās darba izmaksas pabalstiem, kas uzkrājas gada laikā;
- procentus pēc diskonta likmes no noteikto pabalstu pienākuma;
- plāna aktīvu paredzamo atdevi;
- jebkurus aktuāros guvumus un zaudējumus, kuri atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, izmantojot "10% koridora" pieeju.

"10% KORIDORA" PIEEJA

Tīros kumulatīvos neatzītos aktuāros guvumus un zaudējumus, kuri pārsniedz lielāko no a) 10% no noteikto pabalstu pienākuma pašreizējās vērtības vai b) 10% no plāna aktīvu patiesās vērtības, amortizē plānā iesaistīto darbinieku paredzamā vidējā atlikušā darba stāža laikā.

VALDES LOCEKĻU PENSIJAS UN PĀRĒJIE PĒCNODARBINĀTĪBAS PIENĀKUMI

Ir nefondētas vienošanās par Valdes locekļu pensijām un uzkrājumiem darbinieku invaliditātes pabalstiem. Šo pabalstu paredzamās izmaksas tiek uzkrātas Valdes locekļu/darbinieku pilnvaru termiņa vai nodarbinātības laikā, lietojot līdzīgu grāmatvedības metodi kā noteikto pabalstu pensiju plāniem. Aktuārie guvumi un zaudējumi tiek atzīti, kā norādīts iepriekš.

Lai noteiktu atbilstošās saistības finanšu pārskatos, šos pienākumus katru gadu vērtē neatkarīgi aktuāri.

BANKNOTES APROZĪBĀ

ECB un 12 euro zonas valstu NCB, kas kopā veido Eurosistēmu, emitē euro banknotes.³ Aproximācijā esošo banknošu kopējā vērtība katra

mēneša pēdējā darbadienā saskaņā ar banknošu pārdales atslēgu tiek sadalīta starp Eurosistēmas centrālajām bankām.⁴

ECB piešķirtā daļa ir 8% no apgrozībā esošo banknošu kopējās vērtības, ko atspoguļo bilances pasīvu postenī "Banknotes apgrozībā". ECB daļa kopējā euro banknošu emisijā nodrošināta ar prasībām pret NCB. Šīs prasības, par kurām tiek maksāti procenti,⁵ uzrādītas apakšpostenī "Eurosistēmas iekšējās prasības: prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā" (sk. "ECBS iekšējie atlikumi/ Eurosistēmas iekšējie atlikumi" grāmatvedības politikas skaidrojumā). Procentu ienākumi no šīm prasībām ietverti postenī "Tīrie procentu ienākumi". Līdz 2005. gadam šos ienākumus pēc katra ceturkšņa beigām atsevišķi sadalīja NCB starpperioda ienākumu sadales veidā.⁶ Padome pieņēmusi lēmumu, ka, sākot ar 2006. gadu, šie ienākumi pienākas NCB tajā finanšu gadā, kad tie uzkrājas, bet sadalāmi nākamā gada otrajā darbadienā.⁷ Tos sadala pilnībā, izņemot gadījumus, kad ECB tīrā peļņa attiecīgajā gadā ir mazāka par tās ienākumiem no euro banknotēm apgrozībā, kā arī ja Padome pieņem lēmumu pārvest līdzekļus uzkrājumā valūtas kursa, procentu likmju un zelta cenas riskiem un atņemt no šiem ienākumiem izmaksas, kas radušās ECB saistībā ar euro banknošu emisiju un apstrādi.

3 ECB 2001. gada 6. decembra Lēmums ECB/2001/15 par euro banknošu emisiju (OJ L 337, 20.12.2001., 52. lpp.; ar grozījumiem).

4 "Banknošu pārdales atslēga" ir procentuālās daļas, ko iegūst, ņemot vērā ECB daļu kopējā euro banknošu emisijā un piemērojot kapitāla atslēgu NCB daļai no šā kopuma.

5 2001. gada 6. decembra Lēmums ECB/2001/16 par iesaistīto dalībvalstu nacionālo centrālo banku monetāro ienākumu sadali, sākot ar 2002. finanšu gadu (OJ L 337, 20.12.2001., 55. lpp.; ar grozījumiem).

6 2002. gada 21. novembra Lēmums ECB/2002/9 par Eiropas Centrālās bankas ienākumu no euro banknotēm apgrozībā sadali starp iesaistīto dalībvalstu nacionālajām centrālajām bankām (OJ L 323, 28.11.2002., 49. lpp.).

7 2005. gada 17. novembra Lēmums ECB/2005/11 par Eiropas Centrālās bankas ienākumu no euro banknotēm apgrozībā sadali starp iesaistīto dalībvalstu nacionālajām centrālajām bankām (OJ L 311, 26.11.2005., 41. lpp.). Ar šo lēmumu atcelts Lēmums ECB/2002/9.

CITI JAUTĀJUMI

Ņemot vērā ECB kā centrālās bankas lomu, Valde uzskata, ka naudas plūsmas pārskata publicēšana nesniegtu finanšu pārskatu lasītājiem nekādu svarīgu papildu informāciju.

Saskaņā ar ECBS Statūtu 27. pantu un pamatojoties uz Padomes rekomendāciju, Eiropas Savienības Padome uz pieciem gadiem – līdz 2007. finanšu gada beigām – apstiprinājusi KPMG *Deutsche Treuhand-Gesellschaft Aktiengesellschaft Wirtschaftsprüfungsgesellschaft* par ECB ārējiem revidentiem.

BILANCES SKAIDROJUMI

1. ZELTS UN ZELTĀ IZTEIKTIE DEBITORU PARĀDI

ECB 2006. gada 31. decembrī piederēja 20.6 milj. unču tīra zelta (2005. gadā – 23.1 milj. unču). Samazinājuma iemesls bija zelta pārdošana saskaņā ar 2004. gada 27. septembra Centrālo banku nolīgumu par zeltu, kuru parakstījusi ECB. Kopējā turējuma vērtība euro šīs pārdošanas rezultātā samazinājās, taču to daļēji kompensēja būtiskais zelta cenas kāpums 2006. gadā (sk. "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

2. PRASĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET ĀRPUS EURO ZONAS ESOŠO VALSTU UN EURO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

SVF DEBITORU PARĀDI

Šis aktīvs atspoguļo Speciālās aizņēmuma tiesības (SDR) ECB turējumā 2006. gada 31. decembrī. Tas saistīts ar divvirzienu vienošanos ar Starptautisko Valūtas fondu (SVF) par SDR pirkšanu un pārdošanu, saskaņā ar kuru SVF ir pilnvarots ECB vārdā organizēt SDR pirkšanu vai pārdošanu par euro minimālā un maksimālā turējumu apjoma robežās. SDR definē kā valūtu grozu. Tā vērtību nosaka kā četru galveno valūtu (euro, Japānas jenas, Lielbritānijas sterliņu mārciņas un ASV dolāra) valūtas kursu svērto summu. Grāmatvedības vajadzībām SDR uzskata par ārvalstu valūtu (sk. "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

ATLIKUMI BANKĀS UN IEGULDĪJUMI VĒRTSPAPĪROS, ĀRĒJIE AIZDEVUMI UN CITI ĀRĒJIE AKTĪVI PRASĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET EURO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

Šīs prasības veido atlikumi bankās, aizdevumi ārvalstu valūtās un ieguldījumi ASV dolāros un Japānas jenās denominētos vērtspapīros, kā redzams tabulā.

Prasības pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	2006 (euro)	2005 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pieprasījuma noguldījumu konti	1 388 630 590	5 149 756 962	(3 761 126 372)
Naudas tirgus noguldījumi	1 352 326 756	1 182 580 317	169 746 439
Reverse repo darījumi	330 983 321	1 306 216 228	(975 232 907)
Ieguldījumi vērtspapīros	26 241 436 610	23 424 003 735	2 817 432 875
Kopā	29 313 377 277	31 062 557 242	(1 749 179 965)

Prasības pret euro zonas valstu rezidentiem	2006 (euro)	2005 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pieprasījuma noguldījumu konti	18 535	25 019	(6 484)
Naudas tirgus noguldījumi	2 621 949 594	2 908 790 370	(286 840 776)
Reverse repo darījumi	151 860 288	0	151 860 288
Kopā	2 773 828 417	2 908 815 389	(134 986 972)

Šo pozīciju samazinājums 2006. gadā galvenokārt skaidrojams ar ASV dolāra un (mazākā mērā) ar Japānas jenas kursa kritumu attiecībā pret euro (sk. "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

2006. gada 31. decembrī ECB bija šādi neto ārvalstu valūtu turējumi⁸ ASV dolāros un Japānas jenās.

	(milj. valūtas vienību)
ASV dolāri	35 000
Japānas jenas	856 308

⁸ Attiecīgajā ārvalstu valūtā denominēti neto aktīvi, uz ko attiecas ārvalstu valūtas pārvērtēšana. Tie ietverti posteņos "Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem", "Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem", "Uzkrājumi un nākamo periodu izdevumi", "Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem" un "Uzkrājumi un nākamo periodu ienākumi", ņemot vērā arī biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes darījumus un ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumus ārpusbilances posteņos. Guvumi no ārvalstu valūtās denominēto vērtspapīru cenu pārvērtēšanas nav iekļauti.

3. PRASĪBAS EURO PRET ĀRPUS EURO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

2006. gada 31. decembrī šīs prasības veidoja noguldījumi ārpus euro zonas esošo valstu bankās.

4. PĀRĒJĀS PRASĪBAS EURO PRET EURO ZONAS KREDĪTIESTĀDĒM

2006. gada 31. decembrī šīs prasības veidoja noguldījumi euro zonas valstu bankās.

	2006 (euro)	2005 (euro)
Prasības pret euro zonas valstu NCB saistībā ar TARGET	83 764 470 700	75 906 443 905
Saistības pret euro zonas valstu NCB saistībā ar TARGET	(80 218 602 205)	(71 393 877 603)
TARGET neto pozīcija	3 545 868 495	4 512 566 302
Prasības/(saistības) pret euro zonas valstu NCB saistībā ar ECB ienākumu no banknotēm starpperioda sadali	0	634 472 107
Pārējās prasības Eurosistēmā (neto)	3 545 868 495	5 147 038 409

5. EUROSISTĒMAS IEKŠĒJĀS PRASĪBAS

PRASĪBAS SAISTĪBĀ AR EURO BANKNOŠU SADALI EUROSISTĒMĀ

Šo posteni veido ECB prasības pret euro zonas valstu NCB saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

PĀRĒJĀS PRASĪBAS EUROSISTĒMĀ (NETO)

Šo posteni veido euro zonas valstu NCB TARGET atlikumi attiecībā pret ECB un summas, kas maksājamas saistībā ar ECB ienākumu no banknotēm starpperioda sadali. 2005. gada 31. decembrī euro zonas valstu NCB bija 634 milj. euro parāds saistībā ar ECB ienākumu no banknotēm starpperioda sadali. Tie ir ienākumi, kas gada pirmajos ceturkšņos tika sadalīti euro zonas NCB. Šīs starpperioda sadales pēc tam tika atsauktas. Kopš 2006. gada šādas starpperioda sadales nepastāv (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos un 20. skaidrojumu "Tīrie procentu ienākumi").

6. PĀRĒJIE AKTĪVI

PAMATLĪDZEKĻI

Šo aktīvu sadalījums 2006. gada 31. decembrī bija šāds.

	2006 (euro)	2005 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Izmaksas			
Zeme un ēkas	160 272 602	158 681 104	1 591 498
Datortehnika un programmatūra	157 573 338	147 880 213	9 693 125
Aprīkojums, mēbeles, iekārtas telpās un transportlīdzekļi	26 670 476	26 238 407	432 069
Pamatlīdzekļi būvniecības stadijā	28 790 200	11 576 491	17 213 709
Pārējie pamatlīdzekļi	1 232 143	1 126 210	105 933
Kopā izmaksas	374 538 759	345 502 425	29 036 334
Uzkrātais nolietojums			
Zeme un ēkas	(39 696 727)	(29 694 172)	(10 002 555)
Datortehnika un programmatūra	(135 057 096)	(117 129 048)	(17 928 048)
Aprīkojums, mēbeles, iekārtas telpās un transportlīdzekļi	(24 471 251)	(23 308 719)	(1 162 532)
Pamatlīdzekļi būvniecības stadijā	(132 696)	(132 584)	(112)
Kopā uzkrātais nolietojums	(199 357 770)	(170 264 523)	(29 093 247)
Atlikusī bilances vērtība	175 180 989	175 237 902	(56 913)

Posteņa "Zeme un ēkas" izmaksu pieaugums galvenokārt saistīts ar jaunas oficiālās ECB prezidentu mītnes iegādi 2006. gada decembrī. Iepriekšējo mītni, kas pirktā 2001. gadā, pārdeva 2007. gada janvārī.

Pieaugums kategorijā "Pamatlīdzekļi būvniecības stadijā" galvenokārt saistīts ar uzsāktajiem ECB jaunās ēkas būvdarbiem. Pārvedumi no šīs kategorijas uz attiecīgajiem pamatlīdzekļu posteņiem tiks veikti pēc šo aktīvu lietošanas uzsākšanas.

PĀRĒJIE FINANŠU AKTĪVI

Šā posteņa galvenie komponenti ir šādi.

	2006 (euro)	2005 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Euro denominētie vērtspapīri	7 303 413 758	5 710 256 343	1 593 157 415
Reverse repo darījumi euro	874 669 464	1 136 043 600	(261 374 136)
Pārējie finanšu aktīvi	42 187 167	42 190 637	(3 470)
Kopā	8 220 270 389	6 888 490 580	1 331 779 809

- Euro denominētie vērtspapīri un *reverse repo* darījumi euro veido ECB pašu līdzekļu ieguldījumu (sk. 12. skaidrojumu "Pārējās saistības"). Vērtspapīru turējuma pieauguma pamatā galvenokārt ir ieguldījums pašu līdzekļu portfelī, kas atbilst 2005. gadā izveidotajam ECB uzkrājumam valūtas kursa, procentu likmju un zelta cenas riskiem.
- ECB pieder 3 211 SNB akciju, kas uzskaitītas pēc to iegādes izmaksām (41.8 milj. euro).

ĀRPUSBILANCES INSTRUMENTU PĀRVĒRTĒŠANAS STARPĪBA

Šo posteņi veido nepabeigto ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumu un biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes darījumu pārvērtēšanas pārmaiņas 2006. gada 31. decembrī (sk. 19. skaidrojumu "Valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi"). Šīs pārmaiņas radījusi šādu

darījumu konvertēšana euro ekvivalentā pēc valūtas kursa bilances datumā salīdzinājumā ar euro vērtību, kādā šie darījumi tiek uzrādīti kontos (sk. "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

UZKRĀJUMI UN NĀKAMO PERIODU IZDEVUMI

2005. gadā uzkrātie saņemamie procenti no ECB prasībām saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos) tika uzrādīti pēc bruto principa posteņi "Uzkrājumi un nākamo periodu izdevumi" un "Uzkrājumi un nākamo periodu ienākumi". Tagad šie procenti uzrādīti pēc neto principa posteņi "Uzkrājumi un nākamo periodu izdevumi", lai labāk atspoguļotu ekonomisko būtību. Salīdzinājumam – 412 341 791 euro pārklasificēti no 2005. gada bilances posteņa "Uzkrājumi un nākamo periodu ienākumi" uz posteņi "Uzkrājumi un nākamo periodu izdevumi", tādējādi attiecīgi samazinot atlikumu abos šajos posteņos.

Šajā posteņī uzrādīti arī uzkrātie procenti no vērtspapīriem un citiem finanšu aktīviem, t.sk. ar tiem saistītā diskonta amortizācija.

DAŽĀDI

Šajā posteņī iekļauta prasība pret Vācijas Federālo finanšu ministriju saistībā ar pievienotās vērtības un citu samaksāto netiešo nodokļu atmaksu. Šādi nodokļi atmaksājami saskaņā ar Protokola par privilēģijām un imunitāti Eiropas Kopienās 3. panta noteikumiem, kas attiecas uz ECB atbilstoši ECBS Statūtu 40. pantam.

7. BANKNOTES APGROZĪBĀ

Šis postenis ietver ECB daļu (8%) no kopējā euro banknošu apjoma apgrozībā (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

8. SAISTĪBAS EURO PRET CITIEM EURO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

Šis postenis ietver Euro banku asociācijas (EBA) locekļu noguldījumus, ko ECB izmanto kā nodrošinājumu EBA maksājumiem, kas tiek veikti TARGET sistēmā.

9. SAISTĪBAS EURO PRET ĀRPUS EURO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

Šīs saistības pamatā ir ārpus euro zonas esošo valstu NCB atlikumi ECB saistībā ar darījumiem, ko apstrādā TARGET sistēmā (sk. "ECBS iekšējie atlikumi/Eurosistēmas iekšējie atlikumi" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

10. SAISTĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET ĀRPUS EURO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

Šajā postenī ietilpst *repo* darījumi ar ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem saistībā ar ECB ārvalstu valūtas rezervju pārvaldību.

11. EUROSISTĒMAS IEKŠĒJĀS SAISTĪBAS

Tās ir saistības pret euro zonas valstu NCB, kas radās, nododot ārējo rezervju aktīvus ECB, tām pievienojoties Eurosistēmai. 2006. gadā netika veiktas korekcijas.

Šīs summas tiek atlīdzinātas pēc pēdējās pieejamās Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju likmes, kas koriģēta, lai atspoguļotu to, ka no zelta sastāvdaļas peļņa netiek gūta (sk. 20. skaidrojumu "Tīrie procentu ienākumi").

	Kapitāla atslēga (%)	(euro)
<i>Nationale Bank van België/ Banque Nationale de Belgique</i>	2.5502	1 419 101 951
<i>Deutsche Bundesbank</i>	21.1364	11 761 707 508
<i>Central Bank and Financial Services Authority of Ireland</i>	0.9219	513 006 858
<i>Bank of Greece</i>	1.8974	1 055 840 343
<i>Banco de España</i>	7.7758	4 326 975 513
<i>Banque de France</i>	14.8712	8 275 330 931
<i>Banca d'Italia</i>	13.0516	7 262 783 715
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	0.1568	87 254 014
<i>De Nederlandsche Bank</i>	3.9955	2 223 363 598
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	2.0800	1 157 451 203
<i>Banco de Portugal</i>	1.7653	982 331 062
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	1.2887	717 118 926
Kopā	71.4908	39 782 265 622

12. PĀRĒJĀS SAISTĪBAS

Šo posteni veido galvenokārt NCB maksājami procenti, kas attiecas uz to prasībām par nodotajiem ārējo rezervju aktīviem (sk. 11. skaidrojumu "Eurosistēmas iekšējās saistības"). Šajā atlikumā ietverti arī: a) citi uzkrājumi, t.sk. kuponu obligāciju prēmiju amortizācija, un saistībā ar ECB pašu līdzekļu pārvaldību veikto *repo* darījumu atlikums 772 milj. euro apjomā (sk. 6. skaidrojumu "Pārējie aktīvi"); b) neto saistības, kas attiecas uz ECB pensiju pienākumiem.

ECB PENSIJU PLĀNS UN CITI PĒCNODARBINĀTĪBAS PABALSTI

Bilancē atzītās summas saistībā ar ECB pensiju pienākumiem (sk. "ECB pensiju plāns un citi pēcnodarbinātības pabalsti" grāmatvedības politikas skaidrojumos) ir šādas.

	2006 (milj. euro)	2005 (milj. euro)
Pienākumu pašreizējā vērtība	258.5	223.5
Plāna aktīvu patiesā vērtība	(195.3)	(161.2)
Neatzītie aktuārie guvumi/ (zaudējumi)	17.3	6.5
Bilancē atzītās saistības	80.5	68.8

Pienākumu pašreizējā vērtībā ietverti nefondēti pienākumi saistībā ar Valdes locekļu pensijām un uzkrājumiem darbinieku darbības zaudējuma gadījumiem 32.6 milj. euro apjomā (2005. gadā – 30.4 milj. euro).

Summas, kuras 2006. un 2005. gadā atzītas peļņas un zaudējumu aprēķinā saistībā ar kategorijām "Kārtējās darba izmaksas", "Procenti no pienākumiem" un "Plāna aktīvu paredzamā atdeve", ir šādas.

	2006 (milj. euro)	2005 (milj. euro)
Kārtējās darba izmaksas	27.3	24.6
Procenti no pienākumiem	6.8	6.2
Plāna aktīvu paredzamā atdeve	(6.7)	(5.2)
Gadā atzītie neto aktuārie (guvumi)/zaudējumi	0	0
Kopā kategorijā "Personāla izmaksas"	27.4	25.6

Saskaņā ar 10% koridora pieeju (sk. "ECB pensiju plāns un citi pēcnodarbinātības pabalsti" grāmatvedības politikas skaidrojumos) 2006. gada peļņas un zaudējumu aprēķinā netika atzīti aktuārie guvumi.

Noteikto pabalstu pienākuma pašreizējās vērtības pārmaiņas ir šādas.

	2006 (milj. euro)	2005 (milj. euro)
Noteikto pabalstu sākuma pienākums	223.5	178.5
Darba izmaksas	27.3	24.6
Procentu izmaksas	6.8	6.2
Plāna dalībnieku iemaksas	10.4	9.3
Pārējās neto pārmaiņas saistībās, kas atspoguļo plāna dalībnieku iemaksas	3.7	6.1
Samaksātie pabalsti	(2.6)	(2.2)
Aktuārie (guvumi)/zaudējumi	(10.6)	1.0
Noteikto pabalstu beigu pienākums	258.5	223.5

Plāna aktīvu patiesās vērtības pārmaiņas ir šādas.

	2006 (milj. euro)	2005 (milj. euro)
Plāna aktīvu sākuma patiesā vērtība	161.2	120.2
Paredzamā atdeve	6.7	5.2
Aktuārie guvumi/(zaudējumi)	0.2	7.5
Darba devēja iemaksas	15.4	14.7
Plāna dalībnieku iemaksas	10.3	9.3
Samaksātie pabalsti	(2.2)	(1.8)
Pārējās neto pārmaiņas aktīvos, kas atspoguļo plāna dalībnieku iemaksas	3.7	6.1
Plāna aktīvu beigu patiesā vērtība	195.3	161.2

Gatavojot šajā skaidrojumā minētos novērtējumus, aktuāri izmantojuši pieņēmumus, kurus uzskaites un informācijas atklāšanas nolūkiem akceptējusi Valde.

Lai aprēķinātu personāla shēmas saistības, izmantoti šādi galvenie pieņēmumi. Peļņas un zaudējumu aprēķinā uzrādāmās gada summas aprēķināšanai aktuāri izmantoja plāna aktīvu paredzamās atdeves likmi.

	2006 (%)	2005 (%)
Diskonta likme	4.60	4.10
Plāna aktīvu paredzamā atdeve	6.00	6.00
Algu palielinājums nākotnē	2.00	2.00
Pensiju palielinājums nākotnē	2.00	2.00

13. UZKRĀJUMI

Ņemot vērā ECB lielo pakļautību valūtas kursa, procentu likmju un zelta cenas riskiem un tās pārvērtēšanas kontu apjomu, Padome uzskatīja par atbilstošu izveidot šiem riskiem paredzētu uzkrājumu. Tādējādi 2005. gada 31. decembrī šajos uzkrājumos atzina 992 milj. euro. 2006. gada 31. decembrī papildus tika grāmatoti 1 379 milj. euro, palielinot uzkrājuma apjomu līdz 2 371 milj. euro un tāpat kā 2005. gadā samazinot tīro peļņu līdz nullei.

Šis uzkrājums tiks izmantots, lai finansētu nākotnes realizētos un nerealizētos zaudējumus, īpaši pārvērtēšanas zaudējumus, kurus nesedz pārvērtēšanas konti. Šā uzkrājuma apjomu un turpmāko nepieciešamību pārskata katru gadu,

pamatojoties uz ECB novērtējumu par tās pakļautību valūtas kursa, procentu likmju un zelta cenas riskiem nākotnē. Šis novērtējums pamatojas uz vispārpieņemtām finanšu risku novērtējuma metodēm.

Šajā postenī ietilpst atbilstošs uzkrājums saistībā ar ECB līgumsaistībām atjaunot pašreizējās ECB telpas to sākotnējā stāvoklī tad, kad ECB tās atbrīvos un pārcelsies uz pastāvīgajām telpām, un citi uzkrājumi.

14. PĀRVĒRTĒŠANAS KONTI

Šie konti ietver pārvērtēšanas rezerves, kas rodas saistībā ar nerealizētajiem guvumiem no aktīviem un saistībām.

	2006 (euro)	2005 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Zelts	4 861 575 989	4 362 459 301	499 116 688
Ārvalstu valūtas	701 959 896	3 737 934 137	(3 035 974 241)
Vērtspapīri	14 909 786	8 234 660	6 675 126
Kopā	5 578 445 671	8 108 628 098	(2 530 182 427)

Gada beigu pārvērtēšanā izmantotie valūtu kursi bija šādi.

Valūtu kursi	2006	2005
ASV dolāri par euro	1.3170	1.1797
Japānas jenas par euro	156.93	138.90
Euro par SDR	1.1416	1.2099
Euro par Trojas unci zelta	482.688	434.856

15. KAPITĀLS UN REZERVES

KAPITĀLS

ECB parakstītā kapitāla apjoms ir 5.565 mljrd. euro. Apmaksātā kapitāla apjoms ir 4.089 mljrd. euro. Euro zonas valstu NCB pilnībā apmaksājušas savu kapitāla daļu (3.978 mljrd. euro; 2006. gadā nav notikušas nekādas pārmaiņas), kā redzams tabulā.⁹

	Kapitāla atslēga (%)	(euro)
<i>Nationale Bank van België/ Banque Nationale de Belgique</i>	2.5502	141 910 195
<i>Deutsche Bundesbank</i>	21.1364	1 176 170 751
<i>Central Bank and Financial Services Authority of Ireland</i>	0.9219	51 300 686
<i>Bank of Greece</i>	1.8974	105 584 034
<i>Banco de España</i>	7.7758	432 697 551
<i>Banque de France</i>	14.8712	827 533 093
<i>Banca d'Italia</i>	13.0516	726 278 371
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	0.1568	8 725 401
<i>De Nederlandsche Bank</i>	3.9955	222 336 360
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	2.0800	115 745 120
<i>Banco de Portugal</i>	1.7653	98 233 106
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	1.2887	71 711 893
Kopā	71.4908	3 978 226 562

13 ārpus euro zonas esošo valstu NCB jāapmaksā 7% no to parakstītā kapitāla, piedaloties ECB darbības izmaksu segšanā. Ieskaitot 10 jauno ārpus euro zonas esošo dalībvalstu NCB maksājumus, šīs iemaksas kopējais apjoms 2006. gada beigās bija 111 050 988 euro (tāpat kā 2005. gadā). Ārpus euro zonas esošo valstu NCB nav tiesīgas saņemt daļu no ECB sadalāmās peļņas, t.sk. ienākumus, kas gūti no euro banknošu sadales Eurosistēmā, un tās neuzņemas arī nekādas saistības finansēt ECB zaudējumus.

Ārpus euro zonas esošo valstu NCB samaksājušas šādas summas.

	Kapitāla atslēga (%)	(euro)
<i>Česká národní banka</i>	1.4584	5 680 860
<i>Danmarks Nationalbank</i>	1.5663	6 101 159
<i>Eesti Pank</i>	0.1784	694 916
<i>Central Bank of Cyprus</i>	0.1300	506 385
<i>Latvijas Banka</i>	0.2978	1 160 011
<i>Lietuvos bankas</i>	0.4425	1 723 656
<i>Magyar Nemzeti Bank</i>	1.3884	5 408 191
<i>Central Bank of Malta</i>	0.0647	252 024
<i>Narodowy Bank Polski</i>	5.1380	20 013 889
<i>Banka Slovenije</i>	0.3345	1 302 967
<i>Národná banka Slovenska</i>	0.7147	2 783 948
<i>Sveriges Riksbank</i>	2.4133	9 400 451
<i>Bank of England</i>	14.3822	56 022 530
Kopā	28.5092	111 050 988

⁹ Atsevišķās summas noapaļotas līdz tuvākajam euro. Skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa šīs sadaļas tabulā var atšķirties no kopsummas.

16. NOTIKUMI PĒC BILANCES DATUMA

PĀRMAIŅAS ECB KAPITĀLA ATSLĒGĀ

VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA

Saskaņā ar ECBS Statūtu 29. pantu NCB daļas ECB kapitāla atslēgā tiek svērtas vienādā proporcijā atbilstoši katras dalībvalsts iedzīvotāju skaita un IKP īpatsvaram ES, ko ECB paziņo Eiropas Komisija. Šos svērumus koriģē reizi piecos gados, kā arī tad, ja ES pievienojas jaunas dalībvalstis. Pamatojoties uz Padomes 2003. gada 15. jūlija Lēmumu 2003/517/EK par statistiskajiem datiem, kas izmantojami Eiropas Centrālās bankas kapitāla parakstīšanas atslēgas koriģēšanai, 2007. gada 1. janvārī pēc jauno dalībvalstu Bulgārijas un Rumānijas pievienošanās NCB kapitāla atslēgas tika koriģētas šādi.

	No 2004. gada 1. maija līdz 2006. gada 31. decembrim (%)	Ar 2007. gada 1. janvāri (%)
<i>Nationale Bank van België/ Banque Nationale de Belgique</i>	2.5502	2.4708
<i>Deutsche Bundesbank</i>	21.1364	20.5211
<i>Central Bank and Financial Services Authority of Ireland</i>	0.9219	0.8885
<i>Bank of Greece</i>	1.8974	1.8168
<i>Banco de España</i>	7.7758	7.5498
<i>Banque de France</i>	14.8712	14.3875
<i>Banca d'Italia</i>	13.0516	12.5297
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	0.1568	0.1575
<i>De Nederlandsche Bank</i>	3.9955	3.8937
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	2.0800	2.0159
<i>Banco de Portugal</i>	1.7653	1.7137
<i>Banka Slovenije</i>	–	0.3194
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	1.2887	1.2448
Euro zonas NCB starpsumma	71.4908	69.5092
<i>Българска народна банка (Bulgārijas Nacionālā banka)</i>	–	0.8833
<i>Česká národní banka</i>	1.4584	1.3880
<i>Danmarks Nationalbank</i>	1.5663	1.5138
<i>Eesti Pank</i>	0.1784	0.1703
<i>Central Bank of Cyprus</i>	0.1300	0.1249
<i>Latvijas Banka</i>	0.2978	0.2813
<i>Lietuvos bankas</i>	0.4425	0.4178
<i>Magyar Nemzeti Bank</i>	1.3884	1.3141
<i>Central Bank of Malta</i>	0.0647	0.0622

<i>Narodowy Bank Polski</i>	5.1380	4.8748
<i>Banca Națională a României</i>	–	2.5188
<i>Banka Slovenije</i>	0.3345	–
<i>Národná banka Slovenska</i>	0.7147	0.6765
<i>Sveriges Riksbank</i>	2.4133	2.3313
<i>Bank of England</i>	14.3822	13.9337
Ārpus euro zonas esošo valstu NCB starpsumma	28.5092	30.4908
Kopā	100.0000	100.0000

SLOVĒNIJAS PIEVIENOŠANĀS EURO ZONAI

Saskaņā ar Padomes 2006. gada 11. jūlija Lēmumu 2006/495/EK, kas pieņemts atbilstoši Līguma 122. panta 2. punktam, Slovēnija ieviesa vienoto valūtu 2007. gada 1. janvārī. Saskaņā ar ECBS Statūtu 49.1. pantu un Padomes 2006. gada 30. decembrī pieņemtajiem tiesību aktiem¹⁰ *Banka Slovenije* 2007. gada 1. janvārī iemaksāja 17 096 556 euro – līdz šim neapmaksāto ECB parakstītā kapitāla daļu. 2007. gada 2. un 3. janvārī saskaņā ar ECBS Statūtu 30.1. pantu *Banka Slovenije* nodeva ECB ārējo rezervju aktīvus ar kopējo vērtību 191 641 809 euro. Kopējo nododamo summu noteica, reizinot ECB jau nodoto ārējo rezervju aktīvu euro vērtību pēc 2006. gada 29. decembra kursa ar attiecību starp *Banka Slovenije* parakstīto daļu skaitu un to NCB, kurām nav piešķirts izņēmuma statuss, apmaksāto daļu skaitu. Šos ārējo rezervju aktīvus veidoja 85% ASV dolāru naudā un 15% zelta.

Banka Slovenije ieguva prasību pret ECB par iemaksāto kapitālu un ārējo rezervju aktīviem, kas ekvivalenta nodotajām summām. Tā uzskatāma par tādu pašu prasību kā pārējo

¹⁰ 2006. gada 30. decembra Lēmums ECB/2006/30 par *Banka Slovenije* iemaksāto kapitālu, ārējo rezervju aktīvu nodošanu un iemaksām Eiropas Centrālās bankas rezervēs un uzkrājumos (OJ L 24, 31.01.2007., 17. lpp.); Eiropas Centrālās bankas un *Banka Slovenije* 2006. gada 30. decembra vienošanās par prasībām, ko Eiropas Centrālā banka kreditējusi *Banka Slovenije* saskaņā ar Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtu 30.3. pantu (OJ C 17, 25.01.2007., 26. lpp.).

dalībnieču NCB prasības (sk. 11. skaidrojumu "Eurosistēmas iekšējās saistības").

PĀRMAIŅU IETEKME

ECB KAPITĀLS

Eiropas Savienības paplašināšanās, pievienojoties Bulgārijai un Rumānijai, un attiecīgās parakstītā kapitāla un ECB kapitāla atslēgas pārmaiņas, kā arī Slovēnijas pievienošanās euro zonai radīja 37 858 680 euro pieaugumu ECB parakstītajā kapitālā.

NCB PRASĪBAS, KAS EKVALENTAS ĀRĒJO REZERVJU AKTĪVIEM, KURI NODOTI ECB

NCB svērumu pārmaiņas ECB kapitāla atslēgā un *Banka Slovenije* nodotie ārējo rezervju aktīvi palielināja NCB prasības par 259 568 376 euro.

ĀRPUSBILANCES INSTRUMENTI

17. AUTOMATIZĒTĀ VĒRTSPAPĪRU AIZDEVUMU PROGRAMMA

ECB pašu līdzekļu pārvaldības ietvaros ECB noslēgusi automatisko vērtspapīru aizdevumu līgumu. Saskaņā ar to norīkots aģents ECB vārdā veic vērtspapīru aizdevumu darījumus ar vairākiem darījuma partneriem, ko ECB noteikusi kā atbilstošus darījuma partnerus. Šā līguma ietvaros 2006. gada 31. decembrī reverso darījumu atlikums bija 2.2 mljrd. euro (2005. gadā – 0.9 mljrd. euro; sk. "Reversie darījumi" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

18. BIRŽĀ TIRGOTIE PROCENTU LIKMJU NĀKOTNES LĪGUMI

2006. gadā ECB ārējo rezervju un pašu līdzekļu pārvaldības ietvaros tika izmantoti biržā tirgotie procentu likmju nākotnes līgumi. Noslēgto

darījumu atlikumi 2006. gada 31. decembrī bija šādi.

Biržā tirgotie ārvalstu valūtu procentu likmju nākotnes līgumi	Līguma vērtība (euro)
Pirkšanas līgumi	9 192 862 566
Pārdošanas līgumi	367 444 345

Biržā tirgotie euro procentu likmju nākotnes līgumi	Līguma vērtība (euro)
Pirkšanas līgumi	40 000 000
Pārdošanas līgumi	147 500 000

19. ĀRVALSTU VALŪTAS MIJMAIŅAS DARĪJUMI UN BIRŽĀ NETIRGOTIE VALŪTAS MAIŅAS NĀKOTNES DARĪJUMI

2006. gada 31. decembrī ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumu un biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes darījumu, kas tika noslēgti ECB ārējo rezervju pārvaldības ietvaros, prasību atlikums bija 207 milj. euro un saistību atlikums – 204 milj. euro.

PEĻNAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINA SKAIDROJUMI

20. TĪRIE PROCENTU IENĀKUMI

PROCENTU IENĀKUMI NO ĀRĒJO REZERVJU AKTĪVIEM

Šo posteni veido šādi procentu ienākumi (atņemot procentu izdevumus), kas saistīti ar aktīviem un saistībām ārvalstu valūtā.

	2006 (euro)	2005 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Procenti no pieprasījuma noguldījumu kontiem	15 399 229	7 519 063	7 880 166
Procenti no naudas tirgus noguldījumiem	195 694 549	124 214 410	71 480 139
Reverse repo darījumi	201 042 718	153 568 329	47 474 389
Tīrie ienākumi no vērtspapīriem	934 077 489	641 956 243	292 121 246
Tīrie procentu ienākumi no biržā netirgotajiem valūtu nākotnes un mijmaiņas darījumiem	3 853 216	0	3 853 216
Kopā procentu ienākumi no ārējo rezervju aktīviem	1 350 067 201	927 258 045	422 809 156
Procentu izdevumi par pieprasījuma noguldījumu kontiem	(225 549)	(221 697)	(3 852)
Repo darījumi	(31 598 416)	(37 562 595)	5 964 179
Tīrie procentu izdevumi no biržā netirgotajiem valūtu nākotnes un mijmaiņas darījumiem	0	(64 964)	64 964
Procentu ienākumi no ārējo rezervju aktīviem (neto)	1 318 243 236	889 408 789	428 834 447

Procentu ienākumi 2006. gadā būtiski pieauga, un tas skaidrojams ar procentu likmju kāpumu aktīviem ASV dolāros.

PROCENTU IENĀKUMI, KAS GŪTI NO EURO BANKNOŠU SADELES EUROSISTĒMĀ

Šo posteni veido procentu ienākumi saistībā ar ECB daļu kopējā euro banknošu emisijā. Procentu ienākumi no ECB prasībām saistībā ar tās banknošu daļu tiek aprēķināti pēc pēdējās pieejamās Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju likmes. 2006. gada procentu ienākumi atspoguļo gan vispārēju euro banknošu

apgrozībā pieaugumu, gan ECB galvenās refinansēšanas likmes paaugstināšanos. Šie ienākumi tiek sadalīti starp NCB, kā aprakstīts sadaļā "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos.

Pamatojoties uz aplēsēm par ECB 2006. gada finanšu rezultātiem, Padome nolēma ieturēt visu šo ienākumu sadali.

NCB PRASĪBU ATLĪDZĪBA PAR NODOTAJĀM ĀRĒJĀM REZERVĒM

Šajā postenī uzrādīta atlīdzība, ko izmaksā euro zonas NCB par to prasībām pret ECB saistībā ar ārējo rezervju aktīviem, kas nodoti saskaņā ar ECBS Statūtu 30.1. pantu.

PĀRĒJIE PROCENTU IENĀKUMI UN PĀRĒJIE PROCENTU IZDEVUMI

Šajos posteņos ietverti procentu ienākumi (2.5 mljrd. euro; 2005. gadā – 1.6 mljrd. euro) un procentu izdevumi (2.4 mljrd. euro; 2005. gadā – 1.5 mljrd. euro) par atlikumiem saistībā ar TARGET. Šeit uzrādīti arī procentu ienākumi un izdevumi saistībā ar citiem euro denominētiem aktīviem un saistībām.

21. REALIZĒTIE FINANŠU OPERĀCIJU GUVUMI/ ZAUDĒJUMI

Neto realizēto guvumu no finanšu operācijām sadalījums 2006. gadā bija šāds.

	2006 (euro)	2005 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Neto realizētie guvumi/ (zaudējumi) no vērtspapīriem un biržā tirgotiem procentu likmju nākotnes darījumiem	(103 679 801)	14 854 774	(118 534 575)
Neto realizētie guvumi no valūtas kursiem un zelta cenas	579 060 509	134 514 361	444 546 148
Realizētie finanšu operāciju guvumi	475 380 708	149 369 135	326 011 573

22. FINANŠU AKTĪVU UN POZĪCIJU NORAKSTĪŠANA

	2006 (euro)	2005 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Nerealizētie zaudējumi no vērtspapīru cenām	(73 609 623)	(97 487 772)	23 878 149
Nerealizētie zaudējumi no valūtas kursiem	(644 857 885)	(6 309)	(644 851 576)
Kopā	(718 467 508)	(97 494 081)	(620 973 427)

Zaudējumi no valūtas kursiem galvenokārt radušies, norakstot ECB Japānas jenu turējuma vidējās iegādes izmaksas atbilstoši to gada beigu valūtas kursam pēc šīs valūtas kursa krituma attiecībā pret euro gada laikā.

23. TĪRIE KOMISIJAS MAKSAS IZDEVUMI

	2006 (euro)	2005 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Ienākumi no komisijas maksas	338 198	473 432	(135 234)
Izdevumi saistībā ar komisijas maksu	(884 678)	(655 805)	(228 873)
Tīrie komisijas maksas izdevumi	(546 480)	(182 373)	(364 107)

Šajā kategorijā ienākumi ietver soda naudas, kas kredītiestādēm tika uzliktas par obligāto rezervju prasību neizpildi. Izdevumi saistīti ar maksu par pieprasījuma noguldījumu kontiem un maksājumiem saistībā ar biržā tirgto ārvalstu valūtu procentu likmju nākotnes līgumu izpildi (sk. 18. skaidrojumu "Biržā tirgotie procentu likmju nākotnes līgumi").

24. IEŅĒMUMI NO KAPITĀLA AKCIJĀM UN LĪDZDALĪBAS KAPITĀLĀ

Dividendes, kas saņemtas par SNB akcijām (sk. 6. skaidrojumu "Pārējie aktīvi"), iepriekš tika iekļautas pozīcijā "Pārējie ienākumi" (2005. gadā – 853 403 euro), taču tagad iekļautas šajā pozīcijā.

25. PĀRĒJIE IENĀKUMI

Dažādi pārējie ienākumi gada laikā saistīti galvenokārt ar neizmantoto uzkrājumu administratīvajām vajadzībām pārvešanu uz peļņas un zaudējumu aprēķinu.

26. PERSONĀLA IZMAKSAS

Šajā kategorijā ietvertas algas, pabalsti, darbinieku apdrošināšana un dažādas pārējās izmaksas (133.4 milj. euro; 2005. gadā – 127.4 milj. euro). Personāla izmaksas 1.0 milj. euro apjomā saistībā ar ECB jaunās ēkas būvniecību ir kapitalizētas un netiek iekļautas šajā postenī. 2005. gadā personāla izmaksas netika kapitalizētas.

Valdes atalgojums kopumā bija 2.2 milj. euro (2005. gadā – 2.1 milj. euro). Bijušajiem Valdes locekļiem noteiktu laiku pēc viņu amata pilnvaru termiņa beigām veikti pārejas laika maksājumi. 2006. gadā šie maksājumi kopsummā veidoja 0.3 milj. euro (2005. gadā – 0.4 milj. euro). Pensijas bijušajiem Valdes locekļiem vai viņu apgādājamiem 2006. gadā veidoja 0.1 milj. euro (2005. gadā – 0.1 milj. euro).

Algas un pabalsti, t.sk. augstākās vadības atalgojums, pamatā veidoti atbilstoši Eiropas Kopienas atalgojuma shēmai un ir ar to salīdzināmi.

Šajā postenī iekļauti arī 27.4 milj. euro (2005. gadā – 25.6 milj. euro), kas atzīti saistībā ar ECB pensiju plānu un citiem pēcnodarbinātības pabalstiem (sk. 12. skaidrojumu "Pārējās saistības").

2006. gada beigās ECB bija 1 367 pilna darba laika ekvivalenta darbinieki ar pastāvīgajiem vai fiksēta termiņa darba līgumiem (t.sk. 138 ieņēma vadošus posteņus). 2006. gadā notika šādas darbinieku skaita pārmaiņas.

	2006	2005
1. janvārī	1 351	1 309
Jaunie darbinieki ¹⁾	55	82
Aizgājušie darbinieki/ darbinieki, kuriem beidzies līguma termiņš ²⁾	39	40
31. decembrī	1 367	1 351
Vidējais darbinieku skaits	1 360	1 331

1) Šajā postenī ietvertas arī pārmaiņas, ko radījusi pāreja no nepilna laika nodarbinātības uz pilna laika nodarbinātību.
2) Šajā postenī ietvertas arī pārmaiņas, ko radījusi pāreja no pilna laika nodarbinātības uz nepilna laika nodarbinātību.

Darbinieku skaits 2006. gada 31. decembrī ietver 63 pilna darba laika ekvivalenta darbiniekus (2005. gadā – 59), kas atrodas bezalgas/bērna kopšanas atvaļinājumā. Turklāt 2006. gada 31. decembrī ECB bija 70 pilna darba laika ekvivalenta darbinieku (2005. gadā – 57) ar īstermiņa darba līgumiem, kas aizstāja darbiniekus bezalgas/bērnu kopšanas atvaļinājumā.

ECB arī piedāvā pārējo ECBS centrālo banku darbiniekiem līgumus uz noteiktu laiku. Līdz 2006. gada 31. decembrim šajā programmā piedalījās 61 ECBS darbinieks (2005. gadā – 46), un viņu izmaksas iekļautas šajā postenī.

27. ADMINISTRATĪVIE IZDEVUMI

Tie ietver visus pārējos kārtējos izdevumus saistībā ar telpu īri un uzturēšanu, precēm un aprīkojumu, kas nav kapitālieguldījumi, profesionālajiem pakalpojumiem un pārējiem pakalpojumiem un piegādēm, kā arī izdevumus, kas saistīti ar personālu, t.sk. darbinieku pieņemšanu, pārcelšanos, iekārtošanos, apmācību un pārvietošanu.

28. BANKNOŠU RAŽOŠANAS PAKALPOJUMI

Šie izdevumi saistīti ar euro banknošu pārrobežu pārvadājumiem starp NCB, reaģējot uz negaidītām banknošu pieprasījuma svārstībām. Šīs izmaksas centralizēti sedz ECB.

PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU SADALES SKAIDROJUMS

Šis skaidrojums nav ECB 2006. gada finanšu pārskatu sastāvdaļa.

IENTĀKUMI, KAS SAISTĪTI AR ECB DAĻU NO KOPĒJĀ APGROZĪBĀ ESOŠO BANKNOŠU APJOMA

2005. gadā saskaņā ar Padomes lēmumu ienākumus 868 milj. euro apmērā no ECB kopējā apgrozībā esošo banknošu apjoma daļas paturēja, lai nodrošinātu, ka gada kopējā peļņas sadale nepārsniedz gada tīro peļņu. Līdzīgi 2006. gadā paturēja 1 319 milj. euro. Abas summas bija visi ienākumi no ECB kopējā apgrozībā esošo banknošu apjoma daļas attiecīgajos gados.

PEĻŅAS SADALE/ZAUDĒJUMU SEGŠANA

Saskaņā ar ECBS Statūtu 33. pantu ECB tīro peļņu pārskaita šādi:

- a) Padomes noteiktu summu, kas nepārsniedz 20% no tīrās peļņas, pārskaita vispārējo rezervju fondā, kas nepārsniedz 100% no kapitāla;
- b) pārējo tīro peļņu sadala ECB akcionāriem proporcionāli to iemaksātajām daļām.

Ja ECB radušies zaudējumi, tos var kompensēt no ECB vispārējo rezervju fonda un, ja nepieciešams, saskaņā ar Padomes lēmumu – no attiecīgā finanšu gada monetārajiem ienākumiem proporcionāli un nepārsniedzot apjomu, kādā tas sadalīts starp NCB saskaņā ar Statūtu 32.5. pantu¹.

2006. gadā, 1 379 milj. euro ieskaitot uzkrājumā valūtas kursa, procentu likmju un zelta cenas riskiem, tīrā peļņa samazinājās precīzi līdz nullei. Tāpēc tāpat kā 2005. gadā netika veikti pārskaitījumi vispārējo rezervju fondā un nenotika peļņas sadale ECB akcionāriem. Nebija arī nepieciešamības kompensēt zaudējumus.

¹ Saskaņā ar ECBS Statūtu 32.5. pantu NCB monetāro ienākumu summa jāsadala NCB proporcionāli to daļām ECB apmaksātajā kapitālā.

Independent auditor's report

President and Governing Council
of the European Central Bank

Frankfurt am Main

We have audited the accompanying annual accounts of the European Central Bank, which comprise the balance sheet as at 31 December 2006, the profit and loss account for the year then ended, and a summary of significant accounting policies and other explanatory notes.

The responsibility of the European Central Bank's Executive Board for the annual accounts

The Executive Board is responsible for the preparation and fair presentation of these annual accounts in accordance with the principles established by the Governing Council, which are set out in Decisions on the annual accounts of the European Central Bank. This responsibility includes: designing, implementing and maintaining internal control relevant to the preparation and fair presentation of annual accounts that are free from material misstatement, whether due to fraud or error; selecting and applying appropriate accounting policies; and making accounting estimates that are reasonable in the circumstances.

Auditor's responsibility

Our responsibility is to express an opinion on these annual accounts based on our audit. We conducted our audit in accordance with International Standards on Auditing. Those standards require that we comply with ethical requirements and plan and perform the audit to obtain reasonable assurance whether the annual accounts are free from material misstatement.

An audit involves performing procedures to obtain audit evidence about the amounts and disclosures in the annual accounts. The procedures selected depend on the auditor's judgment, including the assessment of the risks of material misstatement of the annual accounts, whether due to fraud or error. In making those risk assessments, the auditor considers internal control relevant to the entity's preparation and fair presentation of the annual accounts in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the entity's internal control. An audit also includes evaluating the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates made by management, as well as evaluating the overall presentation of the annual accounts.

We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our audit opinion.

Opinion

In our opinion, the annual accounts give a true and fair view of the financial position of the European Central Bank as of 31 December 2006 and of the results of its operations for the year then ended in accordance with the principles established by the Governing Council, which are set out in Decisions on the annual accounts of the European Central Bank.

Frankfurt am Main, 27 February 2007

KPMG Deutsche Treuhand-Gesellschaft
Aktiengesellschaft
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Wohlmannstetter
Wirtschaftsprüfer

Dr. Lemnitzer
Wirtschaftsprüfer

**Šo ECB ārējā revidenta ziņojuma neoficiālo tulkojumu nodrošinājusi ECB.
Neatbilstības gadījumā noteicošais ir teksts angļu valodā ar KPMG parakstu.**

Neatkarīga revidenta ziņojums

Eiropas Centrālās bankas
prezidentam un Padomei

Frankfurtē pie Mainas

Mēs esam veikuši pievienoto Eiropas Centrālās bankas finanšu pārskatu, kas ietver 2006. gada 31. decembra bilanci, peļņas un zaudējumu aprēķinu par gadu, kas noslēdzās 2006. gada 31. decembrī, un nozīmīgāko grāmatvedības principu un citu skaidrojumu kopsavilkumu, revīziju.

Eiropas Centrālās bankas Valdes atbildība par finanšu pārskatiem

Valde ir atbildīga par šo finanšu pārskatu sagatavošanu un patiesu atspoguļojumu saskaņā ar Padomes noteiktajiem principiem, kas izklāstīti lēmumos par Eiropas Centrālās bankas finanšu pārskatiem. Šī atbildība ietver tādas iekšējās kontroles sistēmas izstrādi, ieviešanu un uzturēšanu, kas ir svarīga, lai sagatavotu un patiesi atspoguļotu finanšu pārskatus, kuros nav krāpšanas vai kļūdu dēļ radušos būtisku neatbilstību, atbilstošas grāmatvedības politikas izvēli un piemērošanu un attiecīgajos apstākļos pamatotu grāmatvedības aplēšu sagatavošanu.

Revidenta atbildība

Mēs esam atbildīgi par atzinumu, ko izsakām par šiem finanšu pārskatiem, pamatojoties uz mūsu veikto revīziju. Mēs veicām revīziju saskaņā ar Starptautiskajiem revīzijas standartiem. Šie standarti nosaka, ka mums jāievēro ētiskās prasības un jāplāno un jāveic revīzija tā, lai iegūtu pietiekamu pārlicību par to, ka finanšu pārskatos nav būtisku neatbilstību.

Revīzija ietver procedūras, kas tiek veiktas, lai iegūtu revīzijas pierādījumus par finanšu pārskatos norādītajām summām un citu informāciju. Procedūru izvēle balstās uz revidenta spriedumu, t.sk. risku, ka krāpšanas vai kļūdu dēļ finanšu pārskatos varētu rasties būtiskas neatbilstības, novērtējumu. Novērtējot šos riskus, revidents ņem vērā iekšējo kontroles sistēmu, kas svarīga institūcijas finanšu pārskatu sagatavošanai un patiesai atspoguļošanai, lai izstrādātu attiecīgajiem apstākļiem atbilstošas revīzijas procedūras, taču ne lai izteiktu atzinumu par institūcijas iekšējās kontroles sistēmas efektivitāti. Revīzija ietver arī lietotās grāmatvedības politikas piemērotības un vadības veikto grāmatvedības aplēšu pamatotības novērtējumu, kā arī vispārēju finanšu pārskatu satura izvērtējumu.

Mēs uzskatām, ka esam ieguvuši pietiekamus un atbilstošus revīzijas pierādījumus, kas dod pamatu mūsu atzinumam.

Atzinums

Mūsaprāt, finanšu pārskati sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par Eiropas Centrālās bankas finansiālo stāvokli 2006. gada 31. decembrī un tās darbības rezultātiem gadā, kas noslēdzās 2006. gada 31. decembrī, saskaņā ar Padomes noteiktajiem principiem, kas izklāstīti lēmumos par Eiropas Centrālās bankas finanšu pārskatiem.

Frankfurtē pie Mainas 2006. gada 27. februārī

*KPMG Deutsche Treuhand-Gesellschaft
Aktiengesellschaft
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft*

*(Wohlmannstetter)
Wirtschaftsprüfer*

*(Dr. Lemnitzer)
Wirtschaftsprüfer*

5. EUROSISTĒMAS KONSOLIDĒTĀ BILANCE 2006. GADA 31. DECEMBRĪ

(MILJ. EURO)

AKTĪVI	2006. GADA 31. DECEMBRĪ	2005. GADA 31. DECEMBRĪ
1. Zelts un zeltā izteiktie debitoru parādi	176 768	163 881
2. Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	142 288	154 140
2.1. SVF debitoru parādi	10 658	16 391
2.2. Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi	131 630	137 749
3. Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem	23 404	23 693
4. Prasības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	12 292	9 185
4.1. Atlikumi bankās, ieguldījumi vērtspapīros un aizdevumi	12 292	9 185
4.2. Kredīta iespēju prasības VKM II ietvaros	0	0
5. Aizdevumi, kas izsniegti euro euro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	450 541	405 966
5.1. Galvenās refinansēšanas operācijas	330 453	315 000
5.2. Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas	120 000	90 017
5.3. Precizējošās reversās operācijas	0	0
5.4. Strukturālās reversās operācijas	0	0
5.5. Aizdevumu iespēja uz nakti	88	949
5.6. Papildu nodrošinājuma pieprasījumu kredīti	0	0
6. Pārējās prasības euro pret euro zonas kredītiestādēm	11 036	3 636
7. Euro zonas rezidentu euro denominētie vērtspapīri	77 614	92 367
8. Valdības parāds euro	39 359	40 113
9. Pārējie aktīvi	216 728	145 635
Kopā aktīvi	1 150 030	1 038 616

Dažos gadījumos skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa var atšķirties no kopsummas.

PASĪVI	2006. GADA 31. DECEMBRĪ	2005. GADA 31. DECEMBRĪ
1. Banknotes apgrozībā	628 238	565 216
2. Saistības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	174 051	155 535
2.1. Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)	173 482	155 283
2.2. Noguldījumu iespēja	567	252
2.3. Termiņnoguldījumi	0	0
2.4. Precizējošās reversās operācijas	0	0
2.5. Papildu nodrošinājuma pieprasījumu noguldījumi	2	0
3. Pārējās saistības euro pret euro zonas kredītiestādēm	65	207
4. Emitētie parāda vērtspapīri	0	0
5. Saistības euro pret citiem euro zonas valstu rezidentiem	53 374	41 762
5.1. Saistības pret valdību	45 166	34 189
5.2. Pārējās saistības	8 208	7 573
6. Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	16 614	13 224
7. Saistības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem	89	366
8. Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	12 621	8 405
8.1. Noguldījumi, kontu atlikumi un citas saistības	12 621	8 405
8.2. Kredīta iespēju saistības VKM II ietvaros	0	0
9. Saistības pret SVF Speciālo aizņēmuma tiesību ietvaros	5 582	5 920
10. Pārējās saistības	71 352	67 325
11. Pārvērtēšanas konti	121 887	119 094
12. Kapitāls un rezerves	66 157	61 562
Kopā pasīvi	1 150 030	1 038 616

PIELIKUMI

ECB APSTIPRINĀTIE JURIDISKIE INSTRUMENTI

Tabulā sniegts to juridisko instrumentu saraksts, kurus ECB apstiprinājusi 2006. gadā un 2007. gada sākumā un publicējusi Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī. Oficiālo Vēstnesi var saņemt Eiropas Kopienų Oficiālo publikāciju birojā. Visu ECB kopš tās dibināšanas apstiprināto un Oficiālajā Vēstnesī publicēto juridisko instrumentu sarakstu sk. ECB interneta lapas sadaļā "Tiesiskais regulējums".

Nr.	Nosaukums	OV atsauce
ECB/2006/1	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 1. februāra ieteikums Eiropas Savienības Padomei par <i>Oesterreichische Nationalbank</i> ārējiem revidentiem	OV C 34, 10.02.2006., 30. lpp.
ECB/2006/2	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 3. februāra Pamatnostādne, ar ko groza ECB/2005/5 Eiropas Centrālās bankas 2005. gada 17. februāra Pamatnostādni par Eiropas Centrālās bankas statistikas pārskatu sniegšanas prasībām un statistiskās informācijas apmaiņas procedūrām Eiropas Centrālo banku sistēmā valdības finanšu statistikas jomā	OV L 40, 11.02.2006., 32. lpp.
ECB/2006/3	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 13. marta Lēmums, ar ko groza Lēmumu ECB/2002/11 par Eiropas Centrālās bankas gada finanšu pārskatiem	OV L 89, 28.03.2006., 56. lpp.
ECB/2006/4	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 7. aprīļa Pamatnostādne par rezervju pārvaldības pakalpojumiem euro, ko Eurosistēma sniedz ārpus euro zonas esošajām centrālajām bankām un valstīm, kā arī starptautiskajām organizācijām	OV L 107, 20.04.2006., 54. lpp.
ECB/2006/5	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 13. aprīļa ieteikums Eiropas Savienības Padomei par <i>Banque de France</i> ārējiem revidentiem	OV C 98, 26.04.2006., 25. lpp.
ECB/2006/6	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 20. aprīļa Pamatnostādne, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2002/7 par Eiropas Centrālās bankas prasībām attiecībā uz statistikas pārskatiem ceturkšņa finanšu kontu jomā	OV L 115, 28.04.2006., 46. lpp.
ECB/2006/7	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 19. maija Lēmums, ar ko groza Lēmumu ECB/2001/16 par iesaistīto dalībvalstu centrālo banku monetāro ienākumu sadali no 2002. finanšu gada	OV L 148, 02.06.2006., 56. lpp.
	Eiropas Centrālās bankas Valdes locekļu Ētikas kritēriju papildkodekss	OV C 230, 23.09.2006., 46. lpp.
ECB/2006/8	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 14. jūnija Regula par prasībām attiecībā uz statistikas pārskatiem pasta žironorēķinu iestādēm, kas pieņem noguldījumus no euro zonas rezidenti, kuri nav monetārās finanšu iestādes	OV L 184, 06.07.2006., 12. lpp.

Nr.	Nosaukums	OV atsauce
ECB/2006/9	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 14. jūlija Pamatnostādne par dažiem sagatavošanās pasākumiem euro ieviešanai skaidrās naudas aprītē un par euro banknošu un monētu priekšpiegādi un priekšpiegādes otrās fāzes norisi ārpus euro zonas	OV L 207, 28.07.2006., 39. lpp.
ECB/2006/10	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 24. jūlija Pamatnostādne par banknošu apmaiņu pēc valūtas kursu neatsaucamas fiksēšanas saistībā ar euro ieviešanu	OV L 215, 05.08.2006., 44. lpp.
ECB/2006/11	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 3. augusta Pamatnostādne, ar ko groza 2005. gada 30. decembra Pamatnostādni ECB/2005/16 par Eiropas Vienoto automatizēto reālā laika bruto norēķinu sistēmu (TARGET)	OV L 221, 12.08.2006., 17. lpp.
ECB/2006/12	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 31. augusta Pamatnostādne, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2000/7 par Eurosistēmas monetārās politikas instrumentiem un procedūrām	OV L 352, 13.12.2006., 1. lpp.
ECB/2006/13	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 6. oktobra ieteikums par dažiem pasākumiem euro banknošu efektīvākai aizsardzībai pret viltošanu	OV C 257, 25.10.2006., 16. lpp.
ECB/2006/14	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 9. oktobra ieteikums Eiropas Savienības Padomei par <i>Banka Slovenije</i> ārējiem revidentiem	OV C 257, 25.10.2006., 19. lpp.
ECB/2006/15	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 2. novembra Regula par pārejas noteikumiem Eiropas Centrālās bankas veiktajai obligāto rezervju piemērošanai pēc euro ieviešanas Slovēnijā	OV L 306, 07.11.2006., 15. lpp.
ECB/2006/16	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 10. novembra Pamatnostādne par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu Eiropas Centrālo banku sistēmā	OV L 348, 11.12.2006., 1. lpp.
ECB/2006/17	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 10. novembra Lēmums par Eiropas Centrālās bankas gada finanšu pārskatiem	OV L 348, 11.12.2006., 38. lpp.
ECB/2006/18	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 13. novembra ieteikums Eiropas Savienības Padomei par <i>Banco de España</i> ārējiem revidentiem	OV C 283, 21.11.2006., 16. lpp.
ECB/2006/19	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 24. novembra Lēmums par 2007. gadā emitējamo monētu daudzuma apstiprināšanu	OV L 348, 11.12.2006., 52. lpp.
ECB/2006/20	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 14. decembra Regula, ar ko groza Regulu ECB/2001/13 par monetāro finanšu iestāžu sektora konsolidēto bilanci	OV L 2, 05.01.2007., 3. lpp.

Nr.	Nosaukums	OV atsauce
ECB/2006/21	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 15. decembra Lēmums par valstu centrālo banku procentuālo daļu Eiropas Centrālās bankas kapitāla parakstīšanas atslēgā	OV L 24, 31.01.2007., 1. lpp.
ECB/2006/22	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 15. decembra Lēmums, ar ko nosaka pasākumus, kas vajadzīgi Eiropas Centrālās bankas kapitāla apmaksai, kuru veic iesaistītās valstu centrālās bankas	OV L 24, 31.01.2007., 3. lpp.
ECB/2006/23	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 15. decembra Lēmums, ar ko nosaka noteikumus un nosacījumus Eiropas Centrālās bankas kapitāla daļu nodošanai starp valstu centrālajām bankām un apmaksātā kapitāla koriģēšanai	OV L 24, 31.01.2007., 5. lpp.
ECB/2006/24	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 15. decembra Lēmums, ar ko nosaka pasākumus, kas vajadzīgi iemaksām Eiropas Centrālās bankas uzkrātajā pašu kapitāla vērtībā un valstu centrālo banku prasību koriģēšanai, kas ekvivalentas nodotajiem ārējo rezervju aktīviem	OV L 24, 31.01.2007., 9. lpp.
ECB/2006/25	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 15. decembra Lēmums, ar ko groza 2001. gada 6. decembra Lēmumu ECB/2001/15 par euro banknošu emisiju	OV L 24, 31.01.2007., 13. lpp.
ECB/2006/26	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 18. decembra Lēmums, ar ko nosaka pasākumus, kas vajadzīgi Eiropas Centrālās bankas kapitāla apmaksai, kuru veic neiesaistītās valstu centrālās bankas	OV L 24, 31.01.2007., 15. lpp.
ECB/2006/27	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 18. decembra Pamatnostādne, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2005/5 par Eiropas Centrālās bankas statistikas pārskatu sniegšanas prasībām un statistiskās informācijas apmaiņas procedūrām Eiropas Centrālo banku sistēmā valdības finanšu statistikas jomā	OV C 17, 25.01.2007., 1. lpp.
ECB/2006/28	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 21. decembra Pamatnostādne par Eiropas Centrālās bankas ārējo rezervju aktīvu pārvaldīšanu, ko veic valstu centrālās bankas, un par juridisko dokumentāciju operācijām ar šiem aktīviem	OV C 17, 25.01.2007., 5. lpp.
	Saprašanās memorands, ar ko groza Saprašanās memorandu par Padomes locekļu Ētikas kodeksu	OV C 10, 16.01.2007., 6. lpp.
ECB/2006/29	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 21. decembra ieteikums Eiropas Savienības Padomei par <i>Oesterreichische Nationalbank</i> ārējiem revidentiem	OV C 5, 10.01.2007., 1. lpp.

Nr.	Nosaukums	OV atsauce
ECB/2006/30	Eiropas Centrālās bankas 2006. gada 30. decembra Lēmums par to, kā <i>Banka Slovenije</i> apmaksā Eiropas Centrālās bankas kapitālu, nodod ārējo rezervju aktīvus un veic iemaksas rezervēs un uzkrājumos	OV L 24, 31.01.2007., 17. lpp.

ECB APSTIPRINĀTIE ATZINUMI

Tabulā sniegts to atzinumu saraksts, kurus ECB apstiprinājusi 2006. gadā un 2007. gada sākumā saskaņā ar Līguma 105. panta 4. punktu un ECBS Statūtu 4. pantu, kā arī ar Līguma 112. panta 2. punkta b) apakšpunktu un Statūtu 11.2. pantu. Visu ECB kopš tās dibināšanas apstiprināto atzinumu sarakstu sk. ECB interneta lapā.

a) ECB atzinumi pēc dalībvalsts pieprasījuma¹

Nr. ²	Iniciators	Tēma
CON/2006/1	Ungārija	To organizāciju, kuras veic klīringa centra darbības, vispārīgie noteikumi un nosacījumi un darbības noteikumi
CON/2006/2	Ungārija	Forinta un euro banknošu un monētu aizsardzība pret nelegālu vai neatbilstošu reproducēšanu
CON/2006/3	Igaunija	Obligāto rezervju prasības
CON/2006/4	Kipra	Grozījumi <i>Central Bank of Cyprus</i> statūtos, gatavojoties euro ieviešanai
CON/2006/5	Lietuva	Piemērošanas jomas paplašinājums tiesību aktiem, kas attiecas uz norēķinu galīgumu maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmās
CON/2006/6	Somija	Ārkārtas pilnvaras un ECBS kompetence
CON/2006/7	Ungārija	Kredītiestāžu klīringa centru vispārīgie noteikumi un nosacījumi un iekšējie noteikumi
CON/2006/9	Kipra	Grozījumi Centrālā depozitārija un Centrālā vērtspapīru reģistra darbības regulējumā
CON/2006/10	Malta	Euro ieviešanas tiesiskais regulējums
CON/2006/11	Latvija	Obligāto rezervju prasību rezervju bāzes paplašināšana un atšķirīgu rezervju normu ieviešana
CON/2006/15	Polija	Banku, kapitāla tirgu, apdrošināšanas un pensiju fondu uzraudzības integrācija
CON/2006/16	Lietuva	Tiesiskās bāzes izveidošana, lai <i>Lietuvos bankas</i> varētu pievienoties centrālo banku korespondentattiecību modelim
CON/2006/17	Slovēnija	Grozījumi <i>Banka Slovenije</i> statūtos, gatavojoties euro ieviešanai
CON/2006/19	Latvija	Grozījumi likumā "Par Latvijas Banku"
CON/2006/20	Nīderlande	Finanšu sektora uzraudzība
CON/2006/22	Portugāle	Dažādu likumu kodifikācija, kas attiecas uz monētu emisiju, kalšanu, laišanu apgrozībā un tirdzniecību

¹ Padome 2004. gada decembrī nolēma, ka ECB atzinumi, kas sniegti pēc nacionālo institūciju pieprasījuma, vienmēr jāpublicē uzreiz pēc to apstiprināšanas un nosūtīšanas institūcijai, kura lūgusi konsultāciju.

² Pieprasījumi numurēti tādā secībā, kādā Padome tos apstiprinājusi.

Nr. ²	Iniciators	Tēma
CON/2006/23	Malta	Grozījumi <i>Central Bank of Malta</i> statūtos, gatavojoties euro ieviešanai
CON/2006/24	Slovēnija	Grozījumi likumā par finanšu nodrošinājumu
CON/2006/25	Beļģija	Tiešas pārskatu sniegšanas sistēmas ieviešana maksājumu bilances un starptautisko investīciju bilances statistikā
CON/2006/26	Latvija	Minimālās likviditātes prasību grozījumi
CON/2006/27	Latvija	Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē attiecībā uz Latvijas Bankas statusu
CON/2006/28	Igaunija	Uzņēmumu kapitāla un akciju denominācijas maiņa un akciju bez nominālvērtības ieviešana sakarā ar euro ieviešanu
CON/2006/29	Slovēnija	Euro ieviešana
CON/2006/30	Zviedrija	<i>Sveriges Riksbank</i> noteikumi par skaidrās naudas pirkšanu un nodošanu atpakaļ
CON/2006/31	Polija	Noteikumi, kas ļauj bankām, kuras darbojas kā akciju sabiedrības, sadalīties saskaņā ar "Likumu par sabiedrībām"
CON/2006/32	Francija	Grozījumi <i>Banque de France</i> statūtos
CON/2006/33	Kipra	Grozījumi <i>Central Bank of Cyprus</i> statūtos, gatavojoties euro ieviešanai
CON/2006/34	Beļģija	Vērtspapīru norēķinu sistēmu tiešo dalībnieku saraksta paplašināšana
CON/2006/37	Kipra	Grozījumi Centrālā depozitārija un Centrālā vērtspapīru reģistra darbības regulējumā
CON/2006/38	Grieķija	Patērētāju aizsardzības režīma izveide <i>Bank of Greece</i> uzraudzības kompetences ietvaros un citi saistītie noteikumi
CON/2006/39	Polija	Banku uzraudzības komisijas sastāva maiņa
CON/2006/40	Beļģija	Grozījumi <i>Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique</i> statūtos attiecībā uz prasību ieķīlāšanu kā nodrošinājumu tās kredītooperācijās
CON/2006/41	Slovēnija	Obligātās rezerves
CON/2006/42	Kipra	Kooperatīvo kredītiestāžu, kurām ir galvenā iestāde, piesaistīšanas noteikumi un nosacījumi
CON/2006/43	Slovēnija	Tiesiskais pamats euro ieviešanai skaidrās naudas apritē, kā arī priekšpiegādei un priekšpiegādes otrajai fāzei
CON/2006/44	Itālija	<i>Banca d'Italia</i> statūtu pārskatīšana

Nr. ²	Iniciators	Tēma
CON/2006/45	Čehijas Republika	Banknošu, monētu un citu naudas simbolu reproducēšana Čehijas Republikā
CON/2006/46	Ungārija	Ungārijas tiesību aktu projekti, kuri regulē maksājumu darījumus, maksājumu pakalpojumus un elektroniskos maksājumu instrumentus
CON/2006/47	Čehijas Republika	Daži <i>Česká národní banka</i> uzdevumi patērētāju aizsardzības jomā
CON/2006/48	Slovēnija	Banku likuma vispārēja pārskatīšana
CON/2006/49	Latvija	Monētārās politikas instrumenti
CON/2006/50	Kipra	Grozījumi <i>Central Bank of Cyprus</i> statūtos, gatavojoties euro ieviešanai
CON/2006/51	Itālija	Uzraudzības iestāžu pilnvaru sadalījums
CON/2006/52	Latvija	Latvijas Bankas vērtspapīru norēķinu sistēma
CON/2006/53	Polija	Klīringa un norēķinu sistēmu operatoru uzraudzība
CON/2006/54	Nīderlande	Jaunu korporatīvās vadības principu ieviešana <i>De Nederlandsche Bank</i> statūtos
CON/2006/55	Ungārija	<i>Magyar Nemzeti Bank</i> statūtu saskaņošana ar Kopienas tiesību aktiem
CON/2006/56	Luksemburga	Finanšu instrumentu tirgi
CON/2006/58	Malta	Grozījumi <i>Central Bank of Malta</i> statūtos saistībā ar gatavošanos euro ieviešanai
CON/2006/59	Igaunija	Obligāto rezervju prasības
CON/2006/61	Portugāle	Euro monētu autentificēšana un darbības ar laišanai atkārtotā apgrozībā nederīgām euro monētām
CON/2006/62	Portugāle	Pamatnoteikumu izveide viltojumu atklāšanai un banknošu šķirošanai pēc to derīguma
CON/2007/01	Kipra	Euro ieviešanas un raitas skaidrās naudas nomaiņas tiesiskais regulējums
CON/2007/02	Ungārija	Tiešas pārskatu sniegšanas sistēmas izveidošana maksājumu bilances statistikā
CON/2007/03	Īrija	Ar aktīviem nodrošināti vērtspapīri

b) ECB atzinumi pēc Eiropas institūcijas pieprasījuma³

Nr. ⁴	Iniciators	Tēma	OV atsauce
CON/2006/8	ES Padome	Novecojušo tiesību aktu atcelšana attiecībā uz Eiropas Monetāro sistēmu	OV C 49, 28.02.2006., 35. lpp.
CON/2006/12	ES Padome	EKS 95 nacionālo kontu datu nosūtīšanas programmas pārskatīšana	OV C 55, 07.03.2006., 61. lpp.
CON/2006/13	ES Padome	Cenu datu vākšanas periods SPCI vajadzībām	OV C 55, 07.03.2006., 63. lpp.
CON/2006/14	ES Padome	ECB Valdes locekļa iecelšana amatā	OV C 58, 10.03.2006., 12. lpp.
CON/2006/18	ES Padome	Kopienas Ekonomiskās darbības kopējās statistiskās klasifikācijas (NACE) būtiska pārskatīšana	OV C 79, 01.04.2006., 31. lpp.
CON/2006/21	ES Padome	Maksājumu pakalpojumi iekšējā tirgū	OV C 109, 09.05.2006., 10. lpp.
CON/2006/35	ES Padome	Grozījumi apmaiņas, atbalsta un mācību programmā euro aizsardzībai pret viltošanu ("Perikla" programmā) un šīs programmas turpināšana	OV C 163, 14.07.2006., 7. lpp.
CON/2006/36	ES Padome	Euro un Slovēnijas tolara konversijas kurss un citi euro ieviešanai Slovēnijā nepieciešamie pasākumi	OV C 163, 14.07.2006., 10. lpp.
CON/2006/57	ES Padome	Komisijas direktīvas projekts, ar ko tiek ieviesta Padomes Direktīva 85/611/EEK par normatīvo un administratīvo aktu koordināciju attiecībā uz pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem (PVKIU) saistībā ar atsevišķu definīciju skaidrojumu	OV C 31, 13.02.2007., 1. lpp.
CON/2006/60	ES Padome	Priekšlikums direktīvai, ar ko groza dažas Kopienas direktīvas attiecībā uz procedūras noteikumiem un novērtēšanas kritērijiem, kādi uzraudzības iestādēm jāizmanto, lai novērtētu līdzdalības iegādi un palielināšanu finanšu sektora iestādēs	OV C 27, 07.02.2007., 1. lpp.
CON/2007/4	ES Padome	Jaunas komitoloģijas procedūras ieviešana astoņās Finanšu pakalpojumu rīcības plāna direktīvās	OV C 39, 23.02.2007., 1. lpp.

³ Pieejami arī ECB interneta lapā.

⁴ Pieprasījumi numurēti tādā secībā, kādā Padome tos apstiprinājusi.

EUROSISTĒMAS MONETĀRĀS POLITIKAS PASĀKUMU HRONOLOĢIJA¹

2006. GADA 12. JANVĀRIS UN 2. FEBRUĀRIS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju minimālo pieteikuma procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 2.25%, 3.25% un 1.25%).

2006. GADA 6. JŪLIJS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju minimālo pieteikuma procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 2.75%, 3.75% un 1.75%).

2006. GADA 2. MARTS

ECB Padome nolemj palielināt galveno refinansēšanas operāciju minimālo pieteikuma procentu likmi par 25 bāzes punktiem (līdz 2.50%), sākot ar operāciju, par kuru norēķins veicams 2006. gada 8. martā. Padome arī nolemj palielināt aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi par 25 bāzes punktiem (attiecīgi līdz 3.50% un 1.50%; spēkā ar 2006. gada 8. martu).

2006. GADA 3. AUGUSTS

ECB Padome nolemj palielināt galveno refinansēšanas operāciju minimālo pieteikuma procentu likmi par 25 bāzes punktiem (līdz 3.0%), sākot ar operāciju, par kuru norēķins veicams 2006. gada 9. augustā. Padome arī nolemj palielināt aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi par 25 bāzes punktiem (attiecīgi līdz 4.0% un 2.0%; spēkā ar 2006. gada 9. augustu).

2006. GADA 6. APRĪLIS UN 4. MAIJS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju minimālo pieteikuma procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 2.50%, 3.50% un 1.50%).

2006. GADA 31. AUGUSTS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju minimālo pieteikuma procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 3.0%, 4.0% un 2.0%).

2006. GADA 8. JŪNIJS

ECB Padome nolemj palielināt galveno refinansēšanas operāciju minimālo pieteikuma procentu likmi par 25 bāzes punktiem (līdz 2.75%), sākot ar operāciju, par kuru norēķins veicams 2006. gada 15. jūnijā. Padome arī nolemj palielināt aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi par 25 bāzes punktiem (attiecīgi līdz 3.75% un 1.75%; spēkā ar 2006. gada 15. jūniju).

2006. GADA 5. OKTOBRIS

ECB Padome nolemj palielināt galveno refinansēšanas operāciju minimālo pieteikuma procentu likmi par 25 bāzes punktiem (līdz 3.25%), sākot ar operāciju, par kuru norēķins veicams 2006. gada 11. oktobrī. Padome arī

¹ Eurosistēmas monetārās politikas pasākumu 1999.–2005. gada hronoloģija sniegta attiecīgi ECB 1999. gada pārskata 176.–180. lpp., ECB 2000. gada pārskata 205.–208. lpp., ECB 2001. gada pārskata 219. un 220. lpp., ECB 2002. gada pārskata 234. un 235. lpp., ECB 2003. gada pārskata 217. un 218. lpp., ECB 2004. gada pārskata 208. lpp. un ECB 2005. gada pārskata 205. lpp.

nolemj palielināt aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi par 25 bāzes punktiem (attiecīgi līdz 4.25% un 2.25%; spēkā ar 2006. gada 11. oktobri).

2006. GADA 2. NOVEMBRIS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju minimālo pieteikuma procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 3.25%, 4.25% un 2.25%).

2006. GADA 7. DECEMBRIS

ECB Padome nolemj palielināt galveno refinansēšanas operāciju minimālo pieteikuma procentu likmi par 25 bāzes punktiem (līdz 3.50%), sākot ar operāciju, par kuru norēķins veicams 2006. gada 13. decembrī. Padome arī nolemj palielināt aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi par 25 bāzes punktiem (attiecīgi līdz 4.50% un 2.50%; spēkā ar 2006. gada 13. decembri).

2006. GADA 21. DECEMBRIS

ECB Padome nolemj 2007. gadā katrā ilgāka termiņa refinansēšanas operācijā piedāvāto apjomu palielināt no 40 mljrd. euro līdz 50 mljrd. euro. Nosakot šo kāpumu, ņemti vērā šādi aspekti. Pēdējos gados euro zonas valstu banku sistēmas likviditātes vajadzības strauji pieaugušas, un gaidāms, ka 2007. gadā tās vēl vairāk paaugstināsies. Tāpēc Eurosistēma nolēmusi nedaudz palielināt likviditātes vajadzības, kas tiek nodrošinātas, veicot ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas. Tomēr Eurosistēma turpinās nodrošināt likviditātes lielāko daļu, veicot galvenās refinansēšanas operācijas. Padome var nolemt 2008. gada sākumā atkal koriģēt piedāvāto apjomu.

2007. GADA 11. JANVĀRIS UN 8. FEBRUĀRIS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju minimālo pieteikuma procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 3.50%, 4.50% un 2.50%).

2007. GADA 8. MARTS

ECB Padome nolemj palielināt galveno refinansēšanas operāciju minimālo pieteikuma procentu likmi par 25 bāzes punktiem (līdz 3.75%), sākot ar operāciju, par kuru norēķins veicams 2007. gada 14. martā. Padome arī nolemj palielināt aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi par 25 bāzes punktiem (attiecīgi līdz 4.75% un 2.75%; spēkā ar 2007. gada 14. martu).

EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS PUBLICĒTIE DOKUMENTI (SĀKOT AR 2006. GADA JANVĀRI)

Saraksts paredzēts lasītāju informēšanai par Eiropas Centrālās bankas atsevišķiem dokumentiem, kas publicēti, sākot ar 2006. gada janvāri. Pētījumu sarakstā iekļauti tikai tie izdevumi, kuri publiskoti 2006. gada decembrī–2007. gada februārī. Publikācijas bez maksas pieejamas vai uz tām var parakstīties, ja nav norādīts citādi un pietiek krājumu, izmantojot e-pasta adresi info@ecb.int.

Eiropas Centrālās bankas un Eiropas Monetārā institūta publicēto dokumentu pilns saraksts pieejams ECB interneta lapā (<http://www.ecb.int>).

GADA PĀRSKATS

"Annual Report 2005", April 2006.

KONVERĢENCES ZIŅOJUMS

"Convergence Report May 2006".

"Convergence Report December 2006".

MĒNEŠA BIĻETENOS PUBLICĒTIE RAKSTI

"The predictability of the ECB's monetary policy", January 2006.

"Hedge funds: developments and policy implications", January 2006.

"Assessing house price developments in the euro area", February 2006.

"Fiscal policies and financial markets", February 2006.

"The importance of public expenditure reform for economic growth and stability", April 2006.

"Portfolio management at the ECB", April 2006.

"Monetary and exchange rate arrangements of the euro area with selected third countries and territories", April 2006.

"The contribution of the ECB and the Eurosystem to European financial integration", May 2006.

"The single list in the collateral framework of the Eurosystem", May 2006.

"Equity issuance in the euro area", May 2006.

"Measures of inflation expectations in the euro area", July 2006.

"Competitiveness and the export performance of the euro area", July 2006.

"Sectoral money holding: determinants and recent developments", August 2006.

"The evolution of large-value payment systems in the euro area", August 2006.

"Demographic change in the euro area: projections and consequences", October 2006.

"Integrated financial and non-financial accounts for the institutional sectors in the euro area", October 2006.

"Monetary policy 'activism' ", November 2006.

"The Eurosystem's experience with fine-tuning operations at the end of the reserve maintenance period", November 2006.

"Financial development in central, eastern and south-eastern Europe", November 2006.

"The enlarged EU and euro area economies", January 2007.

"Developments in the structural features of the euro area labour markets over the last decade", January 2007.

"Putting China's economic expansion in perspective", January 2007.

"Challenges to fiscal sustainability in the euro area", February 2007.

"The EU arrangements for financial crisis management", February 2007.

"Migrant remittances to regions neighbouring the EU", February 2007.

STATISTIKAS KABATGRĀMATA

Izdod katru mēnesi, sākot ar 2003. gada augustu.

JURIDISKIE PĒTĪJUMI

- 1 "The developing EU legal framework for clearing and settlement of financial instruments" by K. M. Löber, February 2006.
- 2 "The application of multilingualism in the European Union context" by P. Athanassiou, March 2006.
- 3 "National central banks and Community public sector procurement legislation: a critical overview" by J. García-Andrade and P. Athanassiou, October 2006.

SPECIĀLĀS PUBLIKĀCIJAS

- 43 "The accumulation of foreign reserves" by an International Relations Committee Task Force, February 2006.
- 44 "Competition, productivity and prices in the euro area services sector" by a task force of the Monetary Policy Committee of the European System of Central Banks, April 2006.
- 45 "Output growth differentials across the euro area countries: some stylised facts" by N. Benalal, J. L. Diaz del Hoyo, B. Pierluigi and N. Vidalis, May 2006.
- 46 "Inflation persistence and price-setting behaviour in the euro area – a summary of the IPN evidence" by F. Altissimo, M. Ehrmann and F. Smets, June 2006.
- 47 "The reform and implementation of the Stability and Growth Pact" by R. Morris, H. Ongena and L. Schuknecht, June 2006.
- 48 "Macroeconomic and financial stability challenges for acceding and candidate countries" by the International Relations Committee Task Force on Enlargement, July 2006.
- 49 "Credit risk mitigation in central bank operations and its effects on financial markets: the case of the Eurosystem" by U. Bindseil and F. Papadia, August 2006.
- 50 "Implications for liquidity from innovation and transparency in the European corporate bond market" by M. Laganà, M. Peřina, I. von Köppen-Mertes and A. Persaud, August 2006.
- 51 "Macroeconomic implications of demographic developments in the euro area" by A. Maddaloni, A. Musso, P. Rother, M. Ward-Warmedinger and T. Westermann, August 2006.
- 52 "Cross-border labour mobility within an enlarged EU" by F. F. Heinz and M. Ward-Warmedinger, October 2006.
- 53 "Labour productivity developments in the euro area" by R. Gomez-Salvador, A. Musso, M. Stocker and J. Turunen, October 2006.
- 54 "Quantitative quality indicators for statistics – an application to euro area balance of payment statistics" by V. Damia and C. Picón Aguilar, November 2006.
- 55 "Globalisation and euro area trade: interactions and challenges" by U. Baumann and F. di Mauro, February 2007.

PĒTĪJUMI

- 699 "The behaviour of producer prices: some evidence from the French PPI micro-data" by E. Gautier, December 2006.
- 700 "Forecasting using a large number of predictors: is Bayesian regression a valid alternative to principal components?" by C. De Mol, D. Giannone and L. Reichlin, December 2006.
- 701 "Is there a single frontier in a single European banking market?" by J. W. B. Bos and H. Schmiedel, December 2006.

- 702 "Comparing financial systems: a structural analysis" by S. Champonnois, December 2006.
- 703 "Co-movements in volatility in the euro money market" by N. Cassola and C. Morana, December 2006.
- 704 "Are money and consumption additively separable in the euro area? A non-parametric approach" by B. E. Jones and L. Stracca, December 2006.
- 705 "What does a technology shock do? A VaR analysis with model-based sign restrictions" by L. Dedola and S. Neri, December 2006.
- 706 "What drives investors' behaviour in different FX market segments? A VaR-based return decomposition analysis" by O. Castrén, C. Osbat and M. Sydow, December 2006.
- 707 "Ramsey monetary policy with labour market frictions" by E. Faia, January 2007.
- 708 "Regional housing market spillovers in the United States: lessons from regional divergences in a common monetary policy setting" by I. Vansteenkiste, January 2007.
- 709 "Quantifying and sustaining welfare gains from monetary commitment" by P. Levine, P. McAdam and J. Pearlman, January 2007.
- 710 "Pricing of settlement link services and mergers of central securities depositories" by J. Tapking, January 2007.
- 711 "What 'hides' behind sovereign debt ratings?" by A. Afonso, P. Gomes and P. Rother, January 2007.
- 712 "Opening the black box: structural factor models with large cross-sections" by M. Forni, D. Giannone, M. Lippi and L. Reichlin, January 2007.
- 713 "Balance of payments crises in emerging markets: how early were the 'early' warning signals?" by M. Bussière, January 2007.
- 714 "The dynamics of bank spreads and financial structure" by R. Gropp, C. Kok Sørensen and J.-D. Lichtenberger, January 2007.
- 715 "Emerging Asia's growth and integration: how autonomous are business cycles?" by R. Ruffer, M. Sánchez and J.-G. Shen, January 2007.
- 716 "Adjusting to the euro" by G. Fagan and V. Gaspar, January 2007.
- 717 "Discretion rather than rules? When is discretionary policy-making better than the timeless perspective?" by S. Sauer, January 2007.
- 718 "Drift and breaks in labour productivity" by L. Benati, January 2007.
- 719 "US imbalances: the role of technology and policy" by R. Bems, L. Dedola and F. Smets, January 2007.
- 720 "Real price wage rigidities in a model with matching frictions" by K. Kuester, February 2007.
- 721 "Are survey-based inflation expectations in the euro area informative?" by R. Mestre, February 2007.
- 722 "Shocks and frictions in US business cycles: a Bayesian DSGE approach" by F. Smets and R. Wouters, February 2007.
- 723 "Asset allocation by penalised least squares" by S. Manganelli, February 2007.
- 724 "The transmission of emerging market shocks to global equity markets" by L. Cuadro Sáez, M. Fratzscher and C. Thimann, February 2007.
- 725 "Inflation forecasts, monetary policy and unemployment dynamics: evidence from the United States and the euro area" by C. Altavilla and M. Ciccarelli, February 2007.
- 726 "Using intraday data to gauge financial market responses to Fed and ECB monetary policy decisions" by M. Andersson, February 2007.
- 727 "Price-setting in the euro area: some stylised facts from individual producer price data" by P. Vermeulen, D. Dias, M. Dossche, E. Gautier, I. Hernando, R. Sabbatini and H. Stahl, February 2007.

- 728 "Price changes in Finland: some evidence from micro CPI data" by S. Kurri, February 2007.
- 729 "Fast micro and slow macro: can aggregation explain the persistence of inflation?" by F. Altissimo, B. Mojon and P. Zaffaroni, February 2007.
- 730 "What drives business cycles and international trade in emerging market economies?" by M. Sánchez, February 2007.
- 731 "International trade, technological shocks and spillovers in the labour market: a GVAR analysis of the US manufacturing sector" by P. Hiebert and I. Vansteenkiste, February 2007.
- 732 "Liquidity shocks and asset price boom/bust cycles" by R. Adalid and C. Detken, February 2007.
- 733 "Mortgage interest rate dispersion in the euro area" by C. Kok Sørensen and J.-D. Lichtenberger, February 2007.
- 734 "Inflation risk premia in the term structure of interest rates" by P. Hördahl and O. Tristani, February 2007.

CITAS PUBLIKĀCIJAS

- "Bond markets and long-term interest rates in non-euro area Member States of the European Union and in acceding countries – Statistical tables", January 2006 (tikai tiešsaistē).
- "Data collection from credit institutions and other professional cash handlers under the framework for banknote recycling", January 2006 (tikai tiešsaistē).
- "Euro Money Market Survey 2005", January 2006.
- "Euro area balance of payments and international investment position statistics – Annual quality report", February 2006.
- "Towards a Single Euro Payments Area – Objectives and Deadlines (4th Progress Report)", February 2006 (izņemot versiju angļu valodā, tikai tiešsaistē).
- "Handbook for the compilation of flows statistics on the MFI balance sheet", February 2006 (tikai tiešsaistē).
- "Methodological notes for the compilation of the revaluation adjustment", February 2006 (tikai tiešsaistē).
- "National implementation of Regulation ECB/2001/13", February 2006 (tikai tiešsaistē).
- "Payment and securities settlement systems in the European Union and in the acceding countries – Addendum incorporating 2004 data" (Blue Book), March 2006.
- "ECB statistics: an overview", April 2006.
- "TARGET Annual Report 2005", May 2006.
- "Financial Stability Review", June 2006.
- "Business continuity oversight expectations for systemically important payment systems (SIPS)", June 2006 (tikai tiešsaistē).
- "Communication on TARGET2", July 2006 (tikai tiešsaistē).
- "Government Finance Statistics Guide", August 2006.
- "Implementation of the Banknote Recycling Framework", August 2006.
- "The implementation of monetary policy in the euro area: General documentation on Eurosystem monetary policy instruments and procedures", September 2006.
- "Differences in MFI interest rates across euro area countries", September 2006.
- "Indicators of financial integration in the euro area", September 2006.
- "Recent developments in supervisory structures in EU and acceding countries", October 2006 (tikai tiešsaistē).
- "EU banking structures", October 2006.

"EU banking sector stability", November 2006.
"The ESCB's governance structure as applied to ESCB statistics", November 2006.
"Third progress report on TARGET2", November 2006 (tikai tiešsaistē).
"The Eurosystem's view of a 'SEPA for cards' ", November 2006 (tikai tiešsaistē).
"Financial Stability Review", December 2006.
"The European Central Bank – History, role and functions", second revised edition, December 2006.
"Assessment of accounting standards from a financial stability perspective", December 2006 (tikai tiešsaistē).
"Research Bulletin No 5", December 2006.
"Extension of the transmission period laid down in the ECB Banknote Recycling Framework for six euro area countries", December 2006.
"Payment and securities settlement systems in the European Union and in the acceding countries – Addendum incorporating 2005 data" (Blue Book), December 2006.
"Acceptance criteria for third-party rating tools within the Eurosystem credit assessment framework", December 2006 (tikai tiešsaistē).
"Correspondent central banking model (CCBM) – Procedure for Eurosystem counterparties", December 2006 (tikai tiešsaistē).
"Government Finance Statistics Guide", January 2007.
"Letter from the ECB President to Ms Pervenche Berès, Chairwoman of the Committee on Economic and Monetary Affairs, European Parliament", January 2007.
"Letter from the ECB President to Mr Jean-Marie Cavada, Chairman of the Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs, European Parliament", January 2007.
"Euro area balance of payments and international investment position statistics – Annual quality report", February 2007.
"List of monetary financial institutions and institutions subject to minimum reserves", February 2007 (tikai tiešsaistē).
"Financial statistics for a global economy – Proceedings of the 3rd ECB conference on statistics", February 2007.
"Euro Money Market Study 2006", February 2007 (tikai tiešsaistē).
"Letter from the ECB President to Ms Pervenche Berès, Chairwoman of the Committee on Economic and Monetary Affairs, European Parliament", February 2007.

INFORMATĪVĀS BROŠŪRAS

"The European Central Bank, the Eurosystem, the European System of Central Banks", May 2006.
"TARGET2-Securities brochure", September 2006.
"The Single Euro Payments Area (SEPA): an integrated retail payments market", November 2006.

TERMINI

Šajā terminu skaidrojumā ietverti atsevišķi ECB gada pārskatā atrodamie termini. Pilnīgāku un detalizētāku terminu skaidrojumu sk. ECB interneta lapā.

Aizdevumu iespēja uz nakti (*marginal lending facility*) – Eurosistēmas pastāvīgā iespēja, kuru **darījuma partneri** var izmantot, lai saņemtu no NCB kredītu uz nakti ar iepriekš noteiktu procentu likmi pret atbilstošajiem aktīviem (sk. arī **galvenās ECB procentu likmes (*key ECB interest rates*)**).

Atklātā tirgus operācija (*open market operation*) – operācija, ko finanšu tirgū veic pēc centrālās bankas iniciatīvas. Atkarībā no mērķiem, regularitātes un procedūrām **Eurosistēmas** atklātā tirgus operācijas var iedalīt četrās kategorijās: **galvenās refinansēšanas operācijas, ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas, precizējošās operācijas** un strukturālās operācijas. Attiecībā uz izmantotajiem instrumentiem Eurosistēmas galvenie atklātā tirgus instrumenti ir **reversie darījumi**, un tos var izmantot visās četrās operāciju kategorijās. Turklāt strukturālajām operācijām pieejamas parāda vērtspapīru emisijas un tiešie darījumi, savukārt precizējošo operāciju veikšanai pieejami tiešie darījumi, **valūtas mijmaiņas darījumi** un noguldījumu ar noteiktu termiņu piesaiste.

Atpirkšanas līgums (*repurchase agreement*) – vienošanās, saskaņā ar kuru aktīvs tiek pārdots un pārdevējs vienlaikus iegūst tiesības un saistības kādā nākotnes datumā vai pēc pieprasījuma atpirkt to par konkrētu cenu. Šāda vienošanās ir līdzīga aizņēmumam ar nodrošinājumu, bet atšķirība ir tā, ka pārdevējs nepatur vērtspapīru īpašumtiesības.

Bruto darbības ieņēmumi (*gross operating surplus*) – pārpalikums (vai deficīts), kas rodas, atskaitot no saražoto galaproduktu vērtības starppatēriņa izmaksas, nodarbināto atlīdzību un nodokļu izmaksas mīnus ražošanas subsīdijas, bet neņemot vērā ar finanšu un neražoto aktīvu aizņemšanos/īrēšanu vai ar īpašumu saistītos maksājumus un saņemtos ienākumus.

Centrālā valdība (*central government*) – valdība saskaņā ar **Eiropas Kontu sistēmas (EKS 95)** definīciju, kurā neietilpst reģionālā un vietējā līmeņa valdība (sk. arī **valdība (*general government*)**).

Centrālais darījuma partneris (*central counterparty*) – darījuma partneris, kas darījumos darbojas kā starpnieks, t.i., pircējs attiecībā pret visiem pārdevējiem un pārdevējs attiecībā pret visiem pircējiem.

Centrālais vērtspapīru depozitārijs (*CVD*) (*central securities depository (CSD)*) – iestāde vērtspapīru glabāšanai un pārvaldīšanai un vērtspapīru darījumu apstrādes nodrošināšanai dematerializētā veidā. Vērtspapīrus var turēt materializētā (bet imobilizētā) veidā vai dematerializētā (t.i., tikai elektronisku ierakstu) veidā. CVD var pildīt ne tikai vērtspapīru glabāšanas un pārvaldīšanas funkcijas, bet arī klīringa un norēķinu funkcijas.

Cenu stabilitāte (*price stability*) – cenu stabilitātes saglabāšana ir **Eurosistēmas** galvenais mērķis. **Padome** definējusi cenu stabilitāti kā **euro zonas saskaņotā patēriņa cenu indeksa** pieaugumu salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu mazāku par 2%. Padome arī darījusi zināmu, ka, lai nodrošinātu cenu stabilitāti, tā cenšas saglabāt inflāciju zemāku par 2%, bet tuvu 2% vidējā termiņā.

Cits finanšu starpnieks (CFS) (*other financial intermediary (OFI)*) – sabiedrība vai kvazisabiedrība (izņemot apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondus), kas galvenokārt nodarbojas ar finanšu

starpniecību, uzņemoties saistības veidos, kas nav nauda, noguldījumi un/vai tuvi noguldījumu aizstājēji, pret institucionālām struktūrām, kas nav MFI. CFS ietver sabiedrības, kas galvenokārt nodarbojas ar ilgtermiņa finansējuma nodrošināšanu (piemēram, sabiedrības, kas nodarbojas ar finanšu līzingu pakalpojumiem, sabiedrības, kas izveidotas vērtspapīros pārvērstu aktīvu turēšanai, vērtspapīru un atvasināto finanšu instrumentu dīleri, ja tie darbojas savā vārdā, riska kapitālsabiedrības un attīstības kapitālsabiedrības).

Darījuma partneris (counterparty) – finanšu darījuma (piemēram, jebkura darījuma ar centrālo banku) otra puse.

ECOFIN (ECOFIN Council) – ES Padomes sanāksme, kurā piedalās ekonomikas un finanšu ministri.

Eiropas Centrālā banka (ECB) (European Central Bank (ECB)) – ECB ir **Eurosistēmas un Eiropas Centrālo banku sistēmas (ECBS)** centrs, un saskaņā ar Līgumu (107. panta 2. punkts) tā ir juridiskā persona. Saskaņā ar ECBS Statūtiem tā nodrošina Eurosistēmai un ECBS uzticēto uzdevumu veikšanu, izvēršot savu darbību vai arī ar NCB starpniecību. ECB pārvalda **Padome, Valde** un – kā trešā lēmējinstītūcija – **Ģenerālpadome**.

Eiropas Centrālo banku sistēma (ECBS) (European System of Central Banks (ESCB)) – sistēmā ietilpst **Eiropas Centrālā banka (ECB)** un visu 27 ES dalībvalstu NCB, t.i., tajā ietilpst ne tikai **Eurosistēmas** dalībvalstis, bet arī to dalībvalstu NCB, kuras vēl nav ieviesušas euro. ECBS pārvalda ECB **Padome, Valde** un – kā ECB trešā lēmējinstītūcija – **Ģenerālpadome**.

Eiropas Kontu sistēma (EKS 95) (European System of Accounts 1995 (ESA 95)) – visaptveroša un integrēta makroekonomikas kontu sistēma, kuras pamatā ir starptautiski saskaņotu statistikas koncepciju, definīciju un uzskaites noteikumu kopums un kuras mērķis ir nodrošināt saskaņotu ES dalībvalstu tautsaimniecību kvantitatīvo aprakstu. EKS 95 ir Kopienas versija par pasaules Nacionālo kontu sistēmu 1993 (NKS 93).

Eiropas Monetārais institūts (EMI) (European Monetary Institute (EMI)) – pagaidu institūts, kas tika izveidots 1994. gada 1. janvārī, uzsākot **Ekonomikas un monetārās savienības** otro posmu. Pēc **Eiropas Centrālās bankas** nodibināšanas 1998. gada 1. jūnijā tas tika likvidēts.

Ekonomikas un finanšu komiteja (EFK) (Economic and Financial Committee (EFC)) – konsultatīva Kopienas struktūra, kas piedalās **ECOFIN** un Eiropas Komisijas darba sagatavošanā. Tās uzdevumi ietver dalībvalstu un Kopienas ekonomiskā un finanšu stāvokļa vērtēšanu un budžeta pārraudzību.

Ekonomikas un monetārā savienība (EMS) (Economic and Monetary Union (EMU)) – process, kura rezultātā ieviesta vienotā valūta – euro – un **euro zonas** vienotā monetārā politika, kā arī veikta ES dalībvalstu ekonomiskās politikas koordinācija. Šis Līgumā aprakstītais process notika trijos posmos. Pēdējais, trešais, posms sākās 1999. gada 1. janvārī, kad pilnvaras monetārajā jomā tika nodotas **Eiropas Centrālajai bankai** un tika ieviests euro. EMS izveides procesu noslēdza euro ieviešana skaidrās naudas aprītē 2002. gada 1. janvārī.

EONIA (euro uz nakti izsniegto kredītu vidējais indekss) (EONIA (euro overnight index average)) – efektīvās procentu likmes rādītājs, kas dominē euro starpbanku darījumu uz nakti

tirgū. To aprēķina kā euro denominēto aizdevumu darījumu uz nakti bez nodrošinājuma procentu likmju vidējo svērto rādītāju saskaņā ar sarakstā iekļauto banku sniegtajiem datiem.

Etalonportfelis (*benchmark portfolio*) – attiecībā uz ieguldījumiem – atsaucēs portfelis vai indekss, ko iegūst, izmantojot šo ieguldījumu likviditātes un riska, kā arī to atdeves mērķrādītājus. Izmantojot etalonportfeli, tiek salīdzināts faktiskā portfeļa sniegums.

EURIBOR (euro starpbanku kredītu procentu likmju indekss) (*EURIBOR (euro interbank offered rate)*) – likme, ar kādu saskaņā ar sarakstā iekļauto banku sniegtajiem datiem visaugstākā reitinga banka vēlas aizdot naudas līdzekļus citai visaugstākā reitinga bankai un ko katru dienu aprēķina starpbanku noguldījumiem ar dažādiem termiņiem līdz 12 mēnešiem.

Euro efektīvie kursi (EEK, nominālie/reālie) (*effective exchange rates (EERs) of the euro (nominal/real)*) – vidējie svērtie divpusējie euro kursi attiecībā pret **euro zonas** nozīmīgāko tirdzniecības partnervalstu valūtām. **Eiropas Centrālā banka** publicē nominālā EEK indeksus attiecībā pret divām tirdzniecības partnervalstu grupām: EEK 24 (ietilpst 14 ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis un 10 nozīmīgākās tirdzniecības partnervalstis ārpus ES) un EEK 44 (ietilpst EEK 24 un 20 papildu valstis). Izmantotie svāri atspoguļo katras partnervalsts daļu euro zonas tirdzniecībā, ņemot vērā konkurenci trešo valstu tirgos. Reālie EEK ir nominālie EEK, kas deflēti ar ārvalstu un iekšzemes cenu vai izmaksu attiecības vidējo svērto vērtību. Tādējādi tie ir cenu un izmaksu konkurētspējas rādītāji.

Euro zona (*euro area*) – zona, kurā ietilpst tās dalībvalstis, kuras saskaņā ar **Līgumu** ieviesušas euro kā vienoto valūtu un kurās tiek īstenota vienotā monetārā politika, par ko atbild **Eiropas Centrālās bankas Padome**. Euro zonā pašlaik ietilpst Beļģija, Vācija, Īrija, Grieķija, Spānija, Francija, Itālija, Luksemburga, Nīderlande, Austrija, Portugāle, Slovēnija un Somija.

Eurosistēma (*Eurosystem*) – **euro zonas** centrālo banku sistēma. Tajā ietilpst **Eiropas Centrālā banka** un to dalībvalstu NCB, kuras ieviesušas euro.

Eurosistēmas kredītu novērtējuma sistēma (EKNS) (*Eurosystem credit assessment framework (ECAF)*) – procedūru, noteikumu un paņēmieni kopums, kas nodrošina to, ka visi atbilstošie aktīvi atbilst **Eurosistēmas** augstajiem kredītstandartiem.

Finanšu stabilitāte (*financial stability*) – stāvoklis, kādā finanšu sistēma, kurā ietilpst finanšu starpnieki, tirgi un tirgus infrastruktūras, ir spējīga izturēt šokus un finanšu nelīdzsvarotības izlīdzināšanos, tādējādi mazinot varbūtību, ka finanšu starpniecības procesā varētu izveidoties pārrāvumi, kas ir pietiekami nopietni, lai būtiski kavētu uzkrājumu novirzīšanu uz ienesīgām ieguldījumu iespējām.

Galvenā refinansēšanas operācija (*main refinancing operation*) – regulāra **atklātā tirgus operācija**, ko **Eurosistēma** veic **reverso darījumu** veidā. Šādas operācijas veic katru nedēļu ar standartizsoļu palīdzību, un to termiņš parasti ir 1 nedēļa.

Galvenās ECB procentu likmes (*key ECB interest rates*) – **Padomes** noteiktās procentu likmes, kas atspoguļo **Eiropas Centrālās bankas** monetārās politikas nostāju. Tās ir **galveno refinansēšanas operāciju minimālā pieteikuma procentu likme**, **aizdevumu iespējas uz nakti** procentu likme un **noguldījumu iespējas** procentu likme.

Ģenerālpadome (General Council) – viena no Eiropas Centrālās bankas (ECB) lēmēj institūcijām. Tajā ietilpst ECB prezidents un viceprezidents un visu **Eiropas Centrālo banku sistēmas** NCB vadītāji.

Iespējas līgums (option) – finanšu instruments, kas tā īpašniekam dod tiesības, tomēr neuzliek saistības pirkt vai pārdot noteiktus aktīvus (piemēram, obligācijas vai akcijas) par iepriekš noteiktu cenu (iespējas līguma izmantošanas cena (*strike* vai *exercise price*)) vai nu noteiktā datumā, vai līdz noteiktam datumam (iespējas līguma izmantošanas datums (*exercise* vai *maturity date*)).

Iespēju aplēses (projections) – četrreiz gadā veikta pasākuma rezultāti, kura mērķis ir prognozēt iespējamās nākotnes makroekonomiskās norises **euro zonā**. **Eurosistēmas** speciālistu iespēju aplēses tiek publicētas jūnijā un decembrī, bet **Eiropas Centrālās bankas (ECB)** speciālistu iespēju aplēses – martā un septembrī. Tās ietilpst ECB monetārās politikas stratēģijas **tautsaimniecības analīzes** pīlārā un tādējādi ir viens no vairākiem ieguldījumiem **Padomes** veiktajā **cenu stabilitātes** risku novērtējumā.

Ilgāka termiņa refinansēšanas operācija (longer term refinancing operation) – regulāra **atklātā tirgus operācija**, ko **Eurosistēma** veic **reverso darījumu** veidā. Šādas operācijas veic katru mēnesi ar standartizsoļu palīdzību, un to termiņš parasti ir 3 mēneši.

Implicētais svārstīgums (implied volatility) – gaidāmais aktīva (piemēram, akcijas vai obligācijas) cenas pārmaiņu tempa svārstīgums (t.i., standartnovirze). To var iegūt no aktīva cenas, termiņa beigu datuma un attiecīgo iespēju līgumu izmantošanas cenas, kā arī no bezriskā ienesīguma likmes, izmantojot iespēju līgumu cenu noteikšanas modeli (piemēram, Bleka–Šoulza (*Black-Scholes*) modeli).

Izpildes periods (maintenance period) – periods, uz kādu aprēķina **kredītiestāžu** atbilstību **rezervju prasībām**. Izpildes periods sākas dienā, kad veicams norēķins par pirmo **galveno refinansēšanas operāciju**, kas tiek veikta pēc ECB **Padomes** sēdes, kurā paredzēts sniegt monetārās politikas nostājas kārtējā mēneša novērtējumu. Vismaz trīs mēnešus pirms katra gada sākuma **Eiropas Centrālā banka** publicē rezervju prasību izpildes periodu kalendāru.

Kandidātvalstis (candidate countries) – valstis, no kurām ES pieņēmusi pieteikumu dalībai ES. 2005. gada 3. oktobrī sākās pievienošanās sarunas ar Horvātiju un Turciju, bet ar Bijušo Dienvidslāvijas Maķedonijas Republiku tās vēl nav uzsāktas.

Kapitāla vērtspapīri (equities) – vērtspapīri, kas atspoguļo īpašumtiesības uz akciju sabiedrības daļu. Tie ietver biržās tirgotas akcijas (kotētās akcijas), nekotētās akcijas un citus kapitāla vērtspapīru veidus. Kapitāla vērtspapīri parasti nodrošina ienākumus dividenžu veidā.

Kapitāla vērtspapīru tirgus (equity market) – tirgus, kurā emitē un tirgo **kapitāla vērtspapīrus**.

Korporatīvā vadība (corporate governance) – noteikumi, procedūras un procesi, saskaņā ar kuriem organizācija tiek vadīta un kontrolēta. Korporatīvās vadības uzbūve nosaka dažādu organizācijas dalībnieku (piemēram, valde, vadītāji, akcionāri un citas iesaistītās puses) tiesību un savstarpējo pienākumu sadalījumu, kā arī lēmumu pieņemšanas noteikumus un kārtību.

Kredīta atvasinātais finanšu instruments (*credit derivative*) – finanšu instruments, kas nošķir kredītrisku no pamatā esošā finanšu darījuma, nodrošinot iespēju atsevišķi noteikt kredītriska cenu un veikt tā novirzīšanu.

Kredītiestāde (*credit institution*) – 1) uzņēmums, kas nodarbojas ar noguldījumu vai citu atmaksājamu līdzekļu pieņemšanu no sabiedrības un kredītu piešķiršanu savā vārdā, vai 2) uzņēmums vai jebkura cita juridiskā persona, kas atšķiras no 1. punktā minētajām un emitē maksāšanas līdzekļus elektroniskās naudas veidā.

Kredītrisks (*credit risk*) – risks, ka **darījuma partneris** pilnā apjomā nenokārtos savas saistības, vai nu pienākot termiņam, vai arī jebkurā laikā pēc tam. Kredītrisks ietver aizstāšanas izmaksu risku un galveno risku, kā arī risku, ka norēķinu neveiks norēķinu veicošā banka.

Līgums (*Treaty*) – Eiropas Kopienas dibināšanas līgums ("Romas līgums"). Līgums vairākkārt grozīts, īpaši, kad tika pieņemts Eiropas Savienības līgums ("Māstrihtas līgums"), kurš izveidoja **Ekonomikas un monetārās savienības** pamatus un kurā ietilpa **ECBS Statūti**.

Likviditātes risks (*liquidity risk*) – risks, ka **darījuma partneris** pilnā apjomā nokārtos savas saistības nevis termiņā, bet gan nenoteiktā datumā pēc tam.

Lisabonas stratēģija (*Lisbon strategy*) – visaptveroša strukturālo reformu programma, kuras mērķis ir pārveidot ES par "visdinamiskāko un konkurētspējīgāko uz zināšanām balstīto tautsaimniecību pasaulē" un kuru 2000. gadā uzsāka Lisabonas Eiropadome.

M1 – šaurās naudas rādītājs, kas ietver skaidro naudu apgrozībā un noguldījumus uz nakti **MFI** un **centrālajā valdībā** (piemēram, pastā vai Valsts kasē).

M2 – vidējās naudas rādītājs, kas ietver **M1**, noguldījumus ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem ieskaitot (t.i., īstermiņa krājnoguldījumus) un noguldījumus ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem ieskaitot (t.i., īstermiņa noguldījumus) **MFI** un **centrālajā valdībā**.

M3 – plašās naudas rādītājs, kas ietver **M2** un tirgojamus instrumentus, īpaši **atpirkšanas līgumus**, **naudas tirgus** fondu akcijas un daļas, kā arī **MFI** emitētus **parāda vērtspapirus** ar termiņu līdz 2 gadiem ieskaitot.

M3 pieauguma atsauces vērtība (*reference value for M3 growth*) – **M3** gada kāpuma temps vidējā termiņā atbilstoši **cenu stabilitātes** saglabāšanas mērķim. Pašlaik **M3** gada pieauguma atsauces vērtība ir 4.5%.

Maksājumu apstrādes automatizācija (*STP*) (*straight-through processing* (*STP*)) – pilnībā automatizēta darījumu/maksājumu pārvedumu apstrāde, t.sk. automatizēta rīkojumu ģenerēšana, apstiprināšana, klīringa (tīrvērtes) un norēķina veikšana.

Maksājumu bilance (*balance of payments* (*b.o.p.*)) – statistikas pārskats, kas konkrētam periodam apkopo kādas valsts saimnieciskos darījumus ar pārējām valstīm. Šeit ietilpst darījumi, kas saistīti ar precēm, pakalpojumiem un ienākumiem, tādi darījumi, kas saistīti ar finanšu prasībām un saistībām pret pārējām valstīm, un darījumi (piemēram, valstu parāda atlaišana), kas klasificējami kā pārvedumi.

MFI (monetārās finanšu iestādes) (MFIs (monetary financial institutions)) – finanšu iestādes, kas veido **euro zonas** naudas emisijas sektoru. Šeit ietilpst **Eurosistēma**, rezidentu **kredītiestādes** saskaņā ar Kopienas tiesību aktu definīciju un visas pārējās rezidentu finanšu iestādes, kas nodarbojas ar noguldījumu un/vai tiem tuvu aizstājēju piesaisti no ne-MFI, kā arī kredītu izsniegšanu un/vai ieguldījumu veikšanu vērtspapīros savā vārdā (vismaz ekonomiskā nozīmē). Pēdējā grupā galvenokārt ietilpst **naudas tirgus** fondi.

MFI ilgāka termiņa finanšu saistības (MFI longer-term financial liabilities) – noguldījumi ar noteikto termiņu ilgāku par 2 gadiem, noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu ilgāku par 3 mēnešiem, **euro zonas MFI** emitētie **parāda vērtspapīri** ar sākotnējo dzēšanas termiņu ilgāku par 2 gadiem un euro zonas MFI sektora kapitāls un rezerves.

MFI kredīts euro zonas rezidentiem (MFI credit to euro area residents) – MFI izsniegtie aizdevumi ne-MFI, kas ir **euro zonas** valstu rezidenti (t.sk. **valdībai** un privātajam sektoram), un MFI euro zonas rezidentu ne-MFI emitēto vērtspapīru turējumi (akcijas, citi kapitāla vērtspapīri un **parāda vērtspapīri**).

MFI procentu likmes (MFI interest rates) – procentu likmes, kuras rezidentu **kredītiestādes** un citas **MFI**, izņemot centrālās bankas un **naudas tirgus** fondus, piemēro euro denominētajiem **euro zonas** rezidentu mājsaimniecību un nefinanšu sabiedrību noguldījumiem un tām izsniegtajiem kredītiem.

MFI sektora konsolidētā bilance (consolidated balance sheet of the MFI sector) – bilance, kas sagatavota, MFI kopsavilkuma bilancē ietverot **MFI** savstarpējo darījumu neto pozīcijas (piemēram, MFI savstarpējos aizdevumus un noguldījumus). Tā sniedz statistisko informāciju par MFI sektora aktīviem un saistībām pret šim sektoram nepiederošiem **euro zonas** rezidentiem (t.i., **valdību** un pārējiem euro zonas rezidentiem) un pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem. Tā ir galvenais statistisko datu avots monetāro rādītāju aprēķināšanai un nodrošina pamatu regulārai **M3** atbilstošo bilances posteņu analīzei.

MFI tīrie ārējie aktīvi (MFI net external assets) – **euro zonas MFI** sektora ārējie aktīvi (piemēram, zelts, ārvalstu valūtas banknotes un monētas, ārpus euro zonas esošo valstu rezidentu emitēti vērtspapīri un ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem izsniegti aizdevumi), no kā atskaitītas euro zonas MFI sektora ārējās saistības (piemēram, ārpus euro zonas esošo valstu rezidentu noguldījumi un **atpirkšanas līgumi**, kā arī to **naudas tirgus** fondu akciju/daļu un MFI emitēto **parāda vērtspapīru** ar termiņu līdz 2 gadiem ieskaitot turējumi).

Minimālā pieteikuma procentu likme (minimum bid rate) – zemākā procentu likme, ar kuru **darījuma partneri** var iesniegt pieteikumus **galveno refinansēšanas operāciju** mainīgas procentu likmes izsolēs. Tā ir viena no **galvenajām ECB procentu likmēm**, kas atspoguļo monetārās politikas nostāju.

Monetārā analīze (monetary analysis) – viens no **Eiropas Centrālās bankas** principu sistēmas pīlāriem visaptverošas **cenu stabilitātes** risku analīzes veikšanai, kas ir **Padomes** monetārās politikas lēmumu pamats. Monetārā analīze palīdz novērtēt vidējā termiņa un ilgtermiņa inflācijas tendences, ņemot vērā ciešo saistību starp naudu un cenām ilgākos periodos. Monetārajā analīzē tiek ievērotas norises plašā monetāro rādītāju spektrā, t.sk. **M3**, tā sastāvdaļās un atbilstošajos bilances posteņos, īpaši kredītos, un dažādos likviditātes pārpalikuma rādītājos (sk. arī **tautsaimniecības analīze (economic analysis)**).

Monetārie ienākumi (*monetary income*) – **Eurosistēmas** monetārās politikas funkcijas veikšanas procesā uzkrātie NCB ienākumi, ko iegūst no saskaņā ar **Padomes** vadlīnijām iezīmētiem aktīviem, ko tur apmaiņā pret apgrozībā esošām banknotēm un noguldījumu saistībām pret **kredītiestādēm**.

Naudas tirgus (*money market*) – tirgus, kurā tiek piesaistīti, ieguldīti un tirgoti īstermiņa līdzekļi, izmantojot instrumentus, kuru sākotnējais termiņš parasti nepārsniedz 1 gadu.

Nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma izmaksas (reālās) (*cost of the external financing of non-financial corporations (real)*) – nefinanšu sabiedrību izmaksas, kas rodas, piesaistot jaunus ārējos līdzekļus. **Euro zonas** nefinanšu sabiedrībām tās tiek aprēķinātas kā vidējās svērtās banku aizdevumu izmaksas, **parāda vērtspapīru** izmaksas un kapitāla vērtspapīru izmaksas, pamatojoties uz atlikuma un apgrozībā esošā apjoma summām, kas koriģētas atbilstoši pārvērtēšanas ietekmei, un deflējot tās ar inflācijas gaidām.

Nodrošinājums (*collateral*) – aktīvu ķīla (piemēram, **kredītiestādes** ķīla, kas sniegta centrālajai bankai), kas garantē aizdevuma atmaksu, kā arī aktīvi, kas tiek pārdoti (piemēram, aktīvi, ko kredītiestādes pārdod centrālajām bankām) saskaņā ar **atpirkšanas līgumu**.

Noguldījumu iespēja (*deposit facility*) – **Eurosistēmas pastāvīgā iespēja**, kuru **darījuma partneri** var izmantot, lai NCB veiktu noguldījumus uz nakti ar iepriekš noteiktu procentu likmi (sk. arī **galvenās ECB procentu likmes (*key ECB interest rates*)**).

Norēķinu risks (*settlement risk*) – vispārējs termins, ar ko apzīmē risku, ka norēķins pārvedumu sistēmā nenotiks tā, kā plānots. Šis risks var ietvert gan **kredītrisku**, gan **likviditātes risku**.

Obligāciju tirgus (*bond market*) – tirgus, kurā emitē un tirgo ilgāka termiņa **parāda vērtspapīrus**.

Padome (*Governing Council*) – augstākā **Eiropas Centrālās bankas (ECB)** lēmēj institūcija. Padomi veido visi ECB **Valdes** locekļi un euro ieviesušo dalībvalstu NCB vadītāji.

Parāda vērtspapīrs (*debt security*) – emitenta (t.i., aizņēmēja) apņemšanās veikt vienu vai vairākus maksājumus vērtspapīru turētājam (aizdevējam) noteiktā datumā vai datumos nākotnē. Šādiem vērtspapīriem parasti ir noteikta procentu likme (kupons), un/vai tie tiek pārdoti ar diskontu no summas, kas tiks atmaksāta noteiktajā dzēšanas termiņā. Parāda vērtspapīri, kas emitēti ar sākotnējo termiņu ilgāku par 1 gadu, klasificēti kā ilgtermiņa parāda vērtspapīri.

Pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra (*excessive deficit procedure*) – **Līguma** 104. pantā un 20. protokolā izklāstītā pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras norma prasa ES dalībvalstīm nodrošināt budžeta disciplīnu, definē kritērijus, saskaņā ar kuriem kāds budžeta stāvoklis uzskatāms par pārmērīgu budžeta deficītu, un nosaka, kādi pasākumi jāveic pēc tam, kad konstatēta budžeta deficīta vai valsts parāda prasību neizpilde. 104. pantu papildina Padomes 1997. gada 7. jūlija Regula (EK) Nr. 1467/97 par pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras ieviešanas paātrināšanu un precizēšanu (ar grozījumiem, kurus ievieša Padomes 2005. gada 27. jūnija Regula (EK) Nr. 1056/2005), kas ir viens no **Stabilitātes un izaugsmes pakta** elementiem.

Pastāvīgā iespēja (*standing facility*) – centrālās bankas nodrošināta iespēja, kas pieejama darījuma partneriem pēc pašu iniciatīvas. **Eurosistēma** piedāvā divas pastāvīgās iespējas uz nakti: **aizdevumu iespēju uz nakti un noguldījumu iespēju**.

Portfeļieguldījumi (*portfolio investment*) – **euro zonas** rezidentu tādu vērtspapīru tīrie darījumi un/vai pozīcijas, kuru emitenti ir euro zonas nerezidenti ("aktīvi"), un tādu euro zonas nerezidentu vērtspapīru tīrie darījumi un/vai pozīcijas, kuru emitenti ir euro zonas rezidenti ("saistības"). Tiek ietverti kapitāla vērtspapīri un **parāda vērtspapīri** (obligācijas un parādzīmes un **naudas tirgus instrumenti**), izņemot **tiešajās investīcijās** vai rezerves aktīvos uzrādītās summas.

Precizējošā operācija (*fine tuning operation*) – **atklātā tirgus operācija**, ko **Eurosistēma** veic, lai novērstu neparedzētas likviditātes svārstības tirgū. Precizējošo operāciju biežums un termiņi nav standartizēti.

Reālā laika bruto norēķinu (RTGS) sistēma (*real-time gross settlement (RTGS) system*) – norēķinu sistēma, kurā maksājumu apstrāde un norēķins notiek, pamatojoties uz katru atsevišķu maksājuma dokumentu (neizmantojot mijieskaitu) reālajā laikā (nepārtraukti) (sk. arī **TARGET**).

Reversais darījums (*reverse transaction*) – operācija, kurā centrālā banka pērk vai pārdod aktīvus saskaņā ar **atpirkšanas līgumu** vai veic kredītooperācijas pret **nodrošinājumu**.

Rezervju bāze (*reserve base*) – to bilances posteņu (īpaši saistību) summa, kuri veido **kredītiestādes rezervju prasību** aprēķināšanas bāzi.

Rezervju norma (*reserve ratio*) – centrālās bankas noteikta norma katrai **rezervju bāzē** iekļauto atbilstošo bilances posteņu kategorijai. Normas izmanto **rezervju prasību** aprēķināšanai.

Rezervju prasība (*reserve requirement*) – minimālais rezervju apjoms, kas **kredītiestādei** jāglabā **Eurosistēmā**. Izpilde tiek noteikta, pamatojoties uz dienas atlikumu vidējo rādītāju **izpildes periodā**.

Sākotnējā bilance (*primary balance*) – valdības tīrie aizņēmumi vai tīrie aizdevumi, izņemot procentu maksājumus par valdības konsolidētajām saistībām.

Saskaņotais patēriņa cenu indekss (SPCI) (*Harmonised Index of Consumer Prices (HICP)*) – **Eurostat** aprēķināts patēriņa cenu rādītājs, kas saskaņots visām ES dalībvalstīm.

Sistēmisks risks (*systemic risk*) – risks, ka, vienai institūcijai nespējot laikā nokārtot savas saistības, arī citas institūcijas nespēs laikā nokārtot savas saistības. Šāda nespēja var radīt ievērojamas likviditātes vai kredīta problēmas un tādējādi apdraudēt tirgu stabilitāti vai konfidenci tajos.

Stabilitātes un izaugsmes pakts (*Stability and Growth Pact*) – Stabilitātes un izaugsmes pakta mērķis ir **Ekonomikas un monetārās savienības** trešajā posmā nodrošināt stabilas valdības finanses, lai stiprinātu **cenu stabilitātes** un spēcīgas, ilgtspējīgas, nodarbinātību veicinošas izaugsmes nosacījumus. Lai sasniegtu šo mērķi, pakts paredz, ka dalībvalstīm jānosaka vidēja termiņa budžeta mērķi. Tas ietver arī **pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras** konkrētas specifikācijas. Pakts ietilpst Amsterdamas Eiropadomes 1997. gada 17. jūnija Rezolūcija par Stabilitātes un izaugsmes paktu un divas Padomes Regulas: 1997. gada 7. jūlija Regula (EK)

Nr. 1466/97 par budžeta stāvokļa pārraudzības un ekonomiskās politikas pārraudzības un koordinācijas stiprināšanu (ar grozījumiem, kurus ievieša 2005. gada 27. jūnija Regula (EK) Nr. 1055/2005), un 2) 1997. gada 7. jūlija Regula (EK) Nr. 1467/97 par pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras ieviešanas paātrināšanu un precizēšanu (ar grozījumiem, kurus ievieša 2005. gada 27. jūnija Regula (EK) Nr. 1056/2005). Stabilitātes un izaugsmes pakta papildina ECOFIN ziņojums "Stabilitātes un izaugsmes pakta ieviešanas uzlabošana", kuru apstiprināja Briseles Eiropadome 2005. gada 22. un 23. martā. To papildina arī jaunais Rīcības kodekss "Stabilitātes un izaugsmes pakta īstenošanas specifikācijas un vadlīnijas par stabilitātes un konverģences programmu formu un saturu", ko 2005. gada 11. oktobrī apstiprināja ECOFIN.

Starptautisko investīciju bilance (s.i.b.) (*international investment position (i.i.p.)*) – nenokārtoto kādas valsts tīro finanšu prasību (vai finanšu saistību) pret pārējām valstīm vērtība un sastāvs.

TARGET (Eiropas Vienotā automatizētā reālā laika bruto norēķinu) sistēma (*TARGET (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer) system*) – reālā laika bruto norēķinu sistēma (RTGS) euro. Tā ir decentralizēta sistēma, ko veido 17 nacionālās RTGS sistēmas, ECB maksājumu mehānisms (EMM) un starpsavienojumu mehānisms.

TARGET2 – jauna **TARGET** sistēmas paaudze, kurā pašreizējo decentralizēto tehnisko struktūru aizstās vienota platforma, kas nodrošinās saskaņotu pakalpojumu sniegšanu un vienotu cenu noteikšanas shēmu.

Tautsaimniecības analīze (*economic analysis*) – viens no **Eiropas Centrālās bankas** principu sistēmas pīlāriem visaptverošas **cenu stabilitātes** risku analīzes veikšanai, kas ir **Padomes** monetārās politikas lēmumu pamats. Ekonomiskā analīze galvenokārt tiek veikta pašreizējo ekonomisko un finanšu norišu un implicēto īstermiņa līdz vidējā termiņa cenu stabilitātes risku novērtējumam preču, pakalpojumu un faktoru tirgu piedāvājuma un pieprasījuma mijiedarbības skatījumā minētajos termiņos. Šajā ziņā vajadzīgā uzmanība tiek pievērsta nepieciešamībai noteikt tautsaimniecību ietekmējošo satricinājumu raksturu, to ietekmi uz izmaksu un cenu noteikšanas pārmaiņām un to īstermiņa līdz vidējā termiņa izplatīšanās perspektīvas tautsaimniecībā (sk. arī **monetārā analīze (*monetary analysis*)**).

Tiešās investīcijas (*direct investment*) – pārrobežu investīcijas, ko veic, lai iegūtu ilgstošu līdzdalību kādā uzņēmumā, kas ir rezidents citā valstī (parasti, lai nodrošinātu īpašumtiesības, kas atbilst vismaz 10% no parastajām akcijām vai balsstiesībām).

Tirgus risks (*market risk*) – risks, ka tirgus faktoru pārmaiņu rezultātā samazināsies ieguldījuma vērtība. Parasti uzskata, ka pastāv četri tirgus riska faktori – kapitāla risks, procentu likmju risks, valūtas risks un preču risks.

Uzņēmumu pelnītspēja (*corporate profitability*) – uzņēmumu peļņas rādītāju mērs, kas galvenokārt saistīts ar to apgrozījumu, aktīviem vai pašu kapitālu. Ir vairāki atšķirīgi uzņēmumu pelnītspējas rādītāji, kuru pamatā ir uzņēmumu finanšu pārskatu dati, piemēram, pamatdarbības ieņēmumu (apgrozījums mīnus pamatdarbības izdevumi) attiecība pret apgrozījumu, neto ieņēmumu (pamatdarbības un ar pamatdarbību nesaistītie ieņēmumi pēc nodokļu, amortizācijas un ārkārtas posteņu atskaitīšanas) attiecība pret apgrozījumu, aktīvu peļņa (saistīto tīro ieņēmumu attiecība pret kopējiem aktīviem) un pašu kapitāla atdeve (saistīto tīro ieņēmumu attiecība pret akcionāru līdzekļiem). Makroekonomikas līmenī, pamatojoties uz nacionālo kontu datiem, par pelnītspējas

rādītāju bieži vien izmanto **bruto darbības ieņēmumus**, piemēram, saistībā ar IKP vai pievienoto vērtību.

Valde (*Executive Board*) – viena no **Eiropas Centrālās bankas (ECB)** lēmēj institūcijām. Valdē ir ECB prezidents, viceprezidents un vēl četri locekļi, kurus ieceļ euro ieviešu dalībvalstu vai to valdību vadītāji, savstarpēji vienojoties.

Valdība (*general government*) – **Eiropas Kontu sistēmā (EKS 95)** definēts sektors, kurā ietilpst rezidentu iestādes, kas galvenokārt nodarbojas ar privātam un kolektīvam patēriņam paredzētu netirgus preču un pakalpojumu ražošanu un/vai nacionālo ienākumu un līdzekļu pārdali. Šeit ietilpst centrālās, reģionālās un vietējās valdības iestādes, kā arī sociālās nodrošināšanas fondi. Šeit neietilpst valsts īpašumā esošas iestādes, kas veic komercdarbību (piemēram, valsts uzņēmumi).

Valūtas mijmaiņas darījums (*foreign exchange swap*) – vienas valūtas maiņa pret otru, vienlaikus veicot darījumu pēc darījuma sākumkursa un darījumu pēc darījuma beigu kursa.

Vērtspapīru norēķinu sistēma (VNS) (*securities settlement system (SSS)*) – sistēma, kas ļauj turēt un pārvest vērtspapīrus bez samaksas, pret samaksu (piegāde pret samaksu) vai apmaiņā pret citu aktīvu (piegāde pret piegādi). Tajā ietilpst visas institucionālās un tehniskās procedūras, kas nepieciešamas norēķinu veikšanai vērtspapīru darījumos un vērtspapīru uzglabāšanai. Šāda sistēma var darboties kā reālā laika bruto norēķinu sistēma, bruto norēķinu sistēma vai neto norēķinu sistēma. Norēķinu sistēma ļauj veikt dalībnieku saistību aprēķinu (klīringu).

VKM II (Valūtas kursa mehānisms II) (*ERM II (exchange rate mechanism II)*) – valūtas kursa režīms, kas nodrošina pamatprincipus sadarbībai valūtas kursa politikas jomā starp **euro zonas** valstīm un ārpus euro zonas esošajām ES dalībvalstīm.

ISSN 1830290-4

9 771830 290008